

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE YABANCI DİLDE ÖĞRETİM YAPAN RESMİ
ORTAÖĞRETİM KURUMLARI: MAARİF KOLEJLERİ**

**DOKTORA TEZİ
Mehmet GÜNDÜZ**

İstanbul 2017

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ
ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE YABANCI DİLDE ÖĞRETİM YAPAN RESMİ
ORTAÖĞRETİM KURUMLARI: MAARİF KOLEJLERİ**

DOKTORA TEZİ

Mehmet GÜNDÜZ

2902120007

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aynur SOYDAN ERDEMİR

İstanbul 2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Mehmet GÜNDÜZ Numarası: 2902120007

Anabilim/Bilim Dalı: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Danışman: Doç. Dr. Aynur SOYDAN ERDEMİR

Tez Savunma Tarihi : 03.07.2017 Tez Savunma Saati : 13:00

Tez Başlığı : "TÜRKİYE'DE YABANCI DİLDE ÖĞRETİM YAPAN ORTA ÖĞRETİM
KURUMLARI: MAARİF KOLEJLERİ"

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ /
GYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR.AYNUR SOYDAN ERDEMİR(Danışman)		Kabul
2- YRD.DOÇ.DR.GÜLŞAH ESER (Harran Üniv.)		KABUL
3-DOÇ.DR.ZAFER ÇELİK (Yıldırım Bayazıt Üniv.)		Kabul
4-DOÇ.DR.SERKAN TUNA		Kabul
5-YRD.DOÇ.DR.HAYRÜNİSA ALP		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- YRD.DOÇ.DR.BETÜL BATIR		
2-		

Yemin Metni

“Doktora tezi olarak sunduğum **Türkiye’de Yabancı Dilde Öğretim Yapan Resmi Ortaöğretim Kurumları: Maarif Kolejleri** adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğundan, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.”

10 Mayıs 2017

Mehmet GÜNDÜZ

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10156369
Yazar Adı / Soyadı	MEHMET GÜNDÜZ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 24883023932
Telefon	5359871847
E-Posta	ekalim02@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	TÜRKİYE'DE YABANCI DİLDE ÖĞRETİM YAPAN RESMİ ORTAÖĞRETİM KURUMLARI: MAARİF KOLEJLERİ
Tezin Tercümesi	The Official Secondary Schools which Give Education in Foreign Language in Turkey: Maarif Colleges
Konu	Türk İnkılap Tarihi = History of Turkish Revolution ; Eğitim ve Öğretim = Education and Training ; Tarih = History
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Anabilim Dalı	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalı
Tez Türü	Doktora
Yılı	2017
Sayfa	506
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. AYNUR SOYDAN ERDEMİR 28678867350
Dizin Terimleri	Anadolu liseleri=Anatolia high schools ; Türk eğitim tarihi=Turkish education history ; Milli eğitim=National education ; Parasız yatılı öğrenciler=Free boarding students ; Dil eğitimi=Language education ; Maarif koleji=Maarif college ; Yabancı dille eğitim=Foreign language with learning
Önerilen Dizin Terimleri	Ortaöğretim = Secondary; Barış Gönüllüleri = Peace Corps; Fulbright; Yabancı Öğretmenler; Foreign Teachers
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezinin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

17.07.2017

İmza:

ÖZET

Maarif Kolejleri Türkçe-İngilizce eğitim-öğretim yapan ve devlet tarafından 1955 yılında kurulan yatılı ortaöğretim kurumlarıdır. 1950'lerden sonra sanayileşme ve uluslararası ilişkilerin her alanda artmaya başlaması ile yabancı dil bilen eleman ihtiyacı da artırmıştır. Genel eğitim veren ortaöğretim kurumlarında istenilen düzeyde yabancı dil öğretilmediğinden, dile karşı duyulan ilgi ve isteği de mevcut okullar karşılayamadığından Milli Eğitim Bakanlığı, yabancı dilde eğitim veren Maarif Kolejleri adıyla yeni ortaöğretim kurumlarını açmıştır. Ancak bu okulların açılışında ki en önemli sebep; Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD ile yakınlaşması ve NATO'ya girmesidir. İlk etapta 1955 yılında Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun'da Maarif Koleji açılmıştır. Hazırlıkları 1955 yılına yetiştirilemediğinden Maarif Koleji Diyarbakır'da 1956 yılında açılmıştır. 1970'ten sonra Ankara, Bursa, Erzurum ve Adana'da da Maarif Kolejleri açılmış ve böylelikle Maarif Koleji sayısı 10'a çıkmıştır. Türkiye'nin kalkınması için büyük bir hamle olarak görülen bu okullarda, öğrencilerin milli duygularla bezenmesi ve bir yabancı dili çok iyi öğrenmeleri hedeflenmiştir. Maarif Kolejlerinde Türk öğretmenler yanında sözleşmeli, Barış Gönüllüsü ve Fulbright burslusu yabancı öğretmenler de görev yapmıştır. Maarif Kolejlerinde yabancı dil eğitiminin yanında diğer alanlarda da genellikle kaliteli bir eğitimin verilmesi bu okulları kısa sürede cazip eğitim kurumları haline getirmiştir. Maarif Kolejleri, 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu'nun yürürlüğe girmesinin akabinde 1975 yılında Anadolu Lisesi adını almıştır.

ABSTRACT

Maarif Colleges, which were founded as secondary boarding schools in 1955 by the government, have Turkish and English education system. After 1950, with the improvement of industry and international affairs, the need of English speaking employees also increased. As both the secondary schools which had general education system and the other existing institutions could not meet the demands about English, the National Ministry of Education decided to found Maarif Colleges where people could get foreign language education. However, the most significant reason behind that was; after the Second World War, in foreign affairs Turkey had a better position as an ally of the USA and became a new member of NATO. At the beginning, they were founded in Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya and Samsun in 1955. But in Diyarbakır it was founded in 1956 due to the lack of preparations. After 1970, their numbers were increased to 10 in Ankara, Bursa, Erzurum and Adana. They were considered a big burst in progress of Turkey with a purpose of getting a good education at foreign language and national feelings. The teachers at these schools were Turkish, contractual Peace Corps and Fulbright scholared foreign ones. Not only giving a foreign language education but also the quality of the other elements of these schools, made them one of the most charming schools of the time. In 1973, after National Education Prescript, the name of Maarif College was changed to Anatolian Highschool.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
İÇİNDEKİLER	VII
ÖNSÖZ	XI
TABLO LİSTESİ.....	XV
GRAFİK LİSTESİ	XVII
KISALTMALAR	XIX
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	22
MAARİF KOLEJLERİNİN KURULUŞU	22
1.1. Maarif Kolejlerinin Açılışı.....	22
1.1.1. Maarif Kolejlerinin Açıldığı Dönemde Türkiye’deki Genel Durum	24
1.2. Maarif Kolejlerinin Açılma Sebepleri	33
1.2.1. Maarif Kolejlerinin Açılışı Öncesinde Yaşanan Tartışmalar	33
1.2.2. Maarif Kolejlerinin Açılış Sürecinde TBMM’de Yaşanan Tartışmalar.....	36
1.2.3. Maarif Kolejlerinin Açılışları ve Kamuoyundaki Yansımaları	42
1.2.4. Maarif Kolejlerinin Açılışına Yönelik Eleştiriler.....	46
1.2.5. Maarif Kolejlerinin Açılışı ve Millilik Kavramı	52
1.2.6. Maarif Kolejlerinin Açıldığı Dönemde Türkiye’de Okullaşma Düzeyi ...	56
1.3. Maarif Kolejlerinin Açılma Yeri ile İlgili Tartışmalar	59
1.4. Maarif Kolejlerinin Eğitim Dili ile İlgili Tartışmalar	75
1.5. Maarif Kolejlerinin Binaları	82
1.5.1. Diyarbakır Maarif Koleji Binası.....	83
1.5.2. Eskişehir Maarif Koleji Binası	84
1.5.3. İzmir Maarif Koleji Binası	85
1.5.4. Kadıköy Maarif Koleji Binası	86
1.5.5. Konya Maarif Koleji Binası	89
1.5.6. Samsun Maarif Koleji Binası	91

1.5.7. Diğer Maarif Kolejlerinin Binaları	92
1.6. Maarif Kolejlerinin Açılış Törenleri.....	93
İKİNCİ BÖLÜM.....	103
MAARİF KOLEJLERİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİM KADROSU.....	103
2.1. Maarif Kolejlerinde Görev Alan Öğretmenler.....	103
2.1.1. Yabancı Öğretmenler	107
2.1.1.1 Yabancı Öğretmenlerin Uyum Süreci	125
2.1.1.2. Yabancı Öğretmenlerin Ders İşleme Sürecindeki Sorunları	126
2.1.1.3. Yabancı Öğretmenler Bölüm Başkanlığı	129
2.1.2. Türk Öğretmenler	131
2.1.3. Maarif Kolejlerinde Görev Alan Öğretmenler İlgili Veriler	136
2.1.3.1. Diyarbakır Maarif Koleji.....	136
2.1.3.2. Eskişehir Maarif Koleji	139
2.1.3.3. İzmir Maarif Koleji	146
2.1.3.4. Kadıköy Maarif Koleji	150
2.1.3.5. Konya Maarif Koleji	162
2.1.3.6. Samsun Maarif Koleji	171
2.1.3.7. Ankara Maarif Koleji	174
2.1.1.8. Bursa Maarif Koleji.....	175
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	177
MAARİF KOLEJLERİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİM HAYATI.....	177
3.1. Ders Kitapları.....	177
3.2. Derslerin Müfredatı.....	187
3.2.1. Fen Dersi Müfredatı	193
3.2.2. Maarif Kolejlerinin Hazırlık Programı	197
3.2.2.1. Hazırlık Sınıfı Haftalık Ders Programları	199
3.2.3. Maarif Kolejlerinin İngilizce Müfredatı	208
3.3. Maarif Kolejlerinde Öğrencilerle İlgili İş ve İşlemler	216
3.3.1 Öğrenci Seçimi ve Giriş Sınavları.....	217
3.3.1.1. Sınavların Uygulanışı, Güvenliği ve Değerlendirilmesi	223
3.3.1.2. Maarif Kolejlerine Kız ve Gündüzlü Öğrenci Alınması	229
3.3.2. Öğrenci Kayıt İşlemleri	231
3.3.3. Öğrenci Nakilleri	234

3.4. Öğrencilerin Yurtdışına Gönderilmeleri ve Yurtdışından Gelen Türk Öğrencilerin Maarif Kolejlerine Kabulleri	239
3.5. Öğrencilerin Üniversite Tercihleri.....	242
3.6. Öğrenci Velilerinin Ekonomik Durumları, Meslekleri ve Öğrencilerin Memleketleri.....	245
3.7. Maarif Kolejlerinde Düzenlenen Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	250
3.7.1. Spor Etkinlikleri	252
3.7.2. Törenler	253
3.7.3. Yarışmalar	255
3.7.4. Tiyatro ve Temsiller	256
3.7.5. Geziler	261
3.7.6. Öğrenci Kulüpleri.....	262
3.7.7. Dergiler ve Okul Yıllıkları	265
3.7.8. Öğrenci Yönetim Kurulu.....	268
3.7.9. Maarif Kolejlerinin Okul Marşları	269
3.8. Maarif Kolejlerinde Disiplin.....	272
3.8.1. Öğrenci Disiplin Olayları	272
3.8.2. Öğretmen Disiplin Olayları	278
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	288
ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ SAYISAL VERİLER VE ÖĞRENCİLERİN YURT HAYATI	288
4.1. Öğrencilerin Yatılılık Durumu.....	288
4.1.1. Devlet Parasız Yatılılık Sınavı ve Maarif Kolejlerine Alınan Parasız Yatılı Öğrencilerle İlgili Yapılan İşlemler	290
4.1.2. Maarif Kolejlerinde Yemekhaneler	294
4.1.3. Maarif Kolejlerinde Yatakhaneler ve Yurt Hayatı	296
4.1.4. Yatılı Öğrencilerle İlgili Veriler.....	298
4.1.4.1. Diyarbakır Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	298
4.1.4.2. Eskişehir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	301
4.1.4.3. İzmir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	303
4.1.4.4. Kadıköy Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	305
4.1.4.5. Konya Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	307
4.1.4.6. Samsun Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	309
4.1.4.7. Ankara Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	310
4.1.4.8. Bursa Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	311

4.1.4.9. Maarif Kolejleri Genelinde Yatılı Öğrenci Durumu	312
4.2. Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrenci Sayıları ile Lise Kısmında Ders Kesimindeki Öğrenci Sayıları.....	317
4.3. Maarif Kolejlerinin Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları	321
4.3.1. Diyarbakır Maarif Koleji.....	321
4.3.2. Eskişehir Maarif Koleji	326
4.3.3. İzmir Maarif Koleji	332
4.3.4. Kadıköy Maarif Koleji	339
4.3.5. Konya Maarif Koleji	343
4.3.6. Samsun Maarif Koleji	349
4.3.7. Ankara Maarif Koleji	355
4.3.8. Bursa Maarif Koleji.....	356
4.3.9. Maarif Kolejleri Hazırlık ve Ortaokul Kısmı Genel Başarı Durumu	358
4.4. Maarif Kolejlerinin Lise Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	365
4.4.1. Diyarbakır Maarif Koleji.....	365
4.4.2. Eskişehir Maarif Koleji	368
4.4.3. Kadıköy Maarif Koleji	370
4.4.4. İzmir Maarif Koleji	371
4.4.5. Konya Maarif Koleji	374
4.4.6. Samsun Maarif Koleji	375
4.4.7. Maarif Kolejleri Lise Kısmı Genel Başarı Durumu	378
4.5. Diploma Alan Öğrenci Sayıları	380
4.6. Maarif Kolejlerinin Anadolu Liseleri'ne Dönüşümü.....	383
SONUÇ	386
KAYNAKÇA	398
EKLER	422
ÖZGEÇMİŞ	486

ÖNSÖZ

1950'lerden sonra sanayileşmenin hızlanması, uluslararası ilişkilerin belirleyiciliğinin artmasıyla yabancı dil bilen eleman ihtiyacı da artmıştır. Genel eğitim veren ortaokul ve liselerde yabancı dil öğretilmediğinden, dile karşı duyulan ilgi ve isteği de mevcut okullar karşılayamadığından Milli Eğitim Bakanlığı yabancı dilde eğitim veren Maarif Kolejleri adıyla ilk etapta altı ilde yeni ortaöğretim kurumları açmıştır. Maarif Kolejlerinden ilki Eskişehir'de açılmıştır. Bunu İstanbul, İzmir, Konya, Samsun ve Diyarbakır Maarif Kolejleri takip etmiştir. Ülkenin kalkınması için büyük bir hamle olarak görülen bu okullarda, öğrencilerin milli duygulara uygun şekilde yabancı dil bilerek yetiştirilmeleri amaçlanmıştır. Bu okullarda yabancı dil eğitiminin yanında diğer alanlarda da kaliteli bir eğitimin verilmesi bu okulları kısa zamanda cazip eğitim kurumları haline getirmiştir.

Ortaöğretimde yabancı dille eğitimi yaygınlaştıran devlet eliyle açılmış olan Maarif Kolejleri ile ilgili bugüne kadar geniş çaplı bir araştırma yapılmamıştır. Maarif Kolejleri ile ilgili Diyarbakır ve İzmir Bornova Maarif Kolejlerinde Okul Müdürlüğü vazifesinde bulunan İbrahim Emiroğlu'nun yazmış olduğu "Anadolu Liseleri", "Kolej Rehberi" ve "Özel Ege Koleji 1953-1955 ve Bornova Anadolu Lisesi" adlı eserleri ile Ali Tartanoğlu'nun "Konya Maarif Koleji'nden Meram Anadolu Lisesi'ne Elli Yılın Öyküsü" eserleri dışında kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak bu eserler de İzmir Bornova ve Konya Maarif Kolejleri üzerinde yoğunlaştıklarından bütün Maarif Kolejlerini kapsamamaktadır. Bununla birlikte söz konusu eserler araştırmamıza ciddi katkı sağlamışlardır. Bu çalışmalar dışında Maarif Kolejleri ile ilgili genelde bir iki paragrafı geçmeyen birbirini tekrar eden bilgilerin yer aldığı metinler biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamız kapsamında ilk kez bütün Maarif Kolejlerini her yönüyle kapsayan bir inceleme yapılması amaçlanmıştır.

Tez çalışması için Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, İSAM, Atatürk Kitaplığı, Muş Halk Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, Adıyaman Halk Kütüphanesi, Samsun Halk Kütüphanesi ve Gelenbevi Anadolu Lisesi Kütüphanesi'nde araştırmalar yapıldı. Başta Milliyet, Cumhuriyet ve Zafer olmak üzere dönemin ulusal basını ile Maarif Kolejlerinin açıldığı illerdeki ulaşılabilen yerel basının tamamı incelendi. Tebliğler Dergisi'nin 1954-1975 yılları arasındaki tüm sayıları ile Resmi Gazete'nin aynı dönemine ait tüm sayıları ile TBMM Tutanak Dergisi'nin 1954-1975 yılları arasındaki tüm sayıları incelendi. Hükümet ve parti programları gözden geçirildi. Ancak bütün bu çalışmalara rağmen

Maarif Kolejleriyle ilgili olarak istenen düzeyde bilgiye ulaşılamadı. Konu ile ilgili detaylı bilgi sahibi olmak amacıyla Maarif Kolejlerinin devamı niteliğindeki Anadolu Liselerinin kütüphanelerinde araştırma yapılması gerektiği. Bu okul arşivlerinde araştırma yapabilmek için Milli Eğitim Bakanlığının yazılı izni gerekiyordu. Zorlu bir süreçten sonra Milli Eğitim Bakanlığında Maarif Kolejlerinin kapatılmasından sonra onların yerine açılan okulların arşiv, kütüphane ve diğer ilgili birimlerinde çalışmalarda bulunmak ve inceleme yapmak için araştırma izni alındı. Ardından Ankara Atatürk Anadolu Lisesi, Diyarbakır Anadolu Lisesi, Eskişehir Anadolu Lisesi, İzmir Bornova Anadolu Lisesi, Kadıköy Anadolu Lisesi, Konya Meram Anadolu Lisesi ve Samsun Anadolu Lisesinde araştırma çalışmalarında bulundu. Okul idarecileri ve çalışanları bu çalışmalara genel olarak olumlu yaklaşmakla birlikte Milli Eğitim Bakanlığının yazılı iznine rağmen zorlandığımız durumlar da oldu.

Çalışma kapsamında ilk olarak Diyarbakır Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Diyarbakır Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Burada okul arşivinde öğrenci kütük defterleri ile okulun müze kısmında Diyarbakır Maarif Koleji dönemine ait eşyalar, albümler ve eğitim-öğretim materyalleri incelendi. Ayrıca okul kütüphanesinde Diyarbakır Maarif Koleji dönemine ait yabancı dilde yazılmış olan kitaplar gözden geçirildi. Kütüphanede tespit edilen kitaplar ek kısmına konuldu. Diyarbakır Anadolu Lisesinde Diyarbakır Maarif Koleji dönemine ait öğretmen dosyaları ve yazışmalar tespit edilemedi. Çalışma kapsamında ikinci olarak Kadıköy Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Kadıköy Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Araştırma yapılan okullar içinde en düzenli arşive sahip okul Kadıköy Anadolu Lisesi'ydi. Burada öğrenci dosyaları, öğretmen dosyaları ile binlerce yazışma evrakı incelendi. Özellikle yazışmalar Maarif Kolejleri hakkında çok değerli bilgiler sundu. Okul kütüphanesinde Kadıköy Maarif Koleji dönemine ait yabancı dilde yazılmış kitaplar incelendi ve ek kısmına konuldu. Ayrıca okul yıllıkları incelendi. Çalışma kapsamında üçüncü olarak Samsun Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Samsun Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Okul arşivinde ki öğrenci kütük defterleri ve öğrenci dosyaları incelendi. Okul kütüphanesi yeniden düzenlendiği için Samsun Maarif Koleji dönemine ait yabancı dilde yazılmış olan kitaplar kısmen incelenebildi. Buna rağmen okul yıllıkları ve Maarif Kolejleri ile ilgili yönetmeliklere ulaşıldı. Çalışma kapsamında dördüncü olarak Konya Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Konya Meram Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Yabancı öğretmenlere ait evraklar, öğrenci kütük defterleri incelendi. Okul kütüphanesinde Maarif Koleji dönemine ait fazla kitaba burada ulaşılamadı. Çalışma kapsamında beşinci olarak Ankara Maarif Kolejinin arşivinin yer alması gereken Ankara Atatürk Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Ancak Ankara Atatürk Anadolu Lisesine yapılan çalışma ziyaretinde okul çalışanları Maarif Koleji dönemine ait arşivlerini Ankara Atatürk Lisesi'ne devrettiklerini belirttiler. Ankara Atatürk Lisesi yöneticileri ise bu konuda herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını belirttiler. Bu sebeple Ankara Maarif Kolejinin arşivine maalesef ulaşılamadı. Çalışma kapsamında altıncı olarak Eskişehir Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Eskişehir Anadolu Lisesinde araştırma yapıldı. Burada özellikle yabancı öğretmenlere ait dosyalar ve aday öğrencilere ait defterlere incelendi. Okul kütüphanesinde ise ulaşılan okul yıllıkları ile Eskişehir Maarif Koleji dönemine ait kitaplar gözden geçirilerek ve ekte sunuldu. Çalışma kapsamında yedinci olarak İzmir Maarif Kolejinin arşivinin yer aldığı Bornova Anadolu Lisesi'nde araştırma yapıldı. En çok belgeye ulaşmayı düşündüğümüz İzmir Bornova Anadolu Lisesinde ise maalesef Maarif Koleji dönemine ait neredeyse hiçbir belgeye

ulaşamadık. Erzurum, Bursa ve Adana Maarif Kolejine ilişkin bilgi için ise okul idareleri ile telefonda görüşüldü. Çalışma ziyaretleri sırasında okullarımızın kendi geçmişleriyle ilgili birçok belge ve bilgiyi maalesef koruyamadıkları müşahede edildi. Okul arşivlerimizin gerçek manada ıslahının gerekliliği bu çalışmada açık bir şekilde

Maarif Kolejlerinde Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenler de görev yapmıştır. Maarif Kolejlerinde çalışan yabancı öğretmenleri tespit etmek amacıyla yabancı öğretmenlerin özlük dosyaları, iş sözleşmeleri, Bakanlar Kurulu Kararnameleri, Maarif Kolejleri arasındaki yazışmalar ile okul öğretmen panoları incelendi. Ayrıca Türkiye’de çalışan Barış Gönüllüleri’nin ABD’de kurmuş oldukları dernek ve internet siteleri incelendi. Bu araştırma sonucunda Maarif Kolejlerinde çalışan bazı Barış Gönüllüsü öğretmenlerin isimlerine ve anlarına ulaşıldı. Bu öğretmenlerden bazılarına e-posta gönderildi ama bir sonuç alınamadı. Barış Gönüllüsü öğretmenlerden bazılarının 2012 yılında ABD Büyükelçiliğinin düzenlediği Türkiye Barış Gönüllüleri 50. Yıldönümü etkinliğine katıldıkları ve etkinliğe katılan öğretmenlerden bazılarının eski öğrencileriyle bir araya geldikleri yolunda bilgi edinildi. Yabancı öğretmenler konusunda İbrahim Emiroğlu’nun kitapların ve yerel basında yol gösterici oldu.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının Maarif Kolejleriyle ilgili kararlarının incelenmesi amacıyla ilgili dairenin kütüphanesinde araştırma yapılmak istendi ancak bu kütüphane başka bir birime devredilmiş olduğu için çalışma yapma imkânı bulunamadı. Diğer taraftan Tebliğler Dergisi ve okul arşivleri üzerinden Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kararlarına büyük oranda ulaşıldı. Yapılan çalışmalara rağmen Maarif Kolejleri ile ilgili eksik kalan kısımları tamamlanması için Maarif Koleji mezunları ile mülakat yapılmasına karar verildi. Kolej mezunlarına ulaşmak amacıyla başta sosyal medya olmak üzere, Maarif Koleji mezunlarının kurmuş oldukları vakıf ve derneklere başvuruldu. 200’den fazla Maarif Koleji mezununa yazılı mülakat formu gönderildi. Birçok mezunla telefon görüşmesi yapıldı. Katılım beklenen düzeyde gerçekleşme de mülakatlarda çok değerli bilgiler derlendi.

Tez çalışması kapsamında bir diğer sorun da istatistiksel veriler çalışılırken ortaya çıktı. Maarif Kolejleri ile ilgili istatistikler verirken 1974 yılına ait istatistiklere ulaşamadığı için bu yıla ait istatistikleri maalesef verilemedi. Bu yıla ait istatistiklere ulaşılması için birçok kütüphanede inceleme yapılmasına ve Türkiye İstatistik Kurumu ile defalarca yazışılmasına rağmen olumlu bir sonuç elde edilemedi.

Tez çalışması giriş ve dört bölüm halinde düzenlenmiştir. Giriş kısmında Osmanlı Devleti’nde yabancı dilde eğitim ve Cumhuriyet döneminde Maarif Kolejleri kuruluncaya kadar ortaöğretim kurumlarında yabancı dilde eğitim konusu ele alınmıştır. Birinci bölümde Maarif Kolejlerinin açılışı, Maarif Kolejlerinin açılışına zemin hazırlayan olaylar, açılma sebepleri, açılma yerleri ile ilgili tartışmalar, eğitim dili ile ilgili tartışmalar ve okul binaları hakkında bilgiler sunulmuştur. İkinci Bölümde Maarif Kolejlerinde çalışan öğretmenlere ait istatistiklerle birlikte Maarif Kolejlerinde çalışan yabancı öğretmenlere ait detaylı bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde Maarif Kolejlerinde hangi derslerin yabancı dille okutulacağı konusundaki tartışmaların yanında yabancı dille öğretilen derslere ait müfredat programları ve bu derslere ait ders kitapları ile ilgili gelişmelere

yer verilmiştir. Bu bölümde ayrıca Maarif Kolejlerine öğrenci seçimi, kayıt ve nakil işlemleri ile Kolejlerdeki sosyal, sportif faaliyet ve etkinliklere, öğrenci velilerinin gelir durumu ve meslekleri, öğrencilerin üniversite tercihleri ile disiplin konusuna değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise Maarif Kolejlerinde yatılı öğrencilerin yurt hayatları ile bu öğrencilere ait istatistikler verilmiştir. Bu bölümde ayrıca Maarif Kolejlerinde diploma alan, birinci sınıfa kaydolun öğrencilere ait istatistiklerin yanında öğrencilerin başarı durumları ile Maarif Kolejlerinin kapanması ve Anadolu Lisesine dönüşümü ele alınmıştır.

Tez çalışmamda başta ailem olmak üzere değerli vaktini ayırarak tavsiye ve katkılarıyla destek olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Aynur SOYDAN ERDEMİR'e, tez izleme jürimde yer alarak desteklerini ve katkılarını esirgemeyen hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Hayrünisa ALP'e ve Sayın Prof. Dr. Fatma GÖK'e şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca Tez çalışmama katkılarını esirgemen Sayın Doç. Dr. Zafer ÇELİK'e, Sayın Doç. Dr. Serkan TUNA'ya, Sayın Yrd. Doç. Dr. Gülşah ESER'e, Sayın Yrd. Doç. Dr. Betül BATIR'a, değerli dostum Murat KARAKUŞ'a, Diyarbakır Anadolu Lisesi idarecilerine, Eskişehir Anadolu Lisesi idareci ve çalışanlarına, Bornova Anadolu Lisesi idareci ve çalışanlarına, Kadıköy Anadolu Lisesi çalışanlarına, Meram Anadolu Lisesi çalışanlarına ve Samsun Anadolu Lisesi idarecileri ile yazılı mülakatları ile tez çalışmasına destek olan Maarif Koleji mezunlarına, Beyazıt Devlet Kütüphanesi çalışanlarına, Bağcılar Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne ve Gelenbevî Anadolu Lisesi idarecilerine ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

20 Ocak 2017
Mehmet GÜNDÜZ

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Tam Devreli Sultaniler ve Burada Okutulan Yabancı Diller.....	11
Tablo 2: On Senelik Kız Sultanileri ve Burada Okutulan Yabancı Diller	11
Tablo 3: 1930’lu Yıllarda Farklı Okullardaki Haftalık Yabancı Dil Ders Saatleri....	13
Tablo 4: 1935-1946 Yılları Arasında Yurtdışına Eğitim Amacıyla Gönderilen Öğrenci Sayısı	15
Tablo 5: Maarif Kolejlerinin Açıldığı İllerde 1950 ve 1955’teki Nüfus Durumları ile 10-14 Yaş Aralığındaki Nüfus Durumları.....	26
Tablo 6: 1955 Yılında Türkiye’de ve Maarif Kolejlerinin Kurulduğu İllerde Okuma-Yazma Durumu	27
Tablo 7:1944-1953 Yılları Arasında Resmi Okullarda Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları.....	29
Tablo 8: 1935-1973 Yılları Arasında Resmi Ortaokullarda Okullaşma Oranı	56
Tablo 9: 1923-1973 Yılları Arasında Resmi ve Yabancı Dilde Öğretim Yapan Ortaokullarda Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı.....	57
Tablo 10: 1935-1973 Yılları Arasında Ortaöğretim Lise Kısmında Okullaşma Oranı	57
Tablo 11: Diyarbakır Maarif Koleji Öğretmen Durumu.....	138
Tablo 12: Eskişehir Maarif Koleji Öğretmen Durumu	145
Tablo 13: İzmir Maarif Koleji Öğretmen Durumu	149
Tablo 14: Kadıköy Maarif Koleji Öğretmen Durumu	161
Tablo 15: Konya Maarif Koleji Öğretmen Durumu	170
Tablo 16: Samsun Maarif Koleji Öğretmen Durumu	173
Tablo 17: Ankara Maarif Koleji Öğretmen Durumu	174
Tablo 18: Bursa Maarif Koleji Öğretmen Durumu.....	175
Tablo 19: 1955-1974 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Çalışan Öğretmen Sayıları	176
Tablo 20: 1956-1957 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısmı Haftalık Ders Saatleri.....	188
Tablo 21: 1960-1961 Maarif Kolejlerinin Lise Kısmı Haftalık Ders Saatleri	191
Tablo 22: 1970-1971 Maarif Kolejlerinin Lise Kısmı Haftalık Ders Saatleri	192
Tablo 23: 1955-1956 Eğitim-Öğretim Yılında Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısmı Haftalık Ders Saatleri	200
Tablo 24: 1960-1961 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısmı Haftalık Ders Saatleri.....	203
Tablo 25: 1970-1971 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısmı Haftalık Ders Saatleri.....	204

Tablo 26: Maarif Kolejlerinin 1974-1975 Eğitim Öğretim Yılında Üniversite Giriş Sınavında Aldıkları Başarı Puanlara Göre Sıralamaları.....	243
Tablo 27: Maarif Kolejlerinde Kurulan Kulüpler	263
Tablo 28: 1955-1975 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Çeşitli Sebeplerle Ayrılan Öğrenci Sayıları	277
Tablo 29: Diyarbakır Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu.....	299
Tablo 30: Eskişehir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	301
Tablo 31: İzmir Bornova Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu.....	303
Tablo 32: Kadıköy Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	305
Tablo 33: Konya Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	307
Tablo 34: Samsun Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu	309
Tablo 35: Ankara Maarif Koleji Ortaokul Kısmı Yatılı Öğrenci Durumu	310
Tablo 36: Bursa Maarif Koleji Ortaokul Kısmı Yatılı Öğrenci Durumu.....	311
Tablo 37: 1955-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Kalan Yatılı Öğrenci Sayıları	312
Tablo 38: 1971-1976 Yılları Arasında Maarif Kolejlerine Alınması Planlamış Öğrenci.....	315
Tablo 39: Maarif Kolejlerinde Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrenci Sayısı.....	318
Tablo 40: Maarif Kolejleri'nin Lise Kısmında Ders Kesimindeki Öğrenci Sayıları.....	320
Tablo 41: Diyarbakır Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	321
Tablo 42: Eskişehir Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı	327
Tablo 43: İzmir Bornova Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	333
Tablo 44: İstanbul Kadıköy Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	339
Tablo 45: Konya Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	344
Tablo 46: Samsun Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	350
Tablo 47: Ankara Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	355
Tablo 48: Bursa Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları.....	356
Tablo 49: Maarif Kolejlerinde Hazırlık ve Ortaokul'da Okuyan Öğrenci Sayıları..	358
Tablo 50: Diyarbakır Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu.....	366
Tablo 51: Eskişehir Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu	368
Tablo 52: İstanbul Kadıköy Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu	370
Tablo 53: İzmir Bornova Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı	372
Tablo 54: Konya Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı.....	374
Tablo 55: Samsun Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu	376
Tablo 56: Maarif Kolejleri Lise Kısmı Öğrencilerinin Sınav Sonuçları.....	378
Tablo 57: 1956-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Mezun Olup Diploma Alan.....	380

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1: 1944-1953 Yılları Arasında Resmi Ortaokullarda Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları.....	30
Grafik 2: 1944-1953 Yılları Arasında Resmi Liselerde Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları.....	30
Grafik 3: 1955-1974 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinden Çeşitli Sebeplerle Okuldan Ayrılan Öğrencilerin Sayısı.....	276
Grafik 4: Maarif Kolejlerine 1971-1976 Yılları Arasında Alınan Öğrenci Sayısı...	316
Grafik 5: Diyarbakır Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	322
Grafik 6: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	323
Grafik 7: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	324
Grafik 8: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	325
Grafik 9: Diyarbakır Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	326
Grafik 10: Eskişehir Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	328
Grafik 11: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	329
Grafik 12: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	330
Grafik 13: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	331
Grafik 14: Eskişehir Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	332
Grafik 15: İzmir Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	334
Grafik 16: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	335
Grafik 17: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	336
Grafik 18: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	337
Grafik 19: İzmir Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	338

Grafik 20: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	340
Grafik 21: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	341
Grafik 22: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	341
Grafik 23: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	342
Grafik 24: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	343
Grafik 25: Konya Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	345
Grafik 26: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	346
Grafik 27: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	347
Grafik 28: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	348
Grafik 29: Konya Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	349
Grafik 30: Samsun Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	351
Grafik 31: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	352
Grafik 32: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	353
Grafik 33: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	354
Grafik 34: Samsun Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı	355
Grafik 35: 1960-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu	360
Grafik 36: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu	361
Grafik 37: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu	362
Grafik 38: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu	363
Grafik 39: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu	365

KISALTMALAR

- ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.: Adı geçen eser
a.g.m.: Adı Geçen Makale
a.y. : Aynı yer, aynı yayın, aynı yazı
Ayr.Bkz: Ayrıca Bakınız
B.: Birleşim
BM: Birleşim Milletler
Bkz: Bakınız
C.: Cilt
CHP: Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.: Çeviren
D.: Dönem
Der: Derleyen
DİA: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMKA: Diyarbakır Maarif Koleji Arşivi (Diyarbakır Anadolu Lisesi Arşivi)
DP: Demokrat Parti
E: Erkek
Ed.: Editör
EMKA: Eskişehir Maarif Koleji Arşivi (Eskişehir Anadolu Lisesi Arşivi)
EOKA: Kıbrıslıların Millî Mücadele Örgütü
GSYH: Gayrisafı Yurtiçi Hâsıla
Haz. : Yayına hazırlayan
İ: İnikat.
İMKA: İzmir Bornova Maarif Koleji Arşivi (Bornova Anadolu Lisesi Arşivi)
K: Kız
KMKA: Kadıköy Maarif Koleji Arşivi (Kadıköy Anadolu Lisesi Arşivi)
KOMKA: Konya Maarif Koleji Arşivi (Meram Anadolu Lisesi Arşivi)
matb.: Matbaa
NATO: North Atlantic Treaty Organization, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
S.: Sayı
s.: Sayfa.
SMKA: Samsun Maarif Koleji Arşivi (Samsun Anadolu Lisesi Arşivi)
SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.B.M.M.Z.C.: Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Tutanakları
TBMMTD: Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
t.y. : Tarihi yok
UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Vek.: Vekil
v.d. : Ve diğerleri
yay.: Yayınları.
y.y. : Yayınevi yok
Yrd.: Yardımcı

GİRİŞ

Birey anne karnında iken algılamaya çalıştığı dış dünyayı, dünyaya geldikten sonra önce duyular aracılığı ile tanımaya başlar ve zaman içerisinde bu dış dünyayı kelimeler aracılığı ile tanımlamaya çalışır. Bireyin dünyaya gözlerini açtıktan sonra ailesi merkez olmak üzere çevresinden yoğun bir şekilde maruz kaldığı dil onun anadilidir. O bu süreçte farkında olmadan dil becerisini kazanır ve bu becerisini zamanla geliştirir. Yabancı dili ise bireyin anadili dışında kalan diğer bütün diller olarak tanımlayabiliriz. Birey anadili dışında farklı bir dilin konuşulduğu bir yere gittiğinde veya anadilinden farklı bir dil konuşan insanlarla herhangi bir sebepten dolayı iletişime geçmek istediğinde yabancı dil ihtiyacı doğar.

Dil aynı lisanı konuşan insanlar arasında iletişimi kolaylaştıran bir etmen iken farklı lisanlara sahip kişiler arasında iletişimi engelleyen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Bu engelin ortadan kalkması için iki taraftan en az birisinin karşı tarafın dilini bilmesi lüzumu doğmaktadır. Bu durum insanları farklı dilleri öğrenmeye iten önemli bir itici güçtür. Böylece dil eğitimi gündeme gelmekte ve yabancı dil öğrenme süreci başlamaktadır. Dünya kültür mirasının yapıtaşları olan dillerin farklı düşünce ve hayat şekillerine zengin ve eşsiz bir bakış sunmaları¹ sebebiyle yabancı dil öğrenmek son derece önemli hale gelmektedir. Tarih boyunca farklı toplulukların savaş, göç ve ticaret gibi çeşitli vesilelerle karşılaşmaları ve toplumların birbirlerini tanıma isteği dil öğrenimini tetiklemiştir.

Türkler tarih boyunca göçlerle dünyanın farklı bölgelerine gitmişler, farklı toplum ve dillerle temas etmişlerdir. Osmanlı Medreselerinde eğitim dili Türkçe olmakla birlikte ders kitaplarının çoğu Arapça dilinde idi.² Bu durum öğrencilerin

¹ British Council, **Languages for the Future** yy, ty, s.4.
(Çevrimiçi) <http://www.britishcouncil.org/sites/default/files/languages-for-the-future-report.pdf>, 5 Kasım 2015.

² Mehmet İpşirli, “Medrese”, **DİA**, İstanbul 2003, C. XXVIII, s.328.

Arapçayı iyi düzeyde bilmelerini gerektirmekteydi. Osmanlı Medreselerinde olduğu gibi Enderun Mektebi'nde de Arapça ve Farsça dersleri yer almaktaydı.³ Osmanlılarda ilim ile uğraşan kişiler genellikle Türkçenin yanında Arapça ve Farsçayı da iyi düzeyde biliyorlardı.

Osmanlı Devleti'nin siyasi olarak güçlü olduğu dönemlerde Arapça özellikle bilimde, Farsça ise özellikle edebiyatta etkili bir dildi. Bu dönemlerde Osmanlıların Avrupa'ya yakından tanıma ve Avrupa lisanlarını öğrenme gibi özel çabaları yok denecek kadar azdı. Ancak Osmanlı Devleti'nin savaş meydanlarında Avrupa Devletleri ile baş edememeye başlaması ve bu devletlerinin gerisinde kalması Osmanlı Devleti'nde ıslahat yapılmasını gündeme getirmiştir.

Sorunun askerî olması sebebiyle doğal olarak ıslahatların yapıldığı ilk alan da bu alan olmuştur. Askeri alandaki sorunları halletmek için çözüm yolu olarak yönünü Batı'ya çeviren Osmanlı Devleti'nde XVIII. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş Batı tarzı askerî eğitim kurumların filizlenmeye başladığı görülmektedir. 1735 yılında Humbaracı Ocağı'nda modern askerî teknik eğitim başlamış⁴, 1773'te Mühendishane-i Bahr-i Hümayûn, 1775'te Hendese Odası, 1795'te Mühendishane-i Berr-i Hümayûn gibi okullar açılmış ve bu kurumlarda Müslüman-Türk hocaların yanında Avrupa'dan getirilen hocalar da görev yapmıştır. Mühendishane-i Berr-i Hümayûn'un üçüncü ve dördüncü sınıfında Fransızca⁵ öğretilmekteydi. Osmanlı Devleti'nin Avrupa karşısında giderek daha fazla mevzi kaybetmeye başlaması Avrupa bilim ve tekniğine duyulan ihtiyacı da daha da artırmıştır. Bu durum Osmanlı Devleti'nde Avrupa lisanlarını özellikle de Fransızca'yı öğrenmeyi gerekli kılmıştır.

Fransız İhtilali sonrasında Osmanlı Devleti'nde azınlıklar arasında ayrılıkçı hareketlerin yayılması ve isyan hareketlerinin başlaması Osmanlı devlet adamlarını daha acil önlemler almaya itmıştır. XIX. yüzyıla gelindiğinde askerî alanda başlayan düzenlemelerin yetersiz kaldığı gerçeği net bir şekilde kendisini göstermiştir. Bu durum Osmanlı devlet adamlarını yeni çareler aramaya ve askeriye yanında diğer alanlarda da ıslahat yapmaya sevk etmiştir. Bu dönemde diğer alanlara kaynaklık etmesi bakımından eğitimin önemi giderek artmış ve yabancı bir dilde eğitim meselesi tartışılan konuların başında gelmiştir. XVIII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde giderek önemi artan Avrupa lisanlarının öğretimi meselesi XIX. yüzyılın

³ Ekmeleddin İhsanoğlu, "Eğitim ve Bilim", **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, Ed: Ekmeleddin İhsanoğlu, Zaman Yayınları, İstanbul, 1990, C.I, s.252.

⁴ İhsanoğlu, **a.g.m.**,s.278.

⁵ Nafi Atuf, **Türkiye Maarif Tarihi**, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul, 1930, s.51.

başlarında tıp eğitiminde yeniden gündeme gelmiştir. Ocak 1806'da kurulan Tersâne Tıbbiyesi'de eğitim-öğretimin İtalyanca veya Fransızca dilinde yapılması düşünülmüş⁶ ise de III. Selim'in tahtan indirilmesi sürecinde yaşanan olaylar bu girişimi sekteye uğratmıştır.

Bu arada Mora Yarımadası'nda 1821 yılında başlayan isyan hareketlerinde Rum tercümanların rol aldığı tespit edilmesi Osmanlı Devleti'ni yeni önlemler almaya itmiştir. Bu tarihe kadar Osmanlı Devleti'nde tercümanlık işleri daha çok Fenerli Rumlar tarafından yapılıyordu. Mora İsyanı ile tercümanlık faaliyetleri Rumların elinden alınmıştır. Ancak tercüme alanında yeterince nitelikli insanın bulunmaması bir süre çeviri işlerinin sekteye uğramasına yol açmıştır. Güvенеbileceği tercümanlara ihtiyaç duyan Osmanlı Devleti bu ihtiyacını karşılamak için 1821 yılında Babiâli Tercüme Odası'nı açmıştır. Osmanlı Devleti'nin bu uygulamasının örneklerini farklı ülkelerde de görmek mümkündür. Örneğin; Avrupa Devletleri, Müslümanlar ve Türklerle olan ilişkilerinde “dragomanen” denilen Yahudi ve Endülüs Hıristiyanlarından faydalanmışlardır. Ancak bu tercümanlara yeterince güvenilmediğinden 1551'de Venedik Cumhuriyeti, 1669 yılında Fransa, 1754 yılında Avusturya, 1766 yılında Polonya, 1814 yılında ise İngiltere⁷ Osmanlı Devleti'nde “Dil Oğlanları” adı verilen okullar açmışlardır.

Tercüme sorununu halletmek amacıyla Mühendishane-i Berr-i Hümayun hocalarından faydalanılmıştır.⁸ Babiâli Tercüme Odası'nda önce Mühendishane-i Berr-i Hümayun hocalarından Yahya Efendi⁹, sonrada 1824 yılında, yine Mühendishane-i Berr-i Hümayun hocalarından Hoca İshak Efendi görevlendirilmiştir.¹⁰ Tercüme Odası'nda Beylikçi Efendi'nin nezaretinde dil öğrenen memurlar yine aynı odaya mütercim olarak alınmışlardır.¹¹ Ancak bu alandan yeterince eleman yetiştirilememesi sebebiyle tercümanlık işleri 1833 yılına kadar Mühendishane'deki hocalar tarafından dönüşümlü olarak yürütülmüştür.¹²

⁶ İhsanoğlu, **a.g.m.**,s.288.

⁷ Suna Timur Ağıldere, “XVIII. Yüzyıl Avrupa'sında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi: Osmanlı İmparatorluğu'nda İstanbul Fransız Dil Oğlanları Okulu (1669-1873)”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 5/3 Summer 2010, s.695.

⁸ Bernard Lewis, **What Went Wrong**, Oxford University Press, USA, 2002, s.45.

⁹ Osman Nuri Ergin, **Türkiye Maarif Tarihi**, Eser Matbaası, İstanbul, 1977, C. I-II, s.71.

¹⁰ Lewis, **a.g.e.**, s. 45; Ergin, **a.g.e.**, s.72.

¹¹ Sezai Balcı, “Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Ankara 2008, C.XXVII, S. 44, s.84.

¹² Mine Yazıcı, **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, Multilingual Yayınları, İstanbul, 2005, s.50.

Tercüme işlerinin halledilmesinde Osmanlı Devleti ayrıca Ermenilerden ve Yahudilerden de istifade etmiştir.¹³

Osmanlı Devleti'nde yeniliklerin önünde büyük engel olarak görülen Yeniçeri Ocağı'nın 15 Haziran 1826'da ortadan kaldırılması ile II. Mahmut birçok alanda daha rahat ıslahat yapma imkânına kavuşmuştur. Kuşkusuz ıslahat yapılmak istenen alanların başında eğitim alanı gelmekteydi. Çünkü diğer alanlarda yapılan veya yapılmak istenen ıslahatlar doğrudan veya dolaylı olarak eğitim ile ilgili idi. Batının yakından takip edilmeye başlandığı bir dönemde yabancı dilde eğitim fikrîde giderek daha kuvvetli bir biçimde ön plana çıkmıştır. II. Mahmut döneminde, daha önce III. Selim döneminde yapılan Tersâne Tıbbiyesi girişimi başarısız olsa da, tıp eğitimi alanında bir Avrupa lisanıyla eğitim yapma düşüncesi gündemden düşmemiştir. Nitekim Mustafa Behçet Efendi'nin girişimi ile 14 Mart 1827'de Vezneciler'deki Tulumbacı Konağı'nda Tıbhâne-i Âmire açılmıştır. Bu okulda öğrencilere Avrupa tıbbına ait kitapları okuyabilecek kadar İtalyanca ve Fransızca öğretilmesi kararlaştırılmıştır.¹⁴

II. Mahmut döneminde Rusya, İngiltere, Fransa ve Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa ile önemli sorunlar ve gelişmeler yaşanmıştır. Bu durum II. Mahmut'u derinden sarmış ve yeni önlemlerle kısa sürede Osmanlı Devleti'ni içine düştüğü bu zor durumdan çıkarmak istemiştir. Devletin genel anlamda yaşadığı bu değişim ve dönüşüm eğitim alanında da kendisini göstermiştir. Eğitimi modernleştirmek ve ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünü yetiştirmek için önemli adımlar atılmıştır. Bu adımlardan bir tanesi, Tıbhâne-i Âmire'den sonra, 29 Ocak 1832'de açılan Gülhane'de Asâkîr-i Hassa-i Şâhâne Cerrahânesi'dir.¹⁵ Aynı yıl Tıbhâne-i Âmire, Cerrahâne'ye nakledilmiş ve "1838'de iki okul birleştirilerek Mekteb-i Tıbbiye adını almıştır."¹⁶ 1839'da Mekteb-i Tıbbiyye-i Adliye-i Şâhâne adıyla yeniden düzenlenen ve Galatasaray'a nakledilen bu okulda eğitim tamamen Fransızca yapılmıştır.¹⁷ Bu kurum Osmanlı Devleti'nde medreselerde Arapça ile yapılan eğitim dışında ilk örnek olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁸

¹³ Ergin, **a.g.e.**, s.639.

¹⁴ Ali Haydar Bayat, **Tıp Tarihi**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, İstanbul, 2010, s.324-325.

¹⁵ Bayat, **a.g.e.**, s. 326.

¹⁶ İhsanoğlu, **a.g.m.**,s.290.

¹⁷ Bayat, **a.g.e.**, s. 326; İhsanoğlu, **a.g.m.**,s.290.

¹⁸ Ayla Oktay, "Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü ve Bugünü", Ed. Meral Alpay, **a.g.e.**, s.12.

Tıp eğitimi alanında dil konusunda yaşanan tartışmaların yanında diğer alanlarda da dil tartışmaları ve sorunlar devam etmiştir. Batılılaşma sürecinin giderek hızlanması ve Batı ile olan ilişkilerin giderek artması dil bilen devlet adamlarına daha çok ihtiyaç duyulmasına sebep olmuştur. Daha önce III. Ahmet döneminde Avrupa başkentlerine geçici olarak gönderilen elçiler III. Selim döneminde daimi elçiliklere dönüştürülmüştür. Nitekim yurtdışı görevinde bulunan elçilerin çoğu Tanzimat döneminde devletin önemli makamlarında bulunmuştur. Tanzimat'ın mimarları Mustafa Reşit Paşa, Ali Paşa ve Fuat Paşa Avrupa'da elçilik görevinde bulunmuşlardır.¹⁹ Elçilerin yanında ilk kez II. Mahmut döneminde 1830'da Avrupa'ya öğrenci gönderilmiştir. Böylelikle Avrupa'yı tanıyan ve Avrupa lisanlarını bilen devlet adamı sayısı artmıştır.

Osmanlı Devleti'nde XVIII. yüzyılda başlayan Batılılaşma hareketleri XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde de artarak devam etmiştir. Daha çok inişli çıkışlı bir seyir izleyen bu süreç 1839'da ilan edilen Gülhane Hatt-ı Hümayun'u ile yeni bir ivme kazanmıştır. Gülhane Hatt-ı Hümayun'u ile başlayan Tanzimat Dönemi Osmanlı tarihi açısından bir dönüm noktasıdır. Tanzimat, Osmanlı Devleti'nin "tercih edilen modernleşmenin geri dönülemez süreci içerisine girişinin ifadesiydi."²⁰ Sultan Abdülmecid'in tahta geçişinden dört ay sonra yayımlanan Tanzimat Fermanı, bu dönemde atılacak önemli adımların habercisi olmuştur. Sadece Osmanlı tarihinde değil Türk tarihinde de oldukça önemli bir belge olan Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti birçok alanda değişikliğe gittiği gibi eğitim alanında ciddi değişikliklere gitmiştir. Tanzimat'la birlikte azınlıklarda Mekteb-i Tıbbiyye-i Adliye-i Şâhâne'ye alınmaya başlanmıştır. Ancak eğitim dilinin Fransızca olması zamanla Müslüman öğrenci sayısının azalmasına sebep olmuştur.²¹ Bu durumdan şikâyetçi olan Okul Müdürü Cemâlledin Mehmet Efendi Türkçe eğitime yönelik adımlar atmıştır.²² Nitekim 1 Mart 1867'de Türkçe eğitim veren Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye açılmıştır. 28 Eylül 1870'te Askeri Tıp Mektebi'nde de Türkçe eğitim yapılmaya başlanmıştır.²³

Sultan Abdülmecid döneminin eğitim alanındaki en önemli gelişmelerinin başında Darülfünun'u açma girişimi ve Fransız Akademisi örnek alınarak 18

¹⁹ Lewis, **a.g.e.**, s.89.

²⁰ Mehmet Karakaş, "Eğitimde Modernleşme Hareketleri", **Yeni Türkiye**, S. 32, Mart Nisan 2000, s.770

²¹ İhsanoğlu, **a.g.m.**, s.290-291.

²² Bayat, **a.g.e.**, s. 326-327.

²³ Hüsrev Hatemi, **Hoşca Bak Zâtına**, İşaret Yayınları, İstanbul, 1989, s.148.

Temmuz 1851’de açılan Encümen-i Daniş²⁴ gelir. Darülfünun’u açma girişimi başarısızlıkla sonuçlansa bile “Ethem Paşa’nın girişimi ile çoğu Fransızca dört bin ciltlik bir kütüphane” oluşturulmuştur.²⁵ İyi derecede Fransızca bilen Abdülmecid döneminde “eğitim alanındaki yenilikler, daha çok Fransız eğitim sisteminin etkisi altında gelişmiştir.”²⁶

1853-1856 yılları arasında devam eden Kırım Savaşı’nda İngiltere, Fransa, Avusturya ve Piyemonte, Osmanlı Devleti’nin yanında Rusya’ya karşı savaşmışlar ve Rusya’yı yenmişlerdir. Savaş sonrasında Paris’te barış antlaşmasını görüşmek amacıyla Paris Konferansı toplanmıştır. Osmanlı Devleti konferansın devam ettiği günlerde hem Avrupa Devletlerini memnun ederek onların desteğini almak hem de gayrimüslimlerin bahane edilerek içişlerine karışılmasını önlemek amacıyla 1856 yılında Islahat Fermanı’nı yayımladı. Tanzimat Fermanı ile başlayan yenileşme hareketlerinin bir devamı olarak değerlendirileceğimiz Islahat Fermanı gayrimüslimlere birçok alanda geniş haklar tanımış olmanın yanında, onların eğitim alanında Müslümanlardan daha geniş haklara da kavuşmasını sağlamıştır.²⁷

Islahat Fermanı sonrasında eğitimde yaşanan en önemli gelişme 1857 yılında Maârif-i Umûmiye Nezâreti’nin kurulması olmuştur. Ayrıca Avrupa’ya öğrenci gönderilmiş ve dil bilen “hariciyeci ve subay yetiştirmek için Paris’te Mekteb-i Osmani²⁸ açılmış ancak beklenen verim alınmadığından bu okul 1864’te kapatılmıştır.”²⁹ Bu okulun kapatılmasıyla tasarruf edilen bütçe ile Askeri Rüşdiye’ler açılmıştır.³⁰ Osmanlı Devleti’nin uluslararası ilişkileri arttıkça dil bilen kişilere ihtiyacı da artmıştır. Birçok teşebbüse rağmen beklenen sayıda ve nitelikte dil bilen devlet adamı yetiştirilememiştir. Bu durum Osmanlı devlet adamlarını Lisan Mektebi adıyla yeni bir okul açma girişimine zemin hazırlamıştır. Maarif-i Umumiye Nazırı Kemal Efendi’nin girişimi ile 26 Mart 1866’da Lisan Mektebi açılmıştır.³¹ Birkaç defa açılıp kapanan Lisan Mektebi’nde ilk başlarda sadece

²⁴ Karakaş, **a.g.m.**, s.771.

²⁵ Karakaş, **a.y.**, s.771.

²⁶ Karakaş, **a.y.**, s.771.

²⁷ Nafi Atuf, **a.g.e.**, s.82.

²⁸ Mekteb-i Osmani hakkında geniş bilgi için bakınız: Adnan Şişman, “Mekteb-i Osmani”, Yayın Heyeti: Halil İnalçık, Nejat Göyünç, Heath W. Lowry, **Osmanlı Araştırmaları V**, İstanbul, 1986, s.83-160.

²⁹ Adnan Şişman, “Galatasaray Mekteb-i Sultânisi”, **DİA**, İstanbul, 1996, C.XIII, s.323.

³⁰ Faik Reşit Unat, **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1964, s.44.

³¹ Balcı, **a.g.m.**, s.85-86.

Fransızca öğretmişse de zamanla devletin ihtiyaç duyduğu Arapça, Rumca, Slavca, Ermenice, İngilizce, Almanca ve Rusça da³² programa dâhil edilmiştir.

Islahat Fermanı'nda yapmayı vadettiği düzenlemeleri yapması için, Fransa 22 Şubat 1867'de Osmanlı Devleti'ne nota vermiş ve önerdiği tekliflerin kabul edilmesini istemiştir.³³ Sultan Abdülaziz, Fransa'yı ziyaretinden sonra, İstanbul'da Fransızca eğitim yapacak bir lise açılmasına izin vermiştir.³⁴ Bu okulun kuruluşu için 1868 yılında Osmanlı ve Fransız tarafları arasında görüşmeler yapılmış ve Fransa Eğitim Bakanı M. Victor Duruy'ın³⁵ desteği ile kuruluş süreci hızlanmıştır. Nitekim 15 Nisan 1868 tarihli tezkere ile bazı derslerin Türkçe okutulması kaydı ile Mekteb-i Sultânî'nin açılmasına karar verilmiştir.³⁶ 1 Mayıs 1868'de öğrenci kaydına başlayan okul 1 Eylül 1868'de resmen açılmıştır.³⁷ Fransızca öğretim yapan Mekteb-i Sultânî'nin programları ve sınıf örgütlenmesi Fransız liselerinden aynen alınmıştır.³⁸ Fransızca eğitimin yanında devam eden yıllarda okulun programına Arapça, Farsça, Ermenice, Latince, Grekçe, Bulgarca, İngilizce, Almanca ve İtalyanca eklenmiş ve okul kısa sürede Osmanlı Devleti'nde yabancı dil eğitiminde önemli bir mevkie yükselmiştir.³⁹ Okulun asıl görevi öğrencileri yükseköğretime hazırlamak olmakla birlikte okul devlet memuru da yetiştiriyordu. Okuldan mezun olmak için Türkçe ve Fransızca derslerinden bakalorya verilmek zorunluydu.⁴⁰

Fransızlar, Mekteb-i Sultânî'yi tek bir okul olarak düşünmemişler ve bu okulu Osmanlı Devleti'ndeki Fransız lise sisteminin kurulmasının başlangıcı saymışlardır.⁴¹ Osmanlı eğitiminin Fransız eğitim sisteminden derinden etkilendiğinin en açık kanıtı olarak değerlendirilebilecek Mekteb-i Sultânî'nin açılışı ile yabancı dilde eğitimde önemli bir adım atılmıştır. Bu önemli adımı yine Fransız etkisinde kalınarak hazırlanan Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi takip etmiştir. Fransız Eğitim Bakanı J. Victor Duruy'ın etkisi altında hazırlanan ve son şekli Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından verilen 198 maddelik Maarif-i Umûmiye

³² Balcı, a.y., s.86-88; Ergin, a.g.e., C.I-II, s.639-642.

³³ İhsanoğlu, a.g.m., s.314.

³⁴ İlhan Tekeli-Selim İlkin, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşü**, TTK Yayınları, Ankara 1999, s.65.

³⁵ İhsanoğlu, a.y., s.317.

³⁶ Şişman, a.g.m., s.324.

³⁷ İhsanoğlu, a.g.m., s.317; Şişman, a.g.m., s.324.

³⁸ Hasan Ali Yücel, **Türkiye'de Ortaöğretim**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994, s.9.

³⁹ Fuat Boyacıoğlu, "The Historical Development of the Foreign Language Education in Ottoman Empire", **Procedia - Social and Behavioral Sciences** 174 (2015) s. 655.

⁴⁰ Nevzad Ayas, **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948, s.212.

⁴¹ İlhan Tekeli, **Türkiye İçin Eğitim Yazıları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2011, s.44.

Nizamnâmesi 1 Eylül 1869 tarihinde yayımlanmıştır. “Bu nizâmname ile Tanzimat döneminin en önemli özelliği olan kanunlaştırma hareketi, eğitim alanında da sonuca” ulaşmıştır. Bu nizamnâme çok az değişiklikle “II. Meşrutiyet’e kadar geçerli kalmasına rağmen, tamamen icra edilememiştir.”⁴² Tanzimat’tan sonra Fransızca giderek ağırlık kazanmış ve birçok resmi yazışma Fransızca yapılmıştır. Fransızca Osmanlı topraklarında en etkili yabancı dil olmasına rağmen bu dil dışında birçok yabancı dilde farklı düzeylerde Osmanlı ülkesinde etkili olmuştur. Bu dönemde Osmanlı topraklarında Türkçe dışında yayımlanan süreli yayın adedi 1746 idi ve bunun 701’i Fransızcaydı.⁴³

İlk olarak Mühendishânelerle başlayan Fransız eğitim sisteminin etkisi Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi ile âdeta resmileşmiştir.⁴⁴ Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi ile Osmanlı umumi eğitim kurumları beş kategoriye ayrılmıştır. Bu kategorilerden biri de idadîler idi. Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi’nden sonra kurulan idadîlerde Arapça, Farsça ve Fransızcanın yanında Almanca ve İngilizce dersleri de konulmuştur.⁴⁵ Maarif-i Umûmiye Nizamnâmesi ile vilayet merkezlerinde birer sultani açılması planlanmış ise de bu plan gerçekleştirilememiştir. Girit ve Suriye’de birer sultani açılmış bu okullara Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizce dersi konulmuştur.⁴⁶

Osmanlı Devleti’nin dış ilişkilerini daha çok Fransızca üzerinden yürütmüş olmasının ve yabancı dil eğitiminde Fransızca’yı tercih etmiş olmasının sebeplerini Osmanlı-Fransız ilişkilerinde aramak gerekir. Kanuni döneminden itibaren Osmanlı Devleti’nin Avrupa’daki en büyük müttefiki olan Fransa aynı zamanda Osmanlı Devleti’nin Avrupa’ya açılan penceresi olmuştur. Bu durum Fransızcanın ve Fransız kültürünün, Osmanlı Devleti’nde etkili olan başat dil ve kültür olmasına sebep olmuştur. Fransızcanın ve Fransız eğitim sisteminin Osmanlı Devleti’ndeki güçlü etkisine rağmen bu tercihi eleştirenler de vardır. Alasonya İdadisi Müdürü Edhem Nejad, Fransızların bile kendi eğitim sistemlerinden memnun olmadıklarını belirterek açılan mekteb-i sultanilerin Fransız liselerinden hiçbir farkının olmadığını dile getirerek İngiliz, Alman, İsviçre veya Amerika eğitim sistemlerinden birini örnek

⁴² Osman Kafadar, **Türk Eğitim Sisteminde Batılılaşma**, Vadi Yayınları, Ankara, 1997, s.98.

⁴³ Ömer Demircan, **Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1988, s.45.

⁴⁴ Kafadar, **a.g.e.**, s.98.

⁴⁵ Cemil Öztürk, “İdadî”, **DİA**, İstanbul 2000, C.XXI, s. 465: İhsanoğlu **a.g.m.**, s.318-319.

⁴⁶ Bayram Kodaman, **Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi**, TTK Yayınları, Ankara, 1991, s.143-144.

alınmasını önermiştir.⁴⁷ Edhem Nejad Osmanlı ticaret piyasasında her türlü yabancı lisanın yer almasının aynı zamanda ticareti de güçleştirdiğini belirterek “Avusturya’da Almanca’nın, Amerika’da İngilizce’nin, Rusya’da Rusça’nın ticâret âleminde bir lisan olarak kabul edildikleri gibi memleketimizde de Türkçe’nin” hâkim olması gerektiğini ifade ederek sadece Fransa’ya öğrenci gönderilmesini eleştirmiştir.⁴⁸ Fransızcanın bu üstün konumu II. Abdülhamid döneminden itibaren Osmanlı-Alman ilişkilerinin gelişmesi ile zayıflamaya, Almanca önem kazanmaya başlamıştır. 1884 yılında kurulmuş olan Numune-i Terakki’nin Maarif Nezareti tarafından 1896 yılında satın alınması ile Almanca eğitim yapan İstanbul Lisesi açılmıştır.⁴⁹ Bu gelişmelere rağmen Fransızca İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar Türkler arasında birinci dil olmayı sürdürmüştür.

93 Harbi’nde ağır bir yara alan Osmanlı Devleti, uyrukları olan Sırp, Karadağ ve Romenlerin bağımsız olmasını, Bulgarların ise özerk bir yönetime sahip olmasını Berlin Antlaşması ile kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu gelişmeler Osmanlı Devleti’ni derinden etkilemiş ve milli duyguların ülke içerisinde gelişmesine uygun zemin hazırlamıştır. Ayrıca yabancı devletlerin Osmanlı ülkesi içerisinde açmış oldukları okulların çoğunun zararlı faaliyetlerde bulunması ve ayrılıkçı hareketleri desteklemeleri bu okullara şüphe ile bakılmasına sebep olmuştur. Bu durum yabancı dilde eğitime de şüphe ile yaklaşılmasına zemin hazırlamıştır. Buna rağmen II. Abdülhamid dönemi “ilk ve orta öğretim alanında, Tanzimat devrinde yapılan kanunların uygulanması ve eksikliklerin giderilmesi”⁵⁰ dönemi olmuştur. Bu dönemde Batı tarzı birçok eğitim kurumu açılmıştır. II. Abdülhamid döneminde açılan bu eğitim kurumlarından biri olan Rüştîye Mekteplerinde yabancı dil olarak Arapça ve Farsça⁵¹ dersleri okutulurken idadilerde ise Arapça ve Farsçanın yanında Fransızca okutulmuştur. İdadilerin üçüncü yılında haftada 3 saat, dördüncü yılında haftada 3 saat, beşinci yılında haftada 4 saat, altıncı yılında haftada 4 saat ve yedinci yılında ise haftada 5 saat Fransızca okutulmuştur. Ayrıca Fransızcanın yanında idadilerin dördüncü yılından itibaren haftada 2 saat Ermenice, Bulgarca ve Yunanca

⁴⁷ Edhem Nejad, “Fransız Usûl-i Tahsîli ve Zararlarımız”, **Sırrât-ı Müstakîm**, C.V, Aded 108, s.65-66.

⁴⁸ Edhem Nejad, ”Liselere mi; Başka Mekteplere mi Muhtacız?”, **Sırrât-ı Müstakîm**, C.V, Aded 110, s.90.

⁴⁹ Yücel, **a.g.e.**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s.494-497; Şükrü Levent Deniz, “İstanbul Erkek Lisesi’ne Tarihçe”, **Dünyân-ı Umumiye’den İstanbul (Erkek) Lisesi’ne**, İstanbul Erkek Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s.127-146.

⁵⁰ Kodaman, **a.g.e.**, s. 163.

⁵¹ BOA IM 1322 Ca 7-1-896(649)’dan aktaran Somel, **a.g.e.**, s.358.

derslerinden biri de okutulmuştur.⁵² Aşiret mekteplerinde ise Arapça, Farsçanın yanında üçüncü, dördüncü ve beşinci yılda Fransızca⁵³ dersi okutulurken, Darümuallîm-i Âliyye'nin İbtidâî Muallimleri bölümünde Arapça, Farsçanın yanında Fransızca da⁵⁴ okutulmuştur.

Osmanlı Devleti XX. yüzyılın başında Meşrutiyet'in yeniden ilanı, Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşları gibi birçok önemli olayı art arda yaşamıştır. Osmanlı Devleti'nin içte ve dışta yaşadığı bu zorlu günler her alanda tartışmanın yaşandığı ve çıkış yollarının arandığı günler olmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin birinci önceliği ülkenin içerisindeki ayrılıkçı hareketleri önlemek ve ülkeyi içine düştüğü zor durumdan kurtarmaktır. Cemiyet devlet yönetiminde etkili olduğu 1909-1918 yılları arasında eğitimi de vatanın kurtarılmasının en önemli araçlardan biri olarak görmüştür.⁵⁵ II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında gazetelerde eğitimle ilgili birçok makale çıkmış ve yabancı dilde eğitim meselesi de⁵⁶ tartışılmıştır.

İttihatçılar başlangıçta Osmanlı Devleti'nde yaşayan bütün milletleri "Osmanlılık" düşüncesi etrafında toplamayı düşünmüşler ve bu düşüncelerini hayata geçirmek amacıyla da Maarif Nezareti aracılığı ile okulları sıkı denetim almaya çalışmışlar, resmi ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında ders dilini Türkçe yapmışlardır.⁵⁷ Ancak İttihat ve Terakki'nin etkin olduğu dönemde yaşanan Trablusgarp Savaşı ve Balkan Savaşları gibi olumsuz gelişmeler Osmanlılık idealinin çöktüğünü acı bir şekilde göstermiş ve bu durum İttihatçıları eğitim alanında yeni düzenlemeler yapmaya itmiştir. Bu tarihten itibaren "Osmanlılık" düşüncesi yerini "Türkçülük" düşüncesine bırakmıştır. Bu süreçte Müslüman Türk unsurunun eğitim durumunu düzeltmek amacıyla farklı fikirler ileri sürülmüştür.

⁵²Salnâme-i Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye, Sene-i Hicriyesi, Darü'l-Hilafetü'l-Âliyye 191'den aktaran Somel, **a.g.e.**, s.359-361.

⁵³Salnâme-i Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye, Sene-i Hicriyesi, Darü'l-Hilafetü'l-Âliyye 296'dan aktaran Somel, **a.g.e.**, s.362.

⁵⁴BOA IM 1322 Ca 7-1-896(649)'dan aktaran Somel, **a.g.e.**, s.364.

⁵⁵Konu ile ilgili şu makaleye bakabilirsiniz: Ercan Uyanık, "II. Meşrutiyet Döneminde Toplumsal Mühendislik Aracı Olarak Eğitim: İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Eğitim Politikaları (1908-1918)", **Amme İdaresi Dergisi**, Haziran 2009, C.XLII, S.2, s.67-88.

⁵⁶Mehmet Demiryürek'in Servet-i Fünûn ve Malumat gazeteleri ile Muallimler Mecmuası, Maarif Vekâleti Mecmuası, Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası, Tedrisât Mecmuası, Mecmua-yı Ebuuzziya, Afyonkarahisar'da Nur, Genç Anadolu, Sırat-ı Müstakîm, Muallim, Mektep ve Hayat dergilerinde Fransızca öğretimi alanında yaptığı araştırmada 1891-1928 arasında otuz makaleyi incelemiştir. Mehmet Demiryürek, "Türkiye'de Yabancı Dil Olarak Fransızca Öğretiminin Tarihi Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme (1891-1928)", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2013, C.XXVIII, s.130-140.

⁵⁷Uyanık, **a.g.m.**, s. 72-73.

Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Almanların yanında katılması Almanlarla ilişkileri yoğunlaştırmış dolayısıyla Almancanın etkisini de artmıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Sultanilerde okutulan yabancı diller bu etkinin göstergesidir.

Tablo 1: Tam Devreli Sultaniler ve Burada Okutulan Yabancı Diller⁵⁸

Sıra	Okulun Bulunduğu Yer	Okutulan Yabancı Dil/Diller
1.	Ankara	Fransızca, Almanca, İngilizce
2.	İstanbul	Fransızca, Almanca, İngilizce
3.	Kabataş (İst.)	Fransızca, Almanca
4.	Adana	Fransızca
5.	Edirne	Fransızca
6.	Erzurum	Fransızca
7.	İzmir	Fransızca, Almanca
8.	Bursa	Fransızca, İngilizce
9.	Sivas	Fransızca, Almanca
10.	Trabzon	Fransızca, İngilizce
11.	Kastamonu	Fransızca, Almanca
12.	Konya	Fransızca, Almanca
13.	Kayseri	Fransızca, Almanca

Tablo 2: On Senelik Kız Sultanileri ve Burada Okutulan Yabancı Diller⁵⁹

Sıra	Okulun Bulunduğu Yer	Okutulan Yabancı Dil/Diller
1.	Çamlıca	Fransızca, Almanca, İngilizce
2.	Kandilli (Adile Sultan)	Fransızca, Almanca, İngilizce
3.	Erenköy	Fransızca, Almanca, İngilizce
4.	İstanbul	Fransızca, Almanca, İngilizce
5.	Bezmi Âlem	Fransızca, Almanca, İngilizce

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Sultanilerde okutulan yabancı diller arasında Fransızcanın tartışmasız bir üstünlüğü söz konusu olmasına rağmen ders programlarında Almancanın da etkisini hissettirecek düzeyde yer aldığını görmekteyiz. Nitekim tek devreli sultanilerden on üçünün sekizinde Fransızca ile birlikte Almanca da öğretilmekteydi. Ayrıca İngilizcenin ise artık Sultanilerin ders müfredatlarında var olduğunu görmekteyiz. On senelik kız sultanilerinin hepsinde ise Fransızca, Almanca ve İngilizce birlikte öğretilen diller arasında yer almıştır.

Osmanlı Devleti Birinci Dünya Savaşı'nda, özellikle de Çanakkale Savaşları'nda, okumuş ve yetişmiş insan kaynağını büyük oranda kaybetmiştir.

⁵⁸ Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Maarif Vekâleti Neşriyatı, **Türkiye'de Orta Tahsil**, Matbaai Amire, İstanbul, 1339, s.7.

⁵⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Maarif Vekâleti Neşriyatı, **a.g.e.**, s. 9.

Nitekim Milli Mücadele sırasında ve sonrasında yaşanan en büyük sıkıntıların başında yetişmiş insan gücü sorunu gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile çıkan Osmanlı Devleti ağır maddeler taşıyan Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır. İtilaf Devletleri bu antlaşmaya dayanarak daha önce imzaladıkları gizli antlaşmalar çerçevesinde başta Anadolu olmak üzere Osmanlı ülkesini Kasım 1918'den itibaren işgal etmeye başlamışlardır. Bu işgaller karşısında Türk Milleti yeni bir mücadelenin içeresine girmiştir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde başlayan dağınık haldeki Milli Mücadele'yi Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşları tek elde toparlayarak başarıya ulaştırmışlardır.

Tanzimat'tan beri vatanın kurtuluşunun en önemli aracı olarak görülen eğitim, Milli Mücadele sırasında ve sonrasında da vatanın kurtarılmasının en büyük çaresi olarak görülmüştür. Nitekim Sakarya Savaşı'nın devam ettiği günlerde Ankara'da 15-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Maarif Kongresi toplanmıştır. Mustafa Kemal Paşa'nın da katıldığı bu Kongre ileride uygulanacak eğitim politikaları hakkında ipuçları vermiştir. Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra eğitim alanında alınan en önemli karar ise 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu olmuştur. Bu kanun ile medreseler Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve kısa bir süre sonrada kapatılmışlardır. Medreselerin kapatılması Arapça ve Farsça öğretiminin sonlandırılması anlamına geliyordu. Nitekim medreselerin kapatılmasından sonra Arapça öğretimi sadece dini eğitim veren kurumlarda varlığını sürdürmüş, Farsça öğretimi ise neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır. 1 Kasım 1928 tarihinde yapılan alfabe değişikliği ile Arap alfabesinin yerine Latin alfabesi kabul edilmiş ve böylelikle Arapça ile olan en güçlü bağ da kopmuştur. Artık bu dönemde yabancı dil deyince daha çok Fransızca akla gelmekteydi. Bu dönemde Fransızca eğitim yapmaya devam eden Galatasaray Lisesi dışında diğer eğitim kurumlarında da farklı sınıf düzeylerinde ve değişen ders saatleriyle daha çok Fransızca okutulmaktaydı.

Yabancı dilde eğitim yapan yabancı okullar Türkiye'deki kanun ve nizamlara bağlı kalmak şartıyla Lozan Barış Antlaşması'nda serbest bırakılmışlardı. Ancak Mustafa Kemal Paşa, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla bu okulları kontrol altına almaya çalışmıştır.⁶⁰ Ayrıca bu okullardaki Türkçe derslerinin sayısı da artırılmıştır.⁶¹

⁶⁰ Bayram Kodaman, "Yabancı Dilde Eğitim ve Tarihçesi", Haz. Yücel Hacıoğlu, **Yabancı Dilde Eğitim Sempozyum Bildirileri, Tartışmalar**, Türk Yurdu Yayınları, İstanbul, 2001, s.25.

⁶¹ Cezmi Bayram, "İlk ve Orta Öğretimde Yabancı Dilde Eğitim", Haz. Yücel Hacıoğlu, **a.g.e.**, s.47

Mustafa Kemal Paşa bu yolla “yabancı okulların Türkiye de yaptıkları propaganda faaliyetlerini engellemek ve bu okulların kendilerine sempatican yetiştirmelerinin önüne geçmek” istemiş ve eğitimi laikleştirmeye çalışmıştır.⁶²

Tablo 3: 1930’lu Yıllarda Farklı Okullardaki Haftalık Yabancı Dil Ders Saatleri⁶³

Okul Düzeyi	Sınıf Düzeylerinde Haftalık Yabancı Dil Saati							
	I	II	III			IV	V	VI
Ortaokul	5	4	4					
Lise İkinci Devre	5	5	Fen	4	Edebiyat	6		
İlk Öğretmen Okulları	3	3	2					
Ankara Kız Ertik Sanat Okulu	3	3						
Orta Ticaret Okulları	6	5	5			5		
Ticaret Liseleri İkinci Devre	6	6	6					
Kız Sanat Okulları	6	3	3			3	3	3
Ankara Musiki Öğretmen Okulu	3	2	2			2	2	2

Atatürk döneminde eğitimi yaygınlaştırmak amacıyla büyük bir çaba sarf eden Türkiye bu amaçla yabancı uzmanlardan da yararlanmışır. Bu uzmanlardan biri de John Dewey’dir. Türk eğitimi ile ilgili genel bir rapor hazırlayan Dewey yabancı dil meselesine de temas etmiş ve İstanbul, Erzurum gibi büyükşehirlerde Fen dersleri ile yabancı dil için özel liselerin kurulmasını istemiştir. Bu liselerde sadece yabancı dil eğitiminin verilmesinin hata olacağını belirten Dewey bölgenin ihtiyaçları göz önüne alınarak Fransızcanın yerine Almanca, İngilizce ve İtalyanca gibi dillerin öğretilmesi gerektiğini söylemiştir.⁶⁴ 1932 yılında kurulan Gazi Lisesi’nde İngilizce ağırlıklı bir eğitim verilmeye çalışılmışsa da 1936-1937 eğitim-öğretim yılında bu girişimden vazgeçilmiştir.⁶⁵

Cumhuriyet döneminin ilk ortaokul programında haftalık 28 ders saatinin 5’i, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi yabancı dillere ayrılmıştır. 1931-1932 öğretim yılında haftalık 32 ders saatinin 5 saati, 1937-1938 öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta haftalık 31 ders saatinin 5 saati, ortaokul ikinci ve üçüncü sınıfta haftalık 31 ders saatinin 4 saati yabancı dil derslerine ayrılmıştır. 1938-1949 yılları arasındaki

⁶² Kodaman, **a.g.m.**, s.25.

⁶³ Bu Tablo Kültür Bakanlığı’na çıkarılan Türkiye Okulları Kılavuzu’ndaki bilgiler dikkate alınarak hazırlanmıştır. **Türkiye Okulları Kılavuzu**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1936.

⁶⁴ John Dewey, **Türkiye Maarifi Hakkında Rapor**, Devlet Basımevi, İstanbul 1939, s.21.

⁶⁵ Murat Kaymak, “Ortaöğretimde Piyasalaşma Örneği Olarak Anadolu Lisesi Uygulaması”, **Eleştirel Pedagoji**, Kasım-Aralık 2010, S. 12, s.29-32.

ortaokul programlarına göre ise ortaokul birinci sınıfta haftalık 29 ders saatinin 5 saati, ortaokul ikinci sınıfta 4, ortaokul üçüncü sınıfta ise 3 saati yabancı dil derslerine ayrılmıştır.⁶⁶ Liselerde ise, 1924 yılında ortaokulun üç sınıfta toplam 90 ders saati bulunuyordu. Bunun 19 saati yabancı dile ayrılmıştır. 1931’de toplam 102 ders saatinin 15 saati birinci yabancı dile, 8 saati ikinci yabancı dile ayrılmıştır. 1934’te toplam 87 ders saatinin 15’i, 1947’de toplam 87 ders saatinin 16-17 saati yabancı dile, 5-6 saati Latinceye ayrılmıştır.⁶⁷

Atatürk döneminde eğitimde niceliksel gelişmeler yanında niteliksel gelişmelerde yaşanmıştır. Bu dönemde nitelikli personel ihtiyacını karşılamak amacıyla başvurulan en önemli yollardan birisi yurtdışına öğrenci göndermektir. 1927 yılında itibaren yurtdışına eğitim için öğrenci gönderilmeye başlanmıştır.⁶⁸ 1938 yılına gelindiğinde yurtdışına gönderilen öğrenci sayısı artmıştır.⁶⁹ Bu dönemde ülkenin her alanda gelişebilmesi için daha çok yetişmiş teknik elemana ihtiyaç duyulduğundan yurtdışına gönderilen öğrencilerden 133’ü teknik eğitim amacıyla Almanya, Belçika, Çekoslovakya, Fransa, İsviçre ve İtalya’ya gönderilen öğrencilerdi.⁷⁰ Ayrıca Amerika, Avusturya, İngiltere, Macaristan ve Rusya’ya da öğrenci gönderilmiştir.⁷¹ Sonraki dönemlerde de yurtdışına eğitim amacıyla öğrenci gönderilmeye devam edilmiştir.

⁶⁶ Bekir Özgen, **Türkiye’de Anadolu Liseleri**, Bornova Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir 1994, s.33

⁶⁷ Özgen, **a.g.e.**, s.34

⁶⁸ Maarif Vekâleti, **Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943**, Maarif Matbaası, Ankara, 1944, s. 76; Cafer Ulu, “1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun ve Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki Uygulamaları”, Tarih Okulu Dergisi (TOD), Mart 2014, Sayı XVII, s.499

⁶⁹ Bahattin Demirtaş, “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler”, **Akademik Bakış**, C.I, S.2, Yaz 2008, s.165-166.

⁷⁰ Maarif Vekâleti, **a.g.e.**, s.76.

⁷¹ Demirtaş, **a.g.m.**, s.166.

Tablo 4: 1935-1946 Yılları Arasında Yurtdışına Eğitim Amacıyla Gönderilen Öğrenci Sayısı⁷²

Öğrenim Yılları	Cinsiyet	AVRUPA ÜLKELERİ											Amerika	Genel Toplam
		Almanya	Avusturya	Belçika	Cekoslovak	Fransa	İsviçre	İtalya	İngiltere	Macaristan	Rusya	TOPLAM		
1935-1936	E	77	3	13	1	41	10	6	9		2	162	21	183
	K	9		15		14	1					39	2	41
1936-1937	E	89	1	16		38	13	5	9	1		170	13	183
	K	8		5		6						19	2	21
1937-1938	E	127		11		35	17	15	13	1		219	9	228
	K	6										6		6
1938-1939	E	100		4		34	17	15	10	1		181	8	189
	K	4										4		4
1939-1940	E	61				2	14		11	1		89	7	96
	K	4										4		4
1940-1941	E	55					6		11	1		73	6	79
	K	2										2		2
1941-1942	E	52					2		11	1		66	5	71
	K	2					2					4		4
1942-1943	E	39					29		5	2		75	2	77
	K						2					2		2
1943-1944	E	42					24		9	2		78	5	83
	K													
1944-1945	E	16					45		4	2		68	6	74
	K						3					3		3
1945-1946	E					2	28		14	1		45	54	99
	K						2					2	2	4
Toplam		693	4	64	1	172	215	41	106	13	2	1311	142	1453

1935-1946 yılları arasında Almanya'ya 35'i kız ve 658'i erkek olmak üzere 693 öğrenci, Avusturya'ya toplam 4 erkek öğrenci, Belçika'ya 20'si kız ve 44'ü erkek olmak üzere toplam 64'öğrenci, Çekoslovakya'ya toplam 1 erkek öğrenci, Fransa'ya 20'si kız ve 152'si erkek olmak üzere toplam 172'öğrenci, İsviçre'ye 10'u kız ve 205'i erkek olmak üzere toplam 215 öğrenci, İtalya'ya toplam 42 erkek öğrenci, İngiltere'ye toplam 106 erkek öğrenci, Macaristan'a toplam 13 erkek

⁷² Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1944-1945**, Pulhan Matbaası, Ankara, 1947, Yayın No: 281 s.XXXI.

öğrenci ve Rusya'ya da toplamda 2 erkek öğrenci gönderilmiştir. Avrupa'ya gönderilen 1311 öğrenciden 85'i kız iken 1226'sı erkek öğrenciydi. Amerika'ya ise aynı yıllar içerisinde 6'sı kız ve 136'sı da erkek öğrenci olmak üzere toplam 142 öğrenci gönderilmiştir. Avrupa ve Amerika'ya gönderilen toplam öğrenci sayısı 1453'tür. Bu öğrencilerden 91'i kız iken 1362'si de erkek öğrenciydi. Avrupa ve Amerika'ya gönderilen öğrencilerin % 6,26'sı⁷³ kız, % 93,74'ü ise erkek öğrenci idi. Yurtdışına gönderilen öğrenci sayısı önceki dönemlerle kıyaslanmayacak düzeyde artmıştır. Ancak yurtdışına gönderilen kız öğrenci sayısı sınırlı kalmıştır. Yurtdışına gönderilen öğrenciler için Almanya, Fransa, İsviçre ve Amerika daha çok tercih edilmiştir. Yurtdışına gönderilen öğrencilerin % 47,69'u Almanya'ya, % 14,79'u İsviçre'ye, % 11,83'ü Fransa'ya ve % 9,77'si Amerika'ya gönderilmiştir. Almanya, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1935-1946 yılları arasında yurtdışına öğrenci gönderirken tercih ettiği başat ülke konumundadır. Neredeyse öğrencilerin yarısı bu ülkeye gönderilmiştir. Almanya'nın tercih edilmesinde elbette II. Abdülhamid döneminden başlayarak ve giderek artan ilişkiler ile Almanya'nın özellikle İkinci Dünya Savaşı sıralarında muazzam şekilde gelişen teknolojinin etkisi vardır. Yurtdışına öğrenci gönderilmesini yanında Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel, 1940-1941 ders yılında, Ankara'da Atatürk ve Kız Liseleri ile Galatasaray Lisesi'nde, mevcut Fen ve Edebiyat şubelerinin yanında "Klâsik Kol" açmıştır. Bu kolda bir "Batı yabancı dilinden başka, her sınıfta haftada 5'er saat Latince" okutulmuştur. Klâsik Kol 1949'da kaldırılmıştır. Fakat bazı büyük liselerde Latince seçimlerlik ders olarak okutulmaya devam edilmiştir.⁷⁴

17-29 Temmuz 1939 tarihleri arasından toplanan Birinci Maarif Şurası'nda da yabancı dil eğitiminin önemi üzerinde durularak "iyi bir Üniversite tahsili iyi bir Lise tahsili üzerine kurulacağı gibi ecnebi dil bilmiyenlerin ilmî araştırmalara dayanan iyi bir Üniversite tahsili yapabilmeleri de kabil değildir" denilerek üniversiteleri en çok yoran problemlerden biri olan yabancı dil meselesinin liselerde veya lise sonrasında üniversiteye girmeden halledilmesi istenmiştir⁷⁵.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Türkiye'de önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal

⁷³ İstatistik verileri kullanılırken yüzdeler onlar basamağı şeklinde verilmiştir. Virgülden sonraki sonuç 0,5'in altında ise aşağıya, 0,5'in üstünde ise yukarıya doğru yuvarlanmıştır. Bu işlem tezdeki benzer tüm verilerde aynı şekilde uygulanmıştır.

⁷⁴ Yahya Akyüz, **Türk Eğitim Tarihi**, A Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.353.

⁷⁵ **Birinci Maarif Şûrası 17-29 Temmuz 1939**, Maarif Vekilliği, s.496-497.

Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümü idi. İsmet İnönü, Atatürk'ün ölümünden bir gün sonra TBMM tarafından Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.⁷⁶ Ayrıca Mart 1939'da Türkiye'de genel seçimler yapılmış, aynı yılın Temmuz ayında Hatay resmen Türkiye'ye katılmıştır. Öte yandan 1932'den beri süren iktisadi büyümenin II. Beş Yıllık Sanayi Planı'nın uygulamaya konmasıyla devam etmesi planmış ancak İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla bu plan bozulmuştur.

Almanya'nın 1939 Eylül'ünde Polonya'ya saldırısı ile başlayan ve kısa sürede Avrupa'ya yayılan İkinci Dünya Savaşı'na Türkiye, Mihver ve Müttefik devletler arasında denge siyaseti izlemiş ve savaşın dışında kalmayı başarmıştır. Ancak bu başarı Türkiye'nin savaşın yıkıcı etkilerinden derinden etkilenmesini önleyememiştir. Türkiye bu yıkıcı etkileri asgari düzeyde tutabilmek için bazı önlemler almıştır.

Türkiye, başta dış etkenler olmak üzere, var olan sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik zorunlulukların bir gereği olarak çok partili sisteme⁷⁷ geçme ihtiyacı duymuştur. Bu geçişte İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan yenedünya düzeni, güç dengelerinin değişmesi, dünya siyasetinde demokrasi taraftarı devletlerin güç kazanması, Sovyet isteklerinin Türkiye üzerindeki etkileri ve Türkiye'nin çareyi demokratik cepheye dâhil olmakta görmesi, liberal politikaların etkili olması gibi dış etkenler dışında Türkiye'nin iç dinamikleri de oldukça etkili olmuştur. Parlamentoda Hükümeti denetlemek amacıyla kurulan Müstakil Grup'un etkili olamaması, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında uygulanan ekonomik politikaların halkın ekonomik durumunu düzeltmekte yetersiz kalması, alınan ağır vergilerin halkın durumunu daha da kötüleştirilmesi, Tek Parti Yönetimi'ne karşı halkın tepkilerinin giderek artması, CHP'nin giderek halktan kopması ve İsmet İnönü'nün demokratik yaşama geçmek yönündeki istekleri Türkiye'de çok partili hayata geçişte etkili olmuş ve Demokrat Parti kuruluşuna zemin hazırlamıştır. 7 Ocak 1946'da kurulan Demokrat Parti'nin "doğuşuna yol açan sebep, Halk Partisi'nde duyulan muhalefetin çok yaygın ve köklü hale" gelmesiydi.⁷⁸

Türkiye iç siyasette hareketli günler yaşarken dış siyasette de yoğun bir gündemle karşı karşıyaydı. İkinci Dünya Savaşı ile Sovyet Rusya, Avrupa'nın içlerine kadar ilerlemiştir. ABD ise Monroe Doktrini'nden tamamen ayrılarak dünya

⁷⁶ Yılmaz Gülcan, **CHP (1923-1946)**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2001, s.314.

⁷⁷ Mustafa Albayrak, **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2004, s.41.

⁷⁸ Cem Eroğul, **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2003, s.85.

siyasetinde İngiltere'nin bırakmış olduğu boşluğu doldurmuştur. Bu durum Soğuk Savaş sürecinin başlamasına da zemin hazırlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında gerilen Ankara-Moskova ilişkileri ise giderek daha da kötüleşmiştir. Moskova'nın sürekli baskı ve notaları Ankara ve Washington arasında yakın bir ilişki gelişmesine ve ortaya çıkan bu yeni durum Türkiye'de birçok alanda ABD'nin etkisinin görülmesine yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşından sonra Amerika Birleşik Devletleri, Sovyet Rusya'yı tam bir soğuk savaş çemberinin içine almaya yönelmiştir.⁷⁹ Truman Doktrini bu aşamanın önemli basamaklarından biridir. Truman Doktrini, Türkiye ve Yunanistan'a yardımla başlayıp giderek ABD'ye bağlı bütün Batı Avrupa ülkelerini kapsamına alacak olan Marshall Planı doğrultusundaki ilk ön adımdır.

ABD, Türkiye'ye siyasi desteğin yanında ekonomik destekte de bulunmuştur. Bu desteğin ilk önemli adımı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 27 Şubat 1946 tarihinde Kahire'de imzalanan antlaşma ile atılmıştır. Bu antlaşma ABD'nin Türkiye üzerinde giderek artan etkisinin en önemli siyasi belgelerinden biridir. Antlaşma ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti tarafından Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine verilen on milyon dolarlık kredi hakkındaki anlaşma 08 Mayıs 1946 tarihinde 4882 numara ile TBMM tarafından kabul edilmiş ve onanmıştır.⁸⁰ Bu antlaşma ile ABD, Türkiye toprakları dışında ve/veya Türk topraklarında bulunan ihtiyaç fazlası olarak değerlendirdiği askeri malzemeleri Türkiye'ye satmak amacı ile 10 milyon dolarlık kredi açmıştır. Bu antlaşmaya ek olarak Ankara'da 6 Aralık 1946 tarihinde bir antlaşma daha imzalanmış ve bu antlaşma 10 Şubat 1947 tarihinde 5002 numara ile TBMM tarafından kabul edilmiş ve onanmıştır.⁸¹ 12 Mart 1947'de açıklanan Truman Doktrini ile ABD açıkça Ankara ile Atina'yı koruma alanı içinde saydığını ilan etmiş ve Türkiye ile Yunanistan'a gerekli askeri yardımlarla birlikte asker ve sivil personeli göndermeyi taahhüt etmiştir.⁸² Bu doktrin ile Türkiye Batı bloku içindeki yerini sağlamlaştırmıştır. Yunanistan ve Türkiye'nin Rus hegemonyasından

⁷⁹ Çetin Altan, **Kahrolsun Komünizm Diye Diye Globalleşme**, Haz. Solmaz Kamuran, MAG Kültür Dizisi-1, İstanbul, 2001, s.43.

⁸⁰ **Resmi Gazete**, S.6303, 10 Mayıs 1946, s.1-2.

⁸¹ **a.y.**, S. 6533, 15 Şubat 1947, s.1-2.

⁸² Ali Gevgilili, **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1987, s.57-58.

kurtulması ile hem Sovyetlerin bölgede ilerlemesi engellenecek hem de diğer ülkelere örnek oluşturulacaktı.⁸³

ABD ile Türkiye arasında eğitim alanında imzalanan en önemli antlaşma ise 27 Aralık 1949 tarihinde imzalanan “Fulbright” Anlaşması olarak bilinen antlaşmadır.⁸⁴ TBMM tarafından 15 Mart 1950 tarihinde 5596 sayılı kanun ile kabul edilen⁸⁵ bu antlaşmanın “eğitim sahasında yapılacak temaslarla bilginin ve meslekî istidat sahiplerinin daha geniş mikyasta mübadelesi suretiyle Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri milletleri arasında karşılıklı anlaşmayı daha ziyade inkişaf ettirmek arzusunda bulduklarından” dolayı imzalandığı belirtilmiştir. 27 Şubat 1946’da Türkiye ve ABD arasında imzalanan Kredi Anlaşması’na göre; alınan kredilerin kültür, eğitim ve insani gayeler için de kullanılabilirdi. Fulbright antlaşması ise kredinin eğitim alanında nasıl kullanılacağını belirliyordu. Buna göre Türkiye’de Birleşik Devletler Eğitim Komisyonu adı altında bir komisyon kurulacaktı.⁸⁶

Fulbright Antlaşması Türkiye’de bulunan okul ve yükseköğretim kurumlarında ABD vatandaşları tarafından veya bunlar namına yapılacak tahsil, araştırma, öğretim gibi eğitim faaliyetleri ile ABD’de bulunan okul ve yükseköğretim kurumlarında Türk vatandaşları tarafından yapılacak tahsil, araştırma, öğretim gibi eğitim faaliyetlerini, yolculuk, tahsil ücreti, maişet ve öğretimle ilgili diğer masrafları finanse ve seyahat imkânlarını temin etmeyi amaçlıyordu.⁸⁷ Antlaşma ile kurulması öngörülen Komisyon 4’ü Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, 4’ü de Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olmak üzere 8 üyeden oluşmuştur. ABD’nin Türkiye’deki Diplomatik Misyon Şefi, Komisyonun Fahri Başkanı idi ve Komisyon’da oyların eşit olması halinde kararı Komisyon Başkanı veriyordu. Misyon Şefi, en az ikisi ABD’nin Türkiye’deki hariciye teşkilâtının görevli memurlarından olmak üzere, komisyondaki ABD vatandaşlarını tayin ve değiştirmek hakkına da sahipti. ABD Dışişleri Bakanı tarafından tayin edilecek komisyonun faaliyetleri her yıl Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine ve ABD Hükümetine sunulmak

⁸³ Mehmet Nazım Ökmen, “Soğuk Savaş Türkiye Meydan Okuyor”, **Popüler Tarih**, S.14, Temmuz-Ağustos 2001, s.64.

⁸⁴ Antlaşmanın tam adı: “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında 27 Şubat 1946 tarihinde Kahire’de imza edilen Anlaşma gereğince temin edilen paraların kullanılmasına dair Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti Arasında Anlaşma”

⁸⁵ **Resmi Gazete**, S.7460, 18 Mart 1950, s.18116-18117

⁸⁶ **a.y.**, s.18116

⁸⁷ **a.y.**, s.18116

zorundaydı. Merkezi Ankara'da bulunan bu komisyon gerek gördüğü herhangi bir yerde de toplanabiliyordu. Ayrıca ABD Dışişleri Bakanı, uygun gördüğü takdirde komisyonun her türlü kararını gözden geçirebiliyordu.⁸⁸ CHP iktidarı tarafından imzalanan bu antlaşma ile ABD'nin Milli Eğitim politikaları üzerinde etkili olmasının kanuni alt yapısı oluşturulmuş, DP iktidarı ise bunun uygulayıcısı olmuştur. Nasıl ki Maarif-i Umûmiye Nizamnamesi ile Fransız eğitim sisteminin Osmanlı eğitim sistemi üzerindeki etkisi resmileşmiş ise bu antlaşma ile de ABD'nin Türk eğitim sistemi üzerindeki etkisi resmileşmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ciddi bir değişim yaşayan Türkiye 14 Mayıs 1950 seçimleri demokrasi ekseninde çok önemli bir adım atmıştır. 14 Mayıs 1950 tarihinde gizli oy açık sayım usulü ile yapılan seçimde Demokrat Parti zaferle çıkmış ve CHP'nin tek parti iktidarına son vermiştir. CHP'nin belirlediği dış politika çizgisini devam ettiren, ABD ve Batı Bloku ile ilişkileri geliştirmek isteyen DP iktidarı daha ikinci ayını doldurmadan, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Kore'deki çatışmayı fırsat bilerek, Türkiye'nin NATO'ya kabulünü sağlamak amacıyla⁸⁹ 4500 kişilik Türk Savaş Birliği'ni Kore'ye göndermiştir. Nihayet 1951 yılının Eylül ayında NATO'ya alınmasının kabul edilmesiyle⁹⁰ Türkiye'nin Batı dünyasının bir üyesi olduğu onaylanmıştır⁹¹.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan bu gelişmeler Türkiye'de yabancı dil öğretimini de ciddi bir biçimde etkilemiştir. 1944-1953 yılları arasında Türkiye'de ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenci sayıları incelendiğinde yabancı dil öğretiminde yaşanan değişiklikler görülebilir. 1944 yılından 1953 yılına kadar Almanca eğitim gören erkek öğrenci sayısında % 69,11 kız öğrenci sayısında ise % 74,56 oranında azalma görülürken Fransızca eğitim gören erkek öğrenci sayısında % 19,70 kız öğrenci sayısında ise % 46,96 oranında azalma görülmüştür. İngilizce eğitiminde ise erkek öğrenci sayısı % 53,76 oranında, kız öğrenci sayısı % 16,72 oranında artmıştır.

Liselerde ise aynı yıllarda Almanca eğitim gören erkek öğrenci sayısında % 55,91 kız öğrenci sayısında % 47,10, Fransızca eğitim gören erkek öğrenci sayısında % 19,92, kız öğrenci sayısında ise % 21,5 oranında azalma görülmüştür. İngilizce

⁸⁸ a.y., s.18116

⁸⁹ Mete Tuncay, "Siyasal Gelişmenin Evreleri", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983, C.VII, s.1978.

⁹⁰ M. Serhan Yücel, "Menderes Dönemi (1950-1960)", **Türkler Ansiklopedisi**, C.XVI, s.838.

⁹¹ Samuel Huntington, **Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması**, Çev: Mehmet Turhan ve Y.Z. Cem Soydemir, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2004, s.206-207.

eğitim gören erkek ğrenci sayısında ise % 127,66 kız ğrenci sayısında ise % 127,79 oranında yükselme olmuştur. Almanca ğretiminin giderek azalmasında hiç şüphesiz Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda yenilgi ile çıkmasının büyük etkisi vardır. Fransızca ğretiminin ise Türkiye'de yavaş yavaş azaldığını görmekteyiz. Ayrıca Fransızcanın uluslararası alanda en çok kullanılan bir dil olma özelliğini yavaş yavaş İngilizceye bıraktığını görmekteyiz. İngilizcenin n plana çıkmasında ABD'nin dünya siyasetinde etkinliğini artırmasının büyük rolü vardır. Türkiye'de İngilizce ğretimi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin ABD'ye yakınlaşmak istemesinin de etkisi ile hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır. Liselerdeki İngilizce ğretim oranındaki artış ortaokullara göre iki üç kat daha fazladır. Bu durum Türkiye'de yükseköğretimin yaygınlaşmadığı bir dönemde İngilizce bilen kişilere ne kadar çok ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Türkiye'nin İngilizce bilen kişilere ihtiyaç duymasında Batı ile olan ilişkilerinde bu dili kullanması, BM ve NATO'ya ye olması ile Batı ile artan ilişkilerinin etkisi vardır. İngilizceye karşı giderek artan ilgi bu dilde eğitim-ğretim yapacak okulların açılışını gündeme getirmiş ve Maarif Kolejleri'nin kuruluşuna zemin hazırlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MAARİF KOLEJLERİNİN KURULUŞU

1.1. Maarif Kolejlerinin Açılışı

Arapçada bir isim olan *maârif* kelimesi “herkesin yapamadığı ustalık; her şeyde görülemeyen husûsiyet, ustalıkla yapılmış şey, bilme ve biliş”⁹² manalarına gelen *marifet* kelimesinin çoğuludur ve “marifetler, bilimler ile bilgi ve kültür”⁹³ manalarına gelir. Kolej kelimesi ise kökeni Fransızca *collège* ve Latince “ortalık, birliktelik” manasına gelen *collegium*⁹⁴ kelimesinden gelir. Almanca *College*, İngilizce *college* olarak ifade edilen kolej kelimesi “kökeni Ortaçağa dayanan ve bugün türlü ülkelerde değişik düzeydeki eğitim kurumlarına ad olan bir terimdir.”⁹⁵ “Ortaçağda fakir öğrencilerin barındığı bir tür yurt ya da pansiyon gibi olan yerlere bu ad verilmiş” ve bunlar genellikle hastaneler ya da dini kurumların yakınlarında kurulmuş ve zaman içinde bu yerler gelişip orta öğretim kurumları haline gelmişlerdir.⁹⁶ Günümüzde bu terim ABD ve İngiltere’de daha çok yükseköğretim kurumları için kullanılan bir terim iken nadiren ortaöğretim kurumları için kullanılmaktadır. Kolej tabiri Türkiye’de “programlarında bir yabancı dilin öğretimine ağırlık veren resmi ya da özel Türk ve yabancı lise dengi okullar”⁹⁷ anlamında kullanılır. Maarif Koleji Arapça ve Fransızca kökenli iki kelimenin birleşiminden oluşur ve Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1955 yılında açılan yabancı dilde eğitim yapan okullar için kullanılan bir terimdir.

⁹² Ferit Devellioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1988, s.581.

⁹³ **a.g.y.**, s.557.

⁹⁴ (Çevrimiçi) <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/college> 31 Mayıs 2106.

⁹⁵ Remzi Öncül, **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, MEB Yayınevi, İstanbul 2000, s.711.

⁹⁶ Öncül, **a.g.e.**, s.711.

⁹⁷ **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1988, C. XIII. s.6881.

Diyarbakır ve İzmir Maarif Kolejlerinde uzun yıllar müdürlük vazifesini ifa eden İbrahim Emiroğlu yabancı dilde eğitim yapan bu okulların adının “Maarif Koleji” olmadığını sadece “Kolej” olarak il adı ile söylediğini dile getirmiştir.⁹⁸ Gerçekten de resmi belgelerin çoğunda Maarif tabiri kullanılmamıştır. Diyarbakır, Eskişehir, Kadıköy (Moda), Konya, İzmir (Bornova) ve Samsun Koleji tabiri kullanılmıştır. Nitekim bu okullar için DİE ve MEB’in bazı yayınlarında “Resmi Kolej” tabiri kullanılmıştır. Bu tabir daha çok bu okullar kurulduğunda var olan özel kolejlerle karıştırılmaması amacıyla kullanılmıştır. Ancak “Resmi Kolej” tabiri içeriği gereği diğer kolejler sanki “gayriresmi” imiş imajı oluşturmaktadır. Ayrıca “Özel Kolej” tabiri her ne kadar bu okulların ayrı bir hüviyeti olduğunu gösteren bir tabir olsa da pratikte “Özel” tabiri genelde kullanılmamaktadır. Bu amaçla çalışmamızda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan bu okullar için “Maarif Koleji” tabirini kullanmanın daha ayırt edici olacağı kanaatindeyiz. Bu kanaatimizin oluşmasında hiç şüphesiz bu okulların “Maarif Koleji” olarak bilinmesinin etkisi bulunmaktadır. Ayrıca dönemin gazetelerinde bu okulların açılış haberlerinde “Maarif Koleji” tabirinin sık sık kullanılması, Kadıköy Maarif Kolejinin bazı yabancı öğretmenlerle yaptığı noter tasdikli sözleşmelerde “Maarif Koleji” tabirinin kullanılması, Okulda öğretmen dosya zarflarının üzerinde “Maarif Koleji” yazması, yazılan bazı dilekçeler de “Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü’ne” ibaresinin kullanılması, Kadıköy Maarif Kolejinin “Maarif” adlı bir yayın organı ile “Maarif Kültür Merkezi” adlı bir merkezinin bulunması, İstanbul Eğitim Belgeselinde Kadıköy Anadolu Lisesi’nin “Kadıköy Maarif Koleji” olarak kurulduğunun yazılması⁹⁹, Diyarbakır Koleji’nin öğrencileri için bastığı kimlik kartlarında okulun adının “Diyarbakır Koleji” şeklinde değil “Diyarbakır Maarif Koleji” olarak yazıldığını müşahade etmemiz etkili olmuştur. Bu kolejlerin “Kolej” olarak değil de “Maarif Koleji” olarak meşhur olmasında bu okulların Milli Eğitim Bakanlığı tarafından doğrudan açılması etkili olmuştur. Ayrıca bu okullar için “Milli Eğitim Koleji” tabiri de kullanılmıştır.¹⁰⁰

Yabancı dilde eğitim yapan bu okulların açılış süreçlerinde ve açılışlarını takip eden günlerde okulun adı İngilizcedeki *college* kelimesine istinaden *kollej*

⁹⁸ İbrahim Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, Cumhuriyet Matbaası, İzmir, 1995, s.8.

⁹⁹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 75. Yılında İstanbul Eğitim Belgeseli**, Depar Ajans, İstanbul, 1998, s.368.

¹⁰⁰ KMKA, T.C. Londra Büyükelçiliği’nin 14 Eylül 1962 Tarih ve 2402 Sayılı Kadıköy Koleji Yazısı.

olarak dönemin basınında yer almıştır. Basında “Kollej Tedrisata Başlıyor”¹⁰¹ , “Kollej 1 Ekimde Tedrisata Başlıyor”¹⁰² , “Kollejin 26 Eylülde Tedrisata Başlaması Muhtemel”¹⁰³ , “Maarif Kolleji Pazartesi Günü Tedrisata Başlıyor”¹⁰⁴ “Maarif Kolleji 7 Ekim de Tedrisata Başlayacak”¹⁰⁵ , “İzmir Kolleji 10 Ekimde Açılacak”¹⁰⁶ , “İzmir Kolleji Dün Törenle Açıldı”¹⁰⁷ “Samsunda Kollej Açılıyor”¹⁰⁸ ve “Kollej Kayıt Şartları”¹⁰⁹ gibi başlıklarda *kolej* kelimesi sık sık *Kollej* biçiminde kullanılmıştır.

1.1.1. Maarif Kolejlerinin Açıldığı Dönemde Türkiye’deki Genel Durum

Maarif Kolejlerinin açılışına zemin hazırlayan Türkiye ve Dünya’daki gelişmelere kısaca göz atılması ve Maarif Kolejlerinin kurulduğu yıllarda Türkiye’nin genel durumuna bakılması bu okulların taşıdığı anlam ve önemini anlamada yardımcı olacaktır. Dünya, İkinci Dünya Savaşı ile büyük bir yıkıma uğramıştır. Bu yaralar sarılmadan Dünya kendisini yeni bir çekişmenin içerisinde buldu. İkinci Dünya Savaşı güç dengelerini değiştirmiş, yeni denge arayışları ABD ve SSCB öncülüğünce diğer bazı devletlerinde dâhil olduğu Soğuk Savaş döneminin başlamasına sebep olmuştur. Soğuk Savaşın ilk sıcak çatışması olan Kore Savaşı (1950-1953) İkinci Dünya Savaşı’nda müttefik olan ABD ve SSCB’yi karşı karşıya getirmiştir. Dünya da yaşanan bu hızlı gelişmeler karşısında Türkiye yerini yeniden konumlandırmak zorunda kalmıştır.

1950’nin ilk yılları Türkiye’nin hem içeride hem de dışarıda önemli değişiklikler yaşadığı ve önemli gelişmelerle karşı karşıya kaldığı bir dönem olmuştur. Demokrat Parti’nin 14 Mayıs 1950 seçimlerini kazanarak Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan beridir iktidarı elinde bulunduran Cumhuriyet Halk Partisi’ni devirmesi Türkiye’de yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. 2 Mayıs 1954’te yapılan seçimlerde ise Türk siyasi tarihinde Demokrat Parti şu ana kadar hiçbir partinin ulaşamadığı % 58,42’lik bir oy oranı ile 503 milletvekili çıkarmış ve

¹⁰¹ **Demokrat Eskişehir**, S.1758, 16 Temmuz 1955, s.

¹⁰² **a.y.**, S.1788, 24 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰³ **a.y.**, S.1803, 19 Eylül 1955, s.1.

¹⁰⁴ **a.y.**, S.1817, 1 Ekim 1955, s. 1.

¹⁰⁵ **a.y.**, S.1820, 4 Ekim 1955, s. 1.

¹⁰⁶ **Ege Ekspres**, S.1174, 14 Ekim 1955, s.1.

¹⁰⁷ **a.y.**, S.1183, 23 Ekim 1955, s.1.

¹⁰⁸ **Bafra**, S.256, 12 Mayıs 1955, s.1.

¹⁰⁹ **Yeni Konya**, S.2211, 12 Ağustos 1955, s.1.

yeniden iktidar olmuştur. CHP ise % 35,11 oranında oy almasına rağmen seçim sistemi sebebiyle ancak 31 milletvekili çıkarabilmiştir. Bu seçimde Cumhuriyetçi Millet Partisi 5, Bağımsızlar ise 2 milletvekili çıkarmıştır. 1954 Seçimleri sonucunda ortaya çıkan tabloya bakıldığında TBMM’de muhalefet yok denecek kadar azdır. TBMM neredeyse DP’nin grubu görünümündedir.

DP’nin ekonomideki ana hedefi liberal ekonomiye geçerek özel sektörü geliştirmek ve devleti ekonominin düzenleyicisi haline getirmektir. DP aldığı dış yardımlarla tarımda başta traktör alımları olmak üzere makineleşmeye önem vermiş ve bu konuda yoğun çaba göstermiştir. İklim koşullarının da DP iktidarının ilk yıllarında iyi gitmesi ve makineleşme sayesinde büyük yatırımlara gerek kalmadan tarımsal üretim hızla artırmıştır.¹¹⁰ Bu olumlu durum ekonominin genel durumuna da etki etmiş ve ülke ekonomisi hızla gelişmiştir. Toplumsal refahın arttığı bu yıllar aynı zamanda köyden kentte göçün arttığı¹¹¹ ve kentlerde yeni sorunların başladığı bir dönem de olmuştur.¹¹² Batı ile özellikle ABD ile arttan ilişkiler kültürel alanda da kendisini göstermeye başlamıştır.

Türkiye’de nüfusun hızla artışı bu dönemde okuma yazma oranlarında da değişimler yaşanmaktaydı. 1955 yılında Türkiye nüfusunun genel toplamı 24.064.763 kişi, nüfus yoğunluğu ise kilometre kareye 31 kişiydi. Türkiye’nin nüfusu 1950’ye göre beş yıl içerisinde 3.117.575 kişi artmıştır.¹¹³ Nüfusun 12.233.421’i erkek, 11.831.342’si ise kadından oluşmaktaydı. Nüfusun 5.425.308’i 10.000 ve üstü yerleşim yerlerinde yaşarken, 18.639.455’i 10.000’den az nüfuslu yerlerde yaşamaktaydı.¹¹⁴

¹¹⁰ Şevket Pamuk, **Dünyada ve Türkiye’de İktisadi Büyüme (1820-2005)**, Türkiye Bilimler Akademisi Forumu, Ankara 2007, s.32.

¹¹¹ İlhan Tekeli, **Göç ve Ötesi**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2008, s.68.

¹¹² Yakup Kepenek, **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitapevi, İstanbul 2012, s.125; Kemal Kirişçi, “Göç ve Türkiye: Devlet, Toplum ve Siyasetteki Dinamikleri”, **Türkiye Tarihi**, Ed. Reşat Kasaba, Kitap Yayınevi, İstanbul 2011, C.4, s.184-192.

¹¹³ TC Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **8 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı**, İstanbul, 1961, Yayın No: 399, C.LXVII, s.3.

¹¹⁴ a.y., s.50.

Tablo 5: Maarif Kolejlerinin Açıldığı İllerde 1950 ve 1955'teki Nüfus Durumları ile 10-14 Yaş Aralığındaki Nüfus Durumları¹¹⁵

İlin Adı	1950 Genel Nüfusu	1955 Genel Nüfusu	10-14 Yaş Aralığındaki Nüfus
Diyarbakır	293.738	343.903	33.974
Eskişehir	276.164	323.511	33.395
İstanbul	1.166.477	1.533.822	113.611
İzmir	768.411	910.496	86.322
Konya	741.026	847.723	89.906
Samsun	475.660	549.156	58.262
Toplam	3.427.738	4.164.708	381.496

Maarif Kolejlerinin kurulduğu illerin toplam nüfusu 4.164.708 kişiden oluşuyordu. Bu veri Türkiye nüfusunun % 17,30'unu teşkil etmekteydi. Maarif Kolejlerine kayıt yaptırabilecek yaşta olan 10-14 yaş aralığındaki toplam nüfus ise kolejlerinin kurulduğu altı ilde yaşayan toplam nüfusun % 9,16'sını oluşturmaktaydı. Maarif Kolejlerinin kurulmaya başladığı dönemde Türkiye'deki eğitim durumuna bakıldığında Ortaöğretimde 573 okul, bu okullarda görev yapan 7305 öğretmen ve burada okuyan 133.000 öğrenci bulunmaktaydı.¹¹⁶ Bu ise genel nüfusun ancak % 0,55'ine tekabül ediyordu. DP bu şartlar altında Maarif Kolejlerini kurmaya karar vermiştir. Bu durum DP Hükümetinin Maarif Kolejlerini kurmak konusunu ne kadar işi ciddiye aldığını gösteren göstergelerden biridir.

¹¹⁵ a.y., s.4-6 ve s.52-54.

¹¹⁶ Necdet Sakaoğlu, **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993, s.120.

Tablo 6: 1955 Yılında Türkiye’de ve Maarif Kolejlerinin Kurulduğu İllerde Okuma-Yazma Durumu¹¹⁷

YER	Okuma Yazma Bilen			Yalnız Okuyabilen			Okuma Yazma Bilmeyen			Meçhul			TOPLAM		
	Toplam	E	K	Toplam	E	K	Toplam	E	K	Toplam	E	K	Toplam	E	K
TÜRKİYE	7915238	5478766	2436472	38294	22305	15989	11354664	4292124	7062340	58800	26373	32427	19366996	9819568	9547428
Diyarbakır	51832	41175	10 657	175	121	54	211355	93782	117573	379	161	218	263741	135239	128502
Eskişehir	159282	102558	56724	744	307	437	107864	34357	73507	525	218	307	268413	137440	130975
İstanbul	1.000721	614496	386225	3055	1365	1690	351728	147607	204121	2998	1502	1496	1358502	764970	593532
İzmir	443367	283111	160256	1700	969	731	328324	116330	211994	1830	854	976	775221	401264	373957
Konya	273453	199657	73796	2761	1921	840	397080	131354	265726	2985	1228	1757	676279	334160	342119
Samsun	143158	105992	37166	1133	772	361	289819	109368	180451	1603	803	800	435713	216935	218778
Altı Vilayet Toplamı	2071813	1346989	714167	9568	5455	4113	1686170	632798	1053372	10320	4766	5554	3777869	1990008	1787863

¹¹⁷ TC Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı**, İstanbul, 1961, Yayın No: 399, C.XLVII, s.135 ve s. 138-139

1955'te Türkiye'de 6 yaş ve üzeri toplam nüfus 19.366.996 kişiydi. Nüfusun 7.915.238'i (% 40,86'sı) okuma-yazma biliyordu. Aynı yaş aralığındaki erkeklerin % 55,79'u okuma-yazma bilirken kadınlarda bu oran % 25,52 idi. Maarif Kolejlerinin açıldığı illere bakıldığında ise okuryazarlık oranları şu şekildedir; Diyarbakır'da nüfusun % 19,65'i okuryazar iken bu oran erkeklerde % 30,44'e çıkarken kadınlarda ise bu oran % 8,29'a düşmektedir. Eskişehir'de nüfusun % 59,34'ü okuryazar iken bu oran erkeklerde % 76,62'ye çıkarken kadınlarda ise bu oran % 43,30'a düşmektedir. İstanbul'da nüfusun % 76,66'sı okuryazar iken bu oran erkeklerde % 80,32'ye çıkarken kadınlarda ise bu oran % 65,02'ye düşmektedir. İzmir'de nüfusun % 57,19'u okuryazar iken bu oran erkeklerde % 70,55'e çıkarken kadınlarda ise bu oran % 42,8'e düşmektedir. Konya'da nüfusun % 40,43'ü okuryazar iken bu oran erkeklerde % 59,74'e çıkarken kadınlarda ise bu oran % 21,57'e düşmektedir. Samsun'da ise nüfusun % 32,85'i okuryazar iken bu oran erkeklerde % 48,85'e çıkarken kadınlarda ise bu oran % 16,98'e düşmektedir.

Maarif Koleji açılan altı ilin ortalama okuryazarlık oranı ise genelde % 54,84 iken erkeklerde % 67,68 kadınlarda ise % 40,54'tür. Maarif Koleji açılan altı ilden Eskişehir, İstanbul ve İzmir Türkiye ortalamasının üzerinde iken Diyarbakır, Konya ve Samsun illerinin okuryazarlık oranları ise Türkiye ortalamasının altındadır. İllerin okuryazarlık oranları büyükten küçüğe İstanbul, Eskişehir, İzmir, Konya, Samsun ve Diyarbakır şeklinde sıralanmaktadır. Altı ilin tamamında erkeklerin okuryazarlık oranı kadınların okuryazarlık oranından yüksektir. Okuryazar oranın en yüksek olduğu il İstanbul iken en düşük olduğu il Diyarbakır'dır. İstanbul'da yaşayan her 100 kişiden yaklaşık 74'ü okuryazar iken, Diyarbakır'da bu sayı 20 kişiye düşmektedir. İstanbul'da yaşayan her 100 erkeğin yaklaşık 80'ni okuryazar iken, Diyarbakır'da bu sayı 30'a düşmektedir. Kadın okuryazarlık durumunda ise makas iyice açılmaktadır. İstanbul'da yaşayan her 100 kadından yaklaşık 65'i okuryazar iken Diyarbakır'da bu sayı 8'e düşmektedir. İstanbul'daki okuryazar kadın oranı Diyarbakır'dan sekiz kat daha yüksektir.

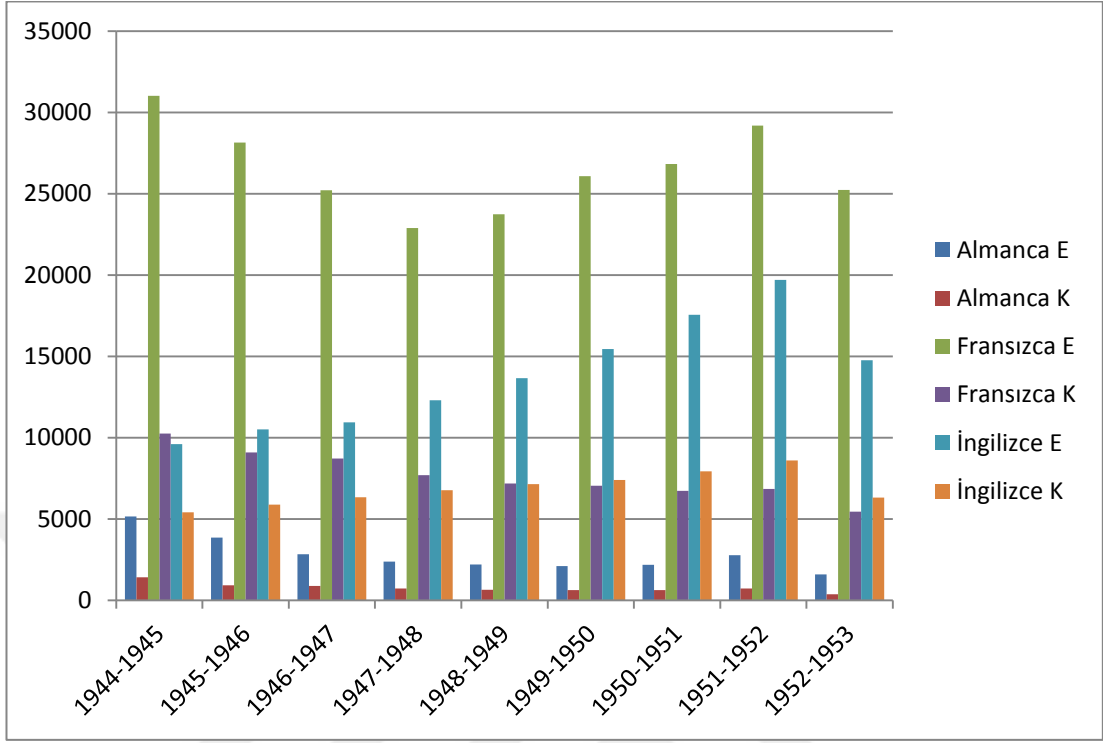
Yukarıdaki veriler göz önüne alındığında Maarif Kolejlerinin açıldığı iller arasında okuryazarlık açısından ciddi bir uçurum olduğunu görmekteyiz. Ancak bu uçurum sadece okuryazarlıkla sınırlı değildir. İller arasında ekonomik gelişmişlik düzeyi başta olmak üzere diğer alanlarda da ciddi farklılıklar bulunmaktaydı.

Tablo 7:1944-1953 Yılları Arasında Resmi Okullarda Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları¹¹⁸

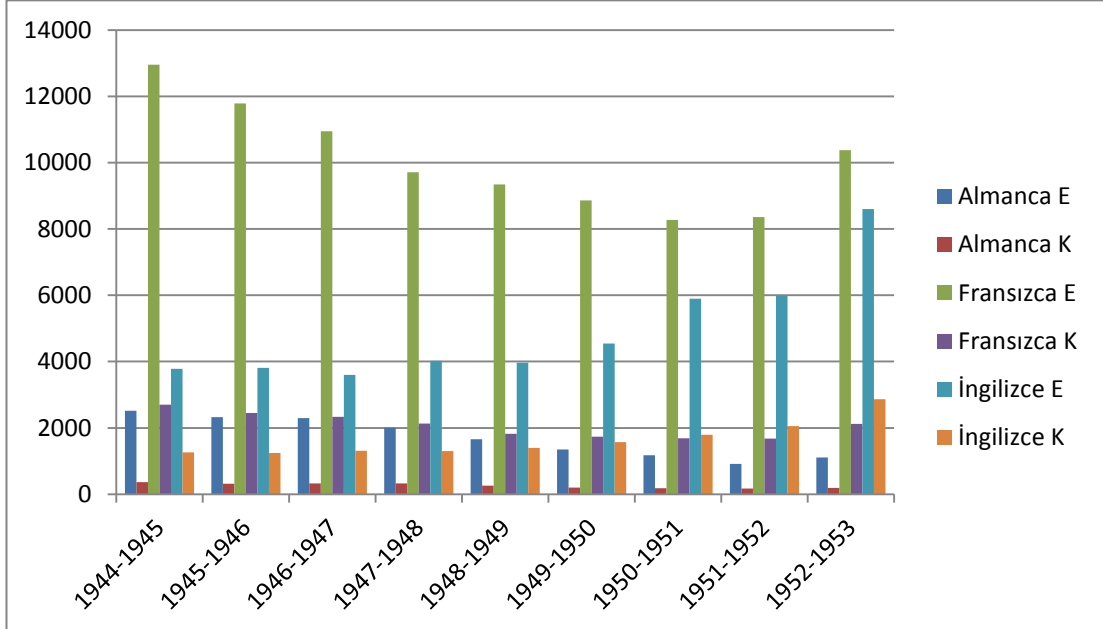
Öğretim Yılı	ORTAOKUL									LİSE								
	Almanca		Fransızca		İngilizce		TOPLAM			Almanca		Fransızca		İngilizce		TOPLAM		
	E	K	E	K	E	K	E	K	T	E	K	E	K	E	K	E	K	T
1944-1945	5160	1419	31022	10258	9597	5410	45779	17087	62866	2513	361	12956	2703	3778	1259	19247	4323	23570
1945-1946	3844	915	28145	9078	10502	5880	42491	16053	58544	2327	318	11785	2452	3811	1242	17923	4012	21935
1946-1947	2829	876	25214	8722	10946	6335	38989	16033	55022	2299	330	10942	2332	3595	1307	16836	3969	20805
1947-1948	2381	719	22895	7684	12293	6762	37659	15175	52744	2001	321	9709	2135	4020	1305	15730	3841	19016
1948-1949	2199	640	23731	7179	13649	7138	39579	14967	54546	1658	256	9343	1824	3962	1402	14963	3482	18445
1949-1950	2093	630	26081	7034	15444	7393	43618	15057	58675	1353	198	8855	1737	4545	1569	14753	2504	18257
1950-1951	2188	631	26826	6719	17559	7924	46573	15274	61847	1173	180	8272	1691	5893	1793	15335	3687	19022
1951-1952	2776	713	29179	6836	19691	8597	51730	16152	67882	913	167	8360	1679	5996	2052	15269	3898	19167
1952-1953	1594	361	25222	5441	14757	6315	41573	12117	53690	1108	191	10376	2122	8601	2868	20085	5181	25266

¹¹⁸ Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1944-1945**, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1947, Yayın No: 281, s.53 ve s. 29; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1945-1946**, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1947, Yayın No: 281, s.53 ve s.137; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1946-1947**, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1948, Yayın No: 296, s.98 ve s.198; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1947-1948**, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1949, Yayın No: 307, s.111 ve s.226; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1948-1949**, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik AO. Yeni Matbaa, Ankara, 1950, Yayın No:326, s.134 ve s.253; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1949-1950**, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik AO. Yeni Matbaa, Ankara, 1952, Yayın No:335, s.171 ve s.288; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, **Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1950-1951**, Ankara, Yayın No:347, s. 183 ve s. 320; Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, **Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1951-1952**, Ankara, Yayın No:356, s.195 ve s. 333; Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, **Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1952-1953**, Ankara, Yayın No:367, s.212 ve s. 377; Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, **Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1953-1960**, Yayın No:437, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1963, s.5 ve s.582.

Grafik 1: 1944-1953 Yılları Arasında Resmi Ortaokullarda Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları

Grafik 2: 1944-1953 Yılları Arasında Resmi Liselerde Okuyan Öğrencilerin Okudukları Yabancı Dile Göre Sayıları

Maarif Kolejlerinin açılışları öncesi Türkiye’de resmi okullarda okuyan öğrencilerin okudukları yabancı dile göre verileine bakılması bu okulların neden açıldığı ve eğitim dili olarak neden İngilizcenin tercih edildiği konusunun anlaşılmasına yardımcı olacaktır. 1944-1945 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 10,46’sı Almanca, % 65,66’sı Fransızca, % 23,87’si ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1945-1946 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 8’13’ü Almanca, % 63,58’i Fransızca, % 27,98’i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1946-1947 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 6,73’ü Almanca, % 61,68’i Fransızca, % 31,41’i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1947-1948 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 5,88’i Almanca, % 57,98’i Fransızca, % 36,13’ü ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1948-1949 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 5,20’si Almanca, % 56,67’si Fransızca, % 38,11’i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1949-1950 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 4,64’ü Almanca, %56,44’ü Fransızca, % 38,92’si ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1950-1951 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 4,56’sı Almanca, % 54,24’ü Fransızca, % 41,20’si ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1951-1952 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 5,12’si Almanca, % 53,05’i Fransızca, % 41,67’si ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1952-1953 eğitim-öğretim yılında ortaokulda okuyan öğrencilerin % 3,64’ü Almanca, % 57’11’i Fransızca, ise 39,25’i İngilizce eğitimi alıyordu. 1944-1953 dönemine bakıldığında Fransızca en çok öğretilen dil olmasına rağmen Fransızca ve Almancanın giderek yerinin İngilizceye bıraktığı görülmektedir.

1944-1945 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 12,93’ü Almanca, % 66,44’ü Fransızca, % 21,37’si ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1945-1946 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 12,06’sı Almanca, % 64,90’nı Fransızca, % 23,04’ü ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1946-1947 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 12,67’si Almanca, % 63,80’ni Fransızca, % 23,56’sı ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1947-1948 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 12,21’i Almanca, % 62,28’i Fransızca, % 28’i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1948-1949 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 10,38’i Almanca, % 60,54’ü Fransızca, % 29,08’i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1949-1950 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 8,49’u Almanca, % 58,02’i Fransızca, % 33,49’u ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1950-1951 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 7,11’i Almanca, % 57,38’i Fransızca,

% 40,41'i ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1951-1952 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 6,63'ü Almanca, % 52,38'i Fransızca, % 41,99'u ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1952-1953 eğitim-öğretim yılında lisede okuyan öğrencilerin % 5,14'ü Almanca, % 49,46'sı Fransızca, % 45,39'u ise İngilizce eğitimi alıyordu. 1944-1953 dönemine bakıldığında Fransızca en çok öğretilen dil olmasına rağmen Fransızca ve Almancanın giderek yerinin İngilizceye bıraktığı görülmektedir. Almancanın öğretimi yarı yarıya düşerken İngilizce öğretimi ikiye katlanmıştır. Hem ortaokulu hem de lise verilerine bakıldığında İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizcenin eğitim müfredatı içinde hızlı bir şekilde Almanca ve Fransızcanın yerini aldığı görülmektedir. İngilizceye olan bu yöneliş Maarif Kolejlerinde İngilizce eğitim yapılmasında etkili olmuştur.

Türkiye çok partili hayata geçişi üçüncü denemesinde başarmış, liberal ve demokratik Batı ile uyum sağlamaya başlamıştır. Bu bütünleşme sadece siyasi ve ekonomik alanlarda sınırlı kalmamış diğer alanlara da sirayet etmiştir. Çok partili hayatın en önemli aktörlerinden biri olan Demokrat Parti'nin Parti Programı'nda bu liberal etkileri açıkça görmek mümkündür. DP Parti Programı'nda Milli Eğitim İşleri 34-41 maddeleri kapsamış ve toplam sekiz maddeden oluşmuştur. DP eğitimde birlik prensibini (madde-33) savunmuş, “gelecek nesillerin yalnız ilim ve teknik bilgi ile değil, millî ve insanî bütün manevî kıymetlerle de teçhizine çalışılması” (madde-34) gerekliliğini dile getirmiş ve “muhtelif derecelerdeki teknik öğretim kuramlarını yurdun her tarafına” yayarak ekonomik kalkınmada eğitim ve öğretimin kullanılmasının yerinde olacağını (madde-38) belirtmiştir. Ayrıca bilim ve sanatın her türlü siyasi ve idari baskıdan uzak olması (madde-40) gerektiği dile getirmiştir.¹¹⁹ DP'nin bu yaklaşımı DP Hükümetleri tarafından sürdürülmüştür. Birinci Menderes Hükümeti Programı'nda eğitim konusu üzerinde çok durulmamakla birlikte eğitimin daha çok “millî ve ahlâki” yönü üzerinde durulmuş ve maarifimizin uzun yıllardan beri kolay anlaşılabilir istikametinin bulunmadığı ve rasyonellikten uzak olduğu vurgulanmıştır. Bu amaçla demokratik ve gelişmiş geniş çaplı bir eğitim programı hazırlanacağı bildirilmiştir.¹²⁰ İkinci Menderes Hükümeti Programı'nda ise “ilk; orta, yüksek ve teknik öğretim şubelerinin bir tek umumi maarif siyasetine göre idare edilmesi” ve eğitim kurumlarının “ahenkli bir şekilde gelişmeleri” üzerinde durulmuş ve Doğu'da bir üniversite açılacağı belirtilmiştir. “Gençliğimizin “Vatan” ideali

¹¹⁹ **Demokrat Parti Parti Programı.**

¹²⁰ **TBMMTD, D.IX, C.I, s.29.**

etrafında toplanmasını hareket noktası olarak alıyoruz”¹²¹ denilen İkinci Menderes Hükümeti Programı’nda da Birinci Menderes Hükümeti Programı’nda olduğu gibi “manevi ve insanı” noktalar ön plana çıkmıştır. Her iki hükümet programında da yabancı dilde eğitimden bahsedilmemiştir.

1.2. Maarif Kolejlerinin Açılma Sebepleri

1.2.1. Maarif Kolejlerinin Açılışı Öncesinde Yaşanan Tartışmalar

İkinci Dünya Savaşı’nın doğurduğu yenedünya düzeninde Amerika Birleşik Devletleri’nin yanında yer almak durumunda kalan Türkiye, XX. yüzyılın ikinci yarısına çok önemli değişikliklerle girmişti. Bu değişikliklerde en önemlisi hiç şüphesiz 14 Mayıs 1950’de yaşanmış ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana iktidarı elinde tutan CHP iktidarı sona ermiş DP iktidarı başlamıştır. Liberal politika taraftarı olan DP iktidarının ilk yıllarında, farklı alanlarda birçok belirleyici adım atılmıştır. Bu adımların en önemli özelliklerinden biri ABD etkisi altında ve/veya ABD ile yapılan işbirliklerine dayanmış olmasıdır. Birleşmiş Milletlere üye olarak demokratik dünyaya üye olduğunu tescilleyen Türkiye, NATO’ya üye olarak bu tescili askeri alana da taşımıştır. Farklı alanlarda ve seviyelerde başlayan bu işbirliğinin etkileri de kısa sürede kendini göstermiştir. ABD’nin Türkiye üzerinde etkili olduğu alanlardan biri de eğitim alanı olmuştur.

Türkiye dost ve müttefik olarak gördüğü ABD ile eğitim konusunda da çeşitli işbirliği çalışmaları yapmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı¹²² 1954 yılı

¹²¹ TBMMTD, D.IX, C.VI, s.65.

¹²² Celal Yardımcı: 1911 (1327) yılında Ağrı ilinin Doğu Beyazıt ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babasının adı Celal, annesinin ise Nazife’dir. Yardımcı, 1927-1928 öğretim yılında İstanbul Erkek Lisesinde ortaöğrenimini tamamlamıştır. Ara vermeden İstanbul Darülfünununun Hukuk Fakültesine girmiş olan Yardımcı, 1932 yılında bu okulu bitirmiştir. İstanbul Adliyesinde iki yıllık sürede Avukatlık stajını tamamlayan Yardımcı, daha sonra İstanbul Barosuna kaydolarak serbest avukatlığa başlamıştır. Celal Yardımcı, 1934-1950 yılları arasında serbest avukat olarak çalıştıktan sonra 1950 genel seçimlerinde Ağrı milletvekili seçilerek Parlamente’ye girmiştir. 1951-1952 yıllarında TBMM’de iki defa Türkiye Büyük Millet Meclisi Reis Vekilliği de yapmış olan Yardımcı, 1953 yılı Nisan ayında (8.4.1953) Devlet Bakanı olarak ikinci Menderes Kabinesinde görev yapmıştır. 17.5.1954 tarihinde kurulmuş bulunan üçüncü Menderes Kabinesinde bu sefer Maarif Vekilliğine getirilmiş bulunan Yardımcı, 9.12.1955 tarihine kadar bu görevini sürdürmüştür. Maarif Vekilliği’nden ayrıldıktan sonra aynı kabinede bu sefer Devlet Vekili olarak görev almıştır. 26.11.1957-22.5.1959 tarihleri arasında ikinci, defa Maarif Vekilliği yapmış bulunan Yardımcı, 3.4.1960, 27.5.1960 tarihleri arasında da Adliye Vekili olarak çalışmıştır. 27 Mayıs 1960’tan sonra Yassıada’da yargılandı ve ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Al yasasının çıkmasıyla özgürlüğe kavuştu. Yeniden siyasal yaşama girdi ve milletvekili seçildi (1977-1980). İstanbul’da öldü (1986). (

Ağustos ayında Amerika'ya seyahatinden önce Demokrat Parti'nin gayri resmî yayın organı olan Zafer gazetesine bir beyanat vermiştir. Bu beyanatında Bakan Celal Yardımcı Atatürk Üniversitesi'nin kuruluşu ile ilgili açıklamalarda bulunarak Türkiye'de “şimdiye kadar kurulan üniversitelerin Avrupa'daki talim ve terbiye sistemlerinden ilham alınarak, klâsik mahiyette kurulduklarını belirtmiş” ve “Atatürk Üniversitesinin ise yepyeni bir Landgrand sistemi” ile kurulacağını açıklamıştır.¹²³ Bu açıklamadan birkaç gün sonra Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı yanındaki bilim heyeti ile birlikte 22 Ağustos 1954'te Amerika'ya gitmiştir. Amerika uçuşu öncesinde havaalanında açıklamalarda bulunan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Amerika'da yapacakları çalışmalardan bahsetmiş ve Atatürk Üniversitesi konusunda işbirliği yapılacak olan Nebraska Üniversitesi'ni ziyaret edeceğini belirtmiştir.¹²⁴ Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Atatürk Üniversitesi'nin Amerikan sistemi ile kurulacağını açıkça dile getirmesi ve mevcut Avrupa sistemini eleştirmesi ABD'nin etkisini her alanda olduğu gibi eğitim alanında da ciddi olarak hissettirdiğini göstermektedir. Bu etki kendisini yükseköğretimin yanında ortaöğretim ve diğer eğitim kademelerinde yavaş yavaş göstermeye başlamıştır. Aslında ABD'nin etkisi pek de şaşırtıcı değildir. Çünkü İkinci Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği büyük yıkım Avrupa'da hem kazanan hem de kaydeden devletleri derinden etkilemiştir. Bu durum Avrupa devletlerine duyulan güveni sarsmış ve bu devletlere şüphe ile bakılmasına yol açmıştır. Savaş sonrasında ABD ve SSCB iki süper güç olarak dünya arenasına çıkmıştır. SSCB'nin Türkiye'ye yönelik giderek artan tehditkâr varlığı¹²⁵ Türkiye'yi ister istemez ABD safına çekmiştir. Bu ortam içerisinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'ye hem CHP hem de DP Hükümetleri tarafından kurtarıcı gözüyle bakıldığını göz ardı etmemek gerekir.

Maarif Kolejlerinin açılışı ile ilgili hazırlıklar 1954 yılının ortalarında başlamıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Temmuz 1954'te kolejlerin açılması için çalışmalara başladıklarını belirtmiştir.¹²⁶ Ancak hemen ardından açılacak bu özel statülü okullarla ilgili olarak burada Türkçenin gelişimi ve bir bilim dili olarak

Erdoğan Başar, **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri(1920-1960)**, MEB Yayınları, İstanbul, 2004, s.498-499; İbrahim Emiroğlu, **a.g.e.,s.2)**.

¹²³ **Zafer**, S.2053, 18 Ağustos 1954, s.1 ve 5.

¹²⁴ **Zafer**, S.2058, 23 Ağustos 1954, s.7.

¹²⁵ İkinci Dünya Savaşı'nda sonra Sovyetler Birliği, Türkiye'den Kars ve Ardahan'ı kendisine verilmesini talep etmiş ve Boğazlar'da üs istemiştir.

¹²⁶ **TBMMZC**, D.X, C:IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.58.

gelişmesi için her türlü tedbiri alacaklarını belirtmiştir. Türkçenin zarar görmemesi için çok dikkatli davranacaklarını belirten Bakan Yardımcı “ancak dünya lisanından ve kültüründen faydalanmak için lisan meselesine ehemmiyet vereceğiz”¹²⁷ diyerek gelebilecek muhtemel eleştirileri peşinen önlemek istemiştir. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Kolejlerin açılışını 1955 yılı bütçesinde teklif edeceklerini belirtmiştir.¹²⁸ Maarif Kolejleriyle ilgili fikrin ilk kez kim tarafından gündeme getirildiği ile ilgili elde herhangi bir belge olmamasına rağmen bu dönemde yabancı dilde eğitim yapacak bir okul fikrinin Amerikalı danışmanlarca verilmiş olması muhtemeldir.

Yabancı dilde eğitim yapacak bir lise ile ilgili olarak Cenevre Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Türkay’ın önerisi Maarif Kolejleri ile büyük oranda örtüşmektedir. Osman Türkay’ın Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’ya 10 Ekim 1955 tarihinde gönderdiği mektupta ikilinin yabancı dilde eğitim yapacak bir lise ile ilgili olarak daha önce görüştükleri anlaşılmaktadır.¹²⁹ Osman Türkay önerisinde tamamen Fransızca eğitim yapacak olan bu okulu “yabancı dillerle öğretim yapan bir Türk Lisesi” olarak tanımlamış ve okulun temel hedefini “Türk Uygarlık ve Kültürünün, kendi özelliklerini koruyarak, Batı sosyetesinin uygarlık ve kültür ailesine gerçekten girmesini hazırlayan kurumlardan biri olmak” olarak açıklamıştır. Bu okulun bir özel bir de genel amacı vardı. Okulun genel amacı Batı uygarlık ve kültürünü Türkiye’ye metotlu ve kesin yerleşmesini sağlayacak olan düşünce sistemini kurmaktı. Özel amacı ise Batı uygarlık ve kültürünü tanımış yükseköğrenim görmeye hazırlanan adaylarını yetiştirmektir. Bu okulu Türkiye Cumhuriyeti, Fransa, Kanada, Belçika, Roman İsviçre’si ve Kanton hükümetlerinin ortaklaşa kurmaları düşünülmüştür. Okulun yalnızca yatılı öğrenci kabul etmesi, ilk, orta ve lise kısımlarını içerecek şekilde 12 yıllık olması ve hazırlık sınıfının olması planlanmıştır. Öğretim ve yönetim kadrosu kurucuları tarafından sağlanacak olan lisenin Ankara’da kurulması öngörülmüştür.¹³⁰ İbrahim Emiroğlu Maarif Kolejlerinin amaç ve esprî bakımından Osman Türkay’ın önerisi ile büyük benzerlikleri bulunduğunu belirtmekte ve “özellikle Osman Türkay’ın vurguladığı gibi bu okullar açılırken, Millî hasletlerimizin korunmasına özen gösterilerek Batı kültüründen ve

¹²⁷ Zafer, S:2053, 18 Ağustos 1954, s.7.

¹²⁸ a.y., s.7.

¹²⁹ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.15.

¹³⁰ a.y., s.16-17.

düşünüşünden yararlanılması amaçlanmıştır”¹³¹ diyerek Maarif Kolejleri ile Osman Türkay’ın açılmasını önerdiği lise arasındaki benzerliklere dikkat çekmektedir.

27 Eylül 1954’te 1954-1955 eğitim-öğretim yılı açılışı olmuştur. Bu münasebetle Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 26 Eylül 1954’te radyoda bir konuşma yapmıştır. Bakan lise eğitimini 4 yıldan 3 yıla indirdiklerini bildirmiştir. Zafer gazetesi okulların açılışından birkaç gün sonra “Türkçe-İngilizce tedrisat yapacak üç Lise kuruluyor” başlıklı haberinde; Galatasaray tipinde Eskişehir, İzmir ve İstanbul’da İngilizce-Türkçe eğitim yapacak üç lisesinin kurulması için hazırlıkların tamamlanmak üzere olduğunu ve ihtiyaç duyulan tahsisatın sağlandığını belirtmiştir. Gazetenin haberi 22 Ağustos 1954’te ABD seyahati öncesinde Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’nın verdiği beyanatta kısmi farklılıklar arz etmektedir. Bakan Yardımcı İzmir, İstanbul ve Ankara’da üç okul açılacağını belirtmişken Gazete haberinde Ankara yerine Eskişehir geçmiştir. Yine Bakan yabancı dilin hangi dil olacağını belirtmemişken gazete eğitim dilini İngilizce olarak belirtmiştir. Ayrıca Bakan ihtiyaç duyulan tahsisatın 1955 bütçesinden karşılanacağını belirtirken gazete tahsisatın temin edildiğini yazmıştır.

1.2.2 Maarif Kolejlerinin Açılış Sürecinde TBMM’de Yaşanan Tartışmalar

Maarif Kolejlerinin açılmasına yönelik ilk önemli yasal adım Milli Eğitim Bakanlığı tarafından TBMM nezdinde atılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Hükümet tarafından 15 Kasım 1954 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısını¹³² esbabı mucibe ve ilişkileriyle birlikte TBMM Başkanlığı’na sunulmuştur.¹³³ Başbakanlık kanun tasarısının gerekçesi olarak kullanılan ifade şöyledir:

“Memleketimizle dünya milletleri arasında günden güne artan kültürel ve ekonomik temaslar ve yurdumuzda büyük bir hızla gelişen iktisadi ve teknik çalışmalar; belli başlı

¹³¹ a.y., s.14.

¹³² T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi’nin 25 Kasım 1954 tarihli ve 71/2827-759 sayılı yazısı ile Başbakan Adnan Menderes imzalı TBMM Başkanlığı’na 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bazı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası.

¹³³ TBMMZC, D.X, İçtima 1, S.Sayı.76, s.1.

*dünya dillerini hakkiyle öğrenen, ilmî ve teknik membalardan daha geniş ölçüde faydalanmasını bilen gençlere şiddetle ihtiyaç hissettirmektedir.”*¹³⁴

Öte yandan Türkiye’de bu amaçla eğitim yapan tek okulun Galatasaray Lisesi olduğu hatırlatılarak bu okulunda ihtiyaçları karşılayamadığı ifade edilmiş ve Türk gençlerinin ana dilinde olduğu gibi yabancı dillerde iyi yetişmelerini sağlamak amacıyla Maarif Kolejlerinin 1954-1955 ders yılında İstanbul, İzmir, Konya ve Eskişehir’de kurulmak istendiği belirtilmiştir.¹³⁵

Amasya Milletvekili İsmet Olgaç’ın, Merzifon’da bir kolej açılması hakkındaki yazılı sorusuna Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 14 Aralık 1954 tarihinde yazılı cevap vermiştir. Bakan cevabında yabancı dil ile öğretim yapacak olan liselerin açılacağı yerlerin belirlenmesinde il merkezlerinin nüfus yoğunlukları ile bu yerlerdeki yabancı okullara olan büyük öğrenci talebinin resmî okullara yönlendirme ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Bakan ayrıca yer seçiminde “NATO teşkilâtına eleman yetiştirilmek zarureti gibi hususi durumları nazarı itibara alınarak tesbit edilmiş ve icabeden masraflar ihtiyar olunmuştur” cevabını vermiştir.¹³⁶

Bakan Yardımcı malî ve özel sebeplerden dolayı kolejlerin çoğaltılmasının mümkün olmadığını belirterek bütün resmi okullarda yabancı dil öğretiminin takviyesini düşündüklerinden Merzifon’da yabancı dilde öğretim yapacak bir lisenin açılmasının mümkün olmadığını dile getirmiştir. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Amasya Milletvekili İsmet Olgaç’ın soru önergesine verdiği cevapta Maarif Kolejlerinin NATO’nun ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek amacıyla açıldığını açıkça dile getirmiştir. Cevaptan Türkiye’nin 1952’de üye olduğu NATO’ya eleman yetiştirmek amacıyla Maarif Kolejlerinin kuruluşunun bir an önce gerçekleştirilmek istendiği anlaşılmaktadır. NATO’daki en etkili ve güçlü ülkenin ABD olduğunu düşünüldüğünde, kolejlerin açılışı sırasında ABD’den destek alınması ve sonraki yıllarda ABD’nin Maarif Kolejlerine yönelik verdiği çeşitli destekler bu okulların ABD isteği veya hiç olmazsa yönlendirmesi altında açıldığı şeklindeki görüşü desteklemektedir. Nitekim NATO’ya üye olduktan sonra Türkiye’de İngilizce öğreniminin büyük önem kazandığını görülmektedir.¹³⁷ Yapılan araştırmalarda her ne kadar bu okulların açılacağına dair ABD ile Türkiye arasında resmi bir

¹³⁴ a.y., s.1.

¹³⁵ a.y., s.1.

¹³⁶ TBMMZC, D.X, C.III, İ.1, B.21, 24 Şubat 1954, s.235.

¹³⁷ Başak Coşkun Demirpolat, **Türkiye’nin Yabancı Dil Öğretimiyle İmtihani Sorunlar ve Çözüm Önerileri**, SETA Analiz Temmuz 2015 S.131, s.8.

sözleşmeye rastlanmamış olsak bile Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın bazı konuşmalarından¹³⁸ bu okulların açılmasında NATO ve dolayısıyla ABD ile olan ilişkilerin etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı kolejlerin yatılı okullar olarak açılacağından Anadolu'nun her tarafından öğrenci almak imkânının olduğunu belirtmiştir. Bakan Yardımcı getirilen yabancı öğretmenlerle tespit edilen yerlerde istihdam edilmek üzere sözleşme yapıldığını ve kolej açılacak iller dışında yabancı öğretmenlerin temin edilmesinin zor olduğunu ifade etmiştir.

13 Aralık 1954 tarihinde Milli Eğitim Komisyonu tarafından verilen kanun teklifinde¹³⁹ Milli Eğitim Bakanı ve Bakanlık temsilcilerinin hazır olduğu toplantıda gerekli görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonrasında Milli Eğitim Bakanlığınca 1954-1955 ders yılında İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Konya'da açılmasına karar verilen yabancı dilde eğitim yapacak dört lisenin hizmete girebilmesi için Hükümetin kanun tasarısında belirttiği gerekçe aynen kabul edilmiştir.¹⁴⁰

Milli Eğitim Komisyonu, “bu kabîl liseler, Türk kültürünü zayıflatacak âdet ve mahiyette olmamalıdır” ifadesiyle yabancı kültürün taşıyıcı olan kolejlerin Türk kültürünü zayıflatacak mahiyette olmaması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁴¹ Nitekim Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı hem gazete ve komisyonlara verdiği beyanatlarda hem de TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmalarda Maarif Kolejlerinin Türk kültürünü zayıflatmasına izin vermeyeceklerini ısrarla dile getirmiştir. Milli Eğitim Komisyonu ayrıca kolejlerin açılmasına zemin hazırlayan zorunlu ihtiyaçların mevcut orta ve teknik öğretim okullarında gerekli tedbirleri alarak yabancı dil eğitimine önem vermek suretiyle temin edilmesinin daha yerinde olacağını belirtmiştir.¹⁴² Milli Eğitim Komisyonu tutanağının giriş kısmında yer alan bu yaklaşımı ile Hükümetin kolejlerin açılması hususunda verdiği desteğin mutlak bir destek olmadığı anlaşılmaktadır. Yine Milli Eğitim Komisyonu tutanağının beşinci maddesindeki “bu mahiyette liseler kurmaktan ziyade yabancı dil öğrenen müesseseler kurulmalıdır” şeklindeki öneri komisyonun Maarif Kolejlerinin açılmasına çok taraftar olmadığını göstermiştir. Milli Eğitim Komisyonu'nun kısmen

¹³⁸ TBMMZC, D.X, C.III, İ.1, B.21, 24 Şubat 1954, s.235.

¹³⁹ Maarif Encümenliğinin 13 Aralık 1954 tarih ve 1/125 esas ve 7 karar nolu yazısında 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bâzı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası.

¹⁴⁰ TBMMZC, D.X, İçtima 1, S.Sayı.76, s.2.

¹⁴¹ a.y., s.2.

¹⁴² a.y., s.2.

birbiriyle çelişen maddelere yer vermesine ve Komisyonda görevli milletvekilleri kafalarındaki sorulara tam olarak cevap bulamamalarına rağmen kanun tasarısı kabul edilmiştir. Hükümetin sunduğu kanun tasarısının kabul edilmesinde milletvekillerinin karar verirken siyasi kimliklerinden tam anlamıyla sıyrılmadıklarını göstermektedir.

Bütçe Komisyonu 27 Aralık 1954'te kolejlerin kurulması ile ilgili Hükümet teklifini aynen ve oybirliği ile kabul etmiştir.¹⁴³ Bütçe Komisyonu üyeleri yabancı dilde eğitim yapacak liseler için gerekli kadro ve tahsisata dair kanun tasarısını kabul etmiş ve bu çalışmalarından dolayı Bütçe Komisyonu'nda hazır bulunan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'yı tebrik etmişlerdir. Komisyon üyeleri bu okulların ülke için faydalı olacağını belirtmişler ve Karadeniz sahilindeki bir il ile Doğu Anadolu'daki bir ilde birer kolej daha açılmasını istemişlerdir.¹⁴⁴

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada "...Memleketin umumi menfaatleri, memleketin ilmî, malî, siyasi münasebetlerdeki inkişafını tetkik ederken birçok sebep ve saiki nazara alarak yurttaki bugün için bu şekilde dört kolejin açılması, üzerinde durduk ve buna karar verdik"¹⁴⁵ diyerek bu okulların açılmasının eğitim, bilim, ekonomik ve siyasi sebepleri olduğunu altını çizmiştir. Bakan Celal Yardımcı okulların açılma kararının hızlıca alınmadığını birçok fizibilite çalışmasının yapıldığını, Meclis'in bunu nasıl karşılayacağını düşündüklerini ve Milli Eğitim Komisyonu'na sevk ettiklerini belirtmiştir. Bakan konunun Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları'nda görüşüldükten sonra Meclis'in huzuruna getirildiğini kaydetmiş ve eklemiştir: "bu meselede Büyük Meclisin bilhassa bu nevi okullar açılmasında isabet bulunduğu yolundaki müşterek tasvip ve takdirle sadece bahtiyarlık duymaktayız."¹⁴⁶

Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada kolejlerin açılmasına temel etkenin memlekette % 90 oranında kısır vaziyette bulunan dil eğitimi olduğunu söylemiş ve Amerika ve İngiltere ile olan münasebetlerin bir sonucu olarak Türkiye'de İngilizceye karşı yoğun bir istek olduğundan bahsetmiştir.¹⁴⁷ Bu isteğin sadece Türkiye'de değil dünyada da mevcut olduğunu söyleyen Ülkü, Türkiye'nin birçok ilinde lise olduğunu

¹⁴³ Zafer, S:2155, 28 Aralık 1954, s.1.

¹⁴⁴ a.y.,s.7.

¹⁴⁵ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.50.

¹⁴⁶ a.y., s.50-51.

¹⁴⁷ a.y., s.54.

belirterek kolejlere harcanacak para ile bu okullardaki dil eğitiminin güçlendirilebileceğini ve bu liselerde görev yapan öğretmenlerin dil eğitimi için yurtdışına gönderilebileceğini söylemiştir.¹⁴⁸

Kolejin yabancı kültüre aşinalık bakımından ayrı bir vasfı olduğunu söyleyen Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü yabancı ülkelerde yetiştirilecek lisan hocaları ile kolej havasını normal liselerde de oluşturmanın mümkün olduğunu da belirtmiştir.¹⁴⁹ Fethi Ülkü kolejlerin paralı olduğuna değinerek velilerin yılda iki bin lira para ödeyeceğini bu yüzden ancak maddi durumu iyi olan ailelerin çocuklarını bu okullara gönderebileceklerini buna karşın parasız liselerde de eğer lisan hocaları yetiştirilirse ülke çapında insanların bu kaynaktan faydalanabileceğini belirtmiştir.¹⁵⁰

Fethi Ülkü kolejlerin açılmasında aceleci davranıldığını belirterek aksaklıklar giderilmeden projenin hayata geçirilmesinin bu okulların geleceğini de olumsuz etkileyeceğinden bahisle şöyle demiştir:

*“Bir maarif politikasını bâzı noksanlıklar dururken, yalnız bir tarafa tevcih etmek keyfiyeti fayda vermez. Birçok okullar hoca bulamazken birçok okullar en basit okul malzemesi olan bir yazı tahtasından, yazı makinesinden mahrum iken ve birçok köylerimizde mektepler yok iken, mevcut okullar birçok ihtiyaçlarla karşı karşıya bulunurken, büyük masraflar göze alarak kollejer kurmak biraz fazla gibi geliyor bana.”*¹⁵¹

Fethi Ülkü kolejlerin açılmasına ilişkin kaygılarına bağlı olarak mevcut sorunların halledilmesini istemiştir. Fethi Ülkü benzer isteklerini 23 Şubat 1955'te Meclis'te yaptığı konuşmasında da dile getirmiştir. 23 Şubat 1955'te Milli Eğitim Bütçesi görülürken yaptığı konuşmada Fethi Ülkü kolejlerin açılmasında aceleci davranıldığı yenilemiş, ortaokul ve liselerde ana dil yanında yabancı dil eğitiminin de önemli olduğunu söylemiş ve haftalık yabancı dil ders saatlerinin az olması sebebiyle gereken verimin alınmadığını belirtmiştir.¹⁵² Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı aynı gün yaptığı konuşmada Fethi Ülkü'nün eleştirilerine cevap vererek Hükümetin altı ilde kolej açmasına karşı çıkan tek kişinin Fethi Ülkü olduğunu iddia etmiş ve “bütün memleketin tasvibine mazhar olan ve Yüksek Meclisçe de kabul ve takdir buyurulan bu kararımızı icraya ve bu hizmeti ifaya devam edeceğiz ve tahakkuk ettireceğiz” diyerek sert bir tepki göstermiştir.¹⁵³ Fethi Ülkü'nün eleştirilerine

¹⁴⁸ a.y., s.54.

¹⁴⁹ a.y., s.54.

¹⁵⁰ a.y., s.54.

¹⁵¹ a.y., s.54-55.

¹⁵² TBMMZC, D.X, C.V, B.47, 22 Şubat 1955, s.587.

¹⁵³ a.y., s.610.

Bakanın anlamlı bir cevap vermediği görülmektedir. Ülkü'nün eleştirilerinde genel olarak haklı olduğu ileriki tarihlerde ortaya çıkmıştır.

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü'nün kolejlere ilişkin eleştirilerine katılmadığını belirterek bu okullara ihtiyaç duyulmasını birkaç sebebe bağlamıştır. Burhanettin Onat birçok ailenin çocuklarını yabancı okullara göndermek istediğini belirterek Hükümetin vatandaşın bu ihtiyacını karşılamak için bu okulları açtığını ileri sürmüştür. Onat yabancı okullar nizamnamesinin birinci maddesinde bu kurumların Hristiyanlığı yaymak için kurulduğunun yazıldığına dikkati çekerek kolejlere millî bakımdan ihtiyaç duyulduğunu ve kolejlerin milliliğini zedelemeyeceğini belirtmiştir.¹⁵⁴

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat'ın görüşlerine katılan Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger ise “halk çocuğunu oraya yazdırmak için gayret sarf ediyor, her şeyi yapıyor. Bunu daha iyi tedrisat yaptığı için değil, kesesine uygun geldiği için değil, bu memleketin bünyesine tamamen intibak ettiği için değil, sırf lisan tedrisatı için yapıyor” diyerek yabancı dilde eğitim yapacak olan kolejlerin açılmasını desteklemiş ve Milli Eğitim Bakanlığına teşekkür etmiştir.¹⁵⁵ Dülger, ortaokullarda yabancı dil ders saatinin haftada 3 saat, 40 haftada 120 saat, üç yılda ise 360 saat olduğunu, liselerde ise haftada 5 saat, 40 haftada 200 saat, üç yılda ise 600 saat ders olduğunu belirterek öğrencinin lise bitince yaklaşık 1000 saat yabancı dil dersi aldığını söylemiştir. Bu eğitim sonucunda öğrencilerin klâsik metinleri tetkik ve izahını yapabilmeleri, bu metinleri yazarların hayatı, eserleri ve mesleki becerileri hakkında kısa bilgiler verebilmesinin beklendiğini belirten Dülger yabancı dil eğitimin ne düzeyde olduğunu sormuştur.¹⁵⁶ Dülger'in okullarda yabancı dil öğretilmediğinden bahisle yabancı dilde eğitim yapacak Maarif Kolejlerinin açılışının gerekliliği ve haklılığını kanıtlamaya çalıştığı görülmektedir.

Ankara Milletvekili Mümtaz Tarhan 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye'de yabancı dilde eğitim yapan yabancı okulların mevcut olduğunu ve burada yabancı dil öğretildiğini belirtmiştir. Tarhan yabancı dil öğrenme ihtiyacını karşılamak için Milli Eğitim

¹⁵⁴ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.55.

¹⁵⁵ a.y., s.59.

¹⁵⁶ a.y., s.60.

Bakanlığının yabancı dilde eğitim yapacak kolej açmasının faydalı olduğunu ve milli varlığımızı rencide etmeyeceğini söyleyerek sözlerine şöyle devam etmiştir:

*“Memleketimizde yabancı dille tedrisat yapan kolejler, millî kolejler mevcuttur. Bunların yıllıklarını tetkik ediniz, bu kolejlerin duvar gazetelerini tetkik ediniz, bu kolejlerin resim sergilerini tetkik ediniz; hepsinde millî kültürün hâkim olduğunu ve millî heyecanın birinci plânda yer aldığını görürsünüz. O halde yabancı dille tedrisat yapan resmî kolejlerin açılmasında bu yönden hiçbir mahzur tasavvur edilemez. Kaldı ki birçok dersler tarih, coğrafya, Türkçe, edebiyat, resim, ruhsal bilim, filozofi ve sosyoloji gibi dersler yine Türkçe okutulacaktır. Yabancı dille okutulacak olanlar ise matematik, astronomi, fizik, kimya ve saire gibi tamamen teknik derslerdir.”*¹⁵⁷

Mümtaz Tarhan konuşmasında mevcut kolejlerde Türk kimliğini ve Türkçeyi zedeleyecek herhangi bir çalışmanın olmadığını ortaya koymaya çalışmıştır. DP'nin bu yolla yabancı dilde eğitim konusunda millilikle ilgili gelebilecek eleştirileri önlemek istediği anlaşılmaktadır.

Maarif Kolejlerinin kuruluşundaki bir diğer önemli etken ise yabancı dilde eğitim yapan ve Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın gayri millî olarak nitelendiği yabancı okullar karşısına yabancı dilde nitelikli eğitim yapacak milli okullar açma düşüncesidir. Nitekim Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger 10 Ocak 1955'te TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada “görüyoruz ki; bu mektepler İstanbul'a açılıyor, İzmir'e açılıyor, doğru. Çünkü karşılarında ecnebilerin bu şekildeki müesseseleri var. Bizim de bu pazar yerine kendi müessesemizi götürmek suretiyle onlarla bir müsabakaya çıkmakta fayda vardır” diyerek kolejlerin açılmasına destek olmuştur.¹⁵⁸ Dülger'in yaklaşımı bu okulların bir yarış ögesi olarak görüldüğünün açık bir kanıtı olarak öne çıkmaktadır.

1.2.3. Maarif Kolejlerinin Açılışları ve Kamuoyundaki Yansımaları

Maarif Kolejlerinin açılışı genel olarak kamuoyu tarafından desteklenmiştir. Kolejlerin açılması özellikle okulların açıldıkları şehirlerde heyecanla karşılanmıştır. Bafra gazetesi 12 Mayıs 1955 tarihli nüshasında Samsun'da Maarif Koleji açılacağı haberini “Samsunda Kollej açılıyor” başlığı ile okuyucularına duyurmuştur. Gazete dil öğrenmenin önemine vurgu yaptıktan sonra uluslararası ilişkilerin arttığını, ticaret

¹⁵⁷ a.y., s.61.

¹⁵⁸ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.60.

için birçok temasta bulunulması gerektiği ve “Samsun gibi mühim ticaret merkezlerimizden birinde Kollej açılmasını en isabetli işlerden biri sayıyor ve bundan dolayı Hükümeti tebrik ediyoruz” demiştir.¹⁵⁹

Maarif Kolejleri açıldıkları illerde heyecana yol açmışlar ve kolejlerle ilgili yerel basında birçok haber çıkmıştır. Yeni Konya gazetesindeki makalesinde Rüştü Özal yabancı dilde eğitimin neden önemli bir hale geldiğini ayrıntılı olarak dile getirmiştir. Ana dilimizi yeterince öğrenemediğimizi ve bunun düzeleceğini söyledikten sonra Rüştü Özal yabancı dilin mutlaka iyi öğrenilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Artan uluslararası ilişkilerle birlikte yabancı dilin hayatın her alanına girdiğini çeşitli örneklerle açıklayan Özal, milli hudutların artık birer çizgiden ibaret hale geldiğini söyleyerek Maarif Kolejlerinin kuruluşunu desteklemiştir. Kolejlerden birinin Konya’da açılması sebebiyle Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcıya teşekkür eden Özal sözlerine şöyle devam etmiştir:

*“Bu irfan ocakları büyük bir boşluğu en uygun şekilde doldurmaktadır. Bu okullar hem milli hüviyet ve karakterimizde hem de mükemmel lisan öğreten bir sistemde kurulmaktadır. Öğretmenlerin birçoğu ecnebi olacak, lisan kısa zamanda ve en iyi şekilde öğretilecektir.”*¹⁶⁰

Maarif Kolejlerinden beklentilerin büyük olduğunun açıkça görülmektedir. Rüştü Özal kolejlerin hem milli hem de kaliteli eğitim noktalarına vurgu yapmıştır. Bu vurgu Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da sıklıkla yapılmıştır. Yeni Konya gazetesinin 4 Kasım 1955 tarihli nüshasında çıkan günün yazısında “Konya’da lisan kolejinin açılması, Demokrat iktidarın yurt ölçüsünde giriştiği ekonomik ve imar hamlelerinin yanında, kültüre verdiği yerinde önemi göstermektedir. Giriştığımız ileri batılılaşma hareketine, lisan kolejlerinin hız vereceği bir gerçektir”¹⁶¹ diyerek Kolejlerin batılılaşma yolunda önemli bir adım olduğunu açıkça dile getirmiştir. Kolejlerden beklenen, yabancı dil aracılığıyla Batı ve dünya ile bütünleşecek bireyler yetiştirmek ve Batılılaşmaya katkı sağlamaktır. Yine Konya gazetesinde yayımlanan makalesinde Dr. Hulki Amil Beymen ise Kolejlerin açılış sürecinden ve Atatürk’ün ilme verdiği önemden bahsettikten sonra çocuklarımızın kültürel bakımdan dünya seviyesine çıkarmak için yabancı dil öğrenmelerinin şart olduğunu, Galatasaray ve diğer yabancı okullarda mezun olanların yabancı dil bilmeleri sayesinde mümtaz noktalara geldiklerinden bahisle Konya’da kolej açılmasını büyük

¹⁵⁹ Bafra, S.256, 12 Mayıs 1955, s.1.

¹⁶⁰ Rüştü Özal, “Lisan Liselerimiz”, **Yeni Konya**, S.2209, 10 Ağustos 1955, s.1-2.

¹⁶¹ “Lisan Kolejinin Müdür Yardımcısı İhtiyacı”, **Yeni Konya**, S.2295, 4 Kasım 1955, s.1.

bir sevinçle karşılamıştır.¹⁶² Kolejin açılışı Celaleddin Kişmir tarafından da Yeni Konya gazetesindeki *Karınca Kararınca* adlı köşesinde sevinçle karşılanmıştır. Kişmir Konya’da kolejin açılmasını “hizmetlerin en değerlisi ve güzeli” olarak tarif etmiş emeği geçenlere teşekkür etmiştir.¹⁶³ Aynı gazeteden Feyzi Halıcı ise Maarif Kolejini “iyiye, güzele, yedi reнге, batıya açılan bir pencere” olarak tarif etmiş ve anlattığı hikâyeciklerle yabancı dilin önemi açıkladıktan sonra sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Küçükken biz “Kuş dili” konuşurduk. Çocuklarınız artık yabancı dil konuşacaklar.. Küçükken bir ecnebi görsek gözlerimiz yörüngelerinden fırlardı. Şimdi çocuklarımız cıvı cıvı turistlere mihmandarlık yapacaklar.. Biz piyasa romanlarına, açık saçık mecmualara vaktinizin bir ucunu bağlardık. Çocuklarımız Şekspirleri, Adam Smit’lerin eserlerini heceliyecekler,.. Şimdi çocuklarımız yepyeni bir eğitim sistemi içinde her an karşılarında bir büyük ayna varmış gibi, bir büyük mikrofonu varmış gibi yetişecekler. Artık Avrupayı hayal etmemize hacet yok...”¹⁶⁴

Kamuoyunun Maarif Kolejlerinden beklentileri büyüktü. Bu beklentiler aynı zamanda Maarif Kolejlerinin açılışında büyük rol oynayan etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadıköy Maarif Kolejinin açılış töreninde konuşan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Batı diliyle eğitim yapan yeni kolejler açılacağını ve çocuklarını batı kültürü ile yetiştirmek isteyen velilerin istikbale ümitle bakmaları gerektiğini söylemiştir.¹⁶⁵ Bakan böylelikle kolejlerin amaçlarından birinin öğrencilerin Batı kültürü ile yetişmelerine yardımcı olmak olduğunu dile getirmiştir.¹⁶⁶ Ancak bu amaç okulların millilik iddiası ile tezatlık arz etmektedir. Kamil Günel’e göre ise Maarif Kolejlerinin açılmasındaki en önemli amaç; Türkiye’nin “yıllardan beri ihtiyaç duyduğu yabancı dil bilen insanı yetiştirmek ve özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan

¹⁶² Hulki Amil Beymen, “Kollej Açılırken”, **Yeni Konya**, S.2298 7 Kasım 1955, , s.1-2.

¹⁶³ Celaleddin Kişmir, “Kollej Öğretime Başladı”, **Yeni Konya**, S.2298, 7 Kasım 1955, s.2.

¹⁶⁴ Feyzi Halıcı, “Lisan”, **Yeni Konya**, S.2300, 9 Kasım 1955, s.2.

¹⁶⁵ **Tercüman**, S.146, 5 Kasım 1955, s.7.

¹⁶⁶ Mili Eğitim Bakanlığı’nın bu yaklaşımını Peyami Safa eleştirmiştir. Yabancı dilin Batı medeniyetine ulaşmanın bir yolu olarak görülmesinin zamanla “gittikçe bir sömürge kompleksi halinde içimize işlemeğe başlayan “Güzel bir şey Türk olamaz”, “Türk yabancılar kadar iyi düşünemez, yaratamaz” inancının şuur altından yaptığı sinsi baskınlardan doğma bir tercih” olduğunu dile getiren Peyami Sefa “bu yabancı kelime büyüsü, Batı medeniyetinin üstünlüğü inancına bağlı, en aydınlık ruhları bile sarmış mukavemet edilmez bir tesir haline” geldiğini belirtmiştir. Bu tesirin gittikçe artığına ve milli kültürü yutacak bir seviyeye ulaştığını dile getiren yazar bu tehlike rağmen Milli Eğitim Bakanlığının ve Üniversitelerin konuya yeterince ehemmiyet vermediğini ve “böyle bir durum karşısında, bağımsızlık aşkıyla yanan bir milletin manen sömürgeleşmeğe başladığını görmek kadar ürkütücü bir müşahede olabilir mi?” diye sorarak durumun vahametine dikkat çekmiştir. Peyami Safa, “Yabancı dillerin tehlikeleri”, **Milliyet**, S.1664, 5 Ocak 1956, s.2.

sonra çok hızlı seyreden teknolojik gelişmelerle, bilimsel yeniliklerin takibine imkân hazırlamaktır.”¹⁶⁷

Maarif Kolejlerinin kurulduğu döneme kadar yabancı dil öğretimi daha çok Galatasaray Lisesi ile farklı milletlere ait yabancı okullarda yapılıyordu. Lozan Antlaşması'na göre yabancı okulların “mevcut binalarına ilave yapmak ve öğrenci kapasitesini artırmak gibi yetkilere sahip olmadıklarından”¹⁶⁸ yabancı dil ihtiyacının yeterince karşılayamıyorlardı. Bu durum Maarif Kolejlerinin kuruluşunda oldukça önemli itici güç olmuştur.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 27 Şubat 1958 tarihinde 57 nolu kararında Maarif Kolejlerini “daha geniş bir müfredatı tahakkuk ettirebilmek üzere yabancı dilbilgisine daha çok zaman ayıran ve Fen derslerini de aynı dille tedris eden okullar” olarak tanımlamıştır.¹⁶⁹ Bu tanımda Maarif Kolejlerinin amacının yabancı dil bilen ve Fen bilgisine sahip bireyler yetiştirmek olduğu görülmektedir. Maarif Kolejlerinin Anadolu'nun geri kalmışlığını gidermesine yardımcı olması düşünülmüş ve Anadolu'nun farklı bölgelerine bu okullar açılmıştır. Maarif Kolejlere ilk düzeyde Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun'da 1955 yılında açılmış, Diyarbakır'da ise 1956 yılında açılmıştır. 1970 yılından itibaren mevcut Maarif Kolejlerine yenilerinin eklendiğini görmekteyiz. Ankara, Bursa, Erzurum ve Adana'da da Maarif Kolejlere açılmıştır.

Mevcut okullarda yeterince yabancı dil öğretilmemesi de Maarif Kolejlerinin açılmasında etkili olmuştur. Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde Türkiye'de mevcut okullardaki yabancı dil dersleri ortaokul ve liselerde toplam bin saate yakın olmasına rağmen öğrenciler beklenen düzeyde bir yabancı dili öğrenemiyorlardı. 2 Kasım 1970 tarihinde Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan “Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmelik'te Maarif Kolejlerinin amaçlar şöyle belirtiliyordu:

*“Öğrencilerin bir yabancı dil öğrenmelerini, bu dille orta öğrenimlerini tamamlamalarını ve yükseköğrenimlerini yurt içinde ve dışında bu dilden de yararlanarak daha verimli bir şekilde yapmalarını sağlamak, onlara, milliyetçi bir müsbet kültür, uygar bir rüşt kazandırmaktır.”*¹⁷⁰

¹⁶⁷ Kamil Günel, “Anadolu Liselerinde ki Yozlaşma Durdurulmalı”, **Milliyet**, 5 Temmuz 1985, s.10

¹⁶⁸ Günel, **a.g.m.**, s.10.

¹⁶⁹ **Tebliğler Dergisi**, 17 Mart 1958, C.XXI, S.999, s.39.

¹⁷⁰ **Tebliğler Dergisi**, 2 Kasım 1970, C.XXXIII, S.1629, s.370.

Buna göre Maarif Kolejlerinin açılmalarının ilk sebebi yabancı dil bilen kişiler yetiştirmektir. Maarif Kolejlerinin açılışının üzerinden geçen on beş yıl içinde diğer okullarda yeterince dil öğretilmediğinin bir itirafı niteliğinde olan bu amaç Maarif Kolejlerinin var olduğu müddet boyunca devam etmiştir. Maarif Kolejlerinin bir diğer amacı da eğitimde sürekliliğe uygun olarak öğrencilerin öğrendikleri dili yükseköğrenim hayatlarında kullanarak kendilerini daha iyi yetiştirmelerine yardımcı olmaktır.

1973 yılında Milli Eğitim Bakanlığının Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz adlı yayında Maarif Kolejlerinin ortaokul kısmı “genellikle fen dersleri yabancı dille, kültür dersleri Türkçe olarak eğitim, öğretim yapan okullar”¹⁷¹ olarak tanımlanırken lise kısmı ise “öğrencilere milli eğitim amaçlarına uygun lise kültürü vermek ve yabancı bir dili iyice öğretmek için faaliyet gösteren okullar” olarak tanımlanmıştır.¹⁷²

1.2.4. Maarif Kolejlerinin Açılışına Yönelik Eleştiriler

Maarif Kolejlerine genel bir destek olması yabancı dilde eğitime karşı çeşitli çekincelerin olmadığı anlamına gelmemektedir. Maarif Kolejleriyle ilgili TBMM’de tartışmaların devam ettiği bir süreçte doğrudan Maarif Kolejleri ile ilgili olmasa da 4 Ocak 1955’te Milliyet gazetesindeki *Objektif* adlı köşesinde yabancı dilde eğitime değinen Peyami Safa “Arapça ve Farsça kaynaklarından dudaklarını çeken bugünkü Türkçe züğürt bir dildir” dedikten sonra “milli kütüphanemiz de Türkçe ilim, sanat ve teknik eserlerin çeşidi ve sayısı bakımından tamtakırdır. Yabancı dil, ciddi bir kültürün şartı olmuştur. Yabancı okulların kapılarında yıllarca kabul sırası bekleyen kalabalığı, bu acı gerçeğin milletçe sezildiğini gösterir” demiştir. Peyami Safa yabancı dil öğrenirken kazandıklarımızın yanında kaybettiklerimize de dikkat çekmiştir. Safa yabancı dilin “milli hüviyetimizi ve kendimize güvenimizi” ve korktuğumuz pek çok şeyi beraberinde götürebileceğinin altını çizmiştir.¹⁷³ Maarif

¹⁷¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, s.82.

¹⁷² **a.y.**, s.121.

¹⁷³ Peyami Safa, “Yabancı dil şarttır, fakat...”, **Milliyet**, S.1664, 4 Ocak 1955, s.2 1939 yılında Ahmet Hamdi Tanpınar’ın milli kütüphane ile ilgili yaptığı değerlendirmeler aradan geçen 15 yıl içinde pek bir şeyin değişmediği göstermektedir. Tanpınar yazısında Milli Kütüphane ve meselesine değinerek yüz yıldan beridir Avrupa medeniyetinin ve kültürünün dairesine girmiş olduğumuzu belirterek birçok alanda Batılılaşmamıza rağmen milli kütüphane konusunda hala başladığımız yerde olduğumuz ifade ederek Avrupa irfanına ait kitapların hala Türkçeye çevrilmediğinden yakınmıştır. Tanpınar Avrupa’da bir gencin yabancı dil öğrenmesinin sebebinin o dilde yazılmış kitapları okumak değil o

Kolejleri'in açılma sebeplerinden birinin bilimsel çalışma ve gelişmeleri takip edecek gençler yetiştirmek olduğu göz önüne alındığında Türkiye'de milli kütüphane meselesinin halledilmediği ortaya çıkmakta ve bu konuda zamanında alınması gereken önlemlerin alınmaması sebebiyle yabancı dilde eğitim meselesi gündeme gelmektedir.

18-23 Mart 1957 tarihleri arasında toplanan Altıncı Maarif Şurası'nda yabancı dilde eğitim dolayısıyla Maarif Kolejleri de gündeme gelmiştir. Şura'da Ticaret Eğitimi Komisyonu kolejlerle ilgili yaptığı teklifte “deneme mahiyetinde öğretim yapan Bakanlık Kolejleri yanında yine deneme mahiyetinde yabancı dil öğretimi yapan liseleri” açılmasını istemiştir. Komisyon bu okullarda yabancı dil ile okutulan dersler için bu dersleri yabancı dille öğretimini yapacak Türk öğretmenlerin yetiştirilmesini ve “takviyeli yabancı dil liselerinin yurdun çeşitli bölgelerinde, tercihen Doğuda açılmasını” istemiştir.¹⁷⁴ Şura yapıldığı sırada Maarif Kolejleri açılalı yaklaşık bir buçuk yıl olmuştu ve çoğu daha ikinci eğitim-öğretim dönemini yaşıyordu. Şura'da yapılan teklifte Maarif Kolejlerinin deneme mahiyetinde okullar olduğunu belirtilmesine¹⁷⁵ rağmen henüz bu deneme mahiyetindeki Kolejlerin ortaya koydukları somut bir veri yoktu. Dolayısıyla bu okulların örnek gösterilerek benzer nitelikte yabancı dilde öğretim yapacak deneme liselerinin açılması teklifinin yeterince düşünülmeden ve acele ile yapıldığı izlenimi oluşmaktadır. Yine teklifte bu okullarda yabancı dilde eğitim yapacak yeterlilikte Türk öğretmen olmadığı itiraf edilmektedir.

Yabancı dilde eğitime son derece önem atfedildilen teklifte yabancı dilin ülke kalkınmasına katkı sağlamanın bir aracı olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Özellikle ülkenin geri kalan bölgelerine göre sosyo-ekonomik olarak geri kalan Doğu'da bu okulların açılması teklif edilmiş ve bu bölgenin kalkınmasına katkıda bulunulmak istenmiştir. Teklif Şura'da tartışmaları da beraberinde getirmiştir. 23 Mart 1957 tarihinde yapılan Beşinci Birleşimde yabancı dilde eğitim meselesi gündeme gelmiştir. Birleşimde söz alan Süleyman Kazmaz Ticaret Komisyonu Raporu'nda “ticaret liselerinden mezun olacakların yabancı dil bilgilerinin kuvvetlendirilmesi

dilin zenginliklerini tatmak ve o memleketin durumu hakkında bilgi sahibi olmak olduğunu, Türkiye'de ise bir gencin okulun ve notun öğrettiğinin ötesinde başka şeyler öğrenmek için yabancı dil bilme zorunluluğunun olduğunu ifade etmiş ve Türkçe'nin zenginleşmesi için tercümeleme önem verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ahmet Hamdi Tanpınar, “Tercüme Meselesi Üzerine”, **Cumhuriyet**, S.5399, 25 Mayıs 1939, s.3.

¹⁷⁴ TC Maarif Vekâleti, **Altıncı Maarif Şurası 18-23 Mart 1957**, Milli Eğitim Basımevi, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991, s.125.

¹⁷⁵ a.y., s.125

için” alınan kararın çok isabetli olduğunu ifade etmiş ve bunun günümüz dünyası için asgari bir ihtiyaç olduğunu belirterek “yabancı dil öğreteceğiz diye yabancı dille tedris yapan okulları artırmakta da mâna” olmadığını söylemiştir. Kazmaz ayrıca “acaba yabancı kolejleri açarken bu şekilde tedrisat yapmıyan okullarımızın da yabancı dil öğretemediklerini zımnen ifade etmiyor muyuz?” sorusunu sorarak yabancı dille eğitimi eleştirmiştir. Kazmaz “yabancı dille tedrisat yapmayan müesseseler karşımıza çıksa, bizim de okulumuzda yabancı dille tedrisat yapılsın dese ne deriz, şüphesiz bütün mekteplerimizi yabancı dille tedrisat yapan müesseseler haline getiremeyiz” diyerek konunun önemine değinmiş ve bu tür okulların sayılarının artırılmaması istemiştir. Kazmaz yabancı dille eğitim konusunda yeni tekliflerin gelebileceğini belirterek yabancı dilde eğitim yapmak lazımdır gerekçesi ile liselerde ve ortaokullarda yabancı dil eğitimi yapılmak istenebileceğini bununda “milli terbiye prensibimizle” bağdaşmayacağını ifade ederek yabancı dilde eğitim yapacak kolejlerin açılması teklifinin kaldırılmasını istemiştir.¹⁷⁶

Nuri Kodamanoğlu ise yabancı dille eğitim yapılmasının ana dilin gelişimine mani olacağını söyleyerek her dersin ana dili öğretiminde önemli olduğunu ana dilin sadece ona ayrılan özel ders saatlerinde verilmesinin yeterli olmayacağını altını çizerek “Matematik ve emsali dersler yabancı dille okutulduğu zaman yabancı dil bir şey kazanıyorsa ana dille okutulmadığı zamanda anadil bir şey kaybediyor demektir” diyerek yabancı dille eğitime karşı çıkmıştır.¹⁷⁷ Kodamanoğlu yabancı dilde eğitim yapan kolejlere neden ihtiyaç duyulduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Memleketimizde yabancı dil öğretimi bakımından son derece müşkülât çekiyoruz... Ancak en iyi yol bu değildir. Şöyle ki: öğretmen kifayetsizliği, metodlarımızın sakatlığı ve vasıtalarımızın eksikliği yüzünden yabancı dili öğrenemeyişimizi bu tarzda telafi etmeğe çalışmamalıyız. Bütün milletlerin kabul ettikleri yabancı dil öğretim yolları memleketimizde bütün vasıta ve imkânlar ile tesis edilmelidir. Başarısızlık halinde bunun üzerinde tekrar tekrar düşünülmalıdır.”¹⁷⁸

Nuri Kodamanoğlu yabancı dil öğretimine değil yabancı dille eğitime karşı çıkmış ve bunu dünyadan verdiği örneklerle açıklamıştır. Hakkı İnan da “Ticaret Liseleri raporundan “yabancı dille tedrisat yapan ticaret liseleri açmak” kısmının çıkarılmasını ve bunun yerine takviyeli, öğretim tedbirleri tam olarak alınmış dil eğitimi yapana ticaret liseleri açılmasını ve yabancı dil öğrenme ihtiyacının

¹⁷⁶ a.y., s.173-175.

¹⁷⁷ a.y., s.175-176.

¹⁷⁸ a.y., s.176.

karşılanmasını istemiştir.¹⁷⁹ Ayrıca Kodamanoğlu yabancı dille eğitime karşı çıkmış ama yabancı dilin öğretilmesinin önemi üzerinde durmuştur.

1960 yılında yayımlanan Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda Maarif Kolejleri ile ilgili olarak bu okulların mezunlarını verip başarı durumları iyice belli olmadan yenilerinin açılmaması istenmiştir. Raporla ayrıca Türkçe eğitim yapan ve ilave dil dersleri ile dil öğrenimine önem veren yeni tip liselerin açılması istenmiştir.¹⁸⁰ Batı dünyasını yakından tanımmanın gereğine atıfta bulunan rapor bunun için gençlerin hiç olmazsa bir Batı dilini gerçekten öğrenmeleri gerekli olduğunu ve bu yüzden “bir Batı dilinin öğretimine yalnız ortaokul, lise ve kolejlerin müfredat programlarında değil, öğretmen okullarıyla meslekî ve teknik öğretim okullarının müfredat programlarında da yer” verilmesi gerektiğini dile getirmiştir.¹⁸¹ Konu çok önemli olmasına rağmen Türkiye'deki yabancı dil eğitiminin tatmin edici bir düzeyde olmadığı ve bu durumun “yabancı dille öğretim yapan resmî ve özel Türk Kolejleri ile yabancı okullarda da çok farklı olmadığı dile getirilmiş” ve gerekli tedbirlerin alınmasını istemiştir.¹⁸² “Yabancı dil öğrenimi konusunda hemen hemen bütün isteklerin yalnız İngilizceye yönelmiş olmasını doğru” bulmayan mezkûr rapor bu durumun “bugün İngilizcenin milletlerarası dil vasfını almış kuvvetli bir dil olmasından çok, memleketimizde en kuvvetli geçer akçe sayılmasından ileri” geldiğini belirtmiş ve yabancı dilin öğretilmesinde güdülen başlıca gayenin, pratik olmaktan çok kültürel olduğu dile getirilmiştir. “Kültür bakımından ise İngilizcenin yanında Fransızca da, Almanca da bütün değerlerini muhafaza etmektedir. Bugün de, geçmişte Fransızcaya bağlanıldığı gibi, yalnız bir dile bağlanmanın doğru” olmadığını vurgulayan rapor Fransızca ve Almanca öğrenimine daha fazla önem verilmesini istemiştir.¹⁸³ Rapor yabancı dil eğitime önem verilmesini ancak bunun yapılırken sadece bir dile yoğunlaşmanın geçmişte yapılmış hatanın tekrarı olacağını dile getirmiş ve yabancı dilde eğitim yapan Maarif Kolejlerine temkinli yaklaşmış ve okullarının meydana getirdiği sonuçları görmeden yenilerinin açılmaması gerektiği belirtmiştir. Nitekim Maarif Kolejlerinin açılışını takip eden ilk on beş yıl yeni bir kolej açılmamıştır.

¹⁷⁹ a.y., s.177.

¹⁸⁰ **Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1960, s.51; **Milliyet**, S.3710, 21 Eylül 1960, s.5.

¹⁸¹ a.y., s.95.

¹⁸² a.y., s.95.

¹⁸³ a.y., s.97.

1960 yılında yayımlanan Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'na benzer bir yaklaşım da yine 1960 yılında hazırlanan Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu'nda sergilenmiştir. Türkiye'nin ilerlemesi için hiç olmazsa bir Batı dilinin öğrenilmesi gerektiğini dile getirilen raporda bir Batı dilinin öğretimine yalnız ortaokul, lise ve kolejlerin müfredat programlarında değil, öğretmen okullarıyla meslekî ve teknik öğretim okullarında da bu uygulamaya yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ancak gerekli imkânlar sağlanıncaya kadar yabancı dil öğretiminin bu okulların sadece ikinci devrelerinde verilmesi tavsiye etmiştir.¹⁸⁴ Komisyon Maarif Kolejlerine değinerek “amacına ulaşma bakımından, başarı dereceleri mezunları üzerinde müşahede ve tesbit edilinceye kadar bu kolejlerin yenilerinin açılmamasını tavsiye” etmiştir.¹⁸⁵

Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyon Maarif Kolejlerinden “ayrı olarak bütün öğretimi ana dili üzerinden yürüten, fakat takviyeli bir programla yabancı dil öğretimi yapan liselerin açılmasını ve bu iki tip okulun başarıları kıyaslanarak daha üstün görülecek tipin” seçilerek yurda yaygınlaştırılmasını istemiştir. İkinci tip liselerle ilgili ayrıntılara yer veren Komisyona göre bu liseler yalnızca ikinci devresi olmalı, takviyeli yabancı dil öğretiminin uygulamasına imkân verecek şekilde bu ikinci tip liselerin öğretim süresi dört yıla çıkarılmalı, her iki tip okula alınacak öğrencileri Türkiye genelinde yapılan bir sınav ile seçilmeli, sınavı kazanan çocuklardan maddi durumu iyi olmayanların parasız olarak okumaları sağlanmalıdır. Sınıf mevcutları kırk kişiyi geçmemeli ve bu okullara seçkin öğretmenler tayin edilmelidir.¹⁸⁶ Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonu yabancı dil öğretimi için Maarif Kolejlerinin tek alternatif olarak düşünülmemesi gerektiğini yaptığı teklifle ortaya koymuştur. Komisyon ayrıca yabancı dil öğrenimi konusunda hemen hemen bütün öğrencilerin yalnız İngilizceye yönelmiş olmasını doğru bulmamış ve Fransızca ile Almancaya da önem verilmesini istemiştir.¹⁸⁷

Fen derslerinin yabancı dille öğretilmesi ise zaman zaman eleştirilmiştir. Mümtaz Soysal Tanzimat'tan beri yabancı dille iki temel pratik ve kültür olmak üzere iki amaç güdüldüğünü söylemiş ve Fen derslerinin dil öğretmedeki ağırlığını

¹⁸⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, **Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1960, s.28-29.

¹⁸⁵ **a.y.**, s.28.

¹⁸⁶ **a.y.**, s.28.

¹⁸⁷ **a.y.**, s.29.

fazla yüklenmek yerine bu derslere harcanan zamanın edebiyat ve felsefe dersleri için kullanılmasını gerektiğini ifade etmiştir.¹⁸⁸ Soysal ayrıca yabancı dile ağırlık veren bir hazırlık döneminin ardından, ulusal kültür derslerini Türkçe, Fen derslerini de yabancı dilde okutma ilkesinin gerisinde yabancı dil öğreniminin her şeyden önce çağdaş teknolojiyi transfer için gerekli olduğu inancı yattığını dile getiren Mümtaz Soysal edebiyatıyla, felsefesiyle, kültürüyle, kısacası her şeyiyle bir yabancı dilin öğrenimine ağırlık verilmesini, Fen derslerinin doğrudan doğruya Türkçe okutulmasını ve yabancı dildeki teknik terimleri sonradan öğretilmesinin daha doğru olduğunu dile getirmiştir.¹⁸⁹

1973 yılında Nurettin Topçu'da yabancı dille eğitime ve liselerde giderek Fen şubelerinin sayısının artması meselesine değinerek şöyle demiştir:

“Liselerin birbiri ardı sıra yabancı dille öğretim yapan lise adı altında yabancı milletlerin kültürüne teslim edilmesi, düşman silahı ile değil, içimizde ki yıkıcı irade ile millet ruhuna kazanılmış bir zaferdir. Millet ruhu ile bağları kopartılan bugünkü okul, millete insan yetiştirmek için değil, fabrikaya usta yetiştirmek için çalışıyor.”¹⁹⁰

Maarif Kolejlerinin açılışı Demokrat Parti'nin eğitim politikaları arasında çelişki olduğunu göstermektedir. Demokrat Parti bir yandan izlediği politikalarla okullaşma oranlarını artırmak için uğraşırken diğer bir yandan da Maarif Kolejlerini açmakla çok az kişinin devam edebildiği seçkin bir sınıf oluşturmaya dönük bir politika izlemiştir. Bu politikanın izlenmesinde artan uluslararası ilişkilerin, yabancı yatırım ve sermayenin Türkiye'ye girmesi ile artan yabancı dil bilen insan gücü ihtiyacı olmakla birlikte Rockefeller ve Ford Vakfı gibi Amerikan kuruluşlarının Türkiye'ye girmesinin de büyük etkisi vardır.¹⁹¹ Bu kuruluşlar “Avrupalı anlayışta yetişmiş olan eğitimci ve yöneticilerin görüşlerine karşıt uygulamaları” gerçekleştirmişler ve Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemine faydacı ve liberal bir anlayışı da taşımışlardır. DP iktidarı döneminde ayrıca birçok Amerikalı eğitimci, yardımcı ve danışman olarak Türkiye'ye getirilmiştir.¹⁹² Demokrat Parti iktidarında Watson Dickerman, Kate Wolford, John Rufi, Roben J. Maaske, Ellswort Tompkins, Lester Beals, M. Costat, Elizabeth S. Gorvine adlı uzmanların yanında Amerikan

¹⁸⁸ Mümtaz Soysal, “Dil”, **Milliyet**, S.13413, 19 Mart 1985, s.2.

¹⁸⁹ Mümtaz Soysal, “Türkçe'nin Gücü”, **Milliyet**, S.14438, 23 Ocak 1988, s.2.

¹⁹⁰ Nurettin Toçu, **Türkiye'nin Maarif Davası**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998, s.40.

¹⁹¹ Güven, **a.g.e.**, s.122-123.

¹⁹² Güven, **a.g.e.**, s.114.

İktisadi Yardım Teşkilatı'nın uzmanları da Türkiye'ye gelmişler ve eğitimle ilgili raporlar hazırlamışlardır.¹⁹³

Türkiye'deki sanayinin montaj sanayisi olduğuna dikkat çeken Harun Karadeniz ise ileri sanayiye sahip ABD, İngiltere gibi ülkelerden bu ülkelerden etkilenmemizin eğitim sistemimiz için zararlı sonuçlar doğurduğunu dile getirerek bu ülkelerin Türkiye'nin sanayi sektörünü, kendi ekonomilerinin bir uzantısı, bir tamamlayıcısı olarak planladıklarını ve “Türkiye'nin eğitimini de bu sanayi politikalarına uygun olarak düzenlemeye” çalıştıklarını ileri sürmüştür.¹⁹⁴ Nitekim Maarif Kolejlerinin açıldığı dönem Türkiye'nin yoğun bir şekilde ABD'nin liberal ekonomik politikaları olduğu bir döneme rast gelir. Bu okulların açılışların da ileri sürülen gerekçelerde bu kanıyı destekleyici niteliktedir.

1.2.5. Maarif Kolejlerinin Açılışı ve Millilik Kavramı

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Eskişehir Maarif Kolejinin açılış töreninde yaptığı konuşmada okuldan beklentisini “çocuklarımızın milli¹⁹⁵ duygularımıza uygun şekilde” yetiştirilmesine ilişkin sözleriyle dile getirmiştir.¹⁹⁶ Ancak bunu Amerikan'dan getirilen yabancı öğretmenlerden beklemesi ilginçtir. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerine alanında yetkin yabancı dil bilen öğretmenleri yetiştirip atamak yerine yabancı ülkelerden öğretmen getirmeyi tercih etmiştir. Bu durum Maarif Kolejlerinin hazırlık aşamasında ve açılışlarında sıklıkla vurgulanan Türklerin milli ve manevi durumuna uygun yabancı dil bilen öğrenci yetiştirmek gayesi ile kısmen çelişmektedir. Türkleri maddi ve manevi olarak yeterince tanımayan yabancı öğretmenlerden Türk öğrencileri milli duygulara uygun olarak yetiştirmelerini beklemek izahı güç bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

¹⁹³ Zafer Tangülü, Oğuzhan Karadeniz ve Sinan Ateş, “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları (1924-1960)”, **Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 9/5 Spring 2014, s.1904-1907

¹⁹⁴ Harun Karadeniz, **Eğitim Üretim İçindir**, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1979, s.46-47.

¹⁹⁵ Türk Dil Kurumu Milli kelimesini “milletle ilgili, millete özgü, ulusal.” olarak, Milliliği ise “millî olma durumu” olarak tanımlamıştır. (Çevrimiçi)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mill%C3%AE&uid=36128&guid=TDK.GTS.595b9a27ce5893.41324698;

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mill%C3%AElik&uid=36141&guid=TDK.GTS.595b9a9ea18481.95362722, 16 Ocak 2017

Demokrat Parti Milli/Millilik kavramıyla yukarıdaki tanımlara ek olarak ülkesini, milletini, geçmişini seven, milli değerlerle donanmış ve muhafazakâr olmayı anlamıştır.

¹⁹⁶ **Milliyet**, S.1937, 09 Ekim 1955, s.1 ve 7, **Demokrat Eskişehir**, S.1826, 10 Ekim 1955, s.1,

Maarif Kolejlerinin açılışı Batı hayranlığının¹⁹⁷ bir başka şekli olarak ortaya çıkmakla birlikte bu yıllarda Demokrat Parti Hükümetlerinin eğitimde daha çok “muhafazakâr milliyetçi ve muhafazakâr liberal politikalar” izlemiş¹⁹⁸ olması ilginç bir çelişkidir.¹⁹⁹ Maarif Kolejlerinin Demokrat Parti’nin düşündüğü “milli” vasıflara uygun öğrenciler yetiştirip yetiştirmediği ise tartışmalı bir konudur.

Eskişehir Maarif Koleji Kurucu Müdürü Ömer Bayın kolejin “çok önemli memleket hizmetlerine vatanperver, faziletli, bilgi ve çalışkan gençler” yetiştireceğine inandığını dile getirmiştir.²⁰⁰ Eskişehir Maarif Koleji Müdürü olarak görev yapan Şerif Öztürk ise kolejden “yetişecek olan evlatlarımızın, devlete, millete ve ailelerine faydalı ve kendilerinden sonra geleceklere iyi birer örnek olmalarını”²⁰¹ temenni etmiştir. Maarif Koleji mezunlarının beyanları konu hakkında fikir verecektir. Konya Maarif Kolejinden 1964 yılında mezun Mehmet Yaşar Sevük bu konuda şunları söylemiştir:

“Kolejimizde bu “milliliği” sağlamak için yapılan çalışmalar”, Konya’daki diğer okullardakilerle aynıydı. Okulumuzda; Türkçe, dil bilgisi, edebiyat, tarih, yurttaşlık bilgisi ve din bilgisi gibi derslerin müfredatı, layık veçhile işlenirdi. Okul müsamerelerinde yerli eserler sahneye konulurdu. Dönemimizde, öğrencilerin katkılarıyla sınıf kütüphaneleri oluşturulmuştu. Türk müelliflerinin Türkçe dilinde yazdıkları hikâye, roman, şiir, vs. temel eserleri, okul kitaplığı yanında, oluşturduğumuz sınıf kitaplığındaki kitaplardan da okuduk. Türkçe hocamız Hatice Özer’in inisiyatifi ile oluşan sınıf kitaplığındaki kitapların okunması, adeta bir “kim daha fazla kitap okuyacak” yarışması gibiydi. Ayrıca, okulda, “tarihi ve milli günler” tertip edilir ve heyecanla kutlanırdı. Tüm bu kaynaklardan beslenen kültürel birikim; “milli” duyguları yüksek, vatansever, kültürlü, Türkçe hitabeti düzgün, liyakat sahibi öğrencilerin yetişmesine katkı sağlamıştır.”²⁰²

¹⁹⁷ Rıfat Okçabol, **Türk Eğitim Sistemi**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2005, s.59.

¹⁹⁸ İsmail Güven, **Türkiye’de Devlet Eğitim ve İdeoloji**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2000, s.105.

¹⁹⁹ Demokrat Parti 1946 yılındaki Parti Programı’nda ve 1949 yılındaki İkinci Büyük Kongresi’nde kabul ettiği Parti Programında eğitim ve öğretim müesseselerini milliyetçilik idealinin tahakkukunda ve ekonomik gelişme için vazifeli saymıştır. Demokrat Parti’nin seçimleri kazanmasından sonra kurulan I. Menderes Hükümeti Programında da eğitimin millilik yönüne vurgu yapılmıştır. Bu vurgu sadece DP Hükümetleri döneminde değil Maarif Kolejlerinin Türk Eğitim sisteminde var olduğu dönemdeki diğer Hükümetlerin de politikalarında yer almıştır. **Demokrat Parti Programı 1946**, yy, ty, s.4 ve s.11; **Demokrat Parti Tüzük ve Program**, Doğu Matbaası, Ankara, 1949, s.58-60; İrfan Neziroğlu ve Tuncer Yılmaz Haz., **Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri**, TBMM Yayınları, Ankara, 2013, C.II, s.757; İsmail Güven, Türkiye’de Devlet Eğitim ve İdeoloji, Siyasal Kitapevi, Ankara 2000, s.135; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Hükümet Programlarında Eğitim**, 16. Milli Eğitim Şurası Dokümanı, Ankara, 1998, s.11-31.

²⁰⁰ **1962 Connect: Eskişehir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.15

²⁰¹ **a.y.**, s.16

²⁰² Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

Diyarbakır Maarif Kolejinden 1965 yılında mezun Halil Barlas ise bu konuda şöyle demiştir:

“Yabancı öğretmenlerden eğitim almamıza rağmen millilikten hiçbir zaman uzaklaşmadık, uzaklaşan arkadaşımız da olmadı. Bunda Türk öğretmenlerimizin büyük payı vardır. Vatan ve millet sevgisini bize devamlı olarak aşıladılar. Bu arada bir anekdot anlatmak istiyorum. Koleje başladığım ilk sene tatilde ailemin yanına gittim. Babamın arkadaşları hatırlamı sorduktan sonra “İslam’ın şartı kaçtı?” diye soru yönelttiler. Herhalde benim kolejde gâvur olup olmadığımı kontrol etmek istediler. Tabii ben hemen doğru cevabı verdim ve memnun oldular.”²⁰³

Samsun Maarif Kolejinden 1972 yılında mezun olan Bekir Kayık ise Maarif Kolejlerindeki millilik konusunda şöyle demiştir:

“MEB kuruluş aşamasında “milli” olma yanına ne kadar değinmiştir, bu konuda ciddi kuşkularım vardır. Bence okulların kuruluş amacı veya en azından gizli amacı “milli” değil, tam tersine gayrimillî nesiller yetiştirmek olmalıdır. Ancak, bu okullardan tam tersine milli, cumhuriyetçi, Kemalist, bağımsızlıkçı ve anti-emperyalist bir gençlik yetişmiştir... Dünyayı bilen, tanıyan, okuyan ancak öz değerlerine bağlı bir gençlik yetişmiştir bu okullardan. “Millilik” için özel bir çalışma yapılmamıştır, sadece özgür düşünce yetisi verilmiştir. Bu okulların öğrencilerin doğal dürtüsüdür “millilik”.²⁰⁴

Diyarbakır Maarif Kolejinden 1972 yılında mezun olan Melih Utkucu ise “bizim dönemimizde milli duygu ve düşünce önemliydi” demiş ve ama herkesinde bu duygulara sahip olmadığını ifade etmiştir.²⁰⁵ 1974 yılında Samsun Maarif Kolejinde öğrenime başlayan Dursun Güleç ise Maarif Kolejlerinin “bilimsel, özgür davranan-düşünen, fikri hür-viddanı hür milli duygu ve değerlere sahip ama genel olarak muhafazakar olmayan ortalamada nesiller yetiştirdi”²⁰⁶ demiştir.

Kadıköy Maarif Kolejinde okuyan Berker Ertuna koleji kazandığı için memnuniyeti şu sözlerle dile getirmiştir:

“Kadıköy Maarif Kolejinin giriş imtihanını kazanmam, beni memnun etmişti. Aksi halde sessiz, karanlık, insanın içine hüznü veren çan sesleriyle dolup taşan ve benim gibi evinden ilk defa ayrılmış bir çocuk için çok sıkıcı bir okul olan Saint Joseph’e gitmeğe mecbur kalacaktım.”²⁰⁷

²⁰³ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

²⁰⁴ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

²⁰⁵ Diyarbakır Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Melih Utkucu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

²⁰⁶ 1974-1981 Yılları Arasında Samsun Maarif Koleji ve Samsun Anadolu Lisesinde Okuyan Dursun Güleç ile Yapılan Yazılı Mülakat.

²⁰⁷ **Echo: 1959-1960 Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

Uzun yıllar Diyarbakır ve İzmir Maarif Kolejlerinde Müdürlük yapan İbrahim Emiroğlu Maarif Kolejlerinin temel amacının öğrencilerine İngilizce öğretmek ve onlara Türkiye Cumhuriyeti'nin milli ahlâk ilkelerini benimseterek olumlu bilim anlayışı vermek olduğunu belirtmiştir. Maarif Kolejlerinin ayrıca “öğrencilerini çalışkan ve yararlı birer yurttaş olmalarını sağlamak, iyi alışkanlıklar kazanmalarını ve onların beden ve ruhça sağlam olmaları sağlamayı da” amaç edindiğini söylemiştir.²⁰⁸ Maarif Kolejlerinin Türkçenin bilim dili niteliğinin inceliğini ve zenginliğini asla gölgelemediğini dile getiren Emiroğlu bu okulların “batı kültür değişmelerini izlemekte ve bu dille yazılmış bilim eserlerini incelemek olanağını” verdiğini belirterek Maarif Kolejlerinin Türkiye'ye “daha modern görüş ve uygar bir anlayış” getirdiğini ifade etmiştir.²⁰⁹ Emiroğlu, Maarif Kolejlerinde öğretmenlerin akademik bağımsızlıklarını tam bir tarafsızlık duygusu içinde yaşadıklarını, öğrenciler arasında ağabeylik-kardeşlik duygularının ideal anlamda gelişmiş olduğunu belirtmiştir. Maarif Kolejlerinin öğrencilerine üniversiteye gitme ve yurt dışında öğrenim görme şansı tanıdığını belirten Emiroğlu Maarif Kolejlerinin “Atatürk İlkelerine candan bağlı olduğu için hiç bir kolejde çarpık düşüncenin” yer almadığını ifade etmiştir. Emiroğlu ayrıca öğretmen-öğrenci-veli ilişkilerinin modern eğitim öngördüğü biçimde sürdürüldüğünü ve başarının, sistemli, azimli ve sürekli çalışmakla sağlanacağına dair düşüncenin Maarif Kolejleri tarafından kamuoyuna kabul ettirildiğini²¹⁰ dile getirmiştir. Uzun yıllar Maarif Kolejlerinde idarecilik görevinde bulunan İbrahim Emiroğlu görüşlerinde büyük oradan doğruluk payı bulunmakla birlikte bu kurumlarda yukarıda ifade edilen görüşlere aykırı olaylar yaşandığını da belirtilmesi gerekmektedir.²¹¹

Maarif Kolejlerinin açılışlarında sürekli olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dile getirilen “milli” olma yönünün ise sonraki yıllarda da devam ettiğini görülmektedir. Maarif Kolejleri mezun mülakatlarından da anlaşıldığı gibi genel olarak milli değerlere sahip ülkesini ve milletini seven bireyler yetiştirmiştir. Ancak Maarif Kolejleri Demokrat Parti'nin düşündüğü muhafazakâr değerlere sahip nesiller yetiştirmedeği söylenebilir. Demokrat Parti'nin yabancı dilde eğitim yapan, ABD'nin etkisi altında açılan ve yoğun olarak ABD ile ilgili metin ve kitapların yer aldığı bir

²⁰⁸ İbrahim Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, Karınca Matbaacılık, İzmir, 1972, s.3.

²⁰⁹ a.y., s.34-35.

²¹⁰ a.y., s.34-35.

²¹¹ Maarif Kolejlerinde bazı öğretmenlerle okul idareleri sorun yaşamışlardır. Ayrıca bu okullarda da diğer okullardakilerine benzer disiplin sorunları yaşanmıştır.

kurumdan milli ve muhafazakâr nesiller yetişmesini beklemesi başlı başına bir sorun teşkil etmektedir.

1.2.6. Maarif Kolejlerinin Açıldığı Dönemde Türkiye’de Okullaşma Düzeyi

Maarif Kolejleri’nin faaliyette bulunduğu dönemde Türkiye’de ortaöğretim düzeyindeki okullaşma oranlarına bakılması Milli Eğitim Bakanlığının bu okullara verdiği önemi ortaya koyması bakımından önemlidir.

Tablo 8: 1935-1973 Yılları Arasında Resmi Ortaokullarda Okullaşma Oranı²¹²

Yıl	Çağ Nüfusu (13-15)	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı %
1935-1936	770 331	55 227	7,2
1945-1946	1 340 107	91 209	6,8
1950-1951	1 378 019	88 756	6,4
1955-1956	1 434 976	168 435	11,7
1960-1961	1 666 744	324 919	19,5
1965-1966	2 161 944	485 882	22,5
1970-1971	2 577 606	880 574	34,4
1972-1973	2 593 300	985 150	38,0

Maarif Kolejleri’nin açıldığı dönemde Türkiye’de ortaokul düzeyinde okullaşma oranı % 11,7’ydi. Türkiye’deki ortaokul çağına gelmiş her 100 kişiden ancak 11,7’si okula gidebiliyordu. Buna rağmen Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejleri’ne bütçesinden büyük paylar ayırmıştır. 1963-1964 eğitim-öğretim yılında resmi ortaokullarda bir şubeye düşen öğrenci sayısı 55,3 iken yabancı dilde eğitim yapan ortaokullarda bir şubeye düşen öğrenci sayısı 30,5 idi. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında resmi ortaokullarda bir şubeye düşen öğrenci sayısı 47,0’a düşmüş, yabancı dilde eğitim yapan ortaokullarda ise bir şubeye düşen öğrenci sayısı 33,0’a yükselmiştir.²¹³ Resmi ortaokullarda bir şubeye düşen öğrenci sayısı düşmekle birlikte yabancı dille öğretim yapan ortaokulların çok gerisindedir.

²¹² T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz**, s.84.

²¹³ a.y., s.96.

Tablo 9: 1923-1973 Yılları Arasında Resmi ve Yabancı Dilde Öğretim Yapan Ortaokullarda Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı²¹⁴

Yıllar	Resmi Ortaokullar	Yabancı Dilde Öğretim Yapan Ortaokullar
1923-1924	7	-
1927-1928	19	-
1930-1931	20	-
1935-1936	26	-
1940-1941	27	-
1945-1946	18	-
1950-1951	16	-
1955-1956	22	8
1960-1961	25	15
1965-1966	29	24
1970-1971	38	24
1972-1973	43	25

Yabancı dilde öğretim yapan ortaokullarda bir öğretmene düşen öğrenci sayısı resmi ortaokullarda bir öğretmene düşen öğrenci sayısının yarısıdır. Ancak yabancı dilde öğretim yapan ortaokullarda da 1955'ten 1973'e gelindiğinde bir öğretmene düşen öğrenci sayısı dört kat artarken aynı dönemde resmi ortaokullarda bu oran iki kat artmıştır.

Tablo 10: 1935-1973 Yılları Arasında Ortaöğretim Lise Kısmında Okullaşma Oranı²¹⁵

Yıl	Çağ Nüfusu (16-18)	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı %
1935	600 958	10 882	1,8
1945	1 195 981	21 935	1,8
1950	1 528 814	19 022	1,2
1955	1 535 351	29 211	1,9
1960	1 432 544	66 593	4,6
1963 -1964	1 675 000	166 741	10,0
1964 -1965	1 770 000	165 165	9,3
1965-1966	1 773 519	195 389	11,0
1966 -1967	1 970 000	231 666	11,8
1967-1968	2 075 000	258 402	12,4
1968-1969	2 138 000	300 283	14,0
1969 -1970	2 225 000	338 751	15,2
1970-1971	2 286 242	388 692	17,0
1971-1972	2 423 000	427 969	17,7
1972-1973	2 511 000	413 293	17,7

²¹⁴ a.y., s.95 ve s.104.

²¹⁵ a.y., s.126 ve 132.

Maarif Kolejleri'nin açıldığı dönemde Türkiye'de lise düzeyindeki okullaşma oranı % 1,9'du. Türkiye'deki lise çağına gelmiş her 100 kişiden ancak 2'si okula gidebiliyordu. Okullaşma oranlarının bu kadar düşük olduğu bir dönemde Milli Eğitim Bakanlığının büyük paralar harcayarak Maarif Kolejleri'ni açması gerçekten düşündürücüdür. 1963 -1964 eğitim-öğretim yılında resmi liselerde bir şubeye düşen öğrenci sayısı 53,7 iken yabancı dilde öğretim yapan liselerde bir şubeye düşen öğrenci sayısı 30,5 idi. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında ise resmi liselerde bir şubeye düşen öğrenci sayısı 46,8'e düşmüş yabancı dilde öğretim yapan liselerde bir şubeye düşen öğrenci sayısı 34,9'a yükselmiştir.²¹⁶ Resmi liselerde bir şubeye düşen öğrenci sayısı giderek düşmekte ise de yabancı dilde öğretim yapan liselerin hala çok gerisindedir.

Yukarıdaki veriler Maarif Kolejleri için diğer okullara göre daha fazla yatırım yapıldığının açık bir göstergesidir. Maarif Kolejleri öğretmen açığının büyük oranlarda olduğu bir dönemde açılmış ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmuştur. Maarif Kolejleri'nin açıldığı dönemde ortaokullarda okullaşma oranının % 11,7 idi. Türkiye'de ortaokula gitmesi gereken nüfusun % 88,3'ü yani 1.266.541 kişi okula gidemiyordu. Bu dönemde liselerde ki okullaşma oranı % 1,9'du. Liseye devam etmesi gereken nüfusun % 98,1'i yani 1.506.140 kişi liseye devam edemiyordu. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de bulunan 1909 resmi ortaokulundan sadece 10 tanesi yabancı dilde öğretim yapıyordu ve bu okullardan ise sekizi Maarif Koleji idi. Aynı eğitim-öğretim yılında Türkiye'de bulunan 490 resmi liseden sadece 10'u yabancı dilde öğretim yapıyordu ve bu okullardan ise 8'i Maarif Koleji idi.²¹⁷

Okullaşmanın oldukça düşük olduğu bir dönem de, verilerinde açıkça ortaya koyduğu üzere, Milli Eğitim Bakanlığının Maarif Kolejleri'ni açmak için harcamıştı. Bakanlığı büyük miktardaki parayı ortaöğretimdeki okullaşmayı artırmak için değil de sadece çok az öğrencinin devam edebildiği yarım düzine okul için harcamasını sadece yabancı dilin önemi ve artan uluslararası ilişkilerle açıklamak oldukça güç gözükmektedir. Maarif Kolejleri'nin açılması için sadece Milli Eğitim Bakanlığının değil Hükümetin de yoğun çaba harcaması bu okulların ABD etkisi altında ABD'nin isteği veya hiç değilse ABD'yi memnun etmek için açıldığı söylenebilir. Bu da Demokrat Parti'nin "Küçük Amerika Olma" düşleri arasında Maarif Kolejleri'ni

²¹⁶ a.y., s.138.

²¹⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, s.144.

açtığı²¹⁸ iddialarını güçlendirmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejleri'ni açmak için epey aceleci davranmıştır. Hükümet Maarif Kolejleri'nin kuruluşu için ihtiyaç duyduğu 524,00 TL'lik bütçeyi sağlamak için TBMM'ye sunduğu kanun teklifinde Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğünden 200,000 TL, Gümrük ve İnhisarlar Vekilliği'nden 124,000 TL ve 4677, 5581 sayılı kanunlar gereğince yapılacak Atatürk Anıtkabir yapımı her türlü masraflarından da 200,000 TL bütçe aktarımı öngörülmüştür.²¹⁹ Hükümetin Anıtkabir yapımı dâhil çeşitli işler için ayrılan bütçeyi Maarif Kolejleri'nin açılması için ihtiyaç duyulan bütçeye aktarması bu okulların açılmasında ne kadar aceleci davrandığını göstermektedir. Maarif Kolejleri'nin yabancı dil bilen insan yetiştirilmesi ve ekonomide dış devletlerle rekabet etmek amacıyla kurulduğu söylemek, bu okulların açılışında neden bu kadar aceleci davrandığını açıklamamaktadır. Hükümetin yukarıda belirtilen sebeplerin farkına bir günde varmış olduğunu söylemek imkânsız olduğuna göre bu durumu Maarif Kolejleri'nin açılmasında bizi başka sebepler aramaya sevk etmektedir. Akla gelen en yatkın sebepte bu okulların Amerika Birleşik Devletlerinin etkisi ile acele bir şekilde kurulduğudur.

1.3. Maarif Kolejlerinin Açılma Yeri ile İlgili Tartışmalar

Kolejlerin açılması ile ilgili çalışmalara 1954 yılının ortalarında başlayan Milli Eğitim Bakanlığı okulların kurulması ile ilgili fizibilite çalışmaları yapmıştır. Kolejlerin kurulmasının gündeme gelmesinden sonra nerelerde kurulacağı sürekli olarak tartışma konusu olmuştur. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 1954 yılı Ağustos ayında Amerika'ya seyahatinden önce Demokrat Parti'nin gayri resmî yayın organı olan Zafer gazetesine verdiği beyanatta Maarif Kolejleri ile ilgili açıklamada bulunmuştur. Bakan Yardımcı, İzmir, İstanbul ve Ankara'da Türkçe ve yabancı dille eğitim yapacak üç lise açacaklarını belirtmiştir.²²⁰ Zafer gazetesi okulların açılışından birkaç gün sonra "Türkçe-İngilizce tedrisat yapacak üç Lise kuruluyor" başlıklı haberinde ise Eskişehir, İzmir ve İstanbul'da İngilizce-Türkçe eğitim yapacak üç lisesinin kurulması için hazırlıkların tamamlanmak üzere olduğunu

²¹⁸ Rıfat Okçabol, "Cumhuriyet'in 75. Yılında Ortaöğretim Sistemimiz", (s.177-192), **75 Yılda Eğitim**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1999, s.178; Rıfat Okçabol, **Türk Eğitim Sistemi**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2005, s.59.

²¹⁹ **TBMMZC**, D.X, C.IV, İçtima 1,S.Sayısı.76, 10 Ocak 1955, s.6-7.

²²⁰ **Zafer**, S.2053, 18 Ağustos 1954, s.7; **a.y.**, S.2058, 23 Ağustos 1954, s.7

belirtmiştir.²²¹ Bu haberde kolejlerin kurulacağı söylenen yerler ile Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın Ağustos ayında belirttiği yerler arasında farklılar görülmektedir. İlk aşamada Maarif Koleji kurulması düşünülen illerde Ankara'nın yerine Eskişehir'in adının geçtiği görülmektedir.

Hükümet'in 15 Kasım 1954 tarihinde TBMM Başkanlığına sunduğu kanun tasarısı²²² Meclis Başkanlığı tarafından Milli Eğitim Komisyonu'na gönderilmiştir. Milli Eğitim Komisyonu konuyu müzakere etmiş ve kolejlerin açılacağı yer ile ilgili 13 Aralık 1954 tarih ve 1/125 esas ve 7 karar nolu Milli Eğitim Komisyonu tutanağının 1. maddesinde şöyle demiştir:

*“Yabancı okullarının, hususi dersane ve müsait muhitlerinin mevcudiyeti dolayısıyla yabancı dil öğrenme imkânları geniş olan İstanbul ve İzmir’de bu mahiyetteki liselerin açılmasını birinci plâna almak doğru değildir. Şarkın kültürel kalkınmasına hizmet etmek, kurulacak Atatürk Üniversitesine yakın bir kaynak temin etmek, hâsılı birinci derecede muhtaç bir bölgeyi seçmiş olmak üzere bu liselerden bir veya ikisinin Şarkta veya Karadeniz sahilinde münasip bir yerde açılması lâzımdır.”*²²³

Bütçe Komisyonu konu ile ilgili Milli Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı ve Maliye Bakanlığı temsilcinin hazır bulunduğu toplantıda konuyu müzakere etmiş ve bir tutanak hazırlamıştır. Bütçe Komisyonu tutanağında Türkiye'nin bu liselere ihtiyaç duyduğu kabul edilmiş, Karadeniz ve Şark vilâyetleri bölgelerinde de aynı vasıfta liselerin açılması hususu Hükümet tarafından da olumlu karşılanmış ve “Maarif Vekili de Encümenin bu temennisini haklı ve yerinde gördüğünü ve ilk imkânda bu temenninin tahakkukuna çalışacağını ifade eylemiştir.”²²⁴

Bütçe Komisyonu tasarısının geçici ikinci maddesi ile üçüncü yürürlük maddesi kelime değişiklikleriyle diğer maddeleri ile ekleri bulunan cetvelleri Hükümetin teklifinde olduğu gibi kabul edip TBMM Başkanlığına sunmuştur.²²⁵

Dünya gazetesi 27 Aralık 1954 tarihli nüshasında İstanbul, İzmir, Konya ve Eskişehir’de kurulacak olan yabancı dilde eğitim yapacak olan liselerin kuruluş yerleri ile ilgili Bütçe Komisyonu’nda tartışma yaşandığını, Komisyonun Hükümetin

²²¹ Zafer, S.2065, 30 Eylül 1954, s.7.

²²² T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi'nin 25 Kasım 1954 tarihli ve 71/2827-759 sayılı tezkere ile Başbakan Adnan Menderes imzalı TBMM Başkanlığı'na 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bâzı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Hükümet'in 15 Kasım 1954 tarihinde TBMM Başkanlığına sunduğu kanun tasarısı.

²²³ TBMMZC, D.X, İçtima 1, S. Sayısı.76, s.2.

²²⁴ a.y., s.2.

²²⁵ a.y., s.3-4.

teklifini tadil ettiğini ve bunun üzerine Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın İstanbul ve İzmir yerine Samsun ve Diyarbakır'da kolej açmayı kabul ettiğini ileri sürmüştür. Bu haber Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı tarafından yalanlanmış ve "Komisyon, hükümet teklifini aynen kabul etmiş ve dört vilâyetimizin dışında, önümüzdeki yıl yurdun diğer bölgelerinde de kolejler açılması temenni ve teklifinde bulunmuştur. İnşallah önümüzdeki sene Doğu ve Karadeniz vilâyetlerimizde de birer kolej açılması meselesi dikkatle ele alınacaktır" demiştir.²²⁶

Hükümetin teklifi, Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları'nda görüşüldükten sonra TBMM'ye sevk edilmiştir. Maarif Kolejlerinin açılması için gereken tahsisatın verilip verilmemesi hakkında 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde ilk sözü Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamid Tiğrel almıştır. Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamid Tiğrel "Bütçe Komisyonunun yazmış olduğu mazbataya tetkik edilirse görülür ki; birçok arkadaşlar ya muhalif kalmışlar veyahut da söz hakkı mahfuz kalmak kaydıyla, mazbatayı imza etmişlerdir."²²⁷ Tiğrel bazı düşüncelerini bütçe komisyonunda söyleme fırsatı ve zamanı bulamadığını söyleyerek TBMM Genel Kurulu'nda konuşmuştur. Tiğrel, tutanağa muhalif kalan ve söz hakkı saklı kalmak kaydı ile imza edenlerin yabancı dilde eğitim yapacak lise açılmasına karşı olmadığını, Bütçe Komisyonu'nun bu tutanağı sıradan bir bütçe tahsisatı olarak görmediğini ve meseleyi derinlemesine nüfuz etmek istediğini belirtmiştir. Tiğrel ayrıca Meclis Başkanlığı'nın da konunun önemine binaen tasarıyı Bütçe Komisyonu'na göndermeden önce Milli Eğitim Komisyonu'na gönderdiğini söylemiştir. Milli Eğitim Komisyonu ise konuyu etraflıca incelemiştir.

İhsan Hamid Tiğrel, Milli Eğitim Komisyonu tutanağı ile Milli Eğitim Bakanı'nın kanaati arasında tezat olduğunu ileri sürerek Milli Eğitim Komisyonu tutanağında bazı temennilerde bulunulduğunu ileri sürmüştür. Tiğrel bu temennilerden birisinin açılacak 4 kolejden 2'nin Doğu ve Kuzey bölgelerinde açılması olduğunu ifade etmiş ve Milli Eğitim Bakanı'nında bu temennileri dikkatle göz önünde bulundurarak bu liselerden 1 veya 2'sini Doğu veya Karadenizde açma imkânlarını arıyacağını ifade ettiğini iddia etmiştir. Tiğrel, Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ile Milli Eğitim Komisyonu arasında fikir ayrılığı olduğunu söylemiştir.²²⁸

²²⁶ Zafer, S:2155, 28 Aralık 1954, s.7.

²²⁷ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.42-43.

²²⁸ a.y., s.43.

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ise Milli Eğitim Komisyonu ile arasında bir tezat olmadığını, Milli Eğitim Komisyonu'nda söylediklerini Bütçe Komisyonu'nda de bunu tekrar ettiğini “belki yazılışta maddi bir zühul ve sehiv olabilir” demiştir²²⁹.

Milli Eğitim Bakanı'nın Bütçe Komisyonu'nda verdiği izahlarla Milli Eğitim Komisyonu'nun raporu arasında hiçbir tezat görmediklerini söyleyen Bütçe Komisyonu Mazbata Muharriri İstanbul Milletvekili Hadi Hüsman, kanun tasarısının Milli Eğitim Komisyonu'ndan geldiği gibi kabul edildiğini belirtmiştir. Komisyonun başka yerlerde kolej açılmasını yönündeki eğiliminin Milli Eğitim Bakanı tarafından kabul edilmesinin mümkün olmadığını, edilse bile bir geçerliliğin olmayacağını ileri süren Hüsman kolej açma yetkisinin kanunla Milli Eğitim Bakanlığına verildiğini dolayısıyla bu yetkinin ancak kanunla alınabileceğini belirtmiştir.²³⁰

İhsan Hamid Tiğrel, Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın Milli Eğitim Komisyonu tutanağının dikkate alarak açılacak bu okullardan 1 veya 2'sini Doğu'da ve Karadeniz'de açmaya gayret edeceğini söylediğinin iddia etmiştir. Tiğrel ayrıca Milli Eğitim Komisyonu tutanağının daha sonra Bütçe Komisyonuna geldiğini ve burada tutanağın kabul edildiğini söylemiştir.²³¹ Ancak Milli Eğitim Bakanı komisyonda olmadığı bir sırada Muğla Milletvekili Nâtk Poyrazoğlu ve Çankırı Milletvekili Tahsin Uygur gibi milletvekilleri bu liselerden 1'nin Doğu'da 1'nin de Karadeniz'de açılmasını karar altına almışlardır. Durumdan haberdar olan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı bu liselerin buralarda açılmasının mümkün olmayacağını dile getirmiştir.²³²

İhsan Hamid Tiğrel ayrıca Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın “Teşkilât Kanununa istinaden liseleri istediğim yerde açarım” dediğini ve buna rağmen encümenin kararında ısrar ettiğini belirtmiştir. Ortaya çıkan bu durum üzerine Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı düşünmek üzere süre istemiştir. Bu süre sonunda Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı düşüncesinde ısrar etmiş ve bu 4 liseyi istediği yerde açma yetkisine sahip olduğunu söyleyerek bu okulların İstanbul, İzmir, Konya ve Eskişehir'de açılacağını dile getirmiştir. Bu durum karşısında hem Bütçe hem de Maarif Komisyonu üyeleri Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'ya İstanbul'da yabancı dil öğrenme imkânlarının mevcut olduğunu ve burada 10-12 civarında yabancı dilde eğitim yapan lisenin mevcut olduğunu dile getirmişlerdir. Milli Eğitim

²²⁹ a.y., s.51.

²³⁰ a.y., s.57.

²³¹ a.y., s.43.

²³² a.y., s.43.

Bakanı Celal Yardımcı Komisyon üyelerine haklı olduklarını söylemekle birlikte İstanbul'da yabancı dil öğrenme imkânı ve yabancı dilde eğitim yapan liselerin gayri millî olduğunu belirterek gayelerinin “millî bir lise kurmak” olduğunu belirtmiştir.²³³

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın bu açıklamalarının komisyon üyelerini ikna edemediğini iddia eden İhsan Hamid Tiğrel, Komisyon üyelerinin “Ankara'da niçin açmıyorsunuz?” soruna karşılık Bakanın şu cevabı verdiğini iddia etmiştir: “Ankara'da açmıyoruz. Orada bir lise vardır. Bir Ankara Lisesi vardır. Bu imkânı temin ediyor. Bu mevcut olunca bunun Ankara yerine Adana'da açılmasını düşündük, fakat Adana'ya yakın Tarsus'ta bir kolej olduğu için Eskişehir'i tercih ettik.”²³⁴ Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamid Tiğrel, Bakan'ın İstanbul'da yabancı dilde eğitim yapan liselerin gayri millî olduğu tezini savunmasına rağmen Tarsus'ta kolej olduğu için Adana'da kolej açmadıkları tezinin birbiriyle çeliştiğini belirterek Bakan'ın yaklaşımını eleştirmiştir. Tiğrel Bakan'ın Tarsus'taki Amerikan Kolejinin gayri millî olmasını göz önüne almadığını öne sürmüştür.²³⁵

İhsan Hamid Tiğrel ayrıca Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'yı hissi davranmakla da suçlamıştır. Açılacak bu okullardan birisinin eğer Doğu'da açılma imkânı yoksa çok sayıda çocuk nüfusun yaşadığı başkent Ankara'da açılmasını önermiş ve bu isteğine “Ankara'da açılması mümkündür ve lâzımdır. Çünkü merkezi hükümet bulunan bir şehirde bu kadar nüfus vardır, çocuklarını okutmak ihtiyacı barizdir”²³⁶ diye gerekçe göstermiştir. İhsan Hamid Tiğrel Doğu'da yabancı dilde eğitim yapacak bir lise açılmasını arzu etmekle birlikte eldeki imkânların yetersiz olduğunun farkında olarak bu okullardan birinin Ankara'da açılması için önerge vermiştir.²³⁷

Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamid Tiğrel'in açıklamalarına karşı çıkan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Maarif ve Bütçe Komisyonları'nda kendisinin söylendiği iddia edilen “kolejleri istediğimde yerde açar istediğim yerde açmam bu benim yetkimdedir siz karışamazsınız” şeklindeki sözleri “Maarif Vekili böyle konuşamaz, bu Maarif Vekilinin dili değildir” diyerek reddetmiştir.²³⁸ Bakan Yardımcı TBMM'nin salâhiyetini, hizmetlerini, fonksiyonunu bildiği ve kanun, talimatname, nizam ve içtihatların verdiği salâhiyetin sınırları içinde

²³³ a.y., s.43.

²³⁴ a.y., s.43.

²³⁵ a.y., s.43-44.

²³⁶ a.y., s.44.

²³⁷ a.y., s.44.

²³⁸ a.y., s.51.

konuşabileceğini belirterek Maarif ve diğer komisyonlarda söylediği sözleri teyit ederek şöyle söylemiştir:

*“Parlementarizmin esası, hükümetin idaresi ve Meclisin murakabesidir. Heyeti Celileniz içinizden bir kuvvet ayırmış, buna icra kuvveti demiştir. Bu icra kuvveti, meseleleri yürütürken heyetin ekseriyetinin noktai içtihadına ve kanaatine uygun yürütmüşse Meclis tasvibeder, yanlış yürütmüşse reddeder.”*²³⁹

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı tasarının TBMM Genel Kurulu’na getirilmesinin asıl sebebinin okulları açmak için ellerinde gereken parasal kaynağın bulunmaması olduğunu belirterek²⁴⁰ şöyle demiştir:

“Eğer elimizde tahsisat olsa da bunu 1954 yılı tahsisatından tahakkuk ettirebilmiş olsaydık, bu teklif huzurunuzda gelmiyecek ki, ve liseler açılmış bulunacaktır. Evvelce de arz ettim, yine de arz edeyim ki, bu icraat ya doğru veya eğri olacaktı. Doğru ise bunu Yüksek Heyetiniz tasvip, eğri ise buna müdahale edecekti. Şimdi tekrar arz ediyorum; tahsisatımız bulunmadığı içindir ki, bu okulların açılması mevzuu huzurunuzda gelmiş bulunuyor. Arz ettim ve dedim ki, bu okulların açılmasına lüzum vardır. Ya bu okulların açılmasına hakikaten lüzum vardır, Heyeti Celileniz buna karar verir ve tahsisatını da lütfeder, veyahut tahsisat vermez reddeder. Ama bu liselerin açılmasını kabul eder ve tahsisatını da verirse. O takdirde okulların açılması yolundaki takdir ve salâhiyetin icra kuvvetine bırakılması lâzımdır. Bu da kanunlardaki hükümlerden istihrac edilen bir kaidei esasiyedir. Aksi takdirde meselenin, icra organı ile teşriî salâhiyet arasındaki tefrik noktasını bulmaya imkân yoktur.”

241

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı özellikle kuvvetler ayrılığı üzerinde durmuş ve yürütme yetkisinin Bakanlar Kurulu’nda olduğu belirterek, TBMM’nin Bayındırlık Bakanlığına tahsisat verirken “bu yolu filân yerden değil falan yerden geçireceksiniz der mi? Yahut filân köprü orada yapılmasın, falan yerde yapılsın, veya Sakarya Nehrinden geçmesin de falan ırmaktan geçsin diye bir fikirde bulunur mu?”²⁴² diyerek TBMM’nin işlerin daha güzel yapılması için ikaz ve önerilerde bulunmasının Hükümetin de bunları dikkate almasının daha verimli olacağını belirtmiştir.²⁴³

Maarif Kolejlerinin farklı yerlerde açılması ile ilgili teklif ve önerilere sert bir tonda eleştiri getiren Milli Eğitim Bakanı TBMM’ye okul açmak için değil okulları açabilecek finansal kaynağı alabilmek için başvurduğunu ısrarla dile getirmiş ve

²³⁹ a.y., s.51.

²⁴⁰ a.y., s.51.

²⁴¹ a.y., s.51.

²⁴² a.y., s.51.

²⁴³ a.y., s.51.

okulların ancak Bakanlığın karar verdiği yerlerde açılabileceğini kararlı bir üslupla dile getirmiştir. Bakanlığın Maarif Kolejlerinin belirlediği yerler dışında açılması ile ilgili teklifleri reddetmesinin altında özel statüde ve belli bir kaliteyi yakalamayı amaç edinmiş olan bu okulların sayısının artmasıyla kaliteden ödün verilmesi yönündeki endişeden kaynaklanmaktadır.

Yabancı dilde eğitim yapacak okullar milletvekilleri tarafından çok önemsendiğinden her milletvekili bu okulun kendi şehrinde veya bölgesinde açılmasını istemiştir. Manisa Milletvekili Hikmet Bayur, her milletvekilinin bu okulların kendi bölgesinde açılmasını talep etmesinin çok doğal olduğunu belirterek²⁴⁴ asıl önemli olanın okulların açılacağı yerler olmadığını ifade etmiştir. Bayur Türkiye’de bulunan yabancı okullarda öğrenim gören çocukların toplumun gerçeklerinden farklı bir muhitte yetiştiklerini, bu yüzden bu okulları bitirenlerin hayat içinde acemi kaldığını ve toplumla bütünleşmelerinin zorlaştığını ifade etmiştir. Ona göre yabancı okullarda yetişen gençler gayet bilgili ve kültürlü olmalarına rağmen hayatta başarı sağlayamamışlardır.²⁴⁵ Bayur sözlerine şöyle devam etmiştir:

*“Lisenin şurada burada açılmasından ziyade Türk çocuklarını yabancı okullara gitmek zaruret ve hevesinden kurtarmak ve elden geldiği kadar onları Türk okullarına çekmektir. Bir an için işin ilim kısmını bir tarafa bırakıyorum, muhite intibak bakımından kuvvetli olsunlar. Çünkü bir çocuk hayat mücadelesine okulda başlar. Ne gibi kimselerle mücadele edecek; ne gibi fikirler içinde çalışacaksa onu okulda görür. Bir yabancı okulda öğretmenin, öğrencinin birçoğu yabancıdır. Yahut azınlıklardandır. Çocuk büyüyünce o muhit içinde uğraşacak değildir. Bu bakımdan açılacak okulların yerlerini tesbit işini hakikaten Millî Eğitim Bakanlığına bırakmak lâzımdır. Fakat Ankara’da rekabet edecek bir okul olmadığı için Ankara üzerinde ısrar etmemek lâzımdır. İzmir’de ve İstanbul’da lâzımdır ve mükemmeli lâzımdır.”*²⁴⁶

Manisa Milletvekili Hikmet Bayur’un sözleri milletvekillerinin Maarif Kolejlerinin açılmasını ne kadar önemsediklerini göstermesi bakımından önemlidir. Bayur’un açılacak kolejlerin İstanbul ve İzmir gibi yabancı okulların sayısının çok olduğu şehirlerde açılmasını ve yabancı okullarla rekabet edecek seviyede iyi olmasını istemesinin sebebi Kolejler sayesinde yabancı okullara gidecek Türk öğrencilerin yabancı okullar yerine Maarif Kolejlerini tercih edeceği düşüncesidir.

²⁴⁴ a.y., s.44.

²⁴⁵ a.y., s.44.

²⁴⁶ a.y., s.44.

Bu düşünce aradan geçen uzun süreye rağmen toplumsal hafızda yabancı okullara duyulan şüphenin hala canlılığını sürdürdüğünü göstermesi bakımından önemlidir. Ankara Milletvekili Muhlis Ete ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada okulların nerede açılması gerektiği konusunun Hükümete bırakılması gerektiğini belirtmiştir.²⁴⁷ Diyarbakır Milletvekili Halil Turgut ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada açılacak kolejlerin kültür hayatına yapıcı bir ruh ve mâna katacağını belirterek Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'yı bu girişiminden dolayı kutlamış ve bu okulları Anadolu'nun herhangi bir yerine açmasını istemiştir.²⁴⁸ Turgut CHP iktidarını uzun yıllar Anadolu'yu özellikle Doğu'yu ihmal ettiğini söyleyerek CHP'nin ancak 1945-1946 yıllarında bu hatasından geriye dönmeye çalıştığını ileri sürmüştür. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın görüşünün Demokrat Parti'nin görüşü olduğunu dile getiren Turgut, Anadolu'nun güçlüklerle dolu bir yer olduğunu söyleyerek şu tespitte bulunmuştur:

*“Münevver gençlerimiz Anadolu'da vazife almak istemiyorlar. Bütçe Komisyonunda, her vekâletin bütçesi tetkik edilirken büyük bir acı ile karşı karşıya bulunuyoruz. Adalet Vekâleti, Anadolu'ya hâkim gönderemiyor, Sıhhat Vekâleti doktor gönderemiyor, Maarif Vekâleti öğretmen gönderemiyor. Netice: Anadolu'yu cazip hale getirmeye mecburuz. Oralarda da fabrika açmaya, müessese açmaya, kolej açmaya mecburuz, İstanbul, İzmir, Bursa gibi vilâyetlere tabiat bol bol vermişse, vermediği yerleri de, milletin cömert kalbinden kopan bir hisle medeni eserlerle donatıp süsliyelim.”*²⁴⁹

Maarif Kolejlerinin Anadolu'da açılarak Anadolu'nun kalkınmasına katkı sağlayacağı tespitinde bulunan Diyarbakır Milletvekili Halil Turgut, Anadolu'nun toplu kalkınması vurgusuyla çok önemli bir konuya değinmiştir. Gelişmiş şehirlere yatırım yapmanın, Anadolu'nun cazibesini daha da azaltacağı kanısındadır. Turgut malî durumu iyi olsa dahi hiçbir köylü çocuğunun gelip de İstanbul'da, Adana'da veya başka bir yerde 1200 lira para²⁵⁰ verip de okumasına gücü yetmeyeceğini ileri sürmüştür.²⁵¹ Turgut bu yüzden açılacak kolejlere her ilden en çalışkan çocukların yatılı olarak alınmasını istemiş ve açılacak dört koleje ilaveten Doğu'da ve Karadeniz'de birer kolej daha açılmasını TBMM Genel Kurulu'na teklif etmiştir.²⁵²

²⁴⁷ a.y., s.46-47.

²⁴⁸ a.y., s.47.

²⁴⁹ a.y., s.47-48.

²⁵⁰ Bu miktar Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde öğrencilerin ödemesi gereken okul ücretiydi.

²⁵¹ a.y., s.48.

²⁵² a.y., s.48.

İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil, TBMM'ye sunulan kanun tasarısının bir tahsisat kanunu tasarısı olduğunu belirttiikten sonra tahsisatı kabul ederken “Maarif Vekâletinin uzun bir tetkik ve teemmûlden sonra vardığı netice demek olan programına müdahale edersek, şurada açma, burada aç diyecek olursak, bu takdirde bu lâyiha bir tahsisat kanunu lâyihası olmaktan çıkar başka bir mahiyet” alır ifadesiyle usul açısından bir eleştiri getirmiştir.²⁵³ Tekil, kolejlerin büyükşehirde açılması gerektiğini belirterek Ankara ve İstanbul gibi şehirlerde yabancı dilde eğitim veren okulların varlığına rağmen nüfus oranlarına göre bu okulların yetersiz kaldığını ileri sürmüş ve Maarif Kolejlerinin buralarda açılması gerektiğini şu sözleriyle dile getirmiştir:

*“İstanbul ve İzmir’de birçok vatandaşlarımızın çocuklarını yabancı mekteplerde okutmak için yaptıkları müracaatlara yabancı mektepler kâfi gelmemektedir. Müracaatların ancak % 5’i karşılanmaktadır. Büyük kısım reddedilmektedir. Çocuklarına yabancı lisanla tahsil yaptırmak isteyen birçok aileler sıra beklemektedir. Bu, bir ihtiyacın ifadesidir. Bunu görmemeye imkân yoktur. Ben temenni ediyorum ki, en yakın zamanda, bu dört kolejin arkasından bütün memleket çapında ve bütün vilâyetlerimizde bu kolejler açılmış olsun.”*²⁵⁴

Tunceli Milletvekili Fethi Ülkü, Fûruzan Tekil’in dediği gibi ülke genelinde Maarif Kolejlerinin açılmasının eğitimde ahenksizliğe yol açacağını belirtmiştir.²⁵⁵ Seyhan Milletvekili Mehmet Ünalı ise İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil’in tahsisat konusu dışına çıkmayalım şeklindeki yaklaşımını eleştirerek açılacak kolejlerin yerlerinin alalecele belirlendiğini ileri sürmüştür.²⁵⁶ Ünalı kolejlerden birisinin Adana’da açılması durumunda CHP iktidarı döneminde yapılan şehir otelinin Adana Belediyesi tarafından Milli Eğitim Bakanlığına tahsis edileceğini belirterek²⁵⁷ Adana’da bir kolej açılmasını istemiştir.

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’nın takdir hakkından bahsetmesine karşılık olarak TBMM’nin de bu takdir hakkının nasıl kullanıldığını kontrol etme yetkisi olduğunu söyleyen Mehmet Ünalı Bakanı kolejlerin açılacağı yer konusunda yuvarlak ifadeler kullanmakla itham etmiştir. Ünalı ayrıca Milli Eğitim Bakanı’nın okullara yönelik gayri millî ve milli yaklaşımını eleştirmiştir.²⁵⁸ Ünalı, Bakanın gayri millî diye tarif ettiği yabancı okulların eğitim programlarının Milli Eğitim

²⁵³ a.y., s.49.

²⁵⁴ a.y., s.49-50.

²⁵⁵ a.y., s.54.

²⁵⁶ a.y., s.50.

²⁵⁷ a.y., s.50.

²⁵⁸ a.y., s.50.

tarafından hazırlandığı ve bu okulların Bakanlığın denetimi altında olduğunu belirterek Eskişehir, Konya, İzmir ve İstanbul gibi Türkiye'nin ancak üçte birini işgal eden yerlerde Maarif Kolejlerinin açılmasının diğer yerler için haksızlık olduğunu ileri sürerek sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

“İstanbul’da değil, Edirne’de de açılrsa çocuğuna yabancı dil öğretmek isteyen ebeveyn bulunacak ve oraya gönderecektir. Fakat bu mekteplerin bulunduğu yerlerde fakir talebelerde nehari olarak okumak fırsatını bulacaktır. Binaenaleyh herkes çocuğunu Konya’ya, İzmir’e, İstanbul’a gönderemez. Binaenaleyh bunu daha âdil bir tarzda Türkiye Cumhuriyeti sathına yaymak, kanaatimce daha doğru olur arkadaşlar. Bu sath üzerindeki en mühim merkezleri arkadaşlarımız bizden daha iyi bilirler.”²⁵⁹

Milletvekillerinin Maarif Kolejlerinin açılışlarına karşı çıkmadıkları ancak açılma yerleri ile ilgili farklı fikirlere sahip olduğu görülmektedir. Bazı milletvekilleri yeni seçkinci bir zümre oluşturmaması için bu okulların Anadolu’da ve kısmen de imkânların az ve şartların zor olduğu yerleşim yerlerinde açılması gerekliliğini vurgulamışlardır.

Maarif Komisyonu’nda yerlerin tespiti ile ilgili olarak talep gelseydi eğer Hükümetin teklifinde değişiklik olması gerekirdi diyen Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı teklifin Hükümetten geldiği şekilde Milli Eğitim Komisyonu’nca kabul edilerek Bütçe Komisyonu’na intikal ettirildiğini söylemiş ve ileri sürülen meselelerin birer temenni olduğunu ve kendilerinin de bu temennileri dikkate alacaklarını ifade etmiştir.²⁶⁰ Bakan Celal Yardımcı okulların nerelerde açılacağına Meclis tarafından Hükümete verilen icra yetkisine göre tespit ettikleri vurgulamış ve aksi takdirde yasama ve yürütme erkleri arasında işin çıkmaz bir hal alacağını uyarısında bulunarak²⁶¹ şöyle demiştir:

“Maarif Encümeninde bu kolejlerin bir tanesinin şarkta açılması mevzuubahis oldu, Bütçe Encümeninde bu mesele daha çok tavazzuh etti, Şarkta Diyarbakır, Karadenizde de Samsun vilâyetlerinde açılın dendi. Bugün huzurunuzda bir takrir geldi, Ankara deniyor, arkadaşımızın birisi Seyhan’dan bahsettiler, bir başka arkadaş Kayseri’yi ileri sürdü, Giresun’dan ses geliyor, sayın dostum, muhterem arkadaşım Burhanettin Onat Antalya’nın ne günahı var diyor, Erzurumlular “Erzurum” diyor. Arkadaşlar takdir edersiniz, eğer bu liselerin açılma yerinin takdiri salâhiyeti hükümette değil de Meclise verilirse, bilmiyorum, bunun icra ve infaz kabiliyeti ne dereceye kadar mümkün ve uygun olur?”²⁶²

²⁵⁹ a.y., s.50.

²⁶⁰ a.y., s.51.

²⁶¹ a.y., s.51.

²⁶² a.y., s.51.

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Meclis'ten kendilerine güvenlerini isteyerek Genel Kurul'da bir tahsisat kanunu olduğu ve bunun süresinin Şubat sonunda biteceğini, öğretmenlerin, okul binalarının, dolaplar, karyolalar, yatakların siparişlerinin verildiği belirterek “Bu kanunla, lise hakkında, benim, şimdi arz ettiğim içtihatları ve salâhiyetleri varit görmüyorsa Meclis, veya bu liseyi filân yerde açmaya salahiyetlidir, derse ve bu hususta karar verirse, arz edeyim ki Hükümet olarak böyle bir kararı bir başka vilâyette iki ay içinde realize etmeye imkân yoktur” demiş ve Meclis'ten kendilerini tahsisat konusunda desteklemelerini istemiştir.²⁶³

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada bu okullar için tahsisat vereceklerini ifade ederek her milletvekilinin bu kolejlerin kendi illerinde de açılmasını isteyeceklerini ve bunun için sebeplerinin de olacağını²⁶⁴ belirterek henüz il olmasının üzerinden altı ay geçen Adıyaman²⁶⁵ halkına sorulursa onların kendi memleketlerinde kolej açılmasını isteyeceklerini ifade etmiştir.²⁶⁶ Burhanettin Onat da Füzûzan Tekil ve Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın ifade ettiği yasama ve yürütme erklerinin farklı olduğu yönünde ki görüşü desteklemiş²⁶⁷ için bu kadar teferruatla incelenmesinin prensipte yanlış olduğunu söylemiştir. Onat başka bir meseleye temas ederek; Milli Eğitim Bakanı'nın henüz tahsisat almadan nasıl hocaları getirttiğini, hazırlıklara nasıl ve neye dayanarak başladığını sormuştur.²⁶⁸ Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı cevap olarak “Temmuzda çalışmaya başladık, lâyhayı Eylülde sevk ettik, ancak bugün Ocak ayında huzurunuzda gelebildi. Kanunun çıkmasını bekliyerek teşebbüse geçseydik daha iki sene biz bu okulları açamazdık”²⁶⁹ demiştir. Meclis'in sunulan kanun tasarısı kolej açma izni isteyen bir kanun tasarısı değil kolejlerin açılması için gerekli tahsisatı sağlayacak olan kanun tasarısıydı. Dolayısıyla Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı kolejlerin açılışı hazırlıklarına kanunların kendisine verdiği yetki çerçevesinde başlamış ve haklı olarak Burhanettin Onat'ın yaklaşımına karşı çıkmıştır.

²⁶³ a.y., s.53-54.

²⁶⁴ a.y., s.56.

²⁶⁵ **Resmi Gazete**, S.8735, 21 Haziran 1954, s.1.

²⁶⁶ **TBMMZC**, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.56.

²⁶⁷ TBMM'de kolejlerin açılışın için gereken tahsisat ile ilgili yapılan görüşmelerde kolejlerin açılacağı yerler ile ilgili tartışmalar yaşanmıştır. Hatta bu tartışmalar Milli Eğitim Bakanı'nın okulları açma yetkisinin olup olmadığı noktasına ulaşmıştır. Bu konu üzerinde yasama ve yürütme erklerinin alanları tartışılmıştır.

²⁶⁸ a.y., s.56.

²⁶⁹ a.y., s.56.

Bütçe Komisyonu Mazbata Muharriri İstanbul Milletvekili Hâdî Hüsman 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Hükümetin yabancı dilde eğitim yapacak dört kolejini açılması hususundaki kanun tasarısının daha önce Milli Eğitim Komisyonu'nda etraflıca incelendikten sonra aynen kabul edildiğini, buradan Bütçe Komisyonu'na gönderildiği ve Bütçe Komisyonu'nun tahsisatı gerektiği şekilde yaptığını ileri sürmüştür.²⁷⁰ Orta Tedrisat Kanunu ile Milli Eğitim Bakanı'nın istediği yerde kolej açma yetkisinin olduğunu söyleyen Hâdî Hüsman Bakanın kolej veya lise açmak için ayrıca başka bir salahiyyete ihtiyacı olmadığını belirtmiş²⁷¹ ve kanun tasarısının neden TBMM'ye sunulduğunu şu sözlerle açıklamıştır:

“Malî senenin sonu olması itibariyle lise veya kolejini açılması için lâzım olan, bütçedeki tahsisat kâfi gelmemiş. Bu okulları da açmak kararını aldığı için tasarrufu mümkün olan bâzı yerlerden kolej açılmasını temin edecek tertipten münakale yapılması için bu teklifi yapmıştır... Vekil, kanuni yetkisine dayanarak kolej açılmasına karar verdiği halde kolejini idari hizmetlerde kullanılacak bâzı memur kadrosuna da ihtiyaç hâsıl olmuş. Eğer kadrosu kâfi olsaydı veya başka okullar veya liselerde tasarrufu mümkün kadrolar bulunsaydı bunun için de gelmiyecekti. Şu halde huzurunuzda iki mesele için geliyor: Birisi; tahsisat talebediyor, ikincisi de; kadro talebediyor.”²⁷²

Bütçe Komisyonun gerekli tetkikleri yaptığını söyleyen Hâdî Hüsman Komisyonun kendisini kolejlerin açılıp açılmaması, yerleri hakkında geniş müzakereler yapmaktan kendini alamamakla suçlayarak²⁷³ şöyle demiştir:

“Bâzı arkadaşlar kolejlerin hükümet teklifinde olduğu gibi değil, onların dışında, bâzı yerlerde açılması üzerinde de ısrarla durmuşlardır. Hattâ bâzı arkadaşlar bizzat yer tâyin eden tahrirler vermişlerdir. Bu tahrirler arasında Diyarbakır, Samsun veya Aydın hattâ isim tasrih edilmeden Şark bölgesi, Şimal bölgesi diye kayıtlar bulunmakta idi. İstanbul ve İzmir yerine Şark ve Şimal bölgelerinde iki kolej açılmasını istihdaf eden tahrir reye konu ve kabul edildi.”²⁷⁴

Hadi Hüsman'ın Milli Eğitim Bakanı'na kanunla verilmiş olan icra salâhiyyetinden bahsederek ve kanun tasarısının bir tahsis kanunu olduğunu belirtmiştir. Hüsman'ın TBMM'nin teferruata girmemesi hususundaki beyanlarına karşı çıkan Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger tasarının ilgili komisyonlardan

²⁷⁰ a.y., s.56.

²⁷¹ a.y., s.56.

²⁷² a.y., s.56.

²⁷³ a.y., s.56.

²⁷⁴ a.y., s.57.

görüldükten sonra birer esbabı mucibesinin yazıldığını belirterek bunu ayrıntılı bir şekilde TBMM tarafından değerlendirmesinin tabii olduğunu ve kanun teklifinin müzakere edilmeden kabul et demenin doğru olmadığını söylemiştir. Dülger, Milli Eğitim Bakanı'nın "Hükümet adına Eti lisanıyla veyahut Lâtin lisanıyla tedrisat yapacak dört tane lise açmak üzere bir kanun getirse idi, bir Tahsisat Kanunudur diye onu müzakere etmiyecek mi idik"²⁷⁵ diye sormuştur. Hadi Hüsman, Bahadır Dülger'in kendisinin söylediklerini veya demek istediklerini tamamen yanlış anladığını ve "Hükümetten gelen bir teklifin olduğu gibi kabul edileceğine delâlet eden bir ifade" bulunmadığını belirtmiştir.²⁷⁶

Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger ise Maarif Kolejlerinin Milli Eğitim Bakanı'na muayyen bir kanunla tanınmış olan haklara istinaden açılacak liseler olmadığını ileri sürerek bu okulların durumlarının başka bir dille eğitim yapacakları için farklı olduğunu ifade etmiştir. Dülger Milli Eğitim Bakanı'na yabancı dilde eğitim yapacak okul açma yetkisi verilmesinin maarif politikasında ciddi bir değişikliğin habercisi olduğunu söylemiş ve Milli Eğitim Bakanı'nın buna amir olup olmadığını gündeme getirmiştir.²⁷⁷ Hadi Hüsman, Bahadır Dülger'in sorusuna şöyle cevap vermiştir:

*"Kanun hükümete lise ve ortaokul açmak yetkisini vermiş. Acaba bu yetkinin içerisinde bütün tedrisatı yabancı dille yapılacak liselerin açılması dâhil midir? Yoksa bir üniversite açmak gibi ayrıca bir kanun mevzuu mudur? Bunu tetkik edecek olan yer, Millî Eğitim Komisyonudur, Millî Eğitim Komisyonu, vekâleti bu mektepleri açmaya salâhiyetli telâkki etmiş ve lâyhada bunun aksine delâlet eder hiçbir noktâ nazar serdetmemiş. Bütçe Komisyonu da bunu böyle kabul etmiştir."*²⁷⁸

Hüsman ayrıca TBMM'nin tahsisat kabul veya reddedebileceğini, TBMM'nin reddetmesinin açılmasını istemiyorum, yerini beğenmiyorum manalarına gelebileceğini belirtmiştir.²⁷⁹ Benzer bir tepkiyi de Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı şu sözleriyle göstermiştir:

"Bir lâyiha üzerinde Yüksek Meclisiniz elbette fikrini söyler, elbette tenkidde bulunur. Lüzum vardır. Tahsisatı veriyoruz açın, tahsisatı vermiyoruz açmayın, dersiniz... Maarif Encümeninden, Bütçe Encümeninden başlayıp Heyeti Celileye geldiği ana kadar olan seyri esnasında bu kolejlerin açılmasında isabet bulunduğu anlaşılmıştır. Eğer kolejlerin

²⁷⁵ a.y., s.58.

²⁷⁶ a.y., s.60.

²⁷⁷ a.y., s.59.

²⁷⁸ a.y., s.61.

²⁷⁹ a.y., s.61.

açılmasında isabet varsa Heyeti Celile açılsın, diye tahsisat verir, yoksa vermez... Lüzum görmezseniz tahsisat vermezsiniz, kolejler açılmaz. Lüzum görür, verirseniz., açarız.”²⁸⁰

Milli Eğitim Bakanı'nın tahsisat için TBMM'ye başvurması Bakanın hiç beklemediği tartışma konularını gündeme getirmiştir. Kanun görüşmeleri TBMM ve Hükümet arasındaki yetki tartışmasına dönüşmüş hatta Milli Eğitim Bakanı'nın yetkileri sorgulanır hale gelmiştir. Kolejlerin açılması konusu milletvekilleri tarafından oldukça önemsenmiş ve birçok milletvekili konu ile ilgili konuşmak istemiştir.²⁸¹ Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger kolejlerin İstanbul'da ve İzmir'de açılmalarının karşılarında aynı şekilde eğitim yapan yabancı okullar bulunması sebebiyle faydalı olduğunu ancak yabancı okulların bulunmadığı Eskişehir ve Konya'da neden açıldığını sorarak²⁸² şöyle demiştir:

“Başka bir noktayı daha izah edeceğim. Maarif Vekili buyurdular ki: “Ben, işaa etmeye mezun değilim. Ama ecnebi hocalar bâzı vilâyetlere gitmiyorlar.” Eğer böyle ise; bu hocalar daha tesisde, okulun nerede kurulması lâzımgeldiğine kadar müessir oluyorlarsa, biz bu kolejler işini elinizden geçiriyoruz demektir. Hülâsa bana öyle geliyor ki, bu kolejler Garba açılmış birer kapıdır. Çok geri olan muhitlerde de bu kolejlerin açılması mevzuubahis olabilir.”²⁸³

Anlaşıldığı gibi 10 Ocak 1955'te yapılan TBMM'de yapılan görüşmelerde kolejlerin açılma yerleri büyük tartışma yaratmış hatta bu tartışma yasama ve yürütme erkleri arasında yetki tartışmalarına dönüşmüştür. Balıkesir Milletvekili Arif Kalıpsızoğlu, Balıkesir Milletvekili Vacit Asena ve İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil birlikte TBMM Başkanlığına takrir vererek meselenin anlaşıldığını ve reye konulmasını istemişlerdir.²⁸⁴ Ayrıca Antalya Milletvekili Enver Karan takrir vererek müzakerenin yeterli olduğunu ve reye konulmasını istemiştir.²⁸⁵ Bu takrirelere Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamit Tiğrel karşı çıkararak söz almış ve müzakerenin yeterli olmadığını söyleyerek Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ve Bütçe Komisyonu Mazbata Muharriri İstanbul Milletvekili Hadi Hüsman'ın Milli Eğitim Bakanı'na verilen; okulları istediği yerde açma yetkisi nedeniyle Meclis'in buna müdahalesinin doğru olmadığı şeklindeki yaklaşımlarını eleştirerek müzakereye devam edilmesini istemiştir:

²⁸⁰ a.y., s.61.

²⁸¹ a.y., s.61.

²⁸² a.y., s.60.

²⁸³ a.y., s.60.

²⁸⁴ a.y., s.62.

²⁸⁵ a.y., s.62.

*“Anayasanın 5’nci maddesi teşriî salâhiyet ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder demektedir. Binaenaleyh icranın salâhiyeti mutlak değildir. Meclisi Âlinize niyabeten icrada bulunan hükümetin icraatı doğru mudur, değil midir, doğru tatbik ediliyor mu edilmiyor mu? Bunu en ufak teferruatına kadar mütalâa etmek tahsisatına ve hattâ nerede tesis edileceğini tesbit edip karara bağlamak Meclisin salâhiyeti dahilindedir. Bunu en ufak teferruatına kadar değiştirmek elindedir.”*²⁸⁶

Diyarbakır Milletvekili İhsan Hamit Tiğrel’in konuşmasından sonra Meclis Başkanı Refik Koraltan müzakerenin yeterli olup olmadığını reye koymuş ve az bir farkla müzakere yeterli görülerek maddelerin oylamasına geçilmesine karar verilmiştir.²⁸⁷ Oylama öncesi Çoruh Milletvekili Hilmi Çeltikçioğlu, Seyhan Milletvekili Mehmet Ünalı, Diyarbakır Milletvekili Yusuf Azizoğlu, Gaziantep Milletvekili Süleyman Kuranel, Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger, Erzurum Milletvekili Hasan Numanoğlu ve Siirt Milletvekili Suat Bedük tarafından “kanuna bağlı 5 sayılı cetvelde gösterilen yerlerin tesbitinde isabet olmadığı” iddia edilerek takrir vermiş ve cetvel üzerinde gerekli düzeltmelerin yapılmak üzere tasarının Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları’na iadesini istemişlerdir.²⁸⁸ Bütçe Komisyonu Mazbata Muharriri İstanbul Milletvekili Hadi Hüsman Başkanlık Divanı’nın takririni reye koymamasını istemiştir. Buna rağmen Meclis Başkanı bu takririni reye koymuş ve oylama sonucuna göre takrir kabul edilerek tasarı Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları’na 10 Ocak 1955’te geri gönderilmiştir.²⁸⁹

Maarif Kolejleriyle ilgili tartışmaların 10 Ocak 1955’teki görüşmede neticeye kavuşturulmaması sebebiyle tasarı yeniden Milli Eğitim Komisyonu’na ve Bütçe Komisyonu’na geri iade edilmişti.²⁹⁰ Mezkûr Komisyonlarda yapılan görüşmeler sonrasında kolej sayısı 4’ten 6’ya çıkmıştır.²⁹¹ 10 Ocak 1955’te yetki tartışmalarını önlemek için ise Komisyonlar kolejlerin açılacağı şehirleri isim olarak belirtmemiştir. Kolejlerin açılma yeri Milli Eğitim Bakanlığına bırakılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ortaya çıkan bu yeni durum istinaden 4 kolejin yerinin belli olduğunu 2’sinin yerinin ise henüz belli olmadığını söylemiştir.

²⁸⁶ a.y., s.62.

²⁸⁷ a.y., s.62.

²⁸⁸ a.y., s.62.

²⁸⁹ a.y., s.62.

²⁹⁰ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.68.

²⁹¹ TBMMZC, D.X, C:V, İçtima 1, S. Sayısı:76 Ek, 24 Şubat 1955, s.1.

22 Ocak 1955 tarihli nüshasında Yeni Konya gazetesi Kolejlerin İstanbul, İzmir, Eskişehir, Konya, Adana ve Samsun'da açılacağını belirtmiştir.²⁹² Neticede Eskişehir, İzmir, Kadıköy ve Konya kolejlerine ek olarak Samsun ve Diyarbakır'da Maarif Kolejlerinin açılmasına karar verilmiştir.²⁹³

22 Şubat 1955'te TBMM'de Milli Eğitim Bakanlığının bütçesi görüşülürken 10 Ocak 1955'teki görüşmelerde kolejlerin açılmasının istendiği şehirlere ek olarak başka illerin milletvekilleri de kendi şehirlerinde kolej açılmasını istemişlerdir. Kastamonu Milletvekili Muzaffer Ali Mühto, Kastamonu'nun tarihteki önemine, yetiştirdiği devlet adamlarına ve Karadeniz'in merkezi olması hususlarına değinerek açılacak kolejlerden birinin burada açılmasını istemiştir.²⁹⁴ Seyhan Mebusu Sedat Barı ise 31 Aralık 1954 tarihinde Adana'da bir kolej açılması konusunda Milli Eğitim Bakanı'nın cevaplama istemi ile soru önergesi vermiştir. Sedat Barı önergesinde Adana'nın Güney'in iktisadi ve kültürel merkezi olduğu belirterek ilk 4 koleje ek olarak 5. kolejin Adana'da açılabilmesi konusunda Milli Eğitim Bakanlığının ne düşündüğü sormuştur:

*“İskenderun tersanesi, Adana Hava limanı, Yumurtalık tesisleri dolayısıyla NATO ile olan münasebetler ve sınıai büyük inkişaf lar yanında Maarif Koleji başta olmak üzere memleketimizde bulunan bütün kolejlerde leyli talebe ekseriyetini Adana ve komşusu vilâyetler çocukları teşkil etmekte olduğu göz önünde tutulursa, Adana'da bir kolej açılmasında zaruret olduğu görülecektir.”*²⁹⁵

Sedat Barı'nın soru önergesine yazılı olarak cevap veren Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı “Yabancı dille öğretim yapacak liselerden dördünün hangi şehirlerde açılacağı tesbit edilmiş bulunmakla beraber ikisinin yerleri hakkında verilmiş bir kararımız mevcut değildir. Bu iki lisenin açılacağı yerlerin tesbitinde, açılışlarındaki gayelerin tahakkukuna esas teşkil edecek hususların teemmül edileceğini arz ederim.”²⁹⁶

Amasya Milletvekili İsmet Olgaç ise Merzifon'da bir kolej açılması istemiş ve bu konu Milli Eğitim Bakanı'nın ne düşündüğüne dair soru önergesi vermiştir. 14 Aralık 1954 tarihinde yazılı cevap veren Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, yabancı dil ile öğretim yapacak olan liselerin açılacağı yerler, bu illerin merkezlerinin nüfus yoğunlukları ile okul açılacak bazı yerlerdeki yabancı okullara

²⁹² **Yeni Konya**, 22 Ocak 1955, S.2004, s.1.

²⁹³ **Yeni Konya**, S.2040, 26 Şubat 1955, s.1; **Zafer**, S.2184, 27 Ocak 1955, s.1.

²⁹⁴ **TBMMZC**, D.X, C.V, B.47, 23 Şubat 1955, s.602.

²⁹⁵ **TBMMZC**, D.X, C.V, İ.52, 28 Şubat 1955, s.1016-1017.

²⁹⁶ **a.y.**, s.1016-1017.

olan büyük öğrenci talebini resmî okullara yönlendirme ihtiyacı ve “NATO teşkilâtına eleman yetiştirilmek zarureti gibi hususi durumları nazarı itibara alınarak tesbit edilmiş ve icabeden masraflar ihtiyar olunmuştur” cevabını vererek²⁹⁷ Merzifon’da kolej açılmayacağını belirtmiştir.

3 Ağustos 1955 tarihli Demokrat Eskişehir gazetesi Eskişehir, İzmir, Kadıköy, Konya, Diyarbakır ve Samsun Maarif Kolejleri dışında Adana, Ankara, Bursa ve muhtemelen de Kayseri’de dört yeni kolejin daha açılacağını okuyucularına duyurmuştur.²⁹⁸ Gerçekten de daha sonraki yıllarda Adana, Ankara ve Bursa’da Maarif Koleji açılmıştır. Gazetenin son tahmini olan Kayseri yerine ise Erzurum’da Maarif Koleji açılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 22 Ekim 1955’te İzmir Maarif Kolejinin açılış merasiminde yaptığı konuşmada açtıkları Eskişehir ve İzmir Maarif Koleji dışında İstanbul, Konya, Samsun ve Diyarbakır’da kolej açacaklarını söylemiştir.²⁹⁹

Maarif Kolejlerinin açılma yerleri ile ilgili yaşanan uzun tartışmalardan sonra ilk etapta açılması düşünülen Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Konya şehirlere daha sonra Diyarbakır ve Samsun eklenmiştir. Bu kolejlerden Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun Maarif Kolejleri 1955 yılında, hazırlıkları yetişmediği için Diyarbakır Maarif Koleji 1956 yılında açılmıştır. Okulların kalitelerinden taviz vermemek için uzun bir süre yeni Maarif Koleji açılmamıştır. Ancak 1970’li yıllarda Adana, Ankara, Bursa ve Erzurum’da yeni Maarif Kolejleri açılmış ve böylece Maarif Koleji sayısı 10’a çıkmıştır.

1970 yılında Bursa Maarif Koleji dönemin İl Milli Eğitim Müdürü Ertuğrul Seyhan çabaları sonucunda açılmıştır.³⁰⁰ Daha sonra 1971 yılında Ankara Maarif Koleji, 1973 yılında Erzurum Maarif Koleji ve 1975 yılında ise Adana Maarif Koleji açılmıştır.

1.4. Maarif Kolejlerinin Eğitim Dili ile İlgili Tartışmalar

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 1954 yılı Ağustos ayında Amerika’ya seyahatinden önce yaptığı açıklamada Türkçe ve yabancı dille eğitim yapacak üç lise

²⁹⁷ TBMMZC, D.X, C.III, İ.1, B.21, 24 Şubat 1954, s.235.

²⁹⁸ Demokrat Eskişehir, S. 1770, 3 Ağustos 1955, s.1.

²⁹⁹ Tercüman, S.133, 23 Ekim 1955, s.3.

³⁰⁰ 1975 Yılında Bursa Maarif Kolejinde Eğitime Başlayan ve Bu Dönemde Bursa İl Milli Eğitim Müdürü Olan Ertuğrul Seyhan’ın kızı Aygül Elam ile Yapılan Yazılı Mülakat.

kurmayı düşündüklerini açıklamıştır.³⁰¹ Milli Eğitim Bakanlığında hazırlanan ve Hükümet tarafından 15 Eylül 1954 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulan kanun tasarısının³⁰² gerekçesinde açılacak okullarda hangi yabancı dilin okutulacağı belirtilmemiştir.³⁰³ Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı da Ağustos ayında yaptığı açıklamada açılacak okulların hangi yabancı dilde eğitim yapacaklarına dair bir açıklamada bulunmamıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanı Eylül 1954'te yaptığı açıklamada ayrıntı vererek açılacak Maarif Kolejlerinde Türkçe ve İngilizce eğitim yapılacağını belirtmiştir.³⁰⁴

Milli Eğitim Komisyonu 13 Aralık 1954 tarihinde konu ile ilgili hazırladığı tutanakta Milli Eğitim Bakanlığının görüşüne katılmayarak bu liselerin hepsinde, İngilizce eğitim yapılmasının yanlış olduğu, bazılarında Almanca ve Fransızca veya hiç değilse birinde Almanca eğitim yapılması gerektiğini savunmuştur. Milli Eğitim Komisyonu ayrıca “bu mahiyette liseler kurmaktan ziyade yabancı dil öğreten müesseseler” kurulmasını istemiştir.³⁰⁵ Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve Hükümet tarafından 15 Eylül 1954 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulan kanun tasarısı³⁰⁶ 10 Ocak 1955 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda görüşülmüş ancak müzakerelerde bir sonuca ulaşılmadığı için kanun tasarısı yeniden görüşülmek üzere Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları'na geri gönderilmiştir.³⁰⁷ Bunun üzerine Milli Eğitim Komisyonu konuyu yeniden görüşmüş ve yeni bir tutanak hazırlamıştır. TBMM Milli Eğitim Komisyonu tutanağında³⁰⁸ bir önceki tutanakta dile getirdiklerini yenileyerek Maarif Kolejlerinde “sadece İngilizce değil, bázılarında Almanca ve Fransızca veya hiç değilse birinde Almanca tedrisat yapılmalıdır”³⁰⁹ şeklindeki görüşünü savunmuş ve Maarif Kolejlerinin tamamında İngilizce eğitim yapılmasına karşı çıkmıştır. Milli Eğitim Komisyonu ayrıca mevcut orta ve teknik öğretim okullarında gerekli tedbirler alınarak yabancı dil eğitimine önem verilmesini

³⁰¹ Zafer, S.2058, 23 Ağustos 1954, s.7.

³⁰² T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi'nin 25.09.1954 tarihli ve 71/2827, 759 sayılı yazısı ile Başbakan Adnan Menderes imzalı TBMM Başkanlığı'na 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bâzı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı.

³⁰³ TBMMZC, D.X, C.IV, İçtima 1, S. Sayısı:76, 10 Ocak 1955, s.1.

³⁰⁴ Zafer, S.2065, 30 Eylül 1954, s.1.

³⁰⁵ TBMMZC, D.X, İçtima 1, S. Sayısı:76, s.2.

³⁰⁶ 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bâzı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında Kanun tasarısı.

³⁰⁷ TBMMZC, D.X, C.IV, B. 26, 12 Ocak 1955, s.68.

³⁰⁸ 29 Ocak 1955 1/125 Esas Nolu 9 Karar Nolu Tutanak.

³⁰⁹ TBMMZC, D.X, C.V, İçtima 1, S. Sayısı:76 Ek, 24 Şubat 1955, s.1.

ve Maarif Kolejlerinden dışında yabancı dil öğreten müesseselerin kurulmasını istemiştir.³¹⁰

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın 10 Ocak 1955'te TBMM Genel Kurulu'nda gayri millî olarak nitelendirdiği yabancı okullar karşısına yabancı dilde eğitim yapacak milli okulların açılacağından bahsetmişti. Manisa Milletvekili Hikmet Bayur 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada açılacak Maarif Kolejlerinde millilikten bahsedilirken Türklerin yüzlerce yıl evvelki kahramanlık devresinin mi yoksa son üç yüz yıl evvelki felâketler devresinin mi veyahut Cumhuriyetten sonra Atatürk'ün inkılâpları ile başlayan devrenin mi kastedildiğinin anlaşılmadığını ileri sürerek Milli Eğitim Bakanı'ndan bu millikten kastedilenin “Cumhuriyetten sonra Atatürk'ün inkılâpları ile başlayan devre” olduğunu Meclis Kürsüsü'nde açıklamasını istemiştir.³¹¹

Manisa Milletvekili Hikmet Bayur, Maarif Kolejlerinde öğretim biçiminin Türkiye'deki gibi mi, Almanya'daki gibi mi, İngiltere'deki gibi mi yoksa Amerika'daki gibi mi olacağını sorarak Anglosakson eğitim anlayışı ile Türk eğitim anlayışı arasındaki farklılıkları dile getirmiştir. Bayur açılacak Maarif Kolejlerinde Anglosakson eğitim anlayışının hâkim olması gerektiği belirterek “yabancı dilde öğretim yapacak okullar bize bu Batı usullerini de soksunlar. Bu, kültürümüzle, yani tarih, coğrafya, edebiyatla ilgili değildir. Çalışma usulünü mademki her tarafta birden sokamıyoruz, ona göre öğretmenimiz yoktur, hiç olmazsa, bu gibi liseleri sokalım” demiştir.³¹² Hikmet Bayur Maarif Kolejlerini Batı yöntemlerini aktaracak bir araç olarak görmüştür.

Trabzon Milletvekili Halit Ağanoğlu ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada açılacak okullarda hangi dilde eğitim yapılacağına gerekçede bahsedilmediğini belirtmiştir. Ağanoğlu Türkiye'deki liselerde Almanca, Fransızca ve İngilizce eğitim yapıldığı belirtmiş ve Maarif Kolejlerinde seçilecek eğitimi dilinin bu durumunu yoksa Avrupa ve Amerika'da okuyan Türk çocuklarının sayısını göz önüne alınacağını sormuş ve bu konuda Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın Meclis'i bilgilendirmesini istemiştir.³¹³ Ağanoğlu dünyanın hızlı bir şekilde sürekli ilerlediğini, bunu yakalamanın son derece önemli olduğu belirterek “Garp dillerinden birine esaslı bir şekilde sahip gençlerimizin bir

³¹⁰ a.y., s.1.

³¹¹ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.44-45.

³¹² a.y., s.45.

³¹³ a.y., s.45.

an önce yetişmesi ve onu takibederek daima taze bir fikirle mücehhez olmaları lâzımdır” diyerek yabancı dilde eğitim yapacak okulların açılmasının önemine değinmiş ve bu okulların açılmasını desteklemiştir.³¹⁴ Yabancı dili bu kadar önemseyen Ağanoğlu, Galatasaray Lisesi’nde zaten Fransızca eğitim yapıldığından açılacak dört okuldan ikisinde Almanca ve ikisinde de İngilizce eğitim yapılmasını istemiştir.³¹⁵ Ağanoğlu son 150 yılda yapılan icatların 27’sinin Almanlara ait olduğu, Almanya ile Türkiye arasında ekonomik ve siyasi ilişkiler olduğunu ileri sürerek bu okullardan en azından birinde Almanca eğitim yapılmasını istemiş ve Milli Eğitim Komisyonu’ndaki neredeyse bütün üyelerin hemfikir olduğunu dile getirmiştir.³¹⁶

Ankara Milletvekili Muhlis Ete ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda yaptığı konuşmada yabancı dil eğitimine verdiği önem için Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’ya teşekkür ettikten sonra bu okulların açılması meselesi ile Meclis’in mühim bir karar aşamasında olduğunu belirterek bu kararla “mevcut mekteplerimizde yabancı dil öğretilmediğini veyahut kâfi derecede öğretilmediğini kabul ediyoruz ki, ayrıca resmî kolej usulüne gidilmesine karar vermiş bulunuyoruz” demiştir.³¹⁷ Ete bu meselenin sadece Türkiye’nin sorunu olmadığını Fransa, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde de liselerde yeterince yabancı dil öğretilmediğini ileri sürmüştür. Ete Türkiye’de daha kaliteli yabancı dilin eğitimi için resmi kolejlerin mi açılacağını, normal okullardaki yabancı dil ders sayılarının mı artırılacağını veya kurslar mı açılacağını sormuştur. Muhlis Ete Maarif Kolejlerinin açılışına zemin hazırlayan nedenlerin başında yabancı dil bilen kişilere olan ihtiyacın farkında olmakla birlikte yabancı dil öğretimi için yabancı dilde eğitim yapılmasına karşı çıkmıştır. Ayrıca Maarif Kolejlerini açma girişimin diğer devlet okullarındaki yabancı dil öğretiminin iflasının itirafı olduğunu söylemiştir.³¹⁸ Devletse bu süreçte mevcut okullardaki yabancı dil öğretimini iyileştirmek yerine bu konuya neredeyse hiç dokunmadan apayrı bir yola tevessül ederek yabancı dilde eğitim yapacak ve ancak çok az öğrenciye paralı hitap edecek Maarif Kolejlerini açmayı tercih etmiştir. Bu durum Demokrat Parti’nin halkçı felsefesine uymamaktadır.

Ankara Milletvekili Muhlis Ete Maarif Kolejlerinde eğitimin İngilizce olması nedeniyle genel kültür, Matematik, Fizik gibi derslerin İngilizce öğretileceğini

³¹⁴ a.y., s.45.

³¹⁵ a.y., s.45.

³¹⁶ a.y., s.45-46.

³¹⁷ a.y., s.46.

³¹⁸ a.y., s.46.

söylemiştir. Dolayısıyla Maarif Kolejlerinden mezun olan öğrencilerin İngilizce eğitim yapmayan bir üniversiteye veya İngilizce konuşulmayan bir ülkeye gittiklerin de zorlanacaklarını belirterek “bu itibarla meseleyi prensip olarak ele almak ve cidden üzerinde durmak lâzımdır! Çünkü dil konusunda yeni bir politikaya gidiyoruz” demiştir.³¹⁹ Ete, açılacak Maarif Kolejlerinde yabancı dille eğitim yapılması konusunda “yabancı dil daha ziyade lisan derslerinde yapılmaktadır. Bunu umumi kültür derslerine de teşmil edecek olursak, talebelerin bunu kavramakta müşkülâta uğraması mümkündür” diyerek çekincesi dile getirmiş ve Ankara TED Koleji’nde çocukları okuyan velilerin çocuklarının yabancı dil konusunda takviye etmek için okula ödedikleri para kadar özel derslere para harcadıklarını iddia etmiştir.³²⁰ Muhlis Ete’nin iddialarına karşı çıkan Ankara Milletvekili Mümtaz Tarhan Ankara’da Kolejde yabancı dille eğitim yapılmasına rağmen öğrencilerin büyük ilgi ile takip ettiklerini ileri sürerek Türkiye’de “bir asırlık tarihe malik bulunan yabancı okullardan mezun olan çocuklarımız olgunluk imtihanlarına girmekte ve üniversitelere devam etmekte ve teknik terimleri yabancı dille öğrendikleri halde üniversitelerde de aynı istilahları Türkçe olarak takibederek mezun olmaktadır” demiştir.³²¹

Diyarbakır Milletvekili Halil Turgut ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda yaptığı konuşmada vaktiyle Türkiye’de Fransız kültürünün hâkim olduğunu ve gençlerimizi bu kültürün tesiri altında yetiştirdiğimizi söyleyerek kimi zaman da Türkiye’de İngiliz kültürünün etkisi altında kaldığını belirterek açılacak dört kolejin birinde Almanca eğitim yapmasını arzu ettiğini şu sözlerle dile getirmiştir:

*“Şimdi ise Amerikan kültürünü benimsiyoruz. Biz daima iyiye, doğruya ve güzele giden ve iyiyi bulmaya çalışan bir milletiz. Ecnebi kültürünün bize yarıyacak kısımlarını süzgeçten geçirmek suretiyle almaya çalışıyoruz. Bu hususta, çalışmaya mecburuz da. Bugün Amerika’nın iktisadi ve kültürel kalkınmasının bazı tarafları bize lâzımdır. Bunun yanibaşında Almanya’nın sanayi kalkınması vardır. Memleketimizin âtisi bakımından Alman tekniğine vukuf peyda etmemiz de lâzımdır. Bu bakımdan bazı gençlerimizin de Almanca Öğrenmesini zaruri görüyorum.”*³²²

³¹⁹ a.y., s.46.

³²⁰ a.y., s.46.

³²¹ a.y., s.60-61.

³²² a.y., s.47-48.

Maarif Kolejlerini bir kültür aktarıcısı rolü yükleyen Halil Turgut Türkiye'nin tamamen Amerikan kültürü etkisi altına girmesi vurgu yapmıştır. İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil ise 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada normal liselerde verilen yabancı dil eğitiminin yetersiz kaldığını ve Galatasaray Lisesi referansı ile Fransızcanın yanında Türkçenin de en az diğer liseler kadar öğretilmesini belirterek kolej açmanın anadili ihmal etmek olmadığını dile getirmiştir.³²³ Türkiye'de neden yabancı dilde eğitim yapılması gerektiğini Tekil şu şekilde ifade etmiştir:

*“Başka milletler yabancı dille tedrisat yapmamaktadır, denildi; ama başka milletler, yabancı lisan öğrenmeye mecburiyet duymuyorlar. Bir Avrupa milletine bakınız, ilmin ve edebiyatın muhtelif sahalarında tekâmül etmişlerdir, kendi lisanlarıyla başka bir lisan ihtiyacı duymadan öğrenmek ihtiyacını giderebilmektedirler. Bu sebeple de başka lisanla fazlaca ihtiyacı hissetmemektedirler. Bugün Almanya'da, bir Alman, dünya hâdiselerini kendi dilinde takip etmektedir. Bu hâdiseleri başka bir lisanla takibedecek değildir. Fakat memleketimizde yabancı dil ihtiyacı, başka memleketlerdeki ihtiyacıyla kıyas edilemeyecek kadar büyüktür.”*³²⁴

İstanbul Milletvekili Fûruzan Tekil yabancı dil öğretmek için yabancı dille eğitim yapılması gerektiğini savunmuş ve bunun gerekçesi olarak Türkiye'nin geri kalmışlığını öne sürmüştür. Bu yaklaşımın temelinde muhtemelen yabancı dilde eğitimin gelişmeyi etkileyici bir faktör olduğu düşüncesi yatmaktaydı. Seyhan Milletvekili Mehmet Ünalı ise açılacak okullarda eğitim dilinin Almanca ya da İngilizce olması konusunun tamamen Milli Eğitim Bakanlığının takdirinde olduğunu belirtmiştir.³²⁵ 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda konuşan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımı kurulacak okulların programı ile ilgili şöyle konuşmuştur:

*“Bu okullarda, bu liselerde asıl olan Türkçedir, Türk irfanıdır, Türk harsıdır, Türk ananesidir, Türk varlığıdır. Bunun yanında dünya kültüründen çocuklarımızın nasibini geniş mikyasta almalarını teminen kuvvetli bir lisan öğretimi gayreti içindeyiz. Bunun dışında millî varlığımızda bir rahne açacak, ona bir gölge iras edecek hiçbir niyet, hiçbir kuvvet asla mevzu bahis değildir, olamaz. Belirdiği anda kökünden yıkılmaya mahkûmdur!”*³²⁶

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımı Maarif Kolejlerinde yabancı dilde eğitim yapılacak olmasına rağmen Türkçeye son derece önem verileceğini ve esas olanın

³²³ a.y., s.48-49.

³²⁴ a.y., s.49.

³²⁵ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.50.

³²⁶ a.y., s.52.

Türkçe olduğunu ısrarla vurgulamıştır. Bu vurgunun altında Demokrat Parti'nin milli kültüre verdiği önem yatmaktadır. Ayrıca Maarif Kolejleri yabancı dilde eğitim yapacak okullar olması sebebiyle bu okulların Milliliğe zarar vereceğine yönelik eleştirileri Hükümet peşinen önlenmek istemiştir. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımı ayrıca kolejlerin yatılı olacağını, ilkokulu bitiren öğrencilerden buraya öğrenci alınacağını, alınan öğrencilerin öncelikle hazırlık sınıfında okuyacaklarını, hazırlık sınıfından sonra öğrencilerin bir kısım derslerini Türkçe bir kısım derslerini de İngilizce okuyacaklarını söylemiştir. Bakan bu okulları yatılı olduklarını için Türkiye'nin her yerinden öğrenci kabul edeceğini ve yatılı kontenjanın % 25-30'unun mahrumiyet bölgelerinden gelecek öğrencilere tahsis edileceğini belirterek "İstanbul, İzmir, Eskişehir, Konya'daki aile babaları sadece tahsil ücretini verecek, Ağrı, Diyarbakır, Antalya, Adana'daki aileler ise senede bir defa bir yol masrafına katlanacaklar"³²⁷ demiştir.

Antalya Milletvekili Burhanettin Onat yabancı okul ve özel kolejlerden mezun olan öğrencilerin devlet liselerinden mezun olan öğrencilerden daha başarılı olduklarını belirterek yabancı dilde eğitim yapacak Maarif Kolejlerine ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir.³²⁸ Elazığ Milletvekili Hüsnü Göktuğ 23 Şubat 1955 tarihinde TBMM'de Milli Eğitim Bakanlığının bütçesi görüşülürken yaptığı konuşmada yabancı dilde eğitime büyük ihtiyaç olduğunu Ankara Koleji örneği vererek açıklamıştır. Göktuğ 200 öğrenci alacak olan Ankara Koleji'ne 700 öğrencinin başvurduğunu ve bu öğrencilerin büyük çoğunluğunun açıkta kaldığını ifade etmiştir. Maarif Kolejlerinin kuruluşunu memleket için çok faydalı gördüğünü söyleyen Göktuğ bu okulların masraflarının sadece Milli Eğitim Bakanlığının bütçesinden karşılanamayacağını söyleyerek paralı olması gereğine işaret etmiştir.³²⁹

Yapılan konuşmalara ve fikirlere bakıldığında Milletvekillerinin neredeyse tamamında Türkiye'de yabancı dilde eğitim yapacak bir okulun devlet eliyle açılmasına karşı olmadıkları hatta bu girişimi büyük oranda destekledikleri görülmektedir. Maarif Kolejlerinin açılışı desteklenirken tamamen faydacı davranıldığı görülmektedir. Okulların açılışı sürecindeki tartışmalarda daha çok yabancı dilde eğitimin yararlı taraflarının göz önüne alındığının zararlarının genellikle göz ardı edildiği anlaşılmaktadır. Ancak yabancı dilde eğitim yapmanın

³²⁷ a.y., s.52.

³²⁸ a.y., s.55.

³²⁹ TBMMZC, D.X, C.V, B.47, 22 Şubat 1955, s.604-605.

gelişmenin bir yolu olmaktan çok bağımlılığın başka bir şekli olarak da karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Afrika’da yabancı dilde eğitim yapan birçok kolej ve üniversite yabancı dilde eğitim yapmasına rağmen Afrika ülkelerinin durumu ortadadır. “Bu kurumlarda mezun olanlar her yönden Batılılaştırılmış oldukları için kültürel açıdan da en bağımlı kimselerdir” ve bu kurumlar “Afrika’daki kültürel sömürgeciliğin daimiliğini de sağlamışlardır.”³³⁰

1.5. Maarif Kolejlerinin Binaları

Eğitim-öğretimin vazgeçilmez unsurları öğrenci, öğretmen ve okuldur. Bu unsurlara başka unsurlar eklemek mümkün ise de eklenen bu unsurlar dolaylı veya doğrudan yukarıda sayılan üç unsurla ilgili olacaktır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği fiziki mekânlar olan okulların eğitim-öğretime uygun olması eğitim-öğretimin kalitesini ve verimini kuşkusuz artıran en önemli unsurlardan biridir. Bu açıdan Maarif Kolejlerinin açılmasına karar verildiğinde ortada duran önemli sorunlardan biri bu okulların hangi binalarda eğitime başlayacaklarıydı. Bu işe daha ilk başta ciddiyetle eğilen Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerinin ihtiyaç duyduğu okul binaları için farklı alternatiflere başvurmuştur.

Maarif Kolejlerinin ihtiyaç duyduğu yeni okul binalarının yapılması kolejlerin hazırlık aşamaları sırasında gündemdeydi ve Milli Eğitim Bakanlığı bu işe oldukça önem veriyordu. Bu amaçla Hükümetten gerekli desteği almak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı çalışmalar yapmış ve girişimlerde bulunmuştur. Talim Terbiye Dairesi 2 Mayıs 1956 tarihinde 9955 sayılı yazı ile Başbakanlığa konu ile ilgili başvuruda bulunmuştur. Bu başvuruya T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 10 Mayıs 1956 tarihinde Başbakanlık Müsteşarı Ahmet Salih Korur Başbakan adına verdiği cevapta “İstanbul, İzmir, Konya, Eskişehir, Samsun ve Diyarbakır kolejlerine yaptırılacak yeni binaların inşaat ve tesisatı için gelecek yıllara sarf taahhütlere girişilmesi hakkındaki kanun lâyihasının” görüşülmek üzere Bakanlar Kurulu’nda müzakere edilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı portföyüne konulduğunu belirtmiştir.³³¹ Hükümet TBMM’den çıkardığı 17 Haziran 1956 tarih ve 7020 sayılı “Muvazenei Umurniyeye dâhil bazı dairelerin yapı işleri için gelecek yıllara sâri taahhütlere girişilmesi hakkında Kanun” ile lise, ortaokul, kolej, pavyon

³³⁰ Ali Mazrui, “Çok Uluslu Bir Şirket Olarak Afrika Üniversitesi”, Philip G. Altbach-Gail P.Kelly, **Sömürgecilik ve Eğitim**, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991, s.64.

³³¹ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.290.

binaları ile öğrenci yurtları için senelik tediye miktarı 17 milyon lirayı geçmemek şartıyla 85 milyon liraya kadar bütçe tahsis etmiştir.³³²

Kolejlerin ihtiyaç duyduğu okul binaları için çalışmalar devam ederken Maarif Kolejlerinin eğitim-öğretime başlayabilmesi için geçici olarak farklı çarelere başvurmuştur. Bu çarelere göz atılması ve yeni okul binalarının inşaa sürecine bakılması kolejlerin eğitim-öğretim ortamları hakkında fikir verecektir.

1.5.1. Diyarbakır Maarif Koleji Binası

Diyarbakır Maarif Koleji ilk etapta açılması planlanan dört okul arasında yer almıyordu. 10 Ocak 1955'te TBMM'de yapılan görüşmeler sırasında milletvekillerin büyük bir çoğunluğu Doğu'da ve Karadeniz'de de bir kolej açılması için ısrar etmişler ve nitekim bu ısrarlar neticesinde Milli Eğitim Bakanlığı bu bölgelerde birer kolej açmayı kabul etmiştir. Ancak Diyarbakır Maarif Kolejinin açılmasına sonradan karar verilmesi sebebiyle Bakanlık herhangi bir hazırlık yapmamıştı. Hazırlıkların uzun sürmesi sebebiyle okulun açılışı bir yıl gecikmiştir. Diyarbakır Maarif Kolejinin 7 Ağustos 1956'da açılması kararlaştırılmış ancak okul için tahsis edilen Dicle Nehri kenarında Osmanlı dönemine ait binanın restorasyonu Ekim 1956'nın sonlarına kadar sürmüştür. Binanın restorasyonu Diyarbakır Valisi Fahrettin Akkutlu tarafından yaptırılmıştır. Bu bina II. Abdülhamit döneminde 1892/1893 yıllarında rüştiye ve idadi binası olarak inşa edilmiştir.³³³

Dicle Nehri kenarında güzel ağaçlıklı bir bahçe içinde yer alan okul binası Diyarbakır'ın en güzel yerlerinden birindeydi. Bodrum dâhil üç kattan oluşan okul binası Osmanlı mimarisinin bir özelliği olarak kalın duvarlara yüksek tavana ve büyük pencerelere sahipti. Okul arşivindeki fotoğraflara bakıldığında giriş merdiveninin çiçeklerle kaplı olduğu ve birçok öğrencinin burada fotoğraf çektirdikleri görülmektedir. Okulun binası eski olmakla beraber bakımlı bir bina idi. Ancak bina zamanla yeterli olmayınca daha sonra barakalar yapılmış ve bunlar yatakhane³³⁴, kütüphane vb. olarak hizmet vermişlerdir.³³⁵

Okulun yeni yeri için Şehitlik semtinde yirmi milyon liralık mali bütçe ile büyük bir eğitim sitesi yapılması düşünülmüş ise de mali yükünün fazla olması

³³² **Resmi Gazete**, S.9641, 24 Haziran 1957, s.17398.

³³³ **Diyarbakır Anadolu Lisesi 1978-1979 Okul Yılı**, s.y.

³³⁴ Yatakhane ise "hangardan bozmaydı ve şartları iyi değildi." Diyarbakır Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Melih Utkucu'yla Yapılan Yazılı Mülakat.

³³⁵ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas'la Yapılan Yazılı Mülakat.

sebebiyle dört milyon liralık bir proje ile okulun yeni binası yapılmıştır.³³⁶ Okulun yeni binası 800 öğrenciye hizmet verecek şekilde düşünülmüştür. Yeni bina için Nafia Vekâleti Yapı ve İmar İşleri Reisliği tarafından 10 Eylül 1958’de başlayıp ile 10 Kasım 1958 mesai bitimine kadar devam eden proje yarışması düzenlenmiştir. Doç. Y. Mimar Nezih Eldem, Y. Mimar Sezai Ergüç, Doç. Y. Mimar Ali Kızıltan, Doç. Y. Mim. Müh. Doğan Erginbaş, Y. Mim. Müh. Doğan Tekeli, Y. Mimar Muhlis Türkmen, Y. Mimar Sedat Gürel, T. Müh. İsmet Aka, Y. Müh. C. Sahir Sılan’ın asıl jüri Y. Mim. Müh. Vedat Demirkol’un raportör olarak yer aldığı yarışmanın amacı “verilen ihtiyaç programına uyularak iyi bir sirkülasyon, mevzuuna uygun bir mimari ve ön plânda iktisadi inşaat sistemini ihtiva eden bir proje” elde etmektir. Bu proje yarışmasına yabancı mimar ve mühendisler katılamıyordu. Yarışama da birinciye 12.000 TL, ikinciye 9.000 TL, üçüncüye 6,000 TL ve üç mansiyona da 3.000 TL ödül verilmiştir.³³⁷

1.5.2. Eskişehir Maarif Koleji Binası

Eskişehir Maarif Kolejide diğer Maarif Kolejlerinde olduğu eğitim-öğretime başlarken bina sıkıntısı yaşamıştır. Okulun bina inşaatı için 500.000 Türk Liralık tahsisat Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sağlanmıştır. Bina inşaatı bitene kadar Eskişehir Maarif Koleji, Kız Ortaokulu binasında eğitime başlaması düşünülmüştür. Kız Ortaokulu öğrencilerine ise Merkez Postane binası bitişiğindeki eski İnönü Okulu tahsis edilmiştir. Bu okulun tadilatı için 32.000 Türk Lirası tahsis edilmiştir.³³⁸

Eskişehir Maarif Koleji ilk olarak Eskişehir Olgunlaşma Enstitüsü’nde eğitim-öğretime başlamıştır. Ancak bu bina yatılı bir okul binası olarak inşa edilmediği için birçok sıkıntı ile mücadele edilmek zorunda kalınmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin müzik, resim, spor ve diğer alanlarda rahat çalışabilecekleri alanın bulunmadığı³³⁹ okulda yaşanan sıkıntıları aşmak için mevcut geçici binaya bazı eklentiler yapılmıştır.³⁴⁰

Kolej geçici binasında eğitim-öğretime devam ederken okulun ihtiyaç duyduğu yeni binayı yapmak amacıyla Nafia Vekâleti tarafından 30 Haziran 1959

³³⁶ **Diyarbakır Anadolu Lisesi 1978-1979 Okul Yılı**, s.y.

³³⁷ **Resmi Gazete**, S.10003, 10 Eylül 1958, s.20124; **a.y.**, S.10010, 18 Eylül 1958, s.20167, **a.y.**, S.10015, 24 Eylül 1958, s.20211.

³³⁸ **Demokrat Eskişehir**, S.1783, 24 Ağustos 1955, s.1 ve 3.

³³⁹ **Göç: Eskişehir Koleji 1967 Okul Yılı**, Eskişehir 1967, s.6.

³⁴⁰ **Demokrat Eskişehir**, 21 Haziran 1956, S.2034, s.2.

tarhinde kapalı zarf usulü ile ihale yapılmıştır. İhale Eskişehir Maarif Kolejinin ilk kısım inşaatı içindi ve keşif bedeli 5.922.921,03 Türk lirası idi. Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin 1959 yılına ait ticaret odası belgesi ile usulü dairesinde 191.437,63 liralık muvakkat teminat vermeleri gerekiyordu.³⁴¹

Eskişehir Maarif Kolejinin Tepebaşı'nda inşa edilen yeni binası yedi yılda tamamlanabilmiştir.³⁴² Okul ihtiyaç duyduğu alanlara 1967-1968 eğitim-öğretim yılında açılan yeni binasıyla birlikte kavuşmuştur. Tepebaşı semtinde yapılan yeni bina çok sayıda dersliğe, oldukça geniş bahçelere, spor salonuna ve yatakhaneye sahiptir.

1.5.3. İzmir Maarif Koleji Binası

İzmir Maarif Koleji Milli Eğitim Bakanlığının 1954 yılında açmayı planladığı ilk dört kolej arasında yer alıyordu. Dolayısıyla kolej için hazırlıkların 1954 yılında başladığı anlaşılmaktadır. Kolejlere son derece önem veren ve bu okulların bir an önce açılması için büyük çaba harcayan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı İzmir Maarif Kolejinin hazırlıkları için Müsteşarı'nı İzmir'e göndermiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Osman Faruk Verimer 9 Ekim 1954 tarihinde İzmir'e gelmiş ve okul için hazırlıklara başlamıştır. Müsteşar Verimer "İngilizce öğretim yapacak olan lise için bina bulmaya geldim. Bu amaçla Bakanlıktan onbeş milyon ödenek ayrılmıştır. Bakanlık daha fazla özveride de bulunacaktır. Kiralık veya satın alınabilecek bir bina bulmadan İzmir'den ayrılmıyacağım..."³⁴³ demiş ve bina için bir iki yıl sıkıntı yaşayabileceklerini ancak kısa sürede modern bir bina yapacaklarını belirtmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı'nın bizzat kendisinin okul için bina araması ve Milli Eğitim Bakanlığının bunun için büyük miktarda ödenek ayırması Bakanlığın kolejlere ne kadar önem verdiğinin açık bir göstergesidir.

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Osman Faruk Verimer'in yaptığı incelemeler sonucunda lisenin geçici olarak üç resmi kurumun birisinde eğitim yapması öngörülmüştür.³⁴⁴ Müsteşarın belirlediği bu üç bina dışında kolejin kurulacağı yeri tespit etmek amacıyla Vali Vekili Bedri İlhan, İzmir Milletvekili Nebil Altuğ ve Milli Eğitim Müdürü Adnan Tolon'dan oluşan heyet Kavalalı

³⁴¹ **Resmi Gazete**, 10 Haziran 1959, S.10227, s.21873; **Resmi Gazete**, S.10233, 22 Haziran 1959, s.21962.

³⁴² **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, s.86.

³⁴³ **Demokrat İzmir**, S. 3796, 10 Ekim 1954, s.1.

³⁴⁴ **Ege Ekspres**, S.831, 10 Kasım 1954, s.1.

Hüseyin Bey'e ait binayı gezmişlerdir. Salonları, yemekhaneleri ile öğrencilerin yatıp kalkmasına uygun olan bu binada kolejin geçici olarak eğitim yapmasını Heyet uygun görmüş ve durumu Milli Eğitim Bakanlığına bildirmiştir.³⁴⁵

Bu geçici tedbirin yanında Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri okulun kurulacağı yer ile ilgili araştırmalarını sürdürmüşlerdir. Bu amaçla Vali Vekili Bedri İlhan ve beraberindeki Milli Eğitim Heyeti okulun kurulması düşünülen Buca'daki 400 dönümlük Buca Ortaokulu'nun bahçesini gezmişlerdir.³⁴⁶ Kolej için bu bahçenin 40 dönümlük kısmı düşünülmüş ve Milli Eğitim Heyeti binanın inşası için Milli Eğitim Bakanlığını bilgilendirerek bina için gerekli iznin verilmesini beklemiştir.³⁴⁷

İzmir Maarif Kolejinin açılacağı yer ile ilgili farklı alternatifler değerlendirilirken bu kez Bornova'da Ege Kolej Ticaret Anonim Şirketi tarafından kurulan Özel Ege Koleji'nin binaları ile devri gündeme gelmiştir. Bu arazinin asıl sahibi Fransız uyruklu Edmond Giraud idi. Arazi Edmond Giraud'un oğlu Godfrey Giraud tarafından bir sağlık veya eğitim kurumu kuruması şartı ile Ege Kolej Anonim Şirketi'ne satılmıştır.³⁴⁸ Bu arazi Ege Koleji Anonim Şirketi tarafından İzmir Maarif Kolejinin açılması için Milli Eğitim Bakanlığına satılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ile Ege Koleji Anonim Şirketi arasında devir teslim işleri 1 Ekim 1955'te tamamlanmıştır. Ege Koleji Anonim Şirketi değerinin altında bir fiyatla 2.300.000 TL karşılığında koleji Milli Eğitim Bakanlığına devretmiştir.³⁴⁹ Devir işleminden sonra gerekli hazırlıklar yapılmış³⁵⁰ ve zamanla ihtiyaç çerçevesinde yeni binalar eklenmiştir.

1.5.4. Kadıköy Maarif Koleji Binası

Maarif Kolejleri için ihtiyaç duyulan binalar farklı yollardan sağlanmıştır. İstanbul'da açılacak Maarif Koleji için Mahmut Muhtar Paşa Köşkü düşünülmüştür.³⁵¹ Manisa Milletvekili Hikmet Bayur 10 Ocak 1955'te TBMM'de yaptığı konuşmada İstanbul'da lisenin açılacağı binanın Muhtar Paşa'nın köşkü

³⁴⁵ a.y., S.841, 20 Kasım 1954, s.1.

³⁴⁶ a.y., S.831, 10 Kasım 1954, s.1.

³⁴⁷ a.y., S.835, 14 Kasım 1954, s.1.

³⁴⁸ İbrahim Emiroğlu, **Özel Ege Koleji 1953-1955 ve Bornova Anadolu Lisesi**, Akademi Kitabevi Yayınları, İzmir, 1995, s. 8-9.

³⁴⁹ **Yeni Asır**, S.17879, 2 Ekim 1955, s.1.

³⁵⁰ a.y., S.17889, 12 Ekim 1955, s.1.

³⁵¹ **Milliyet**, S.1671, 11 Ocak 1955, s.7.

olduğunu belirterek buranın okul yapımına uygun olmadığını belirterek Milli Eğitim Bakanlığını eleştirmiş ve şöyle demiştir:

“Bilhassa İstanbul’da, İzmir’de liseler o şekilde yapılmalı ki, yabancı emsal liselerden pek aşağı kalmasın. Mukayeseler bizim liselerimiz lehinde olsun. Onun için İstanbul’da, meselâ Galatasaray Lisesi ayarında bir yer bulunsun. Galatasaray Lisesi; karşısında bulunan Papaz mektepleri ile mukayese kabul eder durumdadır, lâboratuvarları ile, kütüphaneleri ile, ilmî levha depoları ve saire ile. Böyle gayet güzel bir köşk içinde açılacak lise ne Robert Kolej, ne Hayskul (high school) ayarında bir lise ile mukayese edilemez. Bütün mukayeseler aleyhte olur. Bu ise doğru değildir.”³⁵²

Köşkün güzel olmakla birlikte okul için uygun olmadığını belirten Bayur yapılacak liselerin sadece yabancı dil eğitimi bakımından değil okul binaları ve müstemilatının da yabancı okullarla yarışacak düzeyde olmasını istemiş ve bu okulların gayri millî olan okullar karşısında geri kalmamasını arzu etmiştir.³⁵³

TBMM Genel Kurulu’nda okulların açılacağı binaların bile milletvekillerince sorgulanmasından rahatsız olan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Manisa Milletvekili Hikmet Bayur’un Kadıköy Koleji’nin açılacağı Ahmet Muhtar Paşa Köşkü’nün³⁵⁴ okul için uygun olmadığı yönündeki görüşünü eleştirerek şöyle demiştir:

“Bu kolej Ahmet Muhtar Paşa Köşkünde ve onun on bin metre murabba arazisinin içinde açılacaktır. Bu arazi bu köşkle beraber satın alınmıştır. Ve hattâ burasını satın aldığımız andan itibaren içinde bulunduğu araziye pavilyonlar ilâve etmek suretiyle 700-800 talebe kaydına müsait olacak şekilde gerekli tedbirlerimizde almış bulunmaktayız.”³⁵⁵

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Hikmet Bayur’un konuya temas etme hakkının bulunduğu ama kolejin açılacağı yer ile ilgili ayrıntıları bilemeyeceğini belirterek Milli Eğitim Bakanı’nın gelişmelere hâkim olduğunu söylemiştir.³⁵⁶ Böylelikle yapılan işte kendilerine düşen kısımlara müdahale edilmemesi isteyen Bakan Hükümetin yapacağı işlere Meclis’in karar alıp karışması halinde ortada bir

³⁵² TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.44.

³⁵³ Buna benzer yaklaşıma II. Abdülhamid döneminde de rastlarız. Bu dönemde açılan okulların yabancı okullarla her alanda yarışabilmeleri için okul binalarına son derece önem verilmiştir. Okul binaları günün koşullarına göre oldukça lüks ve güzel yapılmıştır. Ancak ekonomik zorluklar ve yaşanan siyasi gelişmeler bu okulların yeterli sayıda açılmasına engel olmuştur.

³⁵⁴ Muhtar Paşa köşkü biri çekme, üç katlıydı. İri merdiveni, iki salonu, alt katta dört, ikinci katta altı odası bulunuyordu. Tahminen 1938’de yıktırılmış ve arazisinde âdeta bir mahalle kurulmuştur. Adnan Giz, **Bir Zamanlar Kadıköy (1900-1950)**, İstanbul, t.y., s.119.

³⁵⁵ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.52.

³⁵⁶ a.y., s.52.

hükümet politikasından bahsetmenin mümkün olmayacağı uyarısında da bulunmuştur. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Hükümet olarak bu dört koleji açmaya karar verdikten sonra en çabuk, en seri ve en acil şekilde kolejlerin açılması imkânlarını araştırdıklarını belirterek nüfus ve bina durumlarının belirlendikten sonra İstanbul, İzmir, Konya ve Eskişehir’de açmaya karar verdikleri söylemiştir.³⁵⁷ Kadıköy Maarif Koleji için ilk başta düşünülen Ahmet Muhtar Paşa Köşkü’nden vazgeçilmiştir. Bu bina daha sonra Kadıköy Kız Lisesi’ne tahsis edilmiştir. Koleji için daha uygun olduğu düşünülen ve kolejin sonraki yıllardaki gelişimine uygun genişlikte araziye sahip olan Kapusen Manastırı’nda karar kılınmıştır.³⁵⁸

Öğrencileri okula çeken önemli dinamiklerden biri de okul binalarıdır. Dolayısıyla açılacak olan Maarif Kolejleri binalarının en azından yabancı okullar kadar iyi olması buraya gidecek öğrencilerin cezbedilmesi açısından son derece önemliydi. Öğrenci bir kıyaslama yaptığında okulun fiziki alanlarının en azından yabancı okulların düzeyinde olması gerekir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji belki bu düşüncenin bilinçaltındaki bir yansıması olarak İstanbul Özel Saint-Joseph Fransız Lisesi’nin hemen yanında açılmıştır. Bugün bu iki okul hala yan yana eğitime devam etmektedirler.

Kadıköy Maarif Kolejinin kurulduğu arazi üzerinde Kapusen tarikatına ait bir manastır bulunuyordu. Bu arazide Birinci Dünya Savaşı sırasında kimsesiz çocuklar için bir okul açılmış ancak bu okul İstanbul’un işgali sırasında Fransız Kuvvetleri tarafından kapatılmış ve buradaki Türk çocukları da dışarı çıkarılarak bina Karmelit Rahibelerine verilmiştir.³⁵⁹ Burada Türk vatandaşı olmayan on üç rahibe yaşıyordu. Rahibeler ilk başta bu binayı terk etmek istemişlerse de kendilerine eski Darüleytam binasını mütarekeden sonra fuzuli olarak işgal ettikleri hatırlatılmış ve binayı boşaltmaları istenmiştir. Rahibeler, bunun üzerine binayı Eylül ayı başında tahliye etmeğe karar vermişlerdir.³⁶⁰ Ayrıca manastırın tahliyesi için gerekli tahsisat buradaki rahibelere verilmiş ve rahibeler 2 Eylül 1955 tarihinden itibaren manastırdan ayrılmaya başlamışlardır.³⁶¹ Boşaltılan binalar Ankara ve İstanbul Yapı ve Sanat Enstitüleri tarafından restore edilmiştir.³⁶² 6-7 Eylül 1955 olaylarında sadece birkaç

³⁵⁷ a.y., s.53.

³⁵⁸ 1959-60 Echo: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, C. I, s.y.

³⁵⁹ 1959-60 Echo: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, C.I, s.y.; Cumhuriyetimizin 75. Yılında İstanbul Eğitim Belgeseli, s.368.

³⁶⁰ Cumhuriyet, 20 Ağustos 1955, s.1.

³⁶¹ Milliyet, S.1901, 3 Eylül 1955, s.1.

³⁶² 1959-60 Echo: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, C. I, s.y.

gün önce bir manastırın boşaltılarak koleje tahsis edilmesi oldukça ilgi çekicidir. Kolej binasının restorasyonu Ekim ayının ortalarına kadar devam etmiştir.³⁶³ Kolej in ferah ve bakımlı bir bahçesi vardı.³⁶⁴ Ahşap olan okul binasında yangın tehlikelerine karşı önlem olarak geceleri sobalar söndürülüyordu.³⁶⁵

Arazi üzerinde bulunan mevcut binalar artan ihtiyacı karşılayamıyordu. Bu binalar Maarif Kolejinin açılışı sırasında geçici bir çare olarak düşünülmüştü. Kolej in ihtiyaç duyduğu yeni bina için 7 Temmuz 1958 ile 15 Eylül 1958 tarihleri arasında Nafia Vekâleti Yapı ve İmar İşleri Reisliği tarafından proje yarışması düzenlenmiştir.³⁶⁶ Ancak 8 Eylül 1958 tarihinde yarışmaya başvuru tarihi 6 Ekim 1958'e kadar uzatılmıştır.³⁶⁷ Y. Mimar Aydın Boysan, Y. Mimar Faruk Akçer, Y. Mimar Sezai Ergüç, Y. Mimar Mühendis Fatin Uran, Y. Mimar Mühendis Adnan Kocaaslan, Y. Mühendis Mithat İlkay ve Y. Mühendis Serbüent Bingöl'ün asıl jüri üyesi, Y. Mimar Mühendis Gülseren Payaslıoğlu'nun raportör olarak yer aldığı yarışmanın amacı "verilen ihtiyaç programına uyularak iyi bir sirkülasyon, mevzuuna uygun bir mimari ve ön plânda iktisadi inşaat sistemini ihtiva eden bir proje" elde etmektir. Bu proje yarışmasına yabancı mimar ve mühendisler katılmıyordu. Yarışmada birinciye 12.000 TL, ikinciye 9.000 TL, üçüncüye 6,000 TL ve üç mansiyona da 3.000 TL ödül verilmiştir.³⁶⁸ 24 Kasım 1958 tarihinde projelerinin tetkik ve teşhirinde kullanılmak üzere inşa edilecek demontabl pano için 8.148,44 TL'lik eksiltmeli ihaleye çıkılmıştır.³⁶⁹ Arazi üzerinde 1968-1969 yılında pansiyon binası, 1975-1976 yılında ise lise binası yapılmıştır.³⁷⁰

1.5.5. Konya Maarif Koleji Binası

Konya'da açılacak Maarif Kolejinin eğitim vereceği bina ile ilgili ilk olarak Aralık 1954'te basında haberlere rastlanmaktadır. Yeni Konya gazetesinde "Konyada açılacak kollejin yeri tespit edildi" başlığı ile verilen haberde kolejin Ticaret

³⁶³ **Milliyet**, S.1925, 27 Eylül 1955, s.7.

³⁶⁴ **1959-60 Echo: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, C I, s.y.

³⁶⁵ Kadıköy Maarif Koleji 1963Yılı Mezunu Kadir Tuğçu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

³⁶⁶ **Resmi Gazete**, S.9948, 7 Temmuz 1958, s.19693; **a.y.**, S.9954, 14 Temmuz 1958, s. 19723; **a.y.**, S.9960, 21 Temmuz 1958, s.19807; **a.y.**, S.9965, 26 Temmuz 1958, s.19854.

³⁶⁷ **a.y.**, S.10001, 8 Eylül 1958, s. 20117; **a.y.**, S.10005, 12 Eylül 1958, s.20136.

³⁶⁸ **Resmi Gazete**, S. 9948, 7 Temmuz 1958, s. 19693; **a.y.**, S.9954, 14 Temmuz 1958, s.19723; **a.y.**, S.9960, 21 Temmuz 1958, s.19807; **a.y.**, S.9965, 26 Temmuz 1958, s.19854.

³⁶⁹ **a.y.**, S.10063, 21 Kasım 1958, s.20548.

³⁷⁰ (Çevrimiçi) http://mekan360.com/360fx_kadikoyanadolulisesi.html, 24 Ocak 2014.

Lisesinin yanındaki ve Maarife ait olan 6 bin metrekarelik³⁷¹ arsa üzerinde inşa edileceğini belirtilerek, okulun yatılı olması sebebiyle dershaneler, idare odaları ve yatakhaneinin ayrı ayrı yapılacağı ifade edilmiştir.³⁷² Yeni Konya gazetesi 2 Mart 1955'te kolejnin açılacağı yer ile ilgili anket çalışması başlatmıştır.³⁷³ Gazeteye Servet Deniz, Naci Doğan ve Nihat Akgün imzalarıyla müşterek gönderilen bir mektupta okulun Karatay Medresesi sağındaki ve Alaaddin Tepesi karşısındaki boş arazide yapılması önerilmiştir.³⁷⁴ Başka bir teklifte ise Fahrettin Paşa Parkı önerilmiştir.³⁷⁵

Konya Maarif Koleji henüz açılmadan okulun geçici olarak İstasyon İlkokulu binasında eğitim yapacağına dair basında haberler yer almıştır.³⁷⁶ Bu okulun öğrencileri ise Kurtuluş ve İhsaniye okullarına yerleştirilmişlerdir. Konya Maarif Kolejinin eğitime başladığı İstasyon İlkokulu'nun binası Konya Garı'nın yanında bulunuyordu.³⁷⁷ Daha önce Bağdat Oteli olarak kullanılan³⁷⁸ bu bina "adını 1896'da Almanların inşa ettiği, Konya'dan da geçen Anadolu-Bağdat demiryolundan" almıştır. Bina 1912 yılında Alman mühendis ve işçilerinin konaklaması için yapılmış, daha sonra Milli Mücadele yıllarında Güney Cephesi Komutanlığı komutanlık merkezi binası olarak düzenlenmiştir.³⁷⁹ Bina incelendiğinde günün koşullarına göre oldukça modern olduğu görülmektedir. Mülkiyeti TCDD ait olan binanın boşaltılması için Konya Gar Şefliğine emir verilmiştir.³⁸⁰ Milli Eğitim Bakanlığı ve TCDD arasında yapılan sözleşme ile bina üç yıllığına Konya Maarif Kolejine tahsis edilmiştir.³⁸¹ Binanın boşaltılmasından sonra binada gerekli tadilat ve düzenlemeleri yerinde görmek amacıyla 5 Temmuz 1955'te Maarif Vekâleti Mimarları Konya'ya gelmiştir.³⁸² Tadilat için 50.000 Türk Lirası ödenek ayrılmış ve tadilat için 29 Ağustos 1955'te ihaleye çıkılmıştır.³⁸³ Konya Maarif Kolejinin geçici olarak kullanıldığı bina üç katlı ve sobalı idi. "Öğrenci sayısının az olduğu tarihlerde

³⁷¹ **Yeni Konya**, S.1997, 15 Ocak 1955, s.1.

³⁷² **a.y.**, S.1956, 6 Aralık 1954, s.1; **a.y.**, S.1997, 15 Ocak 1955, s.1.

³⁷³ **a.y.**, S.2044, 2 Mart 1955, s.1.

³⁷⁴ **a.y.**, S.2049, 7 Mart 1955, s.1.

³⁷⁵ **a.y.**, S.2051, 9 Mart 1955, s.1.

³⁷⁶ **a.y.**, S.1956, 6 Aralık 1954, s.1; **a.y.**, S.1997, 15 Ocak 1955, s.1.

³⁷⁷ Ali Tartanoğlu, **Konya Maarif Koleji'nden Meram Anadolu Lisesi'ne Elli Yılın Öyküsü**, İstanbul, 2005, KMKD Yayınları, s.68.

³⁷⁸ **Yeni Konya**, S.1991, 15 Ocak 1955, s.1; **Konya İl Yıllığı 1967**, s.278.

³⁷⁹ Tartanoğlu, **a.g.e.**, s.68.

³⁸⁰ **Yeni Konya**, S.1997, 22 Ocak 1955, s.1.

³⁸¹ **a.y.**, S.2214, 15 Ağustos 1955, s.1.

³⁸² **a.y.**, S.2178, 06 Temmuz 1955, s.2.

³⁸³ **a.y.**, S.2216, 17 Ağustos 1955, s.1.

bina yeterli olurken, bu sayının artması sebebiyle “yatakhane” olarak kullanmak üzere ayrı bir bina kiralanmıştır”.³⁸⁴

Kolej geçici binasında eğitim-öğretime devam ederken okulun ihtiyaç duyduğu yeni binayı yapmak amacıyla Nafia Vekâleti tarafından 30 Haziran 1959 tarihinde kapalı zarf usulü ile ihale yapılmıştır.³⁸⁵ Konya Maarif Kolejinin yeni bina inşaatı ise ancak 1968 yılında bitmiştir.³⁸⁶ Konya Koleji 1968-1969 eğitim öğretim yılına yeni binasında girmiştir. 1971 yılında spor salonu, dil laboratuvarı ve yatakhane eklenmiştir.³⁸⁷

1.5.6. Samsun Maarif Koleji Binası

Samsun Maarif Koleji 8 Aralık 1955 tarihinde günümüzde yıkılmış olan Eski Samsun Müzesi'nin binasında öğretime başlamıştır. Okul daha sonra eski Kız Sanat Enstitüsü ve eski Merkez Ortaokulu binalarında öğretim yapmıştır. Ancak bu binalar eğitim için uygun değildi.³⁸⁸ Samsun Maarif Koleji 1971-1972 eğitim-öğretim yılında otuz dönüm arazi üzerine kurulan yeni binasına taşınmıştır.³⁸⁹ Kolejin yeni binası için 24 Eylül 1957'den başlayarak 9 Aralık 1957 mesai saati bitimine kadar devam eden Samsun'da inşa olunacak kolej binası projelerinin hazırlanması için Nafia Vekâleti Tapu ve İmar İşleri Reisliği tarafından yarışma düzenlenmiştir. Ord. Prof. Emin Onat, Y. Mimar Sezai Ergüç, Y. Müh. Mithat İlkay, Y. Müh. Serbülent Bingöl, Y. Mimar Raşit Uybadun, Y. Müh. Mim. Vedat Dalokay ve Y. Müh. Mim. Ayhan Tayman asil jüri ve Y. Müh. Mim. Aktan Okan'ın raportör olarak yer aldığı yarışmanın amacı “verilen ihtiyaç programına uyularak iyi bir sirkülasyon, mevzuuna uygun bir mimari ve ön plânda iktisadi inşaat sistemini ihtiva eden bir proje” elde etmektir. Bu proje yarışmasına yabancı mimar ve mühendisler katılamıyordu. Yarışmada birinciye 12.000 TL, ikinciye 9.000 TL, üçüncüye 6.000 TL ve üç mansiyona da 3.000 TL ödül verilmiştir.³⁹⁰

³⁸⁴ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat

³⁸⁵ İhale Konya Maarif Kolejinin birinci kısım inşaatı içindi ve keşif bedeli 5.922.921,03 Türk lirası idi. Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin 1959 yılına ait ticaret odası belgesi ile usulü dairesinde 191.437,63 liralık muvakkat teminat vermeleri gerekiyordu. **Resmi Gazete**, S. 10228, 11 Haziran 1959, s.21887.

³⁸⁶ Tartanoğlu, a.g.e., s.66.

³⁸⁷ **Konya Anadolu Lisesi 1984-1985 Okul Yıllığı**, s.y.

³⁸⁸ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

³⁸⁹ Samsun Anadolu Lisesi Kitabesi, **Samsun Anadolu Lisesi Mezunlar Yıllığı 2000**; Baki Sarısakal, **Samsun Eğitim Tarihi**, Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Samsun, 2011, C.II, s.275.

³⁹⁰ **Resmi Gazete**, S.9714, 24 Eylül 1957, s.17899.

Yarışmadan sonra Samsun Maarif Kolejinin yeni binasının birinci kısmı inşası için Nafia Vekâleti tarafından 28 Mayıs 1959 tarihinde 5.922.921,03 TL’lik keşif bedeli eksiltmeli ihaleye çıkılmıştır. Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin 1959 yılına ait ticaret odası belgesi ile usulü dairesinde 191.437,63 liralık muvakkat teminat vermeleri gerekiyordu.³⁹¹

Samsun Maarif Kolejinin yeni binası diğer kolejlerin yeni binaları gibi oldukça geniş bir araziye, 30 dönüm üzerine, kurulmuştur. Ana okul binası, kantin, yemekhane ve yatakhane ile spor salonunun yer aldığı yeni yerleşkede Carl Tobey tarafından yapılan³⁹² bir botanik bahçesi de yer almıştır. Farklı binalardan oluşan okul yerleşkesi ‘‘kare bölünmüş beton döşemeyle yağmur-çamurdan arındırılmış bahçe ile bina ve bölümler arasında üstü beton kaplı geniş patika bağlantı’’ yolları yapılmıştır.³⁹³

1.5.7. Diğer Maarif Kolejlerinin Binaları

İlk etapta açılan 6 Maarif Kolejine zamanla yeni kolejler eklenmiştir. 1970 yılında Bursa, 1971 yılında Ankara, 1973 yılında ise Erzurum ve 1975 yılında ise Adana Maarif Koleji açılmıştır.

Bursa Maarif Koleji kuruluşunda kendisine ait binası olmadığı için 1971-1974 yılları arasında kız ğrencileri Bursa Kız Lisesi’nde, erkek öğrencileri de Bursa Erkek Lisesi’nde öğretimini sürdürmüştür. 1974-1975 ğretim yılında bütün öğrencileri ile beraber Mithat Paşa İlkokulu’nda öğretimine devam etmiş, 1976-1977 ğretim yılında şu anda ğretim yaptığı kendi binasına taşınmıştır. 1971 yılında açılan Ankara Maarif Koleji ise farklı binalarda hizmet vermiştir.³⁹⁴

1973 yılında ise Erzurum Maarif Koleji 1973 yılında Verem Hastanesi binasında geçici olarak eğitime başlamıştır. şimdi emniyet binası olarak kullanılan

³⁹¹ a.y., S.10216, 28 Mayıs 1959, s. 21738; a.y., S.10219, 1 Haziran 1959, s.21779; a.y., S.10222, 4 Haziran 1959, s.21825.

³⁹² Sarısakal, a.g.e., C.II, s.275.

³⁹³ 1974-1975 Eğitim-ğretim Yılında Samsun Maarif Kolejinde daha sonraki yıllarda Samsun Anadolu Lisesi adı altında okuyan 1981 Yılı Mezunu Dursun Güleç ile Yapılan Yazılı Mülakat.

³⁹⁴ 11 Ağustos 2016 tarihinde tez çalışmamız kapsamında Ankara Maarif Kolejinin devamı niteliğinde olan Ankara Yenimahalle Atatürk Anadolu Lisesi ziyaret ettik. Okulun tarihçesinde Maarif Koleji olarak kurulduğu yazıldığı halde okul görevlileriyle yapılan görüşmelerde görevliler okulun daha önce başka bir binada eğitim-ğretim yaptığını, Maarif Kolejine ait arşiv evraklarınsa bu okula devredildiğini ve daha önceki binanın Ankara Atatürk Lisesi olduğunu belirttiler. Adı geçen okula yaptığımız çalışma ziyaretinde Yenimahalle Atatürk Anadolu Lisesi’nde görevlilerin verdiği bilgi Ankara Atatürk Lisesi görevlileri tarafından teyit edilmedi.

yerde bir süre eğitimine devam etmiştir. Daha sonra günümüzde Erzurum Anadolu Lisesi'nin bulunduğu binaya taşınmıştır.

Adana Maarif Koleji 15 Ekim 1975 tarihinde Merhum Musa Ballı'nın okul olarak tahsis ettiği Reşatbey Mahallesinde, iki katlı, bahçeli tarihi konakta öğretime başlamıştır. Koleji aynı yıl Anadolu Lisesine dönüştürülmüştür.

1.6. Maarif Kolejlerinin Açılış Törenleri

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini 1954-1955 eğitim-öğretim yılında açmak amacıyla büyük bir gayret göstermiştir. Ancak gerekli bütçe sağlanamadığından bu okulların açılışı gecikmiştir. 1954 yılı bütçesinde yeterli miktarda parasal kaynak kalmadığı için okulların açılışı için gerekli olan kaynağın 1954 yılı bütçesine eklemesi yoluna gidilmiş ve bu amaçla Hükümet kanun teklifinde bulunmuştur. Teklif önce Milli Eğitim Komisyonu'nda sonrada Bütçe Komisyonu'nda görüşülmüştür. Ancak buradaki görüşmelerin uzun sürmesi sebebiyle kanun teklifi ancak 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda görüşülebilmştir. Buradaki görüşmelerde birçok milletvekili okulların açılmasını isabetli bulmuş ve Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'yı okulların açılışı sebebiyle desteklemiş ve tebrik etmiştir. Ancak Kolejlerin açılış yeri ile ilgili Meclis'te tartışmalar yaşanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Konya'da açılmayı planlanmıştı. Milletvekillerinin çoğunluğu bu yerlere ek olarak Karadeniz ve Doğu'da da birer kolej daha açılmasını talep etmiştir. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın ısrar ve çabalarına rağmen, konu üzerinde Meclis'te bir anlaşma çıkmayınca, kanun tasarısı kabul edilmeyerek mezkûr komisyonlara geri gönderilmiştir. Komisyonlar mevcut 4 olan kolej sayısını 6'ya çıkararak kanun teklifini tekrar TBMM Başkanlığı'na havale etmişlerdir. Tasarı ancak 24 Şubat 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda görüşülmüş ve burada kabul edilerek yasalaşmıştır. Bu arada 1954-1955 eğitim-öğretim yılının ilk yarısı sona ermiş ve ikinci devre başlamıştır. Bu yüzden okulların artık bu eğitim-öğretim yılında açılmasının bir manası kalmadığından Maarif Kolejlerinin açılışı 1955-1956 eğitim-öğretim yılına sarkmıştır.

1954 yılının ortalarından itibaren Maarif Kolejlerinin açılışı için hazırlıklara başlayan Milli Eğitim Bakanlığı bu amaçla yurtdışından yabancı öğretmen getirtmişti. Ancak Meclis'teki görüşmelerin uzun sürmesi ve okulların ihtiyaç

duyduğu tahsisatı sağlayacak kanunun 1955 yılı Şubat ayının sonlarında kabul edilmesi okulların açılışını gecikince Milli Eğitim Bakanlığının kolejlerin hazırlık çalışmaları için geniş bir zamanı olmuştur. Bu uzun süreye rağmen Maarif Kolejlerinin açılışlarının 1955-1956 eğitim-öğretim yılının başlangıcına yetişmediği görülmektedir. Tabii ki bu durum akla şu soruyu getirmektedir; “uzun hazırlık aşamasına rağmen kolejlerin açılışı geciktiği halde Milli Eğitim Bakanlığı neden ısrarla 1954-1955 eğitim-öğretim yılında bu okulların açılmasını istemiştir?” Bakanlığın okulların açılışında çok aceleci davrandığı ortadadır. Bu aceleciliğin sebebi ile ilgili elde herhangi resmi bir belge olmamasına rağmen olayların genel gidişatı bu okulların açılışında ABD ve NATO’nun doğrudan olmasa da dolaylı etkilerinin olduğuna işaret etmektedir.

1955 yılında Maarif Kolejlere resmi olarak açılmamış olsa bile kolejlerle ilgili hazırlıklar devam etmiştir. 1955-1956 eğitim-öğretim yılına kolejlerin açılışı yetiştirilmeye çalışılmıştır. Temmuz ayının ortalarında Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya Samsun ve Diyarbakır’da kolej açılacağı haberleri basında yer almıştı.³⁹⁵ Ağustos ayının başlarında 6 kolejden 4’ünün öğretim kadrosu belli olmuştur. İstanbul’da açılacak Maarif Koleji Müdürlüğü’ne İstanbul Atatürk Lisesi Kimya Öğretmeni Çorum Lisesi Eski Müdürü Macit Kılıçeri, İzmir Maarif Kolejinin Müdürlüğü’ne Karabük Lisesi Müdürü Yavuz Konnolu, Eskişehir Maarif Kolejinin Müdürlüğü’ne Ankara Atatürk Lisesi Kimya Öğretmeni ve Trabzon Lisesi Eski Müdürü Ömer Bayın, Konya Maarif Kolejinin Müdürlüğü’ne ise Hatay Maarif Müdürü Bilal Kutluğ atanmıştır.³⁹⁶ Öğretim kadrolarının yanında Maarif Kolejlere’nin öğrenci seçimine de başlanmıştır. Örneğin İstanbul Moda’da açılacak Maarif Koleji için başvuru süresi 12 Ağustos 1955’te sonra ermiştir. 300 öğrencinin başvurmuş olduğu okulda 24 Ağustos’ta seçme sınavı yapılmıştır.³⁹⁷ İmtihan neticeleri 17 Eylül 1955 tarihinde açıklanmış³⁹⁸ ve başarılı 90 öğrenci seçilmiştir.

Kolejlerin açılışına hazırlanılan günlerde Türkiye’de gündemi meşgul eden önemli gelişmeler yaşanıyordu. 1954 yılından itibaren Türk kamuoyunun en önemli gündem maddesi kuşkusuz Kıbrıs Meselesi idi. Kıbrıs Meselesi ve 6-7 Eylül

³⁹⁵ **Demokrat Eskişehir**, S.1758, 16 Temmuz 1955, s.1.

³⁹⁶ **Milliyet**, S.1879, 12 Ağustos 1955, s.3.

³⁹⁷ **a.y.**, S.1880, 13 Ağustos 1955, s.2.

³⁹⁸ **a.y.**, S.1912, 14 Eylül 1955, s.2.

olaylarının³⁹⁹ yaşadığı bir ortamda Maarif Kolejleri dönemde açılış törenlerini gerçekleştirerek eğitim-öğretim faaliyetlerine başlamışlardır. 1955 yılı Eylül ayının başlarında Moda Maarif Kolejinin hazırlıklarının tamamlanmak üzere olduğu haberleri basında yer almasına⁴⁰⁰ rağmen 1955-1956 eğitim-öğretim yılının açıldığı 26 Eylül 1955 tarihinde⁴⁰¹ Maarif Kolejlerinden hiçbiri henüz açılmamıştı. Yeni eğitim-öğretim yılının açıldığı gün Kadıköy Maarif Kolejinin ancak Ekim ayının ortalarında açılacağına dair basında haberler yer alıyordu.⁴⁰²

İlk Maarif Koleji Eskişehir’de açılmıştır. Demokrat Eskişehir gazetesi yabancı dilde eğitim yapacak bir kolejin Eskişehir’de açılmasından duyduğu memnuniyeti dile getirmiş ve kültürel sahada büyük bir inkişaf gösteren Eskişehir için bu kolejin “bir kültür mayası” teşkil edeceğini bildirmiştir.⁴⁰³ Gazete Ağustos ayında Kolejin önce 1 Ekim 1955 tarihinde eğitime başlayacağını⁴⁰⁴ sonra Kolejin 26 Eylül 1955 eğitime başlamasının muhtemel olduğunu belirtmiştir.⁴⁰⁵ Ancak okulun açılışı bu tarihlere yetiştirilememiştir. 1 Ekim 1955 tarihli Demokrat Eskişehir gazetesinde okulun 3 Ekim 1955 tarihinde açılacağı⁴⁰⁶ daha sonra okulun 7 Ekim 1955 tarihinde⁴⁰⁷ açılacağı haberi yer almasına rağmen Eskişehir Maarif Kolejinin açılışı ancak yeni eğitim-öğretim yılının açılışından iki hafta sonra 8 Ekim 1955 tarihinde gerçekleştirilebilmiştir.⁴⁰⁸ Kolejin açılışına Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ve kalabalık bir halk kitlesi katılmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı yaptığı konuşmada okulun açılışında duyduğu memnuniyeti dile getirerek şöyle demiştir:

“Bugün Eskişehir’de bir kolej açılıyor. Bunu İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Konya ve Samsun kolejleri takip edecektir. Bunlar Türk milletinin medenî dünyaya doğru yüzünü nasıl

³⁹⁹ Kıbrıs Meselesi ve 6-7 Eylül Olayları ile ilgili bakınız: **Cumhuriyet**, S.11113, 6 Temmuz 1955, s.1; **a.y.**, S.11115, 8 Temmuz 1955, s.1; **a.y.**, S.11118, 11 Temmuz 1955, s.1; **a.y.**, S.11119, 12 Temmuz 1955, s.1; **a.y.**, S.11144, 9 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11146, 11 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11153, 18 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11159, 24 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11160, 25 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11164, 29 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11166, 31 Ağustos 1955, s.1; **a.y.**, S.11166, 1 Eylül 1955, s.1; **a.y.**, S.11167, 2 Eylül 1955, s.1; **a.y.**, S.11170, 4 Eylül 1955, s.1; **a.y.**, S.11171, 5 Eylül 1955, s.1; **a.y.**, S.11173, 7 Eylül 1955, s.1; **a.y.**, S.11175, 9 Eylül 1955, s.1

⁴⁰⁰ **Milliyet**, S.1901, 3 Eylül 1955, s.1

⁴⁰¹ **a.y.**, S.1925, 27 Eylül 1955, s.2

⁴⁰² **a.y.**, s.2

⁴⁰³ **Demokrat Eskişehir**, S.1758, 16 Temmuz 1955, s.1.

⁴⁰⁴ **a.y.**, S.1788, 24 Ağustos 1955, s.1.

⁴⁰⁵ **a.y.**, S.1808, 19 Eylül 1955, s.1.

⁴⁰⁶ **a.y.**, S.1818, 1 Ekim 1955, s.1.

⁴⁰⁷ **a.y.**, S.1820, 4 Ekim 1955, s.1.

⁴⁰⁸ **a.y.**, S.1824, 8 Ekim 1955, s.1; **a.y.**, S.1826, 10 Ekim 1955, s.1; **Zafer**, S. 2431, 7 Ekim 1955, s.1; **a.y.**, S.2433, 9 Ekim 1955, s.1; **Akşam**, S.13293, 7 Ekim 1955, s.1; **Yenises**, S.1098, 10 Ekim 1955, s.1.

tevcih ettiğinin ve millî irfanımızın yanı başında dünya kültüründen nasibimizi alma yolundaki azminin bir ifadesidir. Memleketimizin, kalkınmasında kendisine gâye edindiği seviyeye varabilmesi için nasıl hamleler yaptığını görmektesiniz. Bunun yanı başında mânevi kalkınmaya da hız vermiş bulunuyoruz. İşte bunun maddi delilleri olan bu irfan müessesesinin Eskişehir'e mutlu ve hayırlı olmasını temenni eder, Bu müessesede çocuklarımızı milli duygularımıza uygun şekilde yetiştireceklerinden emin bulunduğum Amerikalı öğretmenlere teşekkür eder, kendilerine "hoş geldiniz" derim."⁴⁰⁹

Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın konuşmasından sonra Kolej Müdürü Ömer Bayın bir konuşma yaparak Kolej'in takip edeceği program hakkında açıklamalarda bulunmuştur.⁴¹⁰ Bu konuşmaya müteakiben Eskişehir Valisi Arif Özgen bir konuşmuş ve Maliye Bakanı Hasan Polat ile Nafia Bakanı Kemal Zeytinlioğlu'nun selam ve dileklerini iletmiştir. Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı açılış kurdelesinin kolej'in en küçük öğrencisi tarafından kesilmesini rica etmiş ve kolej'in ilk öğrencilerinin en küçüğü olan Sinan Boynuk tarafından kurdele kesilmiştir.⁴¹¹

Açılışı gerçekleşen ikinci kolej İzmir Bornova Maarif Koleji olmuştur. 11 Ekim 1955 tarihli nüshasında Ege Ekspres gazetesi Kolej'in yakında eğitime başlayacağını okuyucularına duyurmuştur.⁴¹² Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürü Tarık Asal⁴¹³ İzmir Maarif Kolejinde incelemelerde bulunarak okulun açılışı için eksiklerin tamamlanması için hazırlıkları gözden geçirmiştir.⁴¹⁴ 14 Ekim 1955 tarihinde basında kolej'in 22 Ekim 1955 tarihinde açılacağı haberi yer almıştır.⁴¹⁵ Nitekim İzmir Bornova Maarif Koleji 22 Ekim 1955'te Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürü, İzmir Valisi Kemal Hadımlı, Millî Eğitim Müdürü, Okul Müdürleri ve halkın katıldığı bir törenle açılmıştır.⁴¹⁶ Açılış töreninde Millî Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı yaptığı konuşmada eğitim alanında girişilen büyük hamlelerden bahsederek kolejlerin açılışı için şunları demiştir:

"Bu teşebbüs ve hareketler Türk milletinin millî irfanı, millî harsı, millî kültürü ve millî an'anesinin yanı başında dünya kültüründen de nasibini avuç avuç almak ihtiyacında

⁴⁰⁹ **Milliyet**, S.1937, 9 Ekim 1955, s.1 ve 7, **Demokrat Eskişehir**, S.1826, 10 Ekim 1955, s.1.

⁴¹⁰ **Vakit**, S.18652, 10 Ekim 1955, s.2.

⁴¹¹ **Milliyet**, S.1937, 9 Ekim 1955, s.7, **Demokrat Eskişehir**, S.1826, 10 Ekim 1955, s.1.

⁴¹² **Ege Ekspres**, S.1171, 11 Ekim 1955, s.2.

⁴¹³ **Vatan**, S.5201, 5 Kasım 1955, s.4.

⁴¹⁴ **Ege Ekspres**, S.1171, 11 Ekim 1955, s.2.

⁴¹⁵ **a.y.**, S.1174, 14 Ekim 1955, s.6.

⁴¹⁶ **Zafer**, S.2447, 23 Ekim 1955, s.1; **Sabah Postası**, S.956, 23 Ekim 1955, s.2; **Ege Ekspres**, S.1183, 23 Ekim 1955, s.1 ve 8.

bulduğunu takdir ettiğinin bir ifadesini teşkil eder. Türk milleti bu ihtiyacı duymuş ve bunu tatbik mevkiine koymuş bulunmakta. Biz burada bir vasıttan ibaretiz. Büyük Abdülhak Hamid'in dediği gibi "biz vasıtayız eser onundur". Biz Hükümet olarak vasıtayız arkadaşlar, eser Türk milletindedir."⁴¹⁷

Milli Eğitim Bakanı Celâl Yardımcı konuşmasının devamında yurdun dört köşesini irfan ağlarıyla örmeye çalıştıklarını dile getirmiş ve bazılarının okulların sayısal artışını eleştirdiği belirterek bunları "gözü ışıktan müteessir olan insanlar" olarak nitelendirerek eleştirmiştir.⁴¹⁸ Bakan "biz kemiyetle beraber, memlekette mutlak bir keyfiyet artışı kaydedecek olan, kemiyet artışlarına da devam edeceğiz"⁴¹⁹ demiştir. Bakan konuşmasında ayrıca talebelere Türk kültürü yanında garp kültürü vermek için Maarif Kolejlerini açtıklarını dile getirmiştir.⁴²⁰ Bakanın konuşmasından sonra Vali Kemal Hadımlı yaptığı konuşmada Ege'nin bilhassa lisan tedrisatı yapan kolejlere olan ihtiyacını belirtmiş⁴²¹ ve Kolejin kültür hayatı için çok büyük faydalar sağlayacağını dile getirmiştir.⁴²² Kolej Müdürü Yavuz Konlolu'lu ise kolejin teşekkülüne ait izahlı bir konuşma yapmıştır.⁴²³ Konlolu konuşmasında İzmir Maarif Kolejinin mana ve ehemmiyetini belirterek bu Kolejin açılmasının Türk kültür hayatı üzerinde çok büyük rol oynayacağını söylemiştir.⁴²⁴

Konuşmaların ardından İzmir Bornova Maarif Kolejinin açılış kurdelesi Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın ricası üzerine⁴²⁵ en küçük öğrencinin velisi Hayriye Özerdim tarafından kesilerek okul resmen açılmıştır.⁴²⁶ Basında İzmir Bornova Maarif Koleji "İngilizce tedrisat yapacak olan Türk Lisesi"⁴²⁷ olarak tanımlanmıştır. Özellikle Türk kelimesinin vurgulanmış olması yabancı dilde eğitim yapacak olan bu kolejin yabancı bir okul olmadığı aksine milli olduğu vurgulanmak istenmiştir. Açılış töreni sonrasında Kolejde bir yemekte verilmiştir. Yemekte konuşan Belediye Başkan Vekili ve Demokrat Parti İl Başkanı Enver Dünder Başar uzun zamandan beri ihtiyaç duyulan Kolejin açılmasının başarılması ve Kolejin

⁴¹⁷ Zafer, S.2447, 23 Ekim 1955, s.4.

⁴¹⁸ a.y., S.2447, 23 Ekim 1955, s.4.

⁴¹⁹ Ege Ekspres, S.1183, 23 Ekim 1955, s.8.

⁴²⁰ Sabah Postası, S.956, 23 Ekim 1955, s.2; Ege Ekspres, S.1183, 23 Ekim 1955, s.8.

⁴²¹ Milliyet, S.1951, 23 Ekim 1955, s.1.

⁴²² Ege Ekspres, S.1183, 23 Ekim 1955, s.8.

⁴²³ Milliyet, S.1951, 23 Ekim 1955, s.1; Tercüman, S.133, 23 Ekim 1955, s.3.

⁴²⁴ Demokrat İzmir, S.2108, 23 Ekim 1955, s.2.

⁴²⁵ Sabah Postası, S.956, 23 Ekim 1955, s.2; Ege Ekspres, S.1183, 23 Ekim 1955, s. 8

⁴²⁶ Demokrat İzmir, S.2108, 23 Ekim 1955, s.1, 23 Ekim 1955 tarihli Sabah Postası gazetesinde yer alan habere göre ise İzmir Kız Lisesi Müdür Yardımcısının kurdeleyi kestiği haberi yer almaktadır. Ancak diğer kolejlerin açılışında kurdelelerin en küçük öğrencinin velisi tarafından kesildiği göz önüne alındığında Demokrat İzmir'in haberinin daha doğru olduğunu söylenebilir.

⁴²⁷ Sabah Postası, S.956, 23 Ekim 1955, s.2.

açılışının gecikmesinin sebepleri izah ederek Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'ya teşekkür etmiştir.⁴²⁸

İzmir Bornova Maarif Koleji 22 Ekim 1955'te açılışı gerçekleşmesine rağmen Özel Ege Koleji'nden öğrenciler devraldığı için hazırlık sınıfı dışında da öğrencileri bulunmaktaydı. Okulun özelden devlete geçişi okulda bir takım değişikliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Bu süreci Özel Ege Koleji öğrencisi iken İzmir Bornova Maarif Kolejinde alınan öğrencilerden biri olan Yurdal Keskiner. Özel Ege Koleji'nden İzmir Maarif Kolejine geçişi şu sözleriyle özetlemiştir:

“Ege kolejinin hazırlık sınıfı bitmiş yaz başlamıştı. Ortaokul öğrencisi olmanın azar azar farkına varmaya başladık... Bize okulun adının değiştiğini, “İzmir Koleji” olduğunu açılış konuşmasında yeni müdürümüz Yavuz Bey söyledi. Okulun havasında bir değişiklik vardı. Yeni yeni yüzler, yeni yeni öğretmenler, yeni yabancı hocalar. Sanki eski hava tamamen yok olmuş aynı yerde yeni bir okula gelmiştik. Akşam masalarda kuru fasulye-pilav-turşuyu görünce, biraz buruklukla okulun devlete satıldığını hemen anlayıverdik. Türk ve yabancı öğretmenler çoğalmıştı ama okulda Türkçe geçerli olmaya başlamıştı.”⁴²⁹

Kolejin özelden devlete geçişinin Özel Ege Koleji'nden devralınan öğrenciler üzerinde olumsuz bir tablo oluşturduğu görülmektedir.

Açılışı gerçekleşen üçüncü kolej Kadıköy Maarif Koleji olmuştur. Vatan gazetesinin 5 Kasım 1955 tarihinde “Dördüncü kollej Kadıköy'de açıldı” başlıklı haberinde Maarif Kolejinin açılışı yer almıştır.⁴³⁰ Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 22 Ekim 1955'te İzmir Maarif Kolejinin açılışı sırasında Kadıköy Maarif Kolejinin 15-20 gün içerisinde açılacağını söylemiş⁴³¹ daha sonra ise 31 Ekim 1955'te ise açılacağını belirtmiştir⁴³². Ancak Kolejin açılışı bu tarihe yetiştirilememiştir. Moda'daki Kapusen Manastırı binasında eğitim verecek olan⁴³³ Kadıköy Maarif Kolejinin 4 Kasım 1955 tarihinde Cuma günü açılacağı bildirilmiştir.⁴³⁴ Nihayet Kadıköy Maarif Koleji 4 Kasım 1955 tarihinde Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ve Irak Maarif Nazırı⁴³⁵ Halil Kenne'nin⁴³⁶ katıldığı bir törenle açılmıştır. Törene ayrıca Vali Yardımcısı Nafi Tamer, Kadıköy Kaymakamı

⁴²⁸ Zafer, S.2447, 23 Ekim 1955, s.4.

⁴²⁹ BAL'ın 50 Yılı, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir, 2004, s.33.

⁴³⁰ Vatan, S. 5201, 5 Kasım 1955, s.1.

⁴³¹ Zafer, S.2447, 23 Ekim 1955, s.4.

⁴³² Milliyet, S.1954, 26 Ekim 1955, s.7; a.y., S.1958, 30 Ekim 1955, s.2; Yeni Selamet, S.1487-711, 22 Ekim 1955, s.2.

⁴³³ Milliyet, S.1958, 30 Ekim 1955, s.2.

⁴³⁴ a.y., S.1960, 1 Kasım 1955, s.2; a.y., S.1962, 3 Kasım 1955, s.2.

⁴³⁵ a.y., S.1963, 4 Kasım 1955, s.2; a.y., S.1964, 5 Kasım 1955, s.1.

⁴³⁶ Demokrat Eskişehir, S.1842,01 Kasım 1955, s.1.

Sabahattin Bilgitay, Teknik Üniversite Rektörü Ord. Prof. Hulki Erem, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürü Tarık Asal, Çapa Eğitim Enstitüsü Müdürü Kemal Kaya, profesör, öğretmen ve öğrenci velilerinin hazır bulunduğu bir törene askeri bando da katılmıştır.⁴³⁷

Okul Müdürü Macit Kılıçyeri açış konuşmasını yaptıktan sonra öğrenciler adına Faruk Dumer, veliler adına da Arif Hikmet bir konuşma yapmıştır.⁴³⁸ Bu konuşmalardan sonra Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ise yaptığı konuşmada okulun memlekete hayırlı olması temennisinde bulunarak⁴³⁹ şöyle demiştir:

*“Türk milletinin hizmetinde ve nura giden yollar üzerinde bulunduğumuzun bir örneğini vermekle bahtiyarız. Bu yollar hürriyet, bu yollar demokrasi, bu yollar medeniyet ve irfan yoludur. Bu yollarda yürümek ve tahakkuk ettirmek kudretini Türk milletinin sesinden almaktayız. Onu duyuyor, onu anlıyoruz, onlardan kuvvet alıyor ve tatbik ediyoruz. İşte onun için Allah bizi milletin bu hizmetinde muvaffak edecektir.”*⁴⁴⁰

Celal Yardımcı ayrıca Batı diliyle eğitim yapan yeni kolejler açılacağını ve çocuklarını Batı kültürü ile yetiştirmek isteyen velilerin istikbale ümitle bakmaları lazım geldiğini de söylemiştir.⁴⁴¹ Celal Yardımcı konuşmasının ardından okulun en küçük öğrencisi Münir Ülgen’in velisi Nadiye Noyan’dan kurdeleyi kesmesi rica etmiştir.⁴⁴² Kurdelenin kesilmesi ile Kadıköy Maarif Koleji 4 Kasım 1955’te resmen açılmıştır. Okul resmi olarak açılmasına rağmen okuldaki tamirat işleri ancak Aralık ayında sona ermiştir.⁴⁴³

Açılışı gerçekleşen dördüncü Maarif Koleji Konya Maarif Koleji olmuştur. Konya Maarif Kolejinin açılışı diğer kolejlerde olduğu gibi 1954-1955 eğitim-öğretim yılında yapılması planlanmıştır. 1955 yılının Ocak ayında açılışının yapılacağı basında yer almış⁴⁴⁴ olmasına rağmen okulun açılışı TBMM’de kolejlerin açılışı için ihtiyaç duyulan tahsisatı sağlayan kanunun geç kabul edilmesi sebebiyle gerçekleştirilememiştir. Ancak kolej ile ilgili hazırlıklar sürmüştür. Konya Maarif Koleji için İzmir Mithat Paşa Erkek Sanat Enstitüsü’nde imal edilen eşyaların⁴⁴⁵ bir kısmı Ocak 1955’te Konya’ya getirilmiş ve bu eşyalar İstasyon Okulu’nda muhafaza

⁴³⁷ **Vatan**, S.5201, 5 Kasım 1955, s.4.

⁴³⁸ **Vatan**, S.5201, 5 Kasım 1955, s.4.

⁴³⁹ **Milliyet**, S.1964, 5 Kasım 1955, s.1.

⁴⁴⁰ **Tercüman**, S.146, 5 Kasım 1955, s.7.

⁴⁴¹ **a.y.**, s.7.

⁴⁴² **Vatan**, S.5201, 5 Kasım 1955, s.4.

⁴⁴³ **Milliyet**, S.2002, 13 Aralık 1955, s.3.

⁴⁴⁴ **Yeni Konya**, S.1963, 11 Aralık 1954, s.1.

⁴⁴⁵ **a.y.**, S.2060, 18 Mart 1955, s.1.

altına alınmıştır.⁴⁴⁶ Okul için memur ataması yapılmış⁴⁴⁷ kolejin bütün mefruşatı Mayıs ayının sonlarında tamamlanmış⁴⁴⁸ ancak açılış hazırlıkları Temmuz ayında da devam etmiştir.⁴⁴⁹ Kolejın Ekim ayı içerisinde eğitim başlayacağı haberleri basında yer almıştır⁴⁵⁰. 9 Ekim 1955 tarihli nüshasında kolejın yakında açılacağı haberini veren⁴⁵¹ Yeni Konya gazetesi 12 Ekim 1955 tarihli nüshasında kolejın ne vakit açılacağını sormuş⁴⁵² 31 Ekim 1955 tarihli nüshasında ise kolejın açılış tarihini kimsenin bilmediğini belirtmiştir.⁴⁵³ Konya Maarif Kolejının resmi açılışı Kadıköy Maarif Kolejının açılışından bir hafta sonra 11 Kasım 1955 tarihinde gerçekleşmiştir.⁴⁵⁴ Okulun resmi açılışı 11 Kasım 1955 tarihinde gerçekleştirilmiş olmasına rağmen okul 7 Kasım 1955 tarih eğitim-öğretime başlamıştır.⁴⁵⁵ 11 Kasım 1955'teki açılış törenine Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Osman Faruk Verimer, Vali Vekili Arif Onursal, Konya Milletvekili Himmet Ölçmen katılmışlardır. Açılış töreninde Vali Vekili Arif Onursal ve Konya Milletvekili Himmet Ölçmen'nin konuşmalarından sonra⁴⁵⁶ kürsüye çıkan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı burada yaptığı konuşmada şöyle demiştir:

“Bu Kolejın açılışında mündemiç olan mana şudur. Bu kolejler, iman ve akidesine bağlı olan Türk'ün dünya kültürüne tevcih edilmiş olmasının ifadesidir... Kolejlerin açılması belki gecikmiştir. Buna sebep olan birçok amiller vardır. Bu Kolejlerin açılması milli kültür, milli hars ve an'aneyi rencide eder mi diye düşündük. Neticede bunların açılmasında bir mahzur olmayacağını anlayınca karar verdik ve tahakkuk safhasına geçtik. Hadiseler göstermiştir ki bu kabil korkulara mahal yoktur. Bu itibarla, bu okulların açılmasına karar verildiğinin ertesi günü, bu kararda isabet olduğu milletçe tasvip edilmiştir. Kararlar milletindir. Biz icra organıyız. Tek kelime... Hamit'in dediği gibi “Ben vasıtayım, eser onundur.” “Eser Türk milletininindir, biz sadece vasıtayız.”⁴⁵⁷

Açılışı gerçekleşen beşinci kolej Samsun Maarif Koleji olmuştur. Samsun Maarif Koleji 8 Aralık 1955 tarihinde resmen açılmıştır. Samsun Maarif Koleji ilk

⁴⁴⁶ a.y., S.1992, 10 Ocak 1955, s.1.

⁴⁴⁷ a.y., S.2131, 20 Mayıs 1955, s.2.

⁴⁴⁸ a.y., S.2141, 31 Mayıs 1955, s.1.

⁴⁴⁹ a.y., S.2179, 6 Temmuz 1955, s.2.

⁴⁵⁰ a.y., S.2253, 23 Eylül 1955, s.2.

⁴⁵¹ a.y., S.2269, 9 Ekim 1955, s.1.

⁴⁵² a.y., S.2272, 12 Ekim 1955, s.1.

⁴⁵³ a.y., S.2291, 31 Ekim 1955, s.1.

⁴⁵⁴ a.y., S.2302, 11 Kasım 1955, s.1; a.y., S.2303, 12 Kasım 1955, s.1; **Tercüman**, S.153, 12 Kasım 1955, s.3.

⁴⁵⁵ **Yeni Konya**, S.2293, 2 Kasım 1955, s.1; a.y., S.2297, 6 Kasım 1955, s.1; a.y., S.2299, 8 Kasım 1955, s.1.

⁴⁵⁶ **Yeni Selamet**, S.1487-730, 14 Kasım 1955, s.2.

⁴⁵⁷ **Yeni Konya**, S.2303, 12 Kasım 1955, s.1.

etapta açılması planlanan 4 kolej arasında yer almıyordu. Samsun Maarif Koleji için önceden hazırlık yapılmamasına rağmen kolejin 1955-1956 eğitim-öğretim yılında açılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yoğun bir çaba sarf edilmiştir. Kolejın 1955-1956 eğitim-öğretim yılında açılacağını 12 Mayıs 1955 tarihli nüshasında okuyucularına duyuran Bafra gazetesi kolejin yatılı olacağını ve her biri otuz kişiden oluşacak üç sınıfının olacağını okuyucularına duyurmuştur.⁴⁵⁸

3 Eylül 1955'te Orta Öğretim Genel Müdürlüğü 230-56-6744 sayılı yazı ile Müdürler Komisyonu'na başvuruda bulunarak Samsun'da bir kolej açılmasını istemiştir. Müdürler Komisyonu 3 Eylül 1955 tarihinde 405-1-300 sayı ile verdiği cevapta Samsun'da bir kolej açılmasının uygun olduğu ve gerekli tescil muamelesinin yapılması istenerek Bakanlığın onayına sunulması istenmiştir. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı 9 Eylül 1955 tarihinde bu kararı onaylamış ve karar yürürlüğe girmiştir.⁴⁵⁹

Açılışı gerçekleşen altıncı Maarif Koleji ise Diyarbakır Maarif Koleji olmuştur. Diyarbakır Maarif Koleji de Samsun Maarif Koleji gibi ilk etapta açılması planlanan 4 okul arasında yer almıyordu. Ancak sonradan Diyarbakır Maarif Kolejının açılmasına karar verilmesi sebebiyle Bakanlık herhangi bir hazırlık yapmamıştı. Nitekim hazırlıkların uzun sürmesi sebebiyle okulun açılışı bir yıl gecikmiştir. Buna rağmen Bakanlık Diyarbakır Maarif Kolejının bir an önce açılabilmesi için hazırlıklara başlamıştır. 23 Temmuz 1956'da Orta Öğretim Genel Müdürlüğü 5833 sayılı yazı ile Müdürler Komisyonu'na başvuruda bulunarak Diyarbakır'da bir kolej açılmasını istemiştir. Müdürler Komisyonu verdiği cevapta⁴⁶⁰ Diyarbakır'da kolej açılmasının uygun olduğu ve gerekli tescil muamelesinin yapılması istenerek Bakanlığın onayına sunulması istenmiştir. Milli Eğitim Bakanı Ahmet Özel 7 Ağustos 1956 tarihinde bu kararı onaylamış ve karar yürürlüğe girmiştir.⁴⁶¹ Okulunu açılışına 7 Ağustos 1956'da izin verilmesine rağmen Diyarbakır Maarif Kolejının açılması planlanan binanın yenilenme çalışmaları devam ettiği için açılış ancak 29 Ekim 1956'da yapılabilmektedir. 10 Ekim 1955 tarihli nüshasında Vakit gazetesi Diyarbakır'da yüz bin lira harcanarak İngilizce eğitim

⁴⁵⁸ Bafra, S.256, 12 Mayıs 1955, s.1.

⁴⁵⁹ Tebliğler Dergisi, C.XVIII, S.869, 19 Eylül 1955, s.134.

⁴⁶⁰ 31 Temmuz 1956 tarihli 405-1-198 Sayılı Yazı.

⁴⁶¹ Tebliğler Dergisi, C.XIX, S.917, 20 Ağustos 1956, s.127.

veren üç sınıftan oluşan bir yabancı dille eğitim yapan bir okul açıldığı haberini vermesine⁴⁶² rağmen okulun açılışı bir yıl sonra 29 Ekim 1956'da gerçekleşmiştir.

İlk açılan 6 kolejden 5'i yani Eskişehir, İzmir, Kadıköy, Konya ve Samsun Maarif Kolejleri Celal Yardımcı'nın Bakanlığı döneminde açılmış Diyarbakır Maarif Koleji ise Ahmet Özel'in Bakanlığı döneminde açılmıştır. Eskişehir, İzmir, Kadıköy ve Konya Maarif Kolejinin açılışına Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı katılmıştır. Hatta Kadıköy Maarif Kolejinin açılışına Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı Irak Maarif Nazırı Halil Kenne ile birlikte katılmıştır. Bakan ve yabancı Bakan düzeyinde gerçekleştirilen açılış törenlerine bürokrat, öğretmen, öğrenci ve kalabalık bir halk kitlesi de katılmıştır. Milli Eğitim Bakanı'nın Maarif Kolejlerinin açılışlarına katılması Hükümetin ve Milli Eğitim Bakanlığının Maarif Kolejlerine yükledikleri anlam ve verdikleri önemi göstermesi bakımından önemlidir. Kolejlerin açılışı için Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın gösterdiği yoğun gayret Hükümet'in bu kurumlardan birçok beklentisinin olduğunu göstermektedir. Açılışı için büyük bir bütçe ayrılan Kolejlerin bir an önce eğitime başlaması için kimi zaman bazı okullar binalarından çıkarılarak başka okullara eğitim-öğretime gönderilmişler ve boşalan binalara Maarif Kolejleri yerleşmiştir.

Sonradan açılışı gerçekleşen diğer Maarif Kolejleri Ankara, Bursa, Erzurum ve Adana Maarif Kolejleri olmuştur. Bu kolejlerden Ankara ve Adana'nın adı daha önce Meclis tartışmaları sırasında geçmiştir. Ancak ilk etapta buralarda kolej açılmamıştır.

⁴⁶² **Vakit**, S.1862, 10 Ekim 1955, s.2.

İKİNCİ BÖLÜM

MAARİF KOLEJLERİNİN EĞİTİM-ÖĞRETİM KADROSU

2.1. Maarif Kolejlerinde Görev Alan Öğretmenler

Maarif Kolejlerinde görev alacak öğretmenlerin nasıl seçileceği ve kimlerin bu okullarda görevlendirileceği konusu daha Maarif Kolejlerinin kuruluş aşamasında tartışmalara sebep olmuştur. Maarif Kolejlerinin kuruluşu sırasında yaşanan büyük sıkıntıların başında, bu okullarda görev yapabilecek nitelikte öğretmen bulma sorunu geliyordu. Zaten bu dönemde Türkiye’de eğitim alanında büyük bir öğretmen açığı vardı. 1951 yılında Türkiye’de genel nüfusa göre 440 vatandaşa 1 öğretmen düşüyorken ABD’de 1 öğretmene 120 kişi, Japonya’da 1 öğretmene 124 kişi, İtalya’da 1 öğretmene 160 kişi, Fransa’da 1 öğretmene 176 kişi, Büyük Britanya’da 1 öğretmene 208 kişi ve Batı Almanya’da 1 öğretmene 238 kişi düşüyordu.⁴⁶³ Türkiye’de bir öğretmene düşen kişi sayısı diğer ülkelere göre iki-üç kat daha fazlaydı.

Türkiye’de öğretmen açığının büyük oranlarda görüldüğü alanlarda biri de ortaöğretimdi. Ortaöğretimin bu dönemde yüzde yüz gerçekleştirilmesi için 5007 öğretmene ihtiyaç vardı. Bu okullardaki öğretmen ve idarecilerde genellikle arzu edilen nitelik ve sayıda değildi.⁴⁶⁴

Tokat Milletvekili Dr. Faruk Ayanoglu’nun Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’nın cevaplama istemiyle 15 Mayıs 1958 tarihinde TBMM Başkanlığı’na verdiği soru önergesine verilen cevap Türkiye’de öğretmen açığının ne boyutlarda olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Ayanoglu’nun soru önergesine 17 Kasım 1958 tarihinde cevap veren Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, hangi illerde lise olduğunu ve bu okullarda boş geçen dersler ile bu derslerin nasıl ve kimler

⁴⁶³ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1960, s.72-73.

⁴⁶⁴ a.y., s.48.

tarafından doldurulduğunu söylemiştir.⁴⁶⁵ Bu verilere dayanarak 1958 yılında sadece yabancı dil dersi öğretmenlerinin açığına bakmak bile sorunun ne boyutlarda olduğu konusunda fikir verecektir. Buna göre Türkiye'deki 71 lisesinin yabancı dil dersleri boş geçmekte veya bu dersler yabancı dil dersi öğretmeni olmayan kişiler tarafından doldurulmaktaydı. Liselerde boş geçen toplam 1178 saat yabancı dil dersi, İlkokul Öğretmeni, Tarih Öğretmeni, Matematik Öğretmeni, Edebiyat Öğretmeni, Fransızca Öğretmeni (İngilizce dersine giriyor), Felsefe Öğretmeni, Almanca Öğretmeni (İngilizce dersine giriyor), Türkçe Öğretmeni, Beden Eğitimi Öğretmeni, Coğrafya Öğretmeni, Resim Öğretmeni, Harp Okulu Öğretmenleri, Askerî Müzik Okulu Öğretmeni, Tabiiye Öğretmeni, Sağlık Müdürü, Orta öğretim Şb. Md. Muavini, Maarif Vekâleti Dış Münasebetlerde Memuru, Ziraat Vekâleti Müşaviri, Subay, Toprak Mahsulleri Memuru, Maarif Vekâleti Talim Terbiye Raportörü, Maliye Vekâleti Tercüme Bürosu Memuru, Veteriner, Liman Reisi, Serbest Eczacı, Teknik Ziraat Müdürü, Kaymakam, Hükümet Tabibi, Askerî tabip, Maarif Müdürü, Dış Tabibi, Serbest Ziraat Mühendisi, Arkeoloji Müzesi Müdürü, Maiyet Memuru, Serbest Avukat, Hazine Avukatı, Maden Mühendisi ile Serbest meslek erbabı kişiler tarafından doldurulmaktaydı. Yabancı dil bildiğini belgeleyen herhangi bir meslek sahibi kişi öğretmen olarak sınıfa girmiştir.

Yabancı dil açığının bu kadar yüksek olduğu bir ortamda Milli Eğitim Bakanlığı bu açığı kapatmak için dil bilen herhangi bir meslekteki bir kişiyi sınıfa öğretmen olarak koymaktan çekinmemiştir. Bu durumun birçok mahzuru olduğu açıkça belli iken Bakanlığın böyle bir çözüme yönelmesinin sebebi yaşanan öğretmen sıkıntısıdır. Kendi branşları dışında yabancı dil dersine giren öğretmenlerin, öğretmenlik formasyonu olmasına rağmen öğretecekleri yabancı dil ile ilgili herhangi bir formasyonları yoktu. Boş geçen derslerin çoğunu dolduran öğretmenlik dışındaki diğer meslek dallarındaki kişilerin ise öğretmenlikle ilgili herhangi bir formasyonu yoktu. Bu kişiler arasında belki kendi kişisel becerileri sayesinde çok iyi öğretmenlik yapmış olanlar olabilir. Ancak bunu tespit etmek oldukça güçtür. Milli Eğitim Bakanlığının bu yanlış uygulamasına rağmen Türkiye genelindeki liselerde 157 saat yabancı dil dersi boş geçmekteydi. Öğretmen açığının bu kadar yüksek olduğu bir ortamda Milli Eğitim Bakanlığının Türkçe-İngilizce eğitim-öğretim yapacak Maarif Kolejlerini açması, bu okullara ne kadar önem verdiğinin açık bir göstergesidir.

⁴⁶⁵ TBMMZC, D.XI, C.V, B.3, 17 Kasım 1958, s.82-106.

1960 yılında yayımlanan Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda mevcut kadroların bir kısmına asil öğretmen tayini mümkün olmadığı için okullarda yetersiz elemanların görevlendirildiği ve bu kurumların asıl fonksiyonlarını ifa etmekten çok uzak olduğunun altı çizilerek bu durumun sonucunda birçok öğrencinin başarısızlığa sürüklendiği ve “memleket gençliğinin büyük bir kısmının tahsilden mahrum kalmasına sebebiyet” verdiği ifade edilmiştir.⁴⁶⁶ “Bugünkü eğitim ve öğretim kadromuzun-bütün iyi niyetlere ve feragatli gayretlere rağmen- kalite ve sayı bakımından... istenilen neticeyi elde etmek için kifayetsiz olduğu, bu mesele ciddiyet ve süratle ele alınmadığı takdirde Türk milletinin gelecekteki inkişafı bakımından büyük bir tehlikenin ortaya⁴⁶⁷ çıkacağı belirtilmiştir. mezkûr rapor, yabancı dil öğretmenlerinin yetiştirilmesi konusuna da değinmiştir. Komisyonu Raporu'nda yabancı dil eğitiminin tatmin edici bir düzeyde olmadığını ve bu durumun yabancı dilde öğretim yapan resmî ve özel Türk Kolejlere ile yabancı özel okullarda genel olarak pek farklılık göstermediği ifade edilmiştir. Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda ayrıca “gerçekte dil öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğu bu çetin yolda bir eğitim görmemiş, dilini öğrettikleri memlekete gidip bilgi ve kabiliyetlerini geliştirme fırsatını bulamamışlardır. Yabancı memleketlere gönderilip dönenlerin birçoğu ise, hayat şartlarının zorluğu karşısında mesleklerini terk etme yolunu tercih etmişlerdir⁴⁶⁸” denilerek durumun ciddiyeti üzerinde durulmuştur.

Yabancı dil öğretiminde görülen başarısızlığın sebepleri üzerinde duran Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu dışında bu konu üzerine eğilen bir başka rapor da yine 1960 yılında hazırlanan Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu'dur. Bu raporda da Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nu destekleyici bir mahiyettedir. Bu raporda yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın sebeplerinden biri olarak öğretmenlerin iyi yetişmemesi veya yetiştirilmemiş olması olduğu belirtilerek yüksek vasıfta bir eğitim sağlanabilmesi için en önemli unsurun öğretmen olduğu vurgulanmış ve yabancı dil öğretiminde de başarısızlığın giderilmesi için, her şeyden önce bu işle görevli bulunan öğretmenlerin bir plâna göre gelişim kurslarına tabi tutulmaları gerektiği ifade edilmiştir.⁴⁶⁹ Yeni öğretmenlerin çok iyi yetiştirilmesi için üniversitelerle işbirliği yapılmasını isteyen

⁴⁶⁶ Milli Eğitim Bakanlığı, **Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu**, s.48.

⁴⁶⁷ **a.y.**, s.72.

⁴⁶⁸ **a.y.**, s.95-96.

⁴⁶⁹ Milli Eğitim Bakanlığı, **Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1960, s.29.

Komisyon ayrıca yabancı dil öğretim kurslarından ve yabancı ülkelerde çalışmakta olan özel enstitülerden faydalanılmasını, özellikle büyük merkezlerde her çeşit yabancı dil öğretim araçlarıyla donatılmış yabancı dil öğretecek okullar açılmamasını ve bu okullar geceleri, gündüz çalışan vatandaşlara, gündüzleri de yabancı dil öğretmeni olacak gençlere ve öteki vatandaşlara devamlı hizmet halinde bulunmasını istemiştir.⁴⁷⁰ Komisyon yabancı dil öğretimindeki başarısızlığın sebebin yalnızca öğretmen faktöründen kaynaklanmadığını belirterek yabancı dil öğretiminde güdülen gayelerin göz önünde bulundurulmamasının, eldeki kitapların çeşitli bakımlardan yetersiz olmasının, öğrencilerin ana dili bilgilerinin çok zayıf olmasının ve birtakım pratik vasıtaların eksikliği kaynaklandığını söylemiştir. Komisyon “yabancı dille öğretim yapan resmî ve özel kolejlerdeki durumun da pek farklı bir manzara göstermediği” ifade etmiştir.⁴⁷¹

Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu Maarif Kolejlerindeki öğretmen durumuna vurguda bulunarak bu okullarda Fen derslerini yabancı dille öğretmek için yeterli öğretmen bulunmadığı durumlarda bu kolejlerin kuruluş amaçların gerçekleşmeyeceği ve adı geçen dersler için yeterli öğretmen bulunması gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁷²

1955 yılına gelindiğinde Türkiye’de yabancı dil öğretmeni yetiştirmek için birçok farklı yolun denendiği görülmektedir. Galatasaray Lisesi ve yabancı okullardan mezun olanlara ek olarak 1938 yılında İstanbul Üniversitesi’nde 2 yıllık bir yabancı diller yüksekokulu, 1940 yılında Çapa’daki Yüksek Öğretmen Okulu’nda ve 1941’de Gazi Enstitüsü’nde yabancı dil bölümü açılmıştır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin filoloji bölümlerini bitirenlere pedagoji sertifikası verilerek yabancı dil öğretmeni yetiştirilmeye çalışılmıştır.⁴⁷³

Maarif Kolejlerinin açılma çalışmaları devam ederken Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı bu okullarda çalışacak iyi dil bilen öğretmen yetiştirmek için Gazi Enstitüsü’nde, Çapa Yüksek Öğretmen Okulu ve Yüksek Öğretmen Okulu’nda çalışmalar yapıldığını dile getirmiştir.⁴⁷⁴ Kolejlerin açıldığı ilk yılda da yabancı öğretmenler yerine Türk öğretmenlerin yetiştirilmesi meselesi gündeme gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerinde ders verecek nitelikte öğretmen ihtiyacını

⁴⁷⁰ a.y., s.29.

⁴⁷¹ a.y., s.29.

⁴⁷² a.y., s.28.

⁴⁷³ Demircan, a.g.e, s.102-106.

⁴⁷⁴ TBMMZC, D.X, C.IV, B.25, 10 Ocak 1955, s.52-53.

karşlamak amacıyla kendi kaynaklarından sağladığı Türk öğretmenlerinden yararlanma yoluna gitmiş ancak Bakanlık Türkiye’de bu okullarda çalışacak nitelikte öğretmen bulmakta zorlanmıştır. Bu yüzden Bakanlık, İngilizce olarak okutulacak dersler için yurtdışından öğretmen getirme yoluna gitmiştir. Hatta bu öğretmenler daha Maarif Kolejleri açılmadan önce Türkiye’ye getirilmiş ve İstanbul’da Maarif Kolejlerinin açılmasını beklemişlerdir.

2.1.1. Yabancı Öğretmenler

Maarif Kolejlerinde eğitim-öğretim Türkçe-İngilizce yapılmış ve bu okullarda görev alan öğretmenler, Türk ve yabancı olmak üzere iki ana kaynaktan sağlanmıştır. Maarif Kolejlerinde Türkçe, Tarih, Coğrafya gibi dersler Türkçe okutulmuş, Fen ve Matematik dersleri ise İngilizce okutulmuştur. Maarif Kolejlerinde nitelikli bir eğitim yapılması amaçlandığı için bu okullarda çalışacak öğretmenlerin de bu vasfa uygun olması gerekiyordu. Ancak Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde Milli Eğitim Bakanlığı Türkiye’de Maarif Kolejlerinde çalışacak nitelikte öğretmen bulmakta sıkıntı yaşamıştır. Özellikle bu dönemde dil bilen branş öğretmenlerini bulmak oldukça güçtü. Bu zorluk Türkçe okutulacak olan dersler için daha kolay aşılmıştır. Nitekim bu dersler için Milli Eğitim Bakanlığı kendi kaynaklarını kullanarak nitelikli öğretmen bulmuştur. Ancak Fen ve Matematik dersleri İngilizce okutulacağı için bu alanlarda dil bilen Türk öğretmen bulmak oldukça güç bir işti. Ayrıca yabancı dil derslerinde de durum benzerlik göstermiştir. Sonraki yıllarda Fen ve Matematik derslerine ek olarak Lise kısmında Psikoloji dersi de İngilizce olarak okutulduğu için bu derse uygun öğretmen bulmak da ayrı bir zorluk oluşturmuştur.

Hükümetin Maarif Kolejlerini açmak için ihtiyaç duyduğu tahsisatı sağlamak amacıyla TBMM Başkanlığı’na sunduğu kanun tasarısı⁴⁷⁵ ile Milli Eğitim ve Bütçe Komisyonları tutanakları (1/125) (1) görüşülürken, kanun tasarısı ile ilgili söz alan milletvekilleri öğretmen durumlarına da değinmişlerdir. Manisa Milletvekili Hikmet Bayur yaptığı konuşmada Milli Eğitim Komisyonu’nun tutanağın dördüncü maddesinde belirttiği yabancı dilde eğitim verecek olan Maarif Kolejlerinin açılmasını zaruri kılan ihtiyaca cevap vermek amacıyla mevcut orta ve teknik

⁴⁷⁵ 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Maarif Vekâleti kısmına ve 4926 sayılı Kanuna bağlı (2) sayılı cetvele bâzı kadrolar ilâvesi ve 1954 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası.

öğretim okullarında yabancı dilin güçlendirilmesi yaklaşımını doğru bulduğunu belirterek, bu kararın yerine getirilmesi istemiş ve yabancı dil bilen birkaç yüz öğretmen bulmanın güç olduğunu ifade etmiştir.⁴⁷⁶ Ankara Milletvekili Muhlis Ete ise aynı gün TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada Maarif Kolejleri için yurtdışından öğretmen getirilmesi ile bu uygulamanın meydana getireceği zararlı sonuçlara dikkati çekerek şöyle demiştir:

“Yeni resmî kolejler, şüphesiz ki, talebe, daha süratli, daha iyi öğrensin diye, Amerika ve İngiltere'den hoca getirtmek mecburiyetinde kalmaktadırlar. Bu hocalar derhal çocuklarla karşı karşıya geldikleri vakit mühim bir güçlkle karşılaşacaklardır. Çünkü Türk çocuğunun bünyesini, Türk çocuğunun hassasiyetini bilmeleri icabeder ki, kolaylıkla tedrisatta bulunabilsinler. Bugün muvaffakiyetle tedrisatta bulunabilen hocalar, Galatasaray, Amerikan Koleji ve Sen-Josefte uzun müddet tecrübesi olan hocalardır. Bu gibi liseleri yakından tetkik eden arkadaşlar bilirler ki, bizim memleketimizde 10-20 sene kadar hocalık eden yabancı hocalar Türk çocuğunun hassasiyetini ve zekâsını daha iyi takdir edecekler ve ona göre tedrisat yapacaklardır.”⁴⁷⁷

Muhlis Ete yurtdışından getirilen yabancı öğretmenlerin Türkiye'yi ve Türk öğrencisini tanınmadan hemen derslere sokulmasının mahzurlu olduğunu belirtmiş ve bu konuda tecrübeli olan yabancı öğretmenlerin derse sokulmasını istemiştir. Muhlis Ete'nin bu yaklaşımı eğitim bilimleri açısından daha doğru olmakla birlikte isteğinin yerine getirilmediği Milli Eğitim Bakanlığının sonraki uygulamalarından anlaşılmaktadır. Yabancı öğretmenlerin kısa bir uyum programından sonra derslere girdiği görülmektedir. Yapılan eleştirilere 10 Ocak 1955 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda cevap veren Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ise açılacak kolejlerde çalışacak öğretmenlerle ilgili tedbirlerin alındığını belirterek şöyle demiştir:

“Gerek Gazi Enstitüsünde, gerek Çapa'daki Yüksek öğretmen Okulunda, gerekse bu sene ihdasına sureti katiyede karar verdiğimiz ve yüksek müzaheret ve himmetinizle tahakkuk edecek olan Yüksek Öğretmen Okulunda iyi lisan bilen öğretmenlerin yetiştirilmesine çalışılacak ve aynı zamanda dışardan öğretmen getirilmek suretiyle okullarımızdaki lisan derslerinin gerek saatleri itibariyle gerekse okutulması mevzuunda keyfiyeti bakımından sıkı tedbirler alınacaktır.”⁴⁷⁸

Genel olarak milletvekillerin, basın ve kamuoyunun yabancı dille eğitim yapacak olan kolejlerin açılmasını destekledikleri ancak okullarda çalıştırılacak öğretmenlerin nasıl ve ne şekilde seçileceği konusunda bir ittifakın olmadığı

⁴⁷⁶ a.y., s.45.

⁴⁷⁷ a.y., s.46.

⁴⁷⁸ a.y., s.52-53.

görülmektedir. Öncelikle Milli Eğitim Bakanlığının kendi kaynaklarını kullandığını ancak Türk öğretmenlerin ihtiyaca cevap verememesi üzerine bu ihtiyacı karşılamak üzere yabancı öğretmen çalıştırma yoluna gittiği anlaşılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerinde çalışacak yabancı öğretmenleri seçmek ve çalıştırmak için farklı yollar takip etmiştir. Yabancı öğretmenler sözleşmeli olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından getirilenler, Fulbright bursu ile gelenler ve Barış Gönüllüsü olarak çalışanlar olmak üzere üç farklı kaynaktan sağlanmıştır. Maarif Kolejlerinin açıldığı ilk yıllarda sözleşmeli öğretmenler, 1960'lı yılların başından itibaren sözleşmeli öğretmenlerin yanında Fulbright bursu ile gelen öğretmenler ve 1960'lı yılların ortalarına doğru ise Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenlerin ağırlıklı olarak Maarif Kolejlerinde görev yapmaya başladığını görülmektedir.

Yurtdışından getirilen sözleşmeli yabancı öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı'nın talebi üzerine Dışişleri Bakanlığı kanalı ile Londra, Washington ve New York'taki elçilik ve/veya konsoloslukların ilgili birimleri tarafından seçildiği ve seçilen yabancı öğretmenlerle bir sözleşme yapıldığı anlaşılmaktadır. Yurtdışından getirilen öğretmenler Bakanlar Kurulu'nun izni ile Türkiye'de çalışma izni almışlardır. Ayrıca konu ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İçişleri, Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarına gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve bu Bakanlıklardan da ilgili izinler alınmıştır.

Yabancı öğretmenler ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında noter tasdikli sözleşmeler yapılmıştır. Bu sözleşmeler yabancı öğretmen ile Milli Eğitim Bakanlığını temsilen çalışacağı Maarif Kolejinin müdürü arasında yapılmıştır. Genelde iki sayfalık olan bu sözleşmeler bazen üç sayfa olarak da hazırlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan sözleşme formatı Maarif Koleji Müdürlükleri'ne gönderilmiştir. Türkçe olarak hazırlanmış olmakla beraber kimi sözleşmeler hem Türkçe hem de İngilizce olarak hazırlanmıştır.

Sözleşmelerde öğretmenin adı soyadı, baba adı, doğum tarihi, doğum yeri, uyruğu ve öğrenim durumunun belirtildiği giriş kısmından sonra içerik kısmı yer almıştır. Sözleşmeye göre yabancı öğretmenler; haftada 25 ders saatini geçmemek üzere (1969-1970'te yapılan sözleşmelerde 21 ders saati) kendi branşlarındaki dersi, eğer belirtilmişse gerektiğinde ikinci branş olarak da başka bir dersi okutmayı, okulun daimi öğretmeni sıfatıyla eğitim ve öğretime ait görevleri yapmayı, okul idaresince tespit edilecek günlerde nöbet tutmayı, ders dışı kol faaliyetlerinde görev almayı, kendisine okul idaresince okulun öğretim ve eğitimiyle ilgili çalışmalarda

verilecek görevleri yapmayı kabul etmiştir. Yabancı öğretmenler Türk memurların tabi olduğu gibi geçici göreve gittiklerinde yolluk alacaklar, Bakanlık ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle ilgili olup yürürlükte bulunan ve ileride konulacak olan kanun, tüzük ve yönetmeliklerle emirlere uymayı taahhüt etmişler ve sözleşme süresince siyaset, ticaret ve sanat ile uğraşmamayı ve Milli Eğitim Bakanlığının izni olmadıkça resmî veya özel başka bir görev almamayı kabul etmişlerdir.

Sözleşmeli olarak Maarif Kolejlerinde çalışan Yabancı Öğretmenlerin sözleşmeleri gereği özel ders vermeleri yasaktı. Tez çalışması kapsamında Maarif Kolejlerinin arşivlerinde yapılan araştırmada Konya Maarif Kolejinde çalışan yabancı öğretmenler dışındaki öğretmenlerin özel ders verdiğine dair herhangi bir belgeye rastlanmadı. Konya Maarif Koleji arşivinde yapılan çalışmalarda diğer kolej arşivlerinde rastlanılmayan özel ders için yabancı öğretmenlere verilen özel izinlerle karşılaşıldı. Özel Ders Verme Beyannamesi'ni almak için Yabancı Öğretmenler Konya Maarif Koleji Müdürlüğü'ne dilekçe ile başvuruda bulunduğu görüldü. Kolej Müdürlüğü'nün de öğretmenin dilekçesi ve iki nüsha halinde hazırladığı beyannameyi gereken iznin verilebilmesi için Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderildiği anlaşıldı.⁴⁷⁹ Bu beyannamede özel ders verecek öğretmenin adı, uzmanlık alanı, özel olarak okutacağı ders veya derslerin adı, öğretmenin asli ve varsa tali vazifesinin hangi okulda ve hangi sınıflarda olduğu ile ders alacak öğrencinin adı, hangi okulda okuduğu, sınıfı, babasının adı ve işi yer alıyordu. Beynamede ayrıca dersin nerede, ne zaman ve haftada kaç saat verileceği, ne kadar müddetle verileceği, verilecek dersin saat ücreti, ne zaman başlayacağı, öğretmenin başka özel dersi olup olmadığı ve varsa haftada kaç saat olduğu gibi ayrıntılar yer almıştır. Beyannamenin hangi makam tarafından verildiğinin de yazıldığı beynamede özel ders olacak öğrencinin velisinin imzası, ders verecek öğretmenin imzası ve beyannameyi veren kurumun yani Konya Maarif Kolejinin mührü ve yetkilinin imzası bulunuyordu.⁴⁸⁰

Millî Eğitim Bakanlığı, sözleşme süresi içinde yabancı öğretmenin görevine devamsızlığı, gayretsizliği, başarısızlığı, kanun, tüzük, yönetmelik ve emirlere aykırı hareketi, sözleşme hükümlerine riayetsizliği veya görevde kalmasını mahzurlu

⁴⁷⁹ KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü'nün 17 Nisan 1957 Tarih ve 231.1.352 Sayılı Konya İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁴⁸⁰ KOMKA, Mary Tanguay'ın 20 Nisan 1857 tarihinde aldığı Özel Ders Verme Beyannamesi ve Diğer Beyannameler; T.C. Maarif Vekâleti, **Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği**, Maarif Basımevi, Ankara 1959, s.66-68.

kılacak başka halleri müfettiş raporu ile tespit edildiği takdirde sözleşmeyi istediği anda feshetmeye yetkiliydi. Yabancı öğretmenler hastalık sebebiyle en fazla iki ay ücretli izin kullanabileceklerdi ve hastalıklarında tedavi masrafları Bakanlık tarafından karşılanmıyordu. Tedavi masrafları Bakanlık tarafından karşılanmayacak ibaresi sözleşmede yer almasına rağmen Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu maddeyi uygulamadığı söylenebilir. Kolej arşivi taramasında yabancı öğretmenlere de tıpkı Türk öğretmenlere verilen memurlara mahsus sağlık karnesi verilmiş olduğunu tespit edildi.

Sözleşme süresi bir yıldan fazla olursa yaz döneminde yabancı öğretmenlerde Türk öğretmenler gibi ücretli izne çıkabiliyorlardı. Eğer yabancı öğretmen Türkiye'de ölürse ve ölüm zamanında Türkiye'de karısı veya reşit olmayan çocukları bulunursa ailesine bir maaş tazminat olarak ödenecekti ve taraflardan biri üç ay öncesinden haber vermek kaydı ile sebep göstermeksizin sözleşmeyi feshedebilecekti. Anlaşmazlık durumunda Türkiye Cumhuriyeti Mahkemeleri yetkiliydi. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı yabancı öğretmenleri İstanbul, İzmir, Samsun, Eskişehir, Konya, Diyarbakır ve yeni açılacak yabancı dille öğretim yapan Maarif Kolejlerinden birine nakledebilecekti. Sözleşmelere göre öğretmenler ücretlerini Türk Lirası olarak alacaklardı. Nitekim Maarif Koleji Müdürlükleri ile Kambiyo Müdürlükleri ve Maliye Müdürlükleri arasında döviz, ücret ve diğer mali konularla ilgili yazışmalar yapılmıştır.

Çoğunluğu ABD ve İngiltere'den gelen yabancı öğretmenler için Kadıköy Maarif Koleji merkezi bir rol oynamıştır. Öğretmenlerin ne zaman geleceği önceden Büyükelçilikler tarafından Maarif Koleji Müdürlükleri'ne bildirilmiştir. Örneğin; İzmir Maarif Kolejine İngilizce Öğretmeni olarak tayin edilen Warwick Bradshaw Taylor'un 1962 yılı Eylül ayının sonlarında İstanbul'a geleceği Kadıköy Maarif Kolejine T.C. Londra Büyükelçiliği Kültür Ataşeliği İngiltere Öğrenci Müfettişliği tarafından bildirilmiş ve gerekli önlemlerin alınması istenmiştir.⁴⁸¹ Böylelikle yabancı öğretmenlerin zorluk yaşamadan çalışacakları kolejlere ulaşmaları amaçlanmıştır.

Yabancı öğretmenler atamaları yapıldıktan sonra atandıkları Maarif Koleji Müdürlüğü tarafından kendilerine bir mektup yazılıyordu. Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu, Kolej müdürlüklerinden okullarına atanan

⁴⁸¹ KMKA, T.C. Londra Büyükelçiliği Kültür Ataşeliği İngiltere Öğrenci Müfettişliği'nin 14 Eylül 1962 tarih ve 2402 sayılı ile Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

yabancı öğretmenlere okul hakkında bilgilendirici bir mektup yazılmasını talep ediyordu. Komisyon, atanan öğretmen hakkında kısaca bilgi verdikten sonra Kolej müdürlüğünden öğretmene okuldaki görevi ile okul hakkında bilgi içeren bir mektup yazılmasını ve mektubun bir suretini de kendilerine gönderilmesi talep ediyordu.⁴⁸² Kolej müdürlükleri yabancı öğretmene gönderdikleri mektupta, öğretmenin okullarına atanmalarından duydukları memnuniyeti dile getirildikten sonra Kolej ile ilgili bilgi vermişlerdir.⁴⁸³ Örneğin Ulysses Shelton'a Kadıköy Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından gönderilen mektupta “1962-1963 ders yılında kolejimizde Matematik öğretmeni olarak çalışacağınızı öğrenmekle bahtiyarım” denildikten sonra haftada kaç saat derse gireceğini belirtmiş ve okulun teknik imkân ve donanımı hakkında detaylı bilgi vermiştir.⁴⁸⁴ Böylelikle öğretmenler atandıkları okula gelmeden önce okul ile ilgili bilgi sahibi olmuşlar, kendilerini mevcut durum ve imkânlar göre hazırlayabilmişlerdir. Bu yolla öğretmenlerin okullara uyumlarının kolaylaştırılması hedeflenmiştir. Ayrıca Kolej müdürlüklerinin bu hassasiyetle çalışmaları bu okullara yüklenen anlam ve verilen önemin bir tezahürü olarak da karşımıza çıkmaktadır. Mektup gönderme sadece sözleşmeli ve Fulbright bursu ile gelen öğretmenlerle sınırlı kalmamış, öğretmen olarak atanan Barış Gönüllülerine de atandıkları Maarif Koleji müdürlüğü tarafından mektup gönderilmiş ve atandıkları okul ve yapacakları işle ilgili ön bilgilendirme yapılmıştır.⁴⁸⁵

Yabancı öğretmenlerin Bakanlar Kurulu'ndan atama kararları çıktıktan sonra öğretmenlerin isimleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Maarif Koleji Müdürlükleri'ne bildirilmiştir. Bu işlemten sonra atanan öğretmenler okul müdürlüklerine başvurmuşlardır. Bu başvurudan sonra öğretmenlerin ikametgâh tezkerelerini alabilmeleri için kolej müdürlükleri il emniyet müdürlüklerine bir dilekçe ile durumu bildirmişlerdir. Daha sonra yabancı öğretmenler oturma izinlerini buldukları illerdeki emniyet müdürlüklerinden almışlardır. Gelen öğretmenler hangi yolla gelirse gelsin ikametgâh tezkereleri alınmış ve detaylı fişler ile dosyalanmıştır.

⁴⁸² KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu'nun 3 Mayıs 1962 Tarihinde Kadıköy Koleji'ne Gönderdiği Mektup.

⁴⁸³ KMKA, Örneğin Kadıköy Koleji Müdürü Vehbi Güney Tarafından 5 Haziran 1960 Tarihinde Mr. Layton Francis Jones'e ve 23 Mayıs 1961 Tarihinde Miss Jane Lee Yuen'e Gönderilen Yazı.

⁴⁸⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 5 Haziran 1962 Tarih ve 231.1-451 Sayılı İngilizce ve Türkçe Olarak Hazırlanarak Ulysses Shelton'a Yazısı.

⁴⁸⁵ Örneğin Miss Margaret Futi'ye Gönderilen Mektup. KMKA, Kadıköy Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından 5 Mayıs 1955 tarihinde 202 Sayıyla Gönderilen Mektup.

Genellikle kendi ülkelerinden uçakla Türkiye'ye gelen sözleşmeli ve Fulbright burslu yabancı öğretmenler, Kadıköy Maarif Koleji yetkilileri tarafından ağırlandı ve çalışacakları kolejin bulunduğu şehre karayolu, demiryolu veya denizyolu ile gönderilmişlerdir. Yabancı öğretmenlerin geliş-gidiş uçak biletlerinin ücreti ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmıştır. Kadıköy Maarif Koleji arşivinde yapılan araştırmalar sırasında öğretmenlerin karşılanma, ağırlandırma ve gidecekleri şehre yolcu edilmeleri ile ilgili birçok belge tespit ettik. Yapılan araştırmalarda yabancı öğretmenlere son derece önem verildiği ve onlara mümkün olan her türlü kolaylığın gösterilmeye çalışıldığını müşahade ettik. Ancak bu durumun Kadıköy Maarif Koleji üzerinde büyük bir yük oluşturduğunu yapılan yazışmaların satır aralarında görmek mümkündür. Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne yazılan bir dilekçede "Anadoludaki diğer beş koleje tayin olunan yabancı öğretmenlerin bagaj ve yol paraları kolejimizce kendilerine verildikten sonra bazı öğretmenlerin daha bir müddet İstanbulda vakit geçirmek suretiyle okullarımızı müşkül duruma soktukları bu ders yılı, başında şahit olduğumuz bir hadisedir"⁴⁸⁶ denilerek durumdan duydukları rahatsızlığı dile getirmiştir. Vehbi Güney Milli Eğitim Bakanlığında konuya eğilmesini ve duruma çözüm bulunmasını istemiştir.

Büyük bir misafirperverlik gösterilmesine rağmen gelen tüm yabancı öğretmenlerin memnun olduğunu söylemek mümkün değildir. Kadıköy Maarif Koleji tarafından İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderilen bir yazıda Okul Müdür Vekili Zehra Candoğan, Mr. Bruce Vail Lane ve Mrs. Delores Lane adlı yabancı öğretmenler ilgili rahatsızlıklarını dile getirmiştir. Mezkûr iki öğretmenin 1956-1957 ders yılının başlarında önce Galatasaray Lisesi'nde daha sonra Kadıköy Maarif Koleji misafirhanesinde ağırlandıklarını, kontratlarının iki ay gecikmesi sebebi ile maaş alamadıklarını bu süre zarfında Okul Koruma Derneği'nin maddi yardımda bulunduğu, ev kiralanmasında ve ev kiralarnın ödenmesinde kendilerine yardımcı olunduğu, yemeklerini okul yemekhanesinde yediklerini belirtilerek okula ve çevreye intibakları için her türlü tedbirin alındığını ancak kendilerini memnun etmenin mümkün olmadığını aksine sürekli şikâyetle buldukları dile getirmiştir. Mr. Lane ve Mrs. Lane'nin ise kendilerinin bir yıllık kontrat için getirildiğini ancak iki yıllık kontrat imzalatıldığı yolundaki şikâyetlerini raporda belirtilmiştir. Raporda

⁴⁸⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 13 Nisan 1962 Tarih ve 231.1.298 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Gönderdiği Dilekçe.

ayrıca adı geçen öğretmenlerin derslere geç kaldıkları, öğrencilere “hayvanlar, aptallar” şeklinde hitap ettikleri, 10 Kasım Atatürk’ü Anma Töreni sırasında saygı duruşunda bulunmadıkları, okul memurlarına hakaret ettikleri, kendilerine özür dilemesi gerektiği belirtildiği halde özür dilemedikleri ifade edilerek bu öğretmenlerin okul için bir faydasının olmayacağı belirtilmiş ve sözleşmelerinin feshedilmesi istenmiştir.⁴⁸⁷ Diğer Amerikalı öğretmenlerin bu olaydan derin teessür duydukları anlaşılmaktadır.⁴⁸⁸ Bunun üzerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “sözü edilen öğretmenlerin vazifelerini benimsemediği, her zaman kendilerine yardımcı olan okul idaresini haksız ve yersiz tenkid ederek idareci, öğrenci ve diğer Amerikalı öğretmenlerin antipatilerini kazanarak okuldaki işbirliği ve ahenkli bir çalışmanın teessüsüne engel oldukları” belirtilerek adı geçen öğretmenlerin sözleşmeleri feshedilmiştir.⁴⁸⁹

Yabancı öğretmenlerin ve yabancı öğrenci teşekküllerinin Milli Eğitim Bakanlığının izni olmadan elçiliklerle iletişime geçerek yurtdışında grup ve şahıs davet etmeleri üzerine Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı imzası ile 17 Aralık 1957 tarih ve 063/16701/4538 sayılı genelge ile konu ile ilgili valiliklere birer yazı göndermiş ve konu hakkında uyarıda bulunulmuştur. Bakanlık öğretmen, öğrenci ve gençlik teşekküllerimizin doğrudan doğruya yurt dışından şahıs veya grup davet etmeleri veya Türkiye’den geçecek kabile ve şahıslarla ilgilenmeleri bazı mahzurları bulunması sebebi ile önceden Milli Eğitim Bakanlığından izin alınması gerektiğini belirterek “Vekâletimizin muvafakati alınmadan davet edilmiş veya memleketimizden geçecek yabancı şahıs veya grupların, her dereceli resmi, yabancı, azınlık, özel okullarımız ile yurtdışında ibatelerine müsaade edilmeden önce Vekâletimizin muvafakatinin alınması hususunun da adları geçen okul ve müesseselere önemle tebliğini” istemiştir.⁴⁹⁰

Yabancı öğretmenlerin seçiminde kullanılan üçüncü kaynak ise Türkiye’ye Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenlerdir. ABD İkinci Dünya Savaşı sonrasında savaşta yıkılmış ve az gelişmiş ülkelerin gelişimine katkıda bulunmak için Marshall Planı, Barış İçin Gıda Programı gibi birçok planı uygulamaya başlamıştır. Barış

⁴⁸⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 26 Şubat 1957 Tarih ve 231.1.118 Sayılı İstanbul İl Maarif Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁴⁸⁸ a.y.

⁴⁸⁹ KMKA, T.C. Maarif Vekaleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesi’nin 231.1 Sayılı İstanbul Valiliği’ne Yazısı.

⁴⁹⁰ **Tebliğler Dergisi**, C.XX, S.986, 16 Aralık 1957, s.248.

Gönüllüleri programı da bu çalışmaların bir devamı niteliğindedir.⁴⁹¹ John Kennedy, Barış Gönüllülerini 1960 yılında barış zamanındaki askeri güce alternatif olarak sunmuştur.⁴⁹² Temel fikri William James'in "The Moral Equivalent of War" adlı makalesi ile atılan Barış Gönüllüleri 1933-1942 yılları arasında uygulanan The Civilian Conservation Corps programından esinlenerek geliştirilmiştir.⁴⁹³ Barış Gönüllüleri (Peace Corps) ABD Başkanı John Kennedy tarafından 1 Mart 1961'deki konuşmasından sonra⁴⁹⁴ 22 Eylül 1961'de kurulmuştur. Barış Gönüllüleri Programının üç temel amacı vardı. Bunlardan birincisi; kalkınmakta olan ülkelerin yetişmiş insan gücüne olan ihtiyacını karşılayarak kalkınmalarına yardımcı olmak, ikincisi; gittikleri ülke halklarını daha yakından tanımak ve üçüncüsü de; gittikleri yerde Amerikan halkını daha iyi tanıtarak onlar hakkında daha iyi bir izlenime sahip olmalarına çalışmak.⁴⁹⁵

Sağlıktan eğitime kadar birçok farklı alanda faaliyet gösteren Barış Gönüllüleri ilk etapta Afrika'da; Kamerun, Etiyopya, Gabon, Fildişi Sahili, Gana, Liberya, Fas, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Somali, Togo, Tunus, Nyasaland'da, Uzakdoğu'da; Malaya, Endonezya, Kuzey Burneo, Sarawak, Filipinler ve Tayland'ta, Latin Amerika; Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Jamaika, Saint Lucia ve Venezuela'da Yakındoğu ve Güney Asya'da ise Afganistan, Kıbrıs, Hindistan, İran, Nepal, Pakistan ve Türkiye'de olmak üzere 35 ülkede faaliyette bulunmuştur.⁴⁹⁶ Barış Gönüllüleri bu ülkelerde öğretmen, tarımcı, hemşire, sıhhiyecı, ev ekonomisti, mühendis, tamirci, marangoz ve duvarcı olarak çalışmışlardır.⁴⁹⁷

FBI ile yakın bir ilişki içinde çalışan⁴⁹⁸ Barış Gönüllüleri gönüllü olmaların ötesinde gerçekte belli bir ücret karşılığında çalışıyorlardı. Örneğin; Türkiye'de çalışan Barış Gönüllüleri "köyde 850, büyük şehirde 1150 TL aylık almakta ayrıca, gönüllülerin hesabına Amerika'daki bir bankaya her ay için 75 dolar" yatırılmaktaydı.⁴⁹⁹

⁴⁹¹ Pauline Madow, **The Peace Corps**, The. H. W. Wilson Company, New York, 1964, s.3.

⁴⁹² **a.y.**, s.9.

⁴⁹³ **a.y.**, s.9-10.

⁴⁹⁴ Velma Adams, **The Peace Corps In Action**, Follet Publishing Company, Chicago, 1964, s.3-4.

⁴⁹⁵ George Sulluvian, **The Story of the Peace Corps**, Washington Square Press, New York, 1964, s.37.

⁴⁹⁶ Susan Whittlesey, **U.S. Peace Corps**, , Coward-McCann, Inc., New York, 1963 s.38.

⁴⁹⁷ **a.y.**, s.105-106.

⁴⁹⁸ Charles E. Wingenbach, **The Peace Corps: Who, How and Where**, The John Day Company, New York, 1961, s.57.

⁴⁹⁹ Cevat Geray, "Köy Kalkınması ve Gençlik", **Amme İdaresi Dergisi**, S.7/4, Aralık 1974, s.139

ABD'nin baskıları sonucu Türk Hükümeti, Barış Gönüllüleri'ni Türkiye'de çalıştırmayı kabul etmek zorunda kalmıştır. 27 Ağustos 1962'de ABD Başkan Yardımcısı Lyndon Johnson ve Türk Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin arasında antlaşma yapılmış ve ilk etapta 50 gönüllünün Türkiye'ye gelmesi kabul edilmiştir. Barış Gönüllüleri Amerika'daki üç aylık eğitimden sonra Eylül 1962'de Türkiye'ye gelmişler ve burada üç haftalık bir kurs daha almışlardır.⁵⁰⁰ Barış Gönüllüleri ile ilgili kanun ise ancak 1965 yılında kabul edilmiştir. 4 Nisan 1965 tarihli 568 nolu "Barış Gönüllüleri adlı Amerikan Teşekkülünden faydalanma hususunda Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında yapılan Antlaşmaya ait teati olunan mektupların onaylanmasının uygun bulunduğuna dair Kanun"⁵⁰¹ ile Barış Gönüllülerinin Türkiye'deki varlığı yasallaştırılmıştır. Barış Gönüllüleri ile ilgili kanunun antlaşmadan çok sonra kabul edilmesi Türkiye'nin Barış Gönüllüleri konusundaki isteksizliğinin bir göstergesidir.

Bu kanunla Türkiye Hükümeti, "gönüllülere ve mallarına, Türkiye'de ikamet eden Amerika Birleşik Devletleri uyruklu özel kişilere genellikle uygulanan muameleden aşağı olmamak üzere âdilâne muamele" etmeyi, ikamet tezkerelerini harçsız olarak vermeyi, aldıkları maaştan vergi almamayı ve Barış Gönüllüleri'nin ihtiyaç duydukları eşyayı Türkiye'ye getirmeleri halinde gümrük vergisi almamayı kabul etmiştir. Barış Gönüllüleri bu açıdan sözleşmeli veya Fulbright burslu ile Türkiye'de çalışan öğretmenlerden daha avantajlıydılar. Çünkü sözleşmeli ve Fulbright burslu öğretmenler maaşlarının bir bölümünü vergi olarak veriyorlardı.

Barış Gönüllüleri Türkiye'ye gelmeden önce Amerika'da eğitim alıyorlardı. Mesela 21 Haziran-21 Temmuz 1965 tarihleri arasında Portland Devlet Koleji'nde bir eğitim programı düzenlenmiştir. Bu program için hazırlanan kitapçığa bakıldığında Barış Gönüllüleri'nin Türkiye ile ilgili olarak oldukça detaylı olarak bilgilendirildiklerini görülmektedir. Bu eğitimde Barış Gönüllüleri'ne Türkiye'nin coğrafik yapısı, tarihi, nüfus yapısı, yönetim şekli, finans, eğitim, kültür, ekonomi, din ve dini özellikleri hakkında bilgiler verilmekteydi. Ayrıca bu eğitim kapsamında 120 saatlik Türkçe dil kursu düzenlenmekteydi. Barış Gönüllüleri'ne ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'nin politikaları, komünizm ile mücadelesi anlatılmakta ve bu amaçla film ve kitaplar önerilmekteydi. Hafta içinde günde 11 saat cumartesi ise günde 4 saat olmak üzere haftada toplamda 59 saat süren kursta Türkler de görev

⁵⁰⁰ **Milliyet**, S.4401, 28 Ağustos 1962, s.1.

⁵⁰¹ **Resmi Gazete**, S.11976, 10 Nisan 1965, s.4.

almıştır. Bu kursta görev alan 27 eğitmenen 8'i Türk'tü. Kitapçık İstiklal Marşı'nın ilk iki kıtası ile sonra ermektedir.⁵⁰²

Türkiye'de farklı alanlarda çalışan Barış Gönüllüleri, Cumhurbaşkanlığı düzeyinde kabul görmüşler⁵⁰³ ve çalıştıkları alanlarla ilgili birçok bilgi toplayıp fotoğraf çekmişlerdir.⁵⁰⁴ Barış Gönüllüleri belli tarihlerde Ankara'da toplantı yapmışlardır.⁵⁰⁵ Eymir Gölü Kampında ODTÜ'de Hazırlık sınıfını geçemeyen elli öğrenciye kamp⁵⁰⁶, Kars'ta buz hokeyi kursu⁵⁰⁷ düzenleyen ve Tarsus'ta anaokulu açan⁵⁰⁸ Barış Gönüllüleri Türkiye'de genelde misafir olarak görülmelerine rağmen bazı Barış Gönüllüleri 1964 yılındaki Kıbrıs olaylarından sonra Türklerin kendilerini istemediğini belirtmiştir.⁵⁰⁹

Barış Gönüllüleri ile ilgili kanunun kabulünden bir yıl sonra basında Barış Gönüllülerinin artık gelmeyeceği dair haberler yer almıştır.⁵¹⁰ Nitekim Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Halûk Sayınsoy 17 Aralık 1966'da yaptığı açıklamada Türkiye'de bulunan Barış Gönüllüleri'nin daha çok öğretmenlik hizmetlerinde işe yaradıklarını belirterek yapılan tetkikler sonucunda köylerde bulunan Barış Gönüllüleri'nin bir fayda temin etmediği ve işgücünde çalışan Barış Gönüllülerinin sayısının azaltılacağını ifade etmiştir.⁵¹¹ Türkiye'nin bu yaklaşımına rağmen ABD ise Barış Gönüllüleri'nin sayısını artırmak istemiştir. 1962 ile 1971 arasında Türkiye'de bulunan gönüllü sayısı 1962 yılında 39, 1963 yılında 142, 1964 yılında 319, 1965 yılında 527, 1966 yılında 447, 1967 yılında 220, 1968 yılında 236, 1969 yılında 164, 1970 yılında 1 idi.⁵¹² Basında yer alan haberlerin aksine Barış Gönüllülerinin Türkiye'ye gelmeye devam ettiğini ancak sayılarının giderek azaldığını görülmektedir. 1962-1969 yılları arasında Türkiye'ye 1201 Barış

⁵⁰² **The Peace Corps Turkey METU-RCD Training Program June 21 to July 21**, Portland State College, Portland, 1965, Oregon.

⁵⁰³ Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Köy İşleri Bakanlığı Lebit Yurtoğlu ile 25 Ekim 1964'de 58 Barış Gönüllüsünü kabul etmişlerdir. **Milliyet**, S.6076, 25 Ekim 1964, s.1.

⁵⁰⁴ Aron J. Ezickson, **The Peace Corps: A Pictorial History**, Hill and Wang, Inc., New York, 1965, s.78-85.

⁵⁰⁵ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 22 Şubat 1969 Tarih ve 202.4236 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁵⁰⁶ **Milliyet**, S.5098, 8 Ağustos 1964, s.5.

⁵⁰⁷ **a.y.**, S.6413, 2 Ekim 1965, s.8.

⁵⁰⁸ **a.y.**, S.6263, 5 Mayıs 1965, s.3.

⁵⁰⁹ **a.y.**, 18 Ağustos 1966, s.3. Özellikle ABD'nin Türkiye'ye sattığı silahlarının Kıbrıs'ta kullanılmayacağına dair Johnson Mektubu Türkiye'de tepkiyle karşılanmıştır.

⁵¹⁰ **a.y.**, S.4997, 29 Nisan 1964, s.3.

⁵¹¹ **a.y.**, S.6850, 18 Aralık 1966, s.1.

⁵¹² **Peace Corps Tenth Annual Report**, Washington, 1971, s. 22.

Gönüllüsü gelmiş ve bunlardan 803'ü yani % 67'si İngilizce öğretmeni olarak⁵¹³ Türkiye'deki farklı okullarda görev almışlardır. Yapılan antlaşma gereği Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine Barış Gönüllüsü gönderilmeyecek olsa da bu bölgelere 163 gönüllünün gönderildiğini görülmektedir. Türkiye'nin hassasiyetleri sebebiyle başta alınan kararın ABD'nin baskıları sonucunda değiştiğini tahmin etmek güç değildir.

Belli aralıklarla kendi bölgelerinde bir araya gelip toplanan Barış Gönüllüleri 29 Ekim 1966'da Dünya Barış Gönüllüleri Lideri Jack Vaughan ile İstanbul'da bir toplantı yapmışlardır.⁵¹⁴ Türkiye'deki faaliyetleri ile ciddi şüpheler bulunan⁵¹⁵ Barış Gönüllüleri hem kendi aralarında hem de gittikleri ülkelerle bir bağ kurmuşlardır. Türkiye'de çalışan Barış Gönüllüleri "Arkadaşlar Türkiye'den Dönen Barış Gönüllüleri Derneği" adıyla bir dernek kurmuşlar ve yılın belli dönemlerinde bir araya gelmektedirler.⁵¹⁶ Türkiye'de çalışan Barış Gönüllüleri'nden bir grup 6 Eylül 2012 tarihinde Türkiye Barış Gönüllüleri 50'nci yıl kutlamalarına katılmışlardır. ABD Büyükelçiliği Müsteşarı'nın evinde verilen bu resepsiyona Fulbright English Teaching Asistanları da katılmışlardır.⁵¹⁷ Kuruldukları tarihten bu yana 139 ülkede iki yüz binden fazla Barış Gönüllüsü görev yapmıştır.⁵¹⁸ Barış Gönüllüleri Programı'nın yürütüldüğü ülkelere bakıldığında bu ülkelerin kapitalist ve liberal politikaların geliştirilmek istendiği yerler olduğu gerçeği ile karşılaşılmaktadır. Barış Gönüllüleri Programı'nın bugün devam ettiği 67 ülkeye bakıldığında bu ülkelerin genel olarak Batı kapitalist sistemine entegre edilemeye çalışılan ülkeler olduğunu söylenebilir.⁵¹⁹

Türkiye'ye Barış Gönüllüsü olarak gelenlerden bazıları Maarif Kolejlerinde öğretmen olarak da istihdam edilmişlerdir. Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kolejlere atanmışlardır.⁵²⁰ 1965 yılında Barış Gönüllüleri'nden Maarif Kolejlerinde İngilizce öğretmeni olarak yararlanmayı

⁵¹³ Oktay Akbaş, "Amerikan Gönüllü Kuruluşları: Barış Gönüllüleri'nin Dünyada ve Türkiye'deki çalışmaları", **Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Kıs 4(1), Ankara, 2006, s.85-99

⁵¹⁴ **Milliyet**, S.6801, 30 Ekim 1966, s.1.

⁵¹⁵ Konu ile ilgili bakınız: Fatih Erboz ve Macit Soydan, **Barış Gönüllüleri: On Karanlık Yıl**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2009, Bu eser Barış Gönüllüleri ile ilgili taraflı bir yayın olmakla birlikte önemli bilgilerde ihtiva etmektedir.

⁵¹⁶ (Çevrimiçi) <http://www.arkadaslar.info/>, 19 Temmuz 2016.

⁵¹⁷ (Çevrimiçi) <https://www.facebook.com/usdos.turkey/videos/10151073662728732/> (U.S. Embassy Ankara, TURKEY), 21 Temmuz 2016

⁵¹⁸ **E-Juurnal USA U.S.**, Volume 15, Number 11, Department of State, Mayıs 2011, s.1.

⁵¹⁹ (Çevrimiçi) <https://www.peacecorps.gov/countries/>, 21 Temmuz 2016.

⁵²⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 20 Eylül 1969 Tarih ve 202.20605 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Gönderdiği Barış Gönüllülerinin Atama Yazısı.

düşünen Milli Eğitim Bakanlığı bu yolla sözleşmeli öğretmenlerin oluşturduğu mali külfetten de kurtulmak istemiştir. Milli Eğitim Bakanlığının Kadıköy Maarif Kolejine gönderdiği bir yazıda “bir taraftan Türkçe-İngilizce öğretim yapan okullarımızda görev alacak Türk öğretmenlerin yetiştirilmesi diğer taraftan Barış Gönüllüsü öğretmenlerden faydalanılmasının mümkün oluşu, sözleşme ile çalıştırılan ve Bakanlığımıza büyük bir malî külfet yükleyen yabancı uyruklu öğretmenlerin sayısının bir miktar daha azaltılmasını imkân dâhiline sokmaktadır”⁵²¹ şeklindeki tespiti Bakanlığın bu niyetini açıkça göstermektedir. Milli Eğitim Bakanlığının bu yaklaşımı Maarif Kolejlerinin açılışındaki ilk yaklaşımdan farklılık göstermektedir. Kolejlerin açılışı sırasında sözleşmeli öğretmen olarak Türkiye’ye getirilen öğretmenler kısmen seçilerek ve belli bir kalitedeydiler. Ancak Barış Gönüllüsü olarak gelenlerin çoğu genç ve tecrübesizdi. Ayrıca İngilizce öğretmeni olarak sınıflara girmesine müsaade edilen çoğu Barış Gönüllüsü’nün öğretmenlikle ilgili herhangi bir formasyonu yoktu, sadece kendi anadilleri olan İngilizceyi biliyorlardı. Bu durum maddi harcamaların kolejlerdeki eğitimin kalitesinin önüne geçtiğini göstermesi bakımından ilginçtir.

Türkiye’ye gelen Barış Gönüllüleri isimleriyle birlikte T-13, T-15 gibi kod isimlerde kullanmışlardır. Maarif Kolejlerinde İngilizce öğretmeni olarak çalışan bazı Barış Gönüllüleri daha sonra öğretmenlik yıllarıyla ilgili yazdıkları hatıralarında Maarif Kolejleriyle ilgili değerli bilgiler sunmuşlardır. Bu Barış Gönüllüleri’nden biri 1966-1968 yılları arasında Eskişehir Maarif Kolejinde İngilizce öğretmeni olarak çalışan Barbara Bryan’dır. Bryan, Donna Chamara ve Susan adlı iki Barış Gönüllüsü arkadaşı ile birlikte Eskişehir Maarif Kolejinde İngilizce öğretmenliği yaptığını belirttikten sonra okulla ilgili şu bilgileri bizimle paylaşmaktadır:

“Okulumuz akıcı İngilizce konuşacak öğrenciler için tasarlanmış ülkedeki yedi okuldan biriydi. Program öğrencilerin haftada yirmi beş saat İngilizce dersi gördüğü hazırlık programı ile başlıyordu. Sonraki yıl tüm matematik ve fen dersleri İngilizce olarak öğretilirdi. İlk yılımızda üç hazırlık sınıfı vardı. Donna, Susan (okulda ikinci yılında olan Barış Gönüllüsü öğretmen), ve ben bu üç sınıfın İngilizce öğretmeniydik. Bu yüzden on bir ve on iki yaşında olan bu öğrencilerin genç Amerikalı kadın öğretmenlerle sıra dışı etkileşimleri vardı.

İkinci yılımızda, okul yeni ve daha geniş binasına taşındı: Burada daha fazla Barış Gönüllüsü öğretmen vardı ve beş tane hazırlık sınıfı vardı. İkinci yılmda daha iyi bir

⁵²¹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nün 4 Mart 1965 Tarih ve 202.4442 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü’ne Yazısı.

*öğretmendim... Kömür sobalı eski binada, çocukların ikramlardan alabileceği küçük bir kantin, uzun masaların bulunduğu sıcak öğle yemeğinin yenildiği yemekhane ve öğretmenler odasına çay servisi dâhil çok çalışan hademesi vardı. En önemlisi çocukları hatırlıyorum, bazıları sadece bir yıl sonra oldukça akıcı bir İngilizceye sahip oluyorlardı. Bazıları mücadeleciydi, bazılarının hali vaktinin yerinde olduğu açıktı. Diğerleri ise bu okula köylerden büyük fedakârlıklar yapılarak gönderilenlerdi. Bazıları çok yaramazdı...*⁵²²

Eskişehir Maarif Kolejinin ellinci kuruluş yıldönümü için Nisan 2005’ye Türkiye’ye gelen Barbabara Bryan ve Donna Chamara eski öğrencileri ile görüşmüşlerdir. Eski öğrencilerinden bazıları doktor, bilim adamı, profesör, asker, iş adamı, diş hekimi, caz gitaristi ve İngilizce öğretmeni olmuştur. Bazı öğrencileri onlara İngilizcenin hayatlarını değiştirdiğini söylemiştir.⁵²³

Barış Gönüllüleri’nin anılarında o günkü Türkiye’nin gündelik yaşamı ile önemli ayrıntılarda bulmak mümkündür. Ağustos 1965 ile Temmuz 1967 tarihleri arasında Türkiye’de Barış Gönüllüsü olarak bulunan Katy Ahearn ilk olarak İstanbul’a gelmiş ve Çağlayan’da Verem Savaş Dispanseri’nde çalışmaya başlamıştır. Buradaki işi hastaların isimlerini deftere yazmak olan Katy Ahearn daha sonra Ankara’da İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesi ile ilgili bir kurs aldıktan sonra Bornova Maarif Kolejinde İngilizce öğretmeni olarak atanmıştır.⁵²⁴ Barış Gönüllülerinin, Katy Ahearn örneğinde gördüğümüz gibi, öğretmenlikle ilgili ciddi bir eğitimi olmadan okullara öğretmen olarak atandıklarını görülmektedir. Oysa özel statü ile kurulan Maarif Kolejlerine Barış Gönüllüleri’nin öğretmen olarak atanmaları ve buralarda çalıştırılmaları Maarif Kolejlerinin ilk kuruluşlarındaki kaliteli eğitimin ruhuna ters düşmektedir.

Kolejlerde öğretmen olarak görevlendiren Barış Gönüllüleri hakkında okul müdürlükleri düzenli olarak raporlar tutmuşlar ve bu raporları da Milli Eğitim Bakanlığına göndermişlerdir. Kadıköy Maarif Kolejinde Barış Gönüllüsü öğretmenler hakkında tutulan raporlara bakıldığında genelde Barış Gönüllüsü olarak

⁵²² Jay Chen Ed., **A Small Key Opens Big Doors: 50 Years of Amazing Peace Corps Stories: Volume Three: The Heart of Eurasia, Travelers Tales, California 2011** (Çevrimiçi) https://books.google.com.tr/books?id=91eoAgAAQBAJ&pg=PT35&lpg=PT35&dq=a+hum,+the+a+r oar+and+the+motorbike+jumps+forward&source=bl&ots=_i5cqftvv_&sig=Pq2dOshYPn31K6ZcyV0 nBUPv56U&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjywc7ggv3NAhVD1SwKHQyuBqkQ6AEIGjAA#v=onepage&q&f=false, 18 Temmuz 2016.

⁵²³ **a.y.**,

(Çevrimiçi) http://www.arkadaslar.info/bryan_chmara_2005_trip_to_turkey.htm, 18 Temmuz 2016; (Çevrimiçi) http://arkadaslar.info/Obituary_Barbara_Bryan_T-13.pdf.pdf, 18 Temmuz 2016.

⁵²⁴ (Çevrimiçi) http://www.aspaonline.org/global/pdfs/1-KatyAhearnMemoir_July4_EDitedWM_July10_December12_2011.pdf,

18 Temmuz 2016.

çalışan öğretmenlerin genelde iyi düzeyde oldukları ve okula faydalı oldukları ifade edilebilir. 1 Şubat 1968 tarihinde 7 Barış Gönüllüsü öğretmen hakkında Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından rapor tutulmuştur. Bu rapora göre Vehbi Güney dört öğretmen hakkında “orta” ve “iyi” düzeyde görüş bildirmiş, Elizabeth Hollman adlı öğretmen hakkında ise “Barış gönüllüsü teşkilatından şimdiye kadar gördüğüm en liyakatli öğretmendir” demiştir.⁵²⁵ 27 Ocak 1969’da Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan 8 Barış Gönüllüsü öğretmen hakkında tutulan raporsa ise beş öğretmen hakkında “iyi”, biri için “orta”, bir öğretmen hakkında ise “çok iyi” ve bir öğretmen hakkında ise “en liyakatli” diye rapor tutulmuştur.⁵²⁶ 23 Ocak 1970’te Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan 6 Barış Gönüllüsü öğretmen hakkında tutulan özet raporsa ise dört öğretmen hakkında “iyi”, bir öğretmen hakkında “otoritesi ve devamı tatmin edici değildir. Sınıfa hâkim olmadığı için kendisinden bir randıman beklenemez”, bir öğretmen hakkında ise “çok iyi” şeklinde rapor tutulmuştur.⁵²⁷ Raporlara bakıldığında Barış Gönüllüsü olarak kolejlerde görev yapan öğretmenlerin işlerini iyi yapmaya çalıştıkları söylenebilir. Ancak yine de Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenlerin tamamen öğrenciler tarafından benimsendiği ve kabul gördüğünü söylenemez. Barış Gönüllüleri’nin çeşitli yollarla öğrenciler tarafından protesto edildiğini söyleyen Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney öğrencilerin bu dönemde garipleştiği belirterek sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Birgün barış gönüllülerinden birinin ders verdiği sınıfın kürsüsü üzerine bir öğrenci büyük abdest yapmış!! Birgün de çöp tenekesinin içini kâğıtlar, süngerlerle doldurup, sınıfın içinde yaktılar. Bütün her taraf duman oldu. Amerikalı hocayı protesto etmişler. Bu okul zaten bu yoklukta çok bile.. Milyonlarca lira sarfedildi. Bu hale getirildi. Aslında bu da lüzumsuz ya.. Sonra tut yakmaya kalk. Ya yangın çıksaydı.. 5 kişiyi uzaklaştırdık okuldan..”⁵²⁸

Bu durum karşısında Amerikalı öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönderildiğini belirten Vehbi Güney “Bakanlığımız onları göndermekte haklı olabilirler. Ama ondan sonra koca okulun yarım ders yılı boş geçti” diyerek sitemini belirtmiş ve Milli Eğitim Bakanlığının okula öğretmen göndermemesi

⁵²⁵ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 1 Şubat 1968 Tarih ve 231.1.71 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵²⁶ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 27 Ocak 1969 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵²⁷ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 23 Ocak 1970 Tarih ve 231.0.81 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵²⁸ **Milliyet**, S.8293, 6 Aralık 1970, s.3.

sebebiyle istifa etmiştir.⁵²⁹ Vehbi Güney'in sitemlerine bakıldığında Maarif Kolejinin kuruluş ruhundan kısmen uzaklaştığını söylenebilir. Yapılan masraf ve gösterilen emeğe rağmen istenilen sonucun alınmamasından şikâyetçi olan Güney'in duyduğu derin hayal kırıklığı sözlerine yansımıştır.

Barış Gönüllüsü öğretmenlerin il içindeki yer değişiklikleri ancak Milli Eğitim Bakanlığının izni ile yapılabilirdi. Barış Gönüllüsü olarak kolejlerde öğretmen olarak çalışanların görev süreleri bittiğinde yerine yeni Barış Gönüllüsü atanıyordu. Yeni atanan Barış Gönüllüleri genelde görev süresi biten Barış Gönüllülerinin boşalttıkları evlere yerleştirilmişlerdir. Bunun mümkün olmadığı hallerde ise yeni atananların oturabilecekleri yer hususunda okul müdürlükleri kendilerine yardımcı olunmuştur. Barış Gönüllüsü öğretmenler Bakanlığın hazırladığı programa göre ders işlemek ve derslerinde Bakanlığın tespit ettiği ders araç ve gereçlerini kullanmak zorundaydılar. Türkiye Cumhuriyeti kanun ve yönetmeliklerine uygun olarak davranmaları gereken Barış Gönüllüsü öğretmenlere bu konuda gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve kendilerine ilgili yönetmelikler yazılı olarak verilmiştir. Barış Gönüllüsü öğretmenler genelde haftada 18-24 saat arasında derslere girmişlerdir. Ancak gerekli durumlarda ders saatleri 15 saate inebiliyor veya 30 saate çıkabiliyordu. Ayrıca bir okulda Barış Gönüllüsü öğretmen varken başka bir branştaki öğretmene İngilizce dersi verilmiyordu.⁵³⁰

Barış Gönüllüsü öğretmenlerin aylık, ücret, yolluk ve tedavileri ile her türlü masrafları Barış Gönüllüleri Teşkilatı'nca karşılanıyordu. Bu yüzden Milli Eğitim Bakanlığı, okul idarelerinden Barış Gönüllüleri Teşkilatı'ndan görevlilerin okulları ziyaretlerinde kendilerine gereken kolaylığın gösterilmesini ve Barış Gönüllüsü öğretmenlerle ilgili başarı, disiplin, devam durumları ile diğer bilgilerinin verilmesini istemiştir.

Barış Gönüllüleri'nin öğretmen olarak atandığı bazı okullarda Almanca ve Fransızca öğretmeni olduğu halde bu öğretmenlerin derslerinden alınarak İngilizce derslerinin açıldığı Milli Eğitim Bakanlığının yazışmalarında anlaşılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bir okulda Fransızca ve Almanca öğretmeni varken İngilizce şubesi açarak söz konusu öğretmenlerin ders saatlerini azaltmanın ve özellikle Barış Gönüllüsü öğretmen var diye Fransızca ve Almancaya ayrılan sınıfların İngilizce

⁵²⁹ a.y., s.3.

⁵³⁰ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Eylül 1968 Tarih ve 202.20764 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

şubesine çevrilmesinin çok yanlış bir uygulama olduğuna dikkat çekmiştir. Bakanlık, Barış Gönüllüleri'nin önceleri Türkçe bilmemeleri sebebiyle bazı okul müdürlerinde oluşan İngilizce öğretimde iyi verim alınmadığı şeklindeki kanaatin yanlış olduğunu belirterek modern dil öğretiminde bunun bir sakıncasının olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı okul müdürlüklerinin doğrudan Barış Gönüllüleri Teşkilatı'yla yazışmalarını yasaklayarak Bakanlık üzerinde yazışmaları talimatını vermiştir.⁵³¹

Türkiye'ye gelen yabancı öğretmenlere verilen ücretler farklılıklar göstermiştir. Sözleşmeli öğretmenlere genelde 1000 TL verilirken Fulbright burslu öğretmenlere daha düşük bir ücret ödeniyordu. Barış Gönüllüsü olup okullarda öğretmen olarak çalışanlar Türk Devletinden bir ücret almamalarına rağmen ABD'den belli bir ücret almışlardır. Türkiye'ye gelen yabancı öğretmenlerin tatil için daha çok Türkiye, Suriye, Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır, Filistin (Kudüs), Avusturya, Fransa'yı tercih etmişlerdir. Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan 10 yabancı öğretmeninden sadece 1'i Avrupa ülkeleri olan Avusturya ve Fransa'ya giderken 9'u Ortadoğu ülkeleri olan Suriye, Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır, Filistin'i ziyaret etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu ülkeleri tercih etmesinin sebebi izin dilekçelerinde belirtilmemekle beraber ziyaret edilen ülkeleri tercihlerinde Hıristiyanlar için kutsal yerlerin bulunması ve kısmen Avrupa'dan daha ekonomik olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir.

1957-1964 yılları arasında Konya Maarif Kolejinde okuyan Mehmet Yaşar Sevük yabancı hocaların sınıf mevcutlarının az olması sebebiyle derslerde kendileriyle bire bir ilgilendiklerini ve “o tarihlerde şehirde İngilizce bilenler az olduğundan, okul dışında da kendileriyle” iletişim halinde olduklarını belirtmiştir.⁵³² 1958-1965 yılları arasında Diyarbakır Maarif Kolejinde okuyan Halil Barlas yabancı öğretmenlerin kendilerine Türk öğretmenlerden çok daha farklı davrandıklarını, derste hiçbir zaman Türkçe konuşmadıklarını ama sabırla kendilerinin anlamalarını beklediklerin söyledikten sonra sözlerine devamla yabancı öğretmenlerin “sizde askerlik neden mecburi?” gibi zor sorular sorarak veya hiçbir Türk öğretmenin yapmayacağı “Phallic Symbol” konusunu işleyip tartışarak bizi şaşırtırlardı” demiştir.⁵³³

⁵³¹ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Eylül 1968 Tarih ve 202.20764 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁵³² Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

⁵³³ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

Maarif Kolejlerine ilk aşamada gelen sözleşmeli yabancı öğretmenlerden genellikle hem idarelerin hem de öğrencilerin memnun oldukları görülmektedir. Ancak Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenler selefleri kadar memnuniyet vermemişlerdir. 1965-1972 yılları arasında Samsun Maarif Kolejinde okuyan Bekir Kayık “Türkiye’deki en son barış gönüllüsü Alex Voogel; lise 2 de psikoloji hocamızdı ve son derece başarısız bir öğretmendi. O yıl psikoloji dersinden kimse bir şey öğrenemedi”⁵³⁴ demiştir. Maarif Kolejlerinin arşivlerinde yapılan çalışmalarda yabancı öğretmenler ile ilgili tutulan raporlara bakıldığında bu öğretmenlerden genel itibarıyla memnun kalındığını ancak ciddi sorun çıkarınlarında olduğu görülmektedir. Hatta bu öğretmenler içerisinde Türkiye aşığı denilebilecek öğretmenlerde çıkmıştır. Bunlarında başında şüphesiz Samsun Maarif Kolejinde uzun süre görev yapan Carl Tobey gelmektedir.⁵³⁵

Yabancı öğretmenlerin Türkiye’ye yönelik misyonerlik faaliyetler yaptıkları yolundaki iddiaları destekleyici ciddi bir belge bulunmamaktadır. 1957-1964 yılları arasında Konya Maarif Kolejinde okuyan Mehmet Yaşar Sevük bu konuda “herhangi bir misyonerlik faaliyetine şahit olmadık” demiştir.⁵³⁶ Bekir Kayık ise “fen dersi öğretmenlerinden Vida Dugan ve ismini anımsayamadığım bir kaç barış gönüllüsü o dönem yarım gün ders yapılan Cumartesi günlerini boş bırakarak Türkiye’yi adım adım dolaştıklarını hatta Doğu ve Güneydoğu bölgelerimizi sık sık ziyaret ettiklerini öğrenmiştik” demiştir.⁵³⁷ Ancak mezunların çoğu yabancı öğretmenlerin böyle bir davranışı olmadığını belirtmiştir.

⁵³⁴ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

⁵³⁵ **Carl Tobey:** Öğrencisi Dursun Güleç onun hakkında bizimle şu bilgileri paylaşmıştır: Kendini botaniğe-bitkiye, bağlamaya-türkiye vermiş, ABD’li bir bankerin zengin aile çocuğu idi. Ancak ne var ki, aynı zamanda okulun yatılı binasında belletmen öğretmenlik denilen gece nöbetlerine kalırdı, bize göz-kulak olan, ev olarak okulda kalan bekâr biriydi.1979yılı bahar aylarında bir hafta sonu gecesi, okulun bahçesinde solcular tarafından sorgulanıp dövüldüğünü duyduk. Kan izleri vardı. Solcular, neden Türkiye’de kaldığını, Japonya ile ve İkinci Dünya Savaşı ile ve atom bombası atan uçakların pilotları ile bir ilgisi olup olmadığını, burada yıllardır saklanıp saklanmadığını şiddetle sorgulamışlardı. Bunların hepsinin cevabı hayır idi. Almanya’daki NATO üssünde İngilizce öğretmenliğinden emekli olarak Türkiye’ye gönüllü gelmiş, zaten yaşlı ve barışçı, halis-munis bir ihtiyardı. Bize kızmaz, bağırılmaz, küsmezdi, ama biz yaramazdık doğrusu ve bu pedagoji bize biraz bol geliyordu. Carl Tobey’nin 1991 yılında Samsun’da vefat etmiş ve buraya defnedilmiştir. (Dursun Güleç ile Yapılan Yazılı Mülakat ve Carl Tobey’in Samsun Anadolu Lisesi’nde Bulunan Kitabesi.)

⁵³⁶ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

⁵³⁷ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

2.1.1.1 Yabancı Öğretmenlerin Uyum Süreci

Yabancı öğretmenlerin Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemine daha hızlı adapte olabilmeleri için öğretmenlere yönelik hızlandırılmış eğitimler verilmiştir. Kolejlerin açıldığı ilk yıllarda gelen sözleşmeli yabancı öğretmenler Galatasaray Lisesi'nde bir uyum eğitimine tabii tutulurken Fulbright öğretmenleri ise Arnavutköy'deki Amerikan Kız Koleji'nde iki hafta süren bir uyum eğitimine tabii tutulmuşlardır.⁵³⁸ Öğretmenler bu uyum eğitimine eşleri ve çocukları ile birlikte katılmışlardır. Bu uyum eğitimi Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu tarafından düzenlenmiştir. Eğitimin içeriğini incelemek yabancı öğretmenlerin Türkiye'ye ve Türk eğitim sistemi için nasıl hazırlandıkları konusunda fikir verecektir. Örneğin 31 Ağustos-11 Eylül 1965 tarihleri arasında verilen uyum eğitiminin birinci gününde Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu Genel Sekterinin açış konuşmasından sonra Türkçe dil dersi alan katılımcılar sonrasında Robert Koleji ve Amerikan Kız Koleji'nin kampüslerini gezmişlerdir. İkinci gün, katılımcılar Türkçe dil kursundan sonra Ayasofya, Sultanahmet, Süleymaniye ve Kariye Camilerini gezmişlerdir. Üçüncü gün, Türkçe dil kursundan sonra Kadıköy Koleji Müdür Vehbi Güney'in Türk Eğitim Sistemi hakkında, Mrs. Vida Dugan ise "Türkiye'de Seyahat" başlığı ile bir sunum yapmışlardır. Sonraki günlerde de Türkçe dil kursu ile birlikte Fulbright'ın amacı ve misyonu hakkında bilgilendirilmeler yapılmış ayrıca Türkiye'nin ekonomik, sportif, kültürel ve sağlık alanındaki durumu hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Katılımcılar için müze ziyaretleri ve boğaz gezisi düzenlemiş, Mr. Gary Manteufel ise Konya'daki öğretmen durumu ve okul yaşamı hakkında sunum yapmıştır.⁵³⁹

Bu eğitimlerle kısa sürede öğretmenlerin tam anlamıyla intibakları beklemediğinden bu eğitimlerin yanında okullarda da yabancı öğretmenlere yönelik uyum eğitimleri devam etmiştir. Nitekim Milli Eğitim Bakanı'nın imzası ile İstanbul Valiliği'ne gönderilen bir yazıda yabancı öğretmenlerin mevzuatı yeterince bilmedikleri veya yanlış bildiklerinden dolayı kendilerinden beklenen ödevleri tam anlamıyla yerine getirmedikleri veya getiremediklerinin anlaşıldığından bahsedilmiştir. Yazıda okul idarelerinden öğretmenlere sözleşmeleri iyice

⁵³⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁵³⁹ KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu Tarafından 31 Ağustos-11 Eylül 1965 Tarihleri Arasında Verilen Uyum Eğitiminin Planı.

okutmaları, mevzuatla ilgili gerekli bilgilendirmeyi yapmalarını, mevzuatın yazılı olarak da öğretmenlere verilmesini istemiştir. Yazıda ayrıca okul idarelerinden öğretmenlerle sık sık toplantı ve zümre toplantıları yapmak suretiyle öğretmenlerin eğitim ve öğretim bakımından okullara adaptesinin sağlanarak kendilerinden azami düzeyde faydalanılması istenilmiştir.⁵⁴⁰ Bu yazıya karşılık Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün verdiği cevapta yabancı öğretmenlere Milli Eğitim Bakanlığının istediği bilgilendirmelerin zaten yapıldığını anlaşılmaktadır. Okul Müdürü Vehbi Güney imzası ile gönderilen 23 Eylül 1961 tarihli cevabi yazıda Amerikalı ve İngiliz öğretmenlere geçen Mayıs ayından (1961) itibaren Türk eğitim sistemi ve okul hayatı ile ilgili gayet geniş bilgi verildiği, okutacakları derslere ait programlarının İngilizce tercümelerinin kendilerine gönderildiği, kendilerinden yapacakları işi anladıklarına dair cevabi mektupların alınıp dosyalarına koydukları belirtilerek Milli Eğitim Bakanlığının yazısından duyulan teessür dile getirilmiştir.⁵⁴¹ Yapılan yazışmalara bakıldığında verilen uyum eğitimlerinin yetersiz kaldığı, yabancı öğretmenlerin okullarında verilen uyum eğitimlerine rağmen sorun yaşadıkları veya sorunlara yol açtıkları görülmektedir. Tabii ki yabancı öğretmenlerin hiç bilmedikleri bir ülke ve o ülkenin eğitim sistemine hemen adapte olmalarını beklemek gerçekçi olmasa da verilen uyum eğitimlerinin de yetersiz kaldığı ortadadır.

2.1.1.2. Yabancı Öğretmenlerin Ders İşleme Sürecindeki Sorunları

Milli Eğitim Bakanlığının zor koşullarda büyük paralar harcayarak oluşturmuş olduğu ve Türkçe-İngilizce eğitim yapan özel statülü okullar olan Maarif Kolejlerinde çalışacak öğretmen seçimine dikkat etmiştir. Ancak bu dikkate rağmen öğretmenlerin okullardaki performansları ve öğretmenlik kabiliyetleri ile ilgili yaşanan bazı olaylar öğretmen seçimi konusunda bu dikkatin düzeyi hakkında düşündürücüdür. Eskişehir Maarif Kolejinde 1958-1959 eğitim-öğretim yılında Matematik Öğretmeni Mr. Michael John Lynch hakkında Kolej Müdürlüğü'nün Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderdiği yazıda öğretmenin söz konusu eğitim-öğretim yılındaki performansı hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır. Öğretmenin “derste çeşitli hadiselerle sebebiyet vermesi, bu öğretmenin sahasındaki

⁵⁴⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 14 Kasım 1961 tarih ve 231.25 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁵⁴¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 23 Eylül 1961 Tarih ve 231.1.1111 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı.

pedagojik formasyonunun” yetersiz olduğunun belirtildiği yazıda öğretmenin derslere devam etmemesi yüzünden yaz sınav döneminde 46 öğrenciden ancak 15 öğrencinin başarılı olduğu dile getirilmiştir. Derslerin verimsiz geçtiğinin belirtildiği yazıda öğretmen hakkında gerekli tedbirlerin alınmasını istenmiştir.⁵⁴² Öğretmenin okuttuğu öğrencilerin sınavlarda başarısız olması öğrenci velilerinin öğretmene olan itimatlarını da zayıflatmıştır. Okulda daha önemli hadislerin önüne geçilmesi için öğretmenin başka bir okula gönderilmesi okul yönetimi tarafından talep edilmiştir.⁵⁴³

Eskişehir Maarif Kolejinde Fen Dersleri Öğretmeni Yüksek Mühendis Kıdemli Yüzbaşı Ayhan Tığrak Matematik derslerinde öğrencilerin durumunun çok zayıf olduğunu belirtmiş ve Matematiksiz Fen derslerinin olamayacağını ifade ederek durumundan okul yönetimini haberdar etmiştir.⁵⁴⁴ Öğretmen hakkında beş öğrenci velisi Kasım 1959’da okul müdürlüğüne benzer ifadelerin yer aldığı dilekçelerle başvurarak Matematik derslerinde yaşanan soruna dikkat çekmişler ve sorunun çözülmesini istemişlerdir. Dilekçelerin içeriklerinin benzer olması dilekçelerin okul yönetiminin etkisiyle yazıldığı izlenimi uyandırmaktadır. Bu dilekçelerden sonra okul müdürlüğü durum hakkında 17 madde ve iki sayfadan oluşan bir rapor hazırlamış ve veli dilekçelerini de ekleyerek Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne göndermiştir. Yazıda öğretmenin bilimsel yönden zayıf olduğu ayrıntılı örneklerle açıklanmış, öğretmenin Türkiye’ye yeni gelmesi sebebiyle “hakkında erken ve yanlış bir kanaate” varılmaması için öğretmenle her türlü yazışmanın İngilizce yapıldığı belirtilmiştir. Öğretmenin koleje ilk geldiğinde Matematik ve Fen derslerini okutacağı söylendiğinde canının sıkıldığı ve Coğrafya dersini okutabileceğini dile getirilmiştir. Kolej yönetimin Milli Eğitim Bakanlığı ile yaptığı temas sonrasında adı geçen öğretmenin Fen ve Matematik öğretmeni olarak gönderildiğinin belirtildiği yazıda Kolej’in muhitteki itibarını sarsmamak ve dolayısıyla öğrencilerin ve öğrenci velilerinin, öğretmen aleyhinde bulunmalarına mani olmak birçok şikâyetin önüne geçildiğinin söylenmiştir. Yazıda devamla şöyle denilerek durumun Milli Eğitim Bakanlığına bildirilmesi istenmiştir:

“Muhitte aleyhinde söylenenler meyanında öğretmenin memleket tanımak, memleketimizde müzik sahasında etüdde bulunmak, beraberinde getirdiği otomobili ile yakın, yabancı memleketlere seyahatler yapmak ve memleketine dönüşünde beraberinde

⁵⁴² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü’nün 4 Temmuz 1959 Tarih ve 231.1.847 Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵⁴³ a.y.,

⁵⁴⁴ EMKA, Fen Dersleri Öğretmeni Y. Müh. Kd. Yüzbaşı Ayhan Tığrak’ın Eskişehir Kolej Müdürlüğü’ne Yazısı.

*getirdiği otomobilini memleketinizde iyi bir para ile satmak arzusunda olduğu ve bu suretle kendisinin iyi bir öğretmenden ziyade maceraperest bir şahsiyet olduğu kanaatine varılmaktadır”.*⁵⁴⁵

24 Aralık 1959 tarihinde Matematik Öğretmeni Mr. Michael John Lynch’ın dersini teftiş eden Kolej Müdürü Şerif Öztürk öğretmenin derste yaptığı bazı uygulamalar hakkında öğretmeni on maddeden oluşan bir yazı uyarmıştır.⁵⁴⁶ Sonraki günlerde de öğretmenin öğrencilerle sorun yaşadığı görülmektedir. Konu hakkında okul idaresinin öğretmeni tekrar uyardığı görülmektedir.⁵⁴⁷

Alan Frederick Taylor, Öğretmen 4 Mart 1960’da Eskişehir Maarif Kolejine verdiği dilekçede Türkiye’ye Kadıköy Maarif Kolejinde çalışmak amacıyla geldiğini ancak Eskişehir’e gönderildiği ifade etmiştir. Kadıköy Maarif Koleji Müdürü’nün okullarındaki Matematik ve Fen dersleri için gelebileceğini şeklindeki teklifini değerlendirmek istediğini bildirerek durumunun Milli Eğitim Bakanlıından sorulmasını istemiştir.⁵⁴⁸

Yabancı öğretmenlerle ilgili olarak 1960 yılından yayımlanan Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu’nda ise şöyle denilmiştir:

*“Bunların ekseriya isabetle seçilmediği veya seçilemediği, hepsinin canla başla çalışmadığı genel şikâyet konularındandır. Esasen iyi yetişmiş olanların dahi, vazifelerini arzu edilen şekilde başarabilmeleri-dil öğretimi tekniği bakımından-hayli şüphelidir; çünkü bir dili öğretmek için bu dil ile öğrencinin dili arasındaki sözlük, fonetik, morfoloji, semantik, sentaks ve stilistik farklarının, ve bundan başka, iki ayrı dil konuşan milletlerin zihniyet ve düşünüş farklarının-öğrenciye söylenmese de-öğretmen tarafından bilinmesi gerekir. Memleketimize birkaç yıl için gelen elemanların da Türkçeyi, Türk kültürünün özellik ve ihtiyaçlarını bilmeleri veya öğrenmeleri beklenemez.”*⁵⁴⁹

Yabancı öğretmenlerin zaman zaman Maarif Kolejlere için ciddi sorunlara sebebiyet verildiği görülmektedir. Bu öğretmenlere harcanan maddi kaynağın yanında harcanan zaman ve verilen emeğin olumlu sonuçlarının yeterince görüldüğü söylenemez. Nitekim İzmir Bornova Maarif Kolejinden Müdürlük görevinde

⁵⁴⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü’nün 19 Kasım 1959 Tarih ve 231.1.1776 Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵⁴⁶ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü’nün 24 Aralık 1959 Tarih ve 231.1(26).1534 Mr. Michael John Lynch’e Yazısı.

⁵⁴⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü’nün 12 Ocak 1960 Tarih ve 231.1.57 Mr. Michael John Lynch’e Yazısı.

⁵⁴⁸ EMKA, Alan Frederick Taylor 4 Mart 1960 Tarihli Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü’ne Dilekçesi.

⁵⁴⁹ Milli Eğitim Bakanlığı, **Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu**, s.96.

bulunmuş olan Süleyman Özyiğit ve İbrahim Emiroğlu'nun izlenimleri oldukça önemlidir. Özyiğit ve Emiroğlu şöyle demişlerdir:

“İnkâr edilemez hizmetlerinin yanı başında pek çok talihsiz görüntüleri ve olayları da sergileyen sözleşmeli öğretmenlerin sınıfta sigara içtikleri, ders sırasında öğrencilerin izinsiz girip çıktıkları, koridorda bazı öğrencilerin bunların omuzlarına sıçradıkları hazırlıksız derse girdikleri, yaptıkları tek sınavdan iki-üç not verdikleri, bazılarının aksanının çok bozuk olduğu, kısaca sorumsuz ve uyumsuz davranışlar içinde oldukları izlenmiştir.”⁵⁵⁰

Maarif Kolejlerine ilk etapta alınan sözleşmeli yabancı öğretmenler gibi Barış Gönüllüsü olarak gelen yabancı öğretmenlerde benzer sorunlara konu olmuşlardır. Bu konuda Diyarbakır Maarif Kolejinde Müdür olarak görevli iken tuttuğu raporda İbrahim Emiroğlu şöyle demiştir:

“Ancak, Barış Gönüllülerinin çoğu sözleşmeli yabancı uyruklu öğretmenlerden daha da yetersiz ve sorumsuz oldukları daha ilk günlerde anlaşıldı. Üstelik kendilerine verilen görevleri şeklen yerine getirirlerken bazıları kentin dış mahallelerinde muzır etkinliklerde bulundular ve haklarında düzenlenen rapor üzerine derhal Ankara'ya çağrıldılar.”⁵⁵¹

İbrahim Emiroğlu Barış Gönüllü olarak Maarif Kolejlerinde çalışan yabancı öğretmenler ilgili Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Müdürü İlhami Çokar'ın gerekli değerlendirmeleri yaptığını söyleyerek şöyle demiştir:

“Aralarında, formasyonu olmayanlar, yeterli alan bilgisinden yoksun bulunanlar, davranışlarında bozukluk izlenenler, haklarında olumsuz rapor verilmiş olanlar. Bayrak Töreni ve Ulusal günlerin önemine gölge düşürücü davranışlara girenler ve okul kurallarına uymakta kusurlu olanlar bulunduğu için Bakanlık gerekli değerlendirmeyi yapmıştır.”⁵⁵²

2.1.1.3. Yabancı Öğretmenler Bölüm Başkanlığı

Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerinin açılışının üzerinden on beş yıllık bir süre geçtikten sonra, epeye geç bir tarihte, 1971 yılında yabancı öğretmenlerle ilgilenecek bir bölüm başkanlığı kurmaya karar vermiştir. 1970'ten itibaren Türkiye'ye gelen yabancı öğretmen sayısı Barış Gönüllülerine yönelik artan eleştiriler⁵⁵³ sebebiyle düşmüşken Milli Eğitim Bakanlığının bu uygulamayı

⁵⁵⁰ Emiroğlu, **Anadolu Lisesi**, s.82.

⁵⁵¹ **a.y.**, s.83.

⁵⁵² **a.y.**, s.83.

⁵⁵³ Konu ile ilgili bakınız: Murat Soysal, “Barış Gönüllüleri ve Türkiye'deki Faaliyetleri” Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 56, Bahar 2015, s. 113-146.

başlatmak için epey geç kaldığı söylenebilir. Milli Eğitim Bakanlığının 21 Eylül 1971 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan “Bazı Dersleri Yabancı Dille Okutan Lise ve Kolejlerde Çalışan Yabancı Öğretmenlerle ilgili Bölüm Başkanlığı Yönetmeliği”⁵⁵⁴ ile bölüm başkanlığı uygulaması getirmiştir.

Maarif Kolejlere de çalışan yabancı personelin eğitim hizmetlerine ilişkin faaliyetlerinin organize edilmesinde ve kontrolünde müdüre yardım edecek olan bölüm başkanları, yabancı öğretmenler veya yabancı dille ders okutan Türk öğretmenler arasından okul müdürlüğünce seçilmişlerdir. Yabancı öğretmenlerin Türkiye’ye ilk gelişlerinde karşılanması, yerleşmesi için gerekli tedbirleri alan ve yabancı personelin kişisel problemlerinde kendilerine yardımcı olmaya çalışan bölüm başkanı aynı zamanda yabancı öğretmenlerin istek ve şikâyetlerini okul müdürlüğüne bildirmiştir. Yabancı öğretmenler hastalandıklarında durumu okul idaresine bildiren bölüm başkanları her yabancı öğretmen için bir görev fişi tutmuş izin ve devam durumlarını dikkatle izlemiştir.⁵⁵⁵

Mevcut yabancı öğretmenlerle yakından ilgilenen bölüm başkanları okula alınacak yabancı dil öğretmenlerinin seçiminde de aktif rol oynuyorlardı. Referans mektuplarını hazırlayan bölüm başkanları, yabancı öğretmenlerin çalışmalarını inceleyip, kontratlarının yenilenmesi veya iptal için teklifte bulunabiliyordu. Ayrıca “yabancı dille okutulan derslerin öğretmenliklerine atanabilecek uygun namzetleri okul müdürüne tavsiye” edebilen bölüm başkanı kontrat maddelerinde düşündüğü değişiklikleri okul müdürlüğü aracılığıyla Bakanlığa bildiriyordu. Yabancı öğretmenlerle aralıklarla toplantılar düzenleyen bölüm başkanları okuldaki yabancı dille okutulan derslerin daha iyi verilebilmesi için çalışmalarda bulunuyordu.

Yabancı personelle ilgili disiplin işlerinde de müdüre yardımcı olan bölüm başkanları bu amaçla ilgili kanun, müfredat programları ve yönetmelikleri yabancı öğretmenlere anlatıyordu. Ayrıca “müfredat ve mevzuat değişiklikleri ile Tebliğler Dergisinde yayımlanan genelgeleri ve yabancı öğretmenlere duyurulması gereken hususları yabancı dile tercümeleri ile birlikte yabancı öğretmenlere” duyuran bölüm başkanları “yabancı öğretmenlerin çalışmaları hakkında, her dönemde en az bir defa okul müdürüne rapor”⁵⁵⁶ veriyorlardı.

⁵⁵⁴ Resmi Gazete, 21 Eylül 1971, S.13963, s.2-3.

⁵⁵⁵ a.y., s.2.

⁵⁵⁶ a.y., s.2-3.

Birçok sorumluluğun yüklendiği bölüm başkanlarının yukarıdaki görevlerine ek olarak gerektiğinde okul müdürü ile birlikte yabancı öğretmenlerin derslerine girmek, yabancı öğretmenlere yazılacak takdir veya ikaz yazılarına yardımcı olmak, yabancı öğretmenlerin öğretmenler kurulunu izleyebilmesini sağlamak, kurul tutanağını yabancı dile çevirmek ve öğretmenlere Türkçe kopyası ile birlikte imzalatmak gibi görevleri de vardı. Bölüm başkanı Türk değil de yabancı bir öğretmen olduğu takdirde seçilen öğretmenin konuşulanları anlayabilecek kadar Türkçe bilmesi gerekiyordu.⁵⁵⁷

2.1.2. Türk Öğretmenler

Yabancı öğretmenler yerine Türk öğretmen yetiştirme meselesi daha Maarif Kolejlerinin hazırlık çalışmalarının yapıldığı bir dönemde gündeme gelmiş ve sonraki yıllarda da gündemde kalmıştır. İyi düzeyde yabancı dil bilen öğretmen yetiştirmek için 1955 yılında Milli Eğitim Bakanlığının çalışma yaptığını 10 Ocak 1955'te TBMM'de yaptığı konuşmasında Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı açıklamıştır.⁵⁵⁸

23-28 Temmuz 1956 tarihleri arasında toplanan Maarif Koleji Müdürleri yabancı öğretmenler yerine Türk öğretmenlerin yetiştirilmesi meselesine değinerek Maarif Kolejlerinde İngilizce okutulan dersler için bir an önce Türk öğretmenlerin yetiştirilmesi, uygun görülen sayıda Türk öğretmenin Amerika veya İngiltere'ye gönderilmesi⁵⁵⁹ ve yabancı dil bilen Türk öğretmenlerin yetiştirilmesi istemiştir. Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu'nda da yabancı dil öğretimindeki başarısızlığı giderilmesi için öğretmenlerin bilgi ve yeterliklerinin artırılması gerektiği ve bunun için de belli bir plan çerçevesinde öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere tabii tutulmaları istenmiştir. Ayrıca yabancı dil öğretmeni yetiştirmek için üniversite, yabancı dil öğretim kurumları ve Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışmakta olan özel enstitülerin yardımının alınması ile yabancı öğretmenlerin de bilgi ve tecrübelerinden istifade edilmesi tavsiye edilmiştir.⁵⁶⁰

Milli Eğitim Bakanlığı yabancı dil bilen Türk öğretmeni ihtiyacını karşılamak için çeşitli uygulamalar yapmıştır. Bakanlığın uygulamalarından biri Türk

⁵⁵⁷ a.y., s.3.

⁵⁵⁸ Zafer, S.2169, 11 Ocak 1955, s.5.

⁵⁵⁹ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.288.

⁵⁶⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, **Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu**, s.96.

öğretmenleri yurtdışına göndermekti. Bu amaçla Bakanlığın çeşitli tarihlerde farklı branşlarda Türk öğretmenini yurtdışına gönderdiğini görmekteyiz. Yurtdışına farklı yollarla öğretmen gönderilmiştir. Bu yollardan biri Bakanlığın bizzat kendi kanalları ile yurtdışına gönderdiği öğretmenlerdi. Maarif Kolejlerinde bilindiği gibi önce sözleşmeli öğretmenler çalıştırılmıştır. Ancak maliyetlerinin çok yüksek olması sebebi ile Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerindeki lisan, matematik ve fen dersleri için ihtiyaç duyduğu öğretmenleri 1960'lı yılların ortalarından itibaren Barış Gönüllüleri üzerinden gidermeye çalışmıştır. Barış Gönüllüleri'nin 1971 yılından itibaren Türkiye'ye gelişine izin verilmediği için Maarif Kolejlerinde İngilizce dersi ile İngilizce okutulan Matematik ve Fen dersleri için büyük bir öğretmen boşluğu oluşmuştur. Bu boşluğu doldurmak için Milli Eğitim Bakanlığı harekete geçmiş ve ihtiyaç duyulan branşlarda yurtdışına öğretmen göndermiştir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanı adına Orta Öğretim Genel Müdürü Necip Güngör Kısaparmak imzası ile valiliklere bir yazı⁵⁶¹ göndererek Kolejlere öğretmen yetiştirilmek üzere İngiltere'ye Fen dersleri öğretmeni gönderileceği bildirilmiştir. Buna göre; Ankara, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul-Kadıköy, İzmir-Bornova, Konya ve Samsun Maarif Kolejlerinde Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Fen Bilgisi derslerini İngilizce okutabilmelerini sağlamak amacıyla 1971-1972 öğretim yılında adı geçen branşlardan 7 öğretmenin 4489 sayılı Kanununun 1. maddesinin (b) fıkrası gereğince İngiltere'ye gönderilmesi düşünülmüş ve bu amaçla başvurular alınmıştır.⁵⁶²

Başvuru şartlarına bakıldığında başvuruda bulunacak adayların askerlik hariç en az meslekte üç yıl çalışmış olmaları, 35 yaşından büyük olmamaları, açılacak kursu takip edebilecek kadar İngilizce bilgisine sahip olmaları gerekmektedir. Yoğunlaştırılmış İngilizce kursunu başarı ile bitirenler İngiltere'ye gönderileceğinden bunların Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerinde çalışmayı kabul etmeleri gerekiyordu. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı bu amaçla ayrı bir taahhütname hazırlamıştır. Başvuruda bulunan öğretmenler Bakanlık tarafından hazırlanan ayrıntılı bir fiş dilekçe doldurmuşlardır. Başvuruda bulunanlar arasından İngiltere'ye gönderilmeleri düşünülmekte olan sayının iki katı aday seçilmiş ve bunlar 1971 yazında en az 6-8 hafta devam eden olan yoğunlaştırılmış İngilizce kursuna tabi tutulmuşlardır. Seçilen öğretmenlerin en geç 1971 yılı Ekim ayı başlarında İngiltere'de olmaları planlanmıştır. Öğretmenlerin İngiltere'de kalacakları

⁵⁶¹ 7 Ocak 1971 tarih ve 203/854/10272 Sayılı Yazı.

⁵⁶² **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIV, S.1640, 18 Ocak 1971, s.20.

bir yıl boyunca İngilizce seviyelerini özel kurslarla yükseltmeleri ve yılsonunda istenilen seviyeye geldikleri tespit edilenlerin bir yıl daha İngiltere’de kalıp branşlarında bilgi görgü ve ihtisaslarını artırmaları hedeflenmiştir.⁵⁶³

1973-1974 eğitim-öğretim yılında Yükseköğretim Genel Müdürlüğü farklı düzeylerde ve farklı branşlarda yurtdışına öğretmen göndermiştir. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’nün ihtiyaç duyduğu Modern Matematik ve Mantık alanında 4, Fizik alanında 4, Kimya alanında 4, Biyoloji alanında 2, Fen Bilgisi alanında 6 ve İngilizce alanında ise 4 öğretmen göndermiştir.⁵⁶⁴

Milli Eğitim Bakanlığı bazı öğretmenleri ise Milli Eğitim Bursu ile yurtdışına eğitim amacıyla gönderilmiştir. Buradaki amaç dil bilen öğretmen ihtiyacını karşılamaktır. Örneğin; 1964 yılında Tarsus Lisesi’nde görevli Ömer Ateşoğlu İngiltere’ye eğitim amacıyla gönderilmiştir. Leicester’da iki yıl İngilizce ve Matematik eğitimi alan Ateşoğlu 1966 yılında Türkiye’ye dönmüş ve Konya Maarif Kolejinde Matematik öğretmeni olarak görevlendirilmiş ve burada ki görevine 1987’de emekli oluncaya kadar devam etmiştir.⁵⁶⁵

Milli Eğitim Bakanlığı İngiliz Kültür Kurumu aracılığıyla da yurtdışına öğrenci göndermiştir. British Council Türkiye Kasım 1940’da Michael Grand tarafından kurulmuştur. Bu kurumun kurulmasındaki amaç, Türkiye ile İngiltere arasındaki kültürel ilişkileri güçlendirmektir.⁵⁶⁶ Kasım Gülek ve Hasan Âli Yücel aracılığıyla Hükümetin desteğini alan bu kurum⁵⁶⁷ kuruluşunu takip eden ilk yıllarda sekiz binden fazla devlet memuruna ve İngilizce öğretmenlerinin % 80’ine İngilizce kursu vermiştir.⁵⁶⁸

Konya Maarif Koleji Müdürü Behzat Üner 1958 yılında İngiliz Kültür Heyeti tarafından İngiltere’deki okulları incelemek ve eğitim çalışmalarını yerinde görmek amacıyla İngiltere’ye gönderilmiştir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı gerekli iznin verildiği Konya Valiliği’ne bildirmiştir.⁵⁶⁹ Buna göre Behzat Üner 2 Ekim 1958 ile 2 Kasım 1958 tarihleri arasında İngiltere’ye gidecekti. Milli Eğitim Bakanlığının izni yanında Konya Maarif Koleji Müdürlüğü durumu Konya İl Emniyet Müdürlüğü’ne

⁵⁶³ a.y., s.20.

⁵⁶⁴ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXVI, S.1751, 9 Temmuz 1973, s.290.

⁵⁶⁵ KOMKA, Ömer Ateşoğlu’nun Hayatını Anlatan Kitabı

⁵⁶⁶ (Çevrimiçi) <http://www.britishcouncil.org.tr/about/75years-Turkey>, 24 Aralık 2016

⁵⁶⁷ Emiroğlu, **Bornova Anadolu Lisesi**, s.63.

⁵⁶⁸ (Çevrimiçi) <http://www.britishcouncil.org.tr/about/75years-Turkey>, 24 Aralık 2016.

⁵⁶⁹ KOMKA, Behzat Üner’in Öğretmenlik Dosyası: Maarif Vekâleti tarafından Konya Valiliği’ne Yazısı.

de bildirmiş ve gerekli pasaportun verilmesini rica etmiştir.⁵⁷⁰ Behzat Üner ayrıca 1967 yılında da ABD’de mesleki eğitim ve incelemelerde bulunmuştur.⁵⁷¹

British Council Fonu aracılığıyla 1962 yılından itibaren “Türkiye genelinde branşlarında kendilerini kabul ettirmiş başarılı ve üstün mesleki niteliklere sahip Fen-Matematik öğretmenleri arasından çağrılan yüz kadar öğretmen, katıldıkları üç aylık kurstan ve tabii tutuldukları sınavdan sonra başarılı olanlardan 10-12 kadarı iki yıl süreyle İngiltere’ye”⁵⁷² eğitim için gönderilmiştir. İngiliz Kültür Heyeti 1962-1963 eğitim-öğretim yılında 3’ü İngilizce öğretmeni, 2’si Fen Dersleri öğretmeni olmak üzere toplam 5 öğretmeni İngiltere’ye götürülmesi planlanmıştır. İngiliz Kültür Heyeti Bursları için Kasım 1961 tarihinde okullara Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yazı gönderilmiştir.⁵⁷³ 1962-1963 eğitim-öğretim yılında gönderilecek olan öğretmenlerin seçim ve başvuru işlemlerine 1962-1963 eğitim-öğretim yılının başlangıcına yaklaşık on ay kala başlanmıştır.

Bu bursun amacı seçilen öğretmenlerin İngiltere’de kendi branşlarında bilgi görgü ve ihtisaslarını arttırmaları ile İngilizcelerini⁵⁷⁴ geliştirmeleriydi. British Council Bursuna başvuruda istekli üniversite mezunu öğretmenlerin kendi dallarında en az iki, yüksekokul mezunu öğretmenlerin ise en az 5 yıl asil öğretmenlik kadrosunda görev yapmış olmaları ve İngiltere üniversitelerinde verilecek kursları takip edebilecek seviyede İngilizce bilmeleri ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi bir okulda öğretmen olma şartı aranmıştır. Daha önce benzer bir bursla yurtdışında bulunmuş olan öğretmenler bu bursa başvuruda bulunamıyorlardı. Bursun süresi 10 aydı ve aylık tutarı bir kişiyi geçindirecek miktardaydı. Seçilen öğretmenlerin İngiltere’ye gidiş-dönüş yol parası İngiliz Kültür Heyeti tarafından karşılanmıştır. Bursa başvuran adaylar Şubat 1962’de Ankara’da önce İngilizce yazılı sınavına tabii tutulmuşlardır. Bu sınavda başarı olan adaylar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan Karma Burs Seçim Komisyonu’na mülakata alınmışlardır. Bu komisyon tarafından adaylığa seçilenler hakkında son karar İngiliz Kültür Heyeti’nin Londra Merkezi’nce verilmiştir. Ayrıca adayların 25-35 yaş arasında olması ve gerekli evrakları doldurarak Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Genel Müdürlüğü’ne

⁵⁷⁰ KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü’nün 12 Ağustos 1958 Tarih ve 231.1.544 Sayılı Konya Emniyet Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁵⁷¹ KOMKA, Behzat Üner’in Hayatını Anlatan Kitabı.

⁵⁷² Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.86.

⁵⁷³ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 22 Kasım 1961 Tarih ve İng.62-4-1/4066 Sayılı İstanbul Valiliği’ne Yazısı.

⁵⁷⁴ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 22 Kasım 1961 Tarih ve İng.62-4-1/4066 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısının Eki: İngiliz Kültür Heyeti Bursları İlanı.

20 Aralık 1962 tarihine kadar göndermeleri gerekiyordu.⁵⁷⁵ 1970 yılına kadar devam eden İngiliz Kültür Heyeti bursundan toplam 112 öğretmen yararlanmıştır.⁵⁷⁶

Öğretmenlere benzer bir burs da Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu tarafından verilmiştir. Bu burs Türk öğretmenlerinin Amerika'da eğitim sistemlerini tetkik etmeleri, eğitimle ilgili kurs ve seminerlere katılmaları, Amerikan aile hayatını yakından tanımları, yükseköğretim enstitülerini ziyaret etmeleri, örnek okulların ve mahalli eğitim topluluklarının” etkinliklerine katılmaları koşuluyla veriliyordu.⁵⁷⁷ Her düzeydeki öğretmen ve Milli Eğitim mensubunun başvuruda bulunabildiği bu burslara başvuracak adayların belli şartlar taşımaları gerekiyordu. Adayların Milli Eğitim Bakanlığında en az üç yıl çalışmış olması, benzer bir bursla yurtdışına çıkmamış olması, daha önce Amerika'ya gitmemiş olması, 25-40 yaşları arasında olması ve iyi derece İngilizce bilmesi gerekiyordu.⁵⁷⁸

Amerikan İktisadî Yardım Teşkilâtı (ICA) ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında 1958 yılında yapılan anlaşma ile her dereceli öğretmen okuluna uzman yetiştirmek üzere yüksekokul veya üniversite mezunu öğretmenler arasından sınavla yapılan seçimde başarılı olanlar bir yıllığına Amerika'ya gönderilmişlerdir. Amerika'ya gönderilen öğretmenlerin gidiş-dönüş yol paraları ile Amerika'daki her türlü masrafları Milli Eğitim Bakanlığı ile ICA İdaresi tarafından karşılanmıştır. Seçilen öğretmenler 4489 sayılı kanuna göre maaşlı, dövizsiz olarak izinli sayılmışlar ve maaşları yurttan gösterdikleri mutemetlerine ödenmiştir.⁵⁷⁹

İngiltere ve Amerika dışında Fransız Hükümeti de Türk öğretmenlere yönelik burs vermiştir. Orta dereceli okulların Fransızca bilen Fen ve Matematik öğretmenlerine verilen bursta öğretmenler öncelikle Galatasaray Lisesi'nde 20 gün süreyle Fransızca'nı geliştirmeleri için yaz kursuna alınmışlardır. Sekiz ay süreyle verilen burslarla Fransa'nın ve Fransız Kültürünün tanıtılması hedeflenmiştir. Başvuruda bulunan adayların 35 yaşından büyük olmamaları, kendi alanlarında

⁵⁷⁵ a.y.,

⁵⁷⁶ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.86.

⁵⁷⁷ KMKA, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Şubesi'nin 17 Kasım 1961 Tarih ve 243-112513 Sayılı Okul Müdürlüklerine Yazısı.

⁵⁷⁸ a.y.,

⁵⁷⁹ **Tebliğler Dergisi**, C.XXI, S.997, 3 Mart 1958, s.35.

inceleme yapabilecek kadar Fransızca bilmeleri, daha önce başvuruda bulunmamış olmaları gerekiyordu.⁵⁸⁰

2.1.3. Maarif Kolejlerinde Görev Alan Öğretmenler İlgili Veriler

Belirtildiği gibi Maarif Kolejleri daha açılmadan bu okullarda çalışacak olan yabancı öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkiye'ye getirilmiştir. Maarif Kolejlerinde çalışmak amacıyla ilk olarak 15 kişilik bir grup getirilmiştir. Kolejlerde çalışmak amacıyla İngiltere'den Mr. Lyon Colin Playfair, Mr. Villiam Alexander Smith, Miss. Diana Ellen Manuel, Miss. Elaine Bowes, Mrs. Mary Tanguay, Mr. Peter Anthony Lawton, Mr. Villiam Young Murdoch, Mr. Geoffrey Thomas MC.Keemn adlı öğretmenler, Amerika Birleşik Devletlerin'den ise Gladys S.Carter, Paul S.Taylor, George Reichler, Stephen S. Conroy, Florence Sutphin, Stanley Tick ve Thomas Harold Waitzner adlı öğretmenler getirilmiştir.⁵⁸¹ Kolejlerdeki öğretmenlerle ilgili veriler ise şöyledir:

2.1.3.1. Diyarbakır Maarif Koleji

Diyarbakır altı Maarif Kolejinden birinin açıldığı ve başkentten en uzak olan şehirdi. Diyarbakır Maarif Kolejinde diğer kolejlerde olduğu gibi Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenler de görev yapmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejinde görev alan yabancı öğretmenler şunlardı:⁵⁸²

- Alan Mountfont; İngiliz kökenli olan Mountfont 11 Haziran 1963 tarihinde Diyarbakır Müftüsü'nün huzurunda Kelime-i Şahadet getirerek Müslüman olmuştur. ⁵⁸³ Mountfont Maarif Kolejlerinde çalışan yabancı öğretmenler arasında, tespit ettiğimiz kadarıyla, İslamiyeti seçen tek öğretmendir.

⁵⁸⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü'nün 18 Haziran 1962 Tarih ve 311.4/502 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁵⁸¹ T.C. Maliye Vekaleti Bütçe ve M.K.U. Müdürlüğü'nün 28 Eylül 1955 Tarih ve 113312-84/12297 Sayılı Maarif Vekaleti'ne Yazısı.

⁵⁸² Yabancı öğretmenlerle ilgili verilen bilgiler Bakanlar Kurulu Kararları, Milli Eğitim Bakanlığının Yazışmaları, Kolej Müdürlüklerinin Yazışmaları, Öğretmenlerin Kolejlerdeki Özlük Dosyalarında, basında ve ilgili eserlerde yer alan bilgilere göre düzenlenmiştir. Her öğretmen hakkında aynı ayrıntıda bilgi bulunmadığı için öğretmenlerle ilgili verilen bilgiler farklılık arz etmektedir. Hakkında daha ayrıntılı bilgiye ulaştığımız öğretmenleri listenin başına sadece isimlerine ulaştığımız öğretmenleri ise listenin sonuna alınmıştır.

⁵⁸³ **Milliyet**, S.4684, 16 Haziran 1963, s.2.

- James Richard Schwartz; İngilizce Öğretmeni⁵⁸⁴
- Victor Clements Brown; İngilizce Öğretmeni⁵⁸⁵
- Mrs. P. Nortn; Matematik Öğretmeni⁵⁸⁶
- Miss. Kunress; İngilizce Öğretmeni⁵⁸⁷
- Miss. Roblet, İngilizce Öğretmeni⁵⁸⁸
- Mr. E. G.; İngilizce Öğretmeni⁵⁸⁹
- Miss. Balenwer; İngilizce Öğretmeni⁵⁹⁰
- Miss. L. Laatsen; İngilizce Öğretmeni⁵⁹¹
- Miss. Schiller; İngilizce Öğretmeni⁵⁹²
- Miss. Sirimaili; İngilizce Öğretmeni⁵⁹³
- Mr. J. Ball; İngilizce Öğretmeni⁵⁹⁴
- Mr. J. Auer; İngilizce Öğretmeni⁵⁹⁵
- Mrs. Auer; İngilizce Öğretmeni⁵⁹⁶
- Margaret Hutto; Amerikalı⁵⁹⁷
- Norman George Flowers⁵⁹⁸

⁵⁸⁴ KMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Fransa Bölgesi Öğrenci Müfettişliği'nin 11 Ekim 1963 Tarih 202/3788 Sayılı Kadıköy Koleji'ne Yazısı.

⁵⁸⁵ KMKA, Kadıköy Koleji'nin 10 Eylül 1963 202/724 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁵⁸⁶ DMKA, Diyarbakır Koleji 1964-1965 Eğitim-Öğretim Yılı Mezunları Posteri.

⁵⁸⁷ DMKA, a.y.

⁵⁸⁸ DMKA, a.y.

⁵⁸⁹ DMKA, a.y.

⁵⁹⁰ DMKA, a.y.

⁵⁹¹ DMKA, a.y.

⁵⁹² DMKA, a.y.

⁵⁹³ DMKA, a.y.

⁵⁹⁴ DMKA, a.y.

⁵⁹⁵ DMKA, a.y.

⁵⁹⁶ DMKA, a.y.

⁵⁹⁷ KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 4 Eylül 1962 Tarih 4652 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı.

⁵⁹⁸ KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 31 Ocak 1961 Tarih 433 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı.

Tablo 11: Diyarbakır Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁵⁹⁹

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																								
	Ortaokul												Lise												
	Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vek.		Toplam		Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vek.		Toplam		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
1955-1956																									
1956-1957	3						2				5														
1957-1958	4				1		2				7														
1958-1959	6	1	1								7	3													
1959-1960	8	2									8	2													
1960-1961	5	1						1			2	2	2		1				3				12	3	
1961-1962		1						1			2	2	2		1				1				1		
1962-1963	2						1	5			8	5	7						1				2	2	
1963-1964	2						3	4			12	4	1	3					1				2	2	
1964-1965	7	1					2				12	1	1	2					1	5			8	5	
1965-1966	9	2					2	1			5	3											1	3	
1966-1967	10	5						1			4	6							1	3			2	5	
1967-1968	3	4									8	4											15	9	
1968-1969	4	10					2				10	10											3	3	
1969-1970	8																						4		
1970-1971	8																						8	3	
1971-1972											10	8											5	2	
1972-1973	9	8	1	1							10	9	9	8	1	1							10	9	
1973-1974	8	10					1				8	13											6	1	
Genel Toplam	96	46	2	1	1		18	18			8	131	65	27	16	3	1	4				6	10	79	47

Diyarbakır Maarif Koleji diğer Maarif Kolejlerinde bir yıl sonra 1956-1957 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejinde Lise kısmı ise 1960-1961 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejinin Orta kısmı 1961-1962 eğitim-öğretim yılı en az, 1970-1971 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1956-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 65 kez erkek öğretmenler ise 131 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin

⁵⁹⁹ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.371 ve s.516; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.145 ve s.402; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s. 181 ve s.291; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.131 ve s.268; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s. 94 ve s.122; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30 ve s.44, Asil, Stajyer, Yardımcı, Ücretli, Vekil öğretmenleri tespit edilebilenler verilmiştir. Bir yıla ait Asil, Stajyer, Yardımcı, Ücretli, Vekil öğretmenlerin toplamı sütun sonundaki toplamla çoğu zaman uyuşmamaktadır. Bunun sebebi DİE istatistiklerinin esas alınmasıdır. Bu istatistiklerde Asil, Stajyer, Yardımcı, Ücretli, Vekil öğretmen sayıları verilmekle birlikte toplamda verilen sayılar farklılık göstermekte kimi zaman da sadece toplam öğretmen sayıları verilmiştir. Bu sebeple verilen toplamda bir yanlışlık bulunmamaktadır.

görevlendirme oranı % 49,61 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 50,39 olarak gerçekleşmiştir.

Diyarbakır Maarif Kolejinin Lise kısmında 1961-1962 eğitim-öğretim yılı en az, 1967-1968 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1960-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 47 kez erkek öğretmenler ise 79 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 37,30 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 62,70 olarak gerçekleşmiştir. Lise kısmında erkek öğretmen görevlendirmesi yüksektir.

2.1.3.2. Eskişehir Maarif Koleji

Eskişehir ili altı Maarif Kolejinden birinin açıldığı ve başkente en yakın olan şehirdir. Bu kolejde diğer Maarif Kolejlerinde olduğu gibi Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenler de görev yapmıştır. Bu kolejde görev alan yabancı öğretmenler şunlardır:

- Mr. Michael John Lynch; İngiliz⁶⁰⁰ olan Lynch 1932 Londra-İngiltere doğumludur.⁶⁰¹ Sözleşmeli⁶⁰² Matematik Öğretmeni⁶⁰³ olarak 17 Eylül 1958 tarihinde görevine başlamıştır.⁶⁰⁴
- Mrs. Jennifer Mary Lynch (Dawson); 2 Nisan 1937 Oxford-İngiltere doğumludur.⁶⁰⁵ Sözleşmeli⁶⁰⁶ İngilizce Öğretmeni⁶⁰⁷ olarak 19 Ocak 1959 ile 28 Şubat 1959 tarihleri arasında Eskişehir Maarif Kolejinde vekâleten çalışan Dawson 17 Nisan 1959 tarihinden itibaren asil öğretmen olarak göreve

⁶⁰⁰ EMKA, T.C. Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 4 Kasım 1958 Tarih ve 4.10811 Sayılı Bakanlar Kurulu Atama Kararnamesi.

⁶⁰¹ EMKA, Michael John Lynch'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶⁰² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Ekim 1959 Tarih ve 231.0.1395 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁰³ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 3 Ekim 1959 Tarih ve 231.1.1201 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁰⁴ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 14 Nisan 1959 Tarih ve 231.1.472 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁰⁵ EMKA, Mrs. Jennifer Mary Dawson ile Eskişehir Koleji Müdürlüğü Arasında 24 Nisan 1959 Tarihinde Yapılan Sözleşmenin Sureti, s.1.

⁶⁰⁶ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Ekim 1959 Tarih ve 231.0.1395 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁰⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 3 Ekim 1959 Tarih ve 231.1.1201 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

başlamış⁶⁰⁸ ve ataması 9 Mayıs 1959 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır.⁶⁰⁹

- Mr. Norman John Cecil Bowron; 1962-1963 eğitim-öğretim yılında Sözleşmeli İngilizce ve Biyoloji Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁶¹⁰ İngiliz olan Bowron 1915 Coventry-İngiltere doğumludur. Oxford Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Eskişehir Maarif Kolejinde çalışmaya başlamadan önce 8 Eylül 1961-9 Eylül 1962 tarihleri arasında Samsun Maarif Kolejinde öğretmen olarak çalışmıştır.⁶¹¹
- Patricia Marjorie Badcock; Sözleşmeli İngilizce Öğretmenidir. 1958 tarihinde göreve başlayan Badcock'un sözleşmesi 1 Temmuz 1962 tarihinde iki yıl daha uzatılmıştır. Badcock 1 Eylül 1962 tarihinde İzmir Maarif Kolejine tayin edilmiştir.⁶¹²
- Mr. Francis A. Baker; Amerikalı olan Baker Fulbright⁶¹³ Kimya ve Matematik Öğretmeni⁶¹⁴ olarak 1962-1963 eğitim-öğretim yılında göreve başlamıştır.
- Mr. William Norris James Price; 1935 Brispane Avustralya doğumlu, Sözleşmeli Fizik, Kimya ve Matematik Öğretmeni olarak 25 Eylül 1960'ta göreve başlamıştır.⁶¹⁵
- Mr. Henry Alexander Michael Lavery; 1936 Avustralya doğumludur. Sözleşmeli İngilizce ve Matematik Öğretmeni olarak 25 Eylül 1960'ta göreve başlamıştır.⁶¹⁶
- Mrs. Margaret T. Cook; 1903 Indiana-ABD doğumludur. Sözleşmeli Matematik Öğretmeni olarak 26 Eylül 1960'ta göreve başlamıştır.⁶¹⁷

⁶⁰⁸ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 13 Mayıs 1959 Tarih ve 231.1.526 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁰⁹ EMKA, T.C. Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 09 Mayıs 1959 Tarih ve 4.11602 Sayılı Bakanlar Kurulu Atama Kararnamesi.

⁶¹⁰ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Aralık 1963 Tarih ve 231.1.1754 Sayılı British Council'e Yazısı.

⁶¹¹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 14 Ocak 1963 Tarih ve 231.1.64 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı ile Öğretmen Hakkında Tutulan Sosyal Durum Belgesi.

⁶¹² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 11 Kasım 1962 Tarih ve 231.1.1135 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶¹³ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Eylül 1963 tarih ve 231.1.1284 sayılı İzmir Koleji Müdürlüğüne Yazısı.

⁶¹⁴ EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 24 Haziran 1963 Tarih ve 202.10178 Sayılı Eskişehir Valiliğine Yazısı; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶¹⁵ EMKA, Mr. William Norris James Price'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶¹⁶ EMKA, Mr. Henry Alexander Michael Lavery'nin Öğretmenlik Dosyası.

⁶¹⁷ EMKA, Mrs. Margaret T. Cook'in Öğretmenlik Dosyası.

- Mr. David Frederick Stolworthy; 1929 Wisbach-İngiltere doğumludur. Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni 1 Eylül 1959'da göreve başlamış⁶¹⁸ ve bu görevini Temmuz 1961 tarihine kadar sürdürmüştür.⁶¹⁹
- Alan Frederick Taylor: 1931 Londra-İngiltere doğumludur. Ekonomi bölümü mezunu olan Taylor Sözleşmeli Matematik Öğretmeni olarak 12 Ekim 1959 tarihinde göreve başlamıştır.⁶²⁰
- Mr. Hadley George Sendall; 1911 Londra-İngiltere doğumludur. Öğretmenlik sertifikasına⁶²¹ sahip olan Sendall Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni olarak 19 Eylül 1958'de göreve başlamıştır.
- Vera Constance Stevens; 1926 Londra-İngiltere doğumludur. Öğretmenlik sertifikası olan Stevens Sözleşmeli Fen Dersi Öğretmeni olarak 12 Eylül 1957'de göreve başlamıştır.⁶²²
- George Walker Main; 1920 Aberdeen-İskoçya doğumludur. Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni olarak 1 Ekim 1956 tarihinde göreve başlamıştır.⁶²³
- John Dunphy: İngiliz olan Dunphy Londra Üniversitesi Eğitim Koleji mezunudur ve Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni olarak 3 Ekim 1956 tarihinde göreve başlamıştır.⁶²⁴
- Alice Timothy;⁶²⁵ 1931 New York-ABD doğumlu olan Timothy College of New Rochelle mezunudur ve İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁶²⁶
- Mauren Cooper;⁶²⁷ 1930 New York-ABD doğumlu olan Cooper College of New Rochelle mezunudur ve İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁶²⁸
- Wallece Waterstreet;⁶²⁹ 1924 Wisconsin-ABD doğumlu olan Waterstreet Columbia Üniversitesi mezunudur ve İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.

630

⁶¹⁸ EMKA, Mr. David Frederick Stolworthy'nin Öğretmenlik Dosyası.

⁶¹⁹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 15 Eylül 1970 Tarih ve 231.1.1009 Sayılı Yazısı.

⁶²⁰ EMKA, Alan Frederick Taylor'ın Öğretmenlik Dosyası.

⁶²¹ EMKA, Mr. Hadley George Sendall'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶²² EMKA, Vera Constance Stevens'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶²³ EMKA, George Walker Main'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶²⁴ EMKA, John Dunphy'nin Öğretmenlik Dosyası.

⁶²⁵ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 1 Aralık 1955 Tarihi ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

⁶²⁶ EMKA, Alice Timothy Öğretmenlik Dosyası.

⁶²⁷ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 1 Aralık 1955 Tarihi ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

⁶²⁸ EMKA, Mauren Cooper'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶²⁹ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 1 Aralık 1955 Tarihi ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

⁶³⁰ EMKA, Wallece Waterstreet'in Öğretmenlik Dosyası.

- Thomas Weitzner, 1927 New York-ABD doğumlu olan Weitzner, Columbia Üniversitesi mezunudur ve İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁶³¹
- Ralph Francis Becher, Amerikalı⁶³² Fulbright İngilizce ve Felsefe Öğretmeni⁶³³ olarak çalışmıştır. Müfettiş raporu ile sözleşmesi 4 Temmuz 1963 tarihinde feshedilmiştir.⁶³⁴
- Mrs. Barbara Claire Swasey; Amerikalı Biyoloji, Matematik ve Fen Dersleri Öğretmenidir.⁶³⁵
- Mr. Warren William Swase; Amerikalı Biyoloji ve Fen Dersleri Öğretmenidir.⁶³⁶
- James Francis Dally: Amerikalı olan Dally Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni⁶³⁷ olarak çalışmıştır.
- Mr. Gene B. Poe; Fulbright⁶³⁸ Matematik Öğretmeni⁶³⁹ olarak çalışmıştır.
- Donald M. Dailey; Fulbright⁶⁴⁰ Kimya-Fizik Öğretmeni⁶⁴¹ olarak çalışmıştır.
- Daniel J. Bellew; Amerikalı olan Bellew Sözleşmeli İngilizce Öğretmeni⁶⁴² olarak çalışmıştır.
- Joanne Lee Scullay(Galbo); İngilizce Öğretmeni⁶⁴³ olarak çalışmıştır.

⁶³¹ EMKA, Thomas Weitzner'in Öğretmenlik Dosyası.

⁶³² KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 10 Ağustos 1962 Tarih 4257 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı'na Yazısı; EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 10 Eylül 1962 231.1-795 Sayılı Eskişehir Kolejine Yazısı; EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³⁴ EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 4 Temmuz 1963 Tarih ve 202/10842 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³⁵ EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü II. Şubesi'nin 12 Haziran 1961 Tarih ve 231.26 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³⁶ EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü II. Şubesi'nin 12 Haziran 1961 Tarih ve 231.26 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³⁷ KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 6 Ağustos 1962 Tarih 4178 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı; EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶³⁸ EMKA, T.C. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 10 Ekim 1962 tarih ve 231.26.12778 sayılı Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶³⁹ EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶⁴⁰ EMKA, T.C. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 10 Ekim 1962 Tarih ve 231.26.12778 Sayılı Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁴¹ EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

⁶⁴² KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 12 Aralık 1963 Tarih 7118 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁶⁴³ KMKA, Eskişehir Kolejinin 12 Mayıs 1962 Tarih ve 231.1(26)-587 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

- Mr. Ulysses Shelton; 1931 Washington DC-ABD doğumlu olan Shelton Harward College mezunudur.⁶⁴⁴ Amerikalı olan Shelton 1961-1962 eğitim-öğretim yılında Fulbright⁶⁴⁵ Matematik⁶⁴⁶ ve Fen Dersleri Öğretmeni görev yapmıştır. 1962-1963 eğitim-öğretim yılında olarak Kadıköy Maarif Kolejinde görevlendirilmiştir. ⁶⁴⁷ Milli Eğitim Bakanlığının emri ile 29 Ağustos 1962 tarihinde Kadıköy Maarif Kolejine atanmıştır.⁶⁴⁸ Burada 1 Eylül 1962⁶⁴⁹ ile 30 Haziran 1963⁶⁵⁰ tarihleri arasında görev yapmıştır.
- Patrick W. Carlton; Amerikalı Fulbright⁶⁵¹ İngilizce ve Biyoloji Öğretmeni olan Carlton 15 Eylül 1963 tarihinde göreve başlamıştır.⁶⁵²
- Philip J. Blank; Amerikalı Fulbright⁶⁵³ Matematik ve Fizik Öğretmeni olan Blank 15 Eylül 1963 tarihinde göreve başlamıştır.⁶⁵⁴
- Rood Roy Elmer; Amerikalı Fen Bilgisi ve Kimya Öğretmenidir.⁶⁵⁵ Öğretmenin dosyasında göreve başlamadığı şeklinde not düşülmüştür.
- Howard F. Gleason; Amerikalı Fulbright⁶⁵⁶ Matematik ve Fizik Öğretmenidir. İlk sözleşmesi Kadıköy Maarif Koleji tarafından yapılan Gleason Eskişehir Maarif Kolejinde çalıştıktan sonra İzmir Maarif Kolejine atanmıştır.⁶⁵⁷
- Mrs. Joanna Lee Sculley; Amerikalı İngilizce Öğretmenidir. Milli Eğitim Bakanlığının emri ile 29 Ağustos 1962 tarihinde Kadıköy Maarif Kolejine

⁶⁴⁴ KMKA, Mr. Ulysses Shelton'ın Öğretmen Dosyası.

⁶⁴⁵ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁴⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁴⁷ KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu'nun 30 Mayıs 1962 Tarihli Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁶⁴⁸ EMKA, Eskişehir Koleji'nin 11 Eylül 1962 Tarih ve 231.1.1132 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁴⁹ KMKA, Mr. Ulysses Shelton'ın Öğretmen Dosyası.

⁶⁵⁰ KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1963 Tarih 231.1/520 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁵¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁵² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Eylül 1963 Tarih ve 203.1276 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁵³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁵⁴ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Eylül 1963 Tarih ve 203.1276 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁵⁵ EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 17 Mayıs 1965 Tarih ve 6/4688 Sayılı Kararnamesi.

⁶⁵⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁵⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 13 Kasım 1964 Tarih ve 231.1.1401 Sayılı İzmir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

atanmıştır.⁶⁵⁸ Burada ki görevine 30 Haziran 1963⁶⁵⁹ tarihine kadar devam etmiştir.

- Mr. Stephen Robert Sculley; 1930 Algenquin Mchenry Country-ABD doğumlu olan Sculley Columbia Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır.⁶⁶⁰ Sculley İngilizce Öğretmeni olarak 3 Mart 1961 tarihinde Eskişehir Maarif Kolejine atanmıştır.⁶⁶¹ Buradaki vazifesi 01 Temmuz 1963 tarihine kadar sürmesi gerektiği halde⁶⁶² Milli Eğitim Bakanlığının emri ile 29 Ağustos 1962 tarihinde Kadıköy Maarif Kolejine atanmıştır.⁶⁶³ Burada da 1 Eylül 1962⁶⁶⁴ ile 30 Haziran 1963⁶⁶⁵ tarihleri arasında görev yapmıştır.
- Mr. James F. Daly; İngilizce Öğretmenidir.⁶⁶⁶
- Robert Austen Blathewiek, İngiliz,⁶⁶⁷
- Barbara Bryan, Barış Gönüllüsü⁶⁶⁸
- Donna Chamara, Barış Gönüllüsü⁶⁶⁹
- Susan, Barış Gönüllüsü⁶⁷⁰

⁶⁵⁸ EMKA, Eskişehir Kolejinin 11 Eylül 1962 Tarih ve 231.1.1132 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁵⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1963 tarih 231.1/520 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁶⁰ KMKA, Mr. Stephen Robert Sculley'in Öğretmen Dosyası.

⁶⁶¹ EMKA, Eskişehir Kolejinin 8 Mayıs 1961 Tarih ve 231.1.774 Sayılı İstanbul Gümrükleri Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁶² EMKA, Eskişehir Koleji'nin 8 Mayıs 1961 Tarih ve 231.1.774 Sayılı İstanbul Gümrükleri Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁶³ EMKA, Eskişehir Kolejinin 11 Eylül 1962 Tarih ve 231.1.1132 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁶⁴ KMKA, Mr. Stephen Robert Sculley'in Öğretmen Dosyası.

⁶⁶⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1963 Tarih 231.1/520 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁶⁶ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 3 Kasım 1965 Tarih ve 231.1.1562 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁶⁷ EMKA, Eskişehir Emniyet Müdürlüğü'nün 1. Şubesinin 15 Mart 1962 Tarih ve C.2/5.56 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁶⁸ Jay Chen Ed., **A Small Key Opens Big Doors: 50 Years of Amazing Peace Corps Stories: Volume Three: The Heart of Eurasia, Travelers Tales**, California, 2011 (Çevrimiçi) [⁶⁶⁹ Jay Chen Ed., **a.g.e.**; \(Çevrimiçi\)](https://books.google.com.tr/books?id=91eoAgAAQBAJ&pg=PT35&lpg=PT35&dq=a+hum,+the+a+r oar+and+the+motorbike+jumps+forward&source=bl&ots=_i5cqftvv_&sig=Pq2dOshYPn31K6ZcyV0 nBUPv56U&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjywc7ggv3NAhVD1SwKHQyuBqkQ6AEIGjAA#v=onepage&q&f=false,_18 Temmuz 2016.</p></div><div data-bbox=)

[⁶⁷⁰ **a.y.**](https://books.google.com.tr/books?id=91eoAgAAQBAJ&pg=PT35&lpg=PT35&dq=a+hum,+the+a+r oar+and+the+motorbike+jumps+forward&source=bl&ots=_i5cqftvv_&sig=Pq2dOshYPn31K6ZcyV0 nBUPv56U&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjywc7ggv3NAhVD1SwKHQyuBqkQ6AEIGjAA#v=onepage&q&f=false,_18 Temmuz 2016.</p></div><div data-bbox=)

Tablo 12: Eskişehir Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁶⁷¹

Ders Yılı	Öğretmen durumu																							
	Ortaokul												Lise											
	Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vek.		Toplam		Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vek.		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	2	1					2	1			4	2												
1956-1957	2	1					1				3	1												
1957-1958	3	1			1		3	2			7	3												
1958-1959	4	1					5	2			9	3												
1959-1960	3	2					7	2			10	4	2											2
1960-1961	4	1					2	1			6	2	1	1					1	1			2	2
1961-1962	2	1						1			2	2	2	1						1			2	2
1962-1963	2	1					1	1			3	2	2	1					1	1			3	2
1963-1964	2	1					1	1			3	2	2	1					1	1			3	2
1964-1965	3	2					2				5	2	3	2					2				5	2
1965-1966	6	3									6	3	6	3		1							6	4
1966-1967	4	6									4	6	3	7									3	7
1967-1968	4	5					1	3			5	8											6	4
1968-1969	9	7						1	4	1	13	9											6	5
1969-1970	7	4					4	2			11	6											8	6
1970-1971	11	9						1			11	10											5	5
1971-1972											12	10											8	3
1972-1973	10	6		1							10	7	10	6		1							10	7
1973-1974	14	13		2							14	15											15	6
Genel Toplam	92	65		3	1		29	18	4	1	138	97	31	22		2			5	4			84	57

Eskişehir Maarif Koleji Orta kısmı 1955'te lise kısmı ise 1959 yılında açılmıştır. Eskişehir Maarif Kolejinin Orta kısmında 1956-1957 eğitim-öğretim yılı en az, 1973-1974 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1955-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 97 kez erkek öğretmenler ise 138 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 41,28 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 58,72 olarak gerçekleşmiştir.

Eskişehir Maarif Kolejinin Lise kısmında 1959-1960 eğitim-öğretim yılında en az, 1973-1974 eğitim-öğretim yıllarında ise en fazla öğretmenin görev yaptığı

⁶⁷¹ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.236-237 ve s.633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.371 ve s.516; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.143 ve s.402; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s. 181 ve s.291; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.131 ve s.268; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s. 94 ve s.122; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30 ve s.44.

dönemdir. 1959-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 57 kez erkek öğretmenler ise 84 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 40,43 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 59,57 olarak gerçekleşmiştir. Hem ortaokul kısmında hem de lise kısmında erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

2.1.3.3. İzmir Maarif Koleji

İzmir Maarif Kolejinde de diğer kolejlerde olduğu gibi Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenlerde görev yapmıştır. Bu kolejde görev alan yabancı öğretmenler şunlardır:

- Warwick Bradshaw Taylor;⁶⁷² İngilizce Öğretmeni⁶⁷³ olan Taylor Türkiye'ye giriş tarihi 6 Eylül 1962'dir. Ancak yolluğunu almasına rağmen okuldaki görevine 26 Eylül 1962 tarihinde başlamıştır. Öğretmenin arada geçen zaman zarfında ne yaptığını ise bilinmemektedir. Bu durum Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından 6 Kasım 1962 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığına bildirilmiştir.⁶⁷⁴
- Mr. Donald Lee Mc. Intosh, Amerikalı⁶⁷⁵ Fulbright Öğretmenidir.⁶⁷⁶
- Miss. Ann Barbara Borner; Amerikalı⁶⁷⁷ Fulbright⁶⁷⁸ İngilizce Felsefe Öğretmenidir.
- Mrs. Erna Carl Maefle; Amerikalı⁶⁷⁹ Fulbright Öğretmenidir.⁶⁸⁰
- Mr. Robert Craig; Amerikalı⁶⁸¹ Fulbright⁶⁸² Biyoloji Öğretmenidir.

⁶⁷² KMKA, T.C. Londra Büyükelçiliği'nin 14 Eylül 1962 Tarih 2402 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

⁶⁷³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202/1141 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesine Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁷⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Kasım 1962 Tarih 202/1142 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesine Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁶⁷⁵ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁶⁷⁶ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁷⁷ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁶⁷⁸ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁷⁹ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁶⁸⁰ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁸¹ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

- Mr. Nicholas Pananides; 1959-1960 eğitim-öğretim yılında Fulbright Öğretmeni olarak görev yapmıştır.⁶⁸³
- Harry Dawson; Fulbright⁶⁸⁴ İngilizce Öğretmenidir.
- Katy Ahearn; Barış Gönüllüsü'dür.⁶⁸⁵
- Russel Curtis Oakes; Fulbright Öğretmenidir.⁶⁸⁶
- Wallece Hugdahl; Fulbright Öğretmenidir.⁶⁸⁷
- Robert Oskar Wilmot; İngiliz⁶⁸⁸
- David Arthur Lawton; İngiliz⁶⁸⁹
- John Lavrence Sutton; İngiliz⁶⁹⁰
- Mr. William Tasker; İngiliz⁶⁹¹

Bu öğretmenler dışında da Kolejde öğretmen olarak çalışan yabancılar vardır. İzmir Bornova Maarif Kolejinde Müdür olarak görev yapan İbrahim Emiroğlu okulda görev yapan bu yabancı öğretmenlerin isimlerini şöyle sıralamıştır; İngilizce Öğretmeni Glen Huff, İngilizce ve Almanca Öğretmeni Kathleen Makintosh, Fizik, Kimya ve Fen Bilgisi Öğretmeni Arma C. Macfe, İngilizce ve Matematik Öğretmeni Shella Margaret Dufton, İngilizce ve Fen Bilgisi Öğretmeni David James Dufton, Matematik Öğretmeni Donald L. Mc. Intosh, İngilizce Öğretmeni P.Collings, Psikoloji ve İngilizce Öğretmeni Rhoda Taylor, Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmeni George Türk, Fen Bilgisi Öğretmeni R.A. Blather Wick, Biyoloji ve Kimya Öğretmeni Keith Ketcham ve Fizik R. Gleason.⁶⁹² Emiroğlu ayrıca okulda çalışan Barış Gönüllüsü öğretmenlerin de isimlerini vermiştir. Bu öğretmenler şunlardır; İngilizce Öğretmeni P. Oleson, İngilizce Öğretmeni Jean Cridland,

⁶⁸² EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁸³ KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı.

⁶⁸⁴ KMKA, a.y.

⁶⁸⁵ (Çevrimiçi) [http://www.aspaonline.org/global/pdfs/1-](http://www.aspaonline.org/global/pdfs/1-KatyAhearnMemoir_July4_EDitedWM_July10_December12_2011.pdf)

[KatyAhearnMemoir_July4_EDitedWM_July10_December12_2011.pdf](http://www.aspaonline.org/global/pdfs/1-KatyAhearnMemoir_July4_EDitedWM_July10_December12_2011.pdf), 18 Temmuz 2016

⁶⁸⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

⁶⁸⁷ KMKA, a.y.

⁶⁸⁸ KMKA, T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının 20 Ocak 1970 Tarih ve 28/18-532 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı.

⁶⁸⁹ KMKA, a.y.

⁶⁹⁰ KMKA, a.y.

⁶⁹¹ T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 28 Aralık 1955 Tarih ve 4/6420 Sayılı Kararname Sureti.

⁶⁹² Emiroğlu, **Bornova Anadolu Lisesi**, s.74-75.

İngilizce Öğretmeni Connie Fulghum, İngilizce Öğretmeni Patricia Badlock, İngiliz Edebiyatı Öğretmeni Andren Jezoky, İngiliz Edebiyatı Öğretmeni Mr. Piccione, Biyoloji Öğretmeni Mrs. Boyd, Kimya Öğretmeni Mrs. Rist, İngilizce Öğretmeni Mrs. Van Dyke, Matematik Öğretmeni Mr. Shoemaker, Matematik Öğretmeni Mr. Jacobson, İngilizce Öğretmeni Miss Semenco, İngilizce Öğretmeni Miss Cridland, Fizik Öğretmeni Mr. Schwartz, Mantık ve Felsefe Öğretmeni R. Charles Baddley, Fen Bilgisi Öğretmeni Mrs. Ahearn, Kimya ve Biyoloji Öğretmeni Miss Herara, İngilizce ve Kompozisyon Öğretmeni Mr. Holdeman, İngilizce Öğretmeni Mr. Denda, İngilizce ve Kompozisyon Öğretmeni Mr. Schic, İngilizce Öğretmeni Mrs, Ausfal, İngilizce Öğretmeni Mr. Ausfal, İngilizce Öğretmeni Mr. Wallhauser, İngilizce Öğretmeni Mr. Le Bean, Felsefe ve Mantık Öğretmeni Mr. Baddeley, İngilizce Öğretmeni Mr. Brosnoham, İngilizce Öğretmeni Mrs J. Resnbaum, İngilizce Öğretmeni Miss K Tele, İngilizce Öğretmeni Judie Stock (Funk), Felsefe ve Mantık Öğretmeni R.C. Baddeley, İngilizce ve Fizik Öğretmeni Richard J. Messina, İngilizce Öğretmeni Ann Bolock, İngilizce Öğretmeni Gail Bird, İngilizce Öğretmeni Douglas J Bird, Fizik Öğretmeni Donald Tathjen, İngilizce Öğretmeni Sea Gustafson, Matematik Öğretmeni Julia M. Hudson ve İngilizce Öğretmeni Wilham Mc. Cann.⁶⁹³

⁶⁹³ a.y., s.74-75.

Tablo 13: İzmir Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁶⁹⁴

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																							
	Ortaokul												Lise											
	Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vek.		Toplam		Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Toplam			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
1955-1956	4	2	1				3	2	1			9	4											
1956-1957	3	1					3	4				6	5											
1957-1958	8	3					5	2	3	1		16	6	1					1			2		
1958-1959	8	2	1				1	3				10	5	4	4							4	4	
1959-1960	6	2					1		5	1		12	4	4	3					3	3	7	6	
1960-1961	7				5	2	1					12	3	1	2			3	1	2		6	3	
1961-1962	3						2					5		3						2		5		
1962-1963	5						1					6		5						1		6		
1963-1964	5						1					6		5						1		6		
1964-1965	10	6										10	6	10	6							10	6	
1965-1966	8		4	6								12	6	2	4	3					1	5	5	
1966-1967	9		7	4								16	4	3	5	3	1			1		7	6	
1967-1968	15	3						1				15	4									11	6	
1968-1969	12	6							1			13	6									11	8	
1969-1970	16	4					1	3				16	4									12	4	
1970-1971	12	3										13	6									15	8	
1971-1972												11	6									14	8	
1972-1973	11	2					1					12	2									14	12	
1973-1974	17	13						1				17										14	10	
Genel Toplam	159	47	13	10	5	2	20	16	10	2	217	71	38	24	6	1	3	1	11	4	149	86		

İzmir Maarif Koleji Orta kısmı 1955'te lise kısmı ise 1957 yılında açılmıştır. İzmir Maarif Kolejinin Orta kısmında 1961-1962 eğitim-öğretim yılı en az, 1973-1974 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1955-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 85 kez, erkek öğretmenler ise 217 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 28,15 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 71,85 olarak gerçekleşmiştir.

İzmir Maarif Koleji'nin Lise kısmında 1957-1958 eğitim-öğretim yılı en az, 1972-1973 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1957-

⁶⁹⁴ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s.633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.371 ve s.516; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.145 ve s.402; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.181 ve s.291; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.131 ve s.268; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.94 ve s.122; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30 ve s.44.

1974 yılları arasında kadın öğretmenler 86 kez erkek öğretmenler ise 149 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 36,50 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 63,40 olarak gerçekleşmiştir. Hem ortaokul kısmında hem de lise kısmında erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

2.1.3.4. Kadıköy Maarif Koleji

İstanbul merkezi bir konumu ve ulaşım imkânlarını iyi olması sebebiyle yabancı öğretmenlerin daha fazla tercih ettikleri bir şehirdi. Bundan dolayı yabancı öğretmenler Kadıköy Maarif Kolejini diğer kolejlerden daha fazla tercih etmişlerdi. Kadıköy Maarif Koleji diğer kolejlerde olduğu sözleşmeli, Fulbright bursu ile gelenler ve Barış Gönüllüleri olmak üzere üç farklı kaynaktan gelen yabancı öğretmenleri çalıştırmıştır. Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan sözleşmeli öğretmenler şunlardı:

- Carl Tobey; 23 Mart 1918 New York-ABD doğumlu olan Tobey Bachelor derecesine sahipti. Tobey daha sonra Samsun Maarif Kolejinde çalışmıştır.
- Robert James Keefe; 3 Mart 1932 Boston-ABD doğumlu olan Keefe Bachelor derecesine sahiptir.⁶⁹⁵
- Rena W. Soucy; 27 Aralık 1926 Rhode Island-ABD doğumlu olan Soucy Bachelor derecesine sahiptir.⁶⁹⁶
- Mercedes A. Anes; 16 Ocak 1908 Fairbury, Nebraska-ABD doğumlu olan Anes Bachelor derecesine sahipti.⁶⁹⁷
- Mr. James Edward Lowett; 1922 New York-ABD doğumlu olan Lowett Columbia Üniversitesi mezunudur.⁶⁹⁸ Lowett İngilizce Öğretmeni olarak 1955-1960 yılları arasında çalışmıştır.⁶⁹⁹
- Mrs. Shirley Conroy; 1929 Kansas-ABD doğumlu olan Conroy Kansas Üniversitesi mezunudur. Conroy sözleşme süresi 27 Eylül 1955-27 Eylül 1956 tarihleri arasındaydı.⁷⁰⁰

⁶⁹⁵ KMKA, Robert James Keefe ile Yapılan Çalışma Sözleşmesi.

⁶⁹⁶ KMKA, Rena W. Soucy ile Yapılan Çalışma Sözleşmesi.

⁶⁹⁷ KMKA, Samsun Kolejinin 27 Ekim 1958 Tarih ve 231.0-1041 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

⁶⁹⁸ KMKA, James Edward Lowett'in Öğretmen Dosyası.

⁶⁹⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.484 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı.

- Mr. Conroy; 1928 Ohio-ABD doğumlu olan Conroy Chicago Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Conroy sözleşme süresi 16 Eylül 1955-16 Eylül 1956 tarihleri arasındaydı.⁷⁰¹
- Mr. William Gombar;⁷⁰² 1914 Penna-ABD doğumlu olan Gombar North Western Üniversitesi'nde yüksek lisans yapmıştır. Gombar sözleşme tarihi 2 Ocak 1956-2 Temmuz 1956 tarihleri arasındadır.⁷⁰³
- Mrs. Delores Lane; Florida-ABD doğumlu olan Lane Florida State Üniversitesi mezunudur. Göreve başlama tarihi 20 Eylül 1956⁷⁰⁴ olan Lane 1 Temmuz 1957 tarihinden okuldan ayrılmıştır.⁷⁰⁵
- Mr. Bruce Vail Lane;1938 California-ABD doğumlu olan Lane Florida State Üniversitesi mezunudur. Göreve başlama tarihi 20 Eylül 1956⁷⁰⁶ olan Lane 1 Temmuz 1957 tarihinden okuldan ayrılmıştır.⁷⁰⁷
- Terrence Hammond;1928 doğumludur. Göreve başlama tarihi 12 Mart 1958'dir.⁷⁰⁸
- Joel Miller;⁷⁰⁹ 1929 New York-ABD doğumlu olan Miller Chicago Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Göreve 2 Ocak 1955⁷¹⁰ tarihinde başlayan Miller Haziran 1959'a kadar İngilizce Öğretmeni çalışmıştır.⁷¹¹ Türkiye'ye ilk gelişi Aralık 1954'tür.⁷¹²
- David Miller;⁷¹³ 1928 New Jersey-ABD doğumlu olan Miller İngilizce Öğretmeni olarak 2 Ocak 1955 tarihinde göreve başlamıştır. Miller ile 2

⁷⁰⁰ KMKA, Mrs. S. Conroy'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁰¹ KMKA, Mr. Conroy'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁰² KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 1 Aralık 1955 Tarih ve 202.32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

⁷⁰³ KMKA, Mr. Gambas'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁰⁴ KMKA, Mrs. Delores Lane'nin Öğretmen Dosyası.

⁷⁰⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 3 Temmuz 1957 Tarih ve 231.1.338 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁰⁶ KMKA, Mr. Lane'nin Öğretmen Dosyası.

⁷⁰⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 3 Temmuz 1957 Tarih ve 231.1.338 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğüne Yazısı.

⁷⁰⁸ KMKA, Terrence Hammond'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁰⁹ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 1 Aralık 1955 Tarih ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

⁷¹⁰ KMKA, Joel Miller'in Öğretmen Dosyası.

⁷¹¹ KMKA, Joel Miller'in 14 Nisan 1958 Tarihli Kadıköy Kolejinine Verdiği Dilekçe.

⁷¹² KMKA, a.y.

⁷¹³ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 01 Aralık 1955 Tarih ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

Temmuz 1957 ile 2 Temmuz 1957 tarihleri arasında devam eden yeni bir sözleşme yapılmıştır.⁷¹⁴

- Vera Inez Roulston; 1909 Richard City-ABD doğumlu olan Roulston Tennesse Üniversitesi mezunudur ve göreve 10 Eylül 1957⁷¹⁵ tarihinde başlamıştır.
- Ethel L. Furlich; 1913 Springfield-Amerika doğumlu olan Furlich Chicago Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmış ve 10 Eylül 1957⁷¹⁶ tarihinde göreve başlamıştır.
- Bernard Minarovich; 1923 Connecticut-ABD doğumlu olan Minarovich Sözleşmeli⁷¹⁷ Biyoloji Öğretmeni olarak 26 Eylül 1960⁷¹⁸- 15 Eylül 1963⁷¹⁹ tarihleri arasında görev yapmıştır.
- Stanley Hutter; 1941 Memphis ABD doğumlu olan Hutter 1 Ekim 1963'te İngilizce Öğretmeni olarak görevine başlamıştır. Hutter sözleşmesine rağmen 13 Aralık 1963'te Hükümetin aldığı karar gereğince işinden ayrılarak memleketine dönmüştür.⁷²⁰
- Mr. Soulece; 1937 New Jersey-ABD doğumlu olan Soulece göreve 1 Eylül 1962⁷²¹ tarihinde başlamıştır.
- Mr. Anthony Lawrence Wedgewood; İngiliz olan Wedgewood sözleşmeli⁷²² Matematik Öğretmeni⁷²³ göreve başlamış ve 15 Eylül 1963⁷²⁴ tarihinde görevinden ayrılmıştır.
- Larry Schwartz;⁷²⁵ 1937 New York-ABD doğumlu Schwartz 1 Eylül 1962⁷²⁶ tarihinde göreve başlamış 1 Temmuz 1964⁷²⁷ tarihinde de görevinden ayrılmıştır.

⁷¹⁴ KMKA, David Miller'in Öğretmen Dosyası ve David Miller'in İş Sözleşmesi Sureti.

⁷¹⁵ KMKA, Vera Inez Roulston'un Öğretmen Dosyası.

⁷¹⁶ KMKA, Ethel L. Furlich'in Öğretmen Dosyası.

⁷¹⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷¹⁸ KMKA, Bernard Minarovich'in Öğretmen Dosyası

⁷¹⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷²⁰ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Ocak 1964 Tarih ve 231.1/10 Sayılı İstanbul Okullar Saymanlığına Yazısı; Stanley Hutter ile Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷²¹ KMKA, Mr. Soulece'nin Öğretmen Dosyası.

⁷²² KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷²³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 t'arih ve 231.172 sayılı'ı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷²⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Eylül 1963 Tarih 231/764 Sayılı İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne Yazısı.

- Mohammed Eqbal Sıddığı; İngilizce Öğretmeni olarak 27 Kasım 1962 tarihinde göreve başlamış⁷²⁸ ve 1 Temmuz 1963⁷²⁹ tarihinde görevden ayrılmıştır. Sıddığı daha sonra 1 Temmuz 1964 ile 30 Haziran 1967 tarihleri arasında Eskişehir Maarif Kolejinde çalışmıştır.⁷³⁰
- Helen Farr; 1923 New York-ABD doğumlu olan Farr Columbia Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. İngilizce Öğretmeni⁷³¹ 1 Eylül 1960⁷³² tarihinde göreve başlayan Farr'ın sözleşmesi 1 Temmuz 1961⁷³³ tarihinde sona ermiştir.
- Carla Schmidt, İngilizce Öğretmeni, 1932 Michigan-ABD doğumlu olan Schmidt İngilizce Öğretmeni olarak 22 Eylül 1958⁷³⁴ tarihinde göreve başlamıştır. Schmidt'in sözleşmesi 1 Temmuz 1961⁷³⁵ tarihinde sona ermiştir.
- Bernard Alter; 1929 New York-ABD doğumlu olan Alter City of College New York mezunudur. Alter İngilizce Öğretmeni olarak 30 Eylül 1957'de⁷³⁶ göreve başlamıştır. Sözleşmesi 1 Temmuz 1961⁷³⁷ tarihinde sona eren Alter daah önce 1957-1958 eğitim-öğretim yılında Galatasaray Lisesi'nde İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁷³⁸
- Daniel Edelman; İngilizce Öğretmeni olarak 1957-1958 eğitim-öğretim yılında çalışmıştır.⁷³⁹

⁷²⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 11 Ekim 1962 Tarih ve 202/995 Sayılı T.C. Merkez Bankası İstanbul Şube Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷²⁶ KMKA, Larry Schwartz'ın Öğretmen Dosyası.

⁷²⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷²⁸ EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 5 Aralık 1963 Tarih ve 6/2470 Sayılı Kararı.

⁷²⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷³⁰ EMKA, Eskişehir Kolejinin 20 Ocak 1970 Tarih ve 231.1.99 Sayılı Merkez Bankası Eskişehir Şubesi Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 2 Kasım 1960 Tarih ve 231.1.970 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³² KMKA, Helen Farr'ın Öğretmen Dosyası.

⁷³³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.522 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³⁴ KMKA, Carla Schmidt'in Öğretmen Dosyası.

⁷³⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.522 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³⁶ KMKA, Bernard Alter'in Öğretmen Dosyası.

⁷³⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.522 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 2 Eylül 1958 Tarih ve 231.1.460 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷³⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Mayıs 1958 Tarih ve 231.1.251 Sayılı İstanbul Atatürk Kız Lisesi Müdürlüğü'ne Yazısı ile İstanbul Maarif Müdürlüğü'nün 20 Aralık 1957 tarih ve 231.35/13664 sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğüne Yazısı.

- E. Kilton Fallon; 1917 Dudley North Carolina-ABD doğumlu olan Fallon Meredith College, University of Delaware mezunudur. 25 Eylül 1959-30 Haziran 1960⁷⁴⁰ tarihleri arasında Fen ve Kimya Öğretmeni olarak çalışmıştır.
- Stoner Tracy; Amerikalı olan Tracy 8 Haziran 1965⁷⁴¹ tarihinde görevinden ayrılmıştır.
- Penelope Tracy; Amerikalı olan Tracy 8 Haziran 1965 tarihinde görevinden ayrılmıştır.⁷⁴²
- Jay Stager; Amerikalı olan Stager 30 Haziran 1965 tarihinde görevinden ayrılmıştır.⁷⁴³
- Orin Schueler; Amerikalı olan Schueler 30 Haziran 1965 tarihinde görevinden ayrılmıştır.⁷⁴⁴
- Robert Lancaster; İngiliz olan Lancaster 30 Haziran 1965 tarihinde görevinden ayrılmıştır.⁷⁴⁵
- Kathryn Haslam, 1947 Southport İngiltere doğumlu olan Haslam Leicester Üniversitesi mezunudur. 25 Eylül 1969-30 Haziran 1970⁷⁴⁶ tarihleri arasında sözleşmeli İngilizce Öğretmeni olarak görev yapmıştır.
- Jennifer Mary Parsons; 1948 Cinderford Glass-İngiltere doğumlu olan Parsons 25 Eylül 1969-30 Haziran 1970⁷⁴⁷ tarihleri arasında sözleşmeli İngilizce Öğretmeni olarak görev yapmıştır.
- Marian Dora Wilding;⁷⁴⁸ 1947 Southhall-İngiltere doğumlu olan Wilding Ealing Girls Grammar School mezunudur ve İngilizce Öğretmeni olarak görev yapmıştır.⁷⁴⁹
- Michael Vickery; 1 Nisan 1931 ABD doğumlu olan Vickery University of Washington mezunudur. Daha önce Finlandiya'da çalışmış olan Vickery

⁷⁴⁰ KMKA, E. Kilton Fallon ile Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷⁴¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 1 Temmuz 1965 Tarih ve 231.0.507 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷⁴² KMKA, a.y.

⁷⁴³ KMKA, a.y.

⁷⁴⁴ KMKA, a.y.

⁷⁴⁵ KMKA, a.y.

⁷⁴⁶ KMKA, Kathryn Haslam ile Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷⁴⁷ KMKA, Jennifer Mary Parsons ile Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷⁴⁸ KMKA, T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı'nın 20 Ocak 1970 Tarih ve 28/18-532 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı.

⁷⁴⁹ KMKA, Marian Dora Wilding ile Yapılan Sözleşme Sureti.

Kadıköy Maarif Kolejine Marmara Kolejinden gelip⁷⁵⁰ İngilizce Öğretmeni⁷⁵¹ olarak çalışmıştır.

- Susana Jean Ergenekan; Amerikalı olan Ergenekan İngilizce ve Matematik Öğretmeni olarak Eylül 1970-Haziran 1970 tarihleri arasında çalışmıştır.⁷⁵²
- Felix Bernard Minarevich; Amerikalı olan Minarevich Biyoloji ve Fen Öğretmeni olarak çalışmıştır.
- Beryl Elisabeth Hill; 1935 Cheshire İngiltere doğumlu olan Hill İngilizce Öğretmeni olarak 7 Eylül 1960⁷⁵³ tarihinde göreve başlamıştır.
- Alexander Douglas Hestock; 1919 İngiltere doğumlu olan Hestock. 1 Nisan 1961⁷⁵⁴ ile 1 Temmuz 1963⁷⁵⁵ tarihleri arasında Fen ve Matematik Öğretmeni olarak görev yapmıştır.
- Ainslee Mary Walls; 1930 Liverpool- İngiltere doğumlu olan Walls Lientiste of the College mezun olmuştur.⁷⁵⁶ İngilizce Öğretmeni olarak çalışan Walls'ın sözleşmesi 1 Temmuz 1964⁷⁵⁷ tarihinde sona ermiştir. Mary Walls daha önce Eskişehir Maarif Kolejinde 19 Eylül 1956 tarihinde göreve başlamıştır.⁷⁵⁸
- Donald William Walls; 1929 York-İngiltere doğumlu olan Walls Sheffield Üniversitesi mezunuydu.⁷⁵⁹ Walls ilk olarak 19 Eylül 1956 tarihinde Eskişehir Maarif Kolejinde göreve başlamıştır.⁷⁶⁰ 1 Temmuz 1960 tarihine kadar Eskişehir Maarif Kolejinde çalışan Walls buradan Samsun Maarif Kolejine nakil olmuştur.⁷⁶¹ Kadıköy Maari Koleji'nde İngilizce Öğretmeni olarak çalışan Walls'ın sözleşmesi 1 Temmuz 1964⁷⁶² tarihinde sona ermiştir.

⁷⁵⁰ KMKA, Michael Vickery Hakkında Tutulan Tanıtım Fişi.

⁷⁵¹ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 15 Haziran 1960 Tarih ve 231.35 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁷⁵² KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1971 Tarih ve 231.1023 Sayılı Kadıköy Koleji ve Öğrencilerini Korumu Derneği Başkanlığı'na Yazdığı Yazı: T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığı'nın 7/2692 Sayılı Kararname Sureti.

⁷⁵³ KMKA, Beryl Elisabeth Hill'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁵⁴ KMKA, Alexander Douglas Hestock'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁵⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

⁷⁵⁶ KMKA, Ainslee Mary Walls'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁵⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

⁷⁵⁸ KMKA, Ainslee Mary Walls'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁵⁹ KMKA, Donald William Walls'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁶⁰ EMKA, Donald William Walls'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁶¹ EMKA, Eskişehir Kolejinin 14 Mart 1969 Tarih ve 231.1.338 Sayılı Yazısı.

⁷⁶² KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı.

- Mrs. Doreen Eustace Dent, 1927 Londra-İngiltere doğumlu olan 6 Ekim 1961⁷⁶³ tarihinden 15 Eylül 1963⁷⁶⁴ tarihine kadar sözleşmeli⁷⁶⁵ İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.
- Mr. Eric Salisbury Dent; 1928 Farnborough-İngiltere doğumlu olan Dent 7 Eylül 1960⁷⁶⁶ tarihinden 15 Eylül 1963⁷⁶⁷ tarihine kadar sözleşmeli Fizik Öğretmeni⁷⁶⁸ olarak çalışmıştır.
- Mr. Robert Glen Huff; İngilizce Öğretmeni, 1931 Mississippi-ABD doğumlu Huff Yüksek Lisans mezunudur. 22 Eylül 1958 tarihinden 30 Haziran 1960 tarihine kadar İngilizce Öğretmeni olarak çalışan Huff 3 Mayıs 1960'ta Kabataş Lisesi'ne tayin edilmiştir.⁷⁶⁹
- Betty Mannerow, 1932 Ontario-Kanada doğumlu olan Mannerow 22 Eylül 1958⁷⁷⁰ tarihinde İngilizce Öğretmeni⁷⁷¹ olarak göreve başlamış ve 1958-1960 yılları arasında görevine devam etmiştir.⁷⁷²
- Lorene Lambert (Esin); 1941 California-ABD doğumlu olan Lambert Michigan Univesity mezunudur. 1 Temmuz 1968 tarihinden 1 Temmuz 1970⁷⁷³ tarihine kadar İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.
- Robert ve Galbo Scullay⁷⁷⁴
- A. Lawrence Wedge, İngilizce Öğretmeni⁷⁷⁵
- William D. Gonbar⁷⁷⁶

⁷⁶³ KMKA, Mrs. Doreen Eustace Dent'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁶⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Eylül 1963 Tarih ve 231/764 Sayılı İstanbul Emniyet Müdürlüğüne Yazısı.

⁷⁶⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Yazısı.

⁷⁶⁶ KMKA, Mr. Eric Salisbury Dent'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁶⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁷⁶⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁶⁹ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 03 Mayıs 1960 Tarih ve 231.35/10040 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁷⁷⁰ KMKA, Betty Mannerow'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁷¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 15 Ocak 1960 Tarih ve 231.1.73 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁷² KMKA, Kadıköy Kolejinin 30 Haziran 1960 Tarih ve 231.1.566 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁷³ KMKA, Lorene Lambert(Esin) ile Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷⁷⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 11 Ekim 1962 Tarih ve 202/995 Sayılı T.C. Merkez Bankası İstanbul Şube Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁷⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 11 Ekim 1962 Tarih ve 202/995 Sayılı T.C. Merkez Bankası İstanbul Şube Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁷⁶ KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 01 Aralık 1955 Tarih ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâleti'ne Yazısı.

- Carla Schnut; İngilizce Öğretmeni⁷⁷⁷

Kadıköy Maarif Koleji'ne Fulbright bursu ile gelip çalışan öğretmenler şunlardır:

- William Glenn Vann Doren; 1 Temmuz 1959⁷⁷⁸ tarihinde görevi sona ermiştir.
- William Starbird; 1906 Dinver-ABD doğumlu olan Starbird Southern California Üniversitesi mezunudur ve 1 Temmuz 1959⁷⁷⁹ tarihine kadar Matematik ve Fen Öğretmeni olarak görev yapmıştır.
- Mrs. Nancy Elizabeth Cannon, 1903 Butler Georgia-ABD doğumlu olan Cannon Yüksek Lisans mezunudur ve 1960-1961 eğitim-öğretim yılında Kimya ve Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁷⁸⁰
- Miss Dorothea Cavin; 1913 Missouri-ABD doğumlu olan Cavin Yüksek lisans mezunudur. 1 Eylül 1960-30 Haziran 1961 tarihleri arasında Matematik⁷⁸¹ ve Kimya Öğretmeni olarak görev yapmıştır.⁷⁸²
- Mr. Wilford Clark; 1904 Utah-ABD doğumlu olan Clark yüksek lisans mezunudur ve 1960-1961 eğitim-öğretim yılında Cebir ve Geometri Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁷⁸³
- Miss. Melba Glenn Marion; 1930 Mississippi-ABD doğumlu olan Marion George Pea Body College For Teachers Tennessee mezunudur.⁷⁸⁴ 1 Eylül 1959⁷⁸⁵ tarihinde İngilizce Öğretmeni olarak göreve başlamış ve 1959-1960 eğitim-öğretim yılında görevini sürdürmüştür.⁷⁸⁶
- Mr. John Graham; 1918 ABD doğumlu olan Graham Western Washington College of Education mezunudur. 1 Eylül 1959⁷⁸⁷ göreve başlayan Graham 1959-1960 eğitim-öğretim yılında görevini sürdürmüştür.⁷⁸⁸

⁷⁷⁷ 1959-60 Echo: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, C.I, s.y.

⁷⁷⁸ KMKA, William Glenn Vann Doren'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁷⁹ KMKA, William Starbird'ün Öğretmen Dosyası; William Starbird ile Yapılan Sözleşmenin Sureti.

⁷⁸⁰ KMKA, Mrs. Nancy Elizabeth Cannon'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁸¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1960 Tarih ve 231.1.596 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁸² KMKA, Kadıköy Kolejinin 13 Ocak 1961 Tarih ve 231.1.24 Sayılı Yazısı.

⁷⁸³ KMKA, Wilford Clark'ın Öğretmen Dosyası.

⁷⁸⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 15 Mart 1960 Tarih 231.1.252 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁸⁵ KMKA, Miss. Melba Glenn Marion'un Öğretmen Dosyası.

⁷⁸⁶ KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı.

⁷⁸⁷ KMKA, Mr. John Graham'ın Öğretmen Dosyası.

- Mr. James Fallon; 1911 ABD doğumlu olan Fallon Meredith College, University of Delaware mezunudur⁷⁸⁹ Fallon Matematik Öğretmeni olarak 1959-1960 eğitim-öğretim yılında görev yapmıştır.⁷⁹⁰
- Mr. Irving Robbins; 1916 Boston-ABD doğumlu olan Robbins Boston Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Robbins 1 Eylül 1961⁷⁹¹ tarihinde İngilizce Öğretmeni⁷⁹² olarak göreve başlamıştır.
- Mr. Travis Harris; 1912 New York-ABD doğumlu olan Harris Middlebury College'de Yüksek Lisans yapmıştır. Harris 1 Eylül 1961⁷⁹³ tarihinde İngilizce Öğretmeni⁷⁹⁴ olarak göreve başlamıştır.
- Mr. Robert Alan Bair; 1927 Dover Ohio-ABD doğumlu olan Bair California Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Bair 1 Eylül 1961 tarihinde Kimya ve Fen Öğretmeni⁷⁹⁵ olarak göreve başlamıştır.
- Miss. Jane Lee Yuen; 1936 Honolulu Hawaii-ABD doğumlu olan Yuen Columbia Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmıştır. Yuen 1 Eylül 1961⁷⁹⁶ tarihinde Matematik Öğretmeni⁷⁹⁷ olarak göreve başlamıştır.
- Marion Aida Maddox; 1918 Pittsburgh-ABD doğumlu olan Maddox Chicago Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yapmış ve 1 Eylül 1961⁷⁹⁸ tarihinde göreve başlamıştır.
- Mr. Layton Francis Jones; Amerikalı⁷⁹⁹
- Marian Maddex; Amerikalı İngilizce Öğretmenidir.⁸⁰⁰

⁷⁸⁸ KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı.

⁷⁸⁹ KMKA, James Fallon'un Öğretmen Dosyası ve Kendisiyle Yapılan Sözleşme Sureti.

⁷⁹⁰ KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı.

⁷⁹¹ KMKA, Mr. Irving Robbins'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁹² KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁹³ KMKA, Mr. Travis Harris'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁹⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁹⁵ KMKA, a.y.

⁷⁹⁶ KMKA, Jane Lee Yuen'in Öğretmen Dosyası.

⁷⁹⁷ KMKA, Kadıköy Koleji'nin 21 Şubat 1962 tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁷⁹⁸ KMKA, Marion Aida Maddox'un Öğretmen Dosyası; EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı

⁷⁹⁹ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁸⁰⁰ KMKA, Kadıköy Kolejinin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan Barış Gönüllüsü öğretmenler şunlardır:

- Alexander Russel; Antalya Merkez Ortaokulu'nda Kadıköy Koleji'ne nakledilen⁸⁰¹ Russel 14 Mart 1970 tarihinde İngilizce Öğretmeni olarak Kadıköy Maarif Kolejindeki görevine başlamıştır.⁸⁰²
- Ron Pachence; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında göreve başlayan⁸⁰³ Pachence 1969-1970 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar çalışmıştır.⁸⁰⁴
- Brayan De Leo; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında göreve başlayan⁸⁰⁵ Leo 1969-1970 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar çalışmıştır.⁸⁰⁶
- Douglass Hollman; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında göreve başlayan⁸⁰⁷ Hollman 1969-1970 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar görevine devam etmiştir.⁸⁰⁸
- Elizabeth Hollman; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında göreve başlayan⁸⁰⁹ Hollman, 1969-1970 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar görevine devam etmiştir.⁸¹⁰
- Margaret Gallagher; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında göreve başlayan ve 1944 doğumlu olan Gallagher⁸¹¹ 1969-1970 eğitim-öğretim yılının sonuna kadar görevine devam etmiştir.⁸¹²
- Any Boylston; İngilizce Öğretmeni olarak Haziran 1966-Haziran 1968 tarihleri arasında çalışmıştır.⁸¹³

⁸⁰¹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 2 Mart 1970 Tarih ve 202.4817 Sayılı Atama Emri.

⁸⁰² KMKA, Kadıköy Kolejinin 20 Mart 1970 Tarih ve 231.1.277 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yazısı.

⁸⁰³ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu.

⁸⁰⁴ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 Tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁸⁰⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu.

⁸⁰⁶ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 Tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁸⁰⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu.

⁸⁰⁸ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 Tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁸⁰⁹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu.

⁸¹⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 Tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

⁸¹¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu.

⁸¹² KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 Tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

- Bob Lutkoski; 1967-1968 eğitim-öğretim yılında çalışmıştır.⁸¹⁴
- Barbara Bause; İngilizce Öğretmeni olarak 23 Eylül 1969⁸¹⁵ tarihinde göreve başlamıştır.
- Hoses Silverman, İngilizce Öğretmeni olarak 23 Eylül 1969⁸¹⁶ tarihinde göreve başlamıştır.
- Gary Wishniewsky; İngilizce Öğretmeni olarak 23 Eylül 1969⁸¹⁷ tarihinde göreve başlamıştır.
- Diana Ziegler; İngilizce Öğretmeni olarak 23 Eylül 1969⁸¹⁸ tarihinde göreve başlamıştır.
- Robert Lutkowski; İngilizce Öğretmeni olarak Haziran 1966-Haziran 1968 tarihleri arasında çalışmıştır.⁸¹⁹
- Lin Loughheed; İngilizce Öğretmeni⁸²⁰ olarak çalışmıştır.
- Alvira Downey⁸²¹
- Rod Ballard⁸²²
- Jeo Chirsty⁸²³

⁸¹³ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 17 Haziran 1968 tarih ve 202.12219 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁸¹⁴ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 tarih ve 202/18521 sayılı Kadıköy Koleji yazısı.

⁸¹⁵ KMKA, Kadıköy Kolejinin 9 Ekim 1969 Tarih ve 202.1371 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazısı

⁸¹⁶ KMKA, a.y.

⁸¹⁷ KMKA, a.y.

⁸¹⁸ KMKA, a.y.

⁸¹⁹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 17 Haziran 1968 Tarih ve 202.12219 Sayılı İstanbul Valiliği'ne yazısı

⁸²⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 9 Şubat 1970 Tarih ve 202.4139 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Gönderdiği Atama Kararnamesi

⁸²¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu

⁸²² KMKA, a.y.

⁸²³ KMKA, a.y.

Tablo 14: Kadıköy Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁸²⁴

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																							
	Ortaokul												Lise											
	Asil		Stajyer		Yrd.		Ücretli		Vekil		Toplam		Asil		Stajyer		Ücretli		Vekil		Toplam			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
1955-1956	4	2			1		1	2			6	4												
1956-1957	3	1					2	1			5	2												
1957-1958	4	3			1		2	2		1	7	6												
1958-1959	3	6			1		6	2			10	8												
1959-1960	2	5		1					4	3	6	9	1	5			4	1			5	6		
1960-1961	3	6					1	3			4	9	2	4			4	2			6	6		
1961-1962	3	3					3	3			6	6	3	3			3	3			6	6		
1962-1963	5	6									5	6	5	6							5	6		
1963-1964	5	6									5	6	5	6							5	6		
1964-1965	3	5					3	1			6	6	3	5			3	1			6	6		
1965-1966	4	9									4	9	7	8							7	8		
1966-1967	7	11									7	11	8	8							8	8		
1967-1968	7	13									7	13									12	9		
1968-1969	9	17									9	17									13	8		
1969-1970	10	19									10	19									10	12		
1970-1971	11	11									11	11									7	26		
1971-1972											15	19									5	13		
1972-1973											12	16									7	19		
Genel Toplam	83	123		1	3		18	14	4	4	135	177	34	45			14	7			102	139		

Kadıköy Maarif Koleji Orta kısmı 1955'te lise kısmı ise 1959 yılında açılmıştır. Kadıköy Maarif Kolejinin Orta kısmında 1956-1957 eğitim-öğretim yılı en az, 1971-1972 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1955-1973 yılları arasında kadın öğretmenler 177 kez erkek öğretmenler ise 135 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 56,73 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 43,27 olarak gerçekleşmiştir.

⁸²⁴ **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960**, s.234-235 ve s.633; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961**, s.371 ve s.516; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965**, s.145 ve s.402; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967**, s. 181 ve s.291; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971**, s.70, s.131 ve s.268; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973**, s. 94 ve s.122; Kadıköy Maarif Kolejinde çalışan öğretmen sayıları İstanbul Erkek Lisesi ve Galatasaray Lisesi ile birlikte verildiği için 1973-1974 eğitim-öğretim yılına ait öğretmen sayıları tespit edilemediğinden verilememiştir. Bu üç okulda 1973-1974 eğitim-öğretim yılında ortaokul kısmında 26'sı bayan 44'ü erkek olmak üzere 70, lise kısmında ise 43'ü bayan 48'i erkek olmak üzere 91 öğretmen görev yapmıştır.(**DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974**, s.30 ve s.44.)

Kadıköy Maarif Kolejinin Lise kısmında 1959-1960, 1962-1963 ve 1963-1964 eğitim-öğretim yılları en az, 1970-1971 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1959-1973 yılları arasında kadın öğretmenler 139 kez erkek öğretmenler ise 102 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 57,67 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 42,33 olarak gerçekleşmiştir. Hem ortaokul kısmında hem de lise kısmında kadın öğretmen görevlendirmesi erkek öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

2.1.3.5. Konya Maarif Koleji

1955 yılında eğitim hayatına başlayan Konya Maarif Kolejinde de diğer kolejlerde olduğu Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenlerde çalışmıştır. Konya Maarif Kolejinde uzun yıllar müdürlük yapan Behzat Öner'e göre okulun kuruluş ilk yıllarında yabancı dil öğretmenleri İngiliz Kültür heyeti tarafından karşılanmış, 1957 yılından sonra ise ABD ve Türkiye arasındaki ikili kültür anlaşmaları gereğince yabancı uzman ile Barış Gönüllülerinin öğretmen olarak görevlendirildiğini ve bunlarında 1969 yılından sonra ayrıldıklarını belirtmiştir⁸²⁵.

Konya Maarif Kolejinde çalışan yabancı öğretmenler şunlardır:

- Mr. Roy Good Child; 1930 Dorcaster-İngiltere doğumlu Child Worcester College mezunudur. Child 5 Ağustos 1956-2 Temmuz 1957 tarihleri arasında Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸²⁶
- Mrs. Mary Tanguay;⁸²⁷ 1918 İzlanda-doğumlu olan Tanguay Kanadalı ve University of Dublin Trinity College mezunudur. Tanguay 27 Eylül 1955-01 Kasım 1957 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸²⁸
- Mr. Peter Antony Lawton;⁸²⁹ 1926 Londra-İngiltere doğumlu olan Lawton University of Glasgow mezunudur. Lawton 27 Eylül 1955-1 Temmuz 1960 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁰

⁸²⁵Tartanoğlu, **a.g.e**, s.107-108,

⁸²⁶ KOMKA, Mr. Roy Good Child'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸²⁷ **Yeni Konya**, S.2257, 27 Eylül 1955, s.1.

⁸²⁸ KOMKA, Mrs. Mary Tanguay'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸²⁹ **Yeni Konya**, S.2257, 27 Eylül 1955, s.1.

⁸³⁰ KOMKA, Mr. Peter Antony Lawton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Allister Daniel Gammon; 1931 New Glasgow-Kanada doğumlu olan Gammon Mount Allison University mezunudur. Gammon 29 Eylül 1956-1 Temmuz 1957 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³¹
- Peter Rex Watkins; 1928 Peterborough-İngiltere doğumlu olan Watkins Goldsmiths College mezunudur. Watkins 24 Eylül 1957-1 Haziran 1958 tarihleri arasında Fen Dersleri Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³²
- Vivian Thomas Charles Davies; 1928 Norfolk-İngiltere doğumlu olan Davies City of Leeds Training College mezunudur. Davies 24 Eylül 1957-1 Temmuz 1960 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³³
- Michael Gerard Demalder; 1931 Londra doğumlu olan Demalder St. Mary's College mezunudur. Demalder 2 Ekim 1957-07 Eylül 1958 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁴
- Janet Beattle; 1931 İskoçya doğumlu olan Beattle Edinburg Üniversitesi mezunudur. Beattle 15 Eylül 1958-1 Temmuz 1959 tarihleri arasında Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁵
- Judith Rose Barber; 1932 Melbourne-Avustralyalı doğumlu olan Barber Melbourne Üniversitesi mezunudur. Barber 15 Eylül 1958-1 Temmuz 1961 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁶
- Rex Ernest Barber, 1927 Avustralya doğumlu olan Barber Melbourne Üniversitesi mezunudur. Barber 15 Eylül 1958-1 Temmuz 1961 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁷
- Irving Margaret Helen; 1909 Güney Afrika doğumlu olan Helen İngilizdir ve Cape Town Üniversitesi mezunudur. Helen 15 Eylül 1958-10 Mart 1959 tarihleri arasında Diyarbakır Maarif Kolejinde, 14 Mart 1959-1 Temmuz 1960 arasında Konya Maarif Kolejinde İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸³⁸

⁸³¹ KOMKA, Allister Daniel Gammon'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³² KOMKA, Peter Rex Watkins'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³³ KOMKA, Vivian Thomas Charles Davies'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³⁴ KOMKA, Michael Gerard Demalder'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³⁵ KOMKA, Janet Beattle ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³⁶ KOMKA, Judith Rose Barber'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³⁷ KOMKA, Rex Ernest Barber'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸³⁸ KOMKA, Irving Margaret Helen'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Mr. Nicholas Felix Petraglia; Amerikalı⁸³⁹ Fulbright Öğretmeni⁸⁴⁰ olan Petraglia 1929 New York City-ABD doğumludur ve New York City University mezunudur. Petraglia 1 Eylül 1961-1 Temmuz 1961 tarihleri arasında Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁴¹
- Mr. William Arland Tucker; 1906 Irlay Washington-ABD⁸⁴² doğumlu olan Tucker University of Washington mezunudur. Tucker 1 Eylül 1961-1 Temmuz 1962 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁴³
- Thomas Mc Nair; Fulbright Öğretmeni⁸⁴⁴ olan Mc Nair 1916 ABD doğumlu ve West Virginia University mezunudur. Mc Nair 1 Eylül 1963-1 Temmuz 1964 tarihleri arasında Fen ve Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁴⁵
- Margaret Haynes; Fulbright Öğretmeni⁸⁴⁶ olan Haynes 1918 Louisiana ABD doğumlu ve University Michigan mezunudur. Haynes 1 Eylül 1963-1 Temmuz 1964 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁴⁷
- Andrew Maciej Jezycki; Fulbright Öğretmeni⁸⁴⁸ olan Jezycki 1937 Varşova Polonya doğumlu ve Amerikan Georgetown University mezunudur. Jezycki 1 Eylül 1963-1 Temmuz 1964 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalıştıktan sonra İzmir Maarif Kolejine nakil olmuştur.⁸⁴⁹
- Silvie Wiest, 1937 Iowa ABD doğumlu olan Wiest Standford University mezunudur ve Wiest 7 Eylül 1962-15 Eylül 1963 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni⁸⁵⁰ olarak çalışmıştır. Daha sonra İzmir Maarif Kolejine nakil oldu.⁸⁵¹

⁸³⁹ EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁸⁴⁰ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 tarih ve 231.935 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne yazısı.

⁸⁴¹ KOMKA, Nicholas Felix Petraglia'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁴² EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁸⁴³ KOMKA, William Arland Tucker'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁴⁴ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁸⁴⁵ KOMKA, Thomas Mc Nair'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁴⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁸⁴⁷ KOMKA, Margaret Haynes'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁴⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

⁸⁴⁹ KOMKA, Andrew Maciej Jezycki'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁰ KMKA, Kadıköy Kolejinin 10 Eylül 1962 Tarih ve 202/794 Sayılı Konya Kolejine Yazısı

⁸⁵¹ KOMKA, Silvie Wiest'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Mary Gillispie; 1942 Hazleton-ABD doğumlu olan Gillispie Saint Joseph College mezunudur. Gillispie 8 Eylül 1964-1 Eylül 1965 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵²
- Helen Toni Douglas; 1942 Cincinnati-ABD doğumlu olan Douglas University of North Carolina mezunudur. Douglas 1 Eylül 1964-1 Temmuz 1966 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵³
- Carole Jebson; 1940 Derbyshire İngiltere doğumlu olan Jebson Lincoln Diocesan College mezunudur. Jebson 16 Eylül 1964-1 Eylül 1965 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵⁴
- Nancy Mittelstead, 1943 New York-ABD doğumlu olan Mittelstead University of New York mezunudur. Mittelstead 8 Eylül 1964-1 Temmuz 1965 tarihleri arasında Fizik ve Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵⁵
- Ronald Boys; 1937 Kansas-ABD doğumlu olan Boys Seattle Pacific College mezunudur. Boys 1 Eylül 1964-1 Temmuz 1965 tarihleri arasında Fizik ve Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵⁶
- Gary Manteufel; 1939 Wisconsin-ABD doğumlu olan Manteufel Wisconsin State College mezunudur. Manteufel 1 Eylül 1964-7 Temmuz 1965 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵⁷
- Alfred Stern;⁸⁵⁸ 1926 Almanya doğumlu olan Stern Amerika Arizona State College mezunudur. Stern 1 Eylül 1964-1 Temmuz 1965 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁵⁹
- Patricia Corcoran; 1941 New York-ABD doğumlu olan Corcoran Le Moyne University mezunudur. Corcoran 20 Eylül 1965-1 Temmuz 1967 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁰
- Vivian Sager; 1943 Baltimore-ABD doğumlu olan Sager American University mezunudur. Sager 20 Eylül 1965-6 Ağustos 1966 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶¹

⁸⁵² KOMKA, Mary Gillispie'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵³ KOMKA, Helen Toni Douglas'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁴ KOMKA, Carole Jebson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁵ KOMKA, Nancy Mittelstead'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁶ KOMKA, Ronald Boys'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁷ KOMKA, Gary Manteufel'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁵⁸ Tartanoğlu, **a.g.e.**, s.111.

⁸⁵⁹ KOMKA, Alfred Stern'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶⁰ KOMKA, Patricia Corcoran'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶¹ KOMKA, Vivian Sager'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- David Alexander Home Smith; 1942 New York-ABD doğumlu olan Smith Harvard University mezunudur. Smith 20 Eylül 1965-1 Temmuz 1967 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶²
- Mr. Henry Shaefer, Amerikalıdır.⁸⁶³
- Thomas Henry Gibson; 1936 Belfast North-İrlanda doğumlu Gibson Stranmillis Training College mezunudur. Gibson 25 Eylül 1959-1 Eylül 1960 tarihleri arasında Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁴
- Mr. Michael John Lynch, 1932 Londra-İngiltere doğumlu olan Lynch Cheshire Countg Training College mezunudur. 19 Ocak 1959-1 Ekim 1959 tarihleri arasında Eskişehir Maarif Kolejinde Sözleşmeli⁸⁶⁵ Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır. Konya Maarif Kolejinde 3 Ekim 1959-1 Eylül 1961 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁶
- Rebecca Jacops; 1940 Ohio-ABD doğumlu olan Jacops Michigan State University mezunudur. Jacops 10 Ekim 1966-1 Temmuz 1967 tarihleri arasında Kimya Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁷
- Lowell Jacops; 1938 Ohio-ABD doğumlu, olan Jacops Michigan State University mezunudur. Jacops 10 Ekim 1966-1 Temmuz 1967 tarihleri arasında Fizik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁸
- Joanna Mealton; 1942 Los Angeles-ABD doğumlu olan Mealton Standfor University mezunudur. 26 Eylül 1966-11 Haziran 1968 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁶⁹
- Katherine Jelinek; 1941 Iowa City-ABD doğumlu olan Jelinek University of Illinois mezunudur. 29 Eylül 1966-1 Temmuz 1967 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁰
- G. Van Ausdall; 1944 New York-ABD doğumlu olan Ausdall Connecticut Geneva College mezunudur. 29 Eylül 1966-11 Haziran 1968 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷¹

⁸⁶² KOMKA, David Alexander Home Smith'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶³ EMKA, Bakanlar Kurulunun 20 Temmuz 1961 Tarih ve 5.1473 Sayılı Kararnamesi.

⁸⁶⁴ KOMKA, Thomas Henry Gibson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Ekim 1959 Tarih ve 231.0.1395 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁸⁶⁶ KOMKA, Michael John Lynch'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶⁷ KOMKA, Rebecca Jacops'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶⁸ KOMKA, Lowell Jacops'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁶⁹ KOMKA, Joanna Mealton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁰ KOMKA, Katherine Jelinek'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Charles Lee; 1943 Baltimore-ABD doğumlu olan Lee Blackburn College mezunudur. 26 Eylül 1966-18 Mayıs 1968 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷²
- Cristopher Beutler; 1944 Nebreska-ABD doğumlu olan Beutler Yale University mezunudur. 26 Eylül 1966-2 Ekim 1967 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷³
- Raymond C. Durney; 1940 New York-ABD doğumlu olan Durney Hunter College mezunudur. Durney 13 Eylül 1967-13 Haziran 1968 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁴
- Charles Robert Toegel; 1945 Detroit-ABD doğumlu olan Toegel University of Michigan mezunudur. Toegel 23 Eylül 1967-10 Haziran 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁵
- Peter Nadell; 1945 Cambride-ABD doğumlu olan Nadell Florida State University mezunudur. Nadell 23 Eylül 1967-10 Haziran 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁶
- Priscilla Murray; 1945 Chicago-ABD doğumlu Murray Beloit College mezunudur. Murray 23 Eylül 1967-10 Haziran 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁷
- Stephan Baim; 1945 Chicago-ABD doğumlu Baim Johns Hopkins University mezunudur. Baim 23 Eylül 1967-10 Haziran 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁸
- Pamela Fransisco; 1944 Portland-ABD doğumlu olan Fransisco Western Washington State University mezunudur. Fransisco 23 Eylül 1968-15 Temmuz 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁷⁹
- Randy Fransisco; 1944 Washington-ABD doğumlu Fransisco Western Washington State University mezunudur. Fransisco 23 Eylül 1968-15 Temmuz 1969 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁰

⁸⁷¹ KOMKA, G. Van Ausdall'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷² KOMKA, Charles Lee'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷³ KOMKA, Cristopher Beutler'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁴ KOMKA, Raymond C. Durney'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁵ KOMKA, Charles Robert Toegel'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁶ KOMKA, Peter Nadell'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁷ KOMKA, Priscilla Murray'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁸ KOMKA, Stephan Baim'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁷⁹ KOMKA, Pamela Fransisco'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁰ KOMKA, Randy Fransisco'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Patrick Anderson; Amerikalı olan Anderson Western Washington State University mezunudur. Anderson 24 Eylül 1969-9 Nisan 1970 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸¹
- Patricia Anderson; 1946 Seattle-ABD doğumlu olan Anderson Western Washington State University mezunudur. Anderson 24 Eylül 1969-9 Nisan 1970 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸²
- John Brimacombe; 1946 Washington-ABD doğumlu olan Brimacombe Michigan State University mezunudur. Brimacombe 24 Eylül 1969-14 Mart 1970 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸³
- Edward Doolan; 1947 New Jersey-ABD doğumlu olan Doolan Fairfield University mezunudur. Doolan 24 Eylül 1969-14 Nisan 1970 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁴
- Mrs. Jennifer Mary Lynch (Dawson); 1937 Oxford-İngiltere doğumlu olan Lynch East Bourne Training College mezunudur. 19 Ocak 1959-1 Ekim 1959 tarihleri arasında Eskişehir Maarif Kolejinde Sözleşmeli⁸⁸⁵ İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır. Konya Maarif Kolejinde 3 Ekim 1959-1 Eylül 1961 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁶
- Leil Leslie Young; 1898 Michigan-ABD doğumlu olan Young University of California mezunudur. Young 1 Eylül 1959-1 Temmuz 1961 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁷
- Shirley Muriel Dunn; 1930 Sydney-Avustralya doğumlu olan Dunn Sydney Teacher College mezunudur. Dunn 8 Eylül 1960-1 Eylül 1961 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁸
- Jerome Blumenthal; 1936 Chicago-ABD doğumlu olan Blumenthal University of Chicago mezunudur. Blumenthal 21 Eylül 1961-1 Eylül 1962 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁸⁹

⁸⁸¹ KOMKA, Patrick Anderson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸² KOMKA, Patricia Anderson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸³ KOMKA, John Brimacombe'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁴ KOMKA, Edward Doolan'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Ekim 1959 Tarih ve 231.0.1395 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁸⁸⁶ KOMKA, Jennifer M. Lynch'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁷ KOMKA, Leil Leslie Young'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁸ KOMKA, Shirley Muriel Dunn'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁸⁹ KOMKA, Jerome Blumenthal'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

- Shirlee Blumenthal; 1933 Chicago-ABD doğumlu olan Blumenthal University of Chicago mezunudur. Blumenthal 21 Eylül 1961-1 Eylül 1962 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁹⁰
- Alfred I. Sarach; 1924 New York City-ABD doğumlu olan Sarach The City College of New York mezunudur. Sarach 18 Şubat 1961-31 Ekim 1961 tarihleri arasında Diyarbakır Maarif Kolejinde, 13 Kasım 1961-1 Eylül 1962 tarihleri arasında Konya Maarif Kolejinde, İngilizce Öğretmeni olarak çalıştıktan sonra İzmir Maarif Kolejine nakil olmuştur.⁸⁹¹
- Mary Lambert; 1904 Quincy-ABD doğumlu olan Lambert University of Wisconsin mezunudur. Lambert 17 Eylül 1962-1 Temmuz 1963 tarihleri arasında Matematik Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁹²
- John M. Sexton; 1926 Baltimore-ABD doğumlu olan Sexton George Washington University mezunudur. Sexton 17 Eylül 1962-1 Temmuz 1963 tarihleri arasında Matematik ve Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır.⁸⁹³
- Louis Scott Brown; 1915 Hotsrrings-ABD doğumlu olan Brown Indiana University mezunudur. Brown 17 Eylül 1962-15 Eylül 1963 tarihleri arasında Fizik ve Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalıştıktan sonra İzmir Maarif Kolejine nakil olmuştur.⁸⁹⁴
- Robert Kelly; 1928 New York-ABD doğumlu olan Kelly New York University mezunudur. Kelly 25 Eylül 1962-1 Eylül 1963 tarihleri arasında İngilizce Öğretmeni olarak çalıştıktan sonra İzmir Maarif Kolejine nakil olmuştur.⁸⁹⁵
- Ashfaq Ahmed Qureshi; Kimya Öğretmeni olarak 1968-1969 eğitim-öğretim yılında çalışmıştır.⁸⁹⁶
- James Antonya Bergin; İngilizce Öğretmeni olarak 1973-1974 eğitim-öğretim yılında çalışmıştır.⁸⁹⁷
- Bonita Moe Bergin; İngilizce Öğretmeni olarak 1973-1974 eğitim-öğretim yılında çalışmıştır.⁸⁹⁸

⁸⁹⁰ KOMKA, Shirlee Blumenthal'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁹¹ KOMKA, Alfred I. Sarach 'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁹² KOMKA, Mary Lambert'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁹³ KOMKA, John M. Sexton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁹⁴ KOMKA, Louis Scott Brown ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi.

⁸⁹⁵ KOMKA, Robert Kelly'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi

⁸⁹⁶ KOMKA, Okulda görev Yapan Öğretmenler Panosu.

⁸⁹⁷ KOMKA, a.y.

- Mr. Martin Green; İngiliz ve İngilizce Öğretmenidir.⁸⁹⁹

Tablo 15: Konya Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁹⁰⁰

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																			
	Ortaokul										Lise									
	Asil		Stajyer		Ücretli		Vekil		Toplam		Asil		Stajyer		Ücretli		Vekil		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	2	1			2					4	1									
1956-1957	1				1	1				2	1									
1957-1958	2	1			3	1				5	2									
1958-1959	3	1		1	3	3				6	5									
1959-1960	4	2			7	3				11	5	2	1			4			6	1
1960-1961	4	2			1	3				5	5					2			2	
1961-1962	2	1			1					3	1	2	1			1			3	1
1962-1963	2				3					5		2				3			5	
1963-1964	2				3					5		2				3			5	
1964-1965	4	3								4		4	3						4	3
1965-1966	2	4			1	4				3	8	6	1			1	1		7	2
1966-1967	5	4								5	4	1	1		1				1	2
1967-1968	6	5								6	5								8	7
1968-1969	6	5			1					7	5								12	5
1969-1970	5	8								5	8								6	4
1970-1971	9	11				3				9	14								5	4
1971-1972										11	12								12	9
1972-1973	5	5		1						5	6	5	5		1				5	6
1973-1974	7	5		1						7	6								13	10
Genel Toplam	71	58		3	26	18				108	88	24	12		2	14	1		94	54

Konya Maarif Koleji Orta kısmı 1955'te lise kısmı ise 1959 yılında açılmıştır. Konya Maarif Kolejinin Orta kısmında 1956-1957 eğitim-öğretim yılı en az, 1970-1971 ve 1971-1972 eğitim-öğretim yılları ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1955-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 88 kez erkek öğretmenler ise

⁸⁹⁸ KOMKA, a.y.

⁸⁹⁹ Yeni Konya, S.2257, 27 Eylül 1955, s.1.

⁹⁰⁰ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s.633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.371 ve s.516; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.145 ve s.402; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.181 ve s.291; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.131 ve s.269; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.94 ve s.122; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30 ve s.44.

108 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 44,90 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 55,10 olarak gerçekleşmiştir.

Konya Maarif Kolejinin Lise kısmında 1960-1961 eğitim-öğretim yılı en az, 1973-1974 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1959-1972 yılları arasında kadın öğretmenler 54 kez erkek öğretmenler ise 94 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 36,49 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 63,51 olarak gerçekleşmiştir. Hem ortaokul kısmında hem de lise kısmında erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

2.1.3.6. Samsun Maarif Koleji

1955 yılında eğitim hayatına başlayan Samsun Maarif Kolejinde de diğer Maarif Kolejlerinde olduğu Türk öğretmenlerin yanında yabancı öğretmenlerde çalışmıştır. Samsun Maarif Kolejinde çalışan yabancı öğretmenler şunlardır:

- Helen Farr; İngilizce Öğretmeni olarak çalıştıktan sonra Kadıköy Koleji'ne nakledilmiştir.⁹⁰¹
- Mr. Elva J. Miller; Amerikalı⁹⁰² olan Miller Fulbright Öğretmeni⁹⁰³ olarak görev yapmıştır.
- Mr. Curtis Gilpin; 1959-1960 eğitim-öğretim yılında Fulbright Öğretmeni olarak görev yapmıştır.⁹⁰⁴
- Mr. Ronald Helveston; Amerikalıdır.⁹⁰⁵
- Mrs. Marianne Helveston; Amerikalıdır.⁹⁰⁶
- Mr. Kelly; Fen Bilgisi Öğretmeni olarak çalışmıştır⁹⁰⁷
- Norman Keeve; Fulbright⁹⁰⁸ burslu öğretmendir.

⁹⁰¹ KMKA, Kadıköy Kolejinin 16 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.513 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğüne Yazısı.

⁹⁰² EMKA, a.y.

⁹⁰³ EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı.

⁹⁰⁴ KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı.

⁹⁰⁵ KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 30 Ağustos 1962 Tarih 4594 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı; **1963 Samsun Koleji Okul Yıllığı**, s.8.

⁹⁰⁶ KMKA, a.y., s.8.

⁹⁰⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 13 Eylül 1962 Tarihli 202.811 Sayılı Samsun Kolejine Yazısı.

⁹⁰⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 06 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı.

- Victor Hay; Fulbright⁹⁰⁹ burslu öğretmendir.
- Ruth Shelby; Barış Gönüllüsü⁹¹⁰ olarak görev yapmıştır.
- Mr. J. Patrick Bruner; Amerikalıdır.⁹¹¹
- Mr. David William Lee; Amerikalıdır.⁹¹²
- Mr. Nathan R. Goodman⁹¹³
- Miss Hazel Shelton⁹¹⁴
- Mr. Carl Tobey⁹¹⁵
- Robert Devine⁹¹⁶

⁹⁰⁹ KMKA, a.y.

⁹¹⁰ (Çevrimiçi) <http://peacecorpsonline.org/messages/messages/467/2036429.html>, 23 Temmuz 2016

⁹¹¹ EMKA, Bakanlar Kurulunun 20 Temmuz 1961 Tarih ve 5.1473 Sayılı Kararnamesi.

⁹¹² EMKA, Bakanlar Kurulunun 3 Temmuz 1961 Tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi 5/1294 Sayılı Yazısı.

⁹¹³ **1963 Samsun Koleji Okul Yıllığı**, s.8.

⁹¹⁴ a.y., s.9.

⁹¹⁵ a.y., s.9.

⁹¹⁶ KMKA, Kadıköy Kolejinin 12 Ekim 1961 Tarih 202.910 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejer Şubesi'ne Yazısı; Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 7 Ekim 1961 Tarih ve 23135 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı.

Tablo 16: Samsun Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁹¹⁷

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																			
	Ortaokul										Lise									
	Asil		Stajyer		Yardımcı		Ücretli		Vekil		Toplam		Asil		Ücretli		Vekil		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	2	1			1			1			3	2								
1956-1957	3						2	2			5	2								
1957-1958	5	1					2				7	1								
1958-1959	2	1					4	1			6	2								
1959-1960	2	1			4		5	2			11	3	2		5				7	
1960-1961	3	2			3						6	2	6	1		1			6	3
1961-1962	3	2									3	2	4	1					4	1
1962-1963	4	1									4	1	2	1					2	1
1963-1964	4	1									4	1	2	1					2	1
1964-1965	5	2									5	2	6	4					6	4
1965-1966	6	1					1	1			7	2	6	4		1			6	5
1966-1967	8	1					1	1			9	2	5	4		1			5	5
1967-1968	10	1					1	1			11	2							6	5
1968-1969	9	1							4		13	2							8	5
1969-1970	10	2					1		4		15	3							9	2
1970-1971	12	6						3			12	9							9	1
1971-1972											12	6							7	3
1972-1973	12	4	1	2							13	6							13	6
1973-1974	12	4		3							12	7							8	4
Genel Toplam	112	32	1	5	8			17	12	8		158	57	33	16	5	3		98	46

Samsun Maarif Koleji Orta kısmı 1955'te lise kısmı ise 1959 yılında açılmıştır. Samsun Maarif Kolejinin Orta kısmında 1955-1956, 1961-1962, 1962-1963 ve 1963-1964 eğitim-öğretim yılları en az, 1970-1971 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1955-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 57 kez erkek öğretmenler ise 158 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 26,51 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 73,49 olarak gerçekleşmiştir.

⁹¹⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s.633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.371 ve s.516; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.145 ve s.402; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.181 ve s.291; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.131 ve s.269; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.94 ve s.122; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30 ve s.44.

Samsun Maarif Kolejinin Lise kısmında 1960-1961 eğitim-öğretim yılı en az, 1972-1973 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1959-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 46 kez erkek öğretmenler ise 98 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 31,94 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 68,06 olarak gerçekleşmiştir. Hem ortaokul kısmında hem de lise kısmında erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

2.1.3.7. Ankara Maarif Koleji

Tablo 17: Ankara Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁹¹⁸

Ders Yılı	Öğretmen Durumu												
	Ortaokul												
	Asil		Stajyer		Yardımcı		Ücretli		Vekil		Toplam		
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
1971-1972	1	2										1	2
1972-1973	3	3										3	3
1973-1974	3	15		1			3					6	16
Genel Toplam	7	20		1			3					10	21

1971 yılında eğitim hayatına başlayan Ankara Maarif Koleji Lise kısmına öğrenci alamadan Anadolu Lisesine dönüşmüştür. Ankara Maarif Kolejinin Orta kısmında 1971-1972 eğitim-öğretim yılı en az, 1973-1974 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1971-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 21 kez erkek öğretmenler ise 10 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 67,74 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 32,26 olarak gerçekleşmiştir. Kadın öğretmen görevlendirmesi erkek öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

⁹¹⁸ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.94; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30.

2.1.1.8. Bursa Maarif Koleji

Tablo 18: Bursa Maarif Koleji Öğretmen Durumu⁹¹⁹

Ders Yılı	Öğretmen Durumu											
	Ortaokul											
	Asil		Stajyer		Yardımcı		Ücretli		Vekil		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1970-1971	3	1									3	1
1971-1972	2	2									2	2
1972-1973	2	5									2	5
1973-1974		3					3					6
Genel Toplam	7	11					3				7	14

1970 yılında eğitim hayatına başlayan Bursa Maarif Koleji de Ankara Maarif Koleji gibi Lise kısmına öğrenci alamadan Anadolu Lisesine dönüşmüştür. Bursa Maarif Kolejinin orta kısmında 1970-1971 ve 1971-1972 eğitim-öğretim yılları en az, 1972-1973 eğitim-öğretim yılı ise en fazla öğretmenin görev yaptığı dönemdir. 1970-1974 yılları arasında kadın öğretmenler 14 kez erkek öğretmenler ise 7 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 66,67 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 33,33 olarak gerçekleşmiştir. Kadın öğretmen görevlendirmesi erkek öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

⁹¹⁹ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.130; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.94; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.30.

Tablo 19: 1955-1974 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Çalışan Öğretmen Sayıları

Ders Yılı	Öğretmen Durumu																							
	Ortaokul												Lise											
	Asil		Stajyer		Yardımcı		Ücretli		Vekil		Toplam		Asil		Stajyer		Yardımcı		Ücretli		Veki 1		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ankara	7	20		1			3					10	21											
Bursa	7	11						3				7	14											
Diyarbakır	96	46	2	1	1		18	18		8	131	65	27	16	3	1	4		6	10			79	47
Eskişehir	92	65		3	1		29	18	4	1	138	97	31	22		2			5	4			84	57
İzmir	159	47	13	10	5	2	20	16	10	2	217	85	38	24	6	1	3	1	11	4			149	86
Kadıköy	83	123		1	3		18	14	4	4	135	177	34	45				14	7			102	139	
Konya	71	58		3			26	18			108	88	24	12		2			14	1			94	54
Samsun	112	32	1	5	8		17	12	8		158	57	33	16				5	3			98	46	
TOPLAM	627	402	16	24	18	2	131	99	26	15	904	604	187	135	9	6	7	1	55	29			606	429

Maarif Kolejlerinin Orta kısmında toplamda kadın öğretmenler 604 kez erkek öğretmenler ise 904 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 40,05 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 59,95 olarak gerçekleşmiştir. Erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir. Maarif Kolejlerinin Lise kısmında toplamda kadın öğretmenler 429 kez erkek öğretmenler ise 606 kez görevlendirilmiştir. Kadın öğretmenlerin görevlendirme oranı % 41,45 iken erkek öğretmenlerin görevlendirme oranı % 58,55 olarak gerçekleşmiştir. Erkek öğretmen görevlendirmesi kadın öğretmen görevlendirmesinden yüksektir.

Maarif Kolejlerinde çalışana yabancı öğretmenlerin birçoğu genç denilecek yaşlarda Türkiye'ye çalışmaya geldikleri anlaşılmaktadır. Yabancı öğretmenlerin çoğu ilk atandıkları Maarif Kolejinde çalışıp ülkelerine geri dönmüştür. Genellikle iki yıllık sözleşme imzalanan yabancı öğretmenlerin bazılarının sözleşmeleri uzatılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAARİF KOLEJLERİNDE EĞİTİM-ÖĞRETİM HAYATI

3.1. Ders Kitapları

Eğitim-öğretimde en önemli araçlarında başında kuşkusuz ki ders kitapları gelmektedir. Bu bakımdan ders kitaplarının seçimi, hangi düzeyde hangi ders kitabının okutulacağı, ders kitabının içeriğinin öğrenciye verilmek istenen bilgi ve kültüre uygun olup olmadığı gibi hususlar derslerin verimli geçmesi ile öğrencinin başarısının artırılmasında son derece önemli bir husus olarak ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere Maarif Kolejleri Türkçe-İngilizce eğitim-öğretim yapan okullardır. Bu okullarda Fen, Matematik ve Lisan dersleri (Almanca için Almanca ders kitapları kullanılmaktaydı) İngilizce, diğer dersler ise Türkçe okutulmaktaydı. Dolayısıyla Türkçe okutulan dersler dışındaki Fen, Matematik ve Lisan derslerinin ders kitapları İngilizce idi. Ancak Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında İngilizce yazılmış ders kitabı kullanılmıyordu. Bu yüzden Maarif Kolejlerinde İngilizce okutulacak ders kitaplarının seçimi ve bu kitapların temini bir sorun olarak Milli Eğitim Bakanlığı ve Kolej Müdürlüklerinin karşına çıkmıştır. Bu sorunun halledilmesi için ilgili makamlar çalışmalarda bulunmuşlardır.

Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı ile Maarif Koleji Müdürlükleri arasında ve Kolej Müdürlüklerinin kendi aralarında yazışmaları olmuş ve fikir alışverişinde bulunulmuştur. Maarif Kolejlerinde okutulacak ders kitapları için okullarda komisyonlar oluşturulmuş ve komisyonlar inceledikleri kitapları raporlarıyla birlikte tekrar incelenmek ve Maarif Kolejlerinde okutulmasına mani olmadığına dair onay almak için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na göndermiştir. Gerekli izinler bu kuruldan alındıktan sonra onay alan kitaplar Maarif Kolejlerinde ders kitabı olarak

okutulmuştur. Maarif Kolejlerinin açıldığı ilk yıllarında bu konu ile ilgili fazla mesai harcanırken sonraki yıllarda Maarif Kolejlerinde belli bir düzenin oturması sayesinde daha az mesai harcanmıştır.⁹²⁰

Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında İngilizce dilinde yazılmış Fen ve Matematik alanında ders kitapları okutulmamasına rağmen yabancı ve özel okullarda İngilizce dilinde yazılmış ders kitapları okutulmaktaydı. Dolayısıyla yabancı ve özel okullarda İngilizce yazılmış ders kitapları Maarif Kolejleri için birer örnek teşkil etmiştir.

Maarif Kolejlerinin açılışında ki ABD etkisini Maarif Kolejlerinde okutulacak müfredat ve ders kitaplarının seçiminde de görülmektedir. Maarif Kolejlerinde okutulacak müfredat ve ders kitaplarının seçiminde özellikle Arnavutköy Amerikan Kız Koleji olmak Amerikan okullarının etkisi olduğu görülmektedir. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji, Maarif Kolejlerinde çalışacak ve bu amaçla Türkiye'ye gelen yabancı öğretmenler için hem bir oryantasyon merkezi hem de Türk öğretmenler için İngilizce kurs merkezi vazifesi görmüştür. Nitekim Arnavutköy Amerikan Kız Koleji ders kitapları konusunda da Maarif Kolejleri için bir örnek teşkil etmiştir. Burada ilginç olan nokta Maarif Kolejleri kurulurken yabancı okulların gayri millî olduğu vurgulanmış olmasına rağmen yine yabancı okulların örnek alınmasıdır. Yabancı okullar kalitesinde ve onlara alternatif kurulan Maarif Kolejleriyle Milli Eğitim Bakanlığı yabancı okullara Türk öğrencilerin gitmesi azaltılmayı hedeflemiştir. Ancak Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde okutulan ders kitaplarının örnek alınması akla “onların ders kitapları ve müfredatı ile onlarla nasıl mücadele edileceği” sorusunu akla getirmektedir.

Maarif Kolejleri daha açılmadan hazırlık sınıfında okutulacak ders kitaplarıyla ilgili olarak çalışmalar yapılmıştır. J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller tarafından 13 Haziran 1955 tarihinde hazırlık programı ile ilgili hazırlanan raporda Fisher ve Dixon'ın *Beginning Lesson in English*, Robert J. Dixon'nun *Second Book in English* ve Clarey ve Dixon'nun *Exercises in Pronunciation* adlı kitapları önerilmiştir. Öğretmenler Amerikalı oldukları için doğal olarak önerdikleri kitaplar da Amerika menşeli olmuştur. Rapora ayrıca önerilen

⁹²⁰ Bu konuda yapılan birçok yazışma bulunmaktadır. Örneğin; KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü tarafından 12 Şubat 1959 Tarih ve 323.0.119 Sayı ile Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı; İzmir Koleji Müdürlüğü Tarafından 9 Mayıs 1962 Tarih ve 323.368 Sayı ile Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

kitapların yayınevinin adresi eklenmiş ve ihtiyaç olduğu takdirde bu kitaplara başka kitapların da eklenebileceği belirtilmiştir.⁹²¹

Maarif Kolejlerinde okutulacak ders kitaplarının seçimi için Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 29 Haziran 1956 tarihinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği yazıda 1955-1956 ders yılında öğretime başlamış bulunan ve İngilizce öğretim yapan Maarif Kolejlerinde 1956-1957 yılında ders kitabı olarak okutulacak kitapların seçimi için kolejler arasında bir komisyon kurulmasını istemiştir. Kurul Başkanlığı getirtilecek kitapların saptanmasını, bu amaçla Robert Koleji ve gerekirse İngiliz Kültür Heyeti'ne de başvurulmasını istemiştir.⁹²² Bu yazı üzerine Maarif Kolejleri müdürleri 23-28 Temmuz 1956 tarihleri arasında toplanarak konuyu müzakere etmişlerdir. Yapılan görüşmeler sonrasında Maarif Kolejlerinde Fizik, Kimya ve Tabiat Bilgisi dersleri ABD ve İngiltere'de olduğu gibi bir bütün olarak Science adı altında okutulmasına karar verilmiştir.⁹²³

Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı imzası ile İstanbul Valiliği'ne gönderilen yazıda Kadıköy Maarif Kolejinde ortaokul ve lise 1. sınıfta okutulacak ders kitapları için yabancı öğretmenlerden oluşan bir komisyon oluşturulması istenmiş ve komisyon tarafından seçilen kitapların Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na incelenmek üzere Bakanlığa gönderilmesi istenmiştir.⁹²⁴ Bunun üzerine Kadıköy Maarif Kolejinde 1957-1958 eğitim-öğretim yılından itibaren ders kitabı olarak okutulmak üzere seçilecek ders kitapları için okuldaki İngilizce öğretmenleri ile Şubat 1957'de bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda Hazırlık sınıfında, Orta I, II ve III. sınıflarda okutulacak İngilizce, Matematik ve Fen kitaplarının seçimi yapılmıştır. Bu seçim yapılırken Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nin Fen kitapları esas alınmıştır.⁹²⁵ Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü seçilen bu kitapları bir liste halinde incelenmek üzere 28 Şubat 1957'de Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir.⁹²⁶ Kadıköy Maarif Kolejinin incelemek üzere Hazırlık A sınıfı için Fisher Dixon'ın *Complete Course in English Book I* adlı kitabı, Mabel O'Donnel'in *Through the Green Gate* ile *Alice and Jerry* serisi kitapları, Pallon-

⁹²¹ KMKA, J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller Tarafından 13 Haziran 1955 Tarihinde Hazırlık Programı ile İlgili Hazırlanan Rapor.

⁹²² Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.289.

⁹²³ **a.y.**, s.286-287.

⁹²⁴ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 323.35 Sayı ile İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁹²⁵ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 28 Şubat 1957 Tarih ve 323.124 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁹²⁶ KMKA, **a.y.**

Young'un *Iroquois New Standart Arithmetics grade 5* kitabı, Graig-Burke'nin *Science All About Us* kitabı, Graig-Daniel'in *Science Through the Year* adlı kitaplarını göndermiştir. Hazırlık B sınıfının İngilizce kitapları Hazırlık A sınıfı ile aynı olmasına rağmen Fen kitapları farklılaşmıştır. Hazırlık B sınıfında Graig-Baldwin'nin *Science Every Day* kitabı ile Graig-Hurley'in *Exploring in Science* kitapları okutulması planlanmıştır.⁹²⁷ Bu ayırım muhtemelen derse giren öğretmenlerin farklı ders kitabı tercih etmelerinden kaynaklanmaktadır.

Ortaokul birinci sınıf için Dixon'un *Complete Course in English Book II* adlı kitabı, W.S. Allen'in *Living English Structure* adlı kitabı, Sandrus Mederow Noyes'in *Eight Treasured Stories* adlı kitabı, David H. Patton-William E. Young'un *Iroquois New Standart Arithmetics grade 6 ve 7* adlı kitapları, Graig-Hyde'in *New Ideas in Science*, Graig-Hill'in *Working wiht Science* adlı kitabı tercih edilirken ortaokul ikinci sınıf için Allen'in *Living English Structure* adlı kitabı, Mc Gillwray'in *Life with the Taylors*, Cray-Monne-Artles ve Arbuthnot'un *People and Progress* adlı kitabı, Darrell Bernard-L. Edwards'ın *The New Basic Science* adlı kitabı, David H. Patton-William E. Young'un *Iroquois New Standart Arithmetics Grade 8* adlı kitabı ve Ruyard Kipling'in *All The Mowgli Stories* adlı kitabı tercih edilmiştir. Ortaokul üçüncü sınıf için ise Mark Twain'in Dixon Readers tarafından basılan *Tom Sawyer* adlı kitabı, Stephen Crane'nin Dixon Readers tarafından basılan *The Red Bedge of Courage* adlı kitabı, Ruth Teuscher *Composition-Practics in English Book II* adlı kitabı, Darrell Bernard-L. Edwards'ın *The New Basic Science* adlı kitabı ile David H. Patton-William E. Young'un *Iroquois New Standart Arithmetics grade 8* adlı kitabı tercih edilmiştir.⁹²⁸ Maarif Kolejlerinde okutulan Fen ve Matematik kitapları ana dili İngilizce olan çocuklar için yazıldığından, ortaokul birinci sınıftaki çocuğun elementary bilgisi ile bu kitapları rahatlıkla izlemeye ve tekrarına olanak vermemekteydi. Bu nedenle öğretmenlerin başlangıçta bu dersleri çocukların daha rahat izleyebileceği biçimde özetlemeleri gerekebiliyordu.⁹²⁹

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na incelenmek üzere gönderilen kitap listesinin Nisan ayı olmasına ve 1957 yılının ortasına gelinmesi rağmen incelenmediği, bu konuda Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'nün bilgilendirilmediği Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Macit Kılıçeri imzasıyla Milli Eğitim Bakanlığı Orta

⁹²⁷ KMKA, a.y.

⁹²⁸ KMKA, a.y.

⁹²⁹ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.23.

Öğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderilen yazıdan anlaşılmaktadır. Yine bu yazıda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının zamanında inceleme yapmasının kitapların siparişi ve zamanında temini açısından son derece önemli olduğunun altı çizilmiş⁹³⁰ ve kitapların listesi yazıya eklenmiştir. Daha önce gönderilen listeden farklı olarak listeye B. M. Parker'ın *What Things Are Made Of* adlı kitabı eklenmiştir. Ayrıca kitaplar emaneten şahıslardan toplanıp incelenmek üzere geri iade edilmek şartı ile Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderildiği hatırlatılarak kitapların geri gönderilmesi istenmiştir. Bu kitaplar incelendikten sonra vaktinde Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'ne posta yolu ile gönderilmiş ve durum İstanbul Valiliği'ne bildirilmiştir.⁹³¹ İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bakanlıktan gelen yazının bir suretini Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'ne göndermiştir.⁹³²

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 13 Ağustos 1957 tarih ve 195 sayıyla aldığı kararda ortaokullar için kabul olunan Matematik müfredat programlarının Maarif Kolejlerinin orta kısım sınıflarında da aynen uygulanması, bu müfredata uygun ders kitapları sağlanıncaya kadar David H. Palton ile William E. Young'un yazdığı *Irroquois New Standad Arithmetics* adlı eserinin 5., 6., 7. ve 8. kitaplarının okutulması uygun görmüştür.⁹³³

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Maarif Kolejlerinde okutulacak ders kitaplarının seçimi konusunda Gazi Eğitim Enstitüsü ile de işbirliği yapmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 13 Kasım 1957 tarih, 420/3392 sayılı yazısıyla Gazi Eğitim Enstitüsü'nden Robert Dixon tarafından yazılan *Easy Reading Selections In English, Everyday Dialogues In English* ve *Practice Your English* adlı eserlerin incelenmesini istemiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü kitapları incelemiş ve raporunu Milli Eğitim Bakanlığına sunmuştur. Raporda *Easy Reading Selections In English* ve *Everyday Dialogues In English* adlı eserlerin “yazarın yabancılara İngilizce öğretim alanındaki, geniş deneyimlerine dayanılarak hazırlandığı belirtilmiştir. Raporda ayrıca eserlerin “Okuma ve Konuşma kitabı olarak, Kolej öğrencilerinin bilgi düzeyleri yakından bilinmemekle beraber, kabul edilir görülmüştür” denilmiştir. Gramer kitabı olarak önerilen *Practice Your English* adlı eserin “doğrudan doğruya

⁹³⁰ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü 15 Nisan 1957 Tarih ve 323.215 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁹³¹ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesi'nin 12 Aralık 1957 Tarih ve 323.28337 Sayı ile İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁹³² KMKA, İstanbul Valiliği'nin 16 Ocak 1958 Tarih ve 322.89 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁹³³ Emiroğlu, *Anadolu Liseleri*, s.304.

ana dili Latince olan öğrenciler için” yazıldığı ve kitabın içeri bakımından “Kuzey Amerika’yı Latin Amerikalılara bütün yönleri tanıtmak amacıyla düzenlenmiş olduğu duygusu” verdiği için bunun yerine yine aynı yazarın *Graded Exercises In English* adlı kitabının kullanılması önerilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü raporunda “yeni açılan kolejlerin yabancı dil müfredatı ve öğrencilerin dil bilgileri” hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarının altı çizilerek kitapların içeriğine bakarak verdikleri kararlar Robert Dixon’ın okuma, konuşma ve gramer kitabını öğretim metot ve teknikleri bakımından uygun bulunduğu bildirilmiştir.⁹³⁴

Kitapların temini konusunda Kadıköy Maarif Koleji İstanbul’da olması bakımında önemli bir avantaja sahipken diğer illerdeki Maarif Kolejleri aynı imkâna sahip değildi. Bu yüzden kitapların seçimi ve temini konusundan Maarif Kolejleri arasında yazışmalar yapılmıştır. Örneğin Eskişehir Maarif Koleji, David H. Patton-William E. Young’un *Iroquois New Standart Arithmetics* adlı kitabı nasıl temin edeceklerini Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü’ne sormuş, Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü’de kitabın yayıncısının adresi ve nasıl temin edebileceklerine dair Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü’nü 4 Nisan 1957 tarihinde bilgilendirmiştir.⁹³⁵

Maarif Kolejleri kitapları kendileri temin etmeye çalışmıştır. Bu durum Maarif Kolejleri için oldukça güç bir iş olmuştur. Ders kitaplarının hem seçimi hem de seçilen kitapların temini başlı başına bir sorundu. Ders kitapları konusunda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından çeşitli önlemler alınmasına rağmen bu önlemlerin yeterli olmadığı yapılan yazışmalardan anlaşılmaktadır. Bu durum Maarif Kolejlerinin, yapılan tüm hazırlıklara rağmen, yeterli hazırlıklar yapılmadan erken açıldığı yönündeki görüşü desteklemektedir.

Eskişehir Maarif Koleji ayrıca kitap temini konusunda yaşadığı sıkıntı sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığına başvurmuştur. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 8 Aralık 1958 tarihinde Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’ne gönderdiği yazıda Eskişehir Maarif Kolejinin ihtiyacı olan Matematik ve Fen Bilgisi kitaplarının temini için piyasada uygun kitap olup olmadığının araştırılmasını ve bulunabildiği takdirde örneklerinin incelenmek üzere Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’na gönderilmesini istemiştir. Kurul Başkanlığı okutulması daha önce Bakanlıkça kabul edilen kitaplardan örnekler sağlanmasını ve “bunların yardımıyla müfredata cevap

⁹³⁴ a.y., s.301-302.

⁹³⁵ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 04 Nisan 1957 Tarih ve 323.513 Sayılı Eskişehir Koleji Müdürlüğü’ne Yazısı.

veren bahislerin okulda teksir makinesi ile öğrenciye yeter sayıda” çoğaltılmasını istemiştir. Kurul Başkanlığı ayrıca 1959-1960 eğitim-öğretim yılı için “kolejlerin dışarıdan getirilecek kitap ihtiyaçlarının saptanması ile, mali formalitelerinin çözümü yolunda şimdiden girişimde bulunulması” önerilerinde bulunmuştur.⁹³⁶ Diyarbakır ve İzmir Maarif Kolejlerinde uzun yıllar idarecilik yapan İbrahim Emiroğlu Matematik ve Fen kitaplarının sağlanmasında uzun yıllar zorluk çekildiğini, fotokopi makinesi olmadığı için kitapların çoğaltılmasında oldukça zorluk yaşandığını ve İlhami Çokar’ın önerisiyle S.M.S.C seri Matematik kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığının bodrum katında çoğaltılarak okullara dağıtıldığını belirtmiştir.⁹³⁷

Yabancı dille yazılmış bu kitapları temin etmede Maarif Kolejleri sıkıntı yaşamaları sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığı, kitapların 29 Temmuz 1959 tarih ve 10256 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 14 sayılı karara müteallik 43 sayılı tebliğ esasları dâhilinde T.C. Merkez Bankasına müracaatla temininin mümkün olduğunu bildirmiştir.⁹³⁸ Ayrıca Bakanlık Maarif Kolejlerinde kullanılan İngiliz menşeli kitapların Ankara’da bulunan İngiliz Kültür Heyeti aracılığıyla 1-1,5 ayda temin edileceğini belirtmiştir.⁹³⁹

Yine Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü Okul Müdürü Kamil Günel imzası ile 13 Ocak 1959 tarihinde İzmir Maarif Kolejine⁹⁴⁰ gönderdiği yazıda kendilerinden Lise 1. sınıfta okuttukları Fen, Matematik ve İngilizce ders kitaplarının isimlerini istemiştir.⁹⁴¹ İzmir Maarif Koleji Müdürlüğü bu yazıya 12 Şubat 1959 tarihinde Okul Müdür Vekili Reşat Eroğlu imzası ile gönderdiği cevabi yazıda İngilizce dersi ile İngilizce okutulan Cebir, Geometri, Fizik, Kimya ve Biyoloji derslerine ait kitap isimlerini bildirmiştir.⁹⁴²

Maarif Kolejlerinin 1955 yılında hazırlık sınıflarına öğrenci alımları yapılmıştır. Bu öğrenciler 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfını, 1956-1957 eğitim-öğretim yılında ortaokul I. sınıfı, 1957-1958 eğitim-öğretim yılında

⁹³⁶ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.306.

⁹³⁷ **a.y.**, s.306-307.

⁹³⁸ KMKA, Maarif Vekaleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü’nün 6 Kasım 1960 Tarih ve 510.28565 Sayılı İstanbul Valiliği’ne Yazısı.

⁹³⁹ KMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’nün 20 Ekim 1961 Tarih ve 323.20.24817 Sayılı İstanbul Valiliği’ne Yazısı.

⁹⁴⁰ İzmir Maarif Koleji Özel Ege Kolejinden öğrenci devraldığı için diğer Maarif Kolejlerinde daha önce lise eğitimine başlamıştır.

⁹⁴¹ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 13 Ocak 1959 Tarih ve 323.43 Sayılı İzmir Koleji Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁹⁴² KMKA, İzmir Koleji Müdürlüğü’nün 12 Şubat 1959 Tarih ve 323.0.119 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü’ne Yazısı.

ortaokul II. sınıfı, 1958-1959 eğitim-öğretim yılında ise ortaokul III. sınıfı bitirerek Maarif Kolejlerinin ilk devresini bitirip ikinci devreye geçmişler ve 1959-1960 eğitim-öğretim yılında lise 1. sınıfta öğrenime başlamışlardır. Yani bu öğrencilerin 1959-1960 eğitim-öğretim yılında lise 1. sınıfta öğrenim görecekleri belliydi ve öğrencilerin ders kitaplarının ve müfredatın çok önceden planlanması gerekiyordu. Ancak bu hazırlıkların yapılmadığı hatta zamanında yapılmasının ötesinde geciktiği görülmektedir. Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde zaman darlığından dolayı ders kitaplarının seçimi ve müfredatın tespitinin gecikmesinin anlaşılır gerekçeleri olmasına rağmen Lise müfredatının gecikmesinin bir açıklaması bulunmamaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 17 Ağustos 1959'da 233 sayılı kararı ile Maarif Kolejlerinde okutulacak ders kitaplarını ve geçici müfredatı tespit etmiştir. Bu karar ancak 12 Ekim 1959 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kolej müdürlüklerine gönderilmek üzere ilgili valiliklere gönderilmiştir.⁹⁴³

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından Maarif Kolejlerinin ikinci devresinde okutulacak kitapların seçimi yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının seçimi ekseninde kitaplar kolejlere göre farklılık göstermekteydi. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının aldığı karara göre Eskişehir, İzmir ve Konya Maarif Kolejlerinde Cebir derslerinde A. B. Mayne'nin *The Essentials of School Algebra* adlı kitabı, Aritmetik derslerinde *Concise School Arithmetic* adlı kitabı, Geometri derslerinde ise White ve Morison'un *A New Geometry for Schools* adlı kitabın okutulması öngörülmüştür. Samsun ve Kadıköy Maarif Kolejlerinde Cebir derslerinde W.G. Shute, W.E. Kilne, W.W. Shirk ve L.M. Willson'un *Elementary Algebra* adlı kitabı, Geometri derslerinde de Samsun Maarif Kolejinde J.R. Clark ve R.R. Smith'in *Modern School Geometry* adlı eseri kullanılacaktı. Kadıköy Maarif Kolejinde ise Shute, Shirk ve Porter'in *Plane Geometry* adlı kitabı kullanılması öngörülmüştür. Matematik derslerinde Maarif Kolejleri bazında ders kitapları farklılık gösterirken Fen derslerinde yani Fizik, Kimya ve Biyoloji de ise bütün Maarif Kolejlerinde aynı kitaplar okutulmuştur. Maarif Kolejlerinde Fen derslerinde Nightingale and Pearson'un *General Physics* adlı kitabı, Blackwood, Herron ve Kelly'nin *High School Physics* adlı eseri ile Burns ve Hazel'in *Physics Basic Science* adlı eseri okutulmuştur. Kimya derslerinde George M.R. Alden H.S.'nin *Chemistry in Action* adlı eseri, Bernard Saffé'nin *New World of Chemistry* adlı eseri ile H. L.

⁹⁴³ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 12 Ekim 1959 Tarih ve 510.25072 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

Hevs'in *A New Introduction to Chemistry* adlı eseri okutulmuştur. Biyoloji derslerinde ise Mann Otto'nun *Modern Biology Moon* adlı eseri ile L. J. F. Brimle'nin *A School Course of Biology* adlı eseri ders kitabı olarak okutulmuştur.⁹⁴⁴ Bu ders kitapları Fen kolu için geçerliydi. Edebiyat kolu için de bu kitaplar okutulmakla birlikte ders müfredatı ve çıkarılacak konular ders öğretmenine bırakılmıştır. Ancak ders öğretmeni öğretim yılı başlangıcında çıkaracağı konuları belirlemek ve durumu Bakanlığa bildirmek zorundaydı.⁹⁴⁵ Ders kitaplarının değiştirilmesi ise ancak bir yıl mevcut kitaplar okutulduktan sonra mümkün olacaktı.

Milli Eğitim Bakanlığı kitapları seçmesine rağmen ders kitaplarının yeterli olup olmadıklarını sahadaki uygulayıcıları olan öğretmenlere sormuştur.⁹⁴⁶ Derse giren öğretmenler kitaplarla ilgili mütalaalarını birer rapor halinde düzenleyerek Bakanlığa göndermişlerdir.⁹⁴⁷ Örneğin 1961-1962 eğitim-öğretim yılının sonlarına doğru Kadıköy Maarif Koleji öğretmenleri kullandıkları ders kitaplarıyla ilgili okul müdürlüğü aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığına bir rapor göndermişlerdir. Rapor incelendiğinde *Class Book of Physics* adlı kitabın muhtevasının müfredat programına uygun olduğu ve olayların Türkçe kitaplarda istenilenden daha derin olarak işlendiği, *Elementary Physics Part I, II* adlı kitabın müfredata uygun olduğu ancak kitapta yeterince formül ve ispatın bulunmadığı görülmektedir. *Elementary Physics Part I, II* adlı kitabın açıklamalarının standarttan altında olduğu belirtilmiş, resimlerinin eski ve kötü çekilmesi büyük bir kusur olarak kabul edilmiş ve modern Fizik konularının yeterince yer almadığı sadece baskısının yeni olduğu vurgulanmıştır. Raporunda *Everyday Science* adlı kitapla ilgili olarak ortaokul kısmının bütün konularını içerdiği, kolejde kullanılan benzer kitaplardan ayrıntılı bir anlatımı bulunduğu belirtilmekle beraber kitabın eski olduğu uçaklar, jetler ve roketler hakkında hiç bir bilgi vermediği, kullanılan dil ve üslubun ağır olduğu belirtilmiştir. *Chemistry for schools* adlı kitabın lise I ve II. sınıflar için iyi bir kitap olduğu ancak kitabın lise III. sınıflar için kullanılamayacağı belirtilmiştir. *The Essentials of School Geometry* kitabı için ise lise I. sınıf için uygun bir kitap olduğu, bu sınıfın bütün konularını yeteri kadar içerdiği belirtilmiş ve “öğretmen rehberliği buldukça çok faydalı bir

⁹⁴⁴ KMKA, Talim Terbiye Başkanlığı'nın 17 Ağustos 1959'da 233 Sayılı Kararı.

⁹⁴⁵ KMKA, a.y.

⁹⁴⁶ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1960 Tarih ve 323.20.2.33612 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

⁹⁴⁷ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 6 Mart 1961 Tarih ve 323.190 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı.

kitap vasfındadır” denilmiştir.⁹⁴⁸ Görüldüğü üzere ders kitapları ile ilgili derse giren öğretmenler tarafından kitapların menfi ve müspet yönleri belirtilerek Milli Eğitim Bakanlığı bilgilendirilmiştir.

Maarif Kolejlerinde okutulan ders kitaplarında zaman içinde değişiklikler olmuştur. Mesela 1959-1960 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Kolejinde yukarıda belirtilen ders kitaplarına ek olarak ortaokul I’e Dixon’un *The Pathfinder* adlı eser, ortaokul II’ye Dixon’un *Moby Dick* ve Davis-Gross-Burnette’nin *Science-Discovery and Progress* adlı eser, ortaokul III’e ise Steinbeck’in *The Red Peny* adlı eseri eklenmiştir. Lise I’de ise Loban-Holmstron-Cook’un *Adventura in Appreciation* adlı eser, Warriner-Whitten-Griffith’in *English Grammar and Composition* adlı eser, Dickens’in *A Tale of Two Cities* adlı eseri, Angus Armitage’in *The World of Copernicus* adlı eseri ile Suetonius’in *The Lives of the Twelve Ceasers* adlı eseri eklenmiştir.⁹⁴⁹

Maarif Kolejlerinin kütüphanelerinde ders kitapları dışında da birçok eser yer almıştır. Yabancı dil eğitiminin öğretmen ve ders kitapları dışında başka kaynaklarla desteklenmesi verilecek eğitimin hem kalitesi hem de kalıcılığını arttıracığından Maarif Kolejlerinde öğrencilerin okuma kitaplarına ulaşmasını kolaylaştırmak amacıyla kütüphaneler kurulmuştur. Ancak kolejlerin kurulduğu dönemde Türkiye’de yabancı dilde yayımlanmış kitaplar hem az hem de ulaşması oldukça güç olduğundan Milli Eğitim Bakanlığı Robert Koleji ile işbirliği yaparak bu zorluğu aşmaya çalışmıştır. Robert Koleji Maarif Kolejlerine kitap yardımında bulunmuştur. Robert Koleji’nin kitap bağısladığı Diyarbakır Maarif Koleji Kütüphanesi incelendiğinde bağıslanan bu kitapların Amerika’nın genel politikası ile uyumlu kitaplar olduğu dikkati çekmektedir. Diyarbakır Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde yapılan araştırmada Diyarbakır Maarif Koleji dönemine ait Amerikan milliyetçiliği konulu hatta propaganda içerikli birçok kitaba rastlandı. Sadece Diyarbakır Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde değil Eskişehir Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde, Kadıköy Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde, İzmir Bornova Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde, Konya Meram Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde ve Samsun Anadolu Lisesi Kütüphanesi’nde Maarif Koleji dönemine ait benzer nitelikte birçok kitapla karşılaşıldı. Elbette ki kolej kütüphanelerinde sadece Amerika milliyetçiliğini

⁹⁴⁸ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 9 Mayıs 1962 Tarih ve 323.368 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü’ne Yazısı.

⁹⁴⁹ KMKA, 1959-1960 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulan Ders Kitabı Listesi.

destekleyen kitaplardan oluşmamıştır. Kütüphanelerde ders kitabı, hikâye, tiyatro, roman, ansiklopedi gibi birçok farklı türde eser bulunmaktadır. Çok nadiren olsa da kolej kütüphanelerinde zararlı yayın olarak değerlendirilebilecek tarzda yazılmış kitaplarla da karşılaşıldı. Adı geçen Anadolu Liselerinin kütüphanelerinde yapılan araştırma sonucunda başta Kadıköy Anadolu Lisesi'nde ve Diyarbakır Anadolu Lisesi'nde olmak üzere Eskişehir, İzmir Bornova, Konya Meram ve Samsun Anadolu Liseleri Kütüphanelerinde Maarif Koleji döneminden kalan yabancı dilde yazılmış eserlerin listesi daha geniş inceleme yapılabilmesi için ekte sunulmuştur.

3.2. Derslerin Müfredatı

Kelime anlamı olarak “bir bütünü meydana getiren şeyler, ayrıntılar” manasına gelen müfredat kelimesi terim olarak “eğitim ve öğretimde işlenecek ve öğretilecek konuların listesi”⁹⁵⁰ manasına gelir ve program kelimesi ile birlikte kimi zaman kullanılır. Bir dersin müfredatı o derste öğretilmek istenen konuları sıralamanın yanında o derste öğrenciye kazandırılmak istenen kazanımları da içerir. Türkçe-İngilizce öğretim yapan Maarif Kolejlerinin temel amacı İngilizceyi etkin bir şekilde kullanan ve en az Türkiye'deki yabancı okullar kalitesinde eğitim vererek milli gayeye uygun öğrenciler yetiştirmektir. Bu gayeyi gerçekleştirecek en önemli adım ders müfredatının bu amaca uygun olarak hazırlanmasıydı. Maarif Kolejlerinde İngilizce dersleri dışındaki Fen ve Matematik dersleri de İngilizce olarak okutulmaktaydı. Bu yüzden bu derslerin müfredatı da Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmıştır. Ancak Maarif Kolejlerinin açılışının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aceleyle getirilmesi bu okulların birçok eksikle eğitim-öğretime başlamasına sebep olmuştur. Her ne kadar Bakanlık Maarif Kolejlerinin eksiklerini giderme konusunda elinden gelen gayreti göstermişse de bu gayret Maarif Kolejlerinin eksikliklerin giderilmesi için yeterli olamamıştır. Bu eksikliklerin giderilmesi için ilk başlarda Bakanlık özellikle Türkiye'deki Amerikan okullarından faydalanma yoluna gitmiştir. Bu okullarda okutulan ders kitaplarının içeriklerinden ders müfredatı oluşturmuştur. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20 Eylül 1956 tarihinde aldığı 171 sayılı kararla Maarif Kolejlerinin hazırlık ve birinci devre (ortaokul kısmı) sınıflarında ders dağılım çizelgesi hazırlamıştır. Bu karar Milli

⁹⁵⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, , MEB Yayınları, Ankara, 1996, C.III, s.2040.

Eğitim Bakanlığı tarafından valilikler aracılığıyla kolej m¼d¼rl¼klerine bildirilmiştir.⁹⁵¹

Tablo 20: 1956-1957 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısımı Haftalık Ders Saatleri⁹⁵²

Dersler	Hazırlık Sınıfı		Orta I	Orta II	Orta III
	I. Kanaat	II. ve III. Kanaat			
T¼rkçe	4 (1)	4 (1)	6 (1)	4	4
Tarih	-	-	2	2	2
Coğrafya	-	-	2	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	-	-	1	1	1
Matematik	-	-	5	5	5
Fen Bilgisi	-	-	4	6	6
İngilizce	25	25 (2)	8 (3)	8 (3)	8 (3)
Resim	1	1	1	1	1
M¼zik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1 (4)	1 (4)	1 (4)
İş Bilgisi	-	-	1 (5)	1 (5)	1 (5)
Toplam	32	32	32	32	32

Hazırlık sınıfında ve orta birinci sınıfta okutulan T¼rkçe dersinin bir saati yazı dersine ayrılmıştır. Bu derse T¼rkçe veya Resim öğretmenini girebiliyordu. Hazırlık sınıfı ikinci kanaat döneminden itibaren 25 saatlik İngilizce dersinin haftada 4 saati Fen Bilgisi, 3 saati Matematik dersine ayrılmıştır. İleriki sınıflarda kullanılacak terimlerin öğretilidiği derslere İngilizce veya Fen Bilgisi öğretmenlerinin girmesi öngör¼lm¼řtür. Bu derslere farklı öğretmenler girse bile tek not verilmiştir. Ders notu bu öğretmenler tarafından birlikte tespit edilmiştir.

Ortaokul kısmında haftada 8 saat olarak okutulan İngilizce dersinde haftada 2 saat konuşmaya ayrılacaktı. İşbilgisi ve Resim dersleri birleştirilerek haftada iki saat olarak işlenmiştir. Ancak bir hafta İşbilgisi, bir hafta ise Resim dersi işlenmiştir. İngilizce okutulacak dışındaki diğer dersler T¼rkçe olarak okutulmuştur ve bu dersler 1949 yılında kabul edilen m¼fredat programına göre işlenmiştir.⁹⁵³

Maarif Kolejlerinde okutulan derslere Diyarbakır Maarif Koleji örneği ile bakılırsa okutulan dersleri ve derslerdeki değişimi görmek kolaylaşacaktır. 1971-1973 yılları arasında Diyarbakır Maarif Kolejinde hazırlık, ortaokul ve lise

⁹⁵¹ KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürl¼đ¼'n¼n 1956 Yılı 323 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

⁹⁵² KMKA, Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı'nın 20 Eylül 1956 Tarih ve 171 Sayılı Kararı

⁹⁵³ KMKA, a.y.

kısımlarında okutulan dersler sınıf düzeylerinde doğal olarak farklılıklar ve devamlılıklar göstermiştir. Diyarbakır Maarif Koleji hazırlık sınıfında öğrenciler 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Türkçe, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş, Müzik derslerini okumuşlardır.⁹⁵⁴ 1971-1972 eğitim-öğretim yılında Türkçe, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş, Müzik,⁹⁵⁵ 1972-1973 eğitim-öğretim yılında ise Türkçe, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş, Müzik⁹⁵⁶ derslerini okumuşlardır. Hazırlık sınıfında okutulan dersler bir değişikliğe uğramadan ilk başta olduğu şekliyle devam etmiştir.

Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul I. sınıfta öğrenciler 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen Bilgisi, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş, Müzik ve Din Bilgisi⁹⁵⁷ derslerini okumuşlardır. Bu dersler 1972-1973 eğitim-öğretim yılında da⁹⁵⁸ aynen okutulmuştur. Ortaokul II. sınıfta öğrenciler 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen Bilgisi, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş, Müzik ve Din Bilgisi⁹⁵⁹ derslerini okumuşlardır. Bu dersler 1972-1973 eğitim-öğretim yılında da⁹⁶⁰ okutulmuştur. Din derslerini öğrenciler velilerinin isteği ve Kolej Müdürlüklerine yazdıkları dilekçe sonrasında girmişlerdir.⁹⁶¹

1970-1971 eğitim-öğretim yılında ortaokul III. Sınıfta öğrenciler Türkçe, Sosyal Bilgiler, Matematik, Fen Bilgisi, İngilizce, Beden Eğitimi, Resim-İş ve Müzik⁹⁶² derslerini okumuşlardır. Bu dersler 1972-1973 eğitim-öğretim yılında da⁹⁶³ okutulmuştur.

Diyarbakır Maarif Koleji lise I. sınıfta öğrenciler 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Edebiyat, Kompozisyon, Tarih, Coğrafya, Cebir, Geometri, Biyoloji, Fizik, Kimya, İngilizce, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik, İngilizce Kompozisyon⁹⁶⁴ adlı dersleri okumuşlardır. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında ise yukarıdaki dersler ek olarak öğrencilere Resim, Din Bilgisi, Almanca ve Fen Bilgisi dersleri

⁹⁵⁴ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.3.

⁹⁵⁵ DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.7.

⁹⁵⁶ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.1.

⁹⁵⁷ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.13.

⁹⁵⁸ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.7.

⁹⁵⁹ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.13.

⁹⁶⁰ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.13.

⁹⁶¹ DMKA, 1.10.1959 tarihli Öğrenci Velisinin Diyarbakır Maarif Koleji Yazdığı Dilekçe (Özel bilgi içerdiği için veli ve öğrenci adı belirtilmemiştir.)

⁹⁶² DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.19.

⁹⁶³ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri, s.19.

⁹⁶⁴ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.1.

okutulmuştur.⁹⁶⁵ 1972-1973 eğitim-öğretim yılında ise lise I. sınıfta öğrenciler Edebiyat, Kompozisyon, Tarih, Coğrafya, Cebir, Fizik, İngilizce, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik, Resim ve Din Bilgisi⁹⁶⁶ derslerini okumuşlardır. Okutulan dersler büyük oranda aynı olmakla birlikte bazı derslerin eklenip çıkarıldığı görülmektedir.

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1970-1971 eğitim-öğretim yılında lise II. sınıf Fen kolu öğrencilerinin okudukları dersler incelendiğinde Edebiyat, Kompozisyon, Psikoloji, Tarih, Coğrafya, Cebir, Geometri, Biyoloji, Fizik, Kimya, İngilizce, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik, Almanca ve İngilizce Kompozisyon⁹⁶⁷ okudukları görülmektedir. Öğrenciler 1971-1972 eğitim-öğretim yılında da⁹⁶⁸ aynı dersleri okumuşlardır. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında lise II. Sınıf Fen kolu öğrencileri Edebiyat, Kompozisyon, Psikoloji, Tarih, Coğrafya, Cebir, Fizik, İngilizce, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik, Resim ve Din Bilgisi⁹⁶⁹ adlı dersleri okumuştur. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında önceki yıllarda okutulan Biyoloji, Kimya, Almanca ve İngilizce Kompozisyon derslerinin çıkarıldığı, bu derslerin yerine Resim ve Din Bilgisi dersinin konulduğu görülmektedir.

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1970-1971 eğitim-öğretim yılında lise III. sınıf Fen kolu öğrencilerinin okudukları derslere bakıldığında Kompozisyon, Tarih, Fizik, Kimya, Jeoloji, İngilizce, Felsefe, Edebiyat, Cebir, Geometri, Astronomi, Coğrafya, Beden Eğitimi, Milli Güvenlik, Almanca⁹⁷⁰ derslerinin okutulduğu görülmektedir. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında Almancanın yerine İngilizce Kompozisyon dersi konulmuş diğer dersler olduğu gibi devam etmiştir.⁹⁷¹ 1972-1973 eğitim-öğretim yılında ise önceki eğitim-öğretim yılında okutulan derslere Resim dersi eklenmiştir.⁹⁷²

⁹⁶⁵ DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.34.

⁹⁶⁶ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.34.

⁹⁶⁷ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.9.

⁹⁶⁸ DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.41.

⁹⁶⁹ DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.38.

⁹⁷⁰ DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Son Sınıf Fen Kolu Sınıf Geçme Defteri, s.3.

⁹⁷¹ DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.42.

⁹⁷² DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri, s.43.

Tablo 21: 1960-1961 Maarif Kolejlerinin Lise Kısmı Haftalık Ders Saatleri⁹⁷³

Dersler	I. Sınıf	II. Fen	II. Edebiyat	III. Fen	III. Edebiyat
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	5	3	6
Psikoloji	-	2	2	-	-
Felsefe-Mantık-Sosyoloji	-	-	-	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	2
Matematik	5	6	4	8	3
Coğrafya	2	2	2	1	2
Tabiat Bilgisi	3	2	2	1	-
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
İngilizce	9	8	9	8	9
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Askerlik	1	1	1	1	1
Müzik	-	-	-	-	-
Resim	-	-	-	-	-
İkinci Yabancı Dil	2	2	2	1	1
Toplam	36	36	36	36	37

⁹⁷³ KMKA, Talim Terbiye Dairesi Başkanlığının 20 Eylül 1960 Tarih ve 171 Sayılı Kararı.

Tablo 22: 1970-1971 Maarif Kolejlerinin Lise Kısmı Haftalık Ders Saatleri⁹⁷⁴

Dersler	I. Sınıf	II. Fen	II. Edebiyat	III. Fen	III. Edebiyat
Türk Dili ve Edebiyatı	5	4	5	3	6
Psikoloji	-	2	2	-	-
Felsefe-Mantık-Sosyoloji	-	-	-	3	6
Tarih	2	2	2	2	3
Sanat Tarihi	-	-	2	-	1
Coğrafya	2	2	2	1	2
Matematik	5	6	4	8	3
Astronomi	-	-	-	1	1
Biyoloji	3	2	2	-	-
Jeoloji	-	-	-	1	-
Fizik	3	3	2	4	2
Kimya	3	3	2	3	1
İngilizce	7	6	7	6	7
İngilizce Kompozisyon	2	2	2	2	2
Beden Eğitimi	1	1	1	1	1
Milli Güvenlik Bilgisi	1	1	1	1	1
İkinci Yabancı Dil	2	2	2	1	1
Resim	2	2	2	1	1
Müzik	2	2	2	1	1
Din Bilgisi	1	1	1	-	-
Toplam	37	37	37	36	36

Seçmeli dersler en az 15 öğrenci seçtiği takdirde açılmıştır. Sosyoloji dersi Türkçe, Felsefe ve Mantık dersi ise mümkün olduğunda İngilizce olarak okutulmuştur. Din Bilgisi dersi 1 Ekim 1968 tarih ve 266 sayılı kararın hükümlerine göre okutulmuştur. 1959-1960 eğitim-öğretim yılında İzmir Bornova Maarif Kolejinde Fen, Matematik ve Lisan derslerinin yanında Psikoloji dersi de İngilizce okutulmaya başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, İzmir Bornova Maarif Kolejini örnek alarak, 31 Ekim 1960 tarih ve 328-25859 sayılı emri ile diğer Maarif Kolejlerindeki Psikoloji derslerinin de İngilizce okutulması yönünde emir göndermiştir. Bu emir çerçevesinde 1961-1962 öğretim yılından itibaren Kadıköy Maarif Kolejinde 2 saat Felsefe, 4 saat Mantık ve 6 saat Psikoloji dersi İngilizce okutulmaya başlanmıştır.⁹⁷⁵

⁹⁷⁴ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

⁹⁷⁵ KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 10 Haziran 1961 Tarih ve 323.496 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

3.2.1. Fen Dersi Müfredatı

1956-1957 eğitim-öğretim yılında Maarif Kolejleri ilk kez orta birinci sınıfa öğrenci kabul etmiştir. 1956-1957 eğitim-öğretim yılında uygulanan Türkçe ve İngilizce olarak ilk Fen dersi müfredatı şöyleydi:

Ünite 1: İnsanlar madde ve tabiat kuvvetlerinden faydalanmayı nasıl öğrenmişlerdir?

Ünite 2: Etrafımızda mevcut enerjiden nasıl faydalanırız?

Ünite 3: Ateşten nasıl faydalanılır ve yangın tehlikelerini önlemek için nasıl kontrol altına alınır?

Ünite 4: Isıdan nasıl faydalanılır?

Ünite 5: Hava şartları ve iklimin değişmesine tesir eden faktörler nelerdir?

Ünite 6: Bitki ve hayvan âleminin herkesçe bilinmesi gereken hususiyetleri nelerdir?

Ünite 7: Sıhhatli ve sağlam bir vücut yapısına nasıl sahip olunabilir?

Ünite 8: Vücudun çalışmasının nasıl ve hangi merkezden kontrol edildiğini biliyor musunuz?

Ünite 9: Vücut besin maddelerinden nasıl faydalanır?

*Ünite 10: Hayvanların basit olarak sınıflandırılması.*⁹⁷⁶

Yukarıdaki konuların öğretimde mümkün olduğunca deney yoluyla kazandırılmasının istendiği⁹⁷⁷ Fen Bilgisi dersi müfredatı başlangıçta sadece ortaokul I. sınıf için hazırlanmıştır. 1956-1957 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısından itibaren ortaokul II. ve III. sınıflarda okutulacak Fen dersinin müfredatı ile ilgili çalışmalar yapıldığını görülmektedir. Maarif Kolejleri Müdürlükleri, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na kullanmak istedikleri ders kitaplarının listesini göndermişlerdir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının uygun gördüğü kitaplardan seçtiği bir ders kitabını esas alarak ders müfredatı taslağı hazırlayarak Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir. Örneğin Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü ortaokul II ve III. sınıflarda okutulacak Fen dersi için müfredat taslağı hazırlayarak 15 Nisan 1957 tarihinde Okul Müdürü Macit Kılıçeri imzasıyla Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne göndermiştir.⁹⁷⁸ Hazırlanan müfredat taslağı J. Darrell Barnat ve Lon Etwards'ın *The New Basic Science* adlı kitabı esas alınmıştır. Bu müfredat taslağı özetle şöyleydi:

⁹⁷⁶ KMKA, 6 Ağustos 1956 tarihli Fen Dersi Müfredatı. Müfredat hem Türkçe hem de İngilizce olmak üzere ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. Biz burada sadece ünite başlıklarını aldık.

⁹⁷⁷ KMKA, 6 Ağustos 1956 Tarihli Fen Dersi Müfredatı, s.3.

⁹⁷⁸ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 15 Nisan 1957 Tarih ve 323.124 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı.

Ünite 1: Günlük hayatımızda ilim.

Ünite 2: Arz sathının üstü ve altı.

Ünite 3: Kâinat

Ünite 4: Radiant Enerji

Ünite 5: Elektrik

Ünite 6: Isı

Ünite 7: Hava ve İklim

Ünite 8: Sıhhat

Ünite 9: Canlılar

Ünite 10: Sakım (Conservation)

Ünite 11: İş ve Kudret

Ünite 12: Münakale ve Muhabere

Ünite 13: Konstrüksiyon

Fethedilecek başka dünya yok.

Glossary

*Index*⁹⁷⁹

Kadıköy Maarif Kolejinin gönderdiği bu taslak yerine Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 3 Temmuz 1957 tarihinde 147 sayılı kararı ile “Türkçe-İngilizce öğretim yapan resmî kolejlerin I. devreleri 1. 2. 3. sınıfları için geçici olarak hazırlanan Fen Bilgisi müfredatının, bağlı örneğine göre kabulü” için Milli Eğitim Bakanlığına sunmuş ve Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri aynı gün müfredatı onaylamıştır. Onaylanan bu müfredat 30 Eylül 1957 Tebliğler Dergisi’nde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Davis, Burnett, Gross’un Science adlı kitabının esas alınarak hazırlanan müfredat şöyleydi:

I. SINIF

- 1. Ünite: İnsanlar; madde ve tabiat kuvvetlerinden faydalanmayı nasıl öğrendiler?*
- 2. Ünite: İnsanlar; hava basıncından faydalanmayı nasıl öğrendiler?*
- 3. Ünite: İnsanlar; ateşin mahiyetini ve bundan faydalanmayı nasıl öğrendiler?*
- 4. Ünite: İnsanlar; hararet ve havalandırma sistemini, bunlardan faydalanmayı nasıl öğrendiler?*
- 5. Ünite: İnsanlar; hava ve iklim değişikliklerinin sebeplerini nasıl öğrendiler?*
- 6. Ünite: İnsanlar; temiz su temin etmeyi ve bunu temizlik işlerinde kullanmayı nasıl öğrendiler?*

II. SINIF

⁹⁷⁹ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü 15 Nisan 1957 tarih ve 323.124 sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü’ne yazı ile gönderdiği Fen dersleri müfredatı taslağı. Müfredat beş sayfa halinde ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. Biz sadece ünite başlıklarını aldık.

7. Ünite: İnsanlar; suyla makineleri çalıştırmayı ve sudan nakliyat hususunda faydalanmayı nasıl öğrendiler?
8. Ünite: İnsanlar; cihet ve zamanı anlamak üzere gökyüzünden faydalanmayı nasıl öğrendiler?
9. Ünite: İnsanlar; ışığın mahiyetini ve bundan faydalanmayı nasıl öğrendiler?
10. Ünite: İnsanlar; ses ve musikinin mahiyetini nasıl öğrendiler?
11. Ünite: İnsanlar; Mıknatıs ve elektrikten faydalanmayı nasıl öğrendiler?
12. Ünite: İnsanlar; Kelimeleri ve resimleri uzak mesafelere çok kısa bir zamanda gönderebilmeyi nasıl basardılar?
13. Ünite: İnsanlar; işlerini görmek üzere makinelerden faydalanmayı nasıl öğrendiler?
- Not: Bu üniteyi müteakip: canlılarla cansızlar, bitkilerle hayvanlar arasında göze çarpan farklar üzerinde durulacak ve çevre ile ilgili bazı omurgalı hayvanlar incelenecektir.

III. SINIF

14. Ünite: İnsanlar; madenler ve makineleri kuvvet elde etmek üzere kullanmayı nasıl öğrendiler?
15. Ünite: İnsanlar; kimya bilgisini ve bundan faydalanmayı nasıl öğrendiler?
16. Ünite: İnsanlar; topraktan istifadeyi ve onu verimli tutmayı nasıl öğrendiler?
17. Ünite: İnsanlar; bitkileri yetiştirmeyi ve kendilerinden çeşitli yönlerde faydalanabilmeyi nasıl öğrendiler?
- (Çevre ile ilgili bazı çiçekli bitkilerde ayrıca incelenecektir.)
18. Ünite: İnsanlar; kendi vücut yapılarına ait bilgiyi nasıl arttırdılar?
- (Bu ünite işlenirken iskelet, kas, solunum ve boşaltım sistemleri de dikkate alınacaktır.)
19. Ünite: İnsanlar; hastalıkların, yiyeceklerin bozulmasının mahiyet ve sebeplerini nasıl öğrendiler?
- Not: Bu üniteyi takiben çiçeksiz bitkiler ve omurgasız hayvanlar hakkında öğrencilere genel bir fikir verecek şekilde bazı bitki ve hayvan örnekleri incelenecektir.⁹⁸⁰

Maarif Kolejlerinde okutulan Fen Bilgisi dersleri İngilizce okutulduğundan dolayı çoğunlukla yabancı öğretmenler tarafından veriliyordu. Yabancı öğretmenler Fen Bilgisi dersi müfredatının oluşmasında etkili olmuşlardır. Yabancı öğretmenler derslerin Maarif Kolejlerindeki uygulayıcıları olmaları nedeniyle müfredattaki eksiklikleri, sakıncaları yakında görme ve bu konudaki fikirlerini yetkililere bildirme

⁹⁸⁰ **Tebliğler Dergisi**, C.XX, S.975, 30 Eylül 1957, s.145.

şansları olmuştur. Konya Maarif Kolejinde çalışan Mr. Tucker *Akıncı Öğretmen* adlı dergiye verdiği mülakatta Konya Maarif Kolejinde uygulanan Fen dersi ile ilgili fikirlerini şöyle belirtmiştir:

“Konya Koleji, Amerikan ve İngiliz Öğretmenleri görevlendirdiğinden beri fen grubu derslerinin amaçlarını kestirmekte bir kararsızlık içindedir, örneğin: Matematik zor problemleri çözme gücüne mi önem vermeli, yoksa modern matematikteki yeni gelişmelere mi yönelmelidir?”

*Kabul edilse de edilmese de modern iş, endüstri ve bilim, okulları, öğrencilerini geçmişe değil geleceğe hazırlamaya zorluyor. Okullar öğrenciyi şimdiye değil öğretilenlerin uzmanı mı yapmalı, yoksa geleceğe mi hazırlamalı? İşte bir karara bağlanması gereken budur.”*⁹⁸¹

Mr. Tucker’in beyanatında, Fen dersinin okutulmasında basit gibi gözükse ama en temel sorulardan birini sorarak Fen dersinin amacının ve öğrenciyi neye nasıl hazırlayacağını çok belli olmadığını dile getirmiştir. Hazırlık sınıfını başarı ile bitiren öğrenciler ortaokul birinci sınıfa geçiyordu. Ortaokul birinci sınıfta öğrenciler, İngilizcenin yanında diğer derslerden de sorumlu olmuşlardır. Ortaokul birinci sınıfa Fen Bilgisi ve Matematik dersleri de İngilizce olarak okutulmaktaydı. “Bu nedenle hazırlık sınıflarında kazanılan formasyon bu sınıf için bir yatırım niteliğindedir. Onun için hazırlık sınıfından orta derecede bir İngilizce bilgi ve beceri ile gelen öğrenciler, bu sınıfta oldukça büyük bir güçlük”⁹⁸² karşılaşmışlardır. İbrahim Emiroğlu’na göre öğrenciler hazırlıkta kazandıkları İngilizceyi Fen Bilgisi ve Matematik derslerine aktarmakta güçlükle karşılaşmışlar ve İngilizce derslerinde öğrendikleri kelimeleri Fen Bilgisi ve Matematik derslerinde kullanamamışlardır. Bu yüzden İngilizce, Fen Bilgisi ve Matematik dersi öğretmenleri bazen ders yılı başında toplantı yaparak geçmiş yıllarda elde ettikleri sonuç ve karşılaştıkları güçlükleri gözden geçirip bu ders arası bir koordine meydana getirmeleri gerekmiştir.⁹⁸³

Fen dersinin İngilizce olarak okutulması öğrencileri zorlamış ve öğrenciler dersi anlamakta güçlük yaşamışlardır. Ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin Science dersinde oldukça zorlandığı dile getiren İzmir Maarif Koleji mezunu Yurdal Keskiner şöyle demiştir:

⁹⁸¹ *Akıncı Öğretmen*, S.3, Mart 1962, s. 2.

⁹⁸² Emiroğlu, *Kolej Rehberi*, s.23.

⁹⁸³ *a.y.*, s.23.

“Science dersine gelen Mr.Aston orta boylu, beyaz tenli, çok ciddi ve ağır yürüyen, ağır konuşan bir Scotch’du. Fizik konularını hiç anlayamıyorduk. İlk yazılısını yaptığı gün sınıfta sorulan yapabildiğini bir iki kişiden fısılayarak kopya çekmeye çalıştık. Adam hiç sesini çıkarmayınca açıktan açığa herkes birbirine sorarak cevaplan bitirdi. Mr. Aston, Müdür Yavuz Bey’e gitmiş daha sonra. “Türk çocukları çok zeki, denemek için zor sorular sordum. Kollektif çalışma yaparak soruları hepsini yaptılar.”⁹⁸⁴

3.2.2. Maarif Kolejlerinin Hazırlık Programı

Maarif Kolejlerini diğer devlet okullarından ayıran en önemli husus Türkçe-İngilizce eğitim yapmaları idi. Fen ve Matematik grubu dersleri ile Lisan dersleri, Almanca hariç, İngilizce okutulmaktaydı. Dolayısıyla Maarif Kolejlerinde eğitim göreceğ öğrencilerin iyi düzeyde İngilizce öğrenmeleri ve bu yönleri sürekli olarak iyi düzeyde tutmaları gerekiyordu. Bu yüzden Maarif Kolejlerinde dil eğitimi üzerinde hassasiyetle ve önemle durulmuştur. Hatta Milli Eğitim Bakanlığı daha Maarif Kolejlerinin açılışı gerçekleşmeden yurtdışından büyük paralar harcayarak yabancı öğretmenler getirmiştir. Maarif Kolejlerinde görev alan bu öğretmenler İngilizce eğitimi ve ders müfredatının oluşmasında birinci derecede rol oynamışlardır. Açılan 6 kolejden 5’i 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfına öğrenci almış Diyarbakır Maarif Koleji ise 1956-1957 eğitim-öğretime başlayarak hazırlık sınıfına öğrenci almıştır.

Ana dili dışında ikinci bir dili öğrenmek için en uygun yaş aralığı 11-16 yaş arasındadır. Çünkü bu yaşlarda “anadili edinimi tamamlanmıştır, dil öğrenme merkezi esnekliğini tümüyle yitirmemiştir.”⁹⁸⁵ Maarif Kolejlerine hazırlık sınıfı için alınan öğrencilerin genellikle 11-12 yaşlarındaydı. Bu nedenle Maarif Kolejlerine kabul edilen öğrencilerin yaşları göz önüne alındığında bu öğrencilerin yabancı bir dili öğrenmesi için en uygun yaşta oldukları söylenebilir. Veysel Kılıç “dil öğrenme ve öğretme yöntemlerinden çok öğrenen ile öğreten arasında iyi bir ilişkinin” olmasının önemli olduğunu vurgulayarak “öncelikle öğrenilecek şeyin işlevselliğine ve yararına her iki tarafın da inanması” gerektiğinin altını çizmiştir.⁹⁸⁶ Maarif Kolejlerini kazanan öğrencilerin yabancı bir dili öğrenme hazırbulunuşluklarının

⁹⁸⁴ BAL’ın 50 Yılı, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir, Haziran 2004, s.34.

⁹⁸⁵ Veysel Kılıç, “Yabancı Dil Ana Dili Öğretimine Kurumsal Yaklaşım”, Ed. Meral Alpay, a.g.e., s.61.

⁹⁸⁶ Veysel Kılıç, a.y., s.61.

yüksek olduğunu söylenebilir. Öğrencilerin bu okullara girmek için yaptıkları hazırlık ve girmiş oldukları sınavlar öğrencilerin yabancı dil öğrenme hazırbulunuşluk düzeyleri artıran etmenlerdi. İbrahim Emiroğlu, çocuklarını Maarif Kolejlerine gönderen anne ve babaların yabancı dile karşı olan olumlu tutumlarının çocukların yabancı dile karşı ilgilerini artırdığını ancak okulun ilk günlerindeki bu coşkusunun bir süre sonra kuvvetini kaybettiğini ve bunun yerine yoğun bir çalışmanın verdiği bilincin almaya başladığını ifade ederek hazırlık sınıfı öğrencileri arasında ilk farklılaşmanın birinci dönemin sonunda izlendiğini dile getirmiştir.⁹⁸⁷ Nitekim 1973 yılında İzmir Maarif Kolejini kazanan Cenap Adaş adlı mezun hazırlık sınıfı şöyle anlatmıştır:

*“Hazırlık sınıfı boyunca İngilizceyle yatılıp İngilizceyle kalkıldı. O kadar çok İngilizce dersi görüldü ki, ikinci sömestr “Science” ve “Math” derslerini İngilizce okumaya başladık.. Ve hazırlık sınıfı sonunda, “baraj” sınavıyla İngilizcemiz sınandı... Bütün hazırlık sınıfları yemekhanedeki sınavda aynı anda İngilizcelemizi barajdan atlatmaya çalıştık.. Sonra da sözlüde ter döktük. İngilizcelemizi barajı geçti ve tatile çıktık.”*⁹⁸⁸

Öğrencilerin Maarif Kolejlerindeki ilk günlerinde yabancı öğretmenlerin Türkçe konuşmaları onlar için eğlenceli olabiliyordu. Ancak zamanla öğrenciler bu duruma alışmışlardır. Hatta kendileri de İngilizce öğrenmeye başlayınca durum artık eğlenceli olmaktan çıkmıştır.⁹⁸⁹

1955-1956 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Kolejinde hazırlık sınıfı okuyan Kadir Tuğcu hazırlık sınıflarının 32 kişi olduğunu ve sınıfın İngilizce derslerinde ikiye ayrıldığı belirtmiştir.⁹⁹⁰ 1957-1958 eğitim-öğretim yılında Konya Maarif Kolejinde hazırlık sınıfı okuyan Mehmet Yaşar Sevük hazırlık sınıfında iyi bir dil eğitimi aldıklarını ve ortaokul birinci sınıfa geçtiklerinde İngiliz dilinde yapılan eğitimi de takip edebildikleri dile getirmiş ve hazırlık sınıfında İngilizce dersinde diğer okullarda okutulan kitabın yanında dışarıdan getirtilen yardımcı kitaplar okuduklarını ifade etmiştir.⁹⁹¹ 1971-1972 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Kolejinde hazırlık sınıfı okuyan Levent Mollamustafaoğlu “her ne kadar

⁹⁸⁷ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.15.

⁹⁸⁸ **BAL’ın 50 Yılı**, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir, Haziran 2004, s.60.

⁹⁸⁹ **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir 1967, s.78.

⁹⁹⁰ Kadıköy Maarif Koleji 1963 Yılı Mezunları Kadir Tuğcu ile Yapılan Yazılı Mülakat .

⁹⁹¹ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunları Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

pratik bir yaklaşım güdülse de bugünün aksine gramere önem verildiğini hatırlıyorum” demiştir.⁹⁹²

1974-1975 eğitim-öğretim yılında Samsun Maarif Kolejinde hazırlık sınıfı okuyan Dursun Güleç hazırlık sınıfında “iki İngilizce öğretmeninden, English Nine Hundred seri kitaplarını temel alarak, askıda tablo, resim vb. sınırlı fiziki görsellerle” öğrendiklerini dile getirmiş ve yabancı dillerini geliştirmek amacıyla o dönemde uyguladıkları şöyle ifade etmiştir:

“IYS-International Youth Service adlı Uluslararası Gençlik Hizmetleri kuruluşu, küçük bir ücretle, Pen Pal denilen adres teatisi mektup arkadaşlığı sistemi olarak yürütüyordu. İsteyen istediği sayıda adres ve mektup arkadaşı talep ederek, ilgiler-eğilimler merak ve yetenekler eşleştirmesi ile yabancı dilde yazıştığımız mektup arkadaşlarımız oluyordu. Benim 5 tane vardı. ABD, İsveç, Japonya’dan üç arkadaşla İngilizce, Almanya’dan iki arkadaşla Almanca yazışıyordum. Almanca derslerimiz haftada 2 saat ve sadece ortaokulda veriliyordu. Öte yandan, MEB Uluslararası Gençlik Kampları düzenlenirdi her yıl, yaz aylarında 15 günlük birkaç devre. Samsun Maarif Koleji ve Samsun’u temsilen, bir devre seçilerek ücretsiz katıldım. 20 kadar farklı ülke gençleri vardı, ortak dilimiz İngilizce idi. Çok eğlenceli, sosyal, bol arkadaş kazanımlı ve dil pratiği, spor vb. yaptığımız bir kamp olmuştu.”⁹⁹³

3.2.2.1. Hazırlık Sınıfı Haftalık Ders Programları

Maarif Kolejleri ilk olarak hazırlık sınıfına öğrenci aldıkları için hazırlık sınıfında nasıl bir müfredatın takip edileceğine dair çalışmalar yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından getirtilen yabancı öğretmenlerden Amerikalı J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller tarafından 13 Haziran 1955 tarihinde geçici bir program hazırlanmıştır. Bu programa göre haftanın altı günü eğitim-öğretim faaliyetleri yürütülmüştür. Pazartesi, Salı, Çarşamba ve Cuma günleri tam gün, Çarşamba ve Cumartesi günü ise yarım gün eğitim yapılmıştır. Çarşamba ve Cumartesi günleri öğleden sonra öğretmenlerin gözetimi altında sosyal ve sportif etkinliklerle gezintilere ayrılmıştır. Bu tür etkinliklerin okul programının ayrılmaz bir parçası olduğu ve sinema, konferans, öğrenci kulüpleri gibi faaliyetlerle programın

⁹⁹² Kadıköy Maarif Kolejini 1971 Yılında Kazanan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

⁹⁹³ Samsun Maarif Kolejinde 1974-1975 Yıllarında Hazırlık Sınıfında Okuyan Dursun Güleç ile Yapılan Yazılı Mülakat.

tamamlanacağı vurgulanmıştır.⁹⁹⁴ Bu uygulama benimsenmiş ve sonraki yıllarda da devam etmiştir. Hatta bazı yatılı öğrenciler bu durumdan istifade ile yarım günlük tatillerinde evci olarak çıkmışlardır.⁹⁹⁵

Raporda başlangıçta İngilizce programının ihtisaslı olmayacağı vurgulanarak öğrencilerin yeteri ilerleme kaydettiklerinde programın yeniden gözden geçirileceği ve dersin okuma, yazma, fonetik, konversasyon, heceleme, kompozisyon ve doğru kullanım başlıkları halinde işleneceği belirtilmiştir. Raporda Şeref Sistemi başlığı altında “en büyük başarı, gayret ve tatbik kabiliyetli göstermekle her bakımdan üstünlük gösteren öğrencilere, mükâfat olarak “Şeref Kitabı” ile özel ayrıcalıklar ödüllendirilmesi tavsiye edilmiştir. Ayrıca okulların yatılı olduğunun göz önünde alındığını yabancı öğretmenler öğrencinin her türlü sorunu ile ilgilenecek bir veli öğretmen tahsis edilmesini istemişlerdir.⁹⁹⁶

Tablo 23: 1955-1956 Eğitim-Öğretim Yılında Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısmı Haftalık Ders Saatleri⁹⁹⁷

Dersler	Hazırlık Sınıfı		Orta I	Orta II	Orta III
	I. Kanaat	II. ve III. Kanaat			
Türkçe	4	4	6	4	4
Tarih	-	-	2	2	2
Coğrafya	-	-	2	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	-	-	1	1	1
Matematik	-	-	5	5	5
Fen Bilgisi-Tarım	-	4	3	4	8
İngilizce	23	18	8	8	8
Resim	1	1		1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	2	2	2
İş Bilgisi	-	-	2	2	2
Toplam	32	32	32	32	32

Maarif Kolejleri ilk eğitim-öğretim yılını tamamladıktan sonra Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 5 Temmuz 1956 tarih ve 503-12232 sayılı emirleri gereğince, Eskişehir, İstanbul Kadıköy, İzmir Bornova, Konya ve Samsun Maarif Koleji

⁹⁹⁴ KMKA, J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller Tarafından 13 Haziran 1955 Tarihinde Hazırlık Programı İle İlgili Hazırlanan Rapor.

⁹⁹⁵ BAL'ın 50 Yılı, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir, Haziran 2004, s.42.

⁹⁹⁶ KMKA, J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller Tarafından 13 Haziran 1955 Tarihinde Hazırlık Programı İle İlgili Hazırlanan Rapor.

⁹⁹⁷ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.286.

müdürleri 23-28 Temmuz 1956 tarihleri arasında toplanmışlardır.⁹⁹⁸ Diyarbakır Maarif Koleji henüz eğitime başlamadığı için bu toplantıya Diyarbakır Maarif Koleji müdürü katılmamıştır. Maarif Koleji müdürleri hazırlık sınıfındaki İngilizce dersinin haftalık ders saatinin 23'ten 25'e çıkarılmasını önermişlerdir. Nitekim sonraki yıllarda ders saatinin 25'e çıkarılması bu önerinin kabul gördüğünü göstermektedir. Gerekirse haftalık ders saatinin 32'den 34'e yükseltilebileceğinin belirtildiği raporda hazırlık sınıfında okutulan Matematik ve Fen Bilgisi dersinin amacının bilgi vermekten çok öğrencilerin ileri sınıflarda bu dersleri rahatlıkla izleyebilecekleri terimleri kazandırmak olduğu hatırlatılarak bu derslerin İngilizce dersleri içerisinde düşünülmesinin yerinde olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bu derslerin İngilizce veya Fen dersi öğretmenlerince verilebileceği, İngilizce, Matematik ve Fen Bilgisi dersi için bir not verilmesi ve ortaokul kısmında okutulan 8 saatlik İngilizce dersinin 2 saatinin konuşma dersine ayrılması önerilmiştir.⁹⁹⁹

Maarif Kolejleri hazırlık sınıfında okuyan öğrencilere diğer ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilere uygulanan tek dersten geçme kuralı İngilizce dersi için uygulanmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bu konu ile ilgili 9 Nisan 1957 tarihinde 59 nolu Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı kararı ve Milli Eğitim Bakanı Ahmet Özel imzası ile Lise ve Ortaokullar Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliğinin 58. maddesindeki “tek dersten sorumlu olarak üst sınıfa geçme” hükmünün Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıflarındaki İngilizce dersi için uygulanmaması kararını vermiştir.¹⁰⁰⁰

Maarif Kolejlerinin kuruluşunu takip eden yıllarda kolejler arasında uygulama birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bunun için 2 Şubat 1960 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na gönderdiği yazıda “yabancı dille öğretim yapan okullarımızın hazırlık sınıflarında bulunan öğrencilerin sınıf geçme sınavlarının her okulda başka türlü” yapıldığını belirtilerek bu okullar arasında birlik sağlamak ve okul müdürlerinin tereddütlerini gidermek için bu soruna bir çözüm bulunmasını istemiştir.¹⁰⁰¹ Bu amaçla Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı çeşitli önlemler almıştır. İbrahim Emiroğlu'na göre bu önlemlere rağmen

⁹⁹⁸ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.286.

⁹⁹⁹ **a.y.**, s.286-287.

¹⁰⁰⁰ **Tebliğler Dergisi**, C.XX, S.956, 20 Mayıs 1957, s.57.

¹⁰⁰¹ Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 2 Şubat 1960 ve 231-35/987 Sayılı Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı'na Yazısı Akt: ¹⁰⁰¹ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.311.

uygulamada sıkıntılar meydana gelmiştir.¹⁰⁰² Emiroğlu Maarif Kolejleri için Galatasaray Lisesi'nin model alındığını ancak bu lisenin “başta binası olmak üzere ders araç ve gereçleriyle öğretim kadrosunun” tam olduğunu hatırlatarak bu durumun henüz binaları bile yapılmamış olan Maarif Kolejleri aleyhine sonuçlar ve sorunlar doğurduğunu dile getirmiştir.¹⁰⁰³

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinden sonra Milli Birlik Komitesi yönetime el koymuş ve Türkiye’de askeri yönetim dönemi başlamıştır. Bu dönemde askeri hükümet Milli Eğitim Bakanı olarak Fehmi Yavuz’u atamıştır.¹⁰⁰⁴ Darbe sonrasında Maarif Kolejleriyle ilgili olarak ilk düzenlenme darbenin beşinci günü 2 Haziran 1960 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yapılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 2 Haziran 1960 tarihinde 159 sayılı kararı ile Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıfları için bir düzenleme yapmıştır. Buna göre hazırlık sınıfına ilkokul mezunu öğrenciler arasında test usulü ile yapılacak sınavda başarılı olanlar alınmıştır.¹⁰⁰⁵ Bu karar 4 Eylül 1970 tarihinde Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 310 sayılı kararı ile kabul edilen “Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmeliğin” 2. ve 19. maddeleri ile devam ettirilmış ve buna ek olarak 13 yaşını geçmemiş olma şartı getirilmıştir.¹⁰⁰⁶

¹⁰⁰² Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.312.

¹⁰⁰³ **a.y.**, s.312.

¹⁰⁰⁴ Erdal Ceyhan, **Türk Eğitim Tarihi Kronolojisi 1299-1997**, Ulusal Bellek Yayınları, Edirne, 2004, s.128.

¹⁰⁰⁵ KMKA, Talim Terbiye Dairesi Başkanlığın 20 Eylül 1960 Tarih ve 171 Sayılı Kararı

¹⁰⁰⁶ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

Tablo 24: 1960-1961 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısım Haftalık Ders Saatleri¹⁰⁰⁷

Dersler	Hazırlık Sınıfı		Orta I	Orta II	Orta III
	I. Kanaat	II. ve III. Kanaat			
Türkçe	4 (1)	4 (1)	6	4	4
Tarih	-	-	2	2	2
Coğrafya	-	-	2	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	-	-	1	1	1
Matematik	-	-	5	5	5
Fen Bilgisi	-	-	4	6	6
İngilizce	25	25 (2)	8 (3)	8 (3)	8 (3)
Resim	1	1	1	1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1 (4)	1 (4)	1 (4)
İş Bilgisi	-	-	1 (5)	1 (5)	1 (5)
Toplam	32	32	32	32	32

Hazırlık sınıfında öğrenciler haftada 4 saat Türkçe, 25 saat Yabancı Dil, 1 saat Müzik, 1 saat Resim, 1 saat Beden Terbiyesi olmak üzere toplam haftada 32 saat ders görmüşlerdir. Daha önceki hazırlık müfredatında olduğu gibi ikinci kanaat döneminde Yabancı Dil dersinin bir kısmı Matematik ve Fen Bilgisi terimlerinin öğretilmesine ayrılmıştır. Hazırlık sınıfında okutulan Türkçe derslerin temel iki gayesi vardı. Bunlardan birincisi; “öğrencilere haftada biri sözlü öteki yazılı olmak üzere en az iki kompozisyon vazifesi yaptırarak ana dillerini rahat kullanma yetkisini sağlamak”, ikincisi ise okullardan gelmiş olan öğrencileri mümkün olduğu kadar homojen sınıf oluşturmaktı.¹⁰⁰⁸ Ana dilin bilindiği üzere yabancı dil öğrenme üzerine büyük etkisi vardır. Ana diline hâkim olan kişilerin daha rahat yabancı dil öğrendikleri bilinmektedir. Hazırlık sınıfında Türkçe derslerinin verilmesi öğrencilerin yabancı dil öğrenmeleri üzerinde olumlu etkide bulunmuştur. Nitekim bu olumlu etki sebebi ile 4 Eylül 1970 tarihli Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmeliğe ayrı bir madde olarak eklenerek “Türkçe, Dilbilgisi ile yabancı dil öğrenme arasında kaçınılmaz bir ilgi bulunduğundan, hazırlık sınıfı Türkçe derslerinde Dilbilgisi konularına özellikle yer verilecektir” denilerek bu konuda özel bir ilgi gösterilmesi istenmiştir.¹⁰⁰⁹

¹⁰⁰⁷ KMKA, Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı'nın 20 Eylül 1960 Tarih ve 171 Sayılı Kararı.

¹⁰⁰⁸ **Tebliğler Dergisi**, C.XXIII, S.1108, 4 Temmuz 1960, s.70.

¹⁰⁰⁹ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

Tablo 25: 1970-1971 Hazırlık Sınıfı ve Maarif Kolejlerinin Orta Kısım Haftalık Ders Saatleri¹⁰¹⁰

Dersler	Hazırlık Sınıfı		Orta I	Orta II	Orta III
	I. Kanaat	II. Kanaat			
Türkçe	4	4	6	4	4
Sosyal Bilgiler	-	-	5	5	5
Matematik	-	3	5	5	6
Fen Bilgisi	-	4	4	6	6
Yabancı Dil	25	18	8	8	8
Resim-İş	1	2	2	2	2
Müzik	1	1	1	1	1
Beden-Eğitimi	1	1	1	1	1
Din Bilgisi	-	-	1	1	-
Seminer	4	4	3	3	3
Toplam	36	36	36	36	36

4 Eylül 1970 tarihli “Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmelik”te hazırlık sınıfındaki ders saatleri yeniden düzenlemiştir. Buna hazırlık sınıfındaki İngilizce ders saati 25 idi. Birinci kanaat döneminde 25 ders saatinin tamamı İngilizceye ayrılırken ikinci kanaat döneminde bu derslerin 3 saati Matematik, 4 saati ise Fen Bilgisi dersine ayrılmıştır. Böylece ikinci kanaat döneminde İngilizce ders saati 18’e inmiş geri kalan 7 ders saatinde ise Fen Bilgisi ve Matematik dersinin terimlerine ve basit ders metinlerine ayrılmıştır. Bu derslerdeki amaç bilgi vermekten çok öğrencileri sonraki sınıflarda dersleri takip edebilecek kolaylığı sağlayacak terimleri öğretmektir. Ayrıca daha önce üç olan kanaat dönemi ikiye indirilmiştir. Fen Bilgisi ve Matematik derslerine imkânlar ölçüsünde Yabancı Dil öğretmenleri veya Fen dersi öğretmenleri girmiştir. Önceki uygulamada olduğu gibi İngilizce, Fen Bilgisi ve Matematik derslerinde tek not verilmiştir.¹⁰¹¹

Hazırlık sınıfında haftada 25 saat olarak okutulan İngilizce dersinin amacı öğrencileri okuma, yazma, konuşma İngilizce söyleneni anlama ve birinci sınıfa hazırlamaktır. Bu derslerde konuşma, okuma, imla ve kompozisyon derslerinin haftada kaç saat olarak verileceği hazırlık sınıfı İngilizce öğretmenlerine bırakılmıştır. Ancak öğretmenler ders yılı başında düzenleyecekleri bir çalışma programına göre çalışmışlardır. Bu program gerekçeleriyle birlikte ve takip edilecek

¹⁰¹⁰ a.y., s 371.

¹⁰¹¹ a.y., s.371.

kitaplarla birlikte Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na gönderilmiştir.¹⁰¹² 4 Eylül 1970 tarihli “Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmelik”te aynı husus benzer şekilde dile getirilmiş ancak öğretmenler ders yılı başında düzenleyecekleri bir çalışma program ile ilgili rapor ve okutulacak ders kitapları ile önceki yönetmelikten farklı olarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na değil okul müdürlüğüne vermeleri öngörülmüştür. Yine 4 Eylül 1970 tarihli aynı yönetmelikte yabancı dil dersinin amacı “öğrencileri yabancı dil ve bu dille okutulan Matematik ve Fen Bilgisi konularında okuma, yazma, konuşma ve söyleneni anlama bakımından birinci sınıf seviyesine göre hazırlamaktır”.¹⁰¹³ 1970 yılında çıkarılan yönetmelik ile hazırlık sınıfında öğrencilere kazandırılacak beceriler daha ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.¹⁰¹⁴

Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıflarına alınacak öğrenci sayıları, “okulun imkânları dikkatle incelenmek suretiyle, normal bir eğitim ve öğretime uygun düşecek şekilde” Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tespit ediliyordu ve bu kontenjan dışında öğrenci alınmıyordu.¹⁰¹⁵ Maarif Kolejlerinin okul müdürleri koleje girmek isteyen isteklilerin durumlarını dikkate alarak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tespit edilen kontenjanı aşmamak şartıyla, yatılı ve gündüzlü öğrenci kayıt sayısında değişiklik yapabiliyorlardı.¹⁰¹⁶ Hazırlık sınıfına esas kaydını yaptıran öğrencilerden okuyacakları yabancı dil bilgileri orta birinci sınıftaki dersleri izleyebilecek seviyede olanlar ortaokul birinci sınıfa geçebiliyorlardı. Öğrencinin istenilen bu seviyede olup olmadığını tespit etmek için yapılan sınav ders yılı başında ve en kısa zamanda yapılıyordu.¹⁰¹⁷

Hazırlık sınıfında öğrencilerin Yabancı Dil dersine genellikle üç veya dört İngilizce öğretmeni giriyordu. Dönem sonunda her öğretmenin öğrenciye verdiği not, öğretmenin okuttuğu ders sayısının toplam İngilizce ders saatindeki ağırlık oranı ile çarpılarak elde edilmiştir. Her öğretmenin bu şekilde verdiği not toplanır ve 10'a bölünerek elde edilen not öğrencinin İngilizce dersindeki geçme notunu oluştururdu.¹⁰¹⁸ Hazırlık sınıfında başarılı olmak için yabancı dil dersinde başarılı olmak gerekiyordu. Yabancı dilden başarı gösterenler orta birinci sınıfa geçiyorlardı.

¹⁰¹² **Tebliğler Dergisi**, C.XXIII, S.1108, 4 Temmuz 1960, s.70.

¹⁰¹³ **a.y.**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹⁰¹⁴ **a.y.**, s.371.

¹⁰¹⁵ **a.y.**, s.370.

¹⁰¹⁶ **a.y.**, s.370.

¹⁰¹⁷ **a.y.**, s.370.

¹⁰¹⁸ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.12-13.

Başarılı olmayanlar ise bir yıl daha hazırlık okuyorlardı. “Yabancı dilden başarılı sayılabilmek için iki kanaat dönemi notları ile yılsonunda yapılacak sözlü imtihan verilen notun ortalamasının 5’ten aşağı olmaması” lazımdı. Ayrıca sözlü imtihan notunun 5’ten aşağı olmaması şarttı.¹⁰¹⁹ 4 Eylül 1970 tarihli “Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmelik”te bu durum daha ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Hazırlık durumunda başarılı olma şartı Yabancı Dil dersinde başarılı olmaktı. Türkçe olarak okutulan Türkçe, Resim-İş, Müzik, Beden-Eğitimi ve Seminer derslerinde verilen notlar geçmeyi etkilemiyordu.¹⁰²⁰ Hazırlık sınıfında takdir ve teşekkür almak da İngilizce dersine bağlıydı. Çünkü bu sınıfta “sınıf geçme, İngilizce dersindeki başarıya göre saptandığından, bu sınıftaki bir öğrencinin teşekkür alabilmesi için İngilizceden en az 7 numara ve takdirname alabilmesi için de İngilizceden en az 8 numara alması” zorunluydu.¹⁰²¹

Hazırlık sınıfını başarı ile bitirenler ortaokula devam hakkı kazanıyorlardı. Hazırlık sınıfında başarısız olan öğrenciler isterlerse bir yıl daha hazırlık sınıfını okuyabiliyorlardı veya isterlerse normal öğretim yapan bir ortaokula nakillerini alırdabiliyorlardı. Ancak iki yıl üst üste hazırlık sınıfında başarısız olan öğrenciler zorunlu bir şekilde normal öğretim yapan ortaokullara nakillerini almak zorundaydılar.¹⁰²²

1960-1961 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Koleji hazırlık sınıfında Dixon’ın *Beginning Lesson In English, Second Book In English* ve *Elementary Reader And Or Throough The Green Gate* kitapları ile *Science Readers Arithmetic Book 5, Supplementary Grammar- Living English Structure* kitapları ders kitabı olarak okutulmaktaydı.¹⁰²³ Ders işlenişinde derse başlama, muhtelif ders malzemesi, telâffuz ve şive, tercüme ve açıklama ile geçmiş derslerin tekrarı ve alıştırmaya yapılıyordu. Ayrıca bunlara ek olarak dersin daha verimli geçmesi için resimler kullanılmış, diyaloglar, yarışmalar, yazılı ve sözlü kompozisyonlar ve diğer kitaplardan alıştırmalar yapılmış ve şarkılar söylenmiştir. Ders Planı ise şöyleydi; Ekim-Ocak ayları arasında *Beginning Lesson In English* kitabında Present Perfect ve Present Continuous zamanları dışındaki kitaptaki tüm bölümlerin işlenmesi

¹⁰¹⁹ **Tebliğler Dergisi**, C.XXIII, S.1108, 4 Temmuz 1960, s.70; **a.y.**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹⁰²⁰ **a.y.**, C. XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹⁰²¹ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.14.

¹⁰²² **Tebliğler Dergisi**, C. XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹⁰²³ KMK, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 25 Ekim 1960 Tarih ve 323.124 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı’na Gönderdiği Yazının Eki.

planlanmış ve bu plan haftada 3 saat gramer dersi planlanmıştır. Şubat ayında Present Perfect ve Present Continuous zamanları işlenmesi *Beginning Lesson In English* kitabında *Second Book In English* kitabına geçilmesi ile okuma kitaplarından, Allen'nin gramer kitabından ve diğer yardımcı kitaplardan yararlanılması, Mart ayında şartlı cümlelerin işlenmesi ile Fen Bilgisi kitabında ilgili hususların tekrar edilmesi, Nisan ayında Indirect Speech, Mayıs ayında ise Passive Voice konularının işlenmesi planlanmıştır.¹⁰²⁴

İngilizce öğretiminde öğretmenler teknolojiden de yararlanmışlardır. Diyarbakır Maarif Kolejinde İngilizce derslerinde plak kullanılmıştır. Burada *International Teaching Systems Programmed English* plakları kullanılmıştır.¹⁰²⁵ Plaklar George Vaux Bacon ve Alice Aradt tarafından seslendirilmiştir.

Hazırlık sınıfı öğretmenleri Miss Carla Augusta Schmidt, Miss Elizabeth Hill ve Bayan Özen Akbıyık tarafından 1960-1961 eğitim-öğretim yılının başlarında hazırlık sınıfıyla ilgili bir rapor hazırlanmıştır. Hazırlanan raporda adı geçen öğretmenler şu tavsiyelerde bulunmuştur; dersler işlenirken öğrencilerin hataları düzeltilmeden geçilmeyecek ve bu düzeltme işlemi İngilizce yapılması öngörülmüştür. Derslerde yalnızca ders kitabı ve ders kitabına uygun malzeme kullanılacaktı. Sürekli tekrar ve alıştırmalar yapılacaktı. İngilizcede mutad olan ve bilinen birçok şeyin Türkçede bilinmemesi veya farklı şekillerde kullanılması sebebiyle *preposition, articles*, bazı fiillerin telaffuzları ile *he, she, it* gibi hususlar üzerinde çok durulacaktı. İngilizce öğretmenleri konuların kolay gibi gözükmeyle birlikte buna aldanılmaması Türkçede bile bu gramer konularını öğrenemeyen öğrencilerin için gramer konularının zor olduğu ve Dixon'nın ders kitaplarında ihmal edilen ve üzerinde yeterince durulmayan konuların Allen'in gramer kitabıyla telafi edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenler bir konu öğrenciler tarafından iyice anlaşılmadan başka bir konuya geçilmemesi gerektiğini ve açıklama ile sorular dışında öğrencilerin konuşmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.¹⁰²⁶

¹⁰²⁴ KMKA, a.y.

¹⁰²⁵ Diyarbakır Anadolu Lisesi Okul Müzesi.

¹⁰²⁶ KMKA, a.y.

3.2.3. Maarif Kolejlerinin İngilizce Müfredatı

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 20 Temmuz 1971 gün ve 15939 sayılı yazıları kendilerine gönderdiği hazırlık sınıflarından lise son sınıflarına kadar olan İngilizce derslerinin müfredat programlarını incelemiş ve 12 Ağustos 1971 tarih ve 230 sayılı kararı ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere İngilizce dersleri müfredatı hazırlamış ve aynı gün Bakanın onayına sunmuştur. Bakan adına Milli Eğitim Başmüsteşarı Ferit Saner tarafından onaylanmıştır.¹⁰²⁷

Maarif Kolejlerinde İngilizce eğitimi büyük önem taşıyordu. İngilizce öğretmenlerinin çoğu tıpkı İngilizce okutulan diğer derslerde olduğu gibi yurtdışından gelen yabancı öğretmenlerdi. Bu öğretmenler Maarif Kolejlerinde İngilizce öğretimde aktif rol oynamışlar ve İngilizce müfredatının sahadaki uygulayıcıları olmuşlardır. Dolayısıyla kolejlerde müfredatın olumlu ve aksayan yönlerini gözleme şansları olmuştur. Konya Maarif Kolejinde çalışan Mr. ve Mrs. Bumenath yabancı dil eğitimi eğitim veren "Maarif Kolejleri" düzeninin imrenilecek bir teşebbüs olduğunu ve "Türk çocuklarını yedi senelik sıkı bir yabancı dil eğitiminden geçirme kararın Türk Eğitimi için en olumlu adımlardan"¹⁰²⁸ biri olduğunu söylemişlerdir.

Mr. ve Mrs. Bumenath Maarif Kolejleri girişiminin başarıya ulaşabilmesi için birçok değişikliğin yapılması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Onlara göre "yapılması gereken ilk ve en önemli değişiklik yabancı dil öğretme metodu"¹⁰²⁹ "Türk Hükümeti E.V. Gatenby'nin *A Direct Method English Course* adlı kitabını kullanmaya söz vermiş gibidir" diyen Mr. ve Mrs. Bumenath bu kitabı en gerekli birçok özelliklerden yoksun olduğunu belirterek sözlerine şöyle devam etmişlerdir:

*"Bir papağan "günaydın" demeyi nasıl öğrenirse Türk öğrencisi'de İngilizceyi öyle öykünerek öğrenmeye zorlanmaktadır. Bunun sonucu korkunçtur, öğrencilerin çoğu beş ve altı hatta yedi yıl uğraştıkları halde, kitaptan ezberlemedikleri bir cümleyi kurmak bir fikri anlatmak gücünü kazanamamaktadır."*¹⁰³⁰

Mr. ve Mrs. Bumenath'ın kolejlerin henüz mezun vermedikleri bir dönemde yaptıkları gözlemler öğrencilerin İngilizce düzeylerinin Maarif Kolejlerinin kuruluş

¹⁰²⁷ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIV, S.1673, 11 Ekim 1971, s.383.

¹⁰²⁸ **Akıncı Öğretmen**, S.3, Mart 1962, s.2.

¹⁰²⁹ **a.y.**, s.2.

¹⁰³⁰ **a.y.**, s.2.

felsefesi olan iyi derecede dil bilen kişiler yetiştirmek yönündeki hedefinden oldukça uzakta olduğunu göstermektedir. Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilerin dil düzeylerinin diğer devlet okullarında okuyan öğrencilerinkinden daha iyi olduğunu söylemek mümkün ise de Maarif Kolejlerinin hedeflediği düzeyde de olduğunu söylemek zor gözükmektedir.

Maarif Kolejleri uygulamasının başarılı olabilmesi için “yapılacak ikinci önemli değişiklik güçlü yöneticiler yetiştirmek, ya da bulmaktır” diyen Mr. ve Mrs. Bumenath’a göre yapılması gereken üçüncü önemli değişiklik öğretmenlerle ilgili idi. Kolejler yabancı öğretmenler çalıştırıldığını belirten Mr. ve Mrs. Bumenath’a göre “bu öğretmenler, bir yandan sık sık değişmekte, öte yandan eğer Bakanlıkça bir metoda yöneltmezlerse kendilerince uygun olan öğretim metodu ile yetinmektedirler. Bunun sonucu olarak öğrencinin gelişmesi sürekli olamamaktadır.” Mr. ve Mrs. Bumenath ayrıca Maarif Kolejlerinde “dil bilir Türk öğretmenler olsaydı öğrencinin gelişmesine, çok yardım ederlerdi”¹⁰³¹ demişlerdi. Milli Eğitim Bakanlığının İngilizce ders müfredatı konusundaki eksikliği dile getiren Mr. ve Mrs. Bumenath yabancı öğretmenlerin belli bir program çerçevesine çalışmasının ve dil bilen Türk öğretmenleri yetiştirmesinin önemine üzerinde durmuşlardır. Eğitimde başarıyı getiren en önemli unsurun süreklilik ve birbirini destekleyen programlar olduğu göz önüne alındığında yapılan değerlendirmelerin ne kadar yerinde tespitler olduğu ortaya çıkmaktadır.

İngilizce ders müfredatının oluşturulması için Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde yabancı öğretmenlerden ve Amerikan okullarından yararlanan Milli Eğitim Bakanlığı Orta öğretim Genel Müdürlüğü’nün 20 Temmuz 1971 gün ve 15939 sayılı yazıları ile Maarif Kolejlerinde hazırlık sınıfından lise son sınıfa kadar olan İngilizce derslerinin müfredat programları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür.¹⁰³² Uygun görülerek 1971- 1972 öğretim yılından itibaren Maarif Kolejlerinde uygulanan İngilizce ders müfredatı şöyleydi:

“Yabancı Dil öğretiminin Amaçları:

Orta dereceli okullarda yabancı dil öğretimin amaçları genel ve özel olarak iki yönden mütalâa edilebilir.

Genel amaçlar: Bütün temel derslerde olduğu gibi, öğrencilerin kişiliklerini gelişmelisine katkıda bulunmaktadırlar.

¹⁰³¹ a.y., s.2.

¹⁰³² **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIV, S.1673, 11 Ekim 1971, s. 383.

Özel amaçlar: Yabancı dil öğretimin özel amaçları pratik ve kültürel niteliktedir.

Öğretilen dilde "anlama" ve "ifade" yeteneğini kazandırmak-tan ibaret pratik amaçlar sırasıyla şunlardır.

1- Konuşulanı anlama:

Öğrencilere normal bir hızla konuşulanı anlama gücünü kazandırmak;

2- Konuşma:

Öğrencilere anlaşılır bir şekilde konuşma gücünü kazandırmak;

3 Okuma:

Öğrencilere kolaylıkla ve normal hızda okuma ve okuduğunu anlama gücünü kazandırmak;

4- Yazma:

Öğrencilere düşündüklerini yazı ile ifade etme gücünü kazandırmak.

Kültürel Amaç: öğrencilerin dilini öğrendikleri ülke hakkında bilgi edinmelerini ve o ülkenin medeniyet ve kültürüne nüfuz etmelerini sağlamaktır.

Yukarıda ki amaçlar öğrencilerin yaş, ilgi ve yeteneklerine göre devrelerde gerçekleştirilmeye çalışılacaktır.

Öğretim Metotları

Genel Esaslar

Öğretim, öğretilen yabancı dilde yapılacaktır, Öğrencilere öğrenmekte oldukları dilde günlük hayattan alınmış durumlardan yararlanma suretiyle sürekli olarak dinlenme ve konuşma alıştırmaları yapılacaktır.

Alıştırmalarda anadili kullanılmayacaktır. Ana dilden yabancı dile çeviri özel bir maharet gerektirdiğinden yabancı dili iyice öğrenmeden çeviri yaptırılmayacaktır.

Öğretim Devreleri

Introductory ve Elementary A (Hazırlık Sınıfı)

Elementary B (Orta I)

Intermediata A (Orta II)

Intermediate B (Orta II. Lise I)

Advanced (Lise II – III)

İngilizce öğretim yapan resmi kolejlerde İngilizce öğretimi başlıca üç devreye bölünerek yürütülür. Bu devreler şunlardır:

1- Introductory ve Elementary

A: Hazırlık sınıfı (1 yıl)

B: Orta birinci sınıf (1 yıl)

2- Intermediate

A: Orta ikinci sınıf (1 yıl)

B: Orta üç lise bir (2 yıl)

3- Advanced

Lise iki ve üç (2 yıl)

I-ELEMENTARY A:

- 1- Simple sentences. (*This.....*)
- 2- Positive, negative, interrogative, tag question
- 3- The article (a - an - the)
- 4- Imperative sentences (Negative, positive)
- 5- Nouns (countable, uncountable plural)
- 6- Some, any, no, many, much, little a few. etc.
- 7- Common prepositions.
- 8- Adjectives and adverbs (comparative and superlative formal)
- 9- Pronouns (subjective, objective, possessive-
- 10 - To be. to have (as a main verb)
- 11- Auxiliary.

- a) Can (ability, permission)
- b) Could (request)
- c) Would (request and conditional)
- d) May (permission, possibility)
- e) Might (present anlamda)
- f) Must (obligation, prohibition)
- g) I Should ought to
- i) Have to (obligation)
- k) Shall, will (request)

12- Tenses

Present simple

Past simple

Present Continuous

Past Continuous

Present Perfect

Past Perfect

Future (Going to)

Future (Shall. Will)

Used to (habitual action in the past)

Present Perfect Continuous

13- Noun + infinitive

14- Reported speech (Imperative, statement, negative, question)

15- Active, Passive

Simple Present (with and without an agent)

Simple Past, Present Perfect

16 - Coordinating conjunctions (or. and, but. etc)

17- Subordinate Clauses Adverb Clauses

a) time b) reason c) comparison d) conditional

18- Adjective Clauses

19- Noun Clauses (as objects)

20- Infinitives (after adjectives)

Verb – Infinitives

ELEMENTARY B: (ORTA I)

1- Sentence building.

Sentence revision of introductory and elementary (A).

2- Compound cümleler üzerinde daha ileri derecede (ilave conjunction'larla) çalışmalar.

3- Noun Clauses - (Revision).

Noun Clauses - (as subject).

4- Adjective Clauses - (Revision).

Adjective Clauses - (Defining and non-defining).

5- Adverb Clauses - (Revision).

1- Place.

2- Conditional (2 and 3).

3- Purpose.

4- Result

5- Concession.

6- Manner.

6- Tenses (Revision).

Conditional Perfect.

Past Perfect Continuous.

Future Perfect.

7- Auxiliary (Revision).

Be able to (Present. Past, Future).

Had better/Would rather.

Must (Obligation).

Needn't/Mustn't - (Mukayesesi).

8- Pronouns (Revision).

Pronouns (Reflexive, emphatic, indirect object).

9- Reported speech (Revision).

10- Active - Passive:

Present Continuous.

Past Continuous.

Future Continuous (with and without an agent).

11-Infinitive (Revision) without "to".

Defective verbs +-Infinitives and verbs LET. MAKE HAVE + INFINITIVE.

II. INTERMEDIATE:

1- Sentence building:

Phrases - (noun - adjective- adverb).

Clauses - (noun - adjective - adverb).

2- Infinitive - (Perfect Infinitive).

3- Participle - (Present Past).

4- Gerund - (Subject, object).

5- Gerund and Infinitive - (comparison).

6- Auxiliary- (kelime grupları yerine kullanılması).

7- Can-Able to - (comparison).

8 - Causative use of HAVE, MAKE, GET.

9- Subjunctive.

INTERMEDIATE B;

1- Clauses, phrases infinitive ve participle 'larla değiştirilmesi.

a) Infinitives of purpose instead of a purpose clause.

b) Noun Infinitive instead of a relative clause.

2- Passive Infinitive.

Perfect Infinitive.

3- Present participle phrases.

Perfect participle phrases.

Past participle phrases.

4- Gerund after preposition.

Perfect Gerund.

Passive Gerund.

NOT: Bu devrede özellikle article ve tense'ler üzerindeki alıştırmalar parçalar halinde verilecektir.

COMPOSITION:

Outline.

Guided Composition.

Developing a theme Letter Writing (Friendly Letters).

LITERATURE:

British and American short stories (Simplified or original). (Antolojilerden faydalanılabilir).

Modern novel and play (British and American Yazarlar ve eserler hakkında kısa bilgi).

ADVANCED:

1- Precis Writing.

2- Oral and Written composition,

a) Narration.

- b) *Description.*
- c) *Writing explanations.*

3- *Letter Writing.*

- a) *Friendly.*
- b) *Business.*
- c) *Social notes, di Application forms.*

4- *Translation (Both ways).*

5- *Outlines,*

6- *Book reports (Oral and Written).*

7- *Public Discussion.*

LITERATURE:

19 ve 20 inci asır İngiliz ve Amerikan Edebiyatından romanlar ve piyesler ile şiirde Romantik ve Klâsik Çağlardan örnekler verilecektir.

Dilbilgisinde, bir önceki devrede öğretilmiş olan konular daha ileri bir seviyede işlenecektir.”¹⁰³³

Maarif Kolejlerinin varlığı ve buradaki yabancı dil eğitiminin devam ettiği bir süreçte Milli Eğitim Bakanlığı yabancı dil eğitiminde de değişikliğe girmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 10 Mayıs 1973 tarih ve 380 nolu kararıyla kabul edilen yeni ders programları 1973-1974 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıftan başlayarak kademeli olarak uygulanmıştır.¹⁰³⁴

Bakanlık yabancı dil (İngilizce, Almanca ve Fransızca) eğitiminde değişikliğe gitmesini çeşitli nedenlere bağlamıştır. Yabancı dil öğretimi için harcanan zaman ve gayrete rağmen elde edilen sonuçların yeterli olmayışına dikkat çeken Milli Eğitim Bakanlığı, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yabancı dil öğretiminin milletlerarası ve milli kuruluşların en önemli çalışma alanlarından birini teşkil ettiği belirterek, bu konunun yetkili uzmanlar tarafından ele alındığını ve “gramer kurallarının ezberlenmesi ile tercümeyle dayanan eski klâsik yabancı dil öğretim sisteminden tamamen farklı, konuşulanı anlama ve konuşma yeteneklerini geliştirmeyi hedef tutan yeni” metot ve araçların geliştirildiğini söylemiştir. Bakanlık Türkiye’de konu ile ilgili olarak Avrupa Konseyi’nin işbirliğiyle düzenlenen iki sempozyumda konunun ciddiyetle incelendiğini ve yabancı dil öğretimi için

¹⁰³³ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIV, S.1673, 11 Ekim 1971, s. 383-384.

¹⁰³⁴ **a.y.**, C.XXXVI, S.1747, 4 Haziran 1973, s.259.

katlanılan maddi-manevî fedakârlıklarla ve Türk halkının her gün artan ilgisiyle çok daha verimli yeni bir öğretim yoluna gidildiği belirtilmiştir.¹⁰³⁵

Milli Eğitim Bakanlığı bu amaçla yabancı dil derslerinin müfredat programlarını yeniden ele almış ve programlarda belirtilen amaçları gerçekleştirebilmek için gerekli olan malzemeyi Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretimi için hazırlamıştır. Yeni yabancı dil programı öğrencilerin öğrendikleri yabancı dili normal hızda konuşulduğunda anlayabilmesini, anlaşılır bir şekilde konuşabilmesini, kolaylıkla okuyabilmesini ve okuduğunu anlayabilmesini amaçlıyordu. Program ayrıca öğrencilerin düşündüklerini yazı ile ifade edebilmesini, öğrendikleri dili okuldan sonra da kendi kendilerine geliştirme güç ve isteğini kazandırabilmeyi amaçlıyordu. Program bu amaçlar doğrultusunda öğrencileri turizm ve uluslararası ilişkiler yönünden ülkeye yararlı birer eleman olarak yetişmelerine yardım etmeyi de amaçlıyordu.¹⁰³⁶

Bu hedeflere ulaşabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlere büyük sorumluluklar yüklemiştir. Öğretmenler amaçlanan bu hedefleri gözeterek ilk olarak öğrettiği dili öğrencilere sevdirmek, bu dile karşı öğrencilerde ilgi uyandırmak ve bu ilgiyi durmadan beslemekle mükellef kılınmışlardır. Bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için öğretmenlere Milli Eğitim Bakanlığı şu önerilerde bulunmuştur; öncelikle öğretmenler, öğrencilerin öğrendikleri dilin güç öğrenilir bir dil olmadığına ve yabancı dil öğrenmek için özel bir istidat ve yetenek gerekmediğine öğrencilerini inandırmalıydı. Öğretmen sınıf içi çalışmalarında her öğrencide katılma arzusu uyandırmalı, öğrencilere konuşma serbestliği ve yürekliliği vererek yanlış yapma korkuları giderilmeli, kolay ve kısa şarkılar, şiirler ve oyunlar öğretmekle sınıfta neşeli bir hava oluşturmaları, öğrettiği dilin ülkesi ve orada yaşayan çocukların oyun ve yaşayışları hakkında öğrencilerine bilgi vermeli ve resimler göstermeli, kolay ve hikâyeler ile piyesler okumalı ve bunlardan hoşça gidenleri temsil etmeye çalışmalıydı.¹⁰³⁷

Öğretmenlere büyük sorumluluk yükleyen Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlere ve öğrencilere yardımcı olacak ders malzemelerini de yeniden düzenlemiştir. Programda oldukça ayrıntılı olarak açılan araç ve gereçler öğrenci kitapları, öğretmen kılavuzları, alıştırma kitapları, konuşma için tek resimler

¹⁰³⁵ a.y., s.259.

¹⁰³⁶ a.y., s.260.

¹⁰³⁷ a.y., s.260.

(figürinler), küçük tablolar ve duvar resimleri, film şeritleri ve diyapozitifler ile bant ve plaklardan oluşuyordu.¹⁰³⁸

Yabancı dil öğretimi giriş kademesi, ilk kademe, orta kademe ve ileri kademe olmak üzere dört kademe halinde yeniden düzenleyen Milli Eğitim Bakanlığı öğretim metotlarında da değişikliğe gitmiştir. Kademe düzeyinde farklı metotlar olmakla birlikte tüm kademelerde uyulması gereken ilkeler vardı. Öğretmenler öğretimi yabancı dilde yapmalıydılar. Bakanlık kelime öğretiminde kelimelerin anlamlarını öğretmek için öğretmenler eşyanın kendisi veya resmini kullanmasını istemiştir. Ayrıca Bakanlık öğretmenlerden dramatize ederek, eş ve zıt anlamlı kelimeler kullanarak açıklama yapmasını ve Türkçenin zorunlu haller dışında kullanılmaması tavsiye etmiştir. Günlük konuşma diline büyük önem verilen programda kelime grupları ve cümle kalıpları anlamlarını açıklayıcı içerik içinde kullanılmalıydı. Öğretimin ağırlık merkezini doğal konuşma alışkanlığını kazandıracak sözlü alıştırmalar teşkil ediyordu ve öğretmenlerden öğrencilere soyut dilbilgisi kurallarını öğretmemesi isteniyordu. Yabancı dil öğretiminde “önce dinleme ve konuşma sonra okuma ve yazma ilkesine gereken” önemin verilmesinin istediği programda bütün kademelerde bilinenden bilinmeyene, kolay olandan güç olana doğru gitme ilkesinin göz önünde tutulması istenmiştir. Ayrıca zorunlu haller dışında çeviri yapılmaması ve yabancı dilin ana dile dayalı olarak öğretilmesinden” kaçınılması istenmiştir. Programda çevirinin her iki dile tam hâkimiyeti gerektiren çok güç bir alıştırma şekli olduğundan bahisle bu metodun ancak son sınıflarda kısa parçalarla yapılmasını istemiştir.¹⁰³⁹

3.3. Maarif Kolejlerinde Öğrencilerle İlgili İş ve İşlemler

Bir eğitim kurumundaki en önemli öğelerin başında öğrenci gelir. Öğrencinin algı ve kapasite düzeyi, derslere ilgisi, derslerdeki gayreti, öğretmenleri ile olan diyalogu ve öğrencilerin kendi aralarında oluşturdukları bağlar öğrencinin başarısını etkileyen önemli faktörlerdir. Başarılı bir okulun en önemli dinamiği ise başarılı öğrencileri cezbedebilmesi ve cezbediği bu öğrencilere nitelikli bir eğitim sunabilmesinden geçer. Maarif Kolejlerinin kuruluş felsefesinde başarılı öğrencilere en az yabancı okullar düzeyinde kaliteli bir eğitim vermek vardı. Dolayısıyla burada

¹⁰³⁸ a.y., s.261.

¹⁰³⁹ a.y., s.261.

eğitim görecek olan ğrencilerin Maarif Kolejlerinde verilecek eğitime uygun nitelikte olmaları gerekiyordu. Bu amaçla Maarif Kolejlerinde okuyacak öğrencilerin belli ölçütlere göre seçilmeleri gerekiyordu. Nitekim Maarif Kolejlerinde öğrencilerini seçerek almışlardır.

3.3.1 Öğrenci Seçimi ve Giriş Sınavları

Maarif Kolejlerine müracaat süresi, sınav şekli ve tarihi, sınavı kazananların esas kayıt süreleri Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit edilip bir genelge ile valiliklere duyuruluyordu.¹⁰⁴⁰ Maarif Kolejlerinin açılışını 1955-1956 eğitim-ğretim yılına yetiştirmek için büyük bir gayret sarf eden Milli Eğitim Bakanlığı kolejlerin henüz resmi açılışları yapılmamışken bu okullarda okuyacak öğrencilerin seçimine başlamıştır. Öğrenci seçimleri 1955-1956 eğitim-ğretim yılında açılışları gerçekleşmiş olan Eskişehir, İzmir, Kadıköy, Konya ve Samsun Maarif Kolejlere için yapılmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejlerinin açılışı 1956-1957 eğitim-ğretim yılında gerçekleştiği için ğrenci seçimi yapılmamıştır.

Maarif Kolejlere açıldıkları dönemde sadece erkek öğrencilere eğitim hizmeti verdiğinden dolayı aday öğrenciler için sadece erkek öğrenciler başvuru yapabiliştir. Kız ğrencilerin koleje kabulleri sonraki yıllarda gerçekleşmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı, Maarif Kolejlerine kabul şartlarını belirlemiş ve bu şartlar Temmuz 1955'te basın yer almıştır. Buna göre Maarif Kolejlerine kabul şartları şöyleydi:

- 1- *Orta kısmı hazırlık sınıfına ilkokul mezunu erkek öğrenciler paralı yatılı olarak kabul edilir. Bu ğrencilerin Lise ve Ortaokullar İdare Yönetmeliği ile tesbit edilmiş olan kayıt ve kabul şartlarını taşımaları lazımdır.*
- 2- *Okul yatılıdır. Yıllık creti 1200 liradır. cret pansiyon hükümleri dahilinde ve taksitle alınır. Beher taksit 400 liradır.*
- 3- *Çocuklarını kaydettirmek isteyen ğrenci velilerinin, örneğine uygun fiş dilekçelerle doğrudan doğruya Maarif Müdürlüğüne en geç 13 Ağustos'a kadar müracaat etmesi lazımdır.*
- 4- *Namzet ğrenciler 16 Ağustos Salı günü de kabiliyet ve bilgi yoklama testine tabi tutulacak ve seçim bu yoklama neticesine göre yapılacaktır.*

¹⁰⁴⁰ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

- 5- Fiş dilekçe örnekleri vilayet merkezinde Maarif Müdürlüğünden, kazalarda ise ortaokul müdürlüklerinden temin edilecektir.
- 6- Testler vekillikçe hazırlanacak ve yoklamalar Vekillikten gönderilecek vazifeliler tarafından yapılacaktır.
- 7- Kabulleri uygun görülen öğrencilerin okula ne zaman gidecekleri ve beraberlerinde ne gibi eşya götürecekleri veli adreslerine okul idaresince tebliğ edilecektir.¹⁰⁴¹

Maarif Kolejlerinde okumak isteyen öğrencilerin gerekli evrakları hazırlayarak Kolej Müdürlüğüne başvuruda bulunmaları gerekiyordu. Başvuruda bulunacak öğrencilerin teslim etmesi gereken evraklar şunlardı; kolej müdürlüklerinden aldıkları fiş dilekçesi ile birlikte ilkokul diploması, nüfus kimlik cüzdanı, sağlık ve aşı raporu, 4,5x6 ebatların başı açık ve cepheden çekilmiş 8 adet fotoğraf, kayıt bildirisi, iki tanesi 55, altı tanesi 20 kuruşluk posta pulu yapıştırılmış ve üzerinde veli adresinin yazılı olduğu 8 adet mektup zarfı.¹⁰⁴²

Okullar yeni açılacak olmalarına rağmen kolejlere kimi şehirlerde ilgi beklenilenden daha yüksek olmuş hatta Konya’da öğrenci velileri başvuru süresinin uzatılması için Konya Milletvekili Rüştü Özal ile görüşmüşler ve milletvekili de soruna çözüm bulmak için Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı’yı telefonla aramıştır. Veliler ayrıca İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden de ek süre talep etmişlerdir.¹⁰⁴³

1954 yılında kolejlerin açılması gerçekleştirilemediği için 1954 yılı ilkokul mezunları da başvuruda bulunamamışlardır. Çocukları ortaokul birinci sınıfta okuyan veliler Maarif Kolejlerine başvuruda bulunmuşlar ancak çocukları ortaokula devam ettiği için olumsuz cevap almışlardır. Bu durumda olan öğrenci velileri şikâyetçi olmuşlar ve kendi çocuklarının da başvuruda bulunabilmelerini istemişlerdir. Veliler duruma çözüm bulunması için Konya Valisi Cemal Gökten’i ve Konya milletvekillerini haberdar etmişlerdir. Vali konu ile ilgili temaslarda bulunmak amacıyla Ankara’ya gitmiştir.¹⁰⁴⁴

Yeni Konya gazetesindeki köşesinde Sofu Tuğrul Maarif Kolejlerinin taşıdıkları öneme dikkat çekerek “gösterilen büyük alakanın ve anlayışlı çocuk velilerinin kolleje karşı besledikleri sempatinin de hakkını vermek lazımdır. Basit ve lalettayin bir formalite ve şekilperestliğe bu Büyük eseri kurban edemeyiz.” demiş ve

¹⁰⁴¹ **Yeni Konya**, S.2183, 11 Temmuz 1955, s.1.

¹⁰⁴² **Demokrat Eskişehir**, S.2034, 21 Haziran 1956, s.1.

¹⁰⁴³ **Yeni Konya**, S.2211, 12 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁴⁴ **a.y.**, S.2210, 11 Ağustos 1955, s.1-2.

bu sorunun halledilmesini istemiştir.¹⁰⁴⁵ Nitekim bu soruna Milli Eğitim Bakanlığı çözüm bulmuş ve 1954 yılı ilkokul mezunlarının da başvuruda bulunmalarına izin vermiştir.¹⁰⁴⁶ Ancak Bakanlık tarafından verilen bu izin bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. İlkokuldan mezun olduktan sonra başka bir ortaokula veya hazırlık sınıfına devam ederken gelen öğrencilerin ilkokuldan doğrudan öğrencilerden yaşları daha büyüktü. Ayrıca bu öğrencilerin İngilizce düzeyleri ilkokuldan doğrudan gelen öğrencilerden daha iyi idi. Dolayısıyla bu durum öğrenciler arasında uyum sorunlarına yol açmıştır. Bu konuda yaşadıkları sorunları İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildiren Kadıköy Koleji Müdürü Macit Kılıçyeri ortaokulların altıncı ve hatta yedinci sınıftan ayrılıp ilkokul mezunları ile aynı test sınavına tabi tutulan bu öğrencilerin sınavı kolaylıkla kazandıklarını belirtmiştir. Kılıçyeri gelen bu tür öğrencilerin sayısının az olması sebebiyle ayrı bir sınıf oluşturamadıklarını ve dolayısıyla bu öğrencilerin buldukları sınıfın homojenliği bozdukları ileri sürmüştür. Kılıçyeri bu yüzden 1956-1957 eğitim-öğretim yılında kolejlere yalnızca ilkokul mezunlarının alınmasını ve bu durumun Milli Eğitim Bakanlığına bildirilmesini talep etmiştir.¹⁰⁴⁷

1957-1958 eğitim-öğretim yılında alınacak öğrencilerin nasıl seçileceği ve velilerin başvurularını nasıl yapacaklarına dair Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri imzası ile Maarif Kolej Müdürlükleri'nin bağlı olduğu il valiliklerine bir yazı gönderilmiştir. Buna göre Maarif Kolejlere sadece 1956-1957 eğitim öğretim yılında ilkokulu bitirenler başvuru yapabileceklerdi.¹⁰⁴⁸ Böylelikle kolejlerin açılışının gecikmesi sebebiyle ortaokul I. sınıfta okuyan öğrencilerin de başvuru olanağı sağlayan uygulama kalkmıştır.

Konya Maarif Kolejine 1955-1956 eğitim-öğretim yılında okumak isteyen aday öğrencilerin için başvurular 12 Ağustos 1955'te sona ermiştir.¹⁰⁴⁹ Konya Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında okumak için 66 kişi başvurmuş ve bunlardan 65'i sınava girmiştir.¹⁰⁵⁰ Yapılan sınavı 39 öğrenci kazanmıştır. Konya Maarif Koleji bu eğitim-öğretim yılında toplam 60 öğrenci almıştır. Geriye kalan 21

¹⁰⁴⁵ Sofu Tuğrul, "Kollej", **Yeni Konya**, S.2211, 12 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁴⁶ **Yeni Konya**, S.2212, 13 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁴⁷ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 09 Mayıs 1955 Tarih ve 503.267 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁴⁸ T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 1957 yılı 510.7016 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

¹⁰⁴⁹ **Yeni Konya**, S.2213, 13 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁵⁰ **a.y.**, S.2216, 17 Ağustos 1955, s.1.

öğrenciden 11'ini Diyarbakır'dan 10'unu ise İstanbul'dan almıştır.¹⁰⁵¹ Sınavlarda başarılı olan öğrenciler 1 Ekim 1955'ten itibaren okullara gidip kayıtlarını yaptırmışlardır. Sınavlarda başarılı olmayan öğrenciler ise dosyalarını il milli eğitim müdürlüklerinden geri alabiliyorlardı.¹⁰⁵² İzmir Maarif Koleji Özel Ege Kolejinde devraldığı öğrencilerde dâhil 1955-1956 eğitim-öğretim yılında 184 öğrenci ile eğitimine devam etmiştir.¹⁰⁵³

Maarif Kolejlerinin açıldığı dönemde öğrenciler herhangi bir hazırlık yapmamışlardır. Ama daha sonraki dönemlerde öğrencilerin çeşitli hazırlıklar yaptıklarını görüyoruz. Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük giriş sınavı için özel ders almadığını ve o dönem hazırlık kursları olmadığını ve mezunu olduğu Konya Gazi Mustafa Kemal İlkokulu öğretmenlerinin Koleje girmelerini teşvik ettiklerini belirtmiştir. Sevük ayrıca ilkokul son sınıfta, sınıf öğretmenleri Zekiye Kafalı ve dışardan gelen bazı öğretmenlerin aralıklılarıyla kendilerine test sınavları yaptıklarını ifade etmiştir.¹⁰⁵⁴ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ise “bir grup öğretmenin düzenlediği öğretmen okulları ve devlet parasız yatılı giriş sınavlarına hazırlayan bir kursa katıldım. Bu kursa kolej sınavlarına hazırlanan öğrenciler de katılıyordu.” demiştir.¹⁰⁵⁵ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ve Kadıköy Maarif Koleji 1963 Yılı Mezunu Kadir Tuğçu giriş sınavı için herhangi bir hazırlık yapmadıklarını dile getirmiştir.¹⁰⁵⁶ 1970'li yıllarda giriş sınavları için gazetelerin hazırlık soruları yayınladıkları görülmektedir. 1971 yılında Kadıköy Maarif Kolejini kazanan Levent Mollamustafaoğlu kolej sınavına girmesini ilkokul öğretmenin tavsie ettiğini sınav için herhangi bir hazırlık sürecinden geçmediğini belirttikten sonra o dönemde Milliyet gazetesinin kolej sınavları için bilgi yarışması düzenlediğini ifade etmiş ve bu iki sınavda benzer sorular çıktığını belirtmiştir. Mollamustafaoğlu ayrıca giriş sınavının tamamen genel yetenek sorularına dayalı olduğunu ve bu sınavın amacının ilkokulu bitiren öğrenciler arasından yeteneklileri bulmak olduğunu söylemiş ve

¹⁰⁵¹ a.y., s.1.

¹⁰⁵² a.y., S.2253, 23 Eylül 1955, s.2.

¹⁰⁵³ Ege Ekspres, S.1174, 14 Ekim 1955, s.6.

¹⁰⁵⁴ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹⁰⁵⁵ Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹⁰⁵⁶ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat ve Kadıköy Maarif Koleji 1963 Yılı Mezunu Kadir Tuğçu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

böyle sınav yapılmasının sebebi olarak ilkokulda sınırlı bilgi edinilmesi olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁵⁷

Maarif Kolejleri paralı yatılı okullar oldukları için 1956-1957 eğitim-öğretim yılında kolejleri kazanan öğrencilerin velilerine iadeli taahhütlü mektup gönderilmiş ve çocuklarını kaydedip kaydetmeyeceklerine dair 10 Eylül 1956 tarihine kadar cevap vermeleri istenmiştir. Örneğin; Kadıköy Maarif Koleji okullarına kayıt hakkı kazanan 31 öğrenci velisine mektup göndermiştir. Velilerden 27'si cevap vermiş ve 25'i çocuklarını koleje kaydedeceklerini 2'si ise kaydedemeyeceklerini bildirmiştir. Ortaya çıkan durum sonucunda 6 kişilik bir öğrenci boşluğu oluşmuş ve Kolej yönetimi başarı sırasında göre sonraki altı öğrenci velisi ile iletişim kurmuş ve kontenjan tamamlanmıştır.¹⁰⁵⁸

Eskişehir Maarif Kolejine ise 1955-1956 eğitim-öğretim yılında okumak için 53 öğrenci başvuruda bulunmuştur. Başvuruda bulunan öğrencilerden 1'i Ankara, 3'ü Antalya 2'si Bilecik, 2'si Kütahya, 1'i Zonguldak ve 44'ü Eskişehir'den başvurmuştu. Başvuruda bulunan bu öğrenciler 300 sorudan oluşan bir test sınavına tabii tutulmuşlardır. Sınav zekâ, Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi ile ilgili soruları kapsıyordu.¹⁰⁵⁹ Daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Eskişehir Maarif Kolejinin kontenjanı 19 öğrenci daha eklenerek artırılmıştır.¹⁰⁶⁰ Sınava giren bu öğrencilerden 35'i başarılı olmuştur. Bu öğrencilerden otuzu Eskişehirli beşi ise diğer illerdendi. Ancak Koleje toplamda 60 öğrenci alınması gerekiyordu.¹⁰⁶¹ Açık kalan kontenjan İstanbul'da yapılan sınavı kazanan öğrencilerle doldurulmuştur.¹⁰⁶²

Kadıköy Maarif Kolejinin 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ilk başta 90 öğrenci alınması planlanmıştı.¹⁰⁶³ Ancak Maarif Kolejlerine yoğun ilgi olduğundan kontenjan daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 120'ye çıkarılmıştır.¹⁰⁶⁴ 1955 yılı Ağustos ayı sonunda 300 öğrenci başvuruda bulunmuşken¹⁰⁶⁵ bu sayı daha sonra 2000 kişiye ulaşmıştır. İstanbul'da Maarif Kolejleri için Galatasaray Lisesi'nde test şeklinde sınav yapılmıştır. Bu sınav sonucunda toplan 191 öğrenci Maarif Kolejlerinde öğrenim hakkını kazanmıştır. Öğrencim hakkını kazanan bu

¹⁰⁵⁷ Kadıköy Maarif Koleji 1978 Yılı Mezunu Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat

¹⁰⁵⁸ KMKA, Kadıköy Kolejinin 14 Eylül 1956 Tarih ve 503.448 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁵⁹ **Demokrat Eskişehir**, S.1783, 24 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁶⁰ **a.y.**, S.1866, 1 Aralık 1955, s.3.

¹⁰⁶¹ **a.y.**, S.1803, 19 Eylül 1955, s.1.

¹⁰⁶² **Kadıköy Ekspres**, S.36, 23 Eylül 1955, s.3.

¹⁰⁶³ **Milliyet**, S.1880, 13 Ağustos 1955, s.2.

¹⁰⁶⁴ **Kadıköy Ekspres**, S.36, 23 Eylül 1955, s.3.

¹⁰⁶⁵ **Milliyet**, S.1880, 13 Ağustos 1955, s.2.

öğrencilerden 120'si Kadıköy, 33'ü Samsun, 25'i Eskişehir ve 3'de İzmir Maarif Kolejlerine kabul edilmişlerdir.¹⁰⁶⁶

1956-1957 eğitim-öğretim yılında Maarif Kolejlerine öğrenci seçimleri yapılmıştır. Ancak Kadıköy Maarif Koleji dışındaki kolejlerde öğrenci açığı bulunuyordu. Diyarbakır Maarif Kolejinde 31, Eskişehir Maarif Kolejinde 4, İzmir Maarif Kolejinde 18, Konya Maarif Kolejinde 15 ve Samsun Maarif Kolejinde 41 olmak üzere toplam 109 öğrenci açığı bulunmaktaydı. Açık kontenjanlara öğrenci yerleştirmek için giriş sınavındaki başarı sıraları dikkate alınarak Kadıköy Maarif Koleji tarafından öğrenci velilerine mektup gönderilmiş ve 10 Eylül 1956 tarihine kadar müracaatta bulunmalarını istemiştir. Müracaatlar sonucunda İzmir Maarif Koleji'ne 18, Eskişehir Maarif Kolejine 4, Konya Maarif Kolejine 3, Diyarbakır Maarif Kolejine 1 ve Samsun Maarif Kolejine ise 1 öğrenci yerleştirilmiştir.¹⁰⁶⁷ 109 kişilik kontenjan boşluğu için ancak 27 öğrenci velisi başvuruda bulunmuştur. İzmir ve Eskişehir Maarif Kolejleri kontenjan açıklarını tam olarak kapatmalarına rağmen Konya Maarif Kolejinde 12, Diyarbakır Maarif Kolejinde 30 ve Samsun Maarif Kolejinde 40 olmak üzere toplam 82 kontenjan boş kalmıştır. İstanbul'daki öğrenci velilerinin çocuklarını Konya, Samsun ve Diyarbakır'a göndermek istememeleri kontenjanların boş kalmasında etkili olmuştur.

1957-1958 eğitim-öğretim yılında kolejlerde okuyacak aday öğrenci kaydı 10-25 Haziran 1957 tarihleri arasında yapılmış ve aday öğrenciler 28 Haziran 1957'de saat 09.00'da sınava tabi tutulmuşlardır. Çocuklarını kaydettirmek isteyen öğrenci velileri okul müdürlüklerinden, ilçe veya il milli eğitim müdürlüklerinden temin edecekleri dilekçe, nüfus cüzdanı sureti ve 3 adet fotoğrafla okul müdürlüklerine başvuruda bulunacaklardı. Öğrencinin adı-soyadı, ilkokulu bitirdiği yıl ve derecesi, mezun olduğu ilkokulun adı, doğum tarihi bilgilerinin yer aldığı dilekçede velinin adı-soyadı, açık adresi ve imzası ile öğrencinin bilgilerine göre kayda uygun olup olmadığına dair okul müdürün imzası ve mühür yer alıyordu.¹⁰⁶⁸

Öğrenci velileri çocuklarının kolejlerde yapılan seçme sınavlarına katılabilmeleri için dilekçe ile okul müdürlüklerine başvuruyorlardı. Kadıköy Maarif Koleji arşivinde yapılan çalışmalar sırasında yazılan bu dilekçelerin velilerin sahip

¹⁰⁶⁶ **Kadıköy Ekspres**, S.36, 23 Eylül 1955, s.3.

¹⁰⁶⁷ KMKA, Kadıköy Kolejinin 14 Eylül 1956 Tarih ve 503.448 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁶⁸ T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 1957 Yılı 510.7016 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı ile Örnek Dilekçe Eki.

oldukları şirket veya kuruluşun antenli kâğıtlarına yazılmış olduğu müşahede edildi. 2 Temmuz 1970'te Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan "Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmeliğe" göre çocuklarını bu okullarda okutmak isteyen veliler, çocuklarının öğrenimde buldukları ilkokul müdürlüklerine başvurarak gerekli işlemi yaptırmak zorundaydılar.¹⁰⁶⁹

3.3.1.1. Sınavların Uygulanışı, Güvenliği ve Değerlendirilmesi

Öğrenci müracaatları bittikten sonra öğrenciler sınava tabi tutulmuşlardır. Sınav; Matematik, Türkçe, Tabiat Bilgisi derslerinden yazılı olarak test usulü ile yapılmıştır. Sınavların test şeklinde yapılması o günler için yeni bir usuldü ve öğrenciler için oldukça sıra dışıydı. Sınav soruları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sınavın yapılacağı illere müfettişlerle gönderilmiş ve sınavlar yapıldıktan sonra incelenmek için sınav kâğıtları tekrar Ankara'ya götürülmüştür.¹⁰⁷⁰ Her kolej giriş sınavını kendi yapıyordu. Maarif Kolejlerinin sınavı uygulamalarına yardımcı olmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Bürosu tarafından uzmanlar görevlendirilmiş ve bu uzmanlarının isimleri kolej müdürlüklerine önceden bildirilmiştir.¹⁰⁷¹ Kadıköy Maarif Kolejine iki uzman gönderilirken diğer kolejlere birer uzman gönderilmiştir.¹⁰⁷² Kolejlere gelen uzmanlar okul idaresi ile toplantılar yaparak sınavın uygulanmasına dair istişarede bulunmuşlardır. Toplantılara tüm öğretmenlerde katılmıştır.¹⁰⁷³

Sınav soruları Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Bürosu tarafından ağzı kapalı ve mühürlü torbalar içinde PTT aracılığı Maarif Kolejlerinin bulunduğu yerin postanesine gönderilmiş ve sınav sorularının yer aldığı torbalar bir komisyon tarafından teslim alınmıştır.¹⁰⁷⁴ Gönderilen testlerden sınavda kullanılan ve kullanılmayanlar okul idarelerince eksiksiz bir şekilde Milli Eğitim Bakanlığına geri

¹⁰⁶⁹ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

¹⁰⁷⁰ **Yeni Konya**, S.2216, 17 Ağustos 1955, s.1.

¹⁰⁷¹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Bürosu'nun 14 Haziran 1968 Tarih ve 530/644 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁷² KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Haziran 1968 Tarih ve 520.12877 Sayılı Kadıköy Kolej Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁷³ KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 20 Haziran 1968 Tarih ve 231.0.520 Sayılı Kadıköy Koleji Öğretmenlerine Yazısı.

¹⁰⁷⁴ KMKA, a.y.

gönderilmesi gerekmekteydi. Tek bir testin eksik olması halinde bile adli ve idari işlem yapılıyordu.¹⁰⁷⁵

Yapılan hazırlıklardan sonra giriş imtihanları yapılmıştır. Testlerin uygulanmasında ve değerlendirilmesinde Milli Eğitim Bakanlığının gönderdiği yetkili sorumluydu. Okul müdürünün seçtiği öğretmenlerde bu yetkiliye yardımcı olmuşlardır.¹⁰⁷⁶ Örneğin 1 Temmuz 1967 tarihinde Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde yapılan Kadıköy Maarif Koleji giriş imtihanı için Okul Müdürü Vehbi Güney okuldaki otuz öğretmenin tamamını görevlendirmiştir.¹⁰⁷⁷

Sınava girecek öğrencilerin isimleri liste halinde hazırlanmıştır. Listelerde öğrencilerin hangi testten hangi puanı aldıkları belirtilmiştir. Sayfanın alt kısmında sayfadaki aday öğrenci sayısı belirtilmiş, öğrencilerin aldıkları puanları okuyan, yazan ve kontrol edenlerin görevlilerin isimleri ve komisyon üyelerinin isimleri eklenmiştir. Görevliler isimlerinin bulunduğu kısmı imzalamışlardır.¹⁰⁷⁸ Sınavı kazanan öğrenciler için ise ayrı liste hazırlanmış ve yayınlanmıştır. Örneğin 1966-1967 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Kolejinde okumak için 1456 öğrenci başvuruda bulunmuştur. Bu öğrencilerden okulun o yıl alacağı 63 kişilik kontenjan için sınavda en başarılı 90 öğrenci arasından 63 öğrenci seçilmiştir.¹⁰⁷⁹ Ayrıca kazanan öğrencilerin mezun oldukları ilkokula ait bilgilerin ve açık adreslerinin de yer aldığı listeler hazırlanmıştır.

Tek basamaklı olarak yapılan giriş sınavlarının 1970'li yıllarda iki basamaklı olarak yapıldığını görülmektedir. Sınavlardan ilki Nisan ayında ikincisi ise Temmuz ayında Milli Eğitim Bakanlığınca yapılıyordu. Eğer başvuru sahibi yurt dışında okuyorsa ilk sınava girmek için bulunduğu ülkenin kültür ataşeliğine müracaat edebiliyordu.¹⁰⁸⁰ Maarif Kolejlerine öğrenci seçimi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığı tarafından 28 Kasım 1970 tarih ve 530/3823 sayılı 10255 nolu genelge yayınlanmıştır.¹⁰⁸¹ Bu genelge 1971-1972 eğitim-öğretim yılında okuyacak öğrencileri tespit etmek amacıyla

¹⁰⁷⁵ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Haziran 1968 Tarih ve 520.12877 Sayılı Kadıköy Kolej Müdürlüğüne Yazısı.

¹⁰⁷⁶ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Haziran 1968 Tarih ve 520.12877 Sayılı Kadıköy Kolej Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹⁰⁷⁷ KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 16 Haziran 1967 Tarih ve 231.0 Sayılı Kadıköy Koleji Öğretmenlerine yazısı.

¹⁰⁷⁸ KMKA, Kadıköy Kolej Giriş Sınavı Sınav Komisyonu Tarafından 5 Temmuz 1961 Tarihinde Hazırlanan Sınav Sonuç Tutanakları.

¹⁰⁷⁹ KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 6 Eylül 1966 Tarihinde Açıkladığı Kazananlar Listesi

¹⁰⁸⁰ KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1972 Tarih ve 510.488 Yazısı.

¹⁰⁸¹ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1634, 7 Aralık 1970, s.409-413.

yayınlanmıştır. Genelge ile ilkokul mezunlarından parasız yatılı olarak ortaokullara, 7 yıllık İlköğretmen okullarının ve İmam-Hatip Okullarının birinci sınıflarına; paralı yatılı veya gündüzlü olarak Maarif Kolejlerinin ve yabancı dille öğretim yapan liselerin hazırlık sınıflarına alınacak öğrenciler için ilkokul seviyesinde yapılan eleme sınavı ile ortaokul mezunlarından parasız yatılı olarak liselerin ve 4 yıllık İlköğretmen okullarının birinci sınıfına alınacak öğrenciler için ortaokul seviyesinde yapılan eleme sınavı birleştirilmiştir.¹⁰⁸² Böylelikle farklı sınıf düzeylerine ve farklı okul türlerine girmek isteyen öğrenciler tek bir sınava tabii tutulmuşlardır. Ancak alınacak okul türüne göre farklı şartlar aranmıştır. Maarif Kolejlerine girmek isteyen öğrenciler ise bu ilk eleme sınavı kazandıktan sonra ikinci bir sınava girmek zorundaydılar. Bu Seçme (Giriş) Sınavı öğrencilerin müracaat ettikleri okulda test olarak yapılmıştır.¹⁰⁸³

Sınava girmek isteyen öğrenciler çeşitli prosedürleri yerine getirmek zorundaydılar. Öğrenciler ilkokulların son sınıflarında bulunan veya bu okullardan mezun olan öğrenciler “Sınava Giriş Dilekçisi Formu”yla okudukları veya mezun oldukları ilkokul müdürlüğüne 7 Aralık 1970-7 Ocak 1971 tarihleri arasında başvuracaklardı. Öğrenciler ayrıca girmek istedikleri her okulun kendi yönetmeliğinde belirtilen “Fiş Dilekçesini” eklemek zorundaydılar. Bu Fiş Dilekçesi başvuru anında doldurulmuyordu. Öğrenci eleme sınavını kazandıktan sonra dolduruluyordu.¹⁰⁸⁴

Öğrencilerin başvuru işlemleri ile ilgili ilkokul müdürlükleri tarafından yapılan işlemlerde bulunmaktaydı. İlkokul müdürleri “Sınava Giriş Dilekçesi Formu” kabul edilen her öğrenci için bir de “Sınava Girme Belgesi” doldurmuşlardır. Okul müdürlükleri öğrencilerin sınava giriş dilekçesi formlarını, sınava girme belgelerini ve fiş dilekçelerini incelenip kabul ve tasdik ettikten sonra bir hafta içerisinde bağlı buldukları ilköğretim müdürlüklerine göndermişlerdir. İlköğretim müdürleri ise ilkokullardan gelen sınava giriş dilekçesi formlarına göre “Sınav Başvuru Listelerini” doldurup tasdik ederek bir hafta içinde Milli Eğitim Bakanlığı Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığına göndermiş ve Milli Eğitim Müdürlüğü’ne durum hakkında bilgilendirmişlerdir.¹⁰⁸⁵

¹⁰⁸² a.y., s.409.

¹⁰⁸³ a.y., s.412.

¹⁰⁸⁴ a.y., s.409-410.

¹⁰⁸⁵ a.y., s.409.

Milli Eğitim Bakanlığı Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığı'na ilköğretim müdürlüklerine sınava girecek öğrencilerin listesi gönderilmiştir. İlköğretim müdürlükleri bu listelere göre öğrencilere Sınav Girme Belgelerini vermişlerdir. Sınava Giriş Dilekçesi Formu ile Maarif Kolejleri ve yabancı dille öğretim yapan liseler için başvuran öğrencilerin Fiş Dilekçeleri ilköğretim müdürlüklerince muhafaza edilmiştir. Öğrencilerin sınavları 26 Nisan 1971 tarihinde Milli Eğitim Müdürlüğü'nce görevlendirilen sınav komisyonları tarafından il ve ilçe merkezlerinde yapılmıştır. Ayrıca sınav komisyonları sınavları sonunda test defterlerini ve test cevap formlarını ayrı ayrı paketleyip torbalarına koyarak mühürleyerek aynı gün Milli Eğitim Bakanlığı Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığı'na gönderilmek üzere yerine göre ilköğretim müdürlüklerine veya Milli Eğitim Müdürlüğü'ne teslim etmişlerdir. İlköğretim müdürlükleri bu sınav dokümanlarının usulüne göre postalandığını Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirmişlerdir.¹⁰⁸⁶

Sınavlar yapıldıktan sonra sınavların değerlendirilmesi ve sonuçların öğrencilere bildirilmesi aşamasına geçilmiştir. Maarif Kolejleri ve yabancı dilde öğretim yapan liselere müracaat eden öğrencilerin eleme sınavları sonuçları ilgililere duyurulmak üzere Milli Eğitim Müdürlükleri'ne ve bilgi için girmek istedikleri okulların müdürlüklerine Haziran ayı içinde gönderilmiştir. Maarif Kolejleri ve yabancı dilde öğretim yapan liselerin Seçme (İkinci basamak) Sınavları 1 Temmuz 1971 tarihinde Plânlama, Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı tarafından gönderilen testlerle ve uzmanların nezaretinde, girmek için müracaat edilen okullarda yapılmıştır.¹⁰⁸⁷

Sınava girecek öğrencilerin ilkokul beşinci sınıfta olmaları ve aynı yıl okulu bitirmeleri gerekiyordu. İlkokulda okuyup bütünlemeye kalan öğrencilerde sınava başvuruda bulunabiliyorlardı.¹⁰⁸⁸ Ayrıca yatılı okuyacak öğrencilerin sağlık durumlarının iyi olması gerekiyordu. 1971-1972 eğitim öğretim yılında Maarif Kolejlerinde seçilecek öğrencileri tespit etmek amacıyla eleme sınavını kazanan öğrenciler 1 Temmuz 1971'de sınava tabii tutulmuşlardır.¹⁰⁸⁹

Kadıköy Maarif Kolejinin 1970-1971 eğitim-öğretim yılında belirlenen kontenjanı 150 idi. Bu kontenjan daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 180'e

¹⁰⁸⁶ a.y., s.409.

¹⁰⁸⁷ a.y., s.409-10.

¹⁰⁸⁸ a.y., s.412.

¹⁰⁸⁹ a.y., s.412.

çıkarılmıştır.¹⁰⁹⁰ Yabancı dilde öğretim yapan devlet kolejlerine girmek isteyenler 28 Şubat 1970 tarihine kadar kendi ilkokul müdürlüklerine yapmışlardır. Öğrenciler birinci basamak sınavına Avrupa yakasında oturanlar İstanbul Erkek Lisesi'nde, Anadolu yakasında oturanlar Kadıköy Maarif Kolejinde 27 Nisan 1970 tarihinde girmişlerdir. Sınav sonuçları 15 Haziran 1970 tarihinde açıklamış ve ikinci basamak sınavları ise 1 Temmuz 1970 tarihinde her öğrencinin girmek isteği okulda yapılmıştır. Böylece öğrenciler bu okullardan sadece birinin sınavına girebilmişlerdir.¹⁰⁹¹

1974-1975 eğitim-öğretim yılında ilkokul seviyesinde yapılan Devlet Parasız Yatılı Sınavları ile yabancı dilde öğretim yapan resmi kolej ve liselerin sınavlarına ait bir yönerge hazırlanmıştır. Bu yönerge Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü tarafından 10 Aralık 1973 tarih ve 11915 sayılı yazı ile 10938 sayılı genelge ile valiliklere bildirilmiştir.¹⁰⁹² Yönergeye göre sınav iki basamaklı yapılmıştır. Sınavın her iki basamağı ile ilgili yönetim ve işlemler sınav komisyonlarınca yürütülmüş, izlenmiştir. Sınav komisyonları sınavın yapılacağı okullarda kurulmuştur. Bu komisyon bir başkan ve iki üyeden oluşuyordu ve komisyon başkanı ile üyeler İl Sınav Komisyonları Denetleme Kurulu'na seçilmiştir. Sınav Yürütme Komisyonları, sınavdan en az 10 gün önce toplanmış, sınav merkezine İl Sınav Komisyonları Denetleme Kurulunca gönderilmiş bulunan evrakı incelemiş, sınav salonlarını ve bu salonlarda görevlendirilen uygulayıcılar ile gözcüleri belirlemişlerdir. Salonlarda görev alan uygulayıcı ve gözcülere görevli oldukları hakkında tebligat yapan bu komisyon ilgililerin isimlerini de ayrıca İl Sınav Komisyonları Denetleme Kuruluna bildirmiştir. Komisyon her salon ve sınıfta orta dereceli bir okul öğretmeni bulundurmak, öğretmenlerin kendi öğrencilerinin bulunduğu salonlarda gözcülük veya uygulayıcılık yapmalarına engel olmak, sınavların başlamasından bitimine kadar, salonlara görevlilerden başka kimsenin girmemesini sağlamak ve gerekli diğer tedbirleri almakla mükellefti. Sınav bitiminde Sınav Yürütme Komisyonları sınavı uyguladıktan sonra ilgili tutanakları tam olarak doldurup imzalamak, test defterini ve cevap kâğıtlarını ayrı ayrı paketleyip ayrı torbalara koyup mühürleyerek İl Milli Eğitim Müdürlüğü ilgilileri ile işbirliği yaparak en kısa sürede Ankara Beşevler de bulunan Milli Eğitim Bakanlığı

¹⁰⁹⁰ **Milliyet**, S.8135, 17 Temmuz 1970, s.1.

¹⁰⁹¹ **a.y.**, S.7994, 26 Şubat 1970, s.1 ve 11.

¹⁰⁹² **Tebliğler Dergisi**, C.XXXVI, S.1772, 24 Aralık 1973, s.469-472.

Planlama, Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'na posta ile göndermek zorundaydı.¹⁰⁹³

Sınav Yürütme Komisyonları dışında bu komisyonları denetlemekle görevli her ilde, Milli Eğitim Müdürünün başkanlığında, sınavla ilgili Milli Eğitim Müdür yardımcısının, teftiş kurulu şefinin, bir ilköğretim müfettişinin ve bir orta dereceli okul müdürünün katıldığı “İl Sınav Komisyonları Denetleme Kurulu” kurulmuştur. Bu kurulun en temel görevi “Milli Eğitim Bakanlığınca illerde açılacak sınavların ilgili emirler ve bu yönergede belirtilen esaslar uyarınca yürütülmesini ve sınav komisyonlarının kurulup düzenli bir biçimde çalıştırılmasını” sağlamaktı. Bu kurul sınavlardan en az on beş gün önce toplanıp emir ve yönerge esaslarını inceleyerek gerekli tedbirleri alıyordu. Kurul sınavlarla ilgili test ve cevap kâğıdı torbaları il merkezine ulaştığında sadece cevap kâğıtları torbasını açıp kontrol etmekle ve test torbalarını açılmadan muhafaza altına almakla sorumluydu. Ayrıca ihtiyaç halinde sınavın uygulamasından sorumlu Sınav Yürütme Komisyonları, uygulayıcılar ve gözcüler için toplantı ve seminerler düzenleyebilen Kurul sınavlarda orta dereceli okulların salonlarını kullanıyordu, bunların yeterli olmadığı durumlarda ise diğer okulların salonlarını kullanıyordu. Ancak her sınıf ve salonda uygulayıcı olarak orta dereceli okul öğretmenleri bulundurmakla sorumluydu. “Sınavların en iyi şekilde yapılabilmesi için ilin bütün olanaklarından” yararlanan Kurul “Sınav komisyonlarında görevlendirilecek olan sınav komisyonu üyelerinin isimlerini, en geç 2 Nisan 1974 gününe kadar, Milli Eğitim Bakanlığı Planlama - Arattırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'na” bildirmek zorundaydı.¹⁰⁹⁴

1971 yılında ilk kez uygulanan iki basamaklı sınavın benzeri 1974'te belli bir takvime bağlı olarak uygulanmıştır. Buna göre birinci basamak sınavı 9 Nisan 1974 salı günü, saat 09.00'da yapılmış; başarı sağlayan adaylar ikinci basamak sınavına çağırılmıştır. İkinci basamak sınavı ise 1 Temmuz 1974 Pazartesi günü, saat 09.00'da yapılmıştır. Sınavlara girebilmek için başvurma süresi 2 Ocak 1974 sabahı başlamış 30 Ocak 1974 günü akşamı sona ermiştir. Öğrencilerin Sınava Giriş Dilekçesi Formları, Sınava Girme Belgeleri ve Fiş Dilekçeleri ilkokul müdürlüklerince incelenip tasdik edildikten sonra, en geç 4 Şubat 1974 tarihine kadar, bağlı buldukları ilköğretim müdürlüklerine gönderilmek zorundaydılar. Daha sonra üç nüsha olarak doldurulmuş bulunan “Başvuru Listesinin birinci nüshası, 11 Şubat

¹⁰⁹³ a.y., s.471-472.

¹⁰⁹⁴ a.y., s.471.

1974 tarihine kadar Milli Eğitim Bakanlığı Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı'na; ikinci nüshası, yine aynı tarihe kadar, o İlköğretim Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderilmiş; üçüncü nüshası ise listeyi düzenleyen İlköğretim Müdürlüğünde" saklanmıştır. Birinci basamak sınavı Milli Eğitim Bakanlığı Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığı 25 Mayıs 1974 tarihinde, ikinci basamak sınavı ise 1 Ağustos 1974 tarihine kadar açıklamıştır.¹⁰⁹⁵

3.3.1.2. Maarif Kolejlerine Kız ve Gündüzlü Öğrenci Alınması

Maarif Kolejlerinin açıldıkları dönemde tek basamaklı olarak yapılan sınavla sadece paralı yatılı erkek öğrenci almıştır. Bu uygulama yaklaşık on yıl sürmüş ve 1964-1965 eğitim-öğretim yılında ilk kez gündüzlü kız ve erkek öğrenci alınmaya başlanmıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Maarif Kolejlerine gündüzlü kız ve erkek öğrenci alabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık katına müracaat etmiştir. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü gerekçesinde Maarif Kolejlerinin sadece yatılı öğrenci aldığını öğrenci velilerinin Galatasaray Lisesi'ni örnek göstererek çocuklarını gündüzlü kolejlere vermek ile ilgili taleplerinin karşılanmadığını, Maarif Kolejlerinde çalıştırılan yabancı öğretmenlerin aylık ve yolluk masrafları çok fazla olduğu, buna karşılık kolejlerden faydalanan öğrenci sayısı az olduğu belirtilerek "gaye az mevcutlu sınıflarla üstün kalitede bir eğitim sağlamak olmakla beraber yurdun her tarafında orta dereceli okullarımızdaki sınıf ve öğrenci mevcutları ile öğretmen sayıları tetkik edildiğinde kolejlerimizin durumlarının çok farklı ve avantajlı olduğu görülmektedir" denilmiştir. Müdürlük ayrıca 1962 yılında gündüzlü bir öğrenci için yılda ortalama 470.87 TL, yatılı öğrenciler için ise 2069.57 TL masraf yapıldığını ve gündüzlü öğrenci alındığı takdirde, şube sayıları artırılmadan yalnız sınıflardaki öğrenci sayıları biraz artırılarak eğitim hizmetleri bakımından aynı masrafla daha fazla öğrencinin okutulabileceğini, böylece kız öğrencilerin de gündüzlü olarak kolejlere girmelerinin mümkün olacağını ve böylelikle orta dereceli okullarla kolejler arasındaki bariz farkın azalacağını ileri sürerek durumun Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na iletilmesini istemiştir.¹⁰⁹⁶ Yazı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'na Bakanlık Makamı tarafından iletilmiştir.

¹⁰⁹⁵ a.y., s.469-470.

¹⁰⁹⁶ Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1963 Tarih ve 510 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Bakanlık Makamına Yazısı, Akt: Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.314.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1964 tarih ve 510/3587 sayılı yazısına 4 Mayıs 1964 tarih ve 1693 sayılı yazısıyla olumlu cevap vermiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı cevabında “yatılı kontenjan aleyhine olmamak koşuluyla kolejlerimize kız, erkek gündüzlü öğrenci alınmak suretiyle karma olmaları daha etkin bir eğitim ve öğretim ortamı sağlayacağı düşüncesiyle” uygun bulunmuştur. Başkanlık kolejlerin ara sınıflarına değil hazırlık sınıfına öğrenci alınabileceğinin ve gündüzlü öğrencilerden ücret alınamayacağını da belirtmiştir.¹⁰⁹⁷ Bu olumlu görüş üzerine Maarif Kolejlerine 1964-1965 eğitim-öğretim yılında itibaren gündüzlü kız ve erkek öğrenci alınmaya başlanmıştır. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün gerekçeleri Maarif Kolejlerinin kuruluş ruhu ile çelişmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini kurarken bu okulların seçilmiş öğrencilere yabancı dilde kaliteli eğitim verecek yatılı okullara olarak tasarlamıştı. Bakanlık bu dönemde bu amacına ulaşabilmek için hem madden hem de manen büyük emek harcamıştır. Ancak 1963 yılındaki yukarıda ki teklifle Milli Eğitim Bakanlığının bu gayesinden uzaklaşmaya başladığını görülmektedir.

İlk zamanlardan farklı olarak Maarif Kolejleri imtihanı tek basamaklı değil ve iki basamaklı olarak yapılmıştır. Kolejlerin açıldıkları 1955 yılındaki istisnalar dışında Maarif Kolejleri imtihanına sadece o yıl ilkokulu bitirecek düzeyde olan öğrenciler başvuruda bulunabilmişlerdir. Maarif Kolejleri açıldıkları tarihten kapandıkları tarihe kadar yatılı olarak aldığı öğrencilerin pansiyon ücretlerini 2005 sayılı Pansiyon Kanunu hükümlerine uygun olarak üç taksitle almış, gündüzlü öğrencilerden¹⁰⁹⁸ ve parasız yatılı olarak alınan öğrencilerden de ücret alınmamıştır.¹⁰⁹⁹ Ayrıca yabancı dille öğretim yapan okulların hazırlık sınıfındaki öğrenciler paralı yatılı sınavlarına başvuruda bulunamıyorlardı.¹¹⁰⁰

İbrahim Emiroğlu'na göre Test ve Araştırma Bürosu'nu sorumluluğunda ve okul bünyelerinde yapılan sınavların objektif koşullarda ve titizlikle uygulandığı ve merkezi sisteme geçmeden önce 21 yıldan fazla yapılan uygulamada herhangi bir usulsüzlüğe rastlanmadığını belirtmiştir. Emiroğlu, Diyarbakır Maarif Koleji Müdürlüğü'nün giriş sınavlarındaki başarısızlığı azaltmak için bir de adayların sözlü sınava alınması yönündeki teklifi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilmediği

¹⁰⁹⁷ Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığının 4 Mayıs 1964 Tarih ve 1693 Sayılı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne yazısı Akt: Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.313.

¹⁰⁹⁸ **Tebliğler Dergisi**, C. XXXVI, S.1772, 24 Aralık 1973, s.471.

¹⁰⁹⁹ **a.y.**, C.XXXIII, S.1634, 7 Aralık 1970, s.412.

¹¹⁰⁰ **a.y.**, s.411.

ve başarı sınavının sıralama sınavına dönüştürülerek bu eleştirilerin önlemeye çalışıldığı dile getirmiştir.¹¹⁰¹

3.3.2. Öğrenci Kayıt İşlemleri

Kayıt hakkı kazanan öğrenci velileri okul yönetimine çocuklarının kaydı için şu belgeler ile başvuruda bulunuyorlardı; çiçek aşısı yaptırdığına dair rapor ve sağlık raporu, nüfus cüzdanı aslı, ilkokul diplomasının aslı, 8 adet (4,5x6) fotoğraf (baş açık ve ön cepheden çekilmiş), posta pulu ve üzerinde veli adresi yazılı 6 adet zarf ile okul tarafından kayıt sırasında öğrenci velisine verilen veli beyannamesi.¹¹⁰² Şehir dışında gelen öğrenciler Kolejin bulunduğu şehirde yaşayan ve sorumluluğu kabul eden bir kişi tarafında kaydedilebiliyordu. Aylık geliri 60 TL'nin altında olan memurların çocuklarına % 10 indirim uygulanıyordu. Eğer koleje kaydolan öğrencinin kardeşi veya kardeşleri resmi pansiyonda kalıyorsa kardeşlerin birincisinden tam ücret alınıyor, ikincisine % 15 ve üçüncüsüne ise % 25 indirim uygulanmıştır.¹¹⁰³

Kayıt hakkı kazanan her öğrenci için “Öğrencilerin Sosyal, Sağlık ve Sağlık Durumlarını İnceleme ve Kayıt Dosyası” adlı ile ayrı ayrı öğrenci dosyası tutulmuştur. Bu dosyanın dış kapağında öğrencinin numarası ile adı-soyadı yazılıyordu. Öğrencinin kolejde öğrenim gördüğü hazırlık, ortaokul ve lise dâhil yedi yıllık süreçteki bilgileri yer almıştır. Öğrencinin okula ilk kaydı sırasında ve lise başlangıcında çekilmiş bir fotoğrafı birinci sayfaya yapıştırılmıştır. İkinci sayfada öğrencinin nüfus cüzdanı sureti, üçüncü sayfada öğrencinin velisinin ismi, ailesinin hayatta olup olmadığı, iş ve adresi ile aile durumu hakkında bilgiler, dördüncü sayfada öğrencinin okula kayıt ve ayrılışı ile ilgili bilgiler, beşinci sayfada öğrencinin sınıf geçme durumuna ait bilgiler, altıncı sayfada öğrencinin sağlık ve aidatlarına ait bilgiler, yedinci sayfada öğrencinin aldığı cezalar, sekizinci sayfada öğrencinin aldığı mükâfatlar, dokuzuncu sayfada öğrencinin sağlık durumu, onuncu sayfada öğrencinin hastalık ve aşıları ile ilgili bilgiler, on birinci sayfada öğrencinin yıllara göre boy ve kilosu ile ilgili bilgiler, on ikinci sayfada yaşa göre ağırlık ve boy ölçüleri, on üçüncü sayfada ağırlık ve ortalama boy ile ilgili bilgiler, on dördüncü

¹¹⁰¹ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.305.

¹¹⁰² KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü Tarafından 1956 Yılında Yayımlanan Kayıt Evrakları.

¹¹⁰³ KMKA, **a.y.**

sayfada öğrencinin genel sağlık durumu ve okulun aldığı tedbirler, on beşinci sayfada öğrencinin aile durumu, on altıncı ve on yedinci sayfalarda öğrencinin karakter özellikleri ve yeteneklerine ait bilgiler, on sekizinci ve on dokuzuncu sayfalarda sınıf öğretmenin öğrenci hakkında notu yer almıştır.¹¹⁰⁴

Görüldüğü gibi okul yönetimleri öğrencilerle ilgili oldukça detaylı dosyalar tutmuşlardır. Tutulan dosyaları öğrencilerin öğrencilik hayatları boyunca göstermiş oldukları değişiklikleri görmek mümkündür. Öğrenci daha okula başlamadan önce öğrenci ile ilgili mümkün olan tüm detaylar not alınmıştır. Böylelikle okul yönetimleri öğrencilerin kısa sürede okula intibaklarını sağlamaya çalışmasının yanında öğrenciyi de tanıma fırsatı elde etmiştir. Öğrenci hakkında bu detaylı çalışmaların yapılması öğrencinin gelişim seyrinin takibi açısından da oldukça önem arz etmektedir. Yine okul yönetimlerinin öğrenci velileri ile iletişim halinde oldukları ve mümkün olduğu kadarıyla velilere öğrencileri ile ilgili önemli durum ve gelişmelerin bilgisinin verildiğini görmekteyiz. Okul yönetimlerinin bu yaklaşımı öğrenci, okul ve veli üçgeni içerisinde başarıyı olumlu yönden destekleyen bir unsur olmuştur. Ayrıca okul yönetimleri öğrencilerin disiplini bozucu davranışlarını resmi yazı ile velilerine bildirmişlerdir.¹¹⁰⁵

Ayrıca öğrenci için bir kayıt beyannamesi doldurulmuştur. Bu beyannamede öğrencinin adı-soyadı, sınıfı, numarası ile doğduğu yer ve tarih yer alıyordu. Beyannamede ayrıca öğrencinin anne, baba ve velisinin adı, soyadı, velinin yakınlık derecesi, işi ve iş adresi, ev adresi, telefon numarası, aylık geliri, oturdukları evin kira olup olmadığı, çocukların sayısı ile cinsiyetleri, ailede anne, baba ve kardeşler arasında üveylilik olup olmadığına dair bilgiler yer almıştır. Ayrıca veliler imzaladıkları beyannamede öğrencileriyle ilgili çeşitli sorulara cevap vermişlerdir. Veliler öğrencileriyle ilgili onların çalışma zevkini alıp almadıkları, en çok başarı gösterdiği şeylerin neler olduğu, çocuklarına ayda verdikleri para miktarını, çocuklarının tutumlu mu yoksa müsrif mi olduğunu, çocuğun genel yapısının (yaramaz korkak, neşeli, çekingen vb.) nasıl olduğunu, büyük ve küçüklere karşı saygı ve sevgi derecesini, kendine güveni ile sorumluluk duygusunu nasıl olduğunu ve okul tarafından çocukları tanıyınca kadar üzerinde dikkatle durulması gereken

¹¹⁰⁴ DMKA, Öğrencilerin Sosyal, Sağlık ve Sağlık Durumlarını İnceleme ve Kayıt Dosyası, İstanbul, 1957, Maarif Basımevi.

¹¹⁰⁵ DMKA, Diyarbakır Kolejinin 14 Mayıs 1963 Tarih ve 510.285 Sayılı Bir Öğrenci Velisine Gönderdiği Yazı (Özel bilgi ihtiva ettiği için bu öğrencinin ve velisinin adı ile soyadı belirtilmemiştir.)

bir şey olup olmadığına dair bilgiler veriyorlardı. Okul yönetimi ayrıca velilere “çocuğa dışarıdan gelen mektupların kontrolüne müsaade eder misiniz” şeklinde bir soru yöneltmişlerdir.¹¹⁰⁶

Okula kaydı gerçekleştirilen öğrencinin vermiş olduğu belgelerin doğruluklarının kontrol edildiğini yazışmalardan anlaşılmaktadır. Diyarbakır Koleji Müdür Vekili Necdet Sezginer 13 Ekim 1958 tarihinde Van Atatürk İlkokulu Başöğretmenliği’ne gönderdiği ve öğrencinin fotoğrafının da yapışık olduğu bir yazıda, Atatürk İlkokulu diplomasına sahip olan kaydettikleri bir öğrenci ile ilgili diplomasındaki bilgilerin doğru olup olmadığını sormuş ve eğer bilgiler doğru ise fotoğrafın mühürlenmesini ve öğrenciye artık öğrenim belgesi verilmemesini istemiştir. Atatürk İlkokulu Başöğretmeni Kerim Tuncer de bilgilerin doğru olduğunu ilgili yazıya mühür basarak ve imza atarak onayladıktan sonra Diyarbakır Koleji Müdürlüğü’ne geri göndermiştir.¹¹⁰⁷

Maarif Kolejlerine yeni kaydolun hazırlık sınıf öğrencileri dışındaki diğer öğrencilerde her yıl kayıt yenilemek zorundaydı. Öğrencilerin kaydı yenilenirken öğrencinin dosyasındaki eksiklikleri tamamlaması ve velisiyle birlikte okula gelmesi gerekiyordu. Kaydını yenilemeyen öğrencilerin kaydı siliniyordu. Kaydın yenilenmesi için birinci taksitin yatırılmış olması gerekiyordu. Ders yılı içinde öğrenci yatılıdan gündüzlü statüsüne geçemiyordu. Ancak yatılı öğrenci kontenjanında fazla yatılı öğrenci kaydolursa, lise son sınıflardan başlamak üzere durumları uygun olanlar gündüzlüye ayrılıyordu. Hazırlık ve ara sınıf öğrencileri yalnızca sağlık nedenleriyle yıl içinde gündüzlü olabiliyorlardı.¹¹⁰⁸

Öğrenciler velileri ders kitapların ücretini ödemek ve öğrencilerin okula verebilecekleri zarara karşılık depozitoyu ödemek zorundaydılar. Depozito genellikle öğrenci kaydı için ödenen yıllık ücretin % 4,5 oranındaydı. Her öğrenci velisi ayrıca okul koruma derneğine üye olmak zorundaydı ve üyeliğin yıllık ücreti genellikle öğrenci kaydı için ödenen yıllık ücretin % 11 oranındaydı. Veliler öğrencilerinin kaydını yenilerken çocuğunun okula ne zaman döneceği kesinlikle belirtilmek zorundaydı. Öğrencisi ortaokul I, ortaokul II, lise I ve lise II sınıflarına geçen öğrenci velileri çocuklarının Din derslerine girip girmeyecekleri ilgili formu doldurarak belirtmek zorundaydılar. Lise birinci sınıfa geçen öğrenciler, Resim, Müzik,

¹¹⁰⁶ DMKA, Bir Öğrenci Hakkında Tutulan Kayıt Beyannamesi.

¹¹⁰⁷ DMKA, Diyarbakır Kolejinin 13 Ekim 1958 Tarih ve 510.337 Sayılı Van Atatürk İlkokulu Başöğretmenliği’ne Yazısı.

¹¹⁰⁸ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.59-62.

Fransızca ve Almanca derslerinden birini seçmek zorundadırlar. Bu yüzden öğrenci velileri çocuklarıyla istişare ederek hangi dersleri seçeceklerini belirlemek zorundaydılar. Lise ikinci sınıfa geçmiş öğrenciler de Fen ve Edebiyat şubelerinden birisini seçmek zorundaydılar. Bunun için öğrenci velileri çocuklarıyla istişare ederek hangi alanı seçeceklerini belirtmek zorundaydılar. Çocuğu gündüzlü öğrenci olarak okuyan öğrenci velileri çocuklarının tabldottan yararlanması istiyorlarsa ay sonlarında isteklerini okul yönetimine bildirmek ve yemek için ayrıca ücret ödemek zorundaydılar.¹¹⁰⁹

Maarif Kolejlerinden mezun olan öğrencilere Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti Devlet Ortaokul Diploması verilmiştir. Öğrenciler kendi kolejlerinde lise kısmını okumaya devam edeceklerse bu diplomayı kolej müdürlüklerine tekrar geri veriyorlardı. Lise kısmını başarı ile bitirenlere de lise diploması verilmiştir.

3.3.3. Öğrenci Nakilleri

Açıldıkları dönemde 6 olan Maarif Koleji sayısı sonraki yıllarda açılan yeni kolejlerle birlikte 10'a kadar yükselmiştir. Bu okullarda Türkiye'deki öğrencilerin çok azı öğrenim görebiliyordu. Dolayısıyla bu okullara nakil yapmak da oldukça zordu. Maarif Kolejlerine Türkçe eğitim yapan ortaöğretim kurumlarından geçiş ve nakil zaten yoktu. Bu okullar kendi türlerindeki okullardan ve/veya yabancı bir ülkede eğitim gördükten sonra yurda dönen öğrencileri nakil yoluyla kabul etmişlerdir.

Kolejlerin açıldığı ilk dönemlerde bu nakillerin ne şekilde olacağı net olmadığı için bazı öğrenci velileri bu durumdan faydalanmıştır. Bilindiği üzere Maarif Kolejlerine öğrenci seçimini her kolej kendi bünyesinde yapıyordu. Diyarbakır ve İzmir Bornova Maarif Kolejlerinde uzun süre müdürlük yapmış olan İbrahim Emiroğlu'na göre “büyük kentlerdeki aileler, çocuklarını çevre olanakları kısıtlı olan kentlerde sınava sokmakta ve daha sonra oturduktan kentlerdeki okula nakletmekteydiler” ve “bu durum özel okul öğrenci nakillerinde de görülmekte ve sınırlı olanakları bulunan çocukların hakları çiğnenmekteydi.”¹¹¹⁰ Bunu önlemek için, her okulun kendi bünyesinde yaptığı sınava sadece çevre çocuklarının alınmasıyla ilgili öneri ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından “kolejlere ait kayıt ve

¹¹⁰⁹ a.y., s.59-62.

¹¹¹⁰ Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.285.

kabul koşullarında, öğrencilerin sadece bir bölgede sınava girilmesi koşulu açıklanmamış olmasına binaen, bu hususun önüne geçilemeyeceği gibi, öğrencilere uygulanan testlerin hazırlanışı da böyle bir önlemin alınmasını gerektirmeyecek şekilde olduğundan” uygun görülmemiştir.¹¹¹¹

2 Kasım 1970 tarihli Tebliğler Dergisi’nde yayımlanan Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Okullara Ait Özel Yönetmeliği ile Maarif Kolejlerine nakillerin ne şekilde yapılacağı netliğe kavuşturulmuştur. Maarif Kolejlerinin kendi aralarında nakiller olduğu gibi özel Türk ve yabancı okullardan Maarif Kolejlerine öğrenci nakilleri de olmuştur. Maarif Kolejlerinin kendi aralarında nakiller belli şartlara göre yapılmıştır. Buna göre; öğrencinin öğrenimi ile yükümlü bulunan kimsenin iş ve görev nakli ile öğrencinin naklini istediği şehirde devamlı olarak oturması söz konusu olduğunda bu kişiler nakil sebeplerini bildirir resmi belgesini bir dilekçeye ekleyerek okul müdürlüğüne başvuruyordu. Bu başvuru sonrasında okul müdürü bu nakil müracaatı hakkındaki görüşünü, bir yazı ile öğrencinin nakledilmek istediği okul müdürlüğüne ilgili belgeleri ekleyerek bildirmiştir. Eğer nakil yapılmak istenilen okul müdürlüğünden de olumlu yazı gelirse, nakil işlemi yapılmıştır.¹¹¹²

Velilerin nakil isteği her zaman iş, atama veya ikametgâh değişikliği gibi sebeplerden dolayı olmamıştır. Bazen nakil işlemleri öğrencinin yaşadığı sağlık problemleri nedeniyle de olabilmıştır. Bu tarz durumlarda öğrenci velilerinin yaptıkları işlemlerde değişiklik göstermiştir. Önce veli Maarif Koleji Müdürlüğü’ne başvuruda bulunmuştur. Bu başvuru üzerine okul müdürü öğrenciyi okul doktoruna sevk etmiştir. Okul doktorun gerekli görmesi halinde öğrenci okul müdürlüğünce resmi ve tam teşekküllü bir hastaneye sevk edilmiştir. Öğrenci buradan alacağı, sağlık kurulu raporu ile gideceği okulun kontenjanı müsait olduğu takdirde nakledilmiştir.¹¹¹³

Maarif Kolejleri yatılı olduğundan dolayı bir okuldan başka bir okula nakledilen öğrenciler yatılı olarak kabul edilmişlerdir. Ancak, gündüzlü kontenjanı müsait olan kolejler nakil olarak gelen öğrencileri gündüzlü öğrenci olarak da alabiliyorlardı.¹¹¹⁴ Maarif Kolejlerinde hazırlık sınıflarında okuyan öğrenciler nakli

¹¹¹¹ Talim ve Terbiye Başkanlığı 10 Kasım 1955 Tarih ve 420,25 Sayılı Yazısı Akt: Emiroğlu, **Anadolu Liseleri**, s.285 ve 292.

¹¹¹² **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹¹¹³ **a.y.**, s.371.

¹¹¹⁴ **a.y.**, s.371.

için başvuruda bulunamıyorlardı. Ancak Maarif Koleji öğrencilerinden sağlık durumları sebebiyle nakil isteğinde bulunanlar okul doktorunun gerekli görmesi üzerine, öğrenci okul müdürlüğüne resmi ve tam teşekküllü bir hastaneye sevk ediliyordu. Öğrenci buradan aldığı sağlık kurulu raporu kolej müdürlüğü aracılığıyla gitmek istedikleri okula gönderiliyordu. Bu rapora ek olarak öğrencinin giriş sınavından aldığı puanda gitmek isteği kolej müdürlüğüne bildiriliyordu. Nakil yapılacak okulda, yeni alınacak öğrenci kayıtları bittikten sonra okulun kontenjanı dolmamış ise nakil istediğinde bulunan öğrenciler arasında puan üstünlüğüne göre öğrenci nakli yapılıyordu. Bu tür durumlarda kız öğrenciler ise gündüzlü öğrenci olarak kabul edilmişlerdir.¹¹¹⁵

Özel Türk ve yabancı okullardan Maarif Kolejlere öğrenci nakilleri de çeşitli şartlara bağlanmıştır. Maarif Kolejlerinin ara sınıflarına İngilizce-Türkçe eğitim yapmak şartıyla özel Türk ve yabancı okullarından öğrenciler kabul edilmişlerdir. Bu tür okullardan Maarif Kolejlerinden olduğu gibi nakil başvuruları 1 Temmuz - 31 Ağustos tarihleri arasında kabul ediliyordu.¹¹¹⁶ Ancak öğrenci velileri bazen idari işlem, bürokratik gecikmeler, tayinlerinin geç çıkması gibi sebeplerden kolejlere ilgili tarihlerde başvuramamaları sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü 25 Eylül 1971 tarihinde Maarif Kolejlere gönderdiği yazıda “meşru ve makul sebeplere dayanan bazı tayin gecikmeleri gibi belli hallerde ilgili öğrenciler, yönetmelikteki diğer bütün kayıt-kabul şartlarını taşıdıkları takdirde bu gibi gecikmelerin, yukarıda da açıklandığı şekilde posta gecikmesi veya zarurî bir gecikme olarak dikkate alınarak gerekli işlemin yapılmasında ve özel ve yabancı okullardan gelenlerin yönetmeliğin 16. maddesi uyarınca seviye imtihanına tabi tutulmasında bir sakınca görülmemektedir” denilerek kaydedilmelerini istemiştir.¹¹¹⁷ Yani Orta Öğretim Genel Müdürlüğü zorunlu hallerde yönetmeliğe aykırı davranılmasını istemiştir.

Yabancı bir ülkede en az bir öğretim yılı öğrenim gördükten sonra yurda dönen öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığına başvuruda bulunuyorlardı. Bakanlık bunları gösterdikleri belgelere göre uygun sınıfa yerleştiriyordu. Bu durumdaki öğrencilerden “ders yılı içinde gelenlerin başvuru ve kabulleri kadro uygunsa ikinci kanaat dönemi başından itibaren 15 gün sonraya kadar” yapılıyordu, devam

¹¹¹⁵ a.y., s.371.

¹¹¹⁶ a.y., s.371.

¹¹¹⁷ Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 25 Eylül 1971 Tarih ve 510-28644 Sayılı Kolej Müdürlükleri'ne Yazısı Akt: Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.84-85.

durumları okula kabul edildikleri tarihten itibaren hesap ediliyordu ve “sınıf geçme durumları ikinci kanaat döneminde alacakları tek kanaat notuyla saptanıyordu.”¹¹¹⁸ Bu tür öğrencilerin sınavız bir şekilde alındığını dile getiren Diyarbakır ve İzmir Maarif Kolejlerinde müdürlük yapan İbrahim Emiroğlu bu öğrencilerin “genellikle yabancı dilden ilk zamanlarda güçlük çekmedikleri halde, bir süre sonra yabancı dilin gramer kısmından ve kültür ve özellikle Fen derslerinden güçlükle” karşılaştıklarını ve öğrenci velileri tarafından bu durum zorlukla kabul edildiğini dile getirmiştir. Emiroğlu ayrıca Maarif Kolejlerine kabul edilen öğrenciler basamaklı sınavlardan geçmiş, normalin üstünde zeki olan çocuklar iken yurt dışından gelenlerin zekâ ve yetenek yönünden bir testten geçmeden sadece o zamanki İngilizce bilgilerine göre işlem yapıldığını ve bu öğrencilerin okuldaki başarıları hakkında okul yöneticilerinin iyimserliğe kapıldıklarını ifade ile “bu öğrencilerin genellikle kolejdeki başarılarının düşük olduğu eldeki kayıtlardan” anlaşıldığını dile getirmiştir.¹¹¹⁹

Ders yılı içinde Maarif Kolejleri bu tür okullardan naklen öğrenci almamıştır. Özel Türk ve yabancı okulların yaz döneminde sınıflarını geçmiş ve davranış notu kırılmamış olan öğrencilerden kolej müdürlerinin uygun bulacağı sayıda gündüzlü ve yatılı öğrenci alınıyordu. Ayrıca Maarif Kolejlerinin kendi aralarında uygulamış oldukları tüm nakil hükümlere tabii olan özel Türk ve yabancı okulların öğrencileri hazırlık sınıflarında nakil için başvuruda bulunamıyorlardı. Özel Türk ve yabancı okullardan “nakil şartlarını taşıyan ve zamanında müracaatlarını yapan öğrenciler okulun alabileceği öğrenci sayısından çok olduğu takdirde” kolej müdürlükleri bu öğrenciler arasında yabancı dil ve o dille okutulmakta olan derslerden yazılı bir seçme sınavı yapabiliyorlardı.¹¹²⁰

Maarif Kolejlerinden ayrılarak bütün derslerin Türkçe okutulduğu okullara kaydolan öğrenciler, geldikleri veya benzeri okullara bir daha dönemiyorlardı.¹¹²¹ Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıfında kalan öğrencilerin Türkçe eğitim-öğretim yapan okullara nakilleri yapılmıştır. İngilizce dersinde kalıpta Maarif Kolejleri ile ilişkisi kesilip Türkçe eğitim-öğretim yapan okullara nakil olan öğrencilerle ilgili olarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 27 Şubat 1958 tarihinde 57 nolu kararını almıştır. Bu karara göre “daha geniş bir müfredatı tahakkuk ettirebilmek üzere

¹¹¹⁸ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.10-11.

¹¹¹⁹ **a.y.**, s.11.

¹¹²⁰ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.371.

¹¹²¹ **a.y.**, s.371.

yabancı dilbilgisine daha çok zaman ayıran ve Fen derslerini de aynı dille tedris eden okullarımızda, yabancı dilbilgisinden sınıfta kalma durumuna düşen öğrencilerden bütün dersleri Türkçe okutan okullara nakledilenlerin, sınıfta kalmalarına sebep olan yabancı dilden, bu okullar müfredatına ve seviyesine göre” yeniden sınava alınmaları ve bu sınav sonucuna göre durumlarına karar verilmiştir.¹¹²² Ancak okulların bu konuda tereddütte kalmaları sebebiyle İl Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından okullara yazı gönderilmiştir. Bu yazı ile İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın ilgili maddesinin yürürlükte olduğunu hatırlatarak bu durumdaki öğrencilerin yabancı dille eğitim yapan okullara dönemeyecekleri ve “yabancı dilden ve varsa farklı derslerden imtihan edilerek başardığı takdirde bir üst sınıfa devam”¹¹²³ edebilecekleri belirtilmiştir.

Maarif Kolejlerinde okuyup İngilizce ve diğer derslerden kalıp sınıfta kalma duruma düşen öğrencilerle ilgili olarak 19 Kasım 1973 tarih ve 515 sayılı kararı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı karar almıştır. Karar göre bu durumdaki öğrencilerden Türkçe eğitim-öğretim yapan okullara nakledildiklerinde İngilizce dersinde okulun seviyesine uygun sınav yapıyordu ve öğrencinin kaldığı diğer derslerden de “Lise ve Ortaokullar Yönetmeliğinin 95. maddesi (g) fıkrasının 4. bendinde, bütünlemeli öğrenciler için konulan hükmün bu gibi öğrenciler hakkında da uygulanması, kaydıyla sınıfta kalmalarına sebep olan diğer dersten sorumlu olarak bir üst sınıfa devam etmeleri” kararlaştırmıştır.¹¹²⁴

Bütün dersleri Türkçe okutan resmi bir okula nakledilen öğrenciler için belli işlemler yapıyordu. Öğrenciler belli tarihlerde nakil talebinde bulunabiliyorlardı. Eğer nakil talebi birinci kanaat döneminin bitimine 20 gün kala veya daha sonra yapıyorsa öğrencinin o dönem ait kanaat notlarının yer aldığı tasdiknamesine veriliyordu. Fakat kanaat döneminin bitimine 20 günden az varsa öğrencinin tasdiknamesine o dönem içinde aldığı sözlü, yazılı yoklama ve ödev notlarının yer aldığı tasdikname veriliyordu. Öğrencinin nakledildiği okul bu notları da göz önüne alarak öğrencinin kanaat notunu veriyordu. İkinci dönem nakil istekleri ise okulların açılışından sonra on beş içinde yapılması gerekiyordu. Bu tarihten itibaren nakiller yapılmıyordu. Nakil olan öğrenci daha önce okuduğu okulda okutulmayan ama yeni geldiği okulda okutulan dersleri almak zorundaydı ve bu derslerden ikinci kanaat

¹¹²² a.y., C.XXI, S.999, 17 Mart 1958, s.39.

¹¹²³ KMKA, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 15 Eylül 1968 tarih ve 531/157 Sayılı Okul Müdürlüklerine Gönderdiği Yazı.

¹¹²⁴ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXVI, S.1769, 3 Aralık 1973, s.444.

döneminde aldığı tek kanaat notu ile sınıf geçiyorlardı. Öğrenci geldiği okulda bütünlemeye kaldığı derslerden gittiği okulda eğer okutulmuyorsa o dersten muaf oluyordu. Ancak öğrenci bu derslerin yerine farklı derslerden sınava girmek zorundaydı. Öğrenci geldiği okulda sınıfta kalmışsa nakil olarak geldiği okulda da sınıfta kalmış kabul ediliyordu.¹¹²⁵

3.4. Öğrencilerin Yurtdışına Gönderilmeleri ve Yurtdışından Gelen Türk Öğrencilerin Maarif Kolejlerine Kabulleri

Maarif Kolejlerinde okuyan öğrenciler çeşitli kuruluşların sağladıkları burs imkânlarından yararlanmışlardır. Maarif Koleji öğrencilerinin yararlandıkları bursların başında American Field Service (AFS) Bursu geliyordu. Adayların seçim süreci oldukça dikkatli yapılmıştır. Türk-Amerikan Field Servisi önce Milli Eğitim Bakanlığı yoluyla okullara bursların içeriği ve seçim takvimi göndermiştir. Okullara ayrıca öğrencilerin burslar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları için afişler gönderilmiştir. Daha sonra istekli öğrenciler dilekçe ile okul idarelerine müracaat etmişlerdir. Okullarda okul müdürü başkanlığında İngilizce öğretmenleri ve diğer öğretmenlerden bir komisyon oluşturulmuştur. Bu komisyon istekli öğrenciler arasından en fazla 20 öğrencinin isim ve doğum tarihlerini Millî Eğitim Bakanlığı'na ve Türk Amerikan Field Servis Derneği'ne gönderiyordu. Dernek listeleri aldıktan sonra aday öğrencilerle teker teker özel görüşmeler yapmak üzere okullara seçim heyetlerini göndermiştir. Bu seçim heyetleri bir başkan ve en az iki üyeden oluşuyordu. Seçim heyetleri okul müdürlüklerine kesin olarak hangi tarihte okulda olacaklarını önceden bildirilmiştir. Böylece öğrencilerin mülakat öncesi hazır olmaları sağlanıyordu. İşlerin planlanması için seçim heyetleri ile okullarda görevli bir kişi sürekli iletişim halinde olmuşlardır. Seçim heyetleri öğrencilerle özel görüşmeler yaptıktan ve okul idaresi ile temasını tamamladıktan sonra uygun gördüğü öğrencilere başvuru evraklarını veriyordu. Seçim heyeti başvuru için uygun gördüğü öğrencilerin evlerine de ayrıca ziyarette bulunmuştur. Türk-Amerikan Field Servis Derneği başvuruda bulunanlar arasında tekrar bir seçim yaparak New York'taki Genel Merkezlerine gönderiyordu. Nihai seçimi bu merkez yapmıştır.¹¹²⁶

¹¹²⁵ Resmi Gazete, S.13481, 27 Nisan 1970, s.1-2.

¹¹²⁶ KMKA, Türk Amerikan Field Servis Derneği'nin 3 Kasım 1961 Tarih ve GEN 326/465 Sayılı Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı, s.1-2.

Türk-Amerikan Field Servis Derneği, American Field Service (AFS) Burslarını “gençlik arasında milletlerarası anlayış ve dostluğu geliştiren bir kültür hizmeti”¹¹²⁷ olarak tanımlamıştır. Bu burs lise öğrencilerine Amerikan liselerinde bir yıl müddetle okuma imkânı sağlarken gençlerin, birbirleriyle tanışmalarını, anlaşmalarını, adetlerine karşılıklı saygı göstermeyi öğrenmelerini amaçlıyorlardı. American Field Service Bursları Amerika’da ki yemek, yurt, öğrenim, seyahat ve sihhî bakım sağlık harcamalarını ve Amerika’ya gidiş-dönüş yol masraflarını içeriyordu.¹¹²⁸

American Field Service aracılığıyla ABD’ye gönderilen lise öğrencilerinin Amerika’daki öğrenimlerinin değerlendirilmesi, okudukları derslerin Türk liselerinde görülen derslerle mukayese edilerek yapılmıştır. Öğrenci Türkiye’de hangi alanda okuyorsa Amerika’da benzer dersler alması gerekiyordu. American Field Service Bursları için adaylarda aranan bazı şartlar oldukça düşündürücüdür. Burs adaylarının Türk olması, 15-17 yaşlarında olması, sınıfını geçmiş olması, sağlıklı olması ve bedeninde herhangi bir kusurun olmaması gerekiyordu. Yeterli düzeyde İngilizce bilmeleri istenilen adayların “Türkiye’yi her yerde ve her zaman laikiyle temsil edebilecek bir karakter ve şahsiyete sahip” olması gerekiyordu. Bu şahsiyet ve karakter ayrıntılandırılarak öğrencinin vatansever, idealist, olgun, ciddi, ağırbaşlı, intibak ve liderlik kabiliyetine sahip, sorumluluk hissi taşıyan, neşeli, sempatik, dinamik ve girgin, zeki, nazik, kültürlü, uyanık ve ileri fikirli ve topluluk karşısında serbestçe konuşabilir olması bekleniliyordu.¹¹²⁹

1960-1961 eğitim-öğretim yılında Kadıköy Maarif Kolejinde American Field Service Bursları için 87 öğrenci arasında 10 aday öğrenci belirlenmiştir. Ancak okul yeni kurulmuş olduğu için bu 10 aday öğrenciden sadece birisinin yaşı şartlara uygundu. Kolej Müdürlüğü okulun neden uygun yaşta aday gösteremediğini açıklayarak Milli Eğitim Bakanlığına bildirmiştir.¹¹³⁰ Okulun 1955-1956 yılında açıldığını göz önüne alındığında bu dönemde uygun yaşta yeterli adayın olmadığı söylenebilir.

¹¹²⁷ KMKA, a.y., s.3.

¹¹²⁸ KMKA, a.y., s.3

¹¹²⁹ KMKA, a.y., s.3.

¹¹³⁰ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü’nün 1959 Yılı ve 360.1013 Sayılı Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Müdürlüğü’ne Yazısı.

1962-1963 eğitim-öğretim yılı American Field Service Bursları için Türk-Amerikan Field Servis Derneği 44 ilde 91 okulda seçim yapmıştır.¹¹³¹ Bu burs için Kadıköy Maarif Koleji kurduğu komisyon aracılığıyla seçtiği 20 adayın ismini ve doğum tarihlerini 06 Kasım 1961'de Türk-Amerikan Field Servis Derneği'ne göndermiştir.¹¹³² Milli Eğitim Bakanlığı okullara gönderdiği yazıda 1963-1964 eğitim-öğretim yılı American Field Service Bursları için seçilecek aday öğrencilerin genel şartları taşımasının yanında İngilizce bilgisinin iyi olmasını, öğrencinin üstün başarılı, Türkiye'yi her bakımdan temsil edebilecek meziyet ve özelliklere olmasını istemiştir.¹¹³³

1963 yılında İzmir Maarif Kolejinden 7 öğrenci American Field Service (AFS) bursu ile Amerika Birleşik Devletleri'ne giderken¹¹³⁴ 1 öğrenci The Camp Rising Sun yarışmasını kazanmıştır. 1965-1966 yılında 4, 1966-1967 yılında 4 öğrenci bu burs ile ABD'ye gitmiştir.¹¹³⁵ 1967 yılında Eskişehir Maarif Kolejinden 3 öğrenci AFS bursu ile Amerika'ya gitmiştir.¹¹³⁶ 1 öğrenci ise The Camp Rising Sun yarışmasını kazanarak gitmiştir. Bu kamp için 1965 yılından itibaren Türkiye'de yarışma düzenliyordu ve yılda sadece Türkiye'den 1 öğrenci kabul ediyordu.¹¹³⁷ Bu burs kapsamında sadece Türkiye'den ABD'ye öğrenci gitmemiş, ABD'de Türkiye'ye yaza aylarında öğrenci gelmiştir. ABD'li öğrenciler Türk ailelerinin yanlarında misafir edilmişlerdir.¹¹³⁸ American Field Service (AFS) bursu 1970 yılına kadar devam etmiştir. 1960-1961 eğitim-öğretim yılında Konya Maarif Kolejinden, 1961-1962 eğitim-öğretim yılında 3, 1962-1963 eğitim-öğretim yılında ise 2 öğrenci AFS bursu ile Amerika'ya gitmiştir.¹¹³⁹

American Field Service (AFS) bursu ile yurtdışına giden öğrenciler dışında öğrencilerin bir kısmı ise Turkish American Associations tarafından düzenlenen kamplara katılmışlardır. 1962 yılında İzmir Maarif Kolejinden birkaç öğrenci bu

¹¹³¹ KMKA, Türk Amerikan Field Servis Derneği'nin 3 Kasım 1961 Tarih ve GEN 326/465 Sayılı Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı, s.3.

¹¹³² KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 6 Kasım 1961 Tarih ve 360-1048 Sayılı Türk Amerikan Field Servis Derneği'ne Yazısı.

¹¹³³ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Genel Müdürlüğü'nün 26 Ekim 1962 Tarih ve 360/A.F.D./63-1 Sayılı Yazısı.

¹¹³⁴ **Paradise 1961-1962: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹³⁵ **a.y.**, s.y.

¹¹³⁶ Tartanoğlu, **a.g.e.**, s.122.

¹¹³⁷ **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir 1967, s.94.

¹¹³⁸ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 12 Nisan 1960 Tarih ve 360.345 Sayılı American Field Service Türkiye Genel Sekreterliği'ne Yazısı.

¹¹³⁹ **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir, 1967, s. 93.

kuruluş tarafından Gemlik'te düzenlenen kampa katılmışlardır.¹¹⁴⁰ Kadıköy Maarif Kolejinden 5 öğrenci World Friendship Federation tarafından 20 Ağustos-3 Eylül 1960 tarihleri arasında Danimarka'nın Kopenhag şehrinde düzenlenen Gençlik Kongresine davet edilmişlerdir. Seçilen bu öğrencileri Danimarkalı öğrencilerin yanında kalacaklardı. Öğrencilerin gidiş-dönüş yol masrafları ile kongre ve gezi masrafları World Friendship Federation tarafından ödenecekti.¹¹⁴¹

Maarif Kolejlerinden mezun olan bazı öğrencilerin yurtdışı ile olan iletişimleri devam etmiş ve üniversiteyi yurtdışında okumuşlardır. Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli burslarla yurtdışına gönderdiği öğrenciler dışında yabancı bir ülkede okuyup yurda dönen öğrenciler bulunmaktaydı. Bakanlık bu durumdaki öğrencilerin Maarif Kolejlerine kabullerini çeşitli şartlara bağlamıştır. Yabancı bir ülkede en az bir öğretim yılı öğrenim gördükten sonra yurda dönen öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığına başvuruyorlardı. Bu öğrenciler gösterdikleri belgeler çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığınca tespit edilecek sınıf üzerinden yabancı dil ve o dille okutulan bütün derslerden seviye sınavına tabi tutuluyorlardı. Eğer öğrenci bu sınavda başarı göstermezse başvurduğu sınıftan bir alt sınıftan okula başlatılıyordu. Yabancı bir ülkede en az bir öğretim yılı öğrenim gördükten sonra yurda dönen öğrencilerden ders yılı içinde gelenlerin müracaat ve kabulleri kadronun müsait olması durumunda ikinci kanaat dönemi başından itibaren on beş gün sonraya kadar yapılıyordu. Bu durumdaki öğrencilerin devam durumları okula kaydedildikleri tarihten itibaren hesap ediliyordu ve sınıf geçme durumları da ikinci kanaat döneminde alacakları tek kanaat notuna göre tespit ediliyordu.¹¹⁴²

3.5. Öğrencilerin Üniversite Tercihleri

Maarif Kolejlerinden mezun olan öğrenciler genellikle sayısal ağırlıklı bölümleri tercih etmişlerdir. Çünkü öğrencilerin çoğu Fen bölümünden mezun olmuştur. Örneğin 1959-1965 yılları arasında İzmir Maarif Kolejinden mezun olan 208 öğrencinin çoğunluğu yurtiçinde okumayı tercih ederken 35'i ise yurtdışında okumayı tercih etmiştir. Almanya yurtdışı tercihlerinde 14 kişi ile birinci sırada yer alırken İngiltere'yi 12 kişi, ABD'yi 4 kişi, Avusturya'yı 3 kişi ve Fransa'yı ise 3 kişi

¹¹⁴⁰ Paradise 1962-1963: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹¹⁴¹ KMKA, Maarif Vekâleti Ortaöğretim Umum Müdürlüğü'nün 1 Nisan 1960 Tarih ve 360.833 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹¹⁴² Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 2 Kasım 1970, C.XXXIII, S. 629, s.371.

tercih etmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu Mühendislik ve İktisadi ve İdari Bilimleri tercih ederken bazı öğrenciler tıp, hukuk, edebiyat, güzel sanatlar, mimarlık gibi bölümleri tercih etmişlerdir.¹¹⁴³

Tablo 26: Maarif Kolejlerinin 1974-1975 Eğitim Öğretim Yılında Üniversite Giriş Sınavında Aldıkları Başarı Puanlara Göre Sıralamaları¹¹⁴⁴

Derecesi	Okulun Adı	Puanlamadaki Derecesi (Her Dalda Kaçınıcı Oldukları)			
		Fen Sırası	Sosyal Sırası	Yabancı Dil Sırası	Genel Sıra
4	İzmir Bornova Maarif Koleji	4	6	19	5
10	Kadıköy Maarif Koleji	12	10	12	10
13	Konya Maarif Koleji	10	14	23	13
18	Eskişehir Maarif Koleji	17	17	24	18
20	Samsun Maarif Koleji	23	20	25	20
34	Diyarbakır Maarif Koleji	35	35	27	34

1974-1975 eğitim öğretim yılında Maarif Kolejlerinin üniversite giriş sınavındaki başarı sıralaması kolejlerin üniversite sınavlarındaki başarısını göstermesi bakımından önemlidir. 1279 lise ve dengi okul arasında¹¹⁴⁵ İzmir Bornova Maarif Koleji Fende % 0,31'e, Sosyalde % 0,46'ya, Yabancı Dilde % 1,48'e ve genel sıralamada ise % 0,39'a girmiştir. Kadıköy Maarif Koleji Fende % 0,93'e, Sosyalde % 0,78'e, Yabancı Dilde % 0,93'e ve genel sıralamada ise % 0,78'e girmiştir. Konya Maarif Koleji Fende % 0,78'e, Sosyalde % 1,09'a, Yabancı Dilde % 1,79'a ve genel sıralamada ise % 1,01'e girmiştir. Eskişehir Maarif Koleji Fende % 1,32'e, Sosyalde % 1,32'e, Yabancı Dilde % 1,87'e ve genel sıralamada ise % 1,40'a girmiştir. Samsun Maarif Koleji Fende % 1,79'a, Sosyalde % 1,56'ya, Yabancı Dilde % 1,95'e ve genel sıralamada ise % 1,56'ya girmiştir. Diyarbakır Maarif Koleji Fende % 2,73'e, Sosyalde % 2,73'e, Yabancı Dilde % 2,11'e ve genel sıralamada ise % 2,65'e girmiştir.

¹¹⁴³ Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹¹⁴⁴ Milliyet, S.10202, 31 Mart 1976, s.5.

¹¹⁴⁵ Milliyet, S.10202, 31 Mart 1976 ile S.10216, 14 Nisan 1976 ve bu tarihler arasında yayımlanmış sayılar.

Maarif Kolejlerinin üniversite giriş sınavında Fen alanında gösterdikleri başarı sıralaması İzmir, Konya, Kadıköy, Eskişehir ve Diyarbakır Maarif Koleji şeklinde gerçekleşmiştir. Maarif Kolejlerinin üniversite giriş sınavında sosyal alanında gösterdikleri başarı sıralaması İzmir, Kadıköy, Konya, Eskişehir, Samsun ve Diyarbakır Maarif Koleji şeklinde gerçekleşmiştir. Maarif Kolejlerinin üniversite giriş sınavında yabancı dil alanında gösterdikleri başarı sıralaması Kadıköy, İzmir, Konya, Eskişehir, Samsun ve Diyarbakır Maarif Koleji şeklinde gerçekleşmiştir. Genel sıralamada ise İzmir, Kadıköy, Konya, Eskişehir, Samsun ve Diyarbakır Maarif Koleji şeklinde gerçekleşmiştir. Maarif Kolejlerindeki başarının sebepleri arasında bu okullara yerleşen öğrencilerin zekâ ve yetenek bakımından seçilmiş olmaları, yatılı okul olmaları sebebiyle etüt ve diğer ilgili çalışmalarda bulunmaları, diğer devlet okullarına göre bina, donanım ve öğretmen eksikliklerin çok daha az olması, öğrenci velilerinin üniversite sınavlarına yönelik çalışmalara çocuklarını göndermeleri gibi etmenler etkili olmuştur.

Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilerin genel olarak üniversitelerde iyi yerlere gittiğini söyleyebiliriz. Ancak Maarif Kolejlerine veya aynı kalitede eğitim veren herhangi bir okula devam edemeyen öğrencilerin durumları bu okullarla kıyaslanamayacak derecede kötü idi. Bu haksız rekabete dikkat çeken Uğur Mumcu devletin kendi olanakları ile öğretmediği, ancak paralı okullarda okuyanların kazanabileceği sınavlarda, paralı orta öğretim yapmış kişilere imtiyaz tanıdığını söylemiştir. Mumcu “devletin olanakları bir yabancı dil öğretmeğe yetmiyorsa, ancak bir kısım yurttaşların gidebileceği okullarda öğrenilecek dili sınav konusu” yapmaması gerektiğini belirtmiştir. Mumcu 1964-1965 eğitim-öğretim yılında Maarif Kolejlerinde 965 kişinin, yeterli yabancı dil eğitimi yapmayan devlet liselerinden ise 19,925 kişinin mezun olduğunu belirterek sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Bir yabancı dili çok iyi bilen bu 965 kişi yüksek öğretimlerini tamamladıklarında, lise mezunlarına oranla ayrıcalıklı bir hukuksal uygulamadan yararlanmaktadırlar. Üniversiteler Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca yapılan dil sınavını, orta öğretimde bir yabancı dili yeterince öğrenmiş olan kolej ve yabancı lise mezunları kazanmakta dil güçlüğü nedeniyle ile lise mezunu olan adaylar sınavlara girememektedirler. Sınavlarda ise ancak yabancı dil eğitimi görmüş kolejlerden gelen öğrencilerin başarabilecekleri düzeyde sorular. Görünüşte belli bir diploma derecesi koşulu ile tüm fakülte mezunlarına tanınmış alan asistanlık sınavları gerçekte, dil eğitimi görmüş varlıklı aile çocuklarına açıktır. Dışişleri

*Bakanlığı Meslek Memurluğu sınavlarında bu eşitsizlik tüm koşullar ile hüküm sürmektedir. Bu sınavlarda diplomatik yazışma düzeyinde Türkçeden bir yabancı dile ve o yabancı dilden de Türkçeye çeviriler sınav sorusu olarak sorulmaktadır. Doğaldır ki bu sınavları da orta öğretiminde bir yabancı dili öğrenmiş ya da eğitimini yurt dışında yapmış olanlar kazanmaktadır. Bu sınavları devlet liselerinden gelmiş olanların kazanması objektif olarak olanaksızdır. Galatasaray Lisesi, Sen Josef Lisesi, Tarsus Koleji gibi ancak ayrıcalıklı ailelerin çocuklarının okuyabileceği okulları bitirenler bu mesleğe ayrılabilirler. Hakkâri lisesinden, Kars lisesinden Urfa lisesinden, Sivas lisesinden gelen Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunlarına bu mesleğin kapıları kapalıdır. Hariciyecilik mesleği birkaç lisenin ve ailenin tekelindedir.*¹¹⁴⁶

Uğur Mumcu ortaöğretimde kaliteli yabancı dil eğitiminin azınlık denebilecek bir kitleye verilmesini eleştirmiş ve devletin uygulamasının Anayasa'ya aykırılığını dile getirmiştir. Gerçektende Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilere bakıldığında her 100 öğrenciden ancak 15'nin parasız olarak bu okullardan yararlandığını görülmektedir. Türkiye genelini düşünüldüğünce ise ancak her 100 öğrenciden 1'i Maarif Kolejlerine parasız gitme hakkını kazanabilmiştir. Bu durum öğrenciler arasındaki eşitsizlik ve haksız rekabetin ne boyutlarda olduğu açık bir biçimde göstermektedir.

3.6. Öğrenci Velilerinin Ekonomik Durumları, Meslekleri ve Öğrencilerin Memleketleri

Samsun Maarif Kolejinde 1955-1975 yılları arasında okuyan 430 öğrencinin kütük defterindeki bilgileri ve velilerinin yaptıkları işleri incelediğinde bu kolejin kimler tarafından daha çok tercih edildiğini söylemek kolaylaşmaktadır. Öğrenci velilerinin meslekleri şöyleydi; 1 akaryakıt bayii işletmecisi, 1 artist, 2 astsubay, 11 avukat, 2 bakkal, 4 banka müdürü, 3 bankacı, 1 baş raportör, 1 bayii, 1 belediye başkanı, 1 berber, 2 cumhuriyet savcısı, 10 çiftçi, 29 doktor, 1 eczacı, 3 tütün eksperti, 6 emekli, 3 fabrikatör, 2 fırıncı, 15 hakim, 1 hizmetli, 2 idari işler müdürü, 1 idari amir şeker fabrikasında, 3 ilköğretim müfettişi, 1 irat sahibi, 1 itfaiyeci, 1 kaymakam, 1 kaynakçı, 1 kitapçı, 1 komisyoncu, 1 kooperatifçi, 1 kunduracı, 3 lokantacı, 2 makinist, 2 marangoz, 2 manifaturacı, 2 matbaacı, 74 memur, 1 Milli Eğitim müdürü, 1 minibüsçü, 1 muhasebe şefi, 2 muhasebeci, 1 muhasip, 2 müfettiş,

¹¹⁴⁶ Uğur Mumcu, "Yabancı Dilde Eşitlik", *Milliyet*, S.7816, 27 Ağustos 1969, s.2.

17 mühendis, 4 müteahhit, 1 müzisyen, 4 nakliyecisi, 1 noter, 1 okul müdürü, 1 operatör, 4 otelci, 1 oto parçacısı, 40 öğretmen, 1 polis, 1 PTT başmüdürü, 1 PTT başmüdür yardımcısı, 1 rençper, 3 sağlık müdürü, 1 sebzeçi, 6 serbest meslek, 1 sigortacı, 1 sinemacı, 11 subay, 2 şirket memuru, 4 şoför, 1 Tekel başmüdürü, 5 teknisyen, 1 tenekeçi ve sobacı, 2 tercüman, 1 terzi, 1 TMO müdürü, 1 trafik mütehassısı, 78 tüccar, 1 vali, 2 veteriner, 2 zahireçi, 1 züccaciyeçi, 2 işsiz öğrenci velisi bulunurken 12 öğrencinin velisi ölüydü. 6 öğrenci velisinin mesleği ise künye defterine yazılmamıştır.¹¹⁴⁷ Öğrenci velilerin mesleklerinde ağırlıklı olarak tüccar, memur, öğretmen, doktor, mühendis, hâkim, subay ve avukattı. Bu mesleklerdeki toplam öğrenci velisi 275'ti. Bu sayı 430 kişilik öğrenci velilerinin % 63,95'ni oluşturmaktaydı. Tüccarlar toplam sayının % 18,13'nü oluştururken, memurların oranı ise % 17,2'sini oluşturmaktaydı. Öğretmenlerin oranı ise % 9,30 idi. Bu üç meslekteki toplam öğrenci velisi sayısı 192 idi ve genel sayının % 44,65'ni oluşturmaktaydı.

430 kişilik öğrenci velisinden ancak 10 tanesi çiftçi idi ve toplam sayının ancak % 2,32'si oluşturmaktaydı. Öğrenci velilerinden 2'si işsizdi ve bu genel sayının % 0,46'sına denk gelmekteydi. Samsun Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin, gelir durumu iyi veya sabit geliri olan ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. Ayrıca bu velilerin çoğunluğunun eğitimlerinin yüksek olduğu ve bilinçli oldukları görülmektedir.

İzmir Maarif Kolejine 1955 yılında kaydolan öğrencilerin velilerinin yaptıkları meslekler şöyleydi; 79 öğrenci velisinden 1'i asistan, 1 astsubay, 4'ü avukat, 1 bankacı, 2'si bayii işletmecisi, 5'i çiftçi, 1'i derici, 1'i diş hekimi, 2'si doktor, 1'i esnaf, 1'i fabrikatör, 3'ü hâkim, 2'si keresteci, 3'ü komisyoncu, 1'i lokantacı, 1'i madenci, 4'ü manifaturacı, 2'si matbaacı, 7'si memur, 1'i muhasebeci, 3'ü müdür, 2'si müfettiş, 1'i mühendis, 1'i nakliyecisi, 1'i otelci, 4'ü öğretmen, 1'i pastaneci, 1'i sabun imalatçısı, 1'i savcı, 1'i subay, 1'i tarım ile meşgul, 1'i tuhafiyeci, 12'si tüccar, 1'i tütün eksperti, 1'i vali yardımcısı ve 1'i de veteriner.¹¹⁴⁸

İzmir Maarif Kolejine 1955 yılında kaydolan öğrencilerin velilerinin yaptıkları mesleklere bakıldığında tüccar, memur, çiftçi, öğretmen, avukat, manifaturacı ağırlıkta olduğu görülmektedir. Tüccar ve memurlar toplamda 20 yani toplam sayının

¹¹⁴⁷ SMKA, Samsun Koleji Öğrenci Künye Defteri, s. 1-76. Okul numarası 1-148 olan öğrencilerden 1955-1975 yılları arasında kolejin kütük defterinde yer alan öğrencilere ait istatistiki bilgilerdir.

¹¹⁴⁸ İMKA, İzmir Koleji Kütük Defteri 1955 Yılında Kaydolan Öğrenciler.

% 25,31'ni oluşturmaktaydılar. Tüccarlar tek başına toplam sayının % 16'45'ni oluşturmaktaydılar. İzmir Maarif Kolejine 1967 yılında kaydolan öğrencilerin velilerinin yaptıkları mesleklere bakıldığında 43 öğrenci velisinden 1'i astsubay, 3'ü avukat, 1'i bakkal, 1'i benzin bayi işletmecisi, 1'i boyacı, 1'i çiftçi, 5'i doktor, 1'i fabrikatör, 1'i fotoğrafçı, 3'ü işçi, 1'i kahveci, 2'si kaymakam, 4'ü memur, 1'i muhasebeci, 1'i banka müdürü, 1'i orman müdürü, 2'si mühendis, 1'i odacı, 1'i oto işletmecisi, 3'ü öğretmen, 1'i profesör, 1'i seyyar börekçi, 1'i terzi, 3'ü tüccar ve 1'i veznedardı.¹¹⁴⁹ İzmir Maarif Kolejinde okuyan öğrenci velilerin yaptıkları meslekler genelde birbirine benzemektedir. Ayrıca ilginç bir şekilde bölgesel farklılıklarına rağmen Samsun Maarif Kolejindeki öğrenci velileri ile İzmir Maarif Kolejindeki öğrenci velilerinin meslekleri ve ağırlık oranları birbirine benzemektedir. Bu durum Maarif Kolejlilerinin benzer kitlelere hitap ettiği yönündeki kanaati güçlendirmektedir.

Maarif Kolejlerine genelde orta ve üst tabakadan oluşan ailelerin çocuklarının gittiğini söyleyebiliriz. 1974 yılında Efes Duyuran'ın İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Psikoloji Mezuniyet Tezi için yaptığı anket çalışması bu konuda fikir veren başka bir çalışma olmuştur.¹¹⁵⁰ Duyuran çalışmasında şöyle demiştir:

“Anket sorularından elde edilen bilgilere göre, ailelerin ekonomik durumlarının orta ve ortanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Deneklerin baba mesleklerinin genel olarak memur, tüccar, subay, iktisatçı, mühendis, doktor, öğretmen ve serbest meslek olduğu görülmüştür. Ayrıca birer tane avukat, hâkim, doçent ve yüksekokul müdiresine de tesadüf edilmiştir. Anket sorularının bir örneği ek kısmında gösterilmiştir.”¹¹⁵¹

Kadıköy Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin çoğunluğu İstanbul'da ikamet eden öğrencilerden oluşmaktaydı. Efes Duyuran tarafından 1974 yılında Kadıköy Maarif Kolejinde ortaokul birinci sınıfta okuyan elli öğrenci üzerinde yaptığı anket çalışmasında öğrencilerin “¾”ünün Kadıköy'ün iyi semtlerinde oturan ailelere mensup olmalarına rağmen esas ikamet yeri İstanbul dışında olan birkaç denekle birlikte ebeveynin görevi dolayısıyla ilkokul dönesini Anadolu'da geçirmiş öğrencilere de¹¹⁵² bulunmaktaydı. Bu anket Kadıköy Maarif Kolejine devam eden

¹¹⁴⁹ İMKA, İzmir Koleji Kütük Defteri 1967 yılında kaydolan öğrenciler.

¹¹⁵⁰ Efes Duyuran, **Raven's Standard Progressive Matrices Zekâ Testinin Yüksek Sosyo-Ekonomik Seviyeli Kadıköy Maarif Koleji ile Aşağı Ekonomik Seviyeli Fikirtepe Mehmet Beyazıt Lisesindeki Uygulaması ve Sonuçlarının Sosyo-Ekonomik, Kültür ve Cinsiyet Açılımlarından Etüdü**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Umumi Psikoloji Mezuniyet Tezi, İstanbul Haziran 1974.

¹¹⁵¹ Duyuran, **a.g.e.**, s.26.

¹¹⁵² Duyuran, **a.g.e.**, s.27.

öğrencilerin çoğunun yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları olduklarını göstermektedir.

Maarif Kolejlerine paralı okuyan öğrenciler yanında alt ve orta gelirli ailelerin çocukları da parasız yatılı öğrenci olarak alınmıştır. Parasız yatılı olarak alınan öğrenciler, parasız yatılılık sınavında büyük başarı gösteren öğrencilerdi. Bu öğrenciler doğrudan kolejlere başvuruda bulunmuyorlardı. Parasız yatılılık sınavında yüksek puan almış öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Maarif Kolejlerine yerleştiriliyorlardı. 1965 yılında Samsun Maarif Kolejine bu şekilde yerleştiren bir öğrenci olan Bekir Kayık “başarılı ancak gelir düzeyi yeterli olmayan ailelerin az sayıdaki çocukları çeşitli kolejlere yerleştirilmiştir”¹¹⁵³ demiştir. Koleje çocuklarını büyük fedakârlıklarla gönderen ailelerde vardı. 1958-1965 yılları arasında Diyarbakır Maarif Kolejinde okuyan Halil Barlas “babam kırtasiyeciydi, annem de ev bütçesine katkı olsun diye tanıdıklarına dikiş dikerdi. Günün koşullarına göre çok iyi değildi. Zaten benden 2 yaş küçük kardeşimi de taksitlerini ödeyemezler diye koleje yazdırmadılar” demiştir.¹¹⁵⁴

Maarif Kolejlerindeki bu durum çoğu öğrenci velisinin çocuklarını bu okullarda okuyamayacakları anlamına geliyor. Her ne kadar bu okullar belli sayıda parasız yatılı öğrenci kabul etmişlerse de ortaya çıkan sonucu değiştirmemektedir. Maarif Kolejlerinde alınan ücretler özel okullardan alınan ücretlerden düşük olmasına rağmen Türkiye’deki ailelerin ekonomik durumları göz önüne alındığında ödeyemeyecekleri bir rakamdı.¹¹⁵⁵

Samsun Maarif Kolejinde 1955-1975 yılları arasında okuyan 430 öğrenci doğum yerlerine göre sıraladığında 3’ü Adana’da, 13’ü Amasya’da, 21 Ankara’da, 1’i Antalya’da, 3’ü Artvin, 1’i Aydın, 5’i Balıkesir, 1’i Bingöl, 2’si Bolu, 1’i Bursa, 2’si Çanakkale, 17’si Çorum, 1’i Denizli, 1’i Diyarbakır, 2’si Düzce, 1’i Edirne, 2’si Elazığ, 3’ü Erzurum, 4’ü Eskişehir, 20’si Giresun, 2’si Hatay, 1’i Isparta, 25’i İstanbul, 11’i İzmir, 1’i Kars, 2’si Kastamonu, 3’ü Kırıkkale, 1’i Kırklareli, 1’i Kilis, 1’i Konya, 4’ü Manisa, 1’i Mardin, 3’ü Mersin, 1’i Nevşehir, 2’si Niğde, 27’si Ordu, 3’ü Rize, 1’i Sakarya, 179’u Samsun, 10’u Sinop, 10’u Sinop, 1’i Şanlıurfa, 1’i Şırnak, 2’si Tekirdağ, 13’ü Tokat, 10’u Trabzon, 1’i Tunceli, 4’ü Yozgat ve 3’ü

¹¹⁵³ Samsun Maarif Koleji 1972 Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹¹⁵⁴ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹¹⁵⁵ TÜİK verilerine göre 1955 yılında Sabit (1987) fiyatlarla kişi başına GSYH 2385 TL idi. Maarif Kolejlerinde ise aynı dönemde alınan sadece ücreti 1200 TL idi. Buna öğrencinin diğer masraflarını da eklediğinde miktar daha da artmaktadır.

Zonguldak doğumlu idi.¹¹⁵⁶ Samsun Maarif Kolejinde ki 430 öğrenci daha çok sırasıyla Samsun, Ordu, İstanbul, Giresun, Çorum, Tokat, Amasya, Sinop, Giresun ve Trabzon doğumlu idi. Bu on vilayette doğan toplam öğrenci sayısı 324'tü ve genel sayının % 75,34'nü oluşturuyordu. İstanbul'u çıkarıldığında Samsun ve çevre vilayetlerde doğan öğrenci sayısı 299 olmakta ve genel sayının 69,53'nü oluşturmaktaydı. Samsun vilayeti ise tek başına genel sayının 41,62'sini oluşturmaktaydı. Maarif Kolejlere yatılı okullar olmalarına rağmen genelde bu okulları tercih edenlerin kolejin yer aldığı şehirde yaşayanlar ile koleje yakın çevre illerde bulunan öğrenci velileri olduğu görülmektedir. Bu durum Kolejlerin yurt genelinden öğrenci almakta uzakta olduğu göstermektedir. Ayrıca Maarif Kolejlerinin yurt genelinde öğrenci almaktan çok, daha dar bir bölge ile sınırlı kaldığı görülmektedir.

1967 yılında Eskişehir Maarif Kolejinde Mezun olan 31 öğrencinin 12'si Eskişehirli, 8'i Ankaralı, 4'ü Kütahyalı, 3'ü İstanbullu, 2'i Adanalı, 1'i Adapazarlı ve 1'i de İzmirli idi. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında parasız yatılılık sınavını kazanarak Maarif Kolejlere yerleşen öğrencilerden 2'si Adana'dan yerleşmiştir. Bu öğrencilerden biri Ankara diğeri ise Bursa Maarif Kolejine yerleşmiştir.¹¹⁵⁷ Ankara'dan ise 4 öğrenci yerleşmiş ve bu öğrencilerden 3'ü Ankara Maarif Kolejine 1'i ise Bursa Maarif Kolejine yerleşmiştir.¹¹⁵⁸ Çankırı'dan 1 öğrenci Bursa Maarif Kolejine, Denizli'den 1 öğrenci Eskişehir Maarif Kolejine, Diyarbakır'dan 4 öğrenci Diyarbakır Maarif Kolejine¹¹⁵⁹, Erzurum'dan 4 öğrenci Bursa Maarif Kolejine, 8 öğrenci Diyarbakır Maarif Kolejine, 10 öğrenci Konya Maarif Kolejine, 10 öğrenci Samsun Maarif Kolejine¹¹⁶⁰, İzmir'den 5 öğrenci Eskişehir Maarif Kolejine¹¹⁶¹, Kayseri'den 8 öğrenci Bursa Maarif Kolejine, 5 öğrenci Diyarbakır Maarif Kolejine, 15 öğrenci Eskişehir Maarif Kolejine, 18 öğrenci Konya Maarif Kolejine ve 15 öğrencide Samsun Maarif Kolejine yerleştirilmiştir.¹¹⁶² Muş'tan 1 öğrenci Diyarbakır Maarif Kolejine, Ordu'dan 3 öğrenci Samsun Maarif Kolejine,¹¹⁶³ Samsun'dan 2

¹¹⁵⁶ SMKA, Samsun Koleji Öğrenci Künye Defteri, s. 1-76. Okul numarası 1-148 olan öğrencilerden 1955-1975 yılları arasında kolejin kütük defterinde yer alan öğrencilere ait istatistiki bilgilerdir.

¹¹⁵⁷ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXV, S.1711, 28 Ağustos 1972, s.267.

¹¹⁵⁸ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXV, S.1711, 28 Ağustos 1972, s.270.

¹¹⁵⁹ **a.y.**, C.XXXV, S.1712, 4 Eylül 1972, s.285-276.

¹¹⁶⁰ **a.y.**, C.XXXV, S.1713, 11 Eylül 1972, s.290-291.

¹¹⁶¹ **a.y.**, C.XXXV, S.1714, 18 Eylül 1972, s.310.

¹¹⁶² **a.y.**, C.XXXV, S.1716, 2 Ekim 1972, s.326-328.

¹¹⁶³ **a.y.**, C.XXXV, S.1718, 16 Ekim 1972, s.357-358.

öğrenci Samsun Maarif Kolejine¹¹⁶⁴ ve Şanlıurfa'dan da 4 Diyarbakır Maarif Kolejine yerleşmiştir.¹¹⁶⁵

Parasız yatılı olarak öğrencilerin en çok yerleştiği kolej sıralaması Samsun, Konya, Diyarbakır, Eskişehir, Bursa ve Ankara Maarif Koleji şeklinde olmuştur. Maarif Kolejlere Ankara, Çankırı, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, İzmir, Kayseri, Muş, Ordu, Samsun ve Şanlıurfa illerinden parasız öğrenci yerleştirilmiştir. Bu iller arasında Maarif Kolejlere Kayseri toplamda 61 öğrenci göndermiştir. Kayseri'nin ardında en çok öğrenciyi 42 öğrenci ile Erzurum göndermiştir. Bu durumun daha sonra Erzurum'da bir kolej açılmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Kayseri'de daha fazla öğrenci yerleşmiş olmasına rağmen Kayseri'de Maarif Koleji açılmamasında ise Kayseri'nin Maarif Koleji bulunan Ankara, Konya, Samsun ve Eskişehir vilayetlerine yakın olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin genellikle oturdukları şehirlere yakın illeri tercih ettikleri görülmektedir. Türkiye'de bu dönemde 67 il olduğu düşünüldüğünde Maarif Kolejlere Türkiye'deki illerin ancak altıda birinden parasız yatılı öğrenci geldiği görülmektedir. Maarif Kolejleri açılırken bu okullarda Türkiye'nin her yerinde öğrenci geleceği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilmişti. Bu durum Maarif Kolejlerinin açılışının üzerinden on yedi yıl geçmiş olmasına rağmen Maarif Kolejleri'nin kapsayıcılığının yeterince yaygınlaştırılmadığı göstermektedir.

3.7. Maarif Kolejlerinde Düzenlenen Sosyal, Sportif ve Kültürel Faaliyetler

Maarif Kolejlerinin en önemli özelliği ve onu diğer devlet okullarından ayıran en önemli hususiyeti öğrencilere yoğun bir şekilde yabancı dil öğretmesi ve sonraki yaşantılarında öğrencilerin öğrendikleri bu yabancı dili etkin bir biçimde kullanmalarını sağlamalıydı. Bu amaçla Maarif Kolejlerinde yabancı dil eğitimine son derece önem verilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yurtdışından büyük paralar harcanarak öğretmenler getirilmiştir. Maarif Kolejlerinde öğrenciler bir yıl hazırlık sınıfında yoğun bir şekilde yabancı dil eğitimine tabii tutulmuşlardır. Hazırlık sınıfından başarı ile mezun olanlar sonraki altı yıllık eğitimleri Fen ve Matematik, Lisan ve bazı Felsefe grubu derslerini de yabancı dilde eğitimini almışlardır. Maarif Kolejlerinde öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek amacıyla

¹¹⁶⁴ a.y., C.XXXV, S.1718, 23 Ekim 1972, , s.368.

¹¹⁶⁵ a.y., C.XXXV, S.1718, 30 Ekim 1972, 379.

sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalar yapılmıştır. Maarif Kolejlerinde ayrıca yabancı dilin etkin bir şekilde öğretilmesinin de sosyal etkinlik ve faaliyetlerden de yararlanmıştı.

Öğrencilerin sosyalleşmesine ve kültürlenmesine katkıda bulunan sosyal ve kültürel faaliyetler Maarif Kolejlerinde yoğun bir şekilde düzenlenmiştir. Eğitim en basit biçimde öğrenciyi hayata hazırlayan süreç olarak düşünüldüğünde bu sürecin en önemli parçası sosyal etkinlik ve faaliyetlerdir. Maarif Kolejlerinde bu amaçla birçok sosyal ve kültürel etkinliğin düzenlendiğini görülmektedir. Farklı alanlarda yapılan bu etkinlikler okulun düzenlediği etkinliklerle de sınırlı değildi. Öğrencilerin kendi aralarında düzenledikleri etkinliklerde bulunmaktaydı. Maarif Kolejlerinin yatılı okullar olduğunu göz önüne alındığında bu okulların öğrencilerin kişilik ve karakter gelişiminde ne kadar önemli yer tuttuğunu anlaşılır. Aile ortamında ayrılıp akranları ile aynı yerde ve bir arada yaşamak zorunda kalan yaşları genellikle 11-18 yaşları arasında değişen bu bireylerin çocukluktan ergenliğe ve oradan da gençliğe doğru uzanan hayat yolculuklarında, kişilik ve karakter gelişiminde Maarif Kolejlerinde yapılan sosyal etkinlik ve faaliyetler önemli rol oynamıştır.

Maarif Kolejlerindeki sosyal ve kültürel faaliyetlere bakıldığında renklilik ve çeşitlilik dikkati çekmektedir. Bilindiği üzere Maarif Kolejleri farklı şehir ve bölgelerde kurulmuşlardı. Dolayısıyla her kolej kurulduğu bölgenin coğrafi ve kültürel özelliklerinde etkilenmiştir. Bu durum Maarif Kolejlerindeki sosyal ve kültürel faaliyetleri çeşitlendirmiştir. Bu çeşitlik farklı ülke ve şehirlerden gelen yabancı öğretmenlerle daha da zenginleşmiştir. Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunları Mehmet Yaşar Sevük okullarındaki sosyal etkinliklerle ilgili olarak şöyle demiştir:

“Bir ‘ironi’ olarak belirtebilirim ki, sosyal faaliyetler, eğitim faaliyetlerinin bile önündeydi. Her yıl, sahne dekorları öğrencilerce yapılan okul müsamereleri düzenlenir, İngilizce/Türkçe piyesler sahneye konulur, müzik konserleri verilir, halkoyunları oynanır ve şiirler okunurdu. Müsamerelere ve her yıl, Vali’nin iştirakiyle açılan resim sergilerine, mülki erkân ve Konya halkı büyük ilgi gösterirdi; adeta, birer sanat şöleniydi. Müsamere ve resim sergileri için, bütün yıl hazırlıklar yapılırdı.”¹¹⁶⁶

Maarif Kolejlerinde yapılan sosyal, sportif ve kültürel faaliyetler şöyleydi.

¹¹⁶⁶ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunları Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

3.7.1. Spor Etkinlikleri

Maarif Kolejlerinde futbol, basketbol, voleybol, güreş, atletizm dallarında çeşitli spor etkinlikleri düzenlenmiştir. Maarif Kolejlerinin kuruluşunu takip eden ilk yıllarda ortaokul kısmında yer alan bu dallar daha sonraki yıllarda Kolejlerin lise kısmında da sürdürülmüştür. Maarif Kolejlerinin hem ortaokul hem de lise kısımlarında futbol, basketbol ve voleybol takımları oluşturulmuştur. Bu takımlar farklı okul ve kurumların takımlarıyla müsabakalar yapmışlardır. Örneğin Kadıköy Maarif Koleji basketbol takımı 1964 yılında çeşitli müsabakalar yapmıştır. Kadıköy Maarif Koleji ayrıca kurucu müdürleri anısına “Kılıçeri Kupası” düzenlemiştir.

Maarif Kolejlerinde futbol ve basketbolun yanında voleybol takımları da oluşturulmuştur. Voleybol takımlarında farklı kurum ve kuruluşların voleybol takımları ile müsabakalar yapmıştır. Örneğin Diyarbakır Maarif Koleji Voleybol takımı Diyarbakır Hava Üssü Voleybol takımı ile karşılaşma yapmıştır.¹¹⁶⁷ Erkek voleybol takımının yanında kız voleybol takımında oluşturulmuştur.

1961-1962 eğitim-öğretim yılında Eskişehir Maarif Kolejinde atletizm, futbol, basketbol, voleybol takımları bulunuyordu.¹¹⁶⁸ 1962-1963 eğitim-öğretim yılında İzmir Maarif Kolejinde basketbol, voleybol, futbol, atletizm, jimnastik, masa tenisi ve tenis takımları bulunuyordu.¹¹⁶⁹ Daha sonraki dönemlerde bu spor dallarının yanında güreşte yer almıştır.¹¹⁷⁰ Kadıköy Maarif Koleji sporun birçok farklı kolunun yer aldığı bir kolejdi. Bu okulda atletizm, basketbol, futbol, voleybol takımları bulunuyordu.¹¹⁷¹ Konya Maarif Kolejinde de atletizm, basketbol, güreş, futbol gibi branşlarda ortaokul kısmı ve lise kısmında takımlar vardı.¹¹⁷² Samsun Maarif Kolejinde de diğer kolejlerde olduğu gibi futbol, basketbol, voleybol, atletizm ve masa tenisi takımları ile izcilik, boru ve trampet takımları vardı.¹¹⁷³

¹¹⁶⁷ DMKA, 1963-1964 yılı Diyarbakır Maarif Koleji ve Diyarbakır Hava Üssü Voleybol Takımı Fotoğrafı.

¹¹⁶⁸ **Connect: 1962 Eskişehir Koleji Yıllığı**, s.90-100.

¹¹⁶⁹ **Paradise 1962-1963: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹⁷⁰ **Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹⁷¹ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹⁷² **İdeal 66: Konya Maarif Koleji Okul Yıllığı**, Konya 1966, s. 110-115.

¹¹⁷³ **1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yıllığı**, Samsun 1963, s.40-49, Yıllığın Kapağı Yanlışlıkla 1963 olarak basılmış. Baskı halindeki şekliyle dipnotta belirtilecektir.

3.7.2. Törenler

Maarif Kolejlerinde önemli günler anısına törenler düzenlenmiştir. Resmi bayramların yanında dini bayramlarda Maarif Kolejlerinde kutlanmıştır. Yatılı okullarda okuyan öğrenciler için okul sadece eğitim görülen bir yer değil aynı zamanda bir ev, öğretmenler sadece bir eğitici değil aynı zamanda ana-babadır. Bu yüzden bayramlarda okullarda güzel etkinlikler tertip edilerek öğrencilerin yalnızlıklarını öğretmenleri ve arkadaşlarıyla paylaşmışlardır.

Kadıköy Maarif Kolejinde daha sonra Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak görev yapan Nezahat Somar Kolejin kapanış töreni hakkında değerli bilgiler vermiştir. Buna göre kapanış töreni okulun yemekhanesinde yapılmıştır. Burada yemekhane masalarından perdesiz, dekorsuz, küçük bir sahne yapılmıştır. Kolej öğrencileri kusursuz bir İstiklâl Marşı'ndan sonra bir koro parçası da söylemişlerdir. Program Türkçe ve İngilizce olarak iki bölüm halinde hazırlanmıştır. İngilizce temsilde Nasrettin Hoca'nın hikâyelerinden biri dramatize edilmiş, Türkçe programda ise İstiklâl Savaşı'yla ilgili kısa bir piyes sahneye konmuştur. Daha sonra dereceye giren öğrencilere ödülleri dağıtılmıştır.

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1965-1966 yılına denk gelen Kurban Bayramı'nda öğrenci ve öğretmenler okulun lokalinde bayramlaşarak hep birlikte bayramlarını kutlamışlardır.¹¹⁷⁴ 1963-1964 eğitim-öğretim yılının sonunda Diyarbakır Maarif Kolejinde son sınıf öğrencilerinin ve öğretmenlerin katıldığı "Veda Çayı" düzenlenmiştir.¹¹⁷⁵ 1963-1964 eğitim-öğretim yılının sonunda da Veda Çayı düzenlemiştir. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki bu veda buluşması sonraki yıllarda da devam etmiştir. Bu buluşmalar sadece son sınıflarla kalmamış her sınıf düzeyinde düzenlenmiştir. Bir sohbet ortamında geçtiği okul albümündeki fotoğraflardan belli olan bu buluşmalar öğretmen ve öğrenciler arasındaki ilişkilerin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu buluşmalarda müzik dinletileri yapılmıştır.¹¹⁷⁶

Maarif Kolejlerinde mezun olan öğrenciler mezuniyet törenleri ile uğurlanmışlardır. Samsun Maarif Kolejinin kuruluş tarihi olan 8 Aralık günü okulda

¹¹⁷⁴ DMKA, Okul Albümü Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Yılı Kurban Bayramı ile İlgili Fotoğraf.

¹¹⁷⁵ DMKA, 1963-1964 Diyarbakır Maarif Koleji Okul Albümü.

¹¹⁷⁶ DMKA, 1963-1964 Diyarbakır Maarif Koleji Okul Albümü ile 1964-1965 Diyarbakır Maarif Koleji Okul Albümü.

çoşkulu etkinliklerle kutlanmıştır.¹¹⁷⁷ Özel kutlamaların yanında Maarif Kolejlerinde kutlanan önemli günlerden biri ise NATO'nun kuruluş yıldönümü olmuştur. Kolejlerde her yıl 4 Nisan'da NATO günü törenlerle kutlanmıştır.¹¹⁷⁸ Kutlamalara Milli Eğitim Bakanlığı büyük önem vermiş ve konu ile ilgili valiliklere emir göndermiştir. Bakanlık 22 Mart 1960'ta valiliklere gönderdiği emirde "4 Nisan NATO gününün bilhassa okullarda hususi bir ehemmiyetle kutlanmasını ve törenlerin Gazetelere aksettirilmesini" istemiştir.¹¹⁷⁹ Bu kutlama kolejlerin kuruluş aşamasında Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı bu okulların kuruluş amacının NATO'ya dil bilen elemanlar yetiştirmek olduğu şeklindeki beyanına uygun bir uygulama olmuştur. BM, Avrupa Konseyi gibi uluslararası kuruluşlara üye olunan tarihlerde herhangi bir kutlama günü tertip edilmediği halde NATO için böyle bir kutlamanın yapılmış olması Türkiye'nin NATO'ya verdiği önem açısından dikkat çekicidir.

Maarif Kolejlere farklı adlar altında özel kutlama günleri düzenlemiştir. İzmir Maarif Kolejinde Ayran Günü, Kadıköy Maarif Kolejinde Talaş Böreği Günü, Kebap Günü¹¹⁸⁰ gibi. Talaş Böreği Günü Kadıköy Maarif Kolejinde gelenekselleşerek sonraki yıllarda da kutlanmış ve günümüze kadar gelmiştir. Eskişehir Maarif Koleji tarafından 27 Mayıs 1956'da "Kolej Günü" adıyla etkinlik düzenlenmiştir.¹¹⁸¹ İzmir Maarif Kolejinde ayrıca her yıl dönemin bitişine yakın yapılan Ayran Günü şenlikleri öğrenciler için önemliydi. Ayran Günü, "yalnızca okul döneminin bitişinin değil, hem spordaki hem eğitimdeki başarıların taçlandırıldığı ve başarıya katkıda bulunanların ödüllendirildiği bir törendi." Ayrıca bu tören sayesinde birçok öğrencinin "çeşitli halk oyunlarını öğrenmelerine ve sevmelerine zemin" ¹¹⁸² hazırlanmıştır.

Törenlerde müzik önemli bir yer tutuyordu. 1970-1971 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır Maarif Kolejinde Müzik Öğretmeni Muzaffer Baysal yönetiminde koro çalışması yapılmıştır.¹¹⁸³ Müzik çalışmalarının yanında yabancı dil ağırlıklı okullar olması sebebiyle kolejlerde yabancı müzikten de bir araç olarak yararlanılmıştır.

¹¹⁷⁷ **1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yılı**, Samsun 1963, s. 50.

¹¹⁷⁸ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yılı**, s.y.

¹¹⁷⁹ KMKA, İstanbul Maarif Müdürlüğü Kültür Bölümü'nün 1 Nisan 1960 Tarih ve 040-110304 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹¹⁸⁰ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yılı**, s.y.; **Milliyet**, S.8128, 10 Temmuz 1970, s.5.

¹¹⁸¹ **Demokrat Eskişehir**, S.2009, 26 Mayıs 1956, s.1.

¹¹⁸² **BAL'ın 50 Yılı**, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir Haziran 2004, s.52.

¹¹⁸³ DMKA, Program Broşürü.

Diyarbakır Maarif Kolejinde yabancı öğretmenlerin getirdiği tahmin edilen yabancı sanatçılara ait taş plaklar var olduğu tespit edildi. Örneğin; George Mc Crae “Rock Your Baby” adlı albümü gibi.¹¹⁸⁴

Eskişehir Maarif Kolejinde okul gösteri grubu bulunuyordu. Örneğin 1966-1967 eğitim-öğretim yılında bu gösteri grubunda basgitarada Ahmet Konrat, ritm gitarada Ömer Bıyıklıoğlu, solo gitarada Yavuz Tekeli ve bateride ise Coşkun sel adlı öğrenciler yer alıyordu. Solist olarak da Nazif Bozatlı yer almıştır.¹¹⁸⁵ İzmir Maarif Kolejinde okul yıllıklarına bakıldığında 1965-1966 eğitim öğretim yılında sınıf gecelerinin düzenlendiğini görülmektedir. Bu gecelere müzik dinletisi yapılmış, bilgi yarışmaları düzenlenmiş ve piyesler oynanmıştır.¹¹⁸⁶ Müzik dinletilerinin yanında Maarif Kolejlerinde konferanslarda tertip edilmiştir. 1966-1967 eğitim-öğretim yılında İzmir Maarif Kolejinde Behçet Kemal Çağlar ve Tarık Zafer Tunaya birer konferans vermişlerdir.¹¹⁸⁷ Bunun yanında Kadıköy Maarif Kolejinde 5 Temmuz-25 Temmuz 1957 tarihleri arasında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından uluslararası bir gençlik kampı düzenlenmiştir.¹¹⁸⁸ Bu kampta Kamp Müdürü tarafından 23 Temmuz 1957 tarihinde bir akşam yemeği verilmiştir.¹¹⁸⁹

3.7.3. Yarışmalar

Maarif Kolejlerinde farklı dallarda yarışmalar düzenlenmiştir. Bu yarışmaların başında şiir yarışmaları gelmektedir. Diyarbakır Maarif Kolejinde 1965-1966 yılında şiir yarışması düzenlenerek¹¹⁹⁰ öğrencilerin edebi yönleri geliştirilmeye çalışılmıştır. Şiir yarışmaları okulla sınırlı kalmamış Diyarbakır Halkevi’nde yapılan şiir yarışmasına da öğrenciler katılmışlardır.¹¹⁹¹ Eskişehir Maarif Kolejinde 1966-1967 eğitim öğretim yılında şiir yarışması düzenlenmiş ve okul folklor ekibi zeybek oyunu ile yarışmaya renk katmıştır.¹¹⁹²

Maarif Kolejlerinde bilgi ve münazara yarışmaları da düzenlenmiştir. Bilgi yarışmaları aynı düzeydeki sınıflar arasında olurken, okullar arası bilgi yarışmaları

¹¹⁸⁴ DMKA, Okul Müzesi.

¹¹⁸⁵ **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir 1967, s.88.

¹¹⁸⁶ **Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹⁸⁷ **Paradise 1966-1967: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹¹⁸⁸ **Milliyet**, S.2586, 26 Temmuz 1957, s.1.

¹¹⁸⁹ **a.y.**, S.2581, 21 Temmuz 1957, s.2.

¹¹⁹⁰ DMKA, Okul Albümü Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Yılı Şiir Yarışması Fotoğrafı.

¹¹⁹¹ DMKA, Okul Albümü Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Yılı Halkevi Şiir Yarışması Fotoğrafı.

¹¹⁹² **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir 1967, s.89.

da tertip edilmiştir. Eskişehir Maarif Kolejinde 1966-1967 eğitim öğretim yılında münazara yarışma düzenlenmiştir. Yarışmada bir ekip “Türkiye’nin Kalkınmasında Endüstri Daha Önemlidir” diğer ekip ise “Türkiye’nin Kalkınmasında Tarım Daha Önemlidir” tezini savunmuştur. Yarışmasının sonunda “Türkiye’nin Kalkınmasında Tarım Daha Önemlidir” tezini savunan ekip kazanmıştır.¹¹⁹³

Milliyet gazetesinin 1967 yılında düzenlediği Liselerarası Hafif Batı Müziği Yarışması’nda Kadıköy Maarif Koleji ilk altıya kalmıştır.¹¹⁹⁴ Kolej İngiliz Kültür Heyeti tarafından 1973 yılında düzenlenen Liselerarası İngilizce Münazara Yarışması’na katılmış ve birinciliği elde etmiştir.¹¹⁹⁵

3.7.4. Tiyatro ve Temsiller

Maarif Kolejlerinde tiyatroya büyük önem verilmiş ve eğitim aracı olarak tiyatrodan yararlanılmıştır. Tiyatro öğrencilerin öğrendikleri yabancı dili kullandıkları bir uygulama alanı olmuş ve onların gelişimine katkıda bulunmuştur. Öğrencilerin genellikle İngilizce olarak sahneye koydukları bu oyunlar onların dil gelişimine katkıda bulunmuştur. Maarif Kolejlerinde farklı tiyatro oyunları sahnelenmiştir. Maarif Kolejlerinde İngilizce olarak sahneye konan tiyatro oyunları aynı zamanda yabancı kültürün taşıyıcısı rolünü de üstlenmiştir.

Farklı tiyatro oyunlarına yakında bakılması Maarif Kolejlerinde tiyatroya verilen önemi göstermesi bakımından yeterli olacaktır. Diyarbakır Maarif Kolejinde 1961-1962 eğitim-öğretim William Shakespeare’in *Macbeth* adlı oyunu sahnelenmiştir.¹¹⁹⁶ Bu oyun Kadıköy Maarif Koleji öğrencileri tarafından da sahnelenmiştir.¹¹⁹⁷ Yine Diyarbakır Maarif Kolejinde 1965-1966 eğitim-öğretim yılının sonunda Jules Irving’in *The Magic Butterfly (Sihirli Kelebek)* adlı oyunu sergilenmiştir. Oyunun rejisörlüğünü Mr. John Aaer yapmış, kostüm ve dekoru Mrs, Jalie Aaer hazırlamış, yardımcıları ise Mr. Ball, Mrs. Ball, Miss. Strimaris, Miss. Schiller ve Abdurrahman Göner yapmıştır. İki perde olarak oynanan oyunda Kral rolünü Sertaç Bucak, Kraliçe rolünü Gülhan Aytekin, Prenses Bluebell rolünü Kâmil Frlenoğlu, Prenses Morningr Glory rolünü Yüksel Pamuk, Prenses Primrose rolünü

¹¹⁹³ a.y., s.104.

¹¹⁹⁴ Milliyet, S.6912, 20 Şubat 1967, s.1.

¹¹⁹⁵ a.y., S.912128 Mart 1973, , s.3.

¹¹⁹⁶ DMKA, William Shakespeare’in Macbeth adlı Oyununa ait Fotoğraf.

¹¹⁹⁷ KMKA, William Shakespeare’in Macbeth adlı Oyununa ait Fotoğraflar.

Güner Uğurlu, Kuyudaki Peri rolünü Gülüm Cebeci, Ümit Perisi rolünü Serpil Oskay, Müşavir rolünü İbrahim Ocak, Toto rolünü Bülent Bilgin, Cadı Wanda rolünü Jülide Eğilli, Cadı Wallace rolünü Yalçın Hıdıroğlu ve Cadı Prunella rolünü Cengiz Erdoğan canlandırmıştır.¹¹⁹⁸

Diyarbakır Maarif Kolejinde sahneye konan bir başka tiyatro oyunu Grimm Kardeşler tarafından yazılan *Snow White and The Seven Dwarfs (Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler)*¹¹⁹⁹ adlı oyundur. Oyunun rejisörlüğünü Mr. John Aaer yapmış, kostüm ve dekoru Mrs, Jalie Aaer hazırlamış, Bülent Barlas, Mustafa Kötülek, Yunis Belengobs, Recep Çankaya, Yılmaz Bayraktar, İzzetin Laçın, Jura Strialtis, Hakkı Güner, Bülent Şatana ve Hasan Keser asistanlık yapmıştır. Sahne menajeri olarak Mr. Carl Nelson görev almış Miss. Louse Schiller ile Mr. Richard Lilly ona yardımcı olmuşlardır. Gretchen(Baş Hizmetçi) rolünü Semra Göle, Footman(Uşak) rolünü Yalçın Hıdıroğlu, Prenses Snow White rolünü Betül Tokuroğlu, Prenses Jeanne Marie rolünü Güner Uğurlu, Birinci Kadın Hizmetçi rolünü Bilge Güneş, İkinci Kadın Hizmetçi rolünü Ayşe Fusan Telman, Aynadaki Prens rolünü Oktay Baysal, Frederick rolünü İlker Gülfidan, Siyah Kraliçe rolünü Figen Sarıökmen'nin canlandığı oyunda cüceleri Refik Dağ, Can Fuat Delale, Fercan Kömürcü, Hıdır Pamukçu, Fikret Ürgüt, Atilla Çaylak ve Doğan Baysal canlandırmıştır.

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1970-1971 yılında başka bir oyun sahnelenmiştir. Joseph Kesselring tarafından yazılan ve üç perdelik *Arsenic and Old Lace* adlı tiyatro oyununu İngilizce öğretmenleri sahneye koymuşlardır. Sahnenin dekoru Hüseyin İçen, giysiler Nuran Başkaya Gülay Erten ve gereçlerde Ayhan Sezer tarafından hazırlanmıştır. Oyundaki Abby Brewster rolünü Jale Budak, Dr. Harper rolünü Hüseyin Kurt, Teddy Brewster rolünü Mustafa Sağlamer, Officer Brophy rolünü Necdet Beken, Officer Klein rolünü Veysi Coşkun, Martha Brewster rolünü Füzuzan Göksu, Elaine Harper rolünü Heyecan Yüceel, Mortimer Brewster rolünü Yılmaz Bayraktar, Mr. Gibbs rolünü Semih Berberoglu, Jonathan Brewster rolünü Sinân Kayalığıl, Dr. Einstein rolünü Zeki Düzgün, Office O'hara rolünü İbrahim Taş, Lieutenant Rooney rolünü Fikret Ülgüt ve Mr. Witherspoon rolünü Faruk Yükseler oynamıştır.¹²⁰⁰

¹¹⁹⁸ DMKA, Jules Irving'in The Magic Butterfly Adlı Oyunun Broşürü ve Oyuna ait Fotoğraflar.

¹¹⁹⁹ DMKA, Snow White and The Seven Dwarfs Adlı Oyunun Broşürü.

¹²⁰⁰ DMKA, Arsenic and Old Lace Adlı Oyunun Broşürü.

İzmir Maarif Koleji Drama Kulübü 1962-1963 eğitim-öğretim yılında dört oyun sahnelemiştir.¹²⁰¹ Oyunlardan biri Fernando Arrabal'ın *Cephede Piknik* adlı oyunu idi. Bu oyun Erol Aksoy tarafından sahneye konmuştur. Oyunda dekor Erbil Coşkuner, ışık Haluk Ulutaş, efektler ise Aybars Saykam tarafından yapılmıştır. Oyundaki Zapo karakterini Salih Pekin, Mösyö Tepan karakterini İlker Özer, Madam Tepan karakterini Necla Gülişli, Zepo karakterini Fikret Kuzucu, Birinci Sıhhiye Eri karakterini Tuncay Gülçur ve İkinci Sıhhiye Eri karakterini Mustafa Tınaz sahnelemiştir.¹²⁰² Sahnelenen bir diğer oyun Refik Erduran'ın *İp Oyunu* adlı piyesidir. Bu oyunda rahip kıyafeti ve boynunda bir haç ile bir karakter sahnelenmiştir.¹²⁰³ Sahnelenen üçüncü oyun İngilizce olarak sahnelenen ve öğrencilerin akıcı ve etkili olarak İngilizce konuştukları Arnold Ridley tarafından kaleme alınan *The Ghost Train* adlı oyundur. Bu oyunda yönetmenliği P. Badcock, yardımcılığını ise M. Shancyfety yapmıştır. Saul Hodgkin karakterini Demir Erçin, Richard Winthrop karakterini Kemalletin Beşikoğlu, Elsie karakterini Roxana Kırk, Chales Murdock karakterini Gökçen Odyak, Peggy Murdock karakterini Karen Von Vleet, Miss Bourne karakterini Susie Brown, Teddie Deaken karakterini Nazmi Uyum, Julia Price karakterini Nancy Copeland, Herbert Price karakterini Hakkı Pars, John Sterling karakterini Ercan Gündüz, Jackson karakterini Nuri Erel, Polimen karakterini Rasin Alca ve Özay Çobanoğlu sahnelemiştir.¹²⁰⁴ Sahnelenen dördüncü oyun ise Molière'in *Cimri* adlı oyunuydu.¹²⁰⁵

İzmir Maarif Kolejinde 1964-1965 eğitim-öğretim yılında Namık Kemal'i anma gecesi düzenlenmiştir.¹²⁰⁶ Aynı eğitim-öğretim yılında *Vatandaş Oyunu* adlı bir tiyatro oyunu sahnelenmiştir. Oyunu okulun eski mezunlarından Muzaffer Tunçağ sahneye koymuştur. Bülent Baradan tarafından efektleri gerçekleştirilen oyunda Arif rolünü Ümit Tunçağ, Üstün rolünü Can B., Doktor rolünü Semih Aslanoğlu, Hademe rolünü Ahmet Eğriboz, Memur rolünü Cengiz Eğiniloğlu, Serseri rolünü Noyan Turunç, Maskeliler rollerini ise Bülent Paksoy, Önder Berkan, Semih Aslanoğlu, Ahmet Eğriboz, Cengiz Eğiniloğlu ve Noyan Turunç oynamıştır.¹²⁰⁷ İzmir Maarif Kolejinde 1966-1967 eğitim-öğretim yılında *Penzans Korsanları*

¹²⁰¹ **Paradise 1962-1963: İzmir Maarif Koleji Okul Yılığ**, s.y.

¹²⁰² **a.y.**, s.y.

¹²⁰³ **a.y.**, s.y.

¹²⁰⁴ **a.y.**, s.y.

¹²⁰⁵ **a.y.**, s.y.

¹²⁰⁶ **a.y.**, s.y.

¹²⁰⁷ **a.y.**, s.y.

(*Pirates of Penzance*) adlı tiyatro oyunu sahnelenmiştir.¹²⁰⁸ İzmir Maarif Kolejinde sahnelenen oyunlardan birisi de *Kibarlık Budalası* adlı oyundur. Bu oyunda rol almış İzmir Maarif Koleji 1969’da mezun olmuş olan Nedim Bubik “sınıfça oynadığımız Kibarlık Budalası oyununu unutamıyorum. Musluk keteninden yaptığımız perukları, diktirdiğimiz o dönemin Fransız giysilerini, usta oyuncular Servet Başak, Salim Dikman, Cihat Balaban, İnci Haznedaroğlu ve tabii ki ben, nasıl unutulur? Alınan övgüler, alkışlar ve etkinliğin mimarı Perihan Caner bellekten silinebilir mi?”¹²⁰⁹ diyerek bu oyunun kendileri üzerinde oluşturmuş olduğu etkiyi dile getirmiştir.

Kadıköy Maarif Kolejinde 1959-1960 eğitim-öğretim yılında Drama Kulübü ilk kez teşekkül etmiştir. Bu eğitim öğretim yılında Kulüp William Shakespeare’in *Julius Caesar* adlı oyununu sahnelemişlerdir.¹²¹⁰ Kadıköy Maarif Koleji tiyatro çalışmalarına son derece önem veren kolejlerden biriydi. 1959-1960 eğitim-öğretim yılına gelindiğinde beş yıllık okul tarihi içinde dördü İngilizce olmak üzere toplam on bir oyun sahnelenmiştir. Bu oyunların yanında sınıf günlerinde birçok oyun oynanmıştır. Ancak okulda kız öğrencilerin bu dönemde bulunmayışı sebebi ile bazı tiyatro oyunları sahnelenememiştir. Kadıköy Maarif Kolejinde 1957’de oynanan bir piyes için yabancı okullardan bir kız öğrenci aranmak zorunda kalınmıştır.¹²¹¹ 1959-1960 eğitim-öğretim yılında Reşat Nuri’nin *İstiklal Piyesi* sahnelenmiştir. Bu piyeste Kaymakam rolünü Kâmil Ünver, Müfettiş rolünü Münir Akdoğan, Müdür rolünü Alinur Türetken, Müddeiumumi rolünü Engin Sezer, Yabancı Zabit rolünü Türker Sandallı, Tercüman rolünü Vuranel Okay, Birinci Nefer rolünü Nejat Selkan, İkinci Nefer rolünü Mahir Kösemem, Adalı rolünü Hasan Erdönmez, İhtiyar rolünü Turan Yese ve Mübaşir rolünü Mahmut Türetken oynamıştır. Oyunun suflörlüğünü Suha Uluçay yapmıştır.¹²¹² Sahnelenen bir diğer oyun *Karaköz* idi. bu oyun İngilizce olarak sahnelenmiştir. Oyunda Karagöz rolünü Cihan Kuru, Hacivat rolünü Yavuz Beşorak, Laz rolünü Özcan Kargah, Arap rolünü Mehmet Ülgen, Birinci Çelebi rolünü Erkan Söylemez, İkinci Çelebi rolünü Osman Erzene, Karagöz’ün Hanımı rolünü Nejat Tuğçu, Hacivat’ın Kızı rolünü Bülent Bediz, Himmet Ağa rolünü Atilla Aytaç ve Bebe Ruhi rolünü Emin Yener oynamıştır. Maarif Kolejlerinin bu dönemde

¹²⁰⁸ a.y., s.y.

¹²⁰⁹ **BAL’ın 50 Yılı**, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir Haziran 2004, s.39.

¹²¹⁰ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹²¹¹ a.y., s.y.

¹²¹² a.y., s.y.

sadece yatılı erkek öğrenci olması sebebiyle kadın rolleri de erkek öğrenciler tarafından sahnelenen bu oyunun suflörlüğünü Tayfun Akgez yapmıştır.¹²¹³

Konya Maarif Kolejinde de tiyatro oyunları sahnelenmiştir. Bunlardan biri 1966 yılında sergilenen *Ferhat ile Şirin adlı* tiyatro oyunudur.¹²¹⁴ Başka bir tiyatro oyunundan çekilmiş sahnenin fotoğrafının altında ise “Neler yapmadık şu vatan için/Kimimiz öldük, kimimiz nutuk söyledik.” dizeleri yer almıştır.¹²¹⁵ 1957-1964 yılları arasında Konya Maarif Koleji Mehmet Yaşar Sevük son sınıfta yılsonu müsamesesinde Cahit Atay’ın *Karaların Mehmetleri* ve *Hamdi ve Hamdi* adlı iki oyunu sahnelediklerini belirtmiştir.¹²¹⁶

Samsun Maarif Kolejinde de tiyatro bir eğitim aracı olarak kullanılmıştır. Samsun Maarif Kolejinde 1968-1969 eğitim öğretim yılında *Köşkte Telaşe, Pazarlık, Tarihçinin Not Defteri, Hababam Sınıfı*¹²¹⁷ gibi tiyatro oyunları sahnelenmiştir. 1972 yılında bu kolejde Schiller’in *Der Neffe als Onkel (Amca Rolünde Yeğen)* adlı ve Füzün Borahan ile M. Ali Çamlıca tarafından çevrilen oyunu Güven Turan yönetmeliğinde oynanmıştır. Bu oyundaki Albay De Dorsigny rolünü Oğan Özün, Mm. De Dorsigny rolünü Şengün Karaçay, Sophie Albayın Kızı rolünü Emel Merihli, François De Dorsigny rolünü İsmail Yaman, mm. De Mirville Albayın Yeğeni rolünü Gülsüm Çakır, Valcour Küçük Dorsigny’nin Yeğeni rolünü Baydar Soytekin, Lormeul, Sophie’nin Nişanlısı rolünü Erol Acarsoy, Champagne, Küçük Dorsigny Uşağı rolünü Uğur Karagöl, Noter rolünü Çakıcı Ecevit, İnzibat Çavuşu rollerini Hasbi Akal ve Osman İçli, Posta Arabacısı rolünü Salim Kolbakır ve Jasmin, Oda Hizmetçisi rolünü Yetkiner Ünal oynamıştır.¹²¹⁸ Kolejde ayrıca *Türk Askeri Kore’de* adlı bir piyeste oynanmıştır.¹²¹⁹ Samsun Maarif Kolejinde 1971 yılında sahnelenen bir diğer oyun *Küçük Şehir* adlı oyundur. Bu oyunda Belediye reisi rolünü Erdal Güner, Odacı Ali rolünü İsmail Yaman, Belediye Çavuşu rolünü Oğan Özün, Şetaret rolünü Salim Kolbakır, Eleni rolünü Nevin Gürler, Ayşe rolünü Gülname, Nebile rolünü Kumru Ülger, Ramazan Paşa Uğur Karagöl, Karabet rolünü Alpay Gürbüz. Polis rollerini Ferda ile Bülent Süalp, Hırsız Avni rolünü Nazım Şuvağ, Kâtip rolünü Erol Acarsoy Kaymakam Mithat rolünü Ahmet Keleş, Züppe

¹²¹³ a.y., s.y.

¹²¹⁴ **İdeal 66: Konya Maarif Koleji Okul Yıllığı**, Konya 1966, s.103.

¹²¹⁵ a.y., s.104.

¹²¹⁶ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹²¹⁷ **Samsun Koleji 1969 Okul Yıllığı**, Samsun 1969, s.88-93.

¹²¹⁸ **1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yıllığı**, Samsun 1963, s.50.

¹²¹⁹ a.y., s.55.

rolünü Yetkiner Ünal, Mebus rolünü Mahir Öner, Belediye Encümeni rollerini Metin Balaçlı, Galip Sokullu ve Cengiz Koç, Emekli Telgraf Memuru rolünü Metin Erhamza, Uşak rolünü Naim Alemdaroğlu oynamıştır.¹²²⁰ Samsun Maarif Kolejinde ayrıca *Nasreddin Hoca*, *İnsan Sarrafi*, *Tembel Harcı*, *Dilekçe* adlı piyeslerle¹²²¹ *Arsenic and Old Lace*, *Spring 1600*, *While The Sun Shines* ve *The Importance of Being Earnest* adlı tiyatro oyunları da sahnelenmiştir.

Maarif Kolejlerinde İngilizce ve Türkçe olarak sahnelenen farklı tiyatro oyunları ile öğrencilerin hem dil hem de kültürel yönleri geliştirilmiştir. Maarif Kolejleri öğrencilerin birlikte çalışma kabiliyetlerini geliştirmek amacıyla tiyatroyu bir araç olarak kullanmış ve bunda da büyük oradan başarılı olmuştur. Öğrencilerin çalışma ve dil kabiliyetlerini gelişmekle birlikte İngilizce sahnelenen tiyatro oyunları Amerikan ve İngiliz kültürlerinin taşıyıcı vazifesi de görmüşlerdir. Ancak sahnelenen tüm oyunların bu amaca hizmet ettiğini söylenemez. Bu oyunların yanında Maarif Kolejlerinde öğrencilerinde milli bilinci geliştirici tiyatro oyunları da sahnelenmiştir. İlk dönemlerde daha çok yabancı öğretmenlerin gözetiminde yapılan tiyatro oyunları sonraki yıllarda Türk öğretmenlerinde görev aldığı görülmektedir.

3.7.5. Geziler

Öğrencilerin yaşadıkları şehri ve ülkeyi yakında tanımalarına fırsat veren geziler aynı zamanda önemli bir eğitim aracıdır. Maarif Kolejlerinde yapılan geziler kolejden koleje farklılık göstermekle birlikte bu gezilerin temel amacı; öğrencilerin yaşadıkları çevreyi daha yakından tanımalarını sağlayarak bilgi ve görgülerine artırmaktır. Örneğin Kadıköy Maarif Koleji öğrencileri ayrıca 1962 yılında Zonguldak gezisi düzenlemişlerdir.¹²²²

Kültürel gezilerin yanında askeri kurumlara da gezi düzenlenmiştir. Bu gezilerin askeri kurumlara sempati oluşturma dönük yapıldığı düşünülmektedir. Kadıköy Maarif Koleji öğrencileri 1961 yılında milli savunma gezisi adı altında Cevizli'de ki askeri birliği ziyaret etmişlerdir.¹²²³ Diyarbakır Maarif Koleji öğrencilerinin de Diyarbakır'da bulunan NATO'nun Pirinçlik Hava Üssü'ne ziyaretlerde bulunmuşlardır. Bu ziyaretler Maarif Kolejlerinin NATO'ya dil bilen

¹²²⁰ a.y., s.56.

¹²²¹ a.y., s.148-152.

¹²²² KMKA, Okul Gezi Fotoğrafı.

¹²²³ KMKA, Okul Gezi Fotoğrafı.

eleman yetiştirmek amacını destekleyen bir unsurdur. Eskişehir Maarif Koleji öğrencileri ise 1967 yılında Hava Kuvvetleri üssüne ziyarette bulunmuşlardır.¹²²⁴

İzmir Maarif Koleji Resim Kulübü öğrencileri ise 1965-1966 eğitim-öğretim yılında Fransız Kültür Derneği, Efes Oteli, Ege Üniversitesi ve Amerikan Kültür Derneği'ndeki resim sergilerine katılmışlardır.¹²²⁵ Samsun Maarif Koleji öğrencileri 1972 yılında İzmir Bornova Maarif Kolejini ziyaret etmiştir. Aynı yıl Didim'i, Konya'yı, Cennet-Cehennem Mağaralarını, Antalya'yı, Bergama'yı, Truva'yı, Selçuk'u, Pamukkale'yi ve Efes Harabelerini gezmişlerdir.¹²²⁶

3.7.6. Öğrenci Kulüpleri

Okullar öğrencileri hayata hazırlarken onları gerçeğe en yakın hayat ortamları oluşturmaya çalışırlar. Bir okul bu tür ortamları ne orada sağlayabilirse öğrencilerini de o oranda hayata daha iyi hazırlar. Öğrencilerin bir birey olarak sadece akademik alanda değil hayatının her alanında başarılı olabilmesi için okullar eğitsel kollar aracılığıyla öğrencilerini yetiştirirler. Maarif Kolejlere de öğrencilerini her alanda en iyi şekilde yetiştirmeyi amaç edinmiştir. Bu yüzden Maarif Kolejlere eğitsel kollara oldukça önem vermiş ve bu kollar aktif bir şekilde kullanılmıştır. Maarif Kolejlerinde öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre kendilerini geliştirebildikleri ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek keyifli vakitler geçirebildikleri öğrenci kulüpleri açılmıştır. Diyarbakır Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Melih Utkucu kulüp çalışmalarıyla ilgili olarak şöyle demiştir:

“Diyarbakır'da ders dışı faaliyet anlamında fazla bir imkân yoktu. Münferiden ilgilenen arkadaşlar müzik odası, daha sonra bir fotoğraf cihazı ihtiva eden karanlık oda vardı. Bazı haftalar müzik günleri olurdu, şiir ve hikâye vs yarışma sonuçları ilan edilirdi. Sanırım bizim sınıfla başlayan bir sınıf gazetemiz vardı.”¹²²⁷

1971 Kadıköy Maarif Kolejini kazanan Levent Mollamustafaoğlu ise şöyle demiştir:

“Okulda çeşitli “kol” faaliyetleri vardı. Bunlar arasında özellikle tiyatro kolunun çok başarılı olduğunu ve öğrenciler arasından ileride önemli tiyatrocular olacak

¹²²⁴ Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı, Eskişehir 1967, s.118.

¹²²⁵ Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹²²⁶ 1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yıllığı, Samsun 1963, s.159-163.

¹²²⁷ Diyarbakır Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Melih Utkucu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

yeteneklerin çıktığını hatırlıyorum. Münazara takımının da çok başarılı olduğunu hatırlıyorum. Okul orkestrası genelde çok iyiydi ve aralarından iyi müzisyenler çıktı.”¹²²⁸

Tablo 27: Maarif Kolejlerinde Kurulan Kulüpler

Kulübün Adı	Maarif Kolejinin Adı					
	Diyarbakır	Eskişehir	İzmir	Kadıköy	Konya	Samsun
Adab-ı Muaşeret		x			x	
Edebiyat/Kültür ve Edebiyat	x	x	x	x	x	
Bilim/Fen		x	x			
Drama		x	x	x		
Erkek İzciler		x		x		x
Erkek Korosu		x	x	x		
Ezberden Okuma				x		
Fotoğrafçılık		x	x	x		
Gazete		x		x		
Gezi/Gezi İnceleme	x		x		x	x
Havacılık		x	x		x	
Kardeş Köy		x				
Kızılay		x	x		x	
Kültür				x		
Kütüphanecilik/Ki taplık		x	x		x	
Kooperatif					x	
İngilizce Konuşma			x			
Mandolin				x		
Matematik		x				
Müzik		x	x	x		
Müzik Kolu				x	x	
Okul Mağazası		x				
Orkestra		x				
Oyun Yuvası		x				
Ping-Pong				x		
Radyo		x				
Sanat			x			
Sentinesl		x				
Spor Yurdu/Spor		x	x		x	
Sosyal			x		x	
Tarım			x			
Tartışma				x		
Temsil Kolu	x				x	
Yayın			x	x		
Yeşilay			x		x	
Yürüyüş		x				

¹²²⁸ 1971-1978 Yılları Arasında Kadıköy Maarif Koleji/Kadıköy Anadolu Lisesi’nde okuyan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

Kulüpler ilgi alanlarına göre çalışmalarda bulunmuşlardı. Örneğin İzmir Maarif Kolejinde Resim Öğretmeni Hulusi Ünlüönen öncülüğünde kurulmuş olan Sanat Kulübünde öğrenciler her Çarşamba bir araya gelmişler filmler ve diğer sanat konuları hakkında tartışmalarda bulunmuşlardır. Ayrıca sanat galerilerini ziyaret etmişlerdir.¹²²⁹ Böylelikle öğrencilerin sanat hakkındaki farkındalıkları artırılmaya çalışılmıştır.

İzmir Maarif Koleji Sosyal Kulübü'nün temel amacı Anadolu'da yardıma muhtaç okulların kitap ve diğer ihtiyaçlarını karşılayabilmektir.¹²³⁰ İzmir Maarif Koleji Kültür ve Edebiyat Kulübü ise yazarlar için anma programları ile münazara yarışmaları düzenlemiştir.¹²³¹ İzmir Maarif Koleji Fotoğrafçılık Kulübü 1962-1963 eğitim-öğretim yılında kulüp üyesi öğrencilerinin fotoğrafçılık hobilerini geliştirmelerine yardımcı olmaya çalışmış ve yeni fotoğrafçılık teknikleri hakkında üyelerini bilgilendirmiştir. Kulüp okulun yıllığında yayınlanan fotoğrafların çoğunu çekmiştir.¹²³² Kadıköy Maarif Koleji Fotoğrafçılık Kulübü 1959-1960 eğitim-öğretim yılında benzer amaçlarla faaliyette bulunmuştur.¹²³³

Kadıköy Maarif Koleji Müzik Kolu kendi okullarında “müzik kültürünü geliştirmek, müzik zevkini aşılama” amacıyla kurulmuştur. Bu kol “büyük müzisyenler için yaptığı günlerle ve yayınlarıyla, gerek Türk halk müziği, gerekse klasik müzik sevgisinin aşılmasında önder” olmayı amaçlamıştır.¹²³⁴ Kadıköy Maarif Koleji Müzik Kulübü, Müzik Kolu'nun kurucusu Hikmet Günsel tarafından kurulmuştur. Koroyu, piyanoyu, mandolin ve akordeon gruplarını ihtiva eden Müzik Kulübü her hafta Salı ve Çarşamba günleri toplanmış ve Konservatuara öğrenci yetiştirmeyi amaçlamıştır.¹²³⁵ İzmir Maarif Koleji Müzik Kulübü ise 1962-1963 eğitim-öğretim yılında her Perşembe Mr. Taylor başkanlığında toplanmış klasik ve pop müzik dinleyerek müzik hakkında söyleşilerde bulunmuşlardır.¹²³⁶

Kadıköy Maarif Koleji Kültür Kolu “her türlü fikri ve terbiyevi faaliyetleri içine alan bir teşekküldü.” Bu kol için her eğitim-öğretim yılı başında her sınıftan iki öğrenci üye olarak seçilmiştir. Bu üyeler kendi aralarında başkan, ikinci başkan, kâtip ve iki üye seçmek suretiyle yönetim kurulunu oluşturmuştur. Kol faaliyetlerini

¹²²⁹ **Paradise 1961-1962: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹²³⁰ **a.y.**, s.y.

¹²³¹ **a.y.**, s.y.

¹²³² **a.y.**, s.y.

¹²³³ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹²³⁴ **a.y.**, s.y.

¹²³⁵ **a.y.**, s.y.

¹²³⁶ **Paradise 1962-1963: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

daha etkin yapabilmek için, konferans ve anma günleri bölümü, münazara ve edebi yarışmalar bölümü ile temsil bölümü olmak üzere üç bölüm halinde faaliyette bulunmuştur.¹²³⁷ 1959-1960 eğitim-öğretim yılı başında kurulan Kadıköy Maarif Koleji Kültür ve Edebiyat Kulübü okulda yazı yazmaya hevesli öğrencilerin çalışmalarını değerlendirmek için kurulmuştur. Bu esas gayesinin yanında çeşitli kültür faaliyetleri de yapmayı amaçlayan Kulüp bütün rehber öğretmenlerin denetlemesi altında çalışıyordu.¹²³⁸

The Resitation (Ezberden Okuma) Kulübü öğrencilerin İngilizcelerini geliştirmeleri amaç edinen bir kulüptü. Kadıköy Maarif Koleji The Resitation (Ezberden Okuma) Kulübü İngilizce şiir ve nesirlerin ezberlenmesini kolaylaştırmak ve aynı zamanda İngilizce eğitim yapan okullar arasında tertip edilen şiir ve nesir okuma yarışmalarına öğrencileri hazırlamak için kurulmuştu. Bu kulübün çalışmaları sonucunda 1959 yılında İstanbul'da ki İngilizce eğitim yapan okullar arasında, İngiliz Kültür Heyetinin tertip etmiş olduğu Shakespeare'in şiirlerinin okunduğu yarışmada Kadıköy Maarif Kolejine birincilik, 1960'ta da ikinciliği kazandırmıştır.¹²³⁹ İngilizce eğitime katkı sağlayan bir diğer kulüp ise Debating (Tartışma) Kulübü idi. Bu kulüp Maarif Kolejleri arasında sadece Kadıköy Maarif Kolejinde yer almıştır. Kulübün amacı okul içinde ve dışında yapılan İngilizce münazaraları tertip ve idare etmiştir. Bu amaçla Darüşşafaka ile işbirliği yapılmıştır.¹²⁴⁰

Maarif Kolejlerinde farklı alanlarda birçok kulübün kurulduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin sosyal, kültürel, sportif ve dil vb. yeteneklerini geliştiren bu kulüpler öğrenciler katılımı ile amacına ulaşmıştır. Kulüpler okuldaki kurum kültür ve kimliğinin oluşumunda da katkıda bulunmuşlardır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine geliştirmelerine yardımcı olan kulüpler okul hayatının renklenmesi önemli rol oynamışlardır.

3.7.7. Dergiler ve Okul Yıllıkları

Maarif Kolejlerinde yapılan çalışmalardan biri de öğrencilerin dergi ve gazete çalışmaları idi. Öğrencilerin belli bir konu hakkında derinlemesine bilgi sahibi

¹²³⁷ Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹²³⁸ a.y., s.y.

¹²³⁹ a.y., s.y.

¹²⁴⁰ a.y., s.y.

olmasına yardımcı olan ve birlikte çalışma kabiliyetini artıran bir etkinlik olan dergi çalışması Maarif Kolejlerindeki kültürel ortamı olumlu etkileyen bir eğitim aracı olmuştur. İzmir Maarif Koleji Kültür Kolu tarafından “Voice of İK” adlı bir okul gazetesi çıkarılmıştır. Bu gazete kolejlerde ve bazı liselerde satılıyordu.¹²⁴¹

Konya Maarif Koleji Kültür ve Edebiyat Kolu tarafından 1969 yılında “Devinim 69” adıyla bir dergi çıkartılmıştır. Derginin yöneticisi öğrenci Yücel Atamer, Kültür ve Edebiyat Kolu Başkanı ise Erol Gültekin idi.¹²⁴² Yine Konya Maarif Kolejinde “Evrım” adı ile bir dergi çıkarılmıştır. Bu dergi Aralık 1968’de “Mevlana Özel Sayısı” olarak çıkmıştır.¹²⁴³ Derginin ilk sayfasında “Anarken” ve Dostluğa Çağrı” adıyla iki yazı yayınlanmıştır. Sonraki sayfalarda Mevlana’nın hayatı, felsefesi, Konyalılar ve Mevlana gibi farklı yönlerden Mevlana incelenmiştir.¹²⁴⁴

Konya Maarif Kolejinde Mevlana ile ilgili İngilizce bir dergide çıkarılmıştır. “Mevlana: Special Issue” adıyla çıkan derginin koordinatörlüğünü Halil Edil, danışmalığını R. Charles Toepel ve Peter C. Nadell yapmıştır. Derginin editörlüğünü A. Hilmi Erkin, yardımcılığını ise Hadi Kayserilioğlu yapmıştır.¹²⁴⁵ Konya Maarif Kolejinde 1968-1969 eğitim-öğretim yılında Peter C. Nadell’in danışmanlığında “Mevlana: Special Issue” adıyla ayrı bir sayı daha yayınlanmıştır.¹²⁴⁶ Dergiler İngilizce olarak hazırlanmış ve Mevlana hakkında geniş bilgiler yer almıştır. Yine editör Yücel Şentarlı öncülüğünde “The Dawn” adıyla başka bir Mevlana Özel Sayısı hazırlanmıştır.¹²⁴⁷ Öğrencilerin dil gelişimi üzerinde büyük katkısı olan yabancı dilde dergi hazırlama aynı zamanda öğrencilerin dil becerilerini sergiledikleri bir uygulama alanı da oluşturması bakımından önem arz etmektedir. Kadıköy Maarif Kolejinde genç yaşta yakalandığı amansız bir hastalık sonucu vefat eden kolejlin kurucu müdürü Macit Kılıçeri anısına “Kılıçeri” adıyla bir okul gazetesi çıkarılmıştır.¹²⁴⁸

Maarif Kolejlerinde dergi ve gazeteler dışında çıkarılan en önemli yayın okul yıllığı idi. dergilere göre daha kapsamlı olan bu yayınlar kolejde bir yılda yaşananların özeti gibidir. Dönemin koşullarına göre oldukça kaliteli ve iyi

¹²⁴¹ **BAL’ın 50 Yılı**, s.35.

¹²⁴² **Devinim 69**, Konya Maarif Koleji Yayını, Konya 1969, s.28

¹²⁴³ **Evrım**, Konya Maarif Koleji Yayını, Konya 1968.

¹²⁴⁴ **Evrım**, s.1-6.

¹²⁴⁵ **Mevlana: Special Issue**, Konya Maarif Koleji Yayını, tarih yok Konya, s.1.

¹²⁴⁶ **a.y.**, s.1.

¹²⁴⁷ **The Dawn**, Konya Maarif Koleji Yayını, Konya, tarih yok.

¹²⁴⁸ **Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

hazırlanmışlardır. Hatta Maarif Kolejlerinin okul yıllıkları kalite ve içerik olarak çok iyi ve profesyonelce hazırlanmışlardır. Döneminde pek örneği olmamasına rağmen yıllıklar oldukça iyi hazırlanmıştır. Bunu nasıl başardıkları sorusunun cevabını Eskişehir Maarif Koleji arşivinde yapılan araştırmada tespit edildi. Yabancı öğretmenlerin okul yıllığı örneklerini kendi ülkelerinden getirdikleri belirlendi. Ayrıca yıllıkların çıkarılmasında tecrübeli olan yabancı öğretmenlerin danışman olarak yer aldıkları tespit edildi. Torch Okulu'na ait "Torch 1959" adlı bir okul yıllığı örnek olarak Amerika'dan Mr. Daily tarafından getirilmiştir. Getirilen bu yıllık 21 Eylül 1969 tarihinde Eskişehir Maarif Koleji Kütüphanesi'ne hediye edilmiştir.¹²⁴⁹ Eskişehir Maarif Kolejinde 1962 yılında çıkarılan ilk okul yıllığında bu yıllıktan esinlenmiştir. Diğer kolejlerde de yabancı öğretmenlerin çalıştığı göz önüne alındığında bu okullarda da çıkarılan okul yıllıklarında bu tür yabancı okul yıllıklarından esinlendiği söylenebilir.

Okul yıllıkları Maarif Kolejlerinde farklı isimler adı altında çıkmıştır. Eskişehir Maarif Kolejinde "Connect"(yıllığın çıktığı yıl ile birlikte) ve "Göç" adıyla çıkarken İzmir Maarif Kolejinde "Paradise" adıyla, Kadıköy Maarif Kolejinde "Yankı Echo" adıyla, Konya Maarif Koleji'nde "Ideal" ve Samsun Maarif Kolejinde ise "Samsun Koleji" adıyla çıkmıştır. Bu okul yıllıklarının bazıları Türkçe, bazıları İngilizce, bazıları da hem Türkçe hem de İngilizce olarak basılmıştır. Okul yıllıkları da dergiler gibi öğrencilerin dil becerilerini geliştirebildikleri bir alan olmuştur.

Okul yıllıklarının hazırlanması oldukça zor ve yoğun bir süreç olmuştur. Eskişehir Maarif Kolejinde öğrenciler ilk defa 1962 yılında okul yıllığı çıkarmışlardır. Bu yıllığın hazırlık çalışmalarını yapan Can Apak, Doğan Erden, Gündüz Oray ve Tamer Şekersoy dört aylık hazırlık süreçlerini şöyle değerlendirmişlerdir:

*"Böyle bir çaba ile ilk defa karşılaştığımız için bazı engellerle karşılaştık tabii. Bütün boş zamanlarımızı tatillerimizi daha güzel bir eser elde edebilmek için çalışmakla geçirdik. Okul idaresinin eşiğini, izin almak bahanesi ile aşındırdık dersek pek yersiz olmaz. Çalışmaya gittiğimiz Klüpten bir defa koşmadan döndüğümüzü hatırlamıyoruz. Geç kaldığımız dakikaların hesabı olarak hep aynı sebebi dinlemekten hocalarımız bıkmış olsalar gerek."*¹²⁵⁰

¹²⁴⁹ Torch 1959: Torsch Okulu Yıllığı, iç kapak sayfası.

¹²⁵⁰ 1962 Connect: Eskişehir Maarif Koleji Okul Yıllığı, Eskişehir 1962, s.13.

Eskişehir Maarif Koleji öğrencileri bir vefa örneği olarak eski okul müdürleri Ömer Bayın ile Şerif Öztürk'e birer sayfa ayırarak onların yazılarına ve mesajlarına da yer vermişler. 1967 yılı mezunları ise okul yıllığı çıkarmağa için 10 Şubat 1966 tarihinde karar vermişlerdir. Yıllıkta görev alan öğrenciler oy birliği ile seçilmişler ve görev dağılımı şöyle olmuştur; Genel Başkan Cem Apak, Sınıf müşahidi Halit Öztürk, Sekreter Semih Serin, Daktilo Erdal Kocokara, Foto işleri başkanı N. Nazif Bozatlı, Karikatür işleri başkanı Halûk Altunç, Aktüalite işleri başkanı Emin Çinicioğlu, Yazı işleri başkanı: Mehmet Can Delikliler, Spor işleri başkanı Atilâ Yıldız ve Reklâm işleri Başkanı Abdullah Bilgiç olmuştur.¹²⁵¹ Böylelikle yıllık hazırlama kolu oluşmuş ve 1967 yılında Göç adıyla yıllık hazırlamıştır.

3.7.8. Öğrenci Yönetim Kurulu

Maarif Kolejlerinde Öğrenci Yönetim Kurulu adıyla okuldaki öğrencilerle ilgili olan işlerde öğrencilerin görüşlerinin yansıtılmasını sağlayacak bir mekanizma kurulmuştur. Bu kurulun işleyişi kolejden koleje ve yılda yıla farklılık göstermektedir. Bu kurulun amacı; “okul dâhilinde öğrencilere ait çeşitli işleri, kendi kendine kontrol ederek halletme yoluna gitmek ve okuldu her bakımdan daha iyi şartların yerleşmesini hizmetle idareye yardımcı” olmaktı.¹²⁵² Öğrenci Yönetim Kurulu her öğretim yılı başında tek dereceli seçimle yapılan, bir başkan, bir başkan yardımcısı, bir sekreter, iki üyeden oluşmuştur. Ancak bu seçim sistemi zaman zaman değişikliğe uğramıştır. 1962-1963 eğitim-öğretim yılında İzmir Maarif Kolejinde tek derece ile ilk kez okul öğrenci yönetim kurulu başkanı seçilmiştir. 1964-1965 eğitim-öğretim yılında da benzer bir seçim sistemi uygulanmıştır. 1966-1967 yılında Öğrenci Yönetim Kurulu Başkanı Salih Yurttaş'ın “okul düzenini sarsan fakat ilgi uyandıran okul oyu” yöntemi kaldırıldı. 1965-1966 eğitim-öğretim yılında ilk kez iki aşamalı seçim sistemi uygulandı.¹²⁵³ Kadıköy Maarif Kolejinde etkin çalışan bu kurulun esas faaliyet alanı “disiplin, temizlik ve adabı muâşeret işleri, geziler, okuma, fotoğrafçılık, terbiyevi oyunlar, yardım kampanyaları gibi işlerdir.” Bu kurul 15 günde bir toplanarak yapılan ve yapılacak olan işleri gözden geçiriyordu.¹²⁵⁴ Ayrıca bu kuruldan ayrı olarak her sınıfın birer temsilcisi olmuştur.

¹²⁵¹ Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı, Eskişehir 1967, s. 132.

¹²⁵² Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹²⁵³ Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹²⁵⁴ Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

3.7.9. Maarif Kolejlerinin Okul Marşları

Okul marşları öğrencilerin okullarını benimsemelerini kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Türkiye'deki birçok köklü okulun marşı bulunmaktadır. Örneğin 1911 yılında kurulan Fatih Gelenbevî Anadolu Lisesi'nin "Gelenbevî Marşı" adlı bir okul marşı bulunmakta ve her hafta düzenli olarak İstiklal Marşı'nda sonra okunmaktadır. Okul marşları öğrencilerin okul kimliğini özümsemesine yardımcı olan araçlar olmanın yanında okulların genel ve karakteristik özellikleri yansıtır. Maarif Kolejlerinin marşlarının incelenmesi kolejlerin yapısal kimliklerini tanımada yardımcı olacaktır. Bestesi Hikmet Günsel Güftesi ise Nezahat Somar tarafından yapılan Kadıköy Maarif Kolejinin Marşı şöyledir:

*Işığımız ilimdir. Yolumuz vatan yolu
Ruhumuzu titreten ümittir hedefimiz.
Yarına varmak için kalbimiz iman dolu
Maarif kolejinin hız alan gençleriyiz.*

*Türk gücünü bu hızla dile getireceğiz,
Aldığımız görevi sona erdireceğiz.
Kadıköy kolejimiz feyz aldığım ocağım
Senden aldığım nurla yolumu bulacağım.*¹²⁵⁵

Kadıköy Maarif Koleji Marşı'nda ilim, vatan, ümit, iman, Türk, görev, feyz ve nur kavramlarının ön plana çıktığını görmekteyiz. Bu kavramlar kolejlerin kuruluş felsefesi olarak dönemin yetkilileri tarafından sıklıkla dile getirilen millilik kavramını destekleyen kavramlar olmuşlardır. İzmir Koleji Marşı 1964 yılında Naci Önsöz tarafından bestelenmiştir.¹²⁵⁶ İzmir Maarif Kolejinin Marşı ise şöyledir:

*Selâm İzmir Koleji,
Yürekten saygı sana
Durmadan, bıkmadan,
Işık tutun sen bana*

*Göklere değer başıma.
Ağızlarda marşımız.*

¹²⁵⁵ Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, s.y.

¹²⁵⁶ BAL'ın 50 Yılı, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir Haziran 2004, s.38.

Geriliğe saldıralım.

*Aydınlığa varalım.*¹²⁵⁷

İzmir Maarif Koleji Marşı'nda ışık, saygı, yükselme, gerilikle mücadele ve aydınlık kavramları ön plana çıkmıştır. İzmir Maarif Koleji Marşı'nda Milliğe vurgunun ön planda olmadığını görmekteyiz. İzmir Maarif Koleji Marşı'nda daha çok kolejin yollarını aydınlatması ise yükseldiklerini belirterek amaçlarının gerilikle mücadele ederek aydınlığa ulaşmak olduğu dile getirilmiştir. Eskişehir Maarif Koleji Marşı'nın sözleri Zeki Taşan yazılmış, müziği ise Sumru Oktay tarafından yapılmıştır. Kolejin marşı şöyledir:

Tanık Bayrağımızın şanlı ay'la yıldızı

Ülkümüzden alırsız engeller aşan hızı

Türk olmanın verdiği yüce bir inanç ile

Bu vatana adadık bütün varlığımızı

Duysun gür sesimizi yurdun ovası dağı

Eskişehir Koleji bilgimizin kaynağı

İnanmak inandırmak ülkümüzün tek yolu

Kalbimiz Türkiye'nin sorunlarıyla dolu

Görev alcağımız günleri bekliyoruz

Bizlere güvenerek mutlu ol Anadolu

Duysun gür sesimizi yurdun ovası dağı

*Eskişehir Koleji bilgimizin kaynağı*¹²⁵⁸

Eskişehir Maarif Koleji Marşı'nda Bayrak, ülkü, Türk, inanç, vatan, görev, güven, Anadolu gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Eskişehir Maarif Koleji Marşı tam da Maarif Kolejlerinin millilik yönüne yönelik çok güçlü vurguların yer aldığı bir marş olmuştur. Marş öğrencilere okullarından bir an önce mezun olup donanımları ile Anadolu'da vazife almanın haklı gurunu yaşayacaklarını aşılaman ve bunu yaparken Türk ve Bayrak kavramlarını ön plan çıkaran bir metin olmuştur. Konya Maarif Koleji Marşı ise Ali Tartanoğlu'ya göre muhtemelen 1958 veya 1959 yılında bestelenmiştir. Marşın sözleri Mahmut Nedim Güntel'e, beste, okulun o dönemdeki müzik öğretmeni Cevat Çangatin'e aittir. Konya Maarif Koleji Marşı şöyledir:

¹²⁵⁷ **Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

¹²⁵⁸ **Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı**, Eskişehir 1967, s.133.

*Azmimiz, dünyaya göz kulak olmak
Bilginin, sevginin nuruyla dolmak
Göğsün iman dolu, ruhun enerji
Yaşa, binler yaşa Konya Koleji*

*Göklerden ufuklar indirmek yurda
Durmadan çalışmak hep bu uğurda
Göğsün iman dolu, ruhun enerji
Yaşa, binler yaşa Konya Koleji¹²⁵⁹*

Konya Maarif Koleji Marşı'nda azim, koruma, bilgi, sevgi, iman, ruh, yurt, çalışma gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Konya Maarif Koleji Marşı'nda öğrencilere amaçlarının bilgi ve sevgi ile dolarak dünyayı korumak ve yurtları için çalışmak olduğu vurgulanmıştır. Konya Maarif Koleji Marşı'nda iman dolu göğüsler ve enerjik ruhlarla bunu yapabilecekleri bilinci verilmeye çalışılmıştır. Taner Şenay tarafından sözleri yazılan Samsun Maarif Koleji Marşı ise şöyledir:

*Tanrı yarattı bizi, anamız yetiştirdi
İlk öğrendik Türkçeyi Türk'ün kendi öz dili*

*Atalarımız demiş, bil iki dil ol iki
Samsun Koleji yapar ikiye bedel bizi*

*Öğünür çalışırız, içimiz dolu güven
İlim ahlak alırız, Biz Samsun Kolejinden¹²⁶⁰*

Samsun Maarif Koleji Marşı'nda Tanrı, ana, Türkçe, Türk, dilin önemi, çalışma, güven, ilim ve ahlak gibi kavramlar ön plan çıkmıştır. Tanrının kulları oldukları ve anneleri tarafından yetiştirilerek Türkçeyi öğrendiklerinin hatırlatıldığı marşta iki dil bilmenin ne kadar önemli olduğu atalardan verilen örneklerle güçlendirilerek verilmiştir. Samsun Maarif Kolejinin öğrencilerine ikinci bir dil öğretmek için “bir dil bir insan, iki dil iki insan” atasözü mucibince öğrencilerine yeni bir insan haline getirdiğinin vurgulandığı marşta çalışmanın öğrenilecek bir davranış

¹²⁵⁹ Tartanoğlu, a.g.e., s.149-150.

¹²⁶⁰ Samsun Koleji 1969 Okul Yıllığı, Samsun, 1969, s.86.

olduğu tıpkı Konya Maarif Koleji Marşı'nda olduğu gibi öğrencilere aşılacak istenilmiştir.

Kadıköy Maarif Koleji Marşı'nda ilim, vatan, Türk, iman, feyz, nur kavramları ön plana çıkarken İzmir Maarif Koleji Marşı'nda gerilikle savaş ve aydınlığa ulaşma ön plana çıkmıştır. Eskişehir Maarif Koleji Marşı'nda bayrak, ülkü, Türk, vatan, yurt, Anadolu ve bilgi kavramları ön planda iken Konya Maarif Koleji marşında azim, bilgi, iman ve yurt kavramları ön plandadır. Samsun Maarif Koleji Marşı'nda Türkçe, iki dilin önemi, ilim ve ahlak kavramları ön plana çıkmıştır. Maarif Kolejleri içerisinde Eskişehir, Kadıköy, Konya ve Samsun Maarif Koleji Marşları'nda bu okulların kuruluşlarına uygun şekilde milliğe uygun kavramlar yer alırken İzmir Maarif Koleji Marşı'nda millilikle ilgili herhangi bir kavram yer almamaktadır. Milliğin en çok ön plandan olduğu kolej Eskişehir Maarif Koleji olmuştur. Yine kolejler içerisinde sadece Samsun Maarif Koleji Marşı'nda yabancı dilin öneminden bahsedilmiştir.

3.8. Maarif Kolejlerinde Disiplin

3.8.1. Öğrenci Disiplin Olayları

Maarif Kolejleri genel olarak yatılı öğrenci alan okullardır. Dolayısıyla normal öğretim yapan okullara göre disiplinin daha sıkı olmalıydı. Bir arada yaşayan yaşları genel itibarıyla 11-18 yaşları arasında olan henüz ergenlik döneminde olan öğrencilerin kontrolü son derece zor ve önemliydi. Öğrencilerin anne-babalarından uzakta oldukları göz önüne alındığında disiplinin çok daha önemli olduğu görülür. Çünkü okul bir eğitim yeri olmanın yanında öğrenciler için ev, öğretmen ve idareciler ise eğitimci olmanın yanında kimi zaman öğrenciler için anne-baba oluyorlardı. Bu sebeplerle Maarif Kolejlerinde düzenin sağlanması sağlıklı bir eğitim ve hayat ortamının sağlanmasında oldukça önemliydi. Bu önemin bir yansıması olarak Maarif Kolejlerinde disiplinin sıkı tutulmuştur. Okul idareleri disiplini sağlarken okuldaki unsurlar dışında velilerden de destek almıştır.

Maarif Kolejlerinde hem okul hem de pansiyonda disiplin sağlamaktan en başta okul idareleri sorumlu olsa da okulun bütün personeli okul yönetimlerine yardımcı olmakla mükellefi ve bunu genellikle yerine getirmişlerdir. Okulda disiplinle ilgili bir sorun yaşandığında Okul Disiplin Kurulu devreye giriyordu. Okul

Disiplin Kurulu okul müdür başyardımcı veya yardımcısının başkanlığında iki öğretmenden oluşuyordu. Bu kurul müzakerede bulunup okulun disiplin hakkında kararlar almaktaydı.¹²⁶¹

Öğrenci, Okul Disiplin Yönetmeliğine aykırı bir davranışta bulunduğu Disiplin Kurulu tarafından durum görüşülüyordu. Kurul işlenen suça karşılık ilgili yönetmelik çerçevesinde ceza veriyordu. Öğrencinin işlediği suç ve aldığı ceza veliye okul müdürlüğü tarafından yazılı olarak bildiriliyordu. Okulda herhangi bir suç işlendiğinde okul müdürü olayla ilgili öğrencileri Disiplin Kurulu'na sevk eder. Bu sevk işleminden sonra Disiplin Kurulu şu yolu izliyordu; konu Disiplin Kurulu'na ulaştığında Kurul olayda adı geçen tarafların yazılı ve sözlü savunmalarını alıyordu. Ayrıca şahitlerinde görüşlerine başvuruyordu. Kurul suçun niteliğini tespit ettikten sonra konu ile ilgili delilleri değerlendirip yönetmeliğe uygun bir şekilde Uyarma, Dikkati Çekme, Kınama, Mahrumiyet Cezası, Okuldan Uzaklaştırma, Pansiyondan Çıkarma, Tasdikname ile Uzaklaştırma, Parasız Yatılılık Hakkının Kaldırılması veya Bursluluktan Çıkarmak Suretiyle Tasdikname ile Uzaklaştırma, İlişik Kesme, İlişik Kesme Tasdikname ile Uzaklaştırma ve Kovma cezalarından birini uyguluyordu.¹²⁶² Ceza alan öğrencilerin davranış notları aldıkları cezanın ağırlığına göre düşürülüyordu. Okul Disiplin Kurulu yaptığı işlemleri Disiplin Kurulu Karar Kayıt Defterine kaydediyordu. Bu defterde verilen kararın numarası, karar tarihi, suçlu öğrenciler, suçun nevi, suç delilleri, kurul kanaati ve karar yer alıyordu.

Maarif Kolejlerinde yaşanan örnek disiplin olaylarına bakılması bu okullardaki disiplin durumu hakkında daha fazla bilgi verecektir. Konya Maarif Kolejinde 1965-1965 eğitim-öğretim yılında yaşanan bir olayda öğrenciler öğretmenlerinin evinden sınav sorularını çalmışlardır. 29 Mayıs 1965 günü öğrenci M.T.'nin¹²⁶³ çalışma kâğıtlarının arasında Matematik sınavına ait sorularının bulunması üzerine durum ders öğretmeni tarafından okul idaresine bildirilmiştir. M.T. sınav sorularını öğretmenin oturduğu apartmanda aldığını itiraf etmiştir. Yapılan tahkikatta mezkûr öğrencinin ablasında aynı dairede oturduğu ve bu sebeple binaya rahatlıkla girip çıkabildiği tespit edilmiştir. Ancak soruşturma derinleştiğinde adı geçen öğrencinin soruları çalmadığı çalınan soruların kopyasını çıkardığı tespit edilmiştir. Soruların ise A.B ile S.Y. tarafından çalındığı tespit edilmiştir. S.Y.'nin

¹²⁶¹ Salih San, **Yıllık İş Takvimi**, Ankara 1959, Rekor Matbaası, C.I, s.148; Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.145-146.

¹²⁶² San, **a.g.e.**, s.138; Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.134-135.

¹²⁶³ Özel bilgi içerdiği için olayda adı geçen kişilerin adı gizli tutulmuştur.

soruları çaldığı itiraf etmesi üzerine M.T.'nin konuyla bir ilgisinin olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan tahkikatta olayın şu şekilde geliştiği tespit edilmiştir; 26 Mayıs 1965 tarihinde V.E. adlı öğrenci yabancı öğretmen A.S.'nin evine gitmiştir. Bir süre sonra adı geçen öğretmen ve eşi evden ayrılmış adı geçen öğrenci İngilizce öğretmeni G.M. ile evde kalmıştır. G.M.'nin bir ara odadan ayrılmasında faydalanan V.E. makinada bulunan sorulardan sekizini kopyalayarak F.Y. adlı öğrenciye vermiştir. A.B. ve S.Y. adlı öğrenciler sekiz soruyu yeterli bulmayarak 27 Mayıs 1965 günü hepsini almayı kararlaştırmışlardır. Aynı gün V.E. öğretmen A.S.'nin ailesini lunaparka götürmüş, öğretmen A.S. ise başka bir yere gitmiştir. Böylece öğretmenin evinde kimse kalmamıştır. Bu dairenin bir odasında oturan M.T.'nin ablası ile irtibata geçilerek kapının açılması sağlanmıştır. A.B., E.B. ve S.Y. içeri girip soruların kopyalarını çıkararak çalmışlardır. Çıkarırken girdikleri camın kirlendiğini görüp tekrar içeri girip camı temizlemişlerdir. Çaldıkları soruları sınıfta Matematik dersi iyi olan öğrencilere ve bir öğrenci aracılığıyla Astsubay okulunda bir öğretmene götürüp çözdürmüşlerdir. Disiplin Kurulu olayı ayrıntılı olarak inceleyerek konu hakkında kararını vermiştir. Buna göre olayda adı geçen öğrencilerden M.S. ile M.Ö.'ye takdir cezası, M.T.'ye üç gün okuldan uzaklaştırma cezası, E.B., A.S., S.Y., E.B. ve A.B.'ye ise “öğretmenin evinden soruları çalmak, arkadaşlarını kopyaya teşvik etmek, yabancılara karşı Milli şeref ve haysiyetimiz rencide etmek, konut dokunulmazlığına tecavüzde bulunmak” suçlarından dolayı disiplin yönetmeliğinin 5. maddesinin (e) fıkrası gereğince Tasdikname ile okuldan uzaklaştırılmalarına karar vermiştir.¹²⁶⁴

Olayda görüldüğü üzere Disiplin Kurulu olayı oldukça detaylı incelemiş ve işlenen suçun mahiyetine göre cezalar vermiştir. Kurul özellikle Milli şeref ve haysiyete vurgu yaparak Maarif Kolejlerinin kuruluşundaki Millilik anlayışının önemine dikkat çekmiş gibidir. Bu olayda ayrıca Türk öğrencilerin yabancı öğretmenlerin evlerine rahatça gidebildikleri de görülmektedir.

Konya Maarif Kolejinde 1968-1969 eğitim-öğretim yılında işlenen disiplin olayları; okuldan kaçmak, kopya çekmek, dışarıdan okula yabancı öğrenci almak, sigara içmek, öğretmenle münakaşa etmek¹²⁶⁵ gibi olaylar vardı. Bu suçlara Disiplin

¹²⁶⁴ KOMKA, Konya Maarif Koleji Disiplin Kurulu'nun 9 Haziran 1965 Tarih ve 17 Nolu Kararı.

¹²⁶⁵ KOMKA, Konya Maarif Koleji Disiplin Kurulu'nun 31 Mayıs 1969 Tarih ve 12 Nolu Kararı.

Kurulu Uyarma, Kınama ve Okuldan Kısa Süreyle Uzaklaştırma gibi cezalar vermiştir.¹²⁶⁶

Diyarbakır Maarif Kolejinde 21 Kasım 1963 tarihinde bir öğrencinin işlediği bir suç Okul Müdürü Necdet Sezginer tarafında şu şekilde velisine bildirilmiştir.¹²⁶⁷

“Velisi bulunduğunuz Kolejimiz V Fen sınıfı öğrencilerinden...¹²⁶⁸ numaralı ..., 21 Kasım 1963 Perşembe günü gece mütalaasından çıktıklarında arkadaşlarıyla yapsak istedikleri şakalaşmakta içinde öğrenciye yakışmıyacak bir hal olduğu, bununla da kalmıyarak Nöbetçi öğretmeni rahatsız edici laubali hareketlerde bulunduğu üzüntü ile tesbit olunmuştur. Okul Disiplin Yönetmeliğinin 5.ci maddesinin C fıkrasına uyan bu hareketi dolayısıyla kendisine Disiplin Kurulunca TEKTİR cezası verilmiş olup, hareket notundan bir numara kırılmıştır. Bu gibi hareketlerinin devam etmemesi hususunda ilgilerinizi rica ederim.”

Öğrenciler arasından yaşanan sorunların çözümünde öğretmenler aracı rol oynamışlardır. Ancak bu rol başarılı olmadığında durum okul idaresi bildirilmiştir. Eskişehir Maarif Kolejinde Hazırlık sınıfında İngilizce dersinde konuşan öğrencilerin yazmasını için İngilizce Öğretmeni öğrencilerden A.E.’yi görevlendirmiştir. Adı geçen öğrenci sınıfta konuşanları yazmış ancak Y.S. dersten sonra A.E.’ye saldırmış ve gözlüğü kırmıştır. Gözlüğünün yenilenmesi için gereken paranın yarısı kendisinden istendiğinde Y.S. bunu reddetmiştir. Bunu üzerine ders öğretmeni tarafından durum okul müdürlüğüne bildirilmiştir.¹²⁶⁹

Maarif Kolejlerinde yabancı öğretmenler ile öğrenciler arasında da zaman zaman sorunlar yaşanmıştır. 7 Ocak 1960 tarihinde Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü’ne verdiği dilekçede Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor derste sorun yaşadığı iki öğrenciyi okul idaresine şikâyet ederek cezalandırılmalarını istemiştir.¹²⁷⁰ Okul idaresi yaptığı araştırmada olaya öğretmenin verdiği notları değiştirmesin sebep olduğunu, öğrencilere aldıkların ilk notlarını verilmesi ve bir daha böyle olaylara mahal verilmemesi istenmiştir. Ayrıca Okul idaresi adı geçen öğrencilerle ilgili gereken tedbirlerinde alındığını belirtmiştir.¹²⁷¹

¹²⁶⁶ KOMKA, a.y.

¹²⁶⁷ DMKA, Diyarbakır Koleji Müdürlüğü’nün 23 Kasım 1963 Tarih ve 510-703 Sayılı Yazısı.

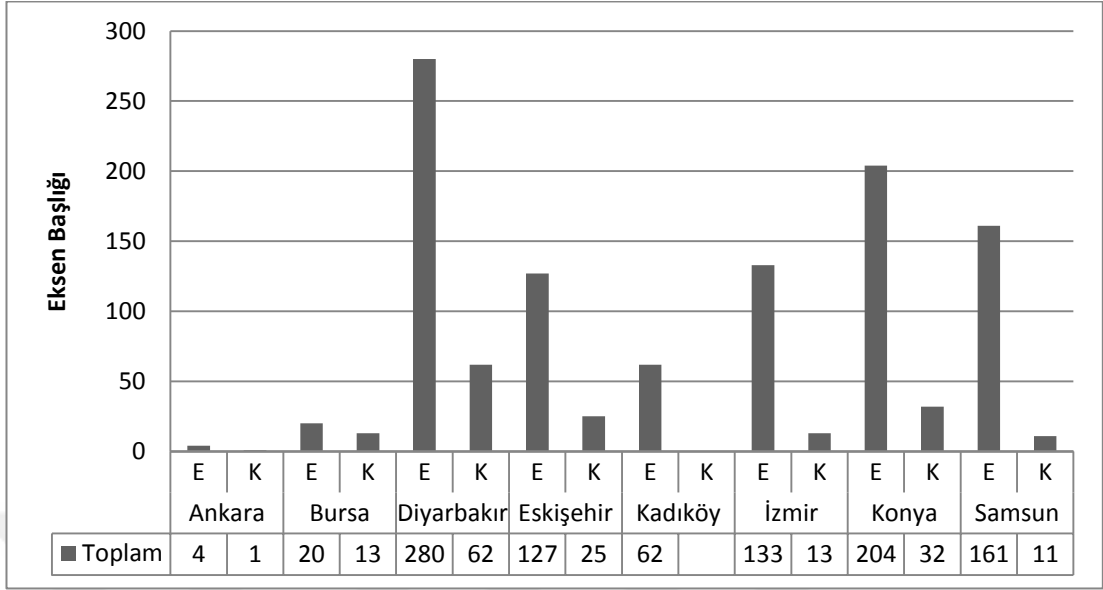
¹²⁶⁸ Özel bilgi içerdiği için olayda adı geçen kişilerin adı gizli tutulmuştur.

¹²⁶⁹ EMKA, Öğretmenin Okul Müdürlüğü’ne 2 Nisan 1958 Tarihinde Yazdığı Dilekçe.

¹²⁷⁰ EMKA, Alan Taylor’ın 7 Ocak 1960 Tarihinde Eskişehir Koleji Müdürlüğü’ne Yazdığı Dilekçe.

¹²⁷¹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü’nün 12 Ocak 1960 ta’rih ve 231.1.57 Sayılı Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor’a Yazısı.

Grafik 3: 1955-1974 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinden Çeşitli Sebeplerle Okuldan Ayrılan Öğrencilerin Sayısı

Maarif Kolejlerinde 1955-1974 yılları arasında çeşitli sebeplerle okuldan ayrılan öğrencilerin toplam sayısı 1148'dir. Bu sayıda en büyük pay 342 öğrenci ile Diyarbakır Maarif Kolejine aittir. Sonra sırasıyla ilk kurulan altı kolejden 236 öğrenci ile Konya Maarif Koleji, 172 öğrenci ile Samsun Maarif Koleji, 152 öğrenci ile Eskişehir Maarif Koleji, 146 öğrenci ile İzmir Bornova Maarif Koleji ve 62 öğrenci ile İstanbul Kadıköy Maarif Koleji gelmektedir. Bu öğrencilerin ayrılma sebepleri başta nakil olmak üzere, okulu terk etme, sınıfta kalma ve arşiv çalışmalarında çok kesin sayısını belirleyememekle birlikte disiplin olayları gelmektedir.

Tablo 28: 1955-1975 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Çeşitli Sebeplerle Ayrılan Öğrenci Sayıları¹²⁷²

DERS YILI	Ankara		Bursa		Diyarbakır		Eskişehir		Kadıköy		İzmir		Konya		Samsun	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956							3		1		7		3		4	
1956-1957					1		2		7		5		8		5	
1957-1958					3		8		6		12		2		14	
1958-1959					1		3		10		9		1		16	
1959-1960					11		23		9		3		21		6	
1960-1961							3		10		13		13		10	
1961-1962					3		6	1	4		2		8		6	
1962-1963							7		4		3		10		8	
1963-1964									11		9		12		4	
1964-1965					1						3				2	
1965-1966					33	7										
1966-1967					29	6										
1967-1968					30	4	4	2			16	1	10	4	13	1
1968-1969					28	10	21	7			1	1			7	1
1969-1970					32	5	20	7			10	2	13	3	7	4
1970-1971					63	18					10	2	42	13		
1971-1972					18	7	21	4			8	2	31	6	23	4
1972-1973	2		17	7	27	5	6	4			22	5	30	6	36	1
1973-1974	2	1	3	6												
Toplam	4	1	20	13	280	62	127	25	62		133	13	204	32	161	11

¹²⁷² DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.165,166 ve 220; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.142; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.59; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.91; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.68; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.22.

3.8.2. Öğretmen Disiplin Olayları

Disiplin sağlanırken sadece öğrencilerin değil öğretmenlerinde kurallara uygun davranmaları okul idarelerince istenmiştir. Yabancı öğretmenlerin kimi zaman kuralları yeterince bilmemesinden kimi zamanda kimi zamanda kuralları bildiği halde kurallara aykırı hareket etmeleri sebebiyle zaman zaman Kolej Müdürlükleri tarafından uyarılmışlardır. Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü tarafından İngilizce Öğretmeni R.F.B.'tan 12 Ocak 1963 tarihinde not defterlerinin incelenmesi için yazılı olarak not defterlerini istemiştir.¹²⁷³ Not defterlerini almak için Okul müdür yardımcısı mezkûr öğretmenin kaldığı otele gitmiş ancak öğretmen ilgiyi yazıyı almayacağını belirterek kapıyı açmamıştır. Bu durum Okul müdür yardımcısı ve otel görevlileri tarafından tutanak altına alınmıştır.¹²⁷⁴ Öğretmen hakkında bir rapor düzenlenerek Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne bildirilmiştir. Buna göre mezkûr öğretmenin itidal sahibi bir öğretmenin yapamayacağı tuhaf, şursuz hareketleriyle öğrencileri incittiği, sınıfa hâkim olamayışı yüzünden derslerinde yeterince faydalı olamadığı, Okul idaresinin saygınlığını sarsacak yalanlara başvurmadan çekinmediği, öğretmenlere karşı kırıcı bir tutum içinde olduğu, yabancı öğretmenlerin bile kendisini sevmediği ve şikâyetçi oldukları belirtilerek öğretmene bu tutumunun yanlış olduğunun kendisine anlatıldığı halde tavsiye ve ricalara kulak asmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca “öğretmende marazı denebilecek derecede çok değişik, kabulü izaha olmıyan asabi haller mevcut” olduğu belirtilerek “okulumuzda vazife görmesi ve faydalı olması ihtimâl ve imkânları bütün gayretlerinize rağmen ortadan kalkmış bulunmaktadır” denilerek durum hakkında Bakanlık bilgilendirilmiştir.¹²⁷⁵

Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü 17 Nisan 1963 tarihinde Felsefe, Psikoloji ve İngilizce Öğretmeni R.F.B.'yi¹²⁷⁶ öğrencileri dersten attığı için yazılı olarak uyarılmış ve bu halin tekrar etmesi durumunda okul idaresinin müdahale edeceği bildirilmiştir. Okul idaresi mezkûr öğretmenin öğrencileri dövmek, gözlüklerini kırmak, kitaplarını savurmak gibi fena muamelelerde bulunduğu tespit etmiş bu konuda uyarmıştır. Adı geçen öğretmenin ayrıca bir otelde bir öğretmene

¹²⁷³ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 12 Ocak 1962 Tarih ve 231.1.56 Sayılı R.F.B.'ye Yazısı.

¹²⁷⁴ EMKA, 12 Ocak 1963 Tarihinde Okul Müdür Yardımcısı ve Otel Görevlileri Tarafından Düzenlenen Tutanak.

¹²⁷⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 15 Ocak 1963 Tarih ve 231.1.66 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹²⁷⁶ Özel bilgi olduğu için öğretmenin kimliği saklı tutulmuştur.

yakışmayacak derece sarhoş olarak aşırı hareketlerde bulunduğu tespit edilmiş ve öğretmeni bu tip hareketlerden uzak durması gerektiği okul idaresi tarafından hatırlatılmış ve tekrarı halinde kendisine 1702 sayılı kanunun 20. ve 21. maddelerinin uygulanacağı Türkçe ve İngilizce kaleme alınarak yazılı olarak hatırlatılmıştır.¹²⁷⁷ Öğretmen hakkında yapılan yazışma ve tutulan raporlara bakıldığında İngilizce Öğretmeni R.F.B.'nin uyarıları dikkate almadığını görmekteyiz. İngilizce Öğretmeni R.F.B.'nin 22 Haziran 1963 tarihinde yapılan İngilizce imtihanına gelmediği ve mazeretini idareye bildirmediği anlaşılmaktadır.¹²⁷⁸ Adı geçen öğretmenden ayrıca kendisini bilemeyecek derecede sarhoş olduğu Karakol tarafından okul idaresine bildirildiği ifade edilerek kendisinden yazılı savunma istenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişleri tarafından yapılan incelemede İngilizce Öğretmeni R.F.B.'nin “öğretmenlik mesleğini temsil etme şerefinden mahrum bulunduğu” ifade edilmiş ve Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi tarafından Eskişehir Valiliğine gönderilen yazıda öğretmenin sözleşmesinin feshedilmesi istenmiştir.¹²⁷⁹

Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü benzer bir sorunu da Matematik Öğretmeni M.J.L.¹²⁸⁰ yaşamıştır. 16-17 Aralık 1958 tarihlerinde Matematik Öğretmeni M.J.L. okula gelmemiştir. Yapılan tahkikatta öğretmen oturduğu binada da bulunmamıştır.¹²⁸¹ Öğretmenin izinsiz bir şekilde Londra'ya döndüğü anlaşılmıştır.¹²⁸² Matematik Öğretmeni M.J.L. ailevi bir iş için acil olarak Londra'ya gittiğini ve 7-10 içerisinde döneceğinin daha sonra okul müdürlüğüne bildirmiştir.¹²⁸³ Kolej Müdürlüğü İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazdığı yazıda öğretmenin henüz dönüp dönmeyeceğinin kesin olmadığını ve 20 saat Matematik ve İngilizce derslerinin boş geçtiği bildirmiştir.¹²⁸⁴ Matematik Öğretmeni M.J.L. en geç on gün içinde döneceğini belirtmesine rağmen ancak bir ay sonra 17 Ocak 1959 tarihinde

¹²⁷⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Nisan 1963 Tarih ve 231.1.515 Öğretmen R.F.B.'ye Sayılı Yazısı.

¹²⁷⁸ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 25 Haziran 1963 Tarih ve 231.1.807 Sayılı Öğretmen R.F.B.'ye Yazısı.

¹²⁷⁹ EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 4 Temmuz 1963 Tarih ve 202.10848 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

¹²⁸⁰ Özel bilgi olduğu için öğretmenin kimliği saklı tutulmuştur.

¹²⁸¹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Aralık 1958 Tarihli Ayniyat ve Kâtiplik Memurların Yazısı ve Memurların 17 Aralık 1958 Tarihinde Tutukları Tutanak.

¹²⁸² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Aralık 1958 Tarih ve 231.1.1420 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹²⁸³ EMKA, Matematik Öğretmeni M.J.L.'nin 18 Aralık 1958 Tarihinde Eskişehir Koleji'ne Ulaşan Mektubu.

¹²⁸⁴ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Aralık 1958 Tarih ve 231.1.1447 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

vazifesine başlamıştır.¹²⁸⁵ Kolej Müdürlüğü mezkûr öğretmenden neden Eskişehir'den izinsiz ayrıldığını yazılı olarak bildirmesini istemiştir.¹²⁸⁶ Öğretmen daha önce yazdığı mektupta gitme sebebini açıkladığını belirtmiştir. Okul idaresi adı geçen öğretmene derse girmediği günler için ücret ödememiş ve durum hakkında Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nü bilgilendirmiştir.¹²⁸⁷ Matematik Öğretmeni M.J.L. 16 Mart 1959 tarihinde ise girmediği derslerde raporlu olması sebebiyle izinli sayılmıştır.¹²⁸⁸ Ancak öğretmenle ilgili sorunların devam etmiştir. Okul Müdürlüğü tarafından Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne öğretmenle ilgili üç sayfa ve yirmi altı maddeden oluşan bir rapor gönderilmiştir. M.J.L.'nin otoritesi ve öğretmenliğinin zayıf olduğunun belirtildiği raporda 11 öğrencinin adı geçen öğretmen yüzünden ceza aldığı ve öğrencilerin okul idaresinden çekinmeleri sebebiyle daha büyük olaylara mahal verilmediği ifade edilmiştir. Öğretmenin vazifelerini ancak okul idaresinin zorlaması ile kısmen yaptığının belirtildiği raporda öğretmenin 691 derse girmesi gerekirken 101 ders girmediği derslerinin % 18,12'nin boş geçtiği ifade edilmiştir. Öğretmenin evli olmasına rağmen okuldaki başka bir öğretmenle metres hayatı yaşadığı, öğretmene yakışmayacak şekilde giyindiği ve davranışlar sergilediği, paraya çok düşkün olduğu, borçlarını ödemediği için esnafın okul müdürlüğüne şikâyetinde bulunduğu belirtilmiştir. Okul müdürlüğü adı geçen öğretmenin yazılı kâğıtları ve ödevleri yeterince okumadığı, Türkleri sevmediği ve kendisinin İngiliz öğretmenler dâhil kimse tarafından sevilmediği, ciddi ve kibar olmadığı, görgüsüz davrandığı, Türkiye'ye intibak edemediği ve öğretmenlik vasfından yoksun olduğu ifade edilerek mezkûr öğretmenin başka bir okulda görevlendirilmesi istemiştir.¹²⁸⁹ Matematik Öğretmeni M.J.L. ve İngilizce öğretmeni Kolej Müdüründen fena muamele gördüklerini ileri sürerek başka koleje nakillerini istemişlerdir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü'nden konu ile ilgili izahat istemiştir.¹²⁹⁰

¹²⁸⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Ocak 1959 Tarih ve 231.1.62 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹²⁸⁶ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Şubat 1959 Tarih ve 231.1. Sayılı Matematik Öğretmeni M.J.L.'ye Yazısı.

¹²⁸⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 20 Şubat 1959 Tarih ve 231.1.195 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹²⁸⁸ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Mart 1959 Tarih ve 231.1.360 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹²⁸⁹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 4 Temmuz 1959 Tarih ve 231.1.847 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazdığı Rapor, s.1-3.

¹²⁹⁰ EMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü II. Şubesi'nin 18 Temmuz 1959 Tarih ve 231.26.14686 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı.

Okul idarelerin tuttukları raporlara bakıldığında bazı yabancı öğretmenlerle çok ciddi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu öğretmenlerle sözleşme yapılmış olmasına rağmen sözleşme hükümlerine uymayan öğretmenlere ilk başta hemen cezai işlem uygulanmadığı, öğretmenlerin kazanılmasına yönelik uyarı ve tavsiyelerde bulunduğu görülmektedir. Öğretmenlerin davranışlarında herhangi bir düzelme olmadığında cezai işlem uygulanmıştır. Ancak bu cezai işlemlerin bazı öğretmenlerin davranışlarında değişimi gerçekleştirecek etkide olmadığı görülmektedir. Yabancı öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sözleşme imzatarak Türkiye'ye getirilmişti. Dolayısıyla sözleşmeyi feshetmekte Bakanlık yetkisindeydi. Bu durum kolej müdürlüklerini güç durumunda bırakmıştır. Yabancı öğretmenlerle çalışırken yaşadıkları sorunları çözmede elinde yeterince yetki bulunmaması sebebiyle sorun yaşayan kolej müdürlükleri ancak durumu İl Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığına bildirebiliyorlardı. Ayrıca Kolej müdürlüklerinin öğretmenlerin sözleşmelerinin derhal feshedilmesi yerine başka bir kolejde görevlendirmelerini isteyerek hüsnüniyet gösterdikleri görülmektedir. Aynı hüsnüniyetin Bakanlıkta da görülmektedir. Bakanlık nadiren sözleşmeleri feshetme yoluna gitmiştir.

Eskişehir Maarif Kolejinde 1962-1963 eğitim-öğretim yılında Fen Dersi Öğretmeni F.A.B.'nin¹²⁹¹ 29 Mart 1963 tarihinde Kimya dersi varken öğrencileri kendi başlarına film seyretmeye bırakarak sokağa çıktığının öğrenilmesi üzerine okul idaresi tarafından bir gün sonra hiçbir şekilde dersi bırakmaması, laboratuvar gibi bir yerde öğrencileri kendi başlarına bırakmanın büyük mahsurları olduğu, çok mühim bir mazeret olduğu takdirde okul idaresine haber vermesi gerektiği hatırlatılarak 29 Mart 1963 tarihinde neden dersten ayrıldığını yazılı olarak okul idaresini bildirmesi istenmiştir.¹²⁹² Adı geçen öğretmen yazılı savunmasında öğleden sonra dersleri olduğu için okuldan 15 dakika süreyle ayrılıp bankaya gittiğini, ayrıca Eskişehir'deki Banka işlemlerinin hangi saatlerde yapıldığının kendisi için bir muamma olduğu belirterek bu konuda bilgilendirilmesini istemiştir.¹²⁹³

Öğretmenlerin derslere devamına önem veren Maarif Koleji Müdürlükleri Yabancı öğretmenleri de Türk öğretmenler gibi derse devamlılıklarını takip etmiş ve uymayanları cezalandırmıştır. Ancak bu uygulama yapılırken gayet nazik bir üslubun

¹²⁹¹ Özel bilgi olduğu için öğretmenin kimliği saklı tutulmuştur.

¹²⁹² EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 30 Mart 1963 Tarih ve 231.1.418 Sayılı Yazısı.

¹²⁹³ EMKA, F.A.B.'nin 4 Nisan 1963 Tarihli Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı Dilekçe.

kullanıldığını görülmektedir. Eskişehir Maarif Koleji İngilizce Öğretmeni D.F.S.'nin¹²⁹⁴ 28 Aralık 1959'da hasta olduğunu bildirerek okula gelmemiştir. Okul Müdürlüğü Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazdığı üst yazıda İngilizce Öğretmeni D.F.S.'nin 28 Aralık 1959 tarihinde hasta olduğu gerekçesi ile okula gelmediği ancak Hristiyanların Christmas bayramı olması sebebiyle durumdan şüphelenilmesi üzerine olayı araştırmak için iki memurun görevlendirildiği ve yapılan tahkikat sonucunda öğretmenin yanında kadın bir öğretmen arkadaşı ile 27 Aralık 1959 Pazar gecesi bir pavyonda içki içip eğlendikleri dolayısıyla hasta olmadığı halde okula gelmediği için bir günlük ücretinin kesildiğini bildirmiştir.¹²⁹⁵ Ayrıca öğretmenden de durumla ilgili izah istemişlerdir.¹²⁹⁶

Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü İngilizce Öğretmeni D.F.S.'nin 28 Aralık 1959 yapmadığı dersler için sözleşmeye uygun olarak bir günlük ders ücretini kesmiştir. Okul idaresi öğretmene bütün öğretmen ve idarecilerin aynı çatı altında toplanarak Türk çocuklarının yetiştirilmesi için görevlendirilmiş bulduklarını ve bu yüzden yaptıkları işlerin kanun ve yönetmeliklerle sınırlandırıldığının belirtmiştir. Öğretmene mühim bir sebep olmadan okula gelmemenin mazeretinin dünyanın hiçbir yerinde kabul edilmeyeceği ifade edilmiş ve bir günlük ücretin kesildiği iletilmiştir. Okul müdürlüğü ayrıca mezkûr öğretmenden “mensup olduğunuz Milletin çalışkanlığını ve dakik bir şekilde vazifeseverliğini, dürüstlüğünü şahsınızda belirterek Türk Çocuklarına iyi bir örnek olmanızı rica ederim” diyerek¹²⁹⁷ öğretmene hatası gayet nazik üslupla ifade edilmiştir. Okul müdürlüğüne yazdığı dilekçede İngilizce Öğretmeni D.F.S. bütün işlerini kanuna uygun olarak yaptığını hatırlatmış ve ücretinin kesilmesine sebep olan 1702 Sayılı kanununun 21. maddesinin ve ilgili yönetmeliği İngilizce bir kopyasının verilmesini Okul Müdürü Şerif Öztürk'ten gayet bir kibar bir dille istemiştir.¹²⁹⁸ Hem okul müdürünün öğretmen yazdığı yazıda hem de öğretmenin okul müdürüne yazdığı yazıda kullanılan üsluba son derece dikkat edildiğini görmekteyiz. Aynı kolejde Matematik ve Fen Dersleri

¹²⁹⁴ Özel bilgi olduğu için öğretmenin kimliği saklı tutulmuştur.

¹²⁹⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1959 Tarih ve 231.1.1777 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı ve 28 Aralık 1959 Tarihinde Görevlendirilen Memurlar Tarafından Tutulan Tutanak.

¹²⁹⁶ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1959 Tarih ve 231.1.1776 İngilizce Öğretmeni D.F.S.'ye Yazısı.

¹²⁹⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün İngilizce Öğretmeni D.F.S.'ye 231.1.41 Sayılı Yazısı

¹²⁹⁸ EMKA, D.F.S.'nin 4 Ocak 1960 Tarihli Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı Dilekçe.

Öğretmeni Alan Taylor 27 Ekim 1960 tarihinde girmedığı bir ders için ücreti kesilmiştir.¹²⁹⁹

Olayda da gördüğümüz üzere öğretmenlerin özel hayatlarına müdahale edilmemekle birlikte okula ait işlerde okul idaresin gayet sıkı bir kontrol uygulamıştır. Kolej Müdürü kendisine iletilen sözlü mazereti doğru olup olmadığını tespit etmek için muhakkik tayin etmiştir. Muhakkikler olayı araştırıp sonucunu bir tutanakla okul idaresine bildirmiştir. Okul idaresi öğretmende ayrıca yazılı savunma almıştır. Olayı kanun ve yönetmelikler çerçevesinde değerlendiren Okul idaresi uygun cezayı vererek durumu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirmiştir.

1960 yılında yabancı öğretmenlerin Türkiye'ye gelmesini üzerinden dört yıl geçmiş olmasına rağmen gelen öğretmenlerin halen misafir olarak görüldüğünü söyleyebiliriz. Devam eden yıllarda yazılardaki üsluba bakıldığında üslubun bazı öğretmenler için aynı naziklikte olmadığını görülmektedir. Bu değişikliğin sebebinin hem öğretmen hem de idarelerden kaynaklandığını düşünülmektedir. İlk dönemlerde gelen sözleşmesi öğretmenler daha sıkı bir eleme sonrasında Türkiye'ye getirilmiştir. Ancak sonraki yıllarda Fulbright, Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenlerin seçiminden Milli Eğitim Bakanlığının seçme özgürlüğü azalmıştır. Bu sebeple sözleşmeli olarak gelen öğretmenlere göre Fulbright, Barış Gönüllüsü öğretmenlerin genel olarak öğretmenlik deneyimlerinin daha az olduğunu görülmektedir. Bu da üslup değişikliğinde rol oynamış olmalıdır.

Yapılan arşiv araştırmalarında Kolejlere yabancı öğretmen ve okul idaresi arasında yaşanan en sorunlu olayın Eskişehir Maarif Kolejinde yaşanan bir olay olduğu söylenebilir. Bu olaya bakılması yabancı öğretmenler karşısında okul idarelerinin yaşadıkları sorunları göstermesi bakımından önemlidir. Olayın başkahramanı Türkiye 1956 yılında gelen ilk öğretmen kfilesinde yer alan D.W.W.'dir. 28 Eylül 1956 tarihinde Eskişehir Maarif Kolejinde göreve başlayan¹³⁰⁰ D.W.W. görevin ilk yıllarında herhangi bir sorun yaşamazken ve okul idaresi tarafından beğenilen bir öğretmenken¹³⁰¹ sonraki yıllarda sorun yaşadığını görülmektedir. Sorunun temel kaynağını D.W.W.'nin sık sık hastalanması ve rapor alarak okula devam etmemesidir. 1960 yılının başında itibaren mezkûr öğretmen ve

¹²⁹⁹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Mayıs 1960 Tarih ve 231.1. 707 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁰⁰ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 1 Ekim 1956 Tarih ve 231.1.731 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁰¹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 5 Haziran 1957 Tarih ve 231.1.583 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

okul idaresi arasında ilişkilerin gerginleşmeye ve psikolojik bir savaş mahiyetine büründüğü görülmektedir. D.W.W. iki ay içerisinde okul müdürlüğüne beş mektup yazdığı görülmektedir.¹³⁰² 12 Mart 1960 tarihinde yazdığı son mektupta okul müdürünün öğretmenler ve çalışanlara karşı bilerek kötü davrandığına dair sert eleştirilerde bulunmuş ve durumu Milli Eğitim Bakanlığına bildireceğini bildirmiştir.¹³⁰³ Ortaya çıkan bu yeni durum üzerine Kolej Müdürlüğü durumu Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bildirmiştir. Kolej Müdürlüğü yazısında adı geçen öğretmenin 1959-1960 eğitim-öğretim yılında toplamda 4 ay 10 rapor aldığı belirtilen yazıda bu sebeple Kolejdeki İngilizce eğitimin aksadığı ve bu durumun olumlu bir intiba bırakmadığı ifade edilmiştir.¹³⁰⁴

Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü D.W.W.'nin Milli Eğitim Bakanlığına şikâyeti üzerine dört sayfadan oluşan ayrıntılı bir rapor hazırlayarak Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne göndermiştir. Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü D.W.W. ve eşi A.M.W.'ye gereken kolaylığın gösterildiğini, öğretmenin toplamda 4 ay 10 gün rapor almasına rağmen 30 Haziran 1960 tarihinde bitecek olan sözleşmesinin bozulmaması için Okul Müdürünün Bakanlık nezdinde çalışmalarda bulunduğu ifade edilmiştir. Öğretmenin sözleşmesine uygun bir biçimde iki ayı aşan raporlu izinleri dışındaki süreler için maaşından kesintiye gidildiğini, derslerin boş geçmesi sebebiyle öğrenci velilerinin şikâyetçi oldukları ve öğretmenin daha fazla yorulmaması için ders programının en uygun şekilde ayarladığını belirtilmiştir. Bütün bunlara rağmen D.W.W.'nin şikâyetçi olduğu ve yeni gelen İngiliz öğretmenleri de yanına toplayarak onları okul aleyhinde kışkırttığı belirtilerek öğretmenin hoş olmayan davranışları ve yaşanan olaylar ayrıntılı bir şekilde sıralanarak İl Milli Eğitim aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığına bildirilmiştir.¹³⁰⁵

Bu sorunların yaşadığı bir ortamda D.W.W.'nin ve eşi A.M.W. 30 Haziran 1960 bitecek olan sözleşmesinin uzatılması için Okul Müdürlüğü aracılığıyla Milli Eğitim Bakanlığına başvurmuştur.¹³⁰⁶ Okul Müdürlüğü İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne yazdığı üst yazıda mezkûr öğretmenlerin sözleşmelerinin uzatılmamasının

¹³⁰² EMKA, D.W.W.'nin Ocak ayı, 6 Şubat 1960, 7 Mart 1960, 8 Mart 1960 ve 12 Mart 1960 Tarihlerinde Yazdığı Mektuplar.

¹³⁰³ EMKA, D.W.W.'nin 12 Mart 1960 Tarihli Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı Mektup.

¹³⁰⁴ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 22 Mart 1960 Tarih ve 231.1.482 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğüne Yazısı.

¹³⁰⁵ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 4 Mayıs 1960 Tarih ve 231.1.666 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğüne Yazısı.

¹³⁰⁶ EMKA, A.M.W.'nin Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne 12 Mayıs 1960 Tarihli Yazısı

öğrencilerin menfaatine uygun olacağını Bakanlığa bildirilmesini istemiştir.¹³⁰⁷ Sözleşmelerin bitimine az bir zaman kala öğretmen D.W.W.'nin okulda olan bazı uygulamaları basına bildirmiştir. 15 Mayıs 1960 tarihli Cumhuriyet gazetesinde “Garip Bir Eğitim Metodu” adıyla bir yazı çıkmıştır.¹³⁰⁸ Kolej Müdürlüğü öğretmen D.W.W.'nin okulda kanun ve nizamlara uygun şekilde yapılan bazı uygulamaları çarpıtarak okul hatta Türk Maarifi aleyhinde sistemli bir şekilde çalıştığı ifade edilmiştir.¹³⁰⁹ Haziran ayında D.W.W. Bakanlığa gönderdiği şikâyet dilekçesinde okulda çalıştığı süre boyunca Okul Müdürünün kendisine ve eşine haysiyet kırıcı davrandığını, tazyik ve zorlamalarda bulunduğunu, tehdit etmek istediğini, hademelere zulüm yaptığını ve keyfi olarak çoğunu işten çıkardığını hasta öğrenci ve öğretmenlere karşı son derece anlayışsızlık gösterdiğini iddia etmiştir.¹³¹⁰ Öğretmenin bu iddiaların iki sayfalık bir yazı ile cevap veren Eskişehir Maarif Koleji Müdürlüğü, D.W.W.'nin verimin düşük olduğunu, kanun ve talimatlara uymadığını, diğer öğretmenleri okul aleyhinde kışkırttığını, okul idaresinin işlerine karışmaya yeltendiğini belirterek adı geçen öğretmenin okulda çalışmak istemesinin “seçmiş olduğu yolun tamamen teviz ve iftiradan başka bir şey olmadığını” ispatladığını ileri sürmüştür.¹³¹¹ Nitekim D.W.W.'nin etkisiyle Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor 27 Ekim 1960 tarihinde girmediği bir ders için kesilen ücreti iade edilmesi için yedi ay sonra 3 Mayıs 1960'da Kolej Müdürlüğü'ne başvurmuştur.¹³¹² Adı geçen öğretmenin 13 Mayıs 1960 tarihindeki derse gelmemesi üzerine iki okul çalışanı Okul Müdürü tarafından öğretmenin kaldığı otele gönderilmiş ve otelde olmadığı için tutanak tutulmuştur.¹³¹³

Kolej Müdürlüğü ayrıca D.W.W.'nin kanun, talimat, Okul idaresini ve kontrat hükümlerini tanımayan hal ve tavırlarıyla Türkiye'yi bir İngiliz Dominyonu şeklinde düşündüğünü ileri sürerek öğretmenin Eskişehir'de kalmasının her yönden

¹³⁰⁷ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 14 Mayıs 1960 tarih ve 231.1.692 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁰⁸ **Cumhuriyet**, S.12854, 15 Mayıs 1960, s.4.

¹³⁰⁹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 231.1.718 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğüne Yazısı.

¹³¹⁰ EMKA, D.W.W.'nin 14 Haziran 1960 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığına Hitaben Yazdığı Dilekçe.

¹³¹¹ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 231.1.896 sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³¹² EMKA, Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor'ın 3 Mayıs 1960 Tarihli Eskişehir Koleji Müdürlüğüne dilekçesi.

¹³¹³ EMKA, Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor Hakkında 13 Mayıs 1960 Tarihinde Tutulan Tutanak.

mahzur olduğunu dile getirmiştir.¹³¹⁴ Yaşanan bu sorunlara rağmen Milli Eğitim Bakanlığı adı geçen öğretmenlerin sözleşmelerini yenilemiş ancak Samsun Maarif Kolejine göndermiştir.

Kadıköy Maarif Kolejinde yaşanan bir disiplin olayı basına yansımıştır. 6 Aralık 1970 tarihli Milliyet gazetesi Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney'in yaptığı açıklamalara ve Kolejde yaşanan olaylara değinmiştir. Kolej Müdürü Vehbi Güney'in yaptığı açıklama "öğrencilerimiz burada çalıdan barış gönüllüsü Amerikalıları çeşitli yollardan protesto ettiler. Onlar da gittiler. Bakanlığımız onları göndermekte haklı olabilirler. Ama ondan sonra koca okulun yarım ders yılı boş geçti" diyerek okulun kolej olma niteliğini kaybettiğini, yabancı hiç bir hocanın bulunmadığını söylemiştir. Vehbi Güney disiplin olaylarına değinerek şöyle demiştir:

*"Öğrenciler de bu devirde garipleşti. Birgün barış gönüllülerinden birinin ders verdiği sınıfın kürsüsü üzerine bir öğrenci büyük abdest yapmış!! Birgün de çöp tenekesinin İçini kâğıtlar, süngerlerle doldurup, sınıfın içinde yaktılar. Bütün her taraf duman oldu. Amerikalı hocâyı protesto etmişler. Bu okul zaten bu yoklukta çok bile.. Milyonlarca lira sarfedildi. Bu hale getirildi. Aslında bu da lüzumsuz ya.. Sonra tut yakmaya kalk. Ya yangın çıksaydı.. 5 kişiyi uzaklaştırdık okuldan."*¹³¹⁵

Arşiv araştırmalarında kolej idarelerinin yabancı öğretmenlerle yaşadıkları temel sıkıntıları kısaca şöyle ifade edebiliriz; öğretmenlerin okula, öğrenciye ve yaşadıkları şehre intibaklarından doğan sorunlar; okulun işleyişini yeterince bilmemeleri veya bildikleri halde uymamaları. Öğrencilerle aralarında olan sorunlar; öğrencilere ders anlatmada yaşadıkları sıkıntılar, not verme şekillerindeki sıkıntılar, öğrencilerden bazılarının kadın öğretmenlere yönelik laubali davranışları, öğrencilere uygulanmayacak cezalar vermeye çalışmaları, sözleşmelerine aykırı olarak mazeretsiz okula gelmemeleri, derslerin bu yüzden boş geçmesi. Bu sorunların dışından bazı yabancı öğretmenlerin yine sözleşmeleri bitmemesine rağmen kendi memleketlerine dönmeleri ve derslerin boş geçmesi, boş geçen dersler için okul idarelerinin uygun öğretmen bulmakta sorun yaşamaları. Ayrıca bazı öğretmenlerin Türk geleneklerine aykırı gelecek hal ve hareketler içinde olmaları, esnafa borçlanmaları söylenebilir.

¹³¹⁴ EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 231.1.896 sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³¹⁵ **Milliyet**, S.8293, 6 Aralık 1970, s.3.

Bu örnek olaylarda da anlaşıldığı üzere öğretmenlerin okul müdürlükleri tarafından sıkı bir kontrol altında tutulduğu görülmektedir. Ancak burada okul idarelerinin her olayda yazılı uyarıda bulunduğunu şeklinde bir yaklaşım doğru olmayacaktır. Yazışmalarda öğretmenlerin genellikle şifahen uyarıları dikkate almamaları üzerine yazılı savunmalarının alındığı görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ SAYISAL VERİLER VE ÖĞRENCİLERİN YURT HAYATI

Milli Eğitim Bakanlığı 1954-1955 eğitim-öğretim yılında Maarif Kolejlerinin açılışını planladığı için 1954 yılının ortalarından itibaren basında kolejlerle ilgili haberlere rastlamaktayız. 1955 yılı Ekim ayının ilk yarısında basında çıkan haberlerde açılacak her kolejin 100-200 arasında öğrenci alacağını belirtmiştir.¹³¹⁶ Aralık ayında Yeni Konya gazetesinde Konya Lisan Lisesi hazırlık sınıfına 200 öğrenci alınacağı belirtilmiştir.¹³¹⁷

4.1. Öğrencilerin Yatılılık Durumu

“Geceleri kalınan okul” olarak tanımlanan “yatılı” kelimesi “geceleri kalıp yatan öğrenci” içinde kullanılır.¹³¹⁸ “Uyumak için yapılan döşek” manasına gelen yatak¹³¹⁹ kelimesi ile “ev, mesken” manasına gelen “hâne”¹³²⁰ kelimelerinden oluşan yatakhâne “okul, fabrika, kışla gibi kalabalık yerlerde, birçok kimsenin kalabileceği büyüklükteki yatak odasıdır.”¹³²¹ Yatılı öğrenci tabiri ise aile ortamından çıkarak tanımadığı kişilerle bir arada yaşamaya başlayan öğrenciler için kullanılan bir tabirdir.

Maarif Kolejleri açıldıkları dönemde sadece yatılı öğrenci alan eğitim kurumlarıydı. Bu yüzden Maarif Kolejlerinde okuyacak öğrenciler kolejlere başvuru

¹³¹⁶ **Yeni Konya**, S.1903, 11 Ekim 1954, s.1; **Demokrat Eskişehir**, 12 Ekim 1954, s.1.

¹³¹⁷ **Yeni Konya**, S.1963, 11 Aralık 1954, s.1

¹³¹⁸ Milli Eğitim Bakanlığı, **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, Ankara 1996, MEB Yayınları, C.IV, s. 3160.

¹³¹⁹ **a.y.**, s.3159.

¹³²⁰ **a.y.**, s.1143.

¹³²¹ **a.y.**, s.3160.

yaptıklarında yatılı okumayı peşinen kabul etmiş oluyorlardı. Maarif Kolejlerine yerleşme hakkı kazanan öğrenciler okula kayıt için geldiklerinde, okul kayıt evraklarının yanında, yatılılık durumları içinde getirmeleri gereken eşyalar vardı. Yeni Konya gazetesinde 1956-1957 eğitim-öğretim yılı başlarında yayınlanan bir haberde öğrencilerin yatak, yorgan, karyola ve sair yatak takımlarının okulca, diğer elbise gibi giyim eşyasının da öğrenciler tarafından temin edileceği¹³²² belirtilmiş olmasına rağmen Kadıköy Maarif Koleji tarafından öğrenci velileri için yayımlanan bir yazıda öğrencilerin yanlarında yatak takımlarını, şahsi eşyalarını da getirmeleri istenmiş ve getirilecek olan bu eşyalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Buna göre öğrencilerin getirecekleri yatak takımı; bir adet kenarları duvarlı ve fitilli 195x90 ebadında yatak, 2 adet patiska 140x250 ebadında yatak çarşafı, bir adet bir kişilik kenarları düğmeli yorgan, 2 adet patiska kenarları ilikli yorgan çarşafı, bir adet 90x50 ebadında yastık, 2 adet patiska yastık kılıfı, bir adet battaniye ve bir adet beyaz pikeden oluşuyordu. Şahsi eşyalar ise yüz ve el havlusu, ayak havlusu, pijama, terlik, elbise torbası, çamaşır torbası, diş macunu, diş macunu ve sabunluktan oluşuyordu.¹³²³ Parasız yatılı okuyan öğrencilerin bu ihtiyaçları devlet tarafından karşılanıyordu.¹³²⁴

Yatılı olarak eğitim veren Maarif Kolejlerinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında bir öğrencinin senelik ücreti 1200 TL idi.¹³²⁵ 1957-1958 eğitim-öğretim yılında da kolejlerin pansiyon ücretlerinin 1200 TL olarak belirlenmiştir. Kolej fiyatlarında değişiklik olmamıştır. Öğrenciler pansiyon ücretlerini 400 TL halinde 3 taksit olarak ödeyebiliyorlardı.¹³²⁶ Bu ücret 1965-1966 eğitim-öğretim yılında 2000 TL'ye çıkmıştır.¹³²⁷ Konya Maarif Kolejinde 1957-1964 yılları arasında okuyan Mehmet Yaşar Sevük bu ücretin yüksek olduğunu ve ödemeleri yaparken, bir memur ailesi olan ailesinin zorlandığını belirtmiştir.¹³²⁸ Diyarbakır Maarif Kolejinde 1958-1965 yılları arasında okuyan Halil Barlas ise ailesinin, kardeşinin taksitlerini ödeyemezler diye koleje yazdırmadıklarını belirtmiştir.¹³²⁹

¹³²² **Yeni Konya**, S.2253, 23 Eylül 1955, s.2.

¹³²³ KMKA, 1956 Öğrenci Kaydı İçin Yayınlan Belge.

¹³²⁴ **Resmi Gazete**, S.12118, 5 Ekim 1965, Ortaokul ve Liselere Parasız Yatılı Olarak Alınacak Öğrenciler Hakkında Yönetmelik, s.10.

¹³²⁵ **Yeni Konya**, S.1963, 11 Aralık 1954, s.1.

¹³²⁶ T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 1957 Yılı 510.7016 Sayılı İstanbul Valiliği'ne yazısı.

¹³²⁷ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Nisan 1965 Tarih ve 510/7500 sayılı Kolej Müdürlüklerine Gönderdiği Yazı.

¹³²⁸ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³²⁹ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

4.1.1. Devlet Parasız Yatılılık Sınavı ve Maarif Kolejlerine Alınan Parasız Yatılı Öğrencilerle İlgili Yapılan İşlemler

1961 yılında yapılan yatılılık sınavı 915 ve 3400 sayılı kanunlara göre yapılmıştır. Parasız Yatılılık sınavını kazanarak Maarif Kolejlerinde yatılı okuma hakkı elde eden öğrencilerin isimleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilgili kolejlin okul müdürlüğüne bildirilmiştir.¹³³⁰ Öğrenciler kayıt için gerekli olan evrakları 20 Ekim 1961 tarihine kadar ilgili okul müdürlüklerine başvurmuşlardır. Bu tarihe kadar başvuruda bulunmayan öğrenciler haklarından vazgeçmiş sayılmışlardır.¹³³¹

Maarif Kolejleri paralı ve parasız olmak üzere iki tür yatılı erkek öğrenci alıyordu. 1964-1965 eğitim-öğretim yılından itibaren Maarif Kolejleri yatılı erkek öğrenci yanında gündüzlü kız ve erkek öğrencide almaya başlamıştır. Maarif Kolejleri esas itibariyle yatılı okullar olmalarına rağmen mali durumu ve şartları müsait olmayan öğrencileri gündüzlü olarak da alabiliyordu. Ancak böyle öğrenci almanın belli şartları vardı. Buna göre yatılı okuması sağlık kurullarınca sakıncalı görülenler, ailesinin mali durumu yetersiz olanlar ile paralı yatılı okuyan iki kardeşten birisi gündüzlü olarak okuyabiliyordu.¹³³² Böyle bir uygulama ancak o yıl kabul edilen yatılı öğrenci kontenjanının aşılması durumunda yapılıyordu. “Okul bütçesi, öğrenci taksitlerine göre düzenlendiğinden, ders yılı içinde gündüzlüye ayrılma işlemi” yapılmıyordu. Buna rağmen veli çoğunu gündüzlü olarak okumasını istiyorsa kabullenme belgesini doldurmak ve taksitleri vermek, gidiş gelişten doğacak her türlü sorumluluğu üzerine almak koşuluyla çocuğunu gündüzlüye alabiliyordu. Bu durumda ki öğrenciler öğle yemeğinden yararlanabiliyorlardı. Ayrıca “yatılı öğrenci sayısı, o yıl saptanan yatılı öğrenci sayısını aşarsa, okul müdürü lise son sınıftan başlamak üzere belirli sayıdaki öğrencileri gündüzlüye” ayırıyordu.¹³³³ Maarif Kolejlerinde 1970 yılında kız öğrenciler için hala yatılılık imkânı sağlanamamıştı. Bu yüzden bu öğrenciler Maarif Kolejlerine gündüzlü öğrenci olarak devam etmişlerdir.¹³³⁴

Hazırlık sınıfı hariç diğer ara sınıflarında okuyan ve mali durumları uygun olmayan öğrenciler, bir önceki sınıfını iyi dereceyle geçmek ve Parasız Yatılılık

¹³³⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 16 Eylül 1961 Tarih ve 501.1.21126 Sayılı İstanbul Valiliği’ne Yazısı.

¹³³¹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’nün 16 Eylül 1961 Tarih ve 501.1.21127 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü’ne Yazısı.

¹³³² **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

¹³³³ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.8-9.

¹³³⁴ **Tebliğler Dergisi**, C.XXXIII, S.1629, 2 Kasım 1970, s.370-371.

sınavına girip kazanmak koşuluyla geri kalan sınıflarını parasız yatılı olarak okuyabiliyorlardı.¹³³⁵ Ailesinin mali durumu yetersiz olanlar Devlet Parasız Yatılılık sınavına girip kazanmışsa kazandığı Kolejde öğrenimine parasız yatılı olarak devam edebiliyordu. Mali durumu yetersiz olan öğrencilerin parasız yatılı sınavına başvuru yapabilmesi için öğrencinin çalışkan, zeki ve iyi ahlaklı olması ve aile geçim durumunun yetersiz olması gerekiyordu. Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıflarında okuyan öğrenciler bu sınava başvuruda bulunamıyorlardı.¹³³⁶ Çünkü bu öğrencilerin şartları orta birinci sınıf öğrencilerle eşit değildi.¹³³⁷

Parasız yatılı olarak alınan öğrencilerin kayıt işlerine her yıl 1 Nisan'da başlayıp okulların kapandığı güne kadar sürüyordu. Parasız yatılılık sınavlarına girmek isteyen öğrenciler Parasız Yatılı İmtihanlarına Girmek İsteyenler İçin Fiş Dilekçesini doldurup okul müdürlüklerine başvurmuşlardır. Bu dilekçede öğrenci velisinin maddi durumu ile öğrenciye ait bilgiler yer alıyordu. Başvuruda bulunan öğrencinin Türk olması, yaşının lise ve ortaokullar yönetmeliğinin her sınıf için tespit ettiği yaşa uygun olması, ortaokul ve lise öğrenimini takip edemeyecek kadar fakir olması, çalışkan, zeki ve iyi ahlaklı olduğu, öğrencisi bulunduğu veya son ayrıldığı okul tarafından tasdik edilmiş olması ve sağlık durumunun elverişli olması gerekiyordu.¹³³⁸

Sınav başvurularının bitiminden sonra okul müdürleri tarafından öğretmenler kurulu toplantısı yapılıyordu. Bu toplantıda öğrencilerin mali durumları, zekâ ve çalışkanlığı ile ahlaki durumu bakımından parasız yatılı olarak okutulmaya lâyık olup olmadıklarını kararlaştırılıyordu. Parasız yatılı imtihanına girmeleri uygun görülenlerin belgeleri okul müdürlüklerince milli eğitim müdürlüklerine gönderilmiştir. Okullardan gelen belgelerin incelenmesi ve sınavların yürütülmesi için milli eğitim müdürlerinin başkanlığında bir sınav komisyonu oluşturulmuştur. Parasız yatılılık sınavı il merkezlerinde valilikçe uygun görülen bir okulda bu komisyon tarafından uygulanmıştır. Yapılan sınavda adayların zihni yetenek ve bilgilerini ayrı ayrı ölçecek Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan testler uygulanıyordu. Sınavların bitiminden sonra sınav kâğıtları değerlendirilmek üzere Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Test ve Araştırma Bürosu Müdürlüğü'ne gönderilirken öğrenciye ait bilgilerin yer aldığı Parasız Yatılı Seçme İmtihanına

¹³³⁵ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.8.

¹³³⁶ **Resmî Gazete** S.12118, 5 Ekim 1965, s.6.

¹³³⁷ **a.y.**, S.14895, 24 Mayıs 1974, s.2.

¹³³⁸ **a.y.**, S.12118, 5 Ekim 1965, s.6; **Tebliğler Dergisi**, C.XXX, S.1444, 20 Mart 1967, s.77.

Girecek Öğrencilere Ait Cetvel'de Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne gönderiliyordu.¹³³⁹

Sınavlarda başarılı olan öğrenciler sağlam olduklarını gösteren sağlık kurulu raporlarını, taahhütnameleri ve kefalet senetlerini kazandıkları okullara beraberlerinde götürüyorlardı. Öğrenimlerini parasız yatılı olarak bitirenler 1237 ve 3400 sayılı kanunlar gereğince mecburi hizmetle yükümlü olduklarından parasız yatılı olarak kabul edilen öğrencilerden taahhütname ve kefalet isteniyordu.¹³⁴⁰ Taahhütname ile Maarif Kolejinde parasız yatılı olarak okuyan öğrencilerden orta öğretim öğretmeni yetiştirme kursunu başarı ile bitirenler yabancı dil öğretmenliği yapmayı, bu kursta başarılı olamayanlar ise ilköğretim öğretmeni yetiştirme kursunu bitirerek ilkokullarda öğretmenlik yapmayı kabul ediyorlardı. Öğrenci yatılı olarak okuduğu süre kadar mecburi hizmet yapmakla mükellefi. Ancak öğrenci yükseköğretime de parasız yatılı olarak okuduğu takdirde bu süre bir buçuk katına çıkıyordu. Eğer öğrenci taahhütnameye aykırı hareket ederse o güne kadar kendisine yapılan masrafları faizi ile ödemek zorundaydı. Şehit çocuklarından, kimsesiz çocuklardan ve yabancı tâbiyetteki Türk öğrencilerden taahhüt ve kefalet senedi alınmıyordu.¹³⁴¹ Maarif Kolejlerinin hazırlık sınıflarında parasız yatılı olarak okumaya hak kazanan öğrenciler “sınıfta kalmamak, herhangi bir önleyici disiplin cezası almamak koşuluyla kolejin bütün sınıflarını parasız yatılı olarak”¹³⁴² okuyorlardı. Ayrıca bir yıl sınıfta kalanların parasız yatılılık hakları sona eriyordu.¹³⁴³

1967-1968 eğitim-öğretim yılında alınacak parasız öğrencilerin başvuruları ile diğer işlemlerle ilgili 1444 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan 9324 sayılı genelge çerçevesinde yapılmıştır.¹³⁴⁴ Kadıköy Maarif Koleji Müdürü Vehbi Güney, Okul Müdür Yardımcı Davut Zeki Akpınar'a verdiği talimatla başvuruda bulunacak öğrencilere detayları anlatmasını ve öğrencilerin başvuru evraklarını bir yerde toplayarak vaktinde gerekeni yapmasını istemiştir.¹³⁴⁵ Milli Eğitim Bakanlığı yayımladığı genelde 1965-1966 eğitim-öğretim yılında Devletin parasız yatılı öğrenci için 2250 harcama yaptığını belirterek başvuruda bulunacak öğrencilerin

¹³³⁹ **Resmi Gazete**, S.12118, 5 Ekim 1965, s.6-9.

¹³⁴⁰ **a.y.**, s.7; **a.y.**, S.14895, 24 Mayıs 1974, s.3-4.

¹³⁴¹ **a.y.**, s.9-10.

¹³⁴² Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.8.

¹³⁴³ **a.y.**, s.8.

¹³⁴⁴ **Tebliğler Dergisi**, C.XXX, S.1444, 20 Mart 1967, s.77-78.

¹³⁴⁵ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1967 Tarih ve 231.1.323 Sayılı Kadıköy Koleji Müdür Yardımcısı Davut Zeki Akpınar'a Yazısı.

hangi şartları taşıması gerektiği, sınavının ne şekilde uygulanacağını ayrıntılı olarak dile getirmiştir.¹³⁴⁶ 1970-1971 eğitim-öğretim yılında ise Devlet parasız yatılı öğrenci için 2700 TL harcama yapmıştır.¹³⁴⁷ Yukarıda belirtilen başvuru şartlarını taşıması gereken öğrencinin parasız yatılı öğrenci olarak okuyabilmesi için uygun şartları taşıması ve sınavı kazanması gerekiyordu.

Sınavları kazanan öğrencilerin isimleri Orta Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından valilikler aracılığıyla okul müdürlüklerine bildirilmiştir.¹³⁴⁸ Bakanlık 1961-1962 eğitim-öğretim yılında burslu okumaya hak kazanan öğrencilerin yüklenme senedi, sağlık kurulu raporu ve diğer belgelerle 20 Ekim 1961 tarihine kadar kazandıkları okul müdürlüklerine başvuruda bulunmalarını istemiştir.¹³⁴⁹

Parasız yatılı öğrencilerin başarı durumlarının genel olarak iyi olduğunu söyleyebiliriz. Kadıköy Maarif Kolejinde 1969-1970 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı okuyan 14 öğrenciden 2'sinin başarı durumu orta, 11'nin iyi 1'nin ise pekiyi idi. 1970-1971 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı okuyan 21 öğrenciden 9'nun başarı durumu orta, 11'nin iyi 1'nin ise pekiyi idi. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı okuyan 21 öğrenciden 11'nin başarı durumu orta idi ama bu öğrencilerin zayıfı olmayan 2 öğrenci vardı. 8 öğrencinin iyi, 1'i ise tasdikname almıştır.¹³⁵⁰

Parasız yatılı öğrenciler için okullarda Parasız Yatılı Öğrenci Fişi doldurulmuştur. Bu fişlerde öğrencinin adı-soyadı, kütük ve okul numarası, babasının adı, doğum yılı, tabiiyeti, nüfusa kayıtlı olduğu il, seçme imtihanına girdiği yer, geldiği okul ve sınıfı, parasız yatılı alındığı okul, okula kabulü için yazılan yazının tarihi ve sayısı, babasını işi ve iş adresi, ailenin geçim durumu, yatılı olarak alındığı tarih, sınıfı, takip ettiği yabancı dil, hangi kurum hesabına okuduğu, taahhütname ve sağlık kurulu raporlarının tarihleri ile bulunduğu okullara dair bilgiler yer alıyordu.¹³⁵¹ Bu fiş dışında parasız yatılı okuyan öğrenciler için ayrıca parasız yatılı öğrenci masraf fişi doldurulmuştur. Bu fişlerde öğrencinin adı-soyadı,

¹³⁴⁶ **Tebliğler Dergisi**, C.XXX, S.1444, 20 Mart 1967, s.77-78.

¹³⁴⁷ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın 28 Kasım 1970 Tarih ve 530/3823 Sayılı Yazısı, s.8.

¹³⁴⁸ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kültür Şubesi'nin 16 Eylül 1961 Tarih ve 510.1.21126 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı.

¹³⁴⁹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Üçüncü Şubesi'nin 16 Eylül 1961 Tarih ve 510.1.21127 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁵⁰ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Ocak 1972 Tarih ve 510.3261 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazına Cevaben Hazırlanan Tablo.

¹³⁵¹ KMKA, Parasız Yatılı Kalan Öğrencilere ait Parasız Yatılı Öğrenci Fişleri.

kütük ve okul numarası ile öğrenciye yıllık pansiyon ücreti ile yapılan diğer masrafların tutarı yer almıştır.¹³⁵²

4.1.2. Maarif Kolejlerinde Yemekhaneler

Maarif Kolejlerinde okulun önemli bir parçası, öğrencilerin zamanlarının çoğunluğu geçirdikleri yer alan, yatakhane ve yemekhanenin de yer aldığı pansiyon kısmı idi. Kolej mezunu öğrencilerin anılarında bu bölümlerle ilgili detaylı bilgiler bulmak mümkündür. Özel Ege Koleji öğrencisiyken İzmir Maarif Kolejine alınan öğrencilerden biri olan Yurdal Keskiner özel okuldan devlet okuluna dönüşümü “akşam masalarda kuru fasulye-pilav-turşuyu görünce, biraz buruklukla okulun devlete satıldığını hemen anlayıverdik.” demiştir.¹³⁵³ Yine 1970’li yıllarda İzmir Maarif Koleji mezunlarının anılarında yemekhane, burada verilen yemekler, yemekhanenin işleyişi hakkında bilgiler vermişlerdir. Buna göre;

“Yemekhaneye sırayla girilir ve zavallı hazırlıklar 6’lardan başlayan giriş sırasının kendilerine gelmesini beklerken guruldayan karınlarını ovuştururlardı. Sabah kahvaltılarında neredeyse gınaşırı verilen pembe renkli “Amerikan peyniri” (herhalde domatesli gravyer peyniriydi) sevenler için bayram olurdu, çünkü sevmeyenlerin “haklarını” da alır yerlerdi. Zeytin verildiği sabahlarda, hiç şaşmaz, adam başına 10 tane zeytin düşerdi. Etlı kuru fasulye ve pilav mutlaka ayranla çıkar, yine ilk yıllarda öğleden sonraları tatil olan çarşamba günleri öğle yemeğinde hiç aksaksız yağda kızartılmış balık, piyaz ve helva verilirdi. Cumartesi günleri “bayrak töreni”nden sonra ve otobüslere binilmeden önceki birkaç dakikalık süre içinde, hep o gün için çok uygun olarak düşünülmüş olan “kuru köfte/kızarmış patates” bileşimi bir-iki dilim ekmeğin arasına kıştırıldıktan sonra, genellikle otobüste mideye indirilirdi. 6’ların pencere kenarında, küçüklerin de mutfak kenarında oturduğu yemekhanede genellikle 5 veya 6’ların başlattıkları çatal veya bıçakların melamin tabaklara vurulmasıyla girişilen protesto eylemleri yemekhane nöbetçisi hocaları çileden çıkarırdı.”¹³⁵⁴

Konya Maarif Kolejinde 1957-1964 yılları arasında yatılı öğrenci olarak okuyan Mehmet Yaşar Sevük yemeklerin kaliteli olduğunu ve Ramazan ayında Oruç tutan öğrenciler için sahur yemeği çıktığını ifade etmiştir. Sevük ayrıca Konya Maarif Kolejinin kuruluşu sırasında kendisine müdürlük teklif edilen ilk müdürleri İsmet Konuk’un bu teklifi, müzik-resim öğretmenleriyle aşçıları kendisinin

¹³⁵² KMKA, Parasız Yatılı Kalan Öğrencilere ait Parasız Yatılı Öğrenci Masraf Fişler.

¹³⁵³ BAL’ın 50 Yılı, s.33.

¹³⁵⁴ a.y., s.44-45

belirlemesi/getirmesi şartıyla kabul ettiğini ve Bolu’lu aşçılar getirttiğini belirlemiştir.¹³⁵⁵ Diyarbakır Maarif Kolejinde 1958-1965 yılları arasında okuyan Halil Barlas ise yemek kalitesinin çok iyi olmadığını belirtmiştir.¹³⁵⁶ Kadıköy Maarif Kolejinde 1955-1963 yılları arasında okuyan Kadir Tuğçu “yemekler süperdi. Okulda yediğimiz Talaş Böreği, Çerkez tavuğu humus gibi yemekleri ilk defa okulda yedim. Haftada bir gün kahvaltıda sucuk çıkardı.” demiştir.¹³⁵⁷ 1971 yılında Kadıköy Maarif Kolejini kazanan ve burada yedi yıl yatılı okuyan Levent Mollamustafaoğlu okul yemekhanesinde uygulanan bir sistemden bahsederek şöyle demiştir:

“Yemekler genelde fena değildi. Okula girdiğim ilk yıllarda oldukça yadırgatıcı bir sistem uygulanıyordu. Yemekhanedeki her masanın bir “abisi” oluyordu, bu 6. Sınıf öğrencisiydi ve masasında her sınıftan öğrenci oluyordu. Masa abisi masasındaki yemek dağıtımından ve düzenden sorumluydu ve bu şekilde yemekhanenin düzenli kullanılacağı düşünülmüştü. Ancak, bu sistemi kötüye kullananlar oluyordu. Masa abisi istediği öğrenciye az, istediğine çok yemek veriyor, onları yarıştırıyor ve edindiği iktidarın tadını çıkarıyordu. Bu sistemi kısa sürede kaldırdılar ve masalar aynı sınıf öğrencilerinden oluşmaya başladı. Bir de “orman” adı verilen kötü bir gelenek vardı ki bu herkesin koşarak karavanayla gelen yemekleri tabaklarına doldurması şeklinde uygulanıyordu. Bazıları da aç kalıyordu doğal olarak.”¹³⁵⁸

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1968-1972 yılları arasında okuyan Melih Utkucu ise yemeklerin genelde iyi olduğunu ve “birkaç Amerikan yardımı peynir ve yağ ile et yemeğini kötü bulup protesto” ettiklerini söylemiştir.¹³⁵⁹ Akşam yemeğinden sonra öğrenciler 2-3,5 saat arasında değişen sürelerde etüt yapmışlardır. Etütler “Etüt abileri” denilen üst sınıf öğrencileri gözetiminde yapılmıştır. Bu etütlerde öğrencilerin sessiz bir şekilde oturup ders çalışması ve ertesi güne yetişecek ödevlerini yapmaları bekleniyordu.¹³⁶⁰

¹³⁵⁵ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁵⁶ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunu Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁵⁷ Kadıköy Maarif Koleji 1963 Yılı Mezunu Kadir Tuğçu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁵⁸ 1971-1978 Yılları arasında Kadıköy Maarif Koleji ve Kadıköy Anadolu Lisesi’nde okuyan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁵⁹ Diyarbakır Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Melih Utkucu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁶⁰ 1971-1978 Yılları arasında Kadıköy Maarif Koleji ve Kadıköy Anadolu Lisesi’nde okuyan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat ve Samsun Maarif Koleji 1972 Yılı Mezunu Bekir Kayık ile Yapılan Yazılı Mülakat.

4.1.3. Maarif Kolejlerinde Yatakhaneler ve Yurt Hayatı

Maarif Koleji pansiyonlarının diğer bir önemli parçası da yatakhanelerdi. Çoğu ilk kez ailelerinden ayrılan çocukların kaldığı bu bölüm öğrencilerin zamanla yuvası haline dönüşmüş, öğretmenlerde zamanla öğrencilerin velisi rolüne bürünmüşlerdir. Maarif Koleji mezunlarının anılarında ve okul yıllıklarında bu bölümle ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olabiliyoruz. 1973 yılında İzmir Maarif Kolejini kazanan Cenap Adaş adlı kolej mezunu yatakhane ile ilgili anılarını şöyle anlatmıştır:

“İlk gece uykusuz geçmişti, sabahın 4’üne kadar uyku girmemişti hiçbirinin gözüne., tik kez 20 kişi bir arada yatıyorlardı ve bu durum tahmin ettiklerinden daha eğlenceli gelmişti hepsine... Hele ranzaların üst katlarında yatanlar daha da mutluydu. O ilk geceden sonra hayatlarında artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Takım olmayı öğreniyorlardı. Annesinden ayrı olduğunu ilk kez o anda farketti çocuk... Kalasında hesaplamaya başladı, annesini bir daha ne zaman göreceğini... Günlerden Salıydı. Salı... Çarşamba.. Perşembe... Cuma... Cumartesi... İşte ilk yaş o anda süzüldü o gözlerden., Eliyle öğretmenden sakladı, sicim gibi yaşlar akan gözlerini... Okuldan da, yatılılıktan da ilk kez o anda nefret etti.”¹³⁶¹

“Günler geçtikçe yeni yuvalarına alışmaya başladı çocuklar... Okulun gecesini, gündüzünü, yemekhanenin melamin tabaklarını, mecburen rengi kaçmış melamin su bardaklarında içilen mecburen çok şekerli ılık çayını, kurufasulye-pilav-cacığını, nohut-bulgur-turşusunu, omlet- fasulye pilaki-irmik helvasını... beyazlamış su kıvamındaki marullu cacığını, tuvaletlerin sabun ve diş macunu kokusunu, gecenin yalnızlıkla örülmüş karanlığını ve sabah kahvaltısının kalabalık coşkusunu paylaşan yatılıların birbirlerine bağlılığı daha bir farklıydı.”¹³⁶²

Diyarbakır ve İzmir Maarif Kolejlerinde müdürlük vazifesinde bulunmuş olan İbrahim Emiroğlu'nun Maarif Kolejlerini kazanan öğrencilerle ilgili olarak gözlemleri öğrencilerin yatılılık durumlarıyla ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Emiroğlu şöyle demiştir:

“Bir kısım öğrenciler hâlâ ilkokuldan getirdikleri çocuksu davranışların etkisi ve beklediği yakınlık, şefkati bulamamanın ezikliği altında öğrenmede bir mesafe kaybederler. Genellikle bu tip öğrenciler ailelerine yönelmek ve yaslanmak isterler. Hiç olmazsa yokluğu duyulan bir şefkat ve yakınlığı sağlamaya çalışırlar. Bu nedenle okulun öğretime açıldığı ilk günlerde bu tip öğrencilerin velilerinin sık sık telefon ederek veya okula doğrudan gelerek çocuklarının bu yadırgılığını gidermeye çalıştıkları gözden kaçmamaktadır... Bu grupta yer

¹³⁶¹ BAL'ın 50 Yılı, s.57.

¹³⁶² a.y., s.59.

aldığı halde gerçekten zeki ve başarılı öğrenciler de okul yönetkenlerinin dikkatini çekmektedir, özellikle bu öğrencilerden bir kısmının küçükken geçirdiği ciddi bir sıhatsızlık veya ailesinin tek veya ilk çocuğu durumunda olması, ister istemez öğrencinin kolej öncesi, özel bir yaşantıya sahip olmasını gerektirdiğinden bunlar da aynı duygu içinde bulunmaktadır. Hattâ, aileleri tarafından kendilerine “şöyle yat, böyle yemek ye” gibi direktifler verildiği için davranışlarını, bir türlü düzenleyemezler.”¹³⁶³

Öğretmenlerin öğrencileri için kimi zaman bir veli gibi davrandığını göstermesi bakımından İzmir Maarif Koleji mezunlarının anlattığı bir olay önemlidir. Mezunlar Okul Müdürü İbrahim Emiroğlu'nun “gece yarısı yatakhaneleri dolaşarak öğrencilerin huzur içinde uyduğunu bizzat görmek istediğine, (üzeri) açılmış olanların üstünü örttüğüne tanıklık”¹³⁶⁴ ettiklerini dile getirmişlerdir. Yine 1973 yılında İzmir Maarif Kolejini kazanan Cenap Adaş, okula başladığı yıl Okul Müdürü'nü İbrahim Emiroğlu'nun yatağını sırtına vurarak yatakhaneye çıkarttığını söylemiştir.¹³⁶⁵

Öğrenciler zamanla okula ve yatılılığa alışmışlardır. 1973 yılında İzmir Maarif Kolejini kazanan Cenap Adaş bu süreci şöyle anlatmaktadır:

“Yatılığa da iyiden iyiye alışmıştık artık, okulun tadı daha çok çıkmaya başlamıştı. Neden yatılı olduğunu sorgulayan kimse de kalmamıştı, dolabının kapağını açınca ağlamaya başlayan da... Etüt ahilerimizden çok şey öğreniyorduk. Öğretmenlerin konulan gereği öğretmeyeceği şeyleri onlar öğretiyorlardı bize. Belki de etüt abiliği düzeni bunun için vardı. Eğitimci değillerdi elbet, gencecik birer öğrenciydi hepsi... Ama okulun yazılı olmayan kurallarını yaşayarak öğreniyorduk onlardan. Ve öğrendikçe okulumuzu sevmeye başlamıştık.”¹³⁶⁶

Konya Maarif Kolejinde 1957-1964 yılları arasında yatılı öğrenci olarak okuyan Mehmet Yaşar Sevük yatılılık günleriyle ilgili olarak şöyle demiştir:

“Konya'da evi olanlar Cumartesi günleri “evci” çıkarlar, Pazar akşamı dönerlerdi. Eğitim tam gündü; sabahları bir saat ve akşamları iki saat “mütalaa” yapılırdı. Yatılı hayatımız, fiziki ortamdan dolayı meşakkatli olsa da, çok eğlenceli geçmiştir. Yatılı sistem, bizleri “kardeş” yapmıştır; zamanla, birbirimizin ailelerini dahi tanır hale gelmiştik.”¹³⁶⁷

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1958-1965 yılları arasında okuyan Halil Barlas ise pansiyonlarında konfor olmadığını, lavabolar ve tuvaletler pansiyonun dışından olduğunu ve kışın çok soğuk olduğunu belirtmiştir. Barlas ayrıca “24 saati birlikte

¹³⁶³ Emiroğlu, **Kolej Rehberi**, s.15.

¹³⁶⁴ **BAL'ın 50 Yılı**, s.46.

¹³⁶⁵ **a.y.**, s.56.

¹³⁶⁶ **a.y.**, s.61.

¹³⁶⁷ Konya Maarif Koleji 1964 Yılı Mezunu Mehmet Yaşar Sevük ile Yapılan Yazılı Mülakat.

geçirdiğimiz için arkadaşlık ilişkisi çok güçlü olurdu” demiştir.¹³⁶⁸ 1971 yılında Kadıköy Maarif Kolejini kazanan Levent Mollamustafaoğlu ise “okuldaki yatılı hayatımın kişiliğim üzerinde büyük etkileri olduğunu ve onu şekillendirdiğini belirtmeliyim”¹³⁶⁹ diyerek yatılılık döneminin hayatı üzerinde ne kadar büyük bir etki meydana getirdiğini ifade etmiştir. Mollamustafaoğlu özellikle yatılı öğrenciler arasındaki ilişkilerin çok sıcak olduğunu ve yılın büyük kısmında beraber yaşadıkları için yatılı arkadaşlarının can dostu haline geldiğini belirtmiştir.¹³⁷⁰ Kadıköy Maarif Kolejinde yatakhane de ki ilk gecesini Berker Ertuna şöyle anlatmıştır:

“Yemekhaneye en son gidiyor, adeta aç kalıyordum. Oyun oynayan gruplara dâhil olmaya teşebbüs ettiğim halde, onlar tarafından red edilmek korkusu beni onlardan uzak tutuyordu. Yatakhanelerde hepimiz gizlice soyunup giyiniyor, hiçbir türlü dedikoduya meydan vermemek için temizliğimize, üstümüze başımıza çok önem veriyorduk. Yorgunluğum tesiriyle hemen uyudum. Gece yansı uyandım ve türlü düşüncelerden dolayı uyuyamadım. Yatakhane yi dolaşıyor, üstü açılanları Örtüyordum. Bu benim yeni evimdeki ilk gecemdi.”¹³⁷¹

Mezunların anlattıklarına da bakıldığında Maarif Kolejlerinde yatılı olarak okuyan öğrencilerin burada yaşadığı acı tatlı birçok deneyim onları hayata hazırlamış ve bu yaşanmışlıklar onların hayatında unutulmaz anılar olarak hafızalarında yer etmiştir. Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilerin, görev yapan öğretmen ve diğer çalışanların zaman içerisinde büyük bir aileye dönüştüğünü söyleyebiliriz. Bu büyük ailenin bir parçası olan öğrencilerle ilgili sayısal verilere bakalım.

4.1.4. Yatılı Öğrencilerle İlgili Veriler

4.1.4.1. Diyarbakır Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

¹³⁶⁸ Diyarbakır Maarif Koleji 1965 Yılı Mezunları Halil Barlas ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁶⁹ 1971-1978 Yılları Arasında Kadıköy Maarif Koleji ve Kadıköy Anadolu Lisesi’nde Okuyan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁷⁰ 1971-1978 Yılları Arasında Kadıköy Maarif Koleji ve Kadıköy Anadolu Lisesi’nde Okuyan Levent Mollamustafaoğlu ile Yapılan Yazılı Mülakat.

¹³⁷¹ **Echo: 1959-1960 Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı**, s.y.

Tablo 29: Diyarbakır Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁷²

Ders Yılı	Yatılı Öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1956-1957	36		1		37							
1957-1958	76		1		77							
1958-1959	102		3		105							
1959-1960	153		2		155							
1960-1961	147		3		150							
1961-1962	118		4		122		42				42	
1962-1963	110		5		115		60				60	
1963-1964	121		6		127		65		1		66	
1964-1965	106		15		121		49		2		51	
1965-1966	115		25		140		47		2		49	
1966-1967	112		29		141		35		2		37	
1967-1968	91		31		122		42		2		44	
1968-1969	99		31		130		33		8		41	
1969-1970	80		68		148		52		16		68	
1970-1971	97		69		166		34		41		75	
1971-1972	84		60		144		28		19		47	
1972-1973	83		57		140		23		14		37	
Genel Toplam	1730		410		2140		510		107		617	

Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul kısmında 1956-1973 yılları arasında toplam 2140 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 19,15'i parasız yatılı, % 80,85'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1956-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 24,11 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 101,76 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 125,88 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 153 öğrenci ile 1959-1960 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 69 öğrenci ile 1970-1971 eğitim-öğretim

¹³⁷² **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960**, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1963, Yayın No:437, s.234-235; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961**, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1965, Yayın No: 466, s. 348; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965**, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1968, Yayın No: 534, s. 254 ve s.416; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967**, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1970, Yayın No:608, s.193 ve s.302; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971**, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1976, Yayın No:761, s.122 ve s.261; **DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973**, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1976, Yayın No:758, s.89 ve s.174.

yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 36 öğrenci ile 1956-1957 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 1 öğrenci ile 1956-1957 ve 1957-1958 eğitim-öğretim yılları olmuştur. Yurttan kalan öğrenci sayısının Maarif Kolejlerinin kuruluşunu takip eden yıllarda giderek arttığı görülmektedir. Koleje alınan bir öğrenci hazırlık, ortaokul ve lise dâhil olmak üzere toplam yedi yıl aynı kolejde okuması sebebiyle sayı giderek artmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejine 1956 yılında 36 yatılı öğrenci alınmıştır, bir sonraki yıl 40 öğrenci alınmış ve böylelikle sayı 76 olmuştur. Kolej birkaç yıl içerisinde ortalama bir sayıya ulaşmıştır. Çünkü belli bir süre sonra koleje kaydolmayan öğrenci kadar mezun olan öğrenci olmuştur.

Diyarbakır Maarif Koleji lise kısmında 1961-1973 yılları arasında toplam 617 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 17,34'ü parasız yatılı, % 82,66'sı ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1961-1972 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 8,91 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 42,5 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 51,41 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem öğrenci 60 ile 1962-1963 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 68 öğrenci ile 1969-1970 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 28 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, 1961-1962 ve 1962-1963 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.

4.1.4.2. Eskişehir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 30: Eskişehir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁷³

Ders yılı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	67				67							
1956-1957	92		4		96							
1957-1958	110				110							
1958-1959	149		3		152							
1959-1960	174		1		175		26				26	
1960-1961	169		4		173							
1961-1962	162		10		172		68				68	
1962-1963	140		20		160		84				84	
1963-1964	111		25		136		85		5		90	
1964-1965	128		24		152		70		9		79	
1965-1966	80		26		106		62		16		78	
1966-1967	80		26		106		50		18		68	
1967-1968	98		47	5	145	5	45		13		58	
1968-1969	131		54		185		56		45		101	
1969-1970	101		98		199		38		28		66	
1970-1971	127		106		233		34		41		75	
1971-1972	75		137		212		38		66		104	
1972-1973	185		64		249		46		71		117	
Genel Toplam	2179		649	5	2828	5	702		312		1014	

Eskişehir Maarif Koleji ortaokul kısmında 1955-1973 yılları arasında toplam 2833 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Bu öğrencilerden 2828'i öğrenci erkek 5'i ise öğrenci kız öğrenci idi. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 23,09'u parasız yatılı, % 76,91'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1956-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 36,33 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 121,05 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 157,38 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 185

¹³⁷³ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.255 ve s.416; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s. 193 ve s.302; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.122 ve s.261; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89 ve s.174, 1960-1961 yılına ait yatılı öğrenci sayısı DİE tarafından verilmediği için yazılmamıştır.

öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 137 öğrenci ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 67 öğrenci ile 1955-1956 eğitim-öğretim yılı olurken, 1955-1956 ve 1957-1958 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci kalmamıştır.

Eskişehir Maarif Koleji lise kısmında 1959-1973 yılları arasında toplam 1014 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 30,77'si parasız yatılı, % 69,23'ü ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1959-1973 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 24 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 54 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 78 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 60 öğrenci ile 1962-1963 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 68 öğrenci ile 1969-1970 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 71 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, 1961-1962 ve 1962-1963 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.¹³⁷⁴

¹³⁷⁴ 1960-1961 yılına ait veri DİE tarafından verilmediği için bu yıl dâhil edilememiştir.

4.1.4.3. İzmir Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 31: İzmir Bornova Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁷⁵

Ders Yılı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	182				182							
1956-1957	241				241							
1957-1958	234				234		21				21	
1958-1959	229				229		66				66	
1959-1960	205		3		208		116				116	
1960-1961	185		6		191							
1961-1962	180		12		192		129				129	
1962-1963	186		24		210		124		1		125	
1963-1964	206		33		239		115		4		119	
1964-1965	239		61		300		101		10		111	
1965-1966	269		86		355		87		17		104	
1966-1967	312		82		394		85		23		108	
1967-1968	290		81		371		123		25		148	
1968-1969	289		69		358		135		46		181	
1969-1970	272		58		330		143		61		204	
1970-1971	252		64		316		151		62		213	
1971-1972	235		57		292		149		43		192	
1972-1973	247		58		305		151		38		189	
Genel Toplam	4253		694		4947		1696		330		2026	

İzmir Maarif Koleji ortaokul kısmında 1955-1973 yılları arasında toplam 4947 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 14,03'ü parasız yatılı, % 85,97'ü ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1956-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 38,55 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 236,37 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 274,83 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 312 öğrenci ile 1966-1967 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız

¹³⁷⁵ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s. 603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.255 ve s.417; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.193 ve s.302; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.122 ve s.261; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89 ve s.174, 1960-1961 yılına ait yatılı öğrenci sayısı DİE tarafından verilmediği için yazılmamıştır.

yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 86 öğrenci ile 1965-1966 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 180 öğrenci ile 1961-1962 eğitim-öğretim yılı olurken, kolejnin açılışını takip eden ilk dört yıl boyunca parasız yatılı öğrenci kalmamıştır.

İzmir Maarif Koleji lise kısmında 1957-1973 yılları arasında toplam 2026 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 16,29'u parasız yatılı, % 83,71'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1957-1973 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 22 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 113,06 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 135,06 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 151 öğrenci 1970-1971 ve 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 62 öğrenci ile 1970-1971 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 21 öğrenci ile 1957-1958 eğitim-öğretim yılı olurken, 1957-1958, 1958-1959, 1959-1960 ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.¹³⁷⁶

¹³⁷⁶ 1960-1961 yılına ait veri DİE tarafından verilmediği için bu yıl dâhil edilememiştir.

4.1.4.4. Kadıköy Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 32: Kadıköy Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁷⁷

Ders Yılı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	15		6		21							
1956-1957	151				151							
1957-1958	208				208							
1958-1959	220		22		242							
1959-1960	209				209		89				89	
1960-1961	204		6		210							
1961-1962	226		14		240		176		1		177	
1962-1963	241		23		254		127		3		130	
1963-1964	253		26		279		127		7		134	
1964-1965	231		33		264		154		11		165	
1965-1966	192		23		215		103		17		120	
1966-1967	199		12		211		123		23		146	
Genel Toplam	2349		165		2514		899		62		961	

Kadıköy Maarif Koleji ortaokul kısmında 1955-1967 yılları arasında toplam 2514 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 6,59'u parasız yatılı, % 93,81'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1955-1967 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 13,75 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 195,75 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 209,5 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 253 öğrenci ile 1963-1964 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 33 öğrenci ile 1964-1965 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 15 öğrenci ile 1955-1956 eğitim-öğretim yılı olurken, 1956-1957, 1957-1958 ve 1959-1960 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci kalmamıştır.

¹³⁷⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s. 633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.255 ve s.302; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.193 ve s.203; 1960-1961 yılına ait lise kısmı yatılı öğrenci sayısı DİE tarafından verilmediği için yazılmamıştır. Ayrıca 1967 yılından itibaren DİE İstanbul Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Kadıköy Maarif Kolejinin yatılı öğrenci miktarlarını toplu olarak verdiği için Kadıköy Maarif Kolejinde 1967 yılından itibaren kaç öğrencinin yatılı olduğu kesin olarak tespit edilemediği için eklenmemiştir.

Kadıköy Maarif Koleji lise kısmında 1959-1967 yılları arasında toplam 961 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 6,45'i parasız yatılı, % 93,55'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1959-1967 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 8,85 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 128,43 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 137,28 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 176 öğrenci 1961-1962 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 23 öğrenci ile 1966-1967 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 89 öğrenci ile 1959-1960 eğitim-öğretim yılı olurken, kolejin lise kısmının öğrenci kabul ettiği ilk yıl yani 1959-1960 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.¹³⁷⁸ Yukarıdaki sayılara ek olarak Kadıköy Maarif Kolejinde 1969-1970 eğitim-öğretim yılında 14¹³⁷⁹ 1970-1971 eğitim-öğretim yılında 21¹³⁸⁰ ve 1971-1972 eğitim-öğretim yılında 21¹³⁸¹ olmak üzere 56 parasız yatılı öğrenci kalmıştır. Böylece genel toplamda 283 öğrenci parasız yatılı olarak barınmıştır. Parasız yatılı kalan öğrenci sayısı genel toplam sayının % 8,014'ü oluşmaktadır.

¹³⁷⁸ 1960-1961 yılına ait veri DİE tarafından verilmediği için bu yıl dâhil edilememiştir.

¹³⁷⁹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Ocak 1972 Tarih ve 510.3261 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü Yazına Cevaben Hazırlanan Tablo.

¹³⁸⁰ KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 19 Mart 1971 Tarih ve 510.353 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁸¹ KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Ocak 1972 Tarih ve 510.3261 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü Yazına Cevaben Hazırlanan Tablo.

4.1.4.5. Konya Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 33: Konya Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁸²

Ders Yılı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	37				37							
1956-1957	61		2		63							
1957-1958	95				95							
1958-1959	125				125							
1959-1960	142		2		144		24					24
1960-1961	135		3		138							
1961-1962	132		5		137		59					59
1962-1963	126		7		133		63					63
1963-1964	116		6		122		69		2			71
1964-1965	103		5		108		71		3			74
1965-1966	104		6		110		74		4			78
1966-1967	91		7		98		56		2			58
1967-1968	86		16		102		51		3			54
1968-1969	84		32		116		44		6			50
1969-1970	82		50		132		36		7			43
1970-1971	82		66		148		43		7			50
1971-1972	95		61		156		42		18			60
1972-1973	89		47		136		43		27			70
Genel Toplam	1785		315		2100		675		79			754

Konya Maarif Koleji ortaokul kısmında 1955-1973 yılları arasında toplam 2100 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 15'i parasız yatılı, % 85'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1955-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 17,5 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 99,16 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 116,66 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 142 öğrenci ile 1959-1960 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı

¹³⁸² DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s. 633; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965; s.255 ve s.417; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.193 ve s.302; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.122 ve s.261; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89 ve s.174; 1960-1961 yılına ait lise kısmı yatılı öğrenci sayısı DİE tarafından verilmediği için yazılmamıştır.

öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 66 öğrenci ile 1970-1971 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 37 öğrenci ile 1955-1956 eğitim-öğretim yılı olurken, 1955-1956, 1957-1958 ve 1958-1959 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci kalmamıştır.

Konya Maarif Koleji lise kısmında 1959-1973 yılları arasında toplam 754 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 10,48'i parasız yatılı, % 89,52'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1959-1973 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 6,08 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 51,92 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 58 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 75 öğrenci 1965-1966 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 27 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 24 öğrenci ile 1959-1960 eğitim-öğretim yılı olurken, kolejnin lise kısmının açılışını takip eden ilk dört yıl parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.¹³⁸³

¹³⁸³ 1960-1961 yılına ait veri DİE tarafından verilmediği için bu yıl dâhil edilememiştir.

4.1.4.6. Samsun Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 34: Samsun Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁸⁴

Ders Yılı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956	22		4		26							
1956-1957	88		3		91							
1957-1958	113		5		118							
1958-1959	140				140							
1959-1960	157		2		159		14				14	
1960-1961	166		4		170							
1961-1962	147		4		151		59				59	
1962-1963	123		10		133		78				78	
1963-1964	124		10		134		84		1		85	
1964-1965	109		12		121		80		2		82	
1965-1966	119		15		134		78		4		82	
1966-1967	125		13		138		67		7		74	
1967-1968	112		12		124		77		5		82	
1968-1969	108		16		124		69		9		78	
1969-1970	84		11		95		66		10		76	
1970-1971	86		23		109		43		7		50	
1971-1972	103		38		141		50		9		59	
1972-1973	93		50		143		51		12		63	
Genel Toplam	2019		232		2251		816		66		882	

Samsun Maarif Koleji ortaokul kısmında 1955-1973 yılları arasında toplam 2251 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 10,31'i parasız yatılı, % 89,69'u ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1955-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurtda parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 12,88 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 112,16 kişi olurken toplamda ise yurtda kalan öğrenci ortalaması 125,05 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en

¹³⁸⁴ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235 ve s. 603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.255 ve s.417; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.193 ve s.302; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.122 ve s.261, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89 ve s.174; 1960-1961 yılına ait lise kısmı yatılı öğrenci sayısı DİE tarafından verilmediği için yazılmamıştır.

fazla kaldığı dönem 166 öğrenci ile 1960-1961 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 50 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 22 öğrenci ile 1955-1956 eğitim-öğretim yılı olurken, 1958-1959 eğitim-öğretim yılında parasız yatılı öğrenci kalmamıştır.

Samsun Maarif Koleji lise kısmında 1959-1973 yılları arasında toplam 882 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 7,48'i parasız yatılı, % 92,52'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1959-1973 yılları arasında lise kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 5,07 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 62,76 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 67,84 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 84 öğrenci 1963-1964 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 12 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 14 öğrenci ile 1959-1960 eğitim-öğretim yılı olurken, kolejin lise kısmının açılışını takip eden ilk dört yıl parasız yatılı öğrenci yurttan kalmamıştır.¹³⁸⁵

4.1.4.7. Ankara Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 35: Ankara Maarif Koleji Ortaokul Kısmı Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁸⁶

Ders Yılı	Yatılı öğrenciler					
	Ortaokul					
	Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K
1971-1972	22		3		25	
1972-1973	74		6		80	
Genel Toplam	96		9		105	

Ankara Maarif Koleji sadece ortaokul kısmına öğrenci alabilmiştir. Okul lise kısmına öğrenci alamadan 1975 yılında Anadolu Lisesine dönüşmüştür. Bu yüzden sadece ortaokul kısmına ait veriler verilmiştir.

Ankara Maarif Koleji ortaokul kısmında 1971-1973 yılları arasında toplam 105 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 8,57'i parasız yatılı, % 91,43'ü ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1971-1973 yılları

¹³⁸⁵ 1960-1961 yılına ait veri DİE tarafından verilmediği için bu yıl dâhil edilememiştir.

¹³⁸⁶ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89.

arasında ortaokul kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 4,5 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 48 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 52,5 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 74 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 6 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 22 öğrenci ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 3 öğrenci ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılı olmuştur.

4.1.4.8. Bursa Maarif Koleji Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 36: Bursa Maarif Koleji Ortaokul Kısmı Yatılı Öğrenci Durumu¹³⁸⁷

Ders Yılı	Yatılı Öğrenciler					
	Ortaokul					
	Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K
1971-1972	8	8	24	20	32	28
1972-1973	6	15	7	16	13	31
Genel Toplam	14	23	31	36	45	59

Bursa Maarif Koleji de Ankara Maarif Koleji gibi sonradan açılmış ve Anadolu Lisesine dönüşmeden önce sadece ortaokul kısmına öğrenci alabilmiştir. Bursa Maarif Koleji ortaokul kısmında 1971-1973 yılları arasında toplam 104 öğrenci yatılı olarak barınmıştır. Bu öğrencilerden % 43,27'i erkek, % 56,73'ü ise kız öğrenciydi. Yatılı olarak okuyan öğrencilerin % 64,42'i parasız yatılı, % 35,58'i ise paralı yatılı olarak barınmıştır. 1971-1973 yılları arasında ortaokul kısmında yurttan parasız yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 33,5 kişi, paralı yatılı olarak kalan öğrenci ortalaması 18,5 kişi olurken toplamda ise yurttan kalan öğrenci ortalaması 52 kişi olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 21 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en fazla kaldığı dönem 44 öğrenci ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılı olmuştur. Paralı yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 16 öğrenci ile 1971-1972 eğitim-öğretim yılı olurken, parasız yatılı öğrencilerin en az kaldığı dönem 23 öğrenci ile 1972-1973 eğitim-öğretim yılı olmuştur.

¹³⁸⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.89.

Bursa Koleji ağırlıklı olarak kız öğrencilerin okuduğu tek kolejidir. Bu sebeple kolej Eskişehir Maarif Kolejinde sonra kız öğrencileri yatılı kabul eden tek kolejidir. Eskişehir Maarif Koleji sadece bir sene 5 kız öğrenciyi yatılı olarak kabul ederken Bursa Maarif Koleji kapatılıncaya kadar ağırlıklı olarak kız öğrenci almıştır.

4.1.4.9. Maarif Kolejleri Genelinde Yatılı Öğrenci Durumu

Tablo 37: 1955-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Kalan Yatılı Öğrenci Sayıları

Maarif Kolejinin Adı	Yatılı öğrenciler											
	Ortaokul						Lise					
	Paralı		Parasız		Toplam		Paralı		Parasız		Toplam	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ankara	96		9		105							
Bursa	14	23	31	36	45	59						
Diyarbakır	1730		410		2140		510		107		617	
Eskişehir	2179		649	5	2828	5	702		312		1014	
İstanbul Kadıköy	2349		165		2504		899		62		961	
İzmir Bornova	4253		694		4947		1696		330		2026	
Konya	1785		315		2101		675		79		754	
Samsun	2019		232		2251		816		66		882	
Genel Toplam	14425	23	2505	41	16921	64	5298		956		6254	

Kolejlerde bir öğrenci hazırlık, ortaokul ve lise kısmı dâhil olmak üzere toplamda yedi yıl kalıyordu. Bu sebeple yukarıda verilen öğrencilerin kolejde yararlanma durumları ile ilgili verilerdir. Yani bir öğrenci yedi kez bu verilere dâhil edilmiş olabilir. Öğrencilerin tamamının yedi yıl boyunca yurttan kaldığını düşünmekte doğru değildir. Çünkü öğrencilerden sınıf tekrarı sonucunda okuldan çıkarılan, nakil olup başka bir okula giden, hastalık veya ölüm sebebiyle okula devam edemeyen öğrenciler olmuştur. Bunu tespit edecek elimizde herhangi bir belge olmadığı için yurtlardan şu kadar öğrenci yararlanmıştır şeklinde kesin bir sayı vermek mümkün olamamıştır. Ancak Maarif Kolejlerinden mezun olan öğrenci sayıları ile bir öğrencinin ortalama yedi yıl bir kolejde okuduğunu göz önüne alırsak ortalama bir veriye ulaşmak mümkündür. Ortaokul kısmında öğrencilerin bir kısmı liseye de devam ettikleri için biz sadece ortaokul kısmını esas alacağız. Maarif Kolejlerinin ortaokul kısmında 1955-1973 yılları arasında toplamda 16.985 öğrenci

yararlanmıştır. Buna 1 yıl hazırlık ve 3 yıl ortaokulu dâhil edersek 4'e bölmek gerekecektir. Bu sonuca göre toplamda 4246 öğrencinin yurtlardan yararlandığını söylenebilir.

Ortaokul kısmında en çok yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir Bornova, İstanbul Kadıköy, Eskişehir, Samsun, Diyarbakır, Konya, Ankara ve Bursa Maarif Koleji olmuştur. En çok paralı yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir Bornova, İstanbul Kadıköy, Eskişehir, Samsun, Konya, Diyarbakır, Ankara ve Bursa Maarif Koleji olmuştur. En çok parasız yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir Bornova, Eskişehir, Diyarbakır, Konya, İstanbul Kadıköy, Samsun, Bursa ve Ankara Maarif Koleji olmuştur.¹³⁸⁸

Maarif Kolejlerinin ortaokul kısmında yurttan kalan öğrencilerin % 14,99'u parasız yatılı olarak yararlanırken öğrencilerin % 85,06'sı paralı yatılı olarak yararlanmıştır. Paralı olarak yurttan yararlanan öğrencilerin ancak % 0,16'sı kız öğrenci iken % 99,84'u erkek öğrencidir. Parasız olarak yurttan yararlanan öğrencilerin % 1,61'i kız öğrenci iken % 98,39'u erkek öğrencidir. Yüzdeler oranına göre kıyasladığında parasız olarak yurttan kalan kız öğrencilerin paralı olarak yurttan kalan kız öğrencilerin on katı olduğu görülmektedir. Ancak veri olarak kıyasladığında parasız olarak yurttan kalan kız öğrencilerin paralı olarak yurttan kalan kız öğrencilerin yaklaşık iki katı olduğu görülür. Maarif Kolejlerindeki toplam veri karşılaştırıldığında kız öğrenci oranının % 0,37, erkek öğrenci oranının ise 99,63 olduğu görülmektedir. Kuruluşunu takip eden yıllarda sadece yatılı erkek öğrenci alan Maarif Kolejlere sonraki yıllarda kız öğrenci almasına rağmen yurtlarda ki kız öğrencilerin sayısını neredeyse yok denecek kadar azdır. Bu dönemdeki kızların okuryazarlık durumları göz önüne alındığında Maarif Kolejlerinin kızların okuryazarlığına ciddi bir katkısının olmadığı söylenebilir.

Lise kısmında en çok yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir Bornova, İstanbul Kadıköy, Eskişehir, Samsun, Konya ve Diyarbakır Maarif Koleji olmuştur. En çok paralı yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir Bornova, İstanbul Kadıköy, Samsun, Eskişehir, Konya ve Diyarbakır Maarif Koleji olmuştur. En çok parasız yatılı öğrencinin kaldığı Maarif Kolejlere sırasıyla İzmir

¹³⁸⁸ 1967 yılından itibaren DİE İstanbul Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Kadıköy Maarif Kolejinin yatılı öğrenci miktarlarını toplu olarak verdiği için Kadıköy Maarif Kolejinde 1967 yılından itibaren kaç öğrencinin yatılı olduğu tespit edilememiştir. 1955-1967 yılları arasında oluşan öğrenci ortalamaları sonraki eğitim-öğretim yıllarına uygulanarak ortaya çıkan ortalama sayıya göre bu sıralama yapılmıştır.

Bornova, Eskişehir, İstanbul Kadıköy, Diyarbakır, Konya ve Samsun Maarif Koleji olmuştur.¹³⁸⁹ Maarif Kolejlerinin lise kısmında yurttan kalan öğrencilerin % 15,29'u parasız yatılı olarak yararlanırken öğrencilerin % 84,71'i paralı yatılı olarak yararlanmıştır. Maarif Kolejlerinin lise kısmını yatılı olarak okuyan kız öğrenci ise bulunmamaktadır. Bu sayılara ek olarak Maarif Kolejlerine alınması planlanan öğrencilerle ilgili olarak Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün planlarını yaparak Milli Eğitim Bakanlığı makamına sunduğu veriler 1970'li yıllardaki Kolejlere alınan öğrenci sayıları, parasız yatılı, gündüzlü ve paralı yatılı öğrenci durumu hakkında fikir vermektedir.

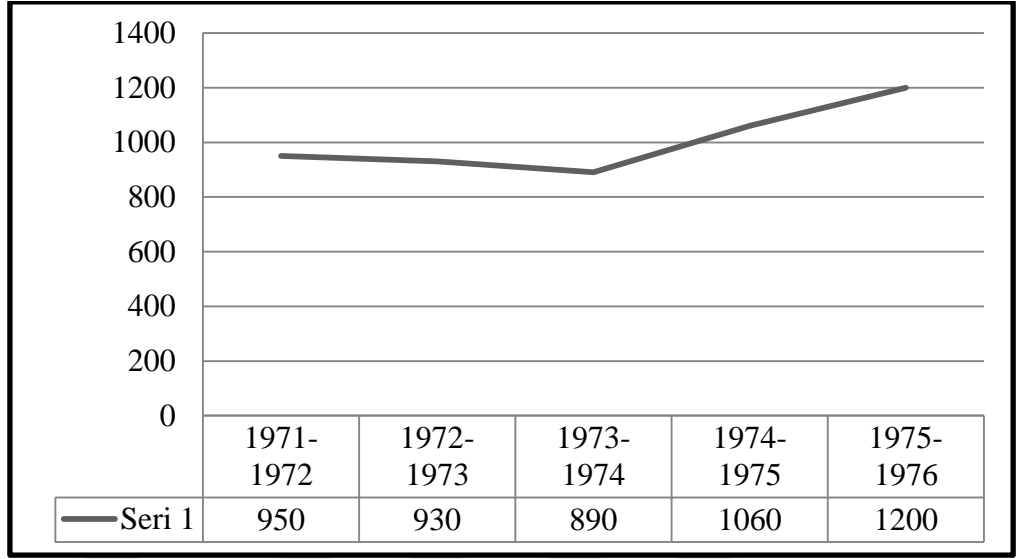
¹³⁸⁹ 1967 yılından itibaren DİE İstanbul Erkek Lisesi, Galatasaray Lisesi ve Kadıköy Maarif Kolejinin yatılı öğrenci miktarlarını toplu olarak verdiği için Kadıköy Maarif Kolejinde 1967 yılından itibaren kaç öğrencinin yatılı olduğu tespit edilememiştir. 1959-1967 yılları arasında oluşan öğrenci ortalamaları sonraki eğitim-öğretim yıllarına uygulanarak ortaya çıkan ortalama sayıya göre bu sıralama yapılmıştır.

Tablo 38: 1971-1976 Yılları Arasında Maarif Kolejlerine Alınması Planlanmış Öğrenci¹³⁹⁰

Kolejin Adı	1971-1972			1972-1973			1973-1974			1974-1975			1975-1976		
	Paralı Yatılı ve Gündüzlü Öğrenci Sayısı	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Paralı Yatılı ve Gündüzlü Öğrenci Sayısı	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Paralı Yatılı ve Gündüzlü Öğrenci Sayısı	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Paralı Yatılı ve Gündüzlü Öğrenci Sayısı	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı	Paralı Yatılı ve Gündüzlü Öğrenci Sayısı	Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
Adana													30	30	60
Ankara Atatürk	70	20	90	85	5	90	90	-	10	90	-	90	90	-	90
Bursa(Kız)	30	30	60	30	30	60	50	10	60	45	15	60	30	30	60
Bursa(Erkek)	30	30	60	30	-	30	30	-	30	30	30	60	40	20	60
Diyarbakır	70	30	100	90	30	120	70	50	120	70	80	150	155	85	240
Erzurum							30	30	60	30	30	60	30	30	60
Eskişehir	70	30	100	70	30	100	70	20	90	70	30	100	85	35	120
İstanbul Kadıköy	170	10	180	130	10	140	130	-	130	120	-	120	120	-	120
İzmir Bornova	120	-	120	120	-	120	120	-	120	120	-	120	120	-	120
Konya	90	30	120	90	30	120	90	30	120	90	30	120	80	40	120
Samsun	90	30	120	100	50	150	90	60	150	90	90	180	100	50	150
Toplam	740	210	950	745	185	930	770	200	890	755	305	1060	880	320	1200

¹³⁹⁰ KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 11 Haziran 1971 Tarih ve 510/13216 Sayılı Yazısı ve Eki, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 13 Haziran 1972 Tarih ve 510/12468 Sayılı Yazısı ve Eki, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben Tarihsiz ve 510/14208 Sayılı Yazısı ve Eki, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 06 Haziran 1974 Tarih ve 510/15559 Sayılı Yazısı ve Eki, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben Yazdığı ve Bakan Tarafından 12 Mayıs 1975 Tarihinde Onaylanan Yazısı ve Eki.

Grafik 4: Maarif Kolejlerine 1971-1976 Yılları Arasında Alınan Öğrenci Sayısı

Maarif Kolejlerine alınması planlanan öğrenci sayılarında dalgalanma olduğu görülmektedir. Maarif Kolejleri 1974-1975 eğitim-öğretim yılından sonra Anadolu Liselerine dönüştürüldükleri için 1975-1976 eğitim-öğretim yılından itibaren alınması planlanan öğrenciler Anadolu Lisesi çatısı altında okuyacak ilk öğrenciler olmuştur.

Maarif Kolejlerinin yurtları öğrencilerin sadece barındıkları bir yer değil aynı zamanda derslerine katkı sağlayan bir yerdi. Milli Eğitim Bakanlığın Kolejleri yatılı olarak düşünmesinde etkili olan asıl sebep öğrencilerin her an kontrol altında tutarak iyi şekilde yetişmelerini sağlamaktı. Bu sebeple Kolej yurtlarında öğrencilerin derslerine katkı sağlamak amacıyla etütler konulmuştur. Kolejlerde okul sonrasında iki etüt oluyordu. Bu etütler nöbetçi öğretmenler tarafından kontrol ediliyordu. Etüt saati sona erince öğrenciler yatakhanelerine gidebiliyorlardı.¹³⁹¹ Maarif Kolejleri yurtlarda belletici öğretmen görevlendiriyordu. Bu görevlendirmelerde okul öğretmenlerinden yararlanıldığı gibi başka okullarda ki öğretmenlerden de yararlanılıyordu. Kolejlerde bunu için ayrıca bir öğretmen kadrosu vardı.¹³⁹² Belletici öğretmenlik kadrosu için istekli öğretmenler Maarif Koleji Müdürlüğüne başvuruda

¹³⁹¹ Göç: Eskişehir Maarif Koleji 1967 Okul Yıllığı, Eskişehir 1967, s.105.

¹³⁹² KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü'nün 22 Eylül 1970 Tarih ve 268.1.1158 Sayılı Sn. Abdullah Çakılı'ya yazısı.

bulunuyorlardı.¹³⁹³ Bu başvuru sonrasında Maarif Koleji Müdürlüğü durumu belletici öğretmen olmak isteyen öğretmenin dilekçesini ekleyerek üst yazı ile valilik makamından onay alınması için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gönderiyordu.¹³⁹⁴ Dilekçe İl Milli Eğitim Müdürü tarafından incelenip uygun görüldükten sonra onaylanmak üzere valiliğe gönderiliyordu. Valinin onayı ile birlikte öğretmen belletici öğretmen olarak göreve başlıyordu. Belletici öğretmenlik görevi okullarda öğrencilerin bulunduğu dönemlerde geçerli idi. Okulların yaz tatiline girmesi ile yurtlarda öğrenci kalmadığı için doğal olarak belletici öğretmenlerin görevleri de sona eriyordu ve bu durum İl Milli Müdürlükleri tarafından Maarif Koleji Müdürlüğüne bildiriliyordu.¹³⁹⁵ Yurtlarda düzeni sağlamak amacıyla öğrencilerinde de yararlanılmıştır. Öğrenciler arasından seçilen talebe, yatakhane ve yemekhane başkanları vardı.¹³⁹⁶

4.2. Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrenci Sayıları ile Lise Kısımında Ders Kesimindeki Öğrenci Sayıları

Maarif Kolejlerinde birinci sınıfa kaydedilen öğrenci verileri yıllara göre değişiklik göstermektedir. 1955-1956 eğitim-öğretim yılında altı Maarif Kolejlerinin açılması planlanmış ancak planlanan 6 kolejden 5' belirtilen eğitim-öğretim yılında açılabilmiştir. Diyarbakır Maarif Koleji ise bir yıl sonra eğitime başlamıştır. Maarif Kolejlerinin ortaokul kısmına açıldıkları ilk yıl olan 1955-1956 eğitim-öğretim yılında aldıkları toplam öğrenci sayısı 238, 1956-1957 eğitim-öğretim yılında 289, 1957-1958 eğitim-öğretim yılında 214, 1958-1959 eğitim-öğretim yılında 225, 1959-1960 eğitim-öğretim yılında 342, 1960-1961 eğitim-öğretim yılında 293, 1961-1962 eğitim-öğretim yılında 229, 1962-1963 eğitim-öğretim yılında 242, 1963-1964 eğitim-öğretim yılında 278, 1964-1965 eğitim-öğretim yılında 441, 1965-1966 eğitim-öğretim yılında 500, 1966-1967 eğitim-öğretim yılında 493, 1967-1968 eğitim-öğretim yılında 621, 1968-1969 eğitim-öğretim yılında 603, 1969-1970 eğitim-öğretim yılında 706, 1970-1971 eğitim-öğretim yılında 741, 1971-1972 eğitim-öğretim yılında 904, 1972-1973 eğitim-öğretim yılında 835 ve 1973-1974

¹³⁹³ KOMKA, İmam-Hatip Okulu Fen Grubu Öğretmeni Sn. Abdullah Çakılı'nın Konya Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı 31 Ağustos 1970 Tarihli Dilekçesi.

¹³⁹⁴ KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü'nün 3 Mart 1970 Tarih ve 268.1/280 Sayılı Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazdığı Üst Yazı.

¹³⁹⁵ KOMKA, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 7 Temmuz 1970 Tarih ve 268/20410.17262 Sayılı Konya Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı.

¹³⁹⁶ **1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yıllığı**, Samsun 1963, s.24-26.

Tablo 39: Maarif Kolejlerinde Birinci Sınıfa Kaydedilen Öğrenci Sayısı¹³⁹⁷

Ders Yılı	Ortaokul Kısmı																Lise Kısmı											
	Kolejin Adı																Kolejin Adı											
	Ankara		Bursa		Diyarbakır		Eskişehir		İzmir		Kadıköy		Konya		Samsun		Diyarbakır		Eskişehir		İzmir		Kadıköy		Konya		Samsun	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956						67		87		21		37		26														
1956-1957					37		65		60		33		31		63													
1957-1958					40		30		33		39		37		35					24								
1958-1959					29		40		43		39		35		39					49								
1959-1960					58		60		70		72		35		47			29		81		87		24		17		
1960-1961					39		54		43		79		35		43		14		38		66		54		17		28	
1961-1962					25		31		42		72		33		26		35		23		27		53		25		29	
1962-1963					32		25		62		70		26		27		18		38		42		45		26		32	
1963-1964					51		3		89		68		26		41		25		42		48		47		33		31	
1964-1965					60	19	52	11	99	3	74	6	54	14	37	12	18	1	32		33		65		29		26	
1965-1966					75	19	54	7	107	7	83	23	63	11	42	9	20		25		31		68		20		33	
1966-1967					51	22	64	22	106	8	80	21	49	19	43	8	10		20		39	2	83		22		26	
1967-1968					60	18	102	46	108	12	90	30	77	26	40	12	19		22		88				23	2	39	1
1968-1969					67	16	84	20	105	16	85	35	87	28	42	18	27	11	57	10	104				34	10	31	11
1969-1970					91	34	94	29	110	10	110	44	103	21	37	23	51	11	46	5	111	10			44	8	37	9
1970-1971				30	89	28	89	28	94	26	108	69	94	26	33	27	19	17	47	20	94	7			30	14	29	11
1971-1972	57	34	50	60	59	43	64	20	83	40	101	80	87	29	82	15	19	10	95	36	112	17			55	15	25	5
1972-1973	49	42	39	53	52	41	73	24	98	22	86	48	86	23	84	15	25	6	64	19	119	20			57	23	35	12
1973-1974	59	31	30		73	22	65	28	100	20			96	23	88	41	35	18	85	26	118	13			59	15	20	16
Toplam	165	107	119	143	988	262	1116	235	1539	164	1310	356	1091	220	875	180	335	74	663	116	1186	69	502		498	87	438	65

¹³⁹⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.234-235; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.165-166, s.220, s.342 ve s.428-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.142-144 ve s.345-349, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.59 ve s.255-257; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.70, s.91 ve s.226-228, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.50, s.68 ve s.153-154; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.22 ve s.37.

eğitim-öğretim yılında 676¹³⁹⁸ olmak üzere genel toplamda 8870 öğrenci almıştır.¹³⁹⁹ Maarif Kolejlerine ortalama her yıl 467 öğrenci kaydolmuştur. İzmir Maarif Kolejinin Özel Ege Koleji'nden devraldığı öğrencileri dâhil edilmezse Maarif Kolejleri en az öğrenciyi 1961-1962 eğitim öğretim yılında almışlardır.

Maarif Kolejlerinin lise kısmına ilk öğrenciler 1957-1958 eğitim-öğretim yılında İzmir Maarif Kolejinde alınmıştır. Bu öğrenciler Özel Ege Koleji devralınırken alınan öğrencilerdi. Maarif Kolejleri hazırlık sınıfına ilk öğrencilerini 1955-1956 eğitim öğretim yılında almıştır. Bu öğrenciler bir yıl hazırlık eğitiminden ve üç yıllık ortaokul eğitiminden sonra 1959-1960 eğitim-öğretim yılında lise eğitimine başlamışlardır. Maarif Kolejlerinin lise kısmına 1957-1958 eğitim-öğretim yılında 24, 1958-1959 eğitim-öğretim yılında 49, 1959-1960 eğitim-öğretim yılında 238, 1960-1961 eğitim-öğretim yılında 217, 1961-1962 eğitim-öğretim yılında 192, 1962-1963 eğitim-öğretim yılında 201, 1963-1964 eğitim-öğretim yılında 226, 1964-1965 eğitim-öğretim yılında 204, 1965-1966 eğitim-öğretim yılında 197, 1966-1967 eğitim-öğretim yılında 202, 1967-1968 eğitim-öğretim yılında 194, 1968-1969 eğitim-öğretim yılında 295, 1969-1970 eğitim-öğretim yılında 332, 1970-1971 eğitim-öğretim yılında 288, 1971-1972 eğitim-öğretim yılında 389, 1972-1973 eğitim-öğretim yılında 380 ve 1973-1974 eğitim-öğretim yılında 405 olmak üzere genel toplamda 4033 öğrenci almıştır.¹⁴⁰⁰ İzmir Maarif Kolejinin Özel Ege Kolejinden devraldığı 73 öğrenciyi saymazsak ve Maarif Kolejlerine, Kadıköy Maarif Kolejindeki tahmini ortalama eklediğinde, yılda ortalama 293 öğrenci Maarif Kolejlerinin lise kısmına kaydolmuştur.

Maarif Kolejlerinin lise kısmında ders kesiminde ki öğrenci verilerine bakıldığında 1957-1974 yılları arasındaki toplam öğrenci sayısı 9028'dir.¹⁴⁰¹ Maarif Kolejlerinin lise kısmında ortalama yılda 531,05 öğrenci okumuştur.

¹³⁹⁸ Kadıköy Maarif Kolejinin bu yıla ait birinci sınıfa kaydolan öğrenci sayısı Galatasaray ve İstanbul Liseleri ile birlikte verildiği için eklenmemiştir. Daha önceki yılların ortalamasını aldığımızda 93 sayıyı elde ediyoruz. Yani Maarif Kolejlerinin ortaokul kısmına kaydolan öğrenci sayısı 8963 olmaktadır.

¹³⁹⁹ 1967-1973 yıllarına ait DİE istatistikleri yeni kaydedilen öğrenci sayılarını vermediği için ders kesimindeki öğrenci sayıları tabloda kullanılmıştır.

¹⁴⁰⁰ Kadıköy Maarif Kolejinin istatistik verileri Galatasaray ve İstanbul Liseleri ile birlikte verildiği için eklenmemiştir. Ancak tahmini bir sayı tespit etmek için 1959-1967 yılları arasındaki kaydolan öğrenci ortalamasını kullanarak 439 sayısını elde edildi. Böylelikle Maarif Kolejleri'nin lise kısmına kaydolan öğrencilerin sayısı tahmini olarak 4472 olmaktadır.

¹⁴⁰¹ Kadıköy Maarif Kolejinin istatistik verileri Galatasaray ve İstanbul Liseleri ile birlikte verildiği için eklenmemiştir. 1959-1966 yılları arasında toplam 1219 öğrenci ders kesiminde bulunuyordu. Yani ortalama yılda 152,37 öğrenci bulunuyordu. Bu ortalama 1967-1974 yıllarına uyguladığında 1066 sayısı elde edilmektedir. Böylelikle Maarif Kolejlerinin lise kısmında toplamda ders kesimindeki öğrenci sayısı 10094 olmaktadır. Maarif Kolejlerinin lise kısmında ortalama okuyan öğrenci sayısı 593,80'dir.

Tablo 40: Maarif Kolejleri'nin Lise Kısmında Ders Kesimindeki Öğrenci Sayıları¹⁴⁰²

Kolejin Adı	Sınıf Düzeyi	Ders Yılı	1957-1958		1958-1959		1959-1960		1960-1961		1961-1962		1962-1963		1963-1964		1964-1965		1965-1966		1966-1967		1967-1968		1968-1969		1969-1970		1970-1971		1971-1972		1972-1973		1973-1974		
			Cinsi yeti		E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
			E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
Diyarbakır	1							15		30		20		25		20	1	18		10		19		27		51	11	19	17	19	10	25	6	35	18		
	2 Fen									12		27		15		18		14		15		10		19		25	9	43	8	18	13	20	9				
	3 Fen											13		26		13		17		12		15		8		18		25	7	36	8	13	13				
Eskişehir	1					26		31		23		37		42		32		35		28		22		57	10	46	5	47	20	95	36	64	19	85	26		
	2 Fen							23		27		22		30		40		33		25		29		20		44	9	44	6	35	19	87	30				
	3 Fen									18		25		18		29		40		31		24		24		16		29	7	42	4	35	19				
İzmir Bornova	1		21		47		65		53		38		40		48		44		31		42	3	88		104	4	111	10	94	7	112	17	119	20	118	13	
	2 Ed.				3		8		15		11		9		11		9		8		5		9		8	1	14	1	19		11	1	11	4			
	2 Fen				16		28		30		40		27		29		34		33		26	1	32	2	67		86	3	101	9	82	6	105	10			
	3 Ed.							8		13		12		8		11		9		6		8		9		8	1	8	2	18	1	12	2				
	3 Fen					15		25		27		37		23		23		30		33		22	1	30		60		76	2	83	9	68	5				
Kadıköy Moda	1					89		52		51		53		46		69		68		81																	
	2 Ed.							14		18		17		19		12		28		13																	
	2 Fen							77		36		28		28		32		44		59																	
	3 Ed.									30		18		19		16		14		16																	
	3 Fen									42		14		22		23		30		41																	
Konya	1					24		22		25		24		33		34		26		24		23	2	34	10	44	8	30	14	55	15	57	23	59	15		
	2 Fen							14		20		23		18		24		36		20		15		16	1	23	5	37	8	35	10	57	16				
	3 Fen									14		16		20		16		16		14		18	1	12		10		19	5	32	5	28	7				
Samsun	1					14		30		28		33		31		26		33		26		39	1	31	11	37	9	29	11	25	5	35	12	20	16		
	2 Fen							10		24		27		28		30		26		28		22		28	1	29	7	33	10	25	9	22	4				
	3 Fen									7		18		26		26		23		20		25		19		24	1	21	4	31	11	23	9				
Toplam			21		66		269		419		534		540		565		581	1	612		575	4	420	7	513	38	646	79	674	137	754	179	781	208	317	88	

¹⁴⁰² DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.428-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.345-349; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.255-257; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.226-228; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.153-154; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.37; Kadıköy Maarif Kolejinin istatistik verileri Galatasaray ve İstanbul Liseleri ile birlikte verildiği için eklenmemiştir.

4.3. Maarif Kolejlerinin Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları

4.3.1. Diyarbakır Maarif Koleji

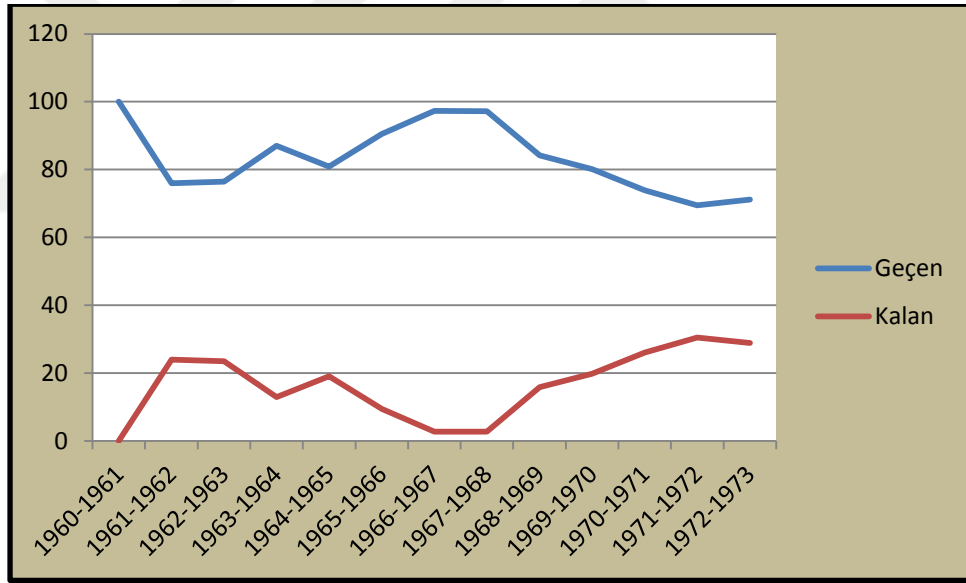
Tablo 41: Diyarbakır Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰³

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1956-1957					37												37			
1957-1958					77												77			
1958-1959					59		9		24		13						83		22	
1959-1960					83		12		33		3		17		7		133		22	
1960-1961	38				35		13		26		2		35				134		15	
1961-1962	19		6		32		4		30		6		16		9		97		25	
1962-1963	26		8		18		1		32		3		19		8		95		20	
1963-1964	47		7		25				17		1		22		8		111		16	
1964-1965	56	16	14	3	33		5		15		5		11		3		115	16	27	3
1965-1966	70	16	7	2	47	14	8	3	34		2		15				166	30	17	5
1966-1967	49	23	2		56	13	4	2	38	14	4		27		2		170	50	12	1
1967-1968	53	17	1	1	35	21	2		60	11	2		38	12			186	61	5	1
1968-1969	57	12	8	5	30	13	6	5	25	19	7	3	57	9	3		169	53	24	13
1969-1970	69	36	24	2	38	12	5	3	25	12	3		24	16	1	1	156	76	33	6
1970-1971	54	14	17	7	53	29	19	7	32	8	7	3	19	13	4	1	158	64	47	18
1971-1972	27	14	17	1	43	18	8		47	24	5		29	5		1	146	61	30	2
1972-1973	27	10	14	1	29	13	4	2	40	15	3	1	41	21	4	1	137	59	25	5
Toplam	592	158	125	22	730	133	100	22	478	103	66	7	370	76	49	4	2170	470	340	54

¹⁴⁰³ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.372; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.167; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.237; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

Diyarbakır Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin tamamı başarılı olmuştur. 1961-1962'de öğrencilerin %76'sı başarılı % 24'ü başarısız olmuştur. 1962-1963'de öğrencilerin % 76,47'si başarılı olurken % 23,58'si başarısız olmuştur. 1964-1965'te öğrencilerin % 80,90'ı başarılı % 19,10'nu başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin %90,53'ü başarılı % 9,47'si başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 97,30'u başarılı % 2,70'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 97,22'si başarılı % 2,78'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 84,15'i başarılı % 15,85'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 80,15'i başarılı % 19,85'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 73,91'i başarılı % 26,09'u başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 69,49'u başarılı % 30,51'i başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 71,15'i başarılı % 28,85'i başarısız olmuştur.

Grafik 5: Diyarbakır Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

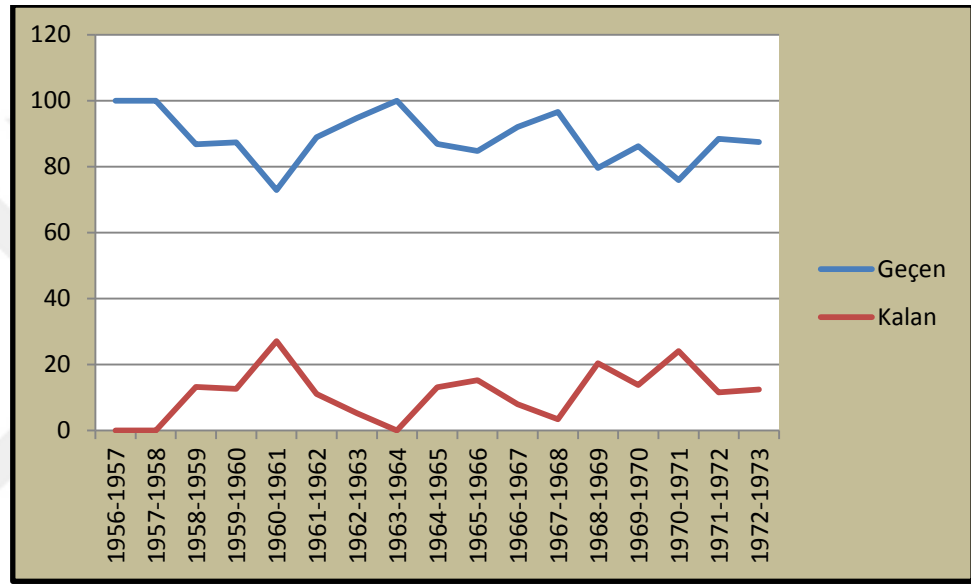

Diyarbakır Maarif Kolejinde ortaokul birinci sınıfta 1956-1957 ve 1957-1958 eğitim-öğretim yıllarında okuyan öğrencilerin tamamı başarılı olmuştur. 1958-1959 eğitim-öğretim yılında birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 86,76'sı başarılı, % 13,24'ü başarısız olmuştur. 1959-1960'da öğrencilerin % 87,37'si başarılı, % 12,63'ü başarısız olmuştur. 1960-1961'de öğrencilerin % 72,92'si başarılı, % 27,08'si başarısız olmuştur. 1961-1962'de öğrencilerin % 88,89'u başarılı, % 11,11'i başarısız olmuştur. 1962-1963'de öğrencilerin % 94,74'ü başarılı olurken % 5,26'sı başarısız olmuştur. 1964-1965'te öğrencilerin % 86,84'ü başarılı % 13,16'sı başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 84,72'si başarılı % 15,28'i başarısız, 1966-

1967’de öğrencilerin % 92’si başarılı % 8’i başarısız, 1967-1968’de öğrencilerin %96,55’i başarılı % 3,45’i başarısız, 1968-1969’da öğrencilerin %79,63’ü başarılı % 20,37’si başarısız, 1969-1970’de öğrencilerin % 86,21’i başarılı % 13,79’u başarısız, 1970-1971’de öğrencilerin % 75,92’si başarılı % 24,08’i başarısız, 1971-1972’de öğrencilerin % 88,40’ı başarılı % 11,60’ı başarısız ve 1972-1973’de öğrencilerin % 87,5’i başarılı % 12,5’i başarısız olmuştur.

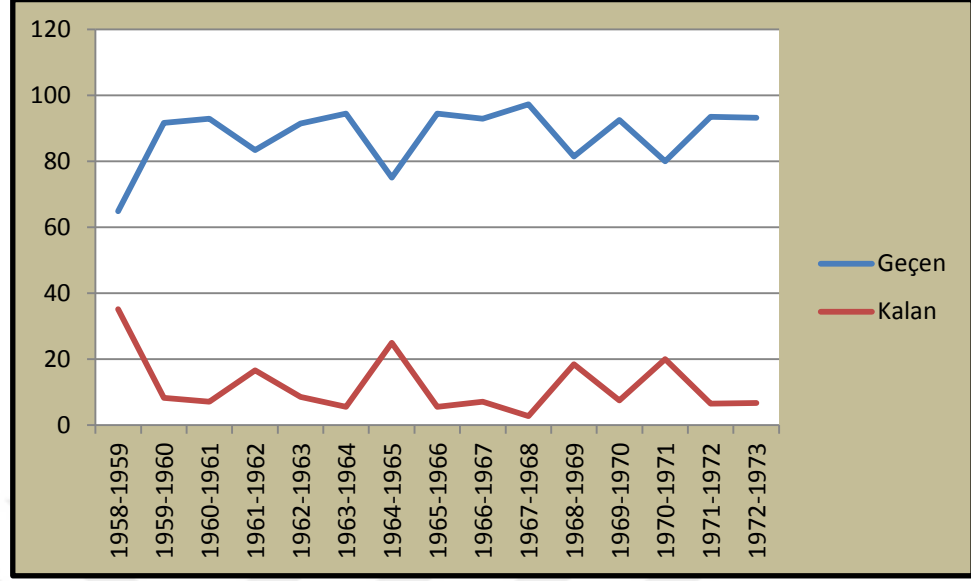
Grafik 6: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin

Başarı Dağılımı

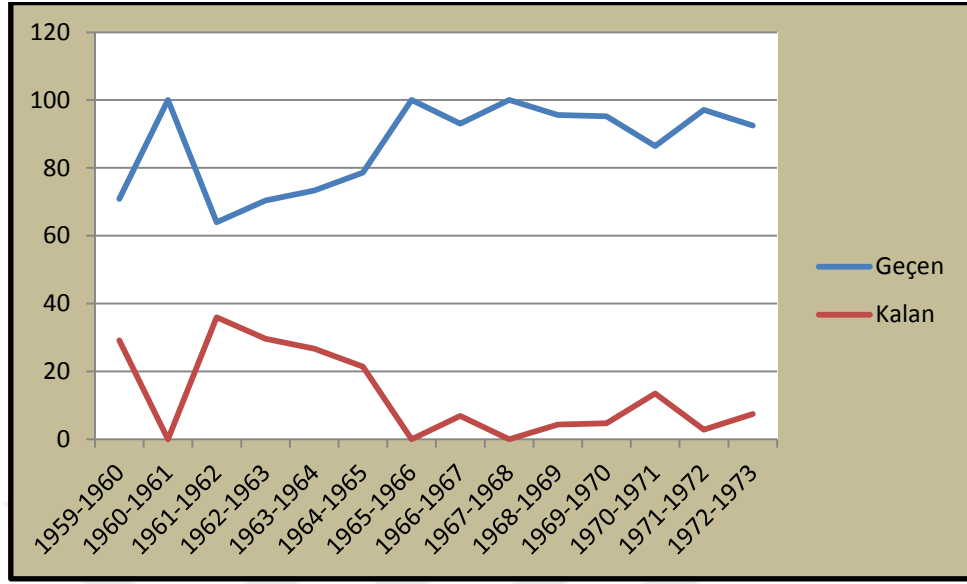
Diyarbakır Maarif Kolejinde ortaokul ikinci sınıfta 1958-1959 eğitim-öğretim yılında sınıfta okuyan öğrencilerin % 64,86’sı başarılı, % 35,16’sı başarısız olmuştur. 1959-1960’ta öğrencilerin % 91,67’si başarılı, % 8,33’ü başarısız olmuştur. 1960-1961’de öğrencilerin % 92,86’sı başarılı, % 7,14’ü başarısız olmuştur. 1961-1962’de öğrencilerin % 83,33’ü başarılı, % 16,67’si başarısız olmuştur. 1962-1963’de öğrencilerin % 91,43’ü başarılı olurken % 8,57’si başarısız olmuştur. 1964-1965’te öğrencilerin %75’i başarılı % 25’i başarısız, 1965-1966’da öğrencilerin % 94,44’ü başarılı % 5,56’sı başarısız, 1966-1967’de öğrencilerin % 92,86’sı başarılı % 7,14’ü başarısız, 1967-1968’de öğrencilerin % 97,26’sı başarılı % 2,74’ü başarısız, 1968-1969’da öğrencilerin % 81,48’i başarılı % 18,52’si başarısız, 1969-1970’de öğrencilerin % 92,5’i başarılı % 7,5’i başarısız, 1970-1971’de öğrencilerin % 80’ni başarılı % 20’si başarısız, 1971-1972’de öğrencilerin % 93,42’si başarılı % 6,58’i başarısız ve 1972-1973’de öğrencilerin % 93,22’si başarılı % 6,78’i başarısız olmuştur.

Grafik 7: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Diyarbakır Maarif Kolejinde ortaokul üçüncü sınıfta 1959-1960 eğitim-öğretim yılında okuyan öğrencilerin % 70,83'ü başarılı, % 29,16'sı başarısız olmuştur. 1960-1961'de öğrencilerin tamamı başarılı olmuştur. 1961-1962'de öğrencilerin % 65'i başarılı, % 35'si başarısız olmuştur. 1962-1963'de öğrencilerin % 70,37'si başarılı olurken % 29,63'ü başarısız olmuştur. 1964-1965'te öğrencilerin %78,57'si başarılı % 21,43'ü başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin tamamı başarılı, 1966-1967'de öğrencilerin % 93,10'u başarılı % 6,90'nı başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin tamamı başarılı, 1968-1969'da öğrencilerin % 95,65'i başarılı % 4,35'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 95,24'ü başarılı % 4,76'sı başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 86,49'u başarılı %13,51'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 97,14'ü başarılı % 2,86'sı başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 92,54'ü başarılı % 7,46'sı başarısız olmuştur.

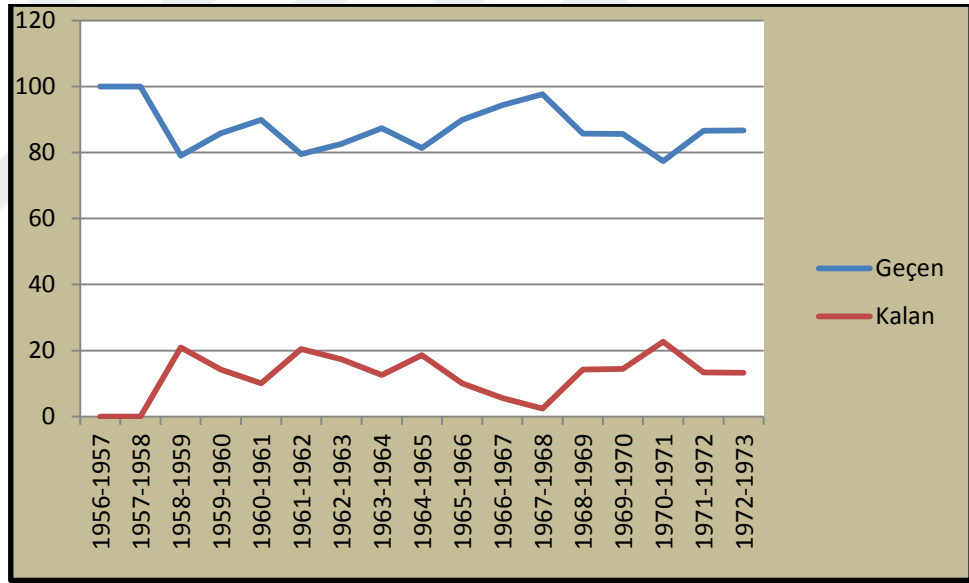
Grafik 8: Diyarbakır Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Yılsonu genelinde ise öğrencilerin % 79,05'i başarılı, % 20,95'i başarısız olmuştur. 1959-1960'da öğrencilerin % 85,81'i başarılı, % 14,19'u başarısız olmuştur. 1960-1961'de öğrencilerin % 89,9'ü başarılı, % 10,07'si başarısız olmuştur. 1961-1962'de öğrencilerin % 79,51'i başarılı, % 20,49'u başarısız olmuştur. 1962-1963'de öğrencilerin % 82,61'i başarılı, % 17,39'u başarısız olmuştur. 1963-1964'te öğrencilerin % 87,40'ı başarılı, % 12,60'ı başarısız olmuştur. 1964-1965'te kız öğrencilerin % 84,21'i başarılı % 15,79 başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 80,99'ü başarılı % 19,01'i başarısız olmuştur. Yılsonu genelinde öğrencilerin % 81,37'i başarılı, % 18,63'ü başarısız olmuştur. 1965-1966'da kız öğrencilerin % 85,71'i başarılı % 14,29'u başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 90,71'i başarılı % 9,28'i başarısız olmuştur. Yılsonu genelinde öğrencilerin % 89,91'i başarılı, % 10,09'u başarısız olmuştur. 1966-1967'de kız öğrencilerin % 98,04'ü başarılı % 1,96'sı başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 93,42'si başarılı % 6,59'u başarısız olmuştur. Yılsonu genelinde öğrencilerin % 94,42'si başarılı, % 5,58'i başarısız olmuştur. 1967-1968'de kız öğrencilerin % 98,39'u başarılı % 1,61'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 97,38'i başarılı % 2,62'si başarısız olmuştur. Yılsonu genelinde öğrencilerin % 97,63'ü başarılı, % 2,37'si başarısız olmuştur. 1968-1969'da kız öğrencilerin % 80,30'u başarılı % 19,70'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 87,56'sı başarılı % 12,44'ü başarısız olmuştur. Yılsonu genelinde öğrencilerin % 85,71'i başarılı, % 14,29'u başarısız olmuştur. 1969-1970'da kız öğrencilerin % 92,68'i başarılı % 7,32'si başarısız olmuştur. Erkek

öğrencilerin % 82,54'ü başarılı % 17,46'sı başarısız olmuştur. Yılları genelinde öğrencilerin % 85,61'i başarılı, % 14,39'u başarısız olmuştur. 1970-1971'de kız öğrencilerin % 78,05'i başarılı % 21,95'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 77,07'si başarılı % 22,93'ü başarısız olmuştur. Yılları genelinde öğrencilerin % 77,35'i başarılı, % 22,65'i başarısız olmuştur. 1971-1972'de kız öğrencilerin % 96,83'ü başarılı % 3,17'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 82,95'i başarılı % 17,05'i başarısız olmuştur. Yılları genelinde öğrencilerin % 86,61'i başarılı, % 13,39'u başarısız olmuştur. 1972-1973'de kız öğrencilerin % 92,19'u başarılı % 7,81'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 84,57'i başarılı % 15,43'ü başarısız olmuştur. Yılları genelinde öğrencilerin % 86,73'ü başarılı, % 13,27'si başarısız olmuştur.

Grafik 9: Diyarbakır Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

1955-1976 yılları arasında Diyarbakır Maarif Koleji hazırlık ve Ortaokul kısmında okuyan öğrencilerin % 89,69'u başarılı % 10,31'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 84,57'i başarılı % 15,43'ü başarısız olmuştur. Toplamda ise öğrencilerin % 87,01'i başarılı, % 12,99'ü başarısız olmuştur. Kız öğrenciler genel olarak erkek öğrencilerden daha başarılı olmuştur.

4.3.2. Eskişehir Maarif Koleji

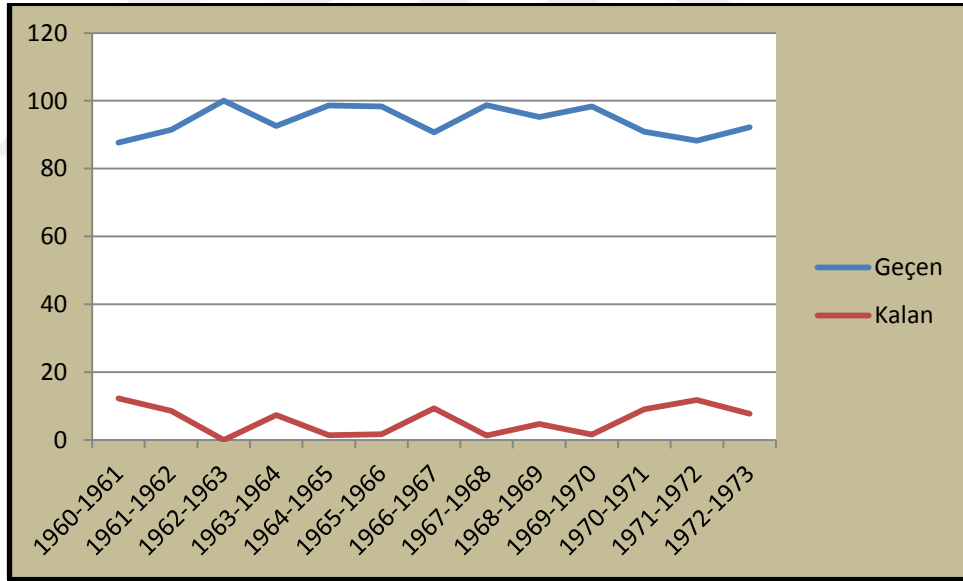
Tablo 42: Eskişehir Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı¹⁴⁰⁴

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				TOPLAM			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956					66		1										66		1	
1956-1957					89		5										89		5	
1957-1958					63				45		2						108		2	
1958-1959					68		2		32		3		31		15		131		20	
1959-1960					80		5		29		1		35		3		144		9	
1960-1961	50		7		47		2		33		3		26		3		156		15	
1961-1962	32		3		46		4		48		2		25		12		151		21	
1962-1963	26				38		1		47		1		24		23		135		25	
1963-1964	25		2		27		1		37				37		7		126		10	
1964-1965	59	11	1		29				26				35		2		149	11	3	
1965-1966	52	6	1		56	9	6		29				25		2		146	20	4	
1966-1967	56	22	8		60	7	1		55	10			27		5		157	28	7	
1967-1968	105	47	2		58	22	2		62	6	1	1	56	10	2		281	85	6	1
1968-1969	80	20	5		96	45	16	2	56	22	3		50	5	8		282	92	32	2
1969-1970	93	29	2		85	19	4	1	98	42	1	1	54	22	1		330	112	8	2
1970-1971	87	23	6	5	88	25	4	1	74	18	12	2	96	38	3	2	345	104	25	11
1971-1972	56	19	8	2	87	22	4	2	93	27	4		67	17	5	2	303	85	21	6
1972-1973	70	25	7	1	56	20	2		84	25			91	26	5	1	301	96	14	2
TOPLAM	791	202	52	8	1139	169	60	6	848	150	33	4	679	118	96	5	3400	633	228	24

¹⁴⁰⁴ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.372; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.167; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.237; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

Eskişehir Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 87,72'i başarılı olmuş, % 12,28'i başarısız olmuştur. 1961-1962'de öğrencilerin % 91,43'ü başarılı % 8,57'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 100 başarılı, 1963-1964'te öğrencilerin % 92,60'ı başarılı % 7,40'ı başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 98,60'ı başarılı % 1,40'ı başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 98,31'i başarılı % 1,69'u başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 90,70'i başarılı % 9,30'u başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 98,70'i başarılı % 1,30'u başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 95,24'ü başarılı % 4,76'sı başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 98,39'u başarılı % 1,61'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 90,90'ı başarılı % 9,10'u başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 88,24'ü başarılı % 11,76'sı başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 92,23'ü başarılı % 7,77'si başarısız olmuştur.

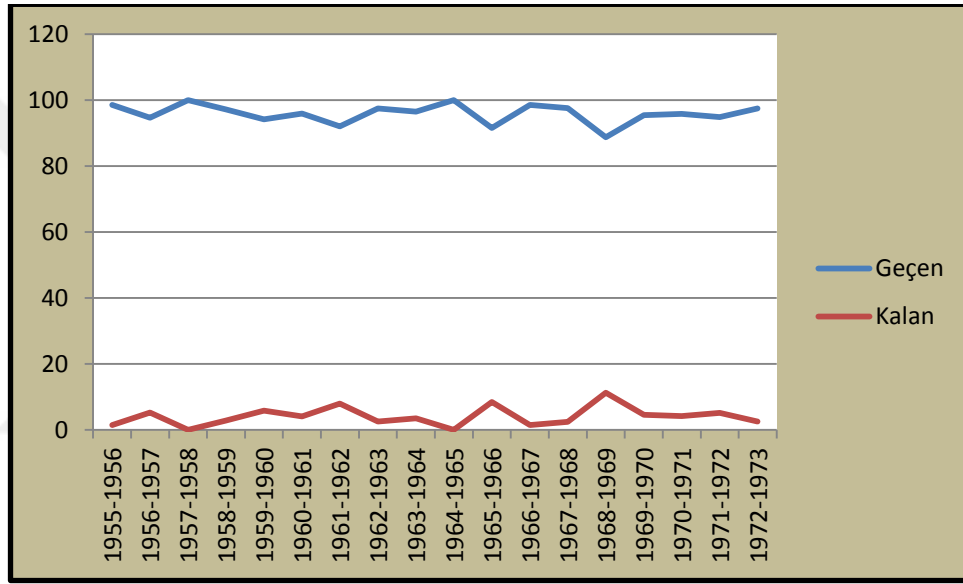
Grafik 10: Eskişehir Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Eskişehir Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 98,51'i başarılı % 1,49'u başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 94,68'i başarılı % 5,32'si başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 100 başarılı, 1958-1959'de öğrencilerin % 97,14'ü başarılı % 2,86'sı başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 94,11'i başarılı % 5,89'u başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 95,92'si başarılı % 4,08'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 92'i başarılı % 8'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 97,44'ü başarılı % 2,56'sı başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 96,43'ü başarılı % 3,57'si başarısız, 1964-

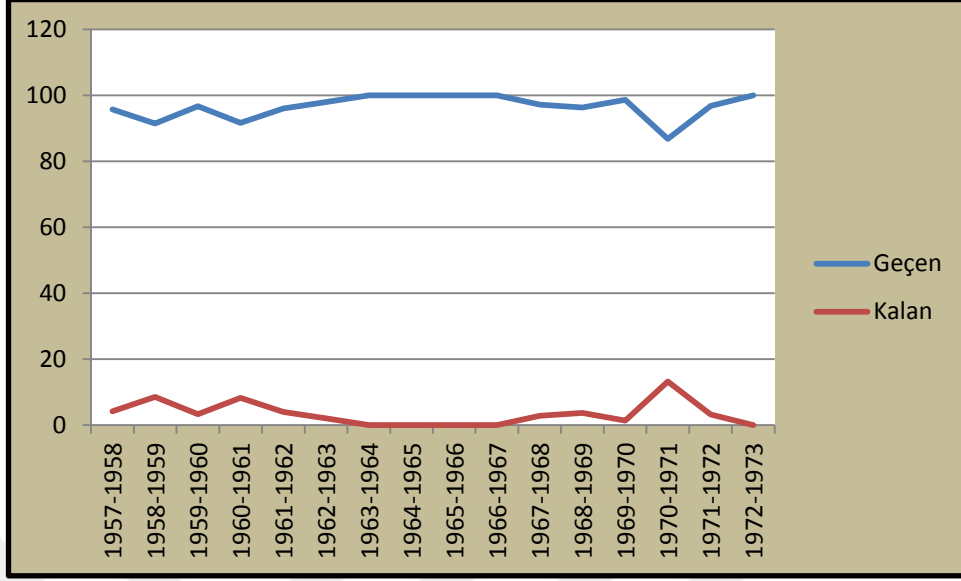
1965'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1965-1966'da öğrencilerin % 91,55'i başarılı % 8,45'i başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 98,53'ü başarılı % 1,47'si başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 97,56'sı başarılı % 2,44'ü başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 88,68'i başarılı % 11,32'si başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 95,42'i başarılı % 4,59'u başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 95,76'sı başarılı % 4,24'ü başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 94,78'i başarılı % 5,23'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 97,44'ü başarılı % 2,56'sı başarısız olmuştur.

Grafik 11: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

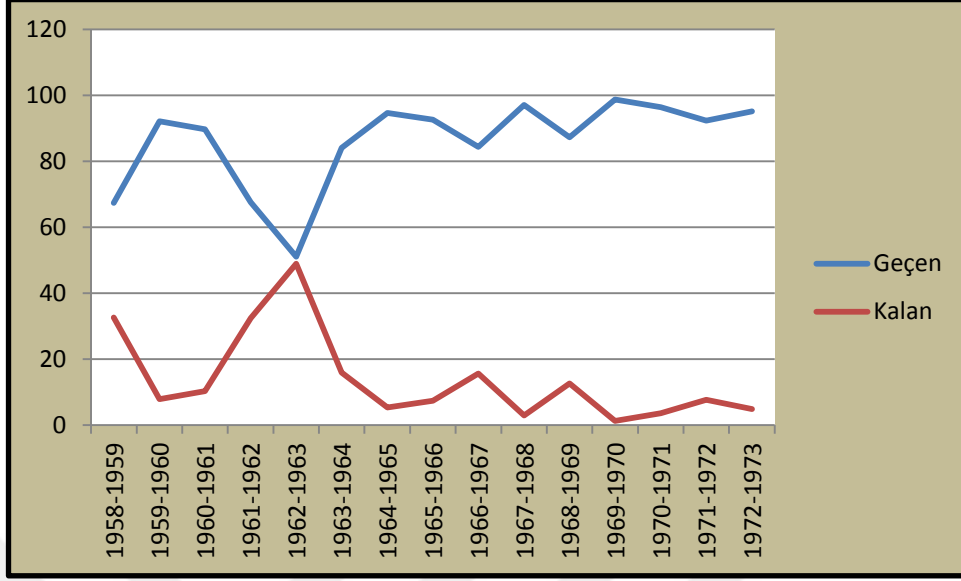
Eskişehir Maarif Kolejinde 1957-1958 eğitim-öğretim yılında ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 95,74'ü başarılı % 4,26'sı, 1958-1959'de öğrencilerin % 91,43'ü başarılı % 8,57'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 96,67'si başarılı % 3,33'ü başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 91,67'si başarılı % 8,33'ü başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 96'sı başarılı % 4'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 97,02'si başarılı % 2,08'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 100 başarılı, 1964-1965'te öğrencilerin % 100 başarılı, 1965-1966'da öğrencilerin % 100 başarılı, 1966-1967'de öğrencilerin % 100 başarılı, 1967-1968'de öğrencilerin % 97,14'ü başarılı % 2,86'sı başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 96,30'u başarılı % 3,70'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 98,59'u başarılı % 1,41'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 86,79'u başarılı % 13,21'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 96,77'i başarılı % 3,23'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 100 başarılı olmuştur.

Grafik 12: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

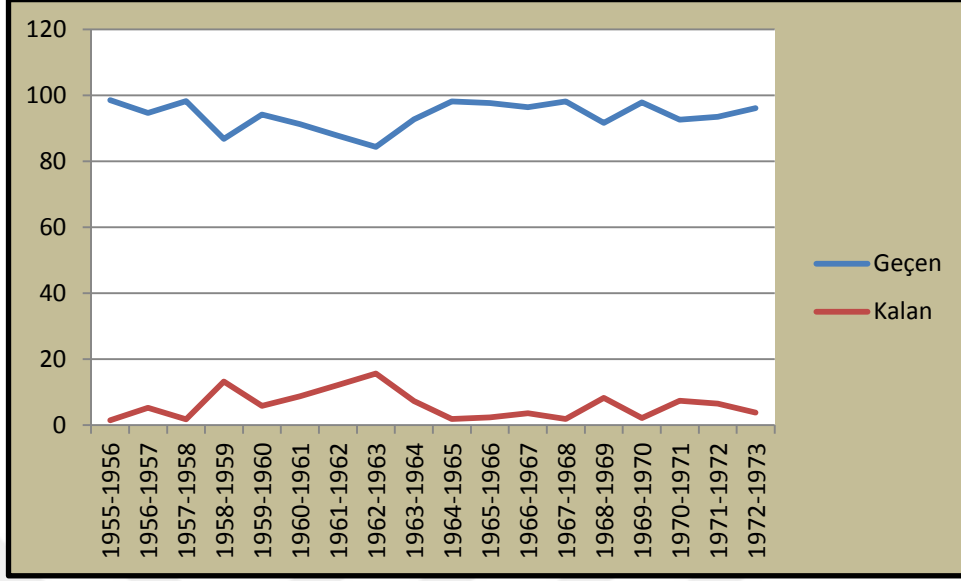
Eskişehir Maarif Kolejinde 1959-1959 eğitim-öğretim yılında ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 67,39'u başarılı % 32,61'i başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 92,11'i başarılı % 7,89'u başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 89,66'sı başarılı % 10,44'ü başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 67,57'si başarılı % 32,43'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 51,06'sı başarılı % 48,94'ü başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 84,09'u başarılı % 15,91'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 94,59'u başarılı % 5,41'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 92,59'u başarılı % 7,41'i başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 84,37'si başarılı % 15,63'ü başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 97,06'sı başarılı % 2,94'ü başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 87,30'u başarılı % 12,70'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 98,70'i başarılı % 1,30'u başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 96,40'ı başarılı % 3,60 başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 92,31'i başarılı % 7,69'u başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 95,12'si başarılı % 4,88'si başarısız olmuştur.

Grafik 13: Eskişehir Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Eskişehir Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık ve ortaokulda okuyan tüm öğrencilerin % 98,51'i başarılı % 1,49'u başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 94,68 başarılı % 5,32'si başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 98,18'i başarılı % 1,82'si başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 86,75'i başarılı % 13,25'i başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 94,12'si başarılı % 5,88'si başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 91,23'ü başarılı % 8,77'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 87,79'u başarılı % 12,21 başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 84,37'si başarılı %15,63'ü başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 92,65'i başarılı % 7,35'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 98,16'sı başarılı % 1,84'ü başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,65'i başarılı % 2,35'i başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 96,35'i başarılı % 3,65'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 98,12'si başarılı % 1,88'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 91,67'i başarılı % 8,33'ü başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 97,79'u başarılı % 2,21'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 92,58'i başarılı % 7,42'si başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 93,49'u başarılı % 6,51 başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 96,13'ü başarılı % 3,87'si başarısız olmuştur.

Grafik 14: Eskişehir Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

4.3.3. İzmir Maarif Koleji

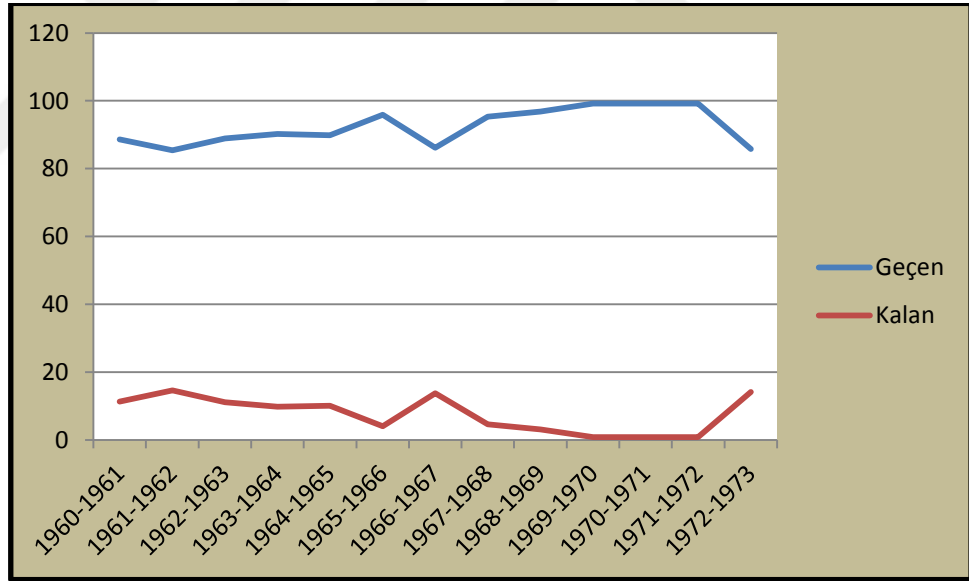
Tablo 43: İzmir Bornova Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰⁵

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				TOPLAM			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956					146		4		32								178		4	
1956-1957					144		5		48		11		21		11		213		27	
1957-1958					87		4		78		14		39		12		204		30	
1958-1959					78		1		57		4		63		24		198		29	
1959-1960					119		2		36		1		53		6		199		9	
1960-1961	39		5		63		5		41				37		1		180		11	
1961-1962	35		6		48		1		54		4		38		6		175		17	
1962-1963	56		7		35				54		1		47		10		192		18	
1963-1964	83		9		57				37				47		6		224		15	
1964-1965	122	2	12	2	85		2		51		7		33		6		291	2	27	2
1965-1966	111	7	4	1	122	2	2	1	85		2		46		10		364	9	18	2
1966-1967	99	7	16	1	102	9	6		113	3	11		84		3		398	19	36	1
1967-1968	112	11	5	1	105	6	1		111	8			109	3	1		437	28	7	1
1968-1969	106	17	4		117	14	6		102	8	6	1	109	8	1	1	434	47	17	2
1969-1970	112	10	1		115	18	6		121	15	7		99	7	2		447	50	16	
1970-1971	99	23	1		122	11	5		116	17	4	1	119	15	4		456	66	14	1
1971-1972	82	40	1		115	24			124	12	1		117	18	3	1	438	94	5	1
1972-1973	83	20	13	4	73	40	12	1	108	25	12	1	107	13	18		371	98	55	6
Toplam	1139	137	84	9	1733	124	62	2	1368	88	85	3	1168	64	124	2	5399	413	355	16

¹⁴⁰⁵ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.372; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.167; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.237; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfta okuyan öğrencilerin % 88,64'ü başarılı % 11,36'sı başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 85,36'sı başarılı % 14,63'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 88,89'u başarılı % 11,11'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 90,22'si başarılı % 9,78'si başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 89,86'sı başarılı % 10,14'ü başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 95,93'ü başarılı % 4,07'si başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 86,18'i başarılı % 13,82'si başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 95,35'i başarılı % 4,65'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 96,85'i başarılı % 3,15'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 99,18'i başarılı % 0,82'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 99,18'i başarılı % 0,82'si başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 99,18'i başarılı % 0,82'si başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 85,83'ü başarılı % 14,67'si başarısız olmuştur.

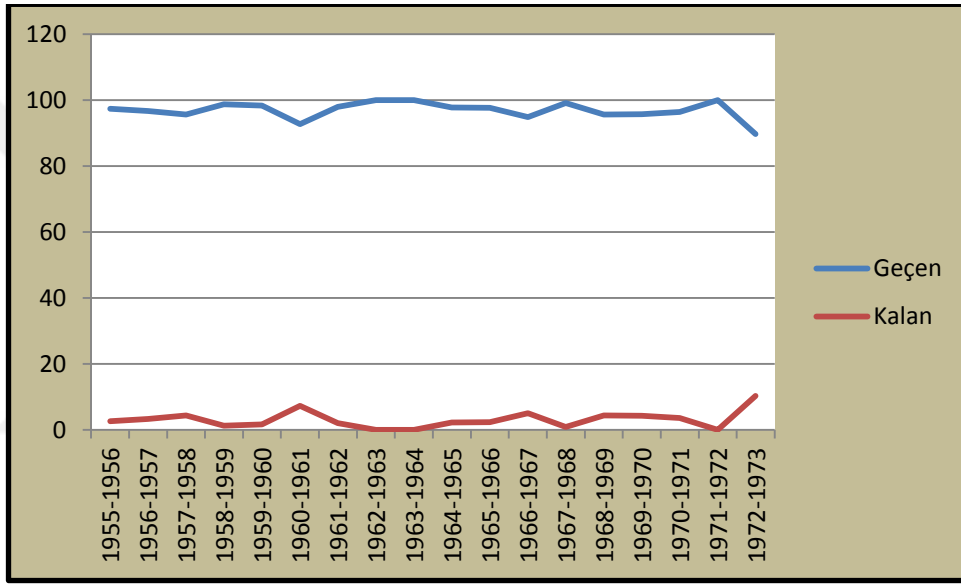
Grafik 15: İzmir Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 97,33'ü başarılı % 2,67'si başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 96,64'ü başarılı % 3,36'sı başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 95,60'ı başarılı % 4,40'ı başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 98,73'ü başarılı % 1,27'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 98,34'ü başarılı % 1,66'sı başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 92,65'i başarılı % 7,35'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 97,96'sı başarılı % 2,04'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 100 başarılı, 1963-1964'te öğrencilerin % 100 başarılı, 1964-1965'te

öğrencilerin % 97,70'i başarılı % 2,30'u, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,64'ü başarılı % 2,36'sı başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 94,87'si başarılı % 5,13'ü başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 99,11'i başarılı % 0,89'u başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 95,62'si başarılı % 4,38'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 95,68'i başarılı % 4,32'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 96,38'si başarılı % 3,62'si başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 100 başarılı ve 1972-1973'de öğrencilerin % 89,68'i başarılı % 10,32'si başarısız olmuştur.

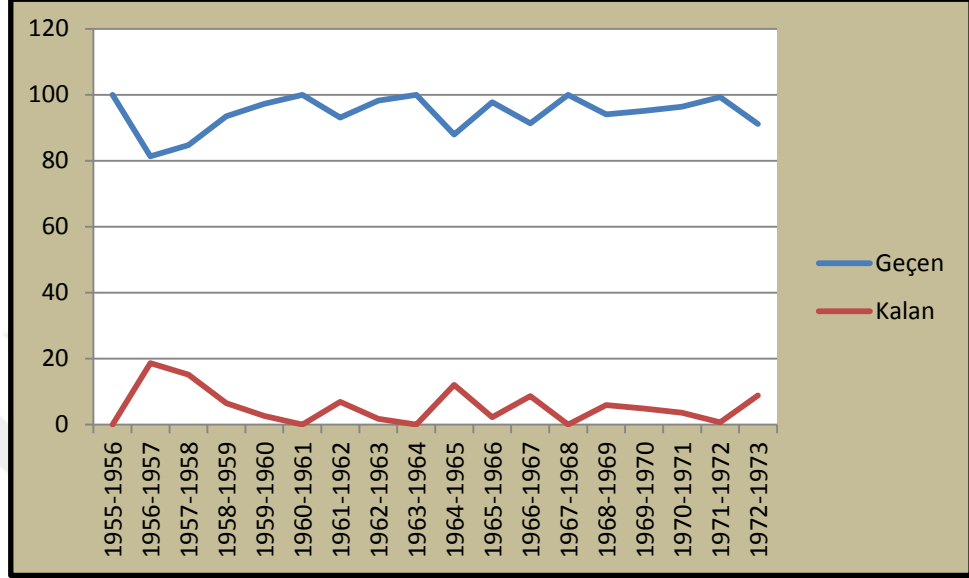
Grafik 16: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1956-1957'de öğrencilerin % 81,35'ü başarılı % 18,65'i başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 84,78'i başarılı % 15,22'si, 1958-1959'de öğrencilerin % 93,44'ü başarılı % 6,56'sı başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 97,30'u başarılı % 2,70'i başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1961-1962'de öğrencilerin % 93,10'u başarılı % 6,90'ı başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 98,18'i başarılı % 1,82'si başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1964-1965'te öğrencilerin % 87,93'ü başarılı % 12,07'si başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,70'i başarılı % 2,30'u başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 91,34'ü başarılı % 8,66'sı başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1968-1969'da öğrencilerin % 94,02'si başarılı % 5,98'si başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 95,10'u başarılı % 4,90'ı başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 96,38'i başarılı % 3,62'si başarısız, 1971-1972'de

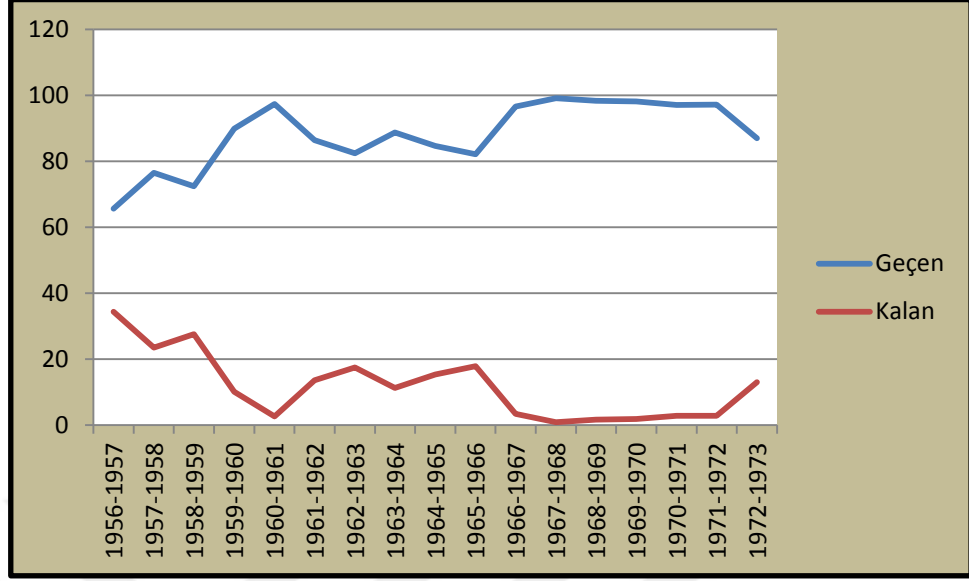
öğrencilerin % 99,27'si başarılı % 0,73'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 91,10'u başarılı % 8,90'nı başarısız olmuştur.

Grafik 17: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

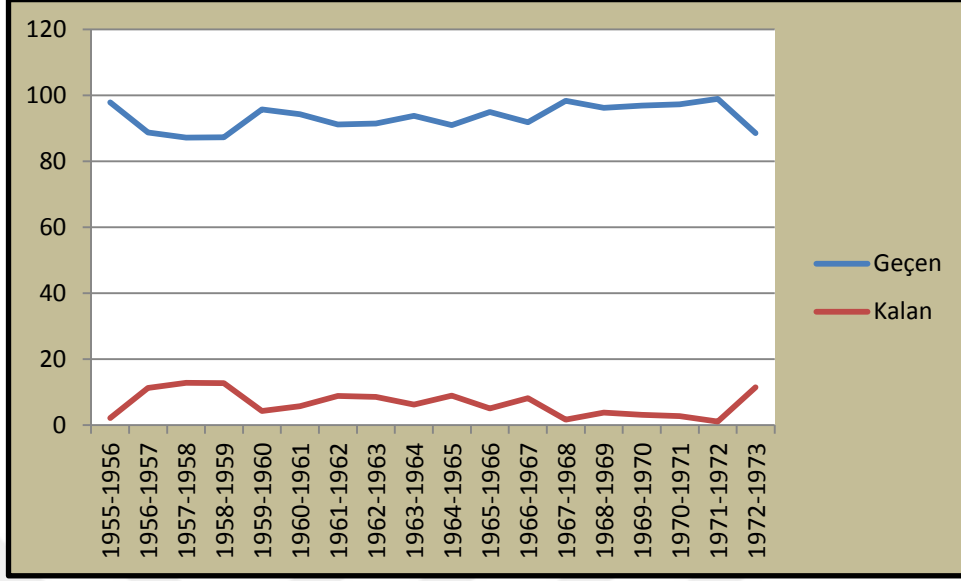
İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1956-1957 eğitim-öğretim yılında ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 65,62'si başarılı %34,38'i başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 76,47'si başarılı % 23,53'ü başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 72,41'i başarılı % 27,59'u başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 89,83'ü başarılı % 10,17'si başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 97,37'si başarılı % 2,63'ü başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 86,36'sı başarılı % 13,64'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 82,46'sı başarılı % 17,54'ü başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 88,68'i başarılı % 11,32'si başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 84,61'i başarılı % 15,39'u başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 82,14'ü başarılı % 17,86'sı başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 96,55'i başarılı % 3,45'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 99,16'sı başarılı % 0,84'ü başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 98,32'si başarılı % 1,68'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 98,15'i başarılı % 1,85'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 97,10'nu başarılı % 2,90'nı başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 97,12'si başarılı % 2,88'i başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 86,96'sı başarılı % 24,04'ü başarısız olmuştur.

Grafik 18: İzmir Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık ve ortaokulda okuyan tüm öğrencilerin % 97,80'i başarılı % 2,20'si başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 88,75'i başarılı % 11,25'i başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 87,18'i başarılı % 12,82'i başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 87,22'si başarılı % 12,77'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 95,67'si başarılı % 4,33'ü başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 94,24'ü başarılı % 5,76'sı başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 91,15'i başarılı % 8,85'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 91,43'ü başarılı % 8,57'si başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 93,72'si başarılı % 6,28'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 90,99'u başarılı % 9,01'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 94,91'i başarılı % 5,09'u başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 91,85'i başarılı % 8,15'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 98,30'u başarılı % 1,70'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 96,20'si başarılı % 3,80'ni başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 96,88'i başarılı % 3,12'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 97,20'si başarılı % 2,80'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 98,88'i başarılı % 1,12'si başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 88,49'u başarılı % 11,51'i başarısız olmuştur.

Grafik 19: İzmir Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

4.3.4. Kadıköy Maarif Koleji

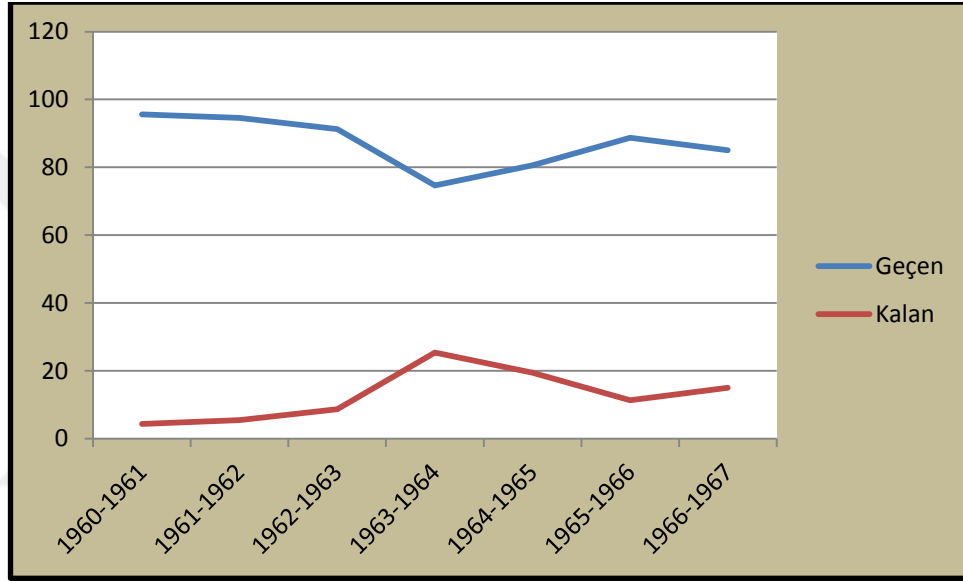
Tablo 44: İstanbul Kadıköy Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰⁶

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956					121												121			
1956-1957					138		15										138		15	
1957-1958					83		12		107		6						190		18	
1958-1959					65		8		53		9		88		17		206		34	
1959-1960					87		17		38		1		52		6		177		24	
1960-1961	66		3		50		1		37		2		40				193		6	
1961-1962	69		4		68		4		48		7		33		7		218		22	
1962-1963	63		6		70		3		66		4		37		15		236		28	
1963-1964	50		17		61		8		67		9		61		6		239		40	
1964-1965	80	3	16	4	66		1		75				60		7		281	3	24	4
1965-1966	72	22	10	2	78	7	1	1	69		2		64		7		283	29	20	3
1966-1967	69	16	15		78	21	7		76	6	10		67		3		290	43	35	
Toplam	469	41	71	6	965	28	77	1	636	6	50		502		68		2572	75	266	7

¹⁴⁰⁶ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.372; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.167; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.237; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121.

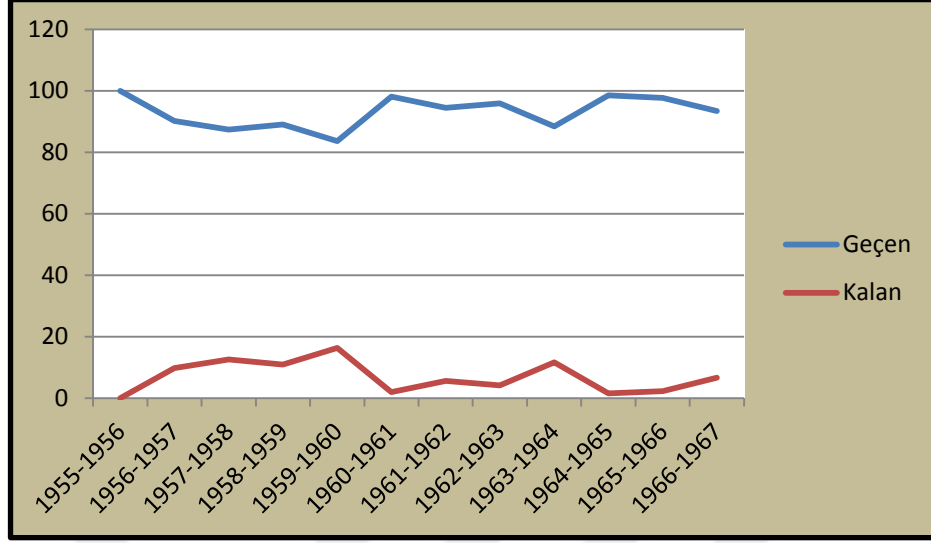
İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 95,65'i başarılı % 4,35'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 94,52'si başarılı % 5,58'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 91,30'u başarılı % 8,70'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 74,63'ü başarılı % 25,37'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 80,58'i başarılı % 19,42'si başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 88,68'i başarılı % 11,32'si başarısız ve 1966-1967'de öğrencilerin % 85'i başarılı % 15'i başarısız olmuştur.

Grafik 20: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

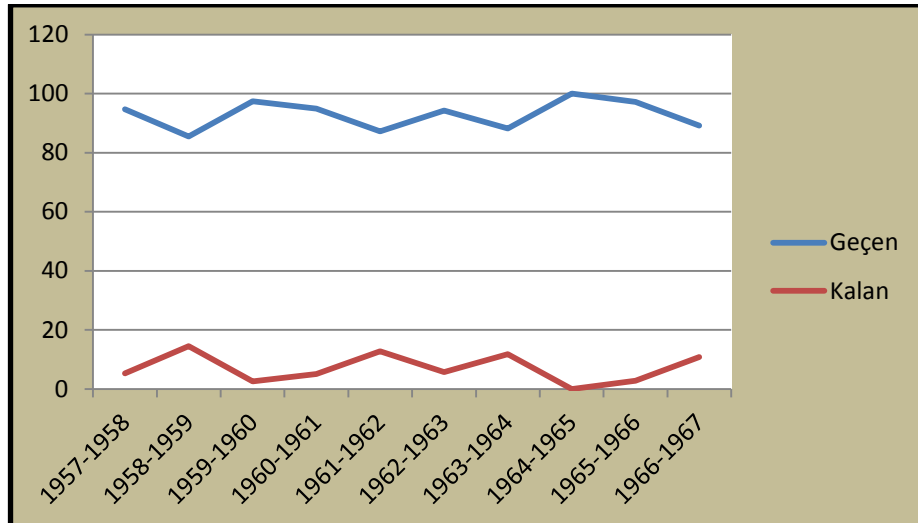
İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 100 başarılı, 1956-1957'de öğrencilerin % 90,20'si başarılı % 9,80'i başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 87,36'sı başarılı % 12,64'ü başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 89,04'ü başarılı % 10,96'sı başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 83,65'i başarılı % 16,35'i başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 98,04'ü başarılı % 1,96'sı başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 94,44'ü başarılı % 5,56'sı başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 95,89'u başarılı % 4,11'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 88,40'ı başarılı % 11,60'ı başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 98,50'si başarılı % 1,50'si başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,70'i başarılı % 2,30'u başarısız ve 1966-1967'de öğrencilerin % 93,40'ı başarılı % 6,60'ı başarısız olmuştur.

Grafik 21: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

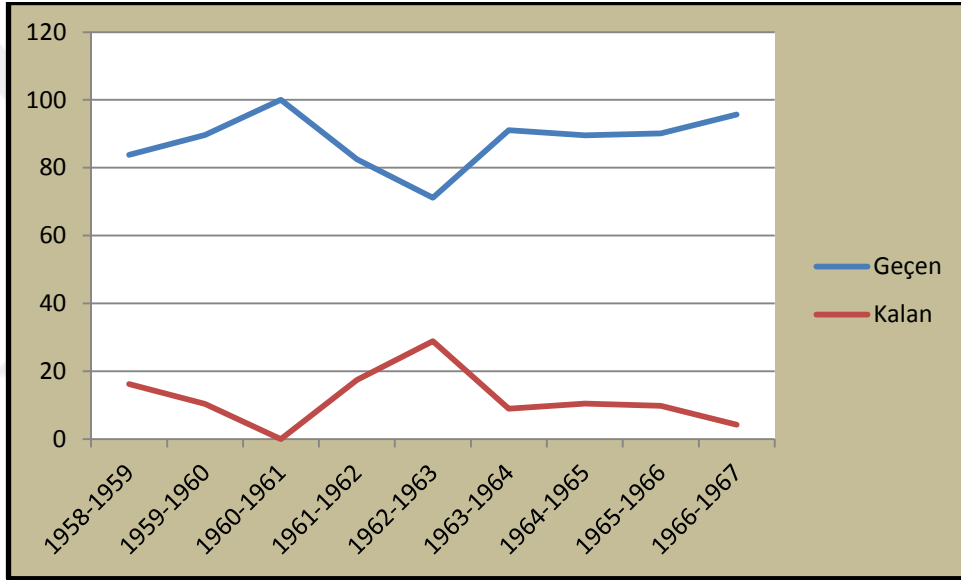
İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde 1957-1958 eğitim-öğretim yılında ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 94,69'u başarılı % 5,31'i başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 85,48'i başarılı % 14,52'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 97,44'ü başarılı % 2,56'sı başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 94,87'si başarılı % 5,12'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 87,27'si başarılı % 12,73'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 94,29'u başarılı % 5,71'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 88,16'sı başarılı % 11,84'ü başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,18'i başarılı % 2,82'si ve 1966-1967'de öğrencilerin % 89,13'ü başarılı % 10,87'si başarısız olmuştur.

Grafik 22: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

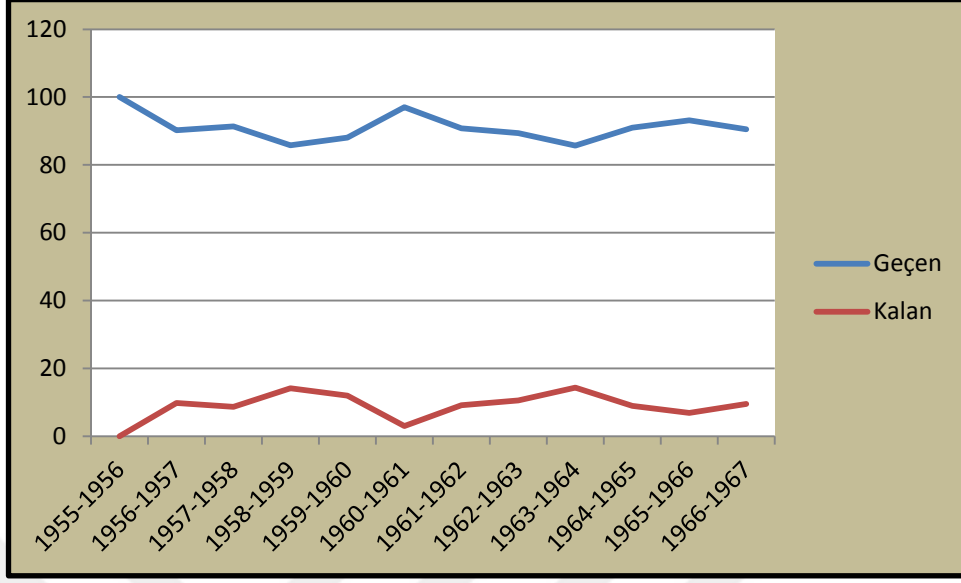
İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde 1958-1959 eğitim-öğretim yılında ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 83,80'i başarılı % 16,20'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 89,66'sı başarılı % 10,34'ü başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1961-1962'de öğrencilerin % 82,50'si başarılı % 17,50'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 71,15'i başarılı % 28,85'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 91,04'ü başarılı % 8,96'sı başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 89,55'i başarılı % 10,45'i, 1965-1966'da öğrencilerin % 90,14'ü başarılı % 9,86'sı ve 1966-1967'de öğrencilerin % 95,71'i başarılı % 4,29'u başarısız olmuştur.

Grafik 23: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık ve ortaokulda okuyan öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1956-1957'de öğrencilerin % 90,20'si başarılı % 9,80'i başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 91,35'i başarılı % 8,65'i başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 85,33'ü başarılı % 14,17'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 88,06'sı başarılı % 11,94'ü başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 96,98'i başarılı % 3,02'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 90,83'ü başarılı % 9,17'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 89,39'u başarılı % 10,61'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 85,66'sı başarılı % 14,34'ü başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 91,02'si başarılı % 8,98'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 93,13'ü başarılı % 6,87'i başarısız ve 1966-1967'de öğrencilerin % 90,49'u başarılı % 9,51'i başarısız olmuştur.

Grafik 24: İstanbul Kadıköy Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

4.3.5. Konya Maarif Koleji

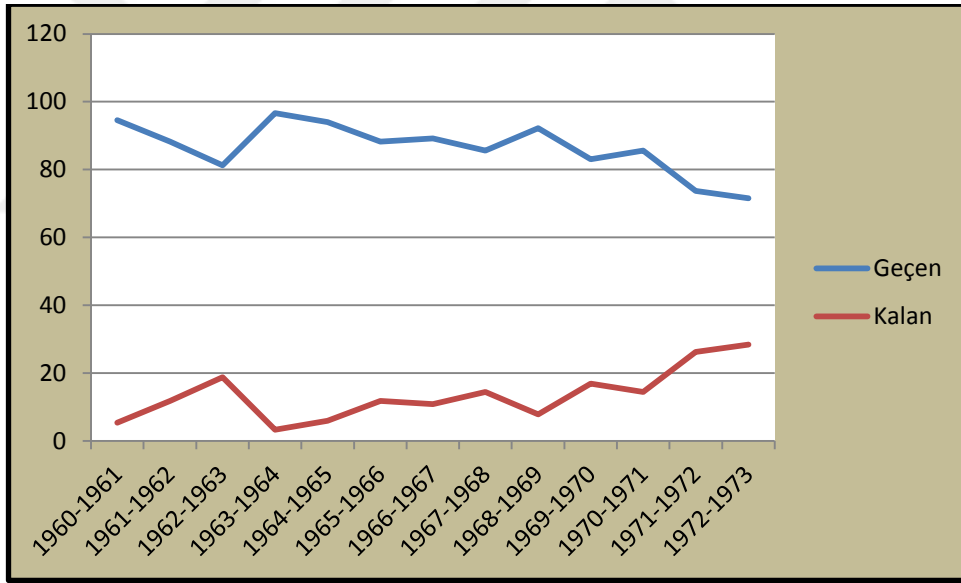
Tablo 45: Konya Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰⁷

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956					36		1										36		1	
1956-1957					54		6										54		6	
1957-1958					62		5		28								90		5	
1958-1959					55		10		23		2		24		8		102		15	
1959-1960					63		9		27		5		18		9		108		23	
1960-1961	35		2		33		1		25		3		23		3		116		9	
1961-1962	30		4		37		2		34		1		22		7		123		14	
1962-1963	26		6		27		3		35				14		20		104		29	
1963-1964	29		1		27		10		22		7		27		9		95		27	
1964-1965	50	13	4		41		1		18				20		4		122	14	9	
1965-1966	50	10	7	1	45	13	6		29	1	6		17		3		141	24	22	1
1966-1967	51	15	4	4	49	8	3	1	38	12	5		23	1	6		161	36	18	5
1967-1968	69	20	15		44	15	5	2	47	11	5		36	11	7	1	196	57	32	3
1968-1969	84	22	3	6	67	19	9		39	13	4	2	47	9	3		237	63	19	8
1969-1970	82	21	20	1	71	20	8	5	62	13	5	5	36	13	2		251	67	35	11
1970-1971	81	20	13	4	64	22	13	1	62	26	12		61	11	2	1	268	79	40	6
1971-1972	62	25	26	5	75	20	9	1	63	17	9	4	60	24	2		260	86	46	10
1972-1973	56	22	29	2	56	21	10	3	67	21	13		58	14	3	3	237	78	55	8
Toplam	705	168	134	23	906	138	111	13	619	114	77	11	486	83	88	5	2701	504	405	52

¹⁴⁰⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.373; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.169; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.238; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

Konya Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 94,59'u başarılı % 5,41'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 88,23'ü başarılı % 11,77'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 81,25'i başarılı % 18,75'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 96,67'si başarılı % 3,33'si başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 94,03'ü başarılı % 5,97'si başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 88,23'ü başarılı % 11,77'si başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 89,19'u başarılı % 10,81'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 85,58'i başarılı % 14,42'si başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 92,17'si başarılı % 7,83'ü başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 83,06'sı başarılı % 16,94'ü başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 85,59'u başarılı % 14,41'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 73,73'ü başarılı % 26,27'si başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 71,46'sı başarılı % 28,44'ü başarısız olmuştur.

Grafik 25: Konya Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

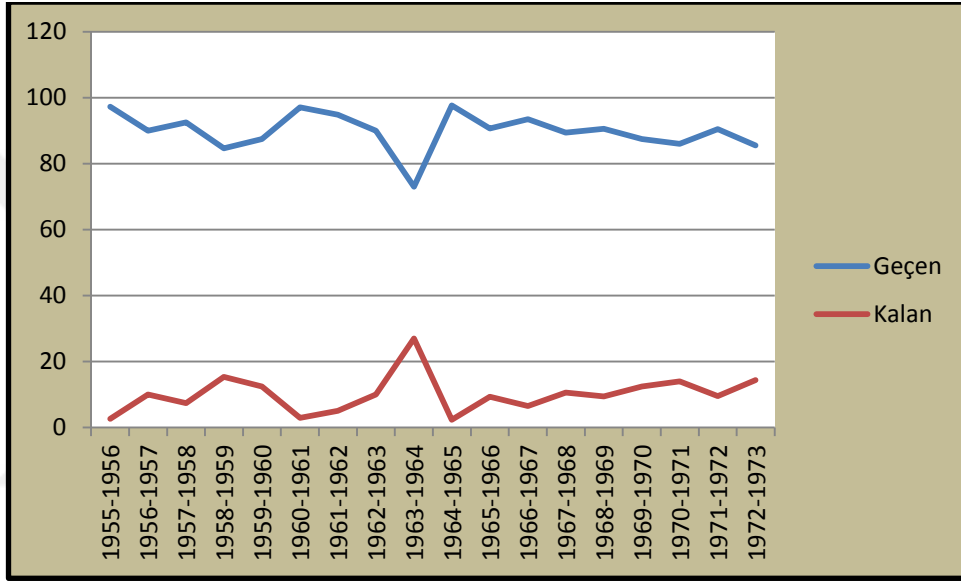

Konya Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 97,30'u başarılı % 2,70'i başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 90'ı başarılı % 10'u başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 92,54'ü başarılı % 7,46'sı başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 84,61'i başarılı % 15,39'u başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 87,5'i başarılı % 12,5'i başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 97,06'sı başarılı % 2,94'ü başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 94,87'si başarılı % 5,13'ü başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 90'ı başarılı % 10'u başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 90'ı başarılı % 10'u başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 72,97'si başarılı % 27,03'ü, 1965-1966'da öğrencilerin

% 90,63'ü başarılı % 9,37'si başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 93,44'ü başarılı % 6,56'sı başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 89,39'u başarılı % 10,61'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 90,53'ü başarılı % 9,47'si başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 87,5'u başarılı % 12,5'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 86'sı başarılı % 14'ü başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 90,47'si başarılı % 9,53'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 85,66'sı başarılı % 14,45'i başarısız olmuştur.

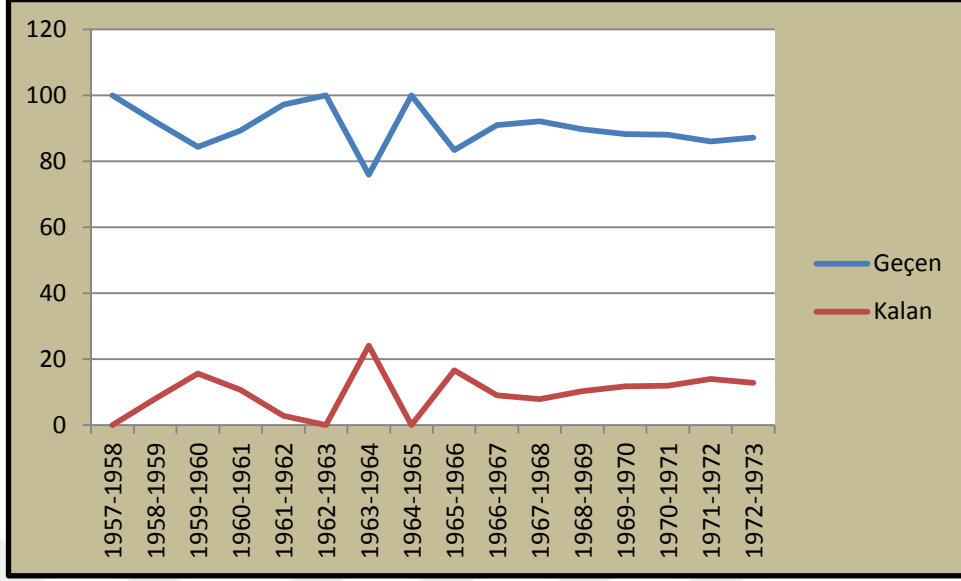
Grafik 26: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin

Başarı Dağılımı

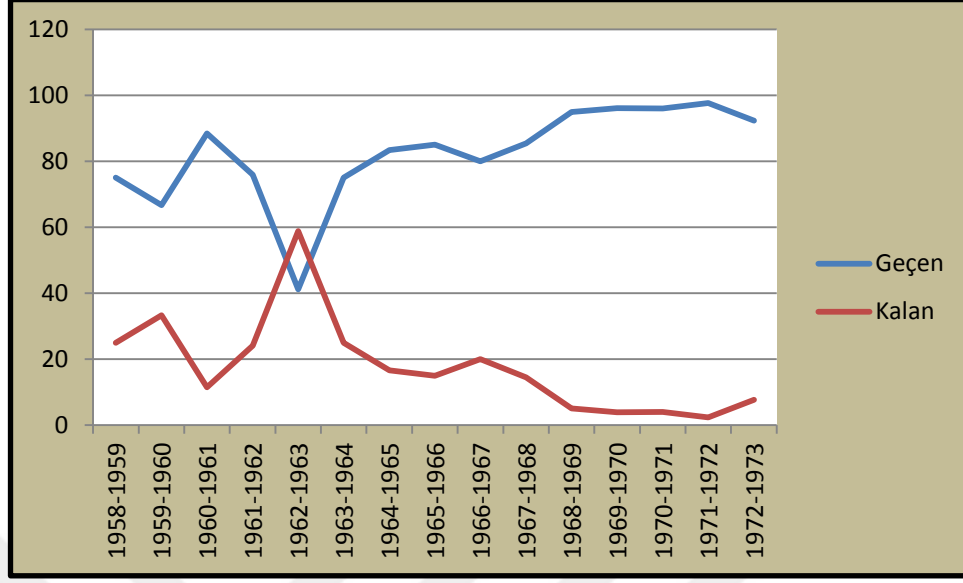
Konya Maarif Kolejinde 1957-1958 eğitim-öğretim yılında ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1958-1959'de öğrencilerin % 92'si başarılı % 8'i başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 84,37'si başarılı % 15,63'ü başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 89,28'i başarılı % 10,72'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 97,14'ü başarılı % 2,86'sı başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1963-1964'te öğrencilerin % 75,86'sı başarılı % 24,13'ü başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1965-1966'da öğrencilerin % 83,33'ü başarılı % 16,67'si başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 90,90'nı başarılı % 9,10'u başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 92,06'sı başarılı % 7,94'ü başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 89,65'i başarılı % 10,35'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 88,23'ü başarılı % 11,77'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 88'i başarılı % 12'si başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 86,02'i başarılı % 13,98'i başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 87,13'ü başarılı % 12,87'i başarısız olmuştur.

Grafik 27: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

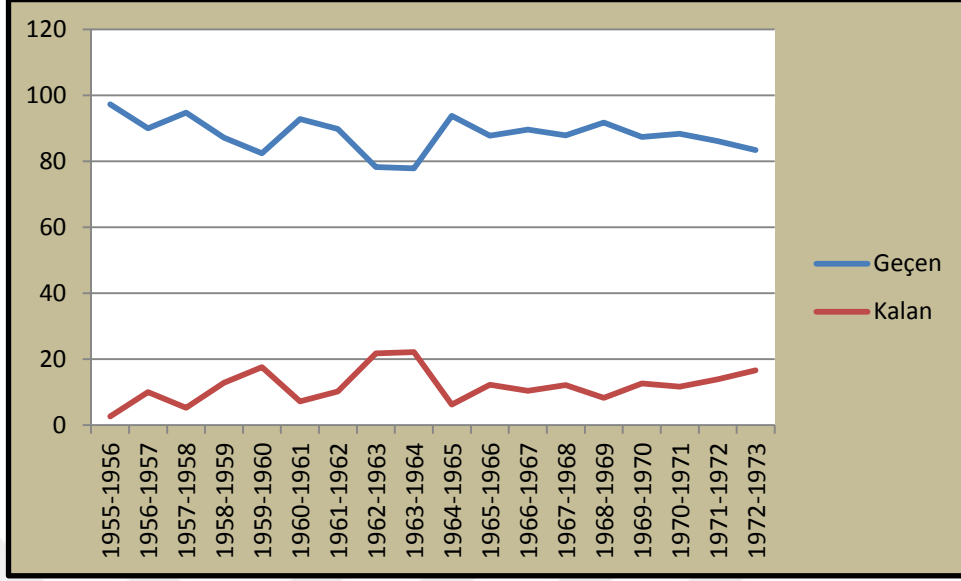
Konya Maarif Kolejinde 1958-1959’de eğitim-öğretim yılında ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 75’i başarılı % 25’i başarısız, 1959-1960’da öğrencilerin % 66,67’si başarılı % 33,33’ü başarısız, 1960-1961’de öğrencilerin % 88,46’sı başarılı % 11,54’ü başarısız, 1961-1962’de öğrencilerin % 75,86’sı başarılı % 24,14’ü başarısız, 1962-1963’te öğrencilerin % 41,18’i başarılı % 58,82’si başarısız, 1963-1964’te öğrencilerin % 75’i başarılı % 25’i başarısız, 1964-1965’te öğrencilerin % 83,33’ü başarılı % 16,67’si başarısız, 1965-1966’da öğrencilerin % 85’i başarılı % 15’i başarısız, 1966-1967’de öğrencilerin % 80’ni başarılı % 20’si başarısız, 1967-1968’de öğrencilerin % 85,45’i başarılı % 14,55’i başarısız, 1968-1969’da öğrencilerin % 94,92’si başarılı % 5,08’i başarısız, 1969-1970’de öğrencilerin % 96,08’i başarılı % 3,92’si başarısız, 1970-1971’de öğrencilerin % 96’sı başarılı % 4’ü başarısız, 1971-1972’de öğrencilerin % 96,67’si başarılı % 2,32’si başarısız ve 1972-1973’de öğrencilerin % 92,30 başarılı % 7,70’i başarısız olmuştur.

Grafik 28: Konya Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Konya Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık ve ortaokulda okuyan öğrencilerin % 97,30'u başarılı % 2,70'i başarısız, 1956-1957'de öğrencilerin % 90'nı başarılı % 10'nu başarısız, 1957-1958'de öğrencilerin % 94,74'ü başarılı % 5,26'sı başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 87,18'i başarılı % 12,82'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 82,44'ü başarılı % 17,56'sı başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 92,80'ni başarılı % 7,820'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 89,78'si başarılı % 10,22'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 78,20'si başarılı % 21,80'ni başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 77,87'si başarılı % 22,13'ü başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 93,79'ü başarılı % 6,21'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 87,76'sı başarılı % 12,24'ü başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 89,54'ü başarılı % 10,46'sı başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 87,85'i başarılı % 12,15'i başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 91,74'ü başarılı % 8,26'sı başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 87,36'sı başarılı % 12,64'ü başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 88,29'u başarılı % 11,71'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 86,06'sı başarılı % 13,94'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 83,33'ü başarılı % 16,67'si başarısız olmuştur.

Grafik 29: Konya Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

4.3.6. Samsun Maarif Koleji

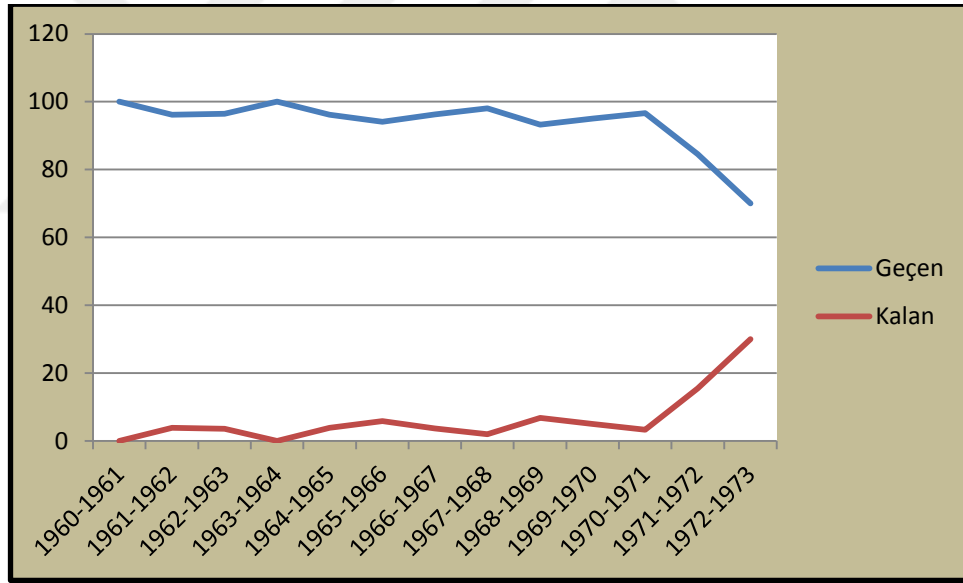
Tablo 46: Samsun Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰⁸

Ders Yılı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1955-1956					26												26			
1956-1957					82												82			
1957-1958					81		5		22		3						103		8	
1958-1959					61		8		28		20		19		4		108		32	
1959-1960					81		4		42		2		27		3		150		9	
1960-1961	40				43		1		36		1		30		13		149		15	
1961-1962	25		1		37		2		37		6		27		16		126		25	
1962-1963	27		1		27		1		39				30		8		123		10	
1963-1964	42				27				25		1		28		11		122		12	
1964-1965	38	12	2		41		1		26		1		21		2		126	12	6	
1965-1966	39	9	3		39	11	1		42				26				146	20	4	
1966-1967	44	8	2		38	9	1		35	11	3		40		1		157	28	7	
1967-1968	39	11	1		39	8	3		43	9		1	33	11			154	39	4	1
1968-1969	37	18	4		40	8	1	2	37	9			37	8	5	1	151	43	10	3
1969-1970	34	23	3		38	19		1	32	7	7		36	9	1		140	58	11	1
1970-1971	32	26	2		30	23	3		41	18	4		33	7	3		136	74	12	
1971-1972	65	17	15		28	20	5	3	28	19	4	3	42	14	1		163	70	25	6
1972-1973	55	15	29	1	57	18	7		27	19	3	2	26	18	3		165	70	42	3
Toplam	517	139	63	1	815	116	43	6	540	92	55	6	455	67	71	1	2327	414	232	14

¹⁴⁰⁸ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.373; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.169; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.238; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.121, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

Samsun Maarif Kolejinde 1960-1961 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1961-1962'de öğrencilerin % 96,15'i başarılı % 3,85'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 96,43'ü başarılı % 3,57'si başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 100'lü başarılı, 1964-1965'te öğrencilerin % 96,15'i başarılı % 3,85'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 94,12'si başarılı % 5,88'i başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 96,30'u başarılı % 3,70'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 98,04'ü başarılı % 1,96'sı başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 93,22'si başarılı % 6,78'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 95'i başarılı % 5'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 96,67'si başarılı % 3,33'ü başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 84,54'ü başarılı % 15,46'sı başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 70'i başarılı % 30'u başarısız olmuştur.

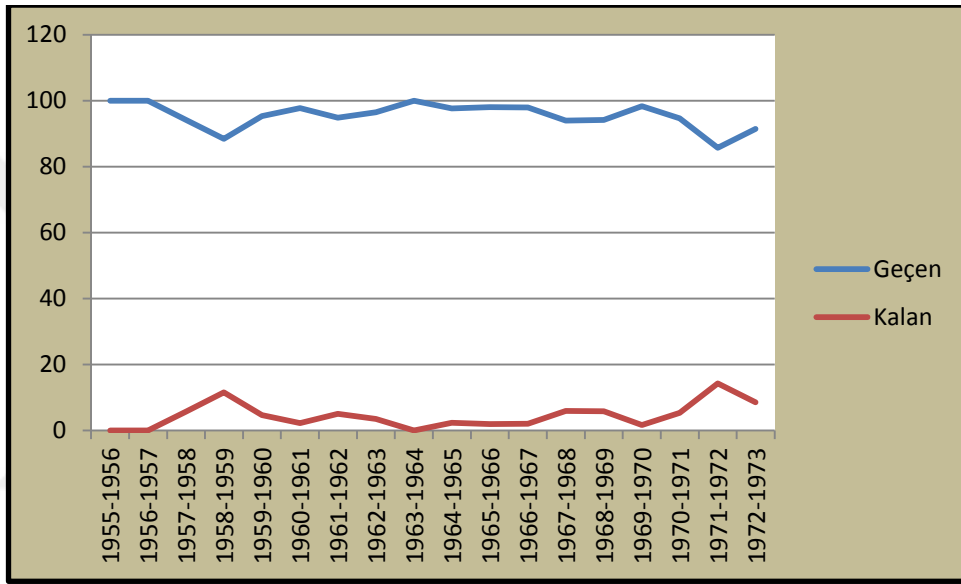
Grafik 30: Samsun Maarif Kolejinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Samsun Maarif Koleji'nde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında ortaokul birinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1956-1957'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1957-1958'de öğrencilerin % 94,19'u başarılı % 5,81'i başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 88,41'i başarılı % 11,59'u başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 95,29'ü başarılı % 4,71'i başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 97,73'ü başarılı % 2,27'si başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 94,87'si başarılı % 5,12'si başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 96,43'ü başarılı % 3,57'si başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1964-1965'te öğrencilerin % 97,62'si başarılı % 2,38'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 98,04'ü başarılı % 1,96'sı

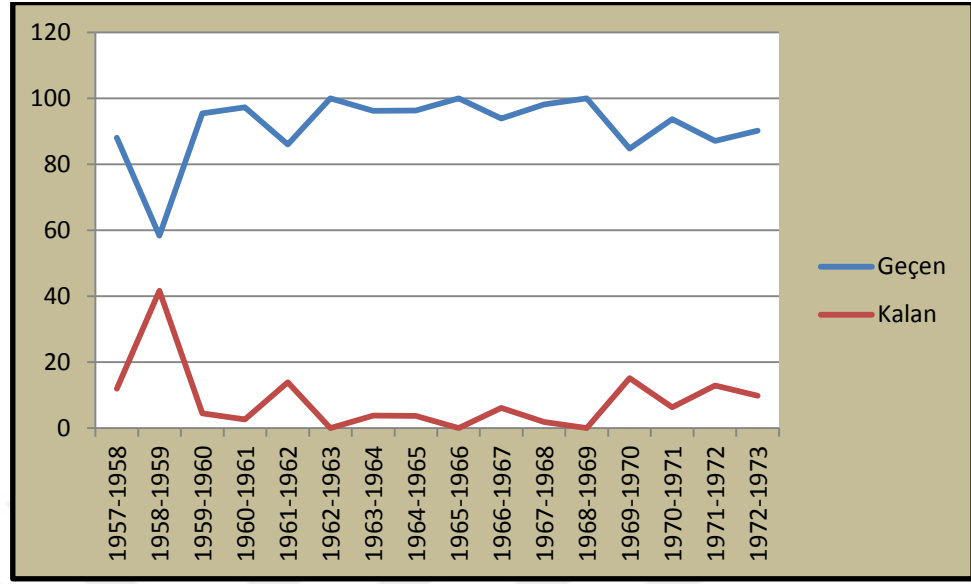
başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 97,92'si başarılı % 2,08'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 94'ü başarılı % 6'sı başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 94,12'si başarılı % 5,88'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 98,27'si başarılı % 1,72'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 94,64'ü başarılı % 5,36'sı başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 85,71'i başarılı % 14,29'u başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 91,46'sı başarılı % 8,54'ü başarısız olmuştur.

Grafik 31: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

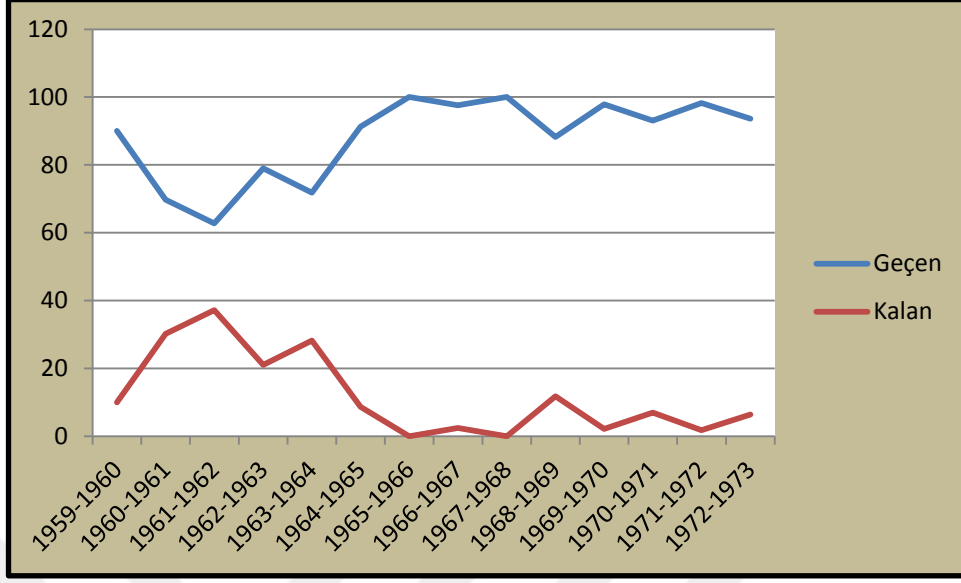
Samsun Maarif Kolejinde 1957-1958 eğitim-öğretim yılında ortaokul ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin % 88'i başarılı % 12'si başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 58,33'ü başarılı % 41,67'si başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin % 95,45'i başarılı % 4,55'i başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 97,30'u başarılı % 2,70'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 86,05'i başarılı % 13,95'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1963-1964'te öğrencilerin % 96,15'i başarılı % 3,85'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 96,30'u başarılı % 3,70'i, 1965-1966'da öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1966-1967'de öğrencilerin % 93,88'i başarılı % 6,12'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 98,11'i başarılı % 1,89'u başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1969-1970'de öğrencilerin % 84,78'i başarılı % 15,22'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 93,65'i başarılı % 6,35'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 85,71'ü başarılı % 14,29'sı başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 91,46'si başarılı % 8,54'i başarısız olmuştur.

Grafik 32: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

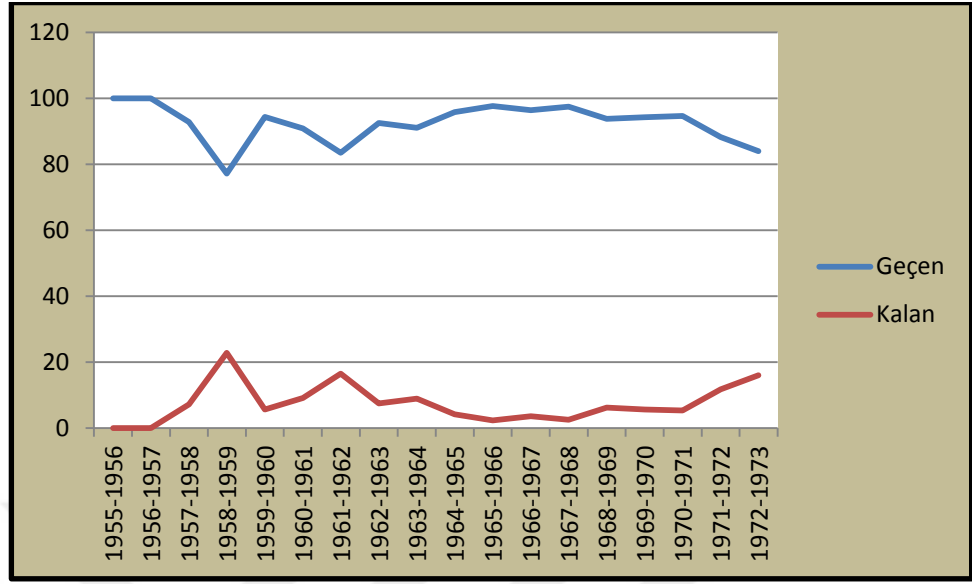
Samsun Maarif Kolejinde 1959-1960 eğitim-öğretim yılında ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 90'nı başarılı % 10'u başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 69,77'si başarılı % 30,23'ü başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 62,79'u başarılı % 37,21'i başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 78,95'i başarılı % 21,05'i başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % başarılı 71,79'u % 28,21'i başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 91,30'u başarılı % 8,70'i başarısız, 1965-1966'da öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1966-1967'de öğrencilerin % 97,56'sı başarılı % 2,44'ü başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1968-1969'da öğrencilerin % 88,23'i başarılı % 11,77'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 97,83'ü başarılı % 2,17'si başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 93,02'si başarılı % 6,98'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 98,25'i başarılı % 1,75'i başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 93,61'i başarılı % 6,39'u başarısız olmuştur.

Grafik 33: Samsun Maarif Kolejinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

Samsun Maarif Kolejinde 1955-1956 eğitim-öğretim yılında hazırlık ve ortaokulda okuyan tüm öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1956-1957'de öğrencilerin % 100'ü başarılı, 1957-1958'de öğrencilerin % 92,79'u başarılı % 7,21'i başarısız, 1958-1959'de öğrencilerin % 77,14'ü başarılı % 22,86'sı başarısız, 1959-1960'da öğrencilerin 94,34'ü başarılı % 5,66'sı başarısız, 1960-1961'de öğrencilerin % 90,85'i başarılı % 9,15'i başarısız, 1961-1962'de öğrencilerin % 83,44'ü başarılı % 16,56'sı başarısız, 1962-1963'te öğrencilerin % 92,48'i başarılı % 7,52'si başarısız, 1963-1964'te öğrencilerin % 91,04'ü başarılı % 8,96'sı başarısız, 1964-1965'te öğrencilerin % 95,83'ü başarılı % 4,17'si, 1965-1966'da öğrencilerin % 97,65'i başarılı % 2,35'i başarısız, 1966-1967'de öğrencilerin % 96,35'i başarılı % 3,65'i başarısız, 1967-1968'de öğrencilerin % 97,47'si başarılı % 2,53'ü başarısız, 1968-1969'da öğrencilerin % 93,72'si başarılı % 6,28'i başarısız, 1969-1970'de öğrencilerin % 94,29'u başarılı % 5,71'i başarısız, 1970-1971'de öğrencilerin % 94,59'u başarılı % 5,41'i başarısız, 1971-1972'de öğrencilerin % 88,26'sı başarılı % 11,74'ü başarısız ve 1972-1973'de öğrencilerin % 83,93'ü başarılı % 16,07'si başarısız olmuştur.

Grafik 34: Samsun Maarif Kolejinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Dağılımı

4.3.7. Ankara Maarif Koleji

Tablo 47: Ankara Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴⁰⁹

Ders Yılı	Sınav Sonuçları												
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				Toplam				
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	
1971-1972	55	34	2							55	34	2	
1972-1973	48	40	1	2	59	34	3		107	74	4	2	
Genel Toplam	103	74	3	2	59	34	3		162	108	6	2	

Ankara Maarif Kolejinde 1971-1972 eğitim-öğretim yılında okuyan kız öğrencilerin % 100 hazırlık sınıfında başarı gösterirken erkek öğrencilerde başarı oranı % 96,49'dur. Başarısızlık oranı ise % 3,51'dir. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında okuyan kız öğrencilerin % 95,24'ü hazırlık sınıfında başarı gösterirken % 4,76'sı başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 96,97'si başarılı olurken % 2,04'ü başarısız olmuştur. Hazırlık genelinde ise erkek öğrencilerin % 97,17'si başarılı olurken % 2,83'ü başarısız olmuştur. Kız öğrencilerde ise başarı oranı % 97,37 iken

¹⁴⁰⁹ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973 s.76.

başarısızlık oranı % 2,63'tür. Kız öğrenciler çok az bir farkla erkek öğrencilerden daha başarı olmuştur.

1972-1973 eğitim-öğretim yılında birinci sınıfta okuyan kız öğrencilerin % 100'ü başarı gösterirken erkek öğrencilerden % 95,16'sı başarılı % 4,84'ü başarısız olmuştur. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında öğrencilerin % 96,79'u başarılı olurken % 3,21'i başarısız olmuştur. Okul genelinde ise erkek öğrencilerin % 96,43'ü başarılı olurken % 3,57'si başarısız olmuştur. Kız öğrencilerin başarı oranı % 98,18'i iken başarısızlık oranı % 1,82'dir. Kız-erkek toplamında ise başarı oranı % 97,12 başarısızlık oranı % 2,88 olmuştur.

4.3.8. Bursa Maarif Koleji

Tablo 48: Bursa Maarif Koleji Hazırlık ve Ortaokul Kısmında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları¹⁴¹⁰

Ders Yılı	Sınav Sonuçları															
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1970-1971		30												30		
1971-1972	28	48	22	12	29	30	2	7					57	78	24	19
1972-1973	31	49	4	4	29	45	1	2	24	27	5	1	84	121	10	7
G.Toplam	59	97	26	46	58	75	3	9	24	27	5	1	141	229	34	26

Bursa Maarif Kolejinde 1970-1971 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin tamamı başarılı olmuştur. 1971-1972 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan kız öğrencilerin % 80'ni başarılı olurken % 20'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 56'sı başarılı olurken % 44'ü başarısız olmuştur. Birinci sınıfta okuyan kız öğrencilerin % 81,08'i başarılı olurken % 18,92'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 93,55'ü başarılı olurken % 6,45'i başarısız olmuştur. 1971-1972 eğitim-öğretim yılı genelinde kızların % 80,41'i başarılı, % 19,59'u başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 70,37'si başarılı, % 29,63'si başarısız olmuştur. Kız öğrenciler her iki eğitim-öğretim yılında da erkek

¹⁴¹⁰ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.103; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.76.

öğrencilerden daha fazla başarı göstermişlerdir. Yılsonu toplamda ise öğrencilerin % 75,84'ü başarılı, % 24,16 başarısız olmuştur.

1972-1973 eğitim-öğretim yılında hazırlık sınıfında okuyan kız öğrencilerin % 92,45'i başarılı olurken % 7,55'ü başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 88,58'si başarılı, % 11,42'si başarısız olmuştur. Birinci sınıfta okuyan kız öğrencilerin % 95,74'ü başarılı olurken % 4,26'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 96,67'si başarılı % 3,33'ü başarısız olmuştur. İkinci sınıfta okuyan kız öğrencilerin % 96,42'si başarılı olurken % 3,57'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 82,76'sı başarılı, % 17,24'ü başarısız olmuştur. 1972-1973 eğitim öğretim yılı genelinde ise kız öğrencilerin başarı oranı % 94,53 başarısızlık oranı ise % 5,47 olmuştur. Erkek öğrencilerde bu oran başarıda % 89,36 başarısızda % 10,64 olarak gerçekleşmiştir. Yılsonu toplamda ise öğrencilerin % 92,34'ü başarılı, % 7,66'sı başarısız olmuştur.

1970-1973 yılları arasında Bursa Maarif Kolejinin hazırlık sınıfında okuyan kız öğrencilerin % 67,83'ü başarılı olurken, % 32,16'sı başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 69,41'i başarılı olurken % 30,59'u başarısız olmuştur. Hazırlık sınıfında genel başarı oranı ise % 68'42, başarısızlık oranı ise % 31,58 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde birinci sınıfta okuyan kız öğrencilerden % 89,29'si başarılı, % 10,71'i başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerden % 95,08 başarılı olurken başarısız olanların yüzdesi 4,92'dir. Birinci sınıfta genel başarı oranı ise % 91,72, başarısızlık oranı ise % 8,28 olarak gerçekleşmiştir Aynı dönemde ikinci sınıfta okuyan kız öğrencilerin % 96,42'si başarılı olurken % 3,58'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin % 82,76'sı başarılı, % 17,24'ü başarısız olmuştur. İkinci sınıfta genel başarı oranı ise % 89,47 başarısızlık oranı ise % 10,53 olarak gerçekleşmiştir. Genel başarı durumuna bakıldığında 1970-1973 yılları arasında Bursa Maarif Kolejinde okuyan kız öğrencilerin % 89,80'ni başarılı olurken % 10,20'si başarısız olmuştur. Erkek öğrencilerin ise % 80,57'si başarılı, % 19,43'si başarısız olmuştur. Kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha başarılı olmuştur. Bursa Maarif Koleji'ndeki tüm öğrencilerinin % 88,68'si başarılı iken % 11,32'si başarısızdır.

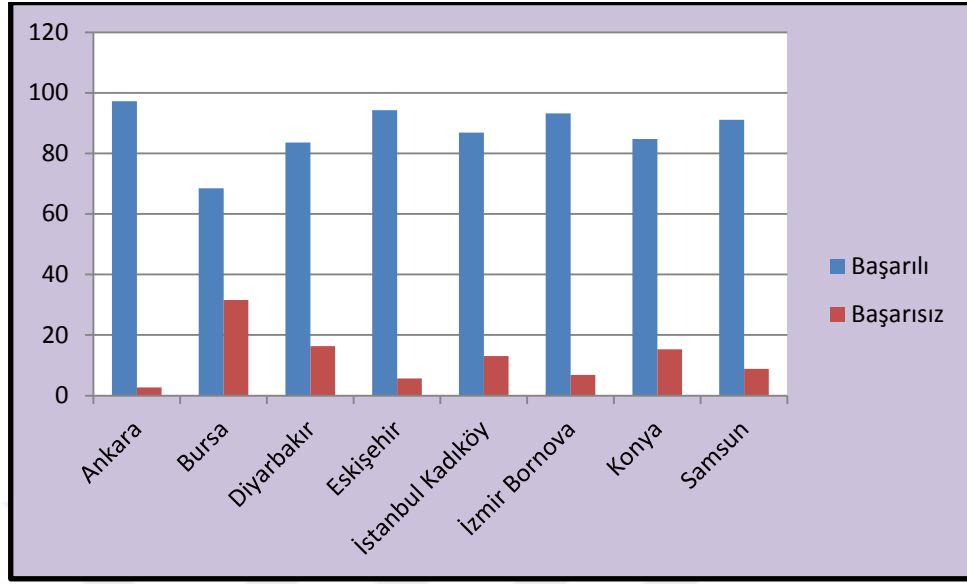
4.3.9. Maarif Kolejleri Hazırlık ve Ortaokul Kısmı Genel Başarı Durumu

Tablo 49: Maarif Kolejlerinde Hazırlık ve Ortaokul'da Okuyan Öğrenci Sayıları

Kolejin Adı	Sınav Sonuçları																			
	Hazırlık Sınıfı				Birinci Sınıf				İkinci Sınıf				Üçüncü Sınıf				Toplam			
	Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan		Geçen		Kalan	
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Ankara	103	74	3	2	59	34	3										162	108	6	2
Bursa	59	97	26	46	58	75	3	9	24	27	5	1					141	229	34	26
Diyarbakır	592	158	125	22	730	133	100	22	478	103	66	7	370	76	49	4	2170	470	340	54
Eskişehir	791	202	52	8	1139	169	60	6	848	150	33	4	679	118	96	5	3400	633	228	24
İstanbul Kadıköy	469	41	71	6	965	28	77	1	636	6	50		502		68		2572	75	266	7
İzmir Bornova	1139	137	84	9	1733	124	62	2	1368	88	85	3	1168	64	124	2	5399	413	355	16
Konya	705	168	134	23	906	138	111	13	619	114	77	11	486	83	88	5	2701	504	405	52
Samsun	517	139	63	1	815	116	43	6	540	92	55	6	455	67	71	1	2327	414	232	14
Genel Toplam	4375	1016	558	117	6405	817	459	59	4513	580	371	32	3660	408	496	17	18872	2846	1866	195

Ankara Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 97,25'i başarılı % 2,75'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 58,19'u erkek % 41,81'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 60'ı erkek % 40'ı ise kız öğrencidir. Bursa Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 68,42'si başarılı % 31,58'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 37,82'si erkek % 67,18'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 36,11'i erkek % 63,89'u ise kız öğrencidir. Diyarbakır Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 83,61'i başarılı % 16,39'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % erkek 78,93'ü, % 21,07'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 83,61'i erkek % 16,39'u ise kız öğrencidir. Eskişehir Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 94,30'u başarılı % 5,70'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 79,66'sı erkek, % 20,34'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 86,67'i erkek, % 13,33'ü ise kız öğrencidir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 86,88'i başarılı, % 13,11'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 91,96'sı erkek, % 8,04'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 92,21'i erkek, % 7,79'u ise kız öğrencidir. İzmir Bornova Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 93,21'i başarılı, % 6,79'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 89,26'sı erkek, % 10,74'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,32'si erkek, % 9,68'i ise kız öğrencidir. Konya Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 84,75'i başarılı, % 15,25'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 80,76'sı erkek, % 19,24'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 85,35'i erkek, % 14,65'i ise kız öğrencidir. Samsun Maarif Koleji hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 91,11'i başarılı, % 8,89'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 78,81'i erkek, % 21,19'u ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 98,44'ü erkek, % 1,56'sı ise kız öğrencidir. Maarif Kolejleri genelinde hazırlık sınıfında okuyan öğrencilerin % 88,87'si başarılı, % 11,13'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 81,15'i erkek, % 18,85'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 82,67'si erkek, % 17,33'ü ise kız öğrencidir.

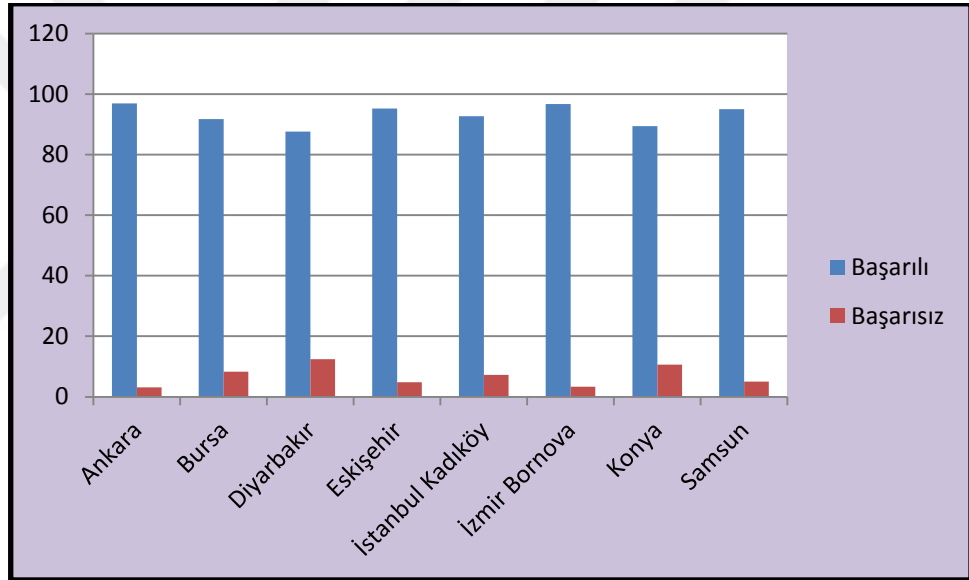
Grafik 35: 1960-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Hazırlık Sınıfında Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu

Ankara Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 96,87'si başarılı % 3,13'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 63,44'ü erkek, % 36,56'sı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Bursa Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 91,72'si başarılı, % 8,28'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 43,61'i erkek % ise 56,39'u kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 25'i erkek, % 75'i ise kız öğrencidir. Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin %87,61'i başarılı, % 12,39'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 85,59'u erkek, % 15,41'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 81,97'si erkek, % 18,03'ü ise kız öğrencidir. Eskişehir Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 95,19'u başarılı, % 4,81'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 87,08'i erkek, % 12,92'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,90'ı erkek, % 9,09'u ise kız öğrencidir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 92,72'si başarılı, % 7,28'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 97,18'i erkek, % 2,82'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 98,72'si erkek, % 1,28'i ise kız öğrencidir. İzmir Bornova Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 96,67'si başarılı, % 3,33'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 93,32'si erkek, % 6,67'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 96,87'si erkek, % 3,13'ü ise kız öğrencidir. Konya Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 89,38'i başarılı, % 10,62'si

başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 86,78'i erkek, % 13,22'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 89,52'si erkek, % 10,48'i ise kız öğrencidir. Samsun Maarif Koleji ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 95'i başarılı, % 5'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 87'54'ü erkek, % 12,46'sı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 87,76'sı erkek, % 12,44'ü ise kız öğrencidir. Maarif Kolejleri genelinde ortaokul birinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 93,30'u başarılı, % 6,70'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 88,69'u erkek, % 31,61'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 88,61'i erkek, % 11,39'u ise kız öğrencidir.

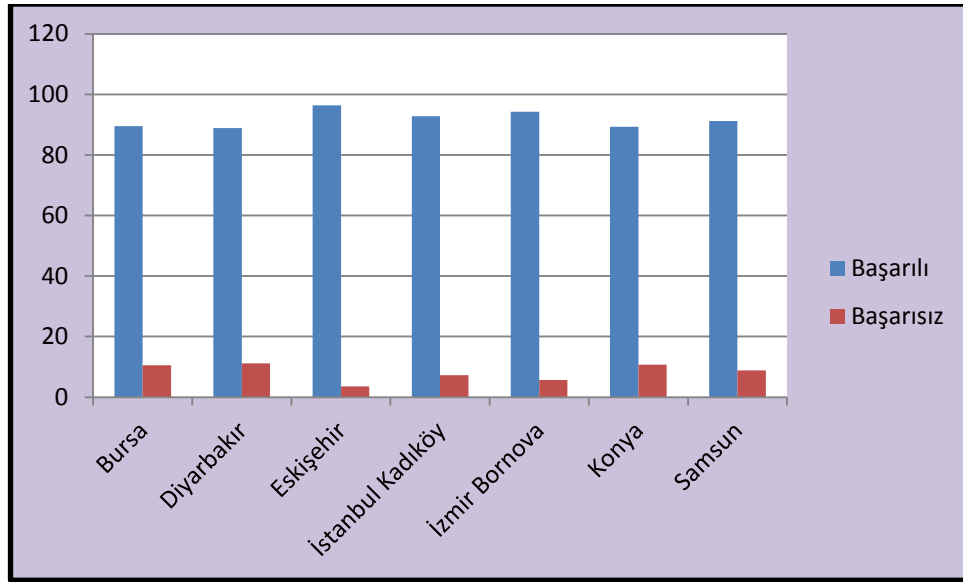
Grafik 36: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul Birinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu

Bursa Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 89,47'si başarılı, % 10,53'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 47,06'sı erkek, % 52,94'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 83,33'ü erkek, % 16,67'i ise kız öğrencidir. Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 88,84'ü başarılı, % 11,16'sı başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 82,27'si erkek, % 17,73'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,41'i erkek, % 9,59'u ise kız öğrencidir. Eskişehir Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 96,43'ü başarılı, % 3,57'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 84,97'si erkek, % 15,03'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 89,18'i erkek, % 10,81'i ise kız öğrencidir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 92,77'si

başarılı, % 7,23'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 99,06'sı erkek, % 0,94'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. İzmir Bornova Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 94,30'u başarılı, % 5,70'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 93,96'sı erkek, % 6,04'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 96,59'u erkek, % 3,41'i ise kız öğrencidir. Konya Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 89,28'i başarılı, % 10,72'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 84,44'ü erkek, % 15,56'sı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 87,50'si erkek, % 12,50'si ise kız öğrencidir. Samsun Maarif Koleji ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 91,20'si başarılı, % 8,80'ni başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 85,44'ü erkek, % 14,56'sı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,16'sı erkek, % 9,84'ü ise kız öğrencidir. Maarif Kolejleri genelinde ortaokul ikinci sınıfında okuyan öğrencilerin % 92,67'si başarılı, % 7,33'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 88,61'i erkek, % 11,38'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 92,06'sı erkek, % 7,94'ü ise kız öğrencidir.

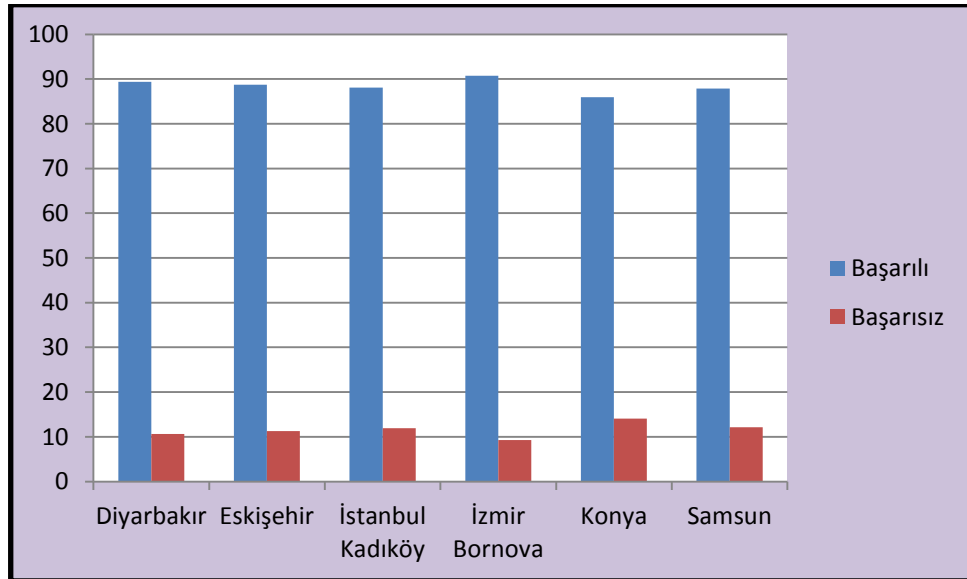
Grafik 37: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul İkinci Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu

Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 89,38'i başarılı, % 10,62'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 82,96'sı erkek, % 17,04'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 92,45'i erkek, % 7,54'ü ise kız öğrencidir. Eskişehir Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 88,75'i başarılı, % 11,25'i başarısız olmuştur. Başarılı olan

öğrencilerin % 85,19'u erkek, % 14,81'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 95,04'ü erkek, % 4,95'i ise kız öğrencidir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 88,07'si başarılı, % 11,93'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. İzmir Bornova Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 90,72'si başarılı, % 9,28'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 94,80'ni erkek, % 5,20'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 98,41'i erkek, % 1,59'u ise kız öğrencidir. Konya Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 85,95'i başarılı, % 14,05 başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 85,41'i erkek, % 14,59'u ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 94,62'si erkek, % 5,38'i ise kız öğrencidir. Samsun Maarif Koleji ortaokul üçüncü sınıfında okuyan öğrencilerin % 87,88'i başarılı, % 12,12'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 87,16'sı erkek, % 12,84'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 98,61'i erkek % 1,39'u ise kız öğrencidir. Maarif Kolejleri genelinde ortaokul üçüncü sınıfta okuyan öğrencilerin % 88,80'i başarılı, % 11,20'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 89,97'si erkek, % 10,02'si ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 96,68'si erkek, % 3,32'i ise kız öğrencidir.

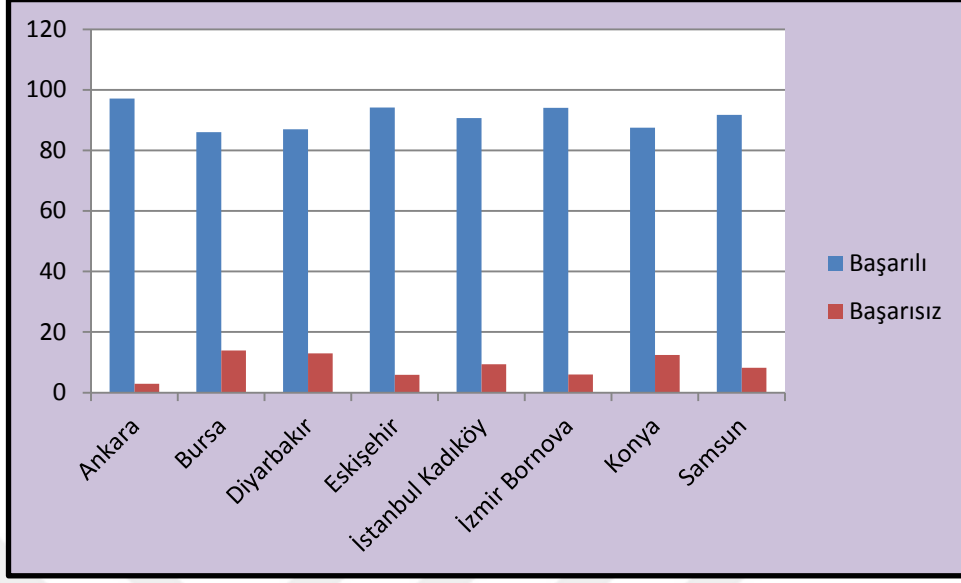
Grafik 38: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Ortaokul Üçüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu

1955-1976 yılları arasında Maarif Kolejlerinin hazırlık ve ortaokul kısmında okuyan tüm öğrencilerin geneline bakıldığında Ankara Maarif Kolejinde okuyan

öğrencilerin % 97,12'si başarılı, % 2,88'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 60'ı erkek, % 40'ı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 75'i erkek, % 25'i ise kız öğrencidir. Bursa Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 86,05'i başarılı, % 13,95'i başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 38,10'u erkek, % 61,90'ı ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 56,67'si erkek, % 43,33'ü ise kız öğrencidir. Diyarbakır Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 87,01'i başarılı, % 12,99'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin %82,20'si erkek % 17,80'ni ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 86,29'u erkek % 13,71'i ise kız öğrencidir. Eskişehir Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 94,11'i başarılı, % 5,89'u başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 84,30'u erkek, % 15,70'i ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,48'i erkek, % 9,52'si ise kız öğrencidir. İstanbul Kadıköy Maarif Koleji'nde okuyan öğrencilerin % 90,65'i başarılı, % 9,34'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 97,17'si erkek, % 2,83'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 97,43'ü erkek, % 2,56'sı ise kız öğrencidir. İzmir Bornova Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 94'ü başarılı % 6'sı başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 92,90'ı erkek, % 7,10'u ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 95,69'u erkek, % 4,31'i ise kız öğrencidir. Konya Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 87,52'si başarılı, % 12,48'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 84,27'si erkek, % 15,73'ü ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 88,62'si erkek, % 11,38'i ise kız öğrencidir. Samsun Maarif Kolejinde okuyan öğrencilerin % 91,76'sı başarılı, % 8,24'ü başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 84,90'nı erkek % 15,10'nu ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 94,31'i erkek % 5,69'u ise kız öğrencidir. Hazırlık ve ortaokul kısmında okuyan tüm öğrencilerin genel toplamına bakıldığında Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilerin % 91,33'ü başarılı, % 8,67'si başarısız olmuştur. Başarılı olan öğrencilerin % 86,90'ı erkek, % 13,10'u ise kız öğrencidir. Başarısız olan öğrencilerin % 90,54'ü erkek, % 9,46'sı ise kız öğrencidir.

Grafik 39: 1955- 1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Hazırlık ve Ortaokul Kısımında Okuyan Öğrencilerin Başarı Durumu

4.4. Maarif Kolejlerinin Lise Kısımında Okuyan Öğrencilerin Sınav Başarı Durumları

4.4.1. Diyarbakır Maarif Koleji

Tablo 50: Diyarbakır Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu¹⁴¹¹

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
			E	K	E	K	E	K	E	K
1960-1961	1	1	6		4		4		1	
1961-1962	1	1	20		2		6		2	
	2 Fen	1	12							
1962-1963	1	1	13		8		2		1	
	2 Fen	1	23		5		1		1	
	3 Fen	1	13		3		1			
1963-1964	1	1	4		16				5	
	2 Fen	1	5		9				1	
	3 Fen	1	5		20					
1964-1965	1	1	7		6				7	1
	2 Fen	1	10		7				1	
	3 Fen	1	5		8					
1965-1966	1	1	5		11				2	
	2 Fen	1	4		10					
	3 Fen	1	8		7				2	
1966-1967	1	1	9		1					
	2 Fen	1	4		11					
	3 Fen	1	4		8					
1967-1968	1	1	15		4					
	2 Fen	1	6		4					
	3 Fen	1	2		13					
1968-1969	1	2	22	7	4	3			1	1
	2 Fen	1	11		7				1	
	3 Fen	1	2		6					
1969-1970	1	2	32	8	14				5	3
	2 Fen	1	20	6	5	2				1
	3 Fen	1	6		12					
1970-1971	1	1	9	14	7	2			3	1
	2 Fen	2	21	3	17	5			5	
	3 Fen	2	9	2	14	5			2	
1971-1972	1	1	12	8	7	2				
	2 Fen	1	4	8	11	4			3	1
	3 Fen	2	19	5	15	2			2	1
1972-1973	1	2	19	4	5				1	2
	2 Fen	1	9	7	9	11			2	
	3 Fen	1	1	5	7	7			5	1

Diyarbakır Maarif Koleji, lise kısmına ilk kez 1960-1961 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Diyarbakır Maarif Koleji diğer Maarif

¹⁴¹¹ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.428-429; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.345-346; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.255; DİE Milli Eğitim İstatistikleri 1967-1971, s.226; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.153; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974; s.37.

Kolejlerinden daha sonra lise kısmına öğrenci almıştır. Bunun sebebi Diyarbakır Maarif Kolejinin açılışı 1955 yılına yetiştirilememiş ve Kolej ilk kez 1956-1957 eğitim-öğretim yılında okula öğrenci kabul etmiştir. Alınan bu öğrenciler bir yıl hazırlık ve üç yıl ortaokuldan sonra 1960-1961 eğitim-öğretim yılında lise kısmına geçmişlerdir. Bu eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan kolejin 1961-1962 eğitim-öğretim yılında şube sayısı ikiye ve 1962-1963 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı üçe çıkmıştır. Kolej bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine bir şube ve lise 3 düzeyinde ise bir şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Sadece Fen alanında eğitim veren Diyarbakır Maarif Kolejinin lise kısmına ilk kez 1968-1969 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin alınmaya başladığını görüyoruz. Kız öğrenciler Maarif Kolejlere ilk kez 1964-1965 eğitim-öğretim yılında alınmaya başlanmıştır. Alınan bu öğrencilere bir yıl hazırlık ve üç yıl ortaokul okuduktan sonra 1968-1969 eğitim-öğretim yılında lise kısmına geçmişlerdir. Kolej ilk kız mezunlarını ise 1970-1971 eğitim-öğretim yılının sonunda vermiştir. Diğer Maarif Kolejleri de aynı yıllarda kız öğrenci almışlar ve mezun etmişlerdir.

Diyarbakır Maarif Koleji 1960-1973 yılları arasında toplam kırk iki şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Maarif Kolejlerinde Haziran ve Eylül dönemleri olmak üzere iki dönemde geçme sınavları yapıyordu. Bu dönemlerde geçen öğrenciler dışında bir dersten borçlu olarak da geçen öğrenciler vardı. Diyarbakır Maarif Kolejinde 1960-1973 yılları arasında Haziran döneminde 376'sı erkek, 77'si kız olmak üzere toplam 453 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 83'ü erkek, % 17'si ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 297'si erkek, 43'ü kız olmak üzere toplam 340 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 87,35'i erkek, % 12,65'i ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 14'tür. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 53'ü erkek, 12'si kız olmak üzere toplam 65 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 81,54'ü erkek, % 18,46'sı ise kız öğrencidir. Genel toplamda ise 807 öğrenci sınıfı geçmiş, 65 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Diyarbakır Maarif Kolejinde 1960-1973 yılları arasında sınıf geçme oranı % 92,55 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 7,45'i ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 90,90'ı sınıfı geçerken % 9,10'u sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 92,84'ü sınıfı geçerken % 7,16'sı sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerden biraz daha fazla başarılı olmuştur.

4.4.2. Eskişehir Maarif Koleji

Tablo 51: Eskişehir Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu¹⁴¹²

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
			E	K	E	K	E	K	E	K
1959-1960	1	1	22		1		1			
1960-1961	1	1	14		2		4		4	
	2 Ed.	1	11		4		3		3	
1961-1962	1	1	16		4		2		1	
	2 Fen	1	15		3		8		1	
	3 Fen	1	8		6				4	
1962-1963	1	1	17		14		6			
	2 Fen	1	12		8		2			
	3 Fen	1	14		7				4	
1963-1964	1	1	24		18					
	2 Fen	1	17		11				2	
	3 Fen	1	11		7					
1964-1965	1	1	28		3				1	
	2 Fen	1	24		15				1	
	3 Fen	1	20		9					
1965-1966	1	1	14		12				9	
	2 Fen	1	24		8				1	
	3 Fen	1	16		24					
1966-1967	1	1	15		13					
	2 Fen	1	15		10					
	3 Fen	1	9		17				5	
1967-1968	1	1	13		4				5	
	2 Fen	1	17		9				3	
	3 Fen	1	15		5				4	
1968-1969	1	1	21		21	9			15	1
	2 Fen	2	10		6				4	
	3 Fen	2	6		12				6	
1969-1970	1	2	27	3	14	2			5	
	2 Fen	2	17	4	19	3			8	2
	3 Fen	1	5		7				4	
1970-1971	1	2	18	14	19	5			10	1
	2 Fen	2	30	4	13	1			1	1
	3 Fen	1	15	5	12	2			2	
1971-1972	1	3	73	31	16	3			6	2
	2 Fen	4	21	1	14	9				9
	3 Fen	2	14	1	19	3			9	
1972-1973	1	3	51	15	9	4			4	
	2 Fen	4	38	16	39	14			10	
	3 Fen	2	8	3	19	12			8	4

¹⁴¹² DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.554 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.428-429; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.346; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.255; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.226; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973 s.153; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.37.

Eskişehir Maarif Koleji lise kısmına ilk kez 1959-1960 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Bu eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan kolejnin 1960-1961 eğitim-öğretim yılında şube sayısı ikiye ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı üçe çıkmıştır. Eskişehir Maarif Koleji bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine bir şube ve lise 3 düzeyinde ise bir şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Sadece Fen alanında eğitim veren Eskişehir Maarif Kolejinin lise kısmında ilk kez 1968-1969 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin okumaya başladığını görüyoruz.

Eskişehir Maarif Koleji 1959-1973 yılları arasında toplam elli yedi şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Eskişehir Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında Haziran döneminde 745'i erkek, 97'si kız olmak üzere toplam 842 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 87,48'si erkek, % 11,52'si ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 453'ü erkek, 67'si kız olmak üzere toplam 520 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 87,11'i erkek, % 12,89'u ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 26'dır. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 140'ı erkek, 20'si kız olmak üzere toplam 160 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 87,5'i erkek, % 12,5'i ise kız öğrencidir. Genel toplamda 1388 öğrenci sınıfı geçmiş, 160 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Eskişehir Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında sınıf geçme oranı % 89,66 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 10,34'ü ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 89,13'ü sınıfı geçerken % 10,87'si sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 89,73'ü sınıfı geçerken % 10,27'i sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerde biraz daha fazla başarılı olmuştur.

4.4.3. Kadıköy Maarif Koleji

Tablo 52: İstanbul Kadıköy Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu¹⁴¹³

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	SINAV SONUÇLARI							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
			E	K	E	K	E	K	E	K
1959-1960	1	3	60		21		7		1	
1960-1961	1	2	28		5		8		11	
	2 Ed.	1	5		4		4			
	2 Fen	1	27		14		19		10	
1961-1962	1	2	20		2		7		22	
	2 Ed.	1	12		2		1		3	
	2 Fen	1	11		6		1		18	
	3 Ed.	1	6		3				21	
	3 Fen	2	9		15				18	
1962-1963	1	2	26		15		8		4	
	2 Ed.	1	9		6		1		1	
	2 Fen	1	22		2		3		1	
	3 Ed.	1	6		9				3	
	3 Fen	1	3		4				7	
1963-1964	1	2	17		19				10	
	2 Ed.	1	9		8				2	
	2 Fen	1	14		11				3	
	3 Ed.	1	2		9				8	
	3 Fen	1	7		10				5	
1964-1965	1	2	46		20				3	
	2 Ed.	1	5		7					
	2 Fen	1	19		12				1	
	3 Ed.	1	3		12				1	
	3 Fen	1	15		8					
1965-1966	1	2	36		22				10	
	2 Ed.	1	2		11				15	
	2 Fen	1	18		20				6	
	3 Ed.	1	7		7					
	3 Fen	1	7		21				2	
1966-1967	1	2	34		25				22	
	2 Ed.	1	3		10					
	2 Fen	2	21		29				9	
	3 Ed.	1	7		9					
	3 Fen	2	7		25				9	

¹⁴¹³ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.554 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.430-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.348, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.256

Kadıköy Maarif Koleji lise kısmına ilk kez 1959-1960 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Bu eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan kolejin 1960-1961 eğitim-öğretim yılında şube sayısı üçe ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı beşe çıkmıştır. Kolej bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine iki şube ve lise 3 düzeyinde ise iki şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Edebiyat ve Fen alanlarında eğitim veren Kadıköy Maarif Kolejinin lise kısmında ilk kez 1968-1969 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin okumaya başladığını görüyoruz.¹⁴¹⁴

Kadıköy Maarif Koleji 1959-1967 yılları arasında toplam kırk altı şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Bu dönemde sadece erkek öğrenciler öğrenim görmüştür. Kadıköy Maarif Kolejinde 1959-1967 yılları arasında Haziran döneminde 523 öğrenci sınıfı geçmiştir. Eylül döneminde 403 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 59'dur. Sınıfta kalan öğrenci sayısı 226'dır. Genel toplamda 985 öğrenci sınıfı geçmiş 226 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Kadıköy Maarif Koleji 1959-1967 yılları arasında sınıf geçme oranı % 81,33 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 18,67'si ise sınıfta kalmıştır.

4.4.4. İzmir Maarif Koleji

¹⁴¹⁴ Kadıköy Maarif Kolejine ait öğrenci sayıları Galatasaray ve İstanbul Liseleriyle birlikte toplam olarak verildiğinden 1967-1968 yıllarından sonraki yıllara ait olan sayılar tam olarak tespit edilemediği için verilememiştir.

Tablo 53: İzmir Bornova Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı¹⁴¹⁵

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları								Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar					Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu							Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K						
1957-1958	1	1	13		3		2		3			2	1	15	1			2	1		
1958-1959	1	2	15		10		10		12												
	2 Ed.	1							3												
1959-1960	2 Fen	1	6		3		6		1												
	1	2	16		8		23		17										5		
	2 Ed.	1	5		1		2														
1960-1961	2 Fen	1	8		8		10		2												
	3 Fen	1	4		11																
	1	2	22		24		1												1		
1961-1962	2 Ed.	1	4		6		2												1		
	2 Fen	1	19		8		2												1		
	3 Ed.	1	1		5																
1962-1963	3 Fen	1	11		12																
	1	1	22		9		4		3												
	2 Ed.	1	9		2																
	2 Fen	1	32		4		3		1												
1963-1964	3 Ed.	1	10		3																
	3 Fen	1	19		8		7		2												
	1	1	23		8		5		1												
	2 Ed.	1	2		1		3														
1964-1965	2 Fen	1	20		4				1												
	3 Ed.	1	8		3																
	3 Fen	1	21		16																
	1	1	30		13				5												
1965-1966	2 Ed.	1	6		4				1												
	2 Fen	1	23		5				1												
	3 Ed.	1			8																
	3 Fen	1	13		10																
1966-1967	1	1	34		8				2												
	2 Ed.	1	9																		
	2 Fen	1	23		11																
	3 Ed.	1	8		2				1												
1967-1968	3 Fen	1	18		3																
	1	2	22		24		1												1		
	2 Ed.	1	4		6		2														
	2 Fen	1	19		8		2														
1968-1969	3 Ed.	1	1		5																
	3 Fen	1	11		12																
	1	1	22		9		4		3												
	2 Ed.	1	9		2																
1969-1970	2 Fen	1	32		4		3		1												
	3 Ed.	1	10		3																
	3 Fen	1	19		8		7		2												
	1	1	23		8		5		1												
1970-1971	2 Ed.	1	2		1		3														
	2 Fen	1	20		4				1												
	3 Ed.	1	8		3																
	3 Fen	1	21		16																
1971-1972	1	1	30		13				5												
	2 Ed.	1	6		4				1												
	2 Fen	1	23		5				1												
	3 Ed.	1			8																
1972-1973	3 Fen	1	13		10																
	1	1	34		8				2												
	2 Ed.	1	9																		
	2 Fen	1	23		11																
1973-1974	3 Ed.	1	8		2				1												
	3 Fen	1	18		4				1												
	1	1	17		10				4												
	2 Ed.	1	4		1				2												
1974-1975	2 Fen	1	22		11																
	3 Ed.	1	2		6				1												
	3 Fen	1	10		14				6												
	1	1	34		8				2												

¹⁴¹⁵ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.554-555 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.430-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.348; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.256-257; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.227; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.153; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.37.

İzmir Bornova Maarif Koleji lise kısmına ilk kez 1957-1968 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. İzmir Bornova Maarif Kolejinin diğer ilk beş kolejden iki yıl (Diyarbakır Maarif Kolejinden üç yıl önce) öğrenci almasının sebebi İzmir Bornova Maarif Koleji kurulurken Özel Ege Koleji binası ve öğrencileri devralınarak kurulmuş olmasıdır. Dolayısıyla 1957-1958 ve 1958-1959 eğitim-öğretim yıllarında İzmir Bornova Maarif Koleji lise kısmında okuyan öğrenciler Özel Ege Koleji'nde devralınan öğrencilerdir. 1957-1968 eğitim-öğretim yılında eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan Kolejin 1958-1959 eğitim-öğretim yılında şube sayısı üçe, 1959-1960 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı beşe çıkmıştır. Koleji bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine iki şube ve lise 3 düzeyinde ise iki şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Edebiyat ve Fen alanlarında eğitim veren İzmir Bornova Maarif Kolejinin lise kısmına ilk kez 1966-1967 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin okumaya başladığı görülmektedir.

İzmir Bornova Maarif Koleji 1957-1973 yılları arasında toplam yüz dört şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1957-1973 yılları arasında Haziran döneminde 1531'i erkek, 79'u kız olmak üzere toplam 1610 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 95,09'u, erkek % 4,91'i ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 741'i erkek, 37'si kız olmak üzere toplam 778 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 95,24'ü erkek, % 4,76'sı ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 80'dir. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 248'i erkek, 8'i kız olmak üzere toplam 256 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 96,88'i erkek, % 3,12'si ise kız öğrencidir. Genel toplamda 2468 öğrenci sınıfı geçmiş, 256 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. İzmir Bornova Maarif Kolejinde 1957-1973 yılları arasında öğrencilerin sınıf geçme oranı % 90,60 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 9,40'ı ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 93,55'i sınıfı geçerken % 6,45'i sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 90,16'sı sınıfı geçerken % 9,84'ü sınıf tekrarı yapmıştır. Kız öğrenciler erkek öğrencilerde daha fazla başarılı olmuştur.

4.4.5. Konya Maarif Koleji

Tablo 54: Konya Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı¹⁴¹⁶

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
			E	K	E	K	E	K	E	K
1959-1960	1	1	6		5		4		4	
1960-1961	1	1	11		6				1	
	2 Fen	1	5		4				1	
1961-1962	1	1	12		4		9			
	2 Fen	1	9		2		8		1	
	3 Fen	1	2		7				5	
1962-1963	1	1	9		5		5		5	
	2 Fen	1	11		7		4		1	
	3 Fen	1	9		3				4	
1963-1964	1	1	12		13				8	
	2 Fen	1	11		6				1	
	3 Fen	1	6		11				3	
1964-1965	1	1	29		4				1	
	2 Fen	1	8		8				8	
	3 Fen	1	9		5				2	
1965-1966	1	1	13		2				11	
	2 Fen	1	10		8				18	
	3 Fen	1	6		3				7	
1966-1967	1	1	6		9				6	
	2 Fen	1	9		8					
	3 Fen	1	1		13					
1967-1968	1	1	12		2	2			9	
	2 Fen	1	8		6				1	
	3 Fen	1	4		14					1
1968-1969	1	2	12	4	10	2			12	14
	2 Fen	2	4		6	1			6	
	3 Fen	1	4		8					
1969-1970	1	2	22	3	16	2			6	3
	2 Fen	1	11	2	8	1			4	2
	3 Fen	1	3		7					
1970-1971	1	2	13	6	17	6				2
	2 Fen	2	13	4	21	3			1	1
	3 Fen	1	2	3	17	2				
1971-1972	1	2	35	7	17	8			3	
	2 Fen	2	11	4	17	3			7	3
	3 Fen	1	7		19	4			6	1
1972-1973	1	3	30	13	26	10			10	1
	2 Fen	2	22	5	19	9			16	2
	3 Fen	1	7	1	18	6			3	

¹⁴¹⁶ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.555 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.430-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.349; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.257; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.228; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973 s.154; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.37.

Konya Maarif Koleji lise kısmına ilk kez 1959-1960 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Bu eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan Kolejin 1960-1961 eğitim-öğretim yılında şube sayısı ikiye ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı üçe çıkmıştır. Kolej bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine bir şube ve lise 3 düzeyinde ise bir şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Sadece Fen alanında eğitim veren Konya Maarif Kolejinin lise kısmına ilk kez 1968-1969 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin okumaya başladığını görüyoruz.

Konya Maarif Koleji 1959-1973 yılları arasında toplam kırk dokuz şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Konya Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında Haziran döneminde 414'ü erkek, 52'si kız olmak üzere toplam 466 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 88,84'ü erkek, % 11,16'sı ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 381'i erkek, 59'u kız olmak üzere toplam 440 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 86,59'u, erkek % 13,41'i ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 30'dur. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 171'i erkek, 30'u kız olmak üzere toplam 201 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 85,07'si erkek, % 14,93'ü ise kız öğrencidir. Genel toplamda 936 öğrenci sınıfı geçmiş 201 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Konya Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında öğrencilerin sınıf geçme oranı % 82,32 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 17,68'i ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 78,72'si sınıfı geçerken % 21,28'si sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 82,83'ü sınıfı geçerken % 17,17'si sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerde daha fazla başarılı olmuştur.

4.4.6. Samsun Maarif Koleji

Tablo 55: Samsun Maarif Koleji Lise Kısmı Öğrencilerin Başarı Durumu¹⁴¹⁷

Ders Yılı	Sınıflar	Şube Sayıları	SINAV SONUÇLARI							
			Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
			Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu		E	K
			E	K	E	K	E	K	E	K
1959-1960	1	1	10		1		3		2	
1960-1961	1	1	16		4		5		5	
	2 Fen	1	3				3		4	
1961-1962	1	1	10		11		5		5	
	2 Fen	1	10		3		6		4	
	3 Fen	1	1		2					
1962-1963	1	1	21		7		2		3	
	2 Fen	1	12		5		10			
	3 Fen	1	11		6				1	
1963-1964	1	1	15		15				1	
	2 Fen	1	24		4					
	3 Fen	1	10		14				2	
1964-1965	1	1	15		9				2	
	2 Fen	1	17		10				3	
	3 Fen	1	11		7				8	
1965-1966	1	1	17		11				5	
	2 Fen	1	17		8				1	
	3 Fen	1	13		7				3	
1966-1967	1	1	18		4				4	
	2 Fen	1	16		10				2	
	3 Fen	1	3		13				4	
1967-1968	1	2	26		8	1			5	
	2 Fen	1	17		5					
	3 Fen	1	6		17				2	
1968-1969	1	2	22	6	7	2			2	3
	2 Fen	1	21		4	1			3	
	3 Fen	1	10		8				1	
1969-1970	1	2	22	6	13	2			2	1
	2 Fen	1	16	2	7	2			6	4
	3 Fen	1	6		15				3	1
1970-1971	1	2	20	7	7	4			2	
	2 Fen	1	21	6	10	4			2	
	3 Fen	1	5	3	15	1			1	
1971-1972	1	2	13	4	12	1				
	2 Fen	1	17	3	8	5				1
	3 Fen	2	11	3	18	6			2	2
1972-1973	1	2	18	7	11	4			6	1
	2 Fen	1	11	4	11					
	3 Fen	1	9	3	20	6				

¹⁴¹⁷ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s.555 ve s.603; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.430-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.349; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.256; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.228; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973 s.154; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.37.

Samsun Maarif Koleji lise kısmına ilk kez 1959-1960 eğitim-öğretim yılında öğrenci almaya başlamıştır. Bu eğitim öğretim yılında şube sayısı bir olan kolejin 1960-1961 eğitim-öğretim yılında şube sayısı ikiye ve 1961-1962 eğitim-öğretim yılında ise şube sayısı üçe çıkmıştır. Kolej bu eğitim-öğretim yılından sonraki yıllarda lise 1 düzeyinde bir şube, lise 2 düzeyine bir şube ve lise 3 düzeyinde ise bir şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Sadece Fen alanında eğitim veren Samsun Maarif Kolejinin lise kısmına ilk kez 1968-1969 eğitim-öğretim yılında kız öğrencilerin okumaya başladığını görüyoruz.

Samsun Maarif Koleji 1959-1973 yılları arasında toplam kırk altı şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Samsun Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında Haziran döneminde 541'i erkek 54'ü kız olmak üzere toplam 595 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 90,92'si erkek, % 9,08'i ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 347'si erkek, 39'u kız olmak üzere toplam 386 öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 89,90'ı erkek, % 10,10'u ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 34'tür. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 96'sı erkek, 13'ü kız olmak üzere toplam 109 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 85,07'si erkek, % 14,93'ü ise kız öğrencidir. Genel toplamda 1015 öğrenci sınıfı geçmiş, 109 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Samsun Maarif Kolejinde 1959-1973 yılları arasında öğrencilerin sınıf geçme oranı % 90,30 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 9,70'i ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 87,74'ü sınıfı geçerken % 12,26'sı sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 90,57'si sınıfı geçerken % 9,43'ü sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerde daha fazla başarılı olmuştur.

4.4.7. Maarif Kolejleri Lise Kısmı Genel Başarı Durumu

Tablo 56: Maarif Kolejleri Lise Kısmı Öğrencilerinin Sınav Sonuçları

Kolejin Adı	Şube Sayıları	Sınav Sonuçları							
		Sınıfı Geçenler						Sınıfta Kalanlar	
		Haziran		Eylül		Bir Dersten Borçlu			
		E	K	E	K	E	K	E	K
Diyarbakır	42	376	77	297	43	14		53	12
Eskişehir	57	745	97	453	67	26		140	20
İstanbul Kadıköy	46	523		403		59		226	
İzmir Bornova	104	1531	79	741	37	80		248	8
Konya	49	414	52	381	59	30		171	30
Samsun	46	541	54	347	39	34		96	13
Toplam	344	4130	359	2622	245	243	7599	934	83

Maarif Kolejlerinden İzmir Bornova Maarif Koleji lise kısmına ilk öğrenci alan Maarif Koleji iken Diyarbakır Maarif Koleji en son öğrenci alan Maarif Koleji olmuştur. Maarif Kolejleri içinde edebiyat kolunda eğitim sadece İstanbul Kadıköy ve İzmir Bornova Maarif Kolejinde verilmiştir. Edebiyat kolunun sadece bu iki şehirde açılması dikkat çekicidir. Bu durumun oluşmasında İstanbul ve İzmir'in büyükşehir olması ve velilerin eğitime yaklaşımlarının etkili olduğunu düşünmekteyiz. Ancak edebiyat kolunu Fen kolu ile kıyasladığında edebiyat koluna çok az öğrenci devam ettiğini görmekteyiz. İstanbul ve İzmir'de velilerin çoğunluğu da Fen kolunu tercih etmişlerdir. Nitekim Maarif Kolejlerinin temel açılış gayesi Fen alanında yabancı dil bilen öğrenci yetiştirmektir. Ayrıca Fen ve Matematik derslerinin İngilizce olarak okutulduğu Maarif Kolejlerinde Edebiyat kolunun açılması da ayrı bir çelişki olarak ortada durmaktadır. Bu durumun oluşmasında ise Kolejlere alınan bazı öğrencilerin Fen alanına değil de daha çok edebiyat alanına yatkın olmalarının rolü etkili olmuştur. Bu durumda ise Maarif Kolejlerine yerleşen öğrencilerin bir kısmının kendi yeteneklerine uygun alan seçmedikleri anlaşılmaktadır.

Maarif Kolejleri 1957-1973 yılları arasında toplam 344 şube ile eğitim-öğretime devam etmiştir. Maarif Kolejlerinde 1957-1973 yılları arasında Haziran döneminde 4130'u erkek, 359'u kız olmak üzere toplam 4489 öğrenci sınıfı

geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 92'si erkek, % 8'i ise kız öğrencidir. Eylül döneminde 2622'si erkek, 245'i kız olmak üzere toplam 245'i öğrenci sınıfı geçmiştir. Bu dönemde geçen öğrencilerin % 91,45'i erkek, % 8,45'i ise kız öğrencidir. Bir dersten borçlu olarak sınıfı geçen öğrenci sayısı ise 243'tür. Bu öğrencilerin tamamı erkek öğrencidir. Sınıfta kalan öğrencilerin 934'ü erkek, 83'ü kız olmak üzere toplam 1017 öğrencidir. Kalan öğrencilerin % 91,84'ü erkek, % 8,16'sı ise kız öğrencidir. Genel toplamda 7599 öğrenci sınıfı geçmiş, 1017 öğrenci ise sınıfta kalmıştır. Maarif Kolejlerinde 1957-1973 yılları arasında öğrencilerin sınıf geçme oranı % 88,20 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde okuyan öğrencilerin % 11,80'i ise sınıfta kalmıştır. Kız öğrencilerin % 87, 20'si sınıfı geçerken % 11,80'ni sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrencilerin % 88,22'si sınıfı geçerken, % 11,78'si sınıf tekrarı yapmıştır. Erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla başarılı olmuştur.

Maarif Kolejlerinde 1957-1973 yılları arasında okuyan öğrencilerin sınıf geçme oranı % 88,20'di. Diyarbakır, Eskişehir, Bornova ve Samsun Maarif Kolejleri bu ortalamanın üzerinde başarı gösterirken Kadıköy ve Konya Maarif Kolejleri bu ortalamanın altında başarı göstermişlerdir. Sınıf geçme oranlarına bakıldığında en başarılı okul Diyarbakır Maarif Koleji olurken en başarısız okul Kadıköy Maarif Koleji olmuştur.

Kolejlerde okuyan kız öğrencilerin sınıf geçme başarı oranı % 87,92'di. Diyarbakır, Eskişehir ve Bornova Maarif Kolejleri bu ortalamanın üzerinde başarı gösterirken Konya ve Samsun Maarif Kolejleri bu ortalamanın altında başarı göstermişlerdir. Bu alanda en başarılı kolej ise İzmir Bornova Maarif Koleji olurken en başarısız kolej Konya Maarif Koleji olmuştur. Kolejlerde okuyan erkek öğrencilerin sınıf geçme başarı oranı % 88,22'di. Konya Maarif Koleji dışındaki diğer kolejler bu ortalamanın üstünde başarı göstermiştir. Bu alanda en başarılı kolej Diyarbakır Maarif Koleji olurken en başarısız kolej Konya Maarif Koleji olmuştur.

4.5. Diploma Alan Öğrenci Sayıları

Tablo 57: 1956-1973 Yılları Arasında Maarif Kolejlerinde Mezun Olup Diploma Alan¹⁴¹⁸

Yılı	Ortaokul Kısmı												Lise Kısmı																		
	Kolejin Adı												Kolejin Adı																		
	Diyarbakır		Eskişehir		İzmir		Kadıköy		Konya		Samsun		Diyarbakır		Eskişehir		İzmir		Kadıköy		Konya		Samsun								
	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen	Ed.	Fen							
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K				
1956-1957					14																										
1957-1958					32																										
1958-1959			17		40		65		20		14																				
1959-1960	13		32		32		77		13		31					15															
1960-1961	28		21		28		32		23		16					6		23													
1961-1962	25		31		38		34		25		37					14		15		29		9		24			9		3		
1962-1963	25		27		50		46		17		31			13			21		11		37		31		19			12		17	
1963-1964	22		41		55		84		34		30			26			22		9		23		12		24			19		25	
1964-1965	17		41		34		63		25		31			13			29		10		22		25		28			18		20	
1965-1966	15		27		46		66		21		26			15			40		8		24		15		29			11		21	
1966-1967	27		29		87		71		25	1	40			14			27		7		31		16		34			14		17	
1967-1968	38	12	60	10	110	3	79	5	40	11	33	11		15			23		7		23	1			66	1		18		25	
1968-1969	57	9	51	5	109	8	83	24	50	10	37	9		8			21		10		30				53	4	12	1		19	
1969-1970	24	16	56	22	100	8	106	34	36	13	38	9		18			19		8	1	54				69	5		11		22	
1970-1971	20	14	96	38	121	15	87	28	61	11	34	7		23	7		31	7	8	2	73	2			77	10		19	5	21	4
1971-1972	30	6	68	18	117	18	112	48	61	24	45	14		25	7		35	4	16	1	76	9			79	29		26	4	31	9
1972-1973	41	21	93	27	107	13	119	47	59	14	26	18		9	12		36	15	11	22	52	5			82	36		26	7	25	11
G. Toplam	382	78	690	120	1120	65	1124	186	510	84	469	68		179	26		318	26	141	26	497	17	108		584	85	12	184	16	246	24

¹⁴¹⁸ DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, s. 234-235; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, s.165-166, s.220, s. 342 ve s.428-431; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, s.142-144 ve s.345-349; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, s.59 ve s.255-257, DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, s.70, s.91 ve s. 226-228; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, s.50, s.68 ve s.153-154; DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974, s.22 ve s.37.

1956-1973 yılları arasında Maarif Kolejlerinden başarı ile mezun olup diploma almaya hak kazanan öğrenciler ile ilgili verilere bakıldığında Diyarbakır Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 382'si erkek, 78'si kız olmak üzere toplam 460 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 83,04'ü erkek, % 16,96'sı ise kız öğrenci idi. Eskişehir Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 690'ı erkek, 120'si kız olmak üzere toplam 810 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 85,19'u erkek, % 14,81'i ise kız öğrenci idi. İzmir Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 1120'si erkek, 65'i kız olmak üzere toplam 1185 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 94,51'i erkek, % 5,49'u ise kız öğrenci idi. Kadıköy Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 1124'ü erkek, 186'sı kız olmak üzere toplam 1310 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 85,80'ni, erkek, % 14,20'si ise kız öğrenci idi. Konya Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 510'u erkek, 84'ü kız olmak üzere toplam 594 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 85,86'sı erkek, % 14,14'ü ise kız öğrenci idi. Samsun Maarif Koleji ortaokul kısmında mezun olan öğrencilerin 469'u erkek, 68'i kız olmak üzere toplam 537 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 87,34'ü erkek, % 12,66'sı ise kız öğrenci idi. Maarif Kolejleri arasında en fazla mezun veren kolej Kadıköy Maarif Koleji olmuştur. Kadıköy Maarif Koleji aynı zamanda en fazla kız öğrenciyi de mezun eden kolejdır. Ancak oran olarak en fazla kız öğrenci mezun eden kolej Diyarbakır Maarif Kolejidir. İzmir Maarif Koleji ise oran olarak en az kız öğrenci mezun eden kolej olmuştur. 1956-1973 yılları arasında tüm Maarif Kolejlerinde 4295'i erkek, 601'i kız olmak üzere toplamda 4896 öğrenci mezun olmuştur. Genel toplam oranlarına bakıldığında mezunların % 87,72'si erkek iken % 12'27'si kız öğrenci olmuştur. Diyarbakır, Eskişehir, Kadıköy, Konya ve Samsun Maarif Kolejlerinde mezun kız öğrencilerinin oranı % 12'27'lik genel kız öğrenci oranının üstünde iken İzmir Maarif Koleji genel ortalamanın epey altında kalmıştır.¹⁴¹⁹ Kolej mezunu öğrencilerin liseye devam oranı

¹⁴¹⁹ 1974 yılına ait istatistiklere ulaşamadığımızdan bu yıla ait mezun öğrenci verileri eklenmemiştir. Ancak yine de 1974 yılında mezun olan öğrenci sayılarını tahmini olarak tespit etme imkânı bulunmaktadır. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında orta ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin bir sonraki yıl mezun oldukları düşünülerek tahmini rakamlara ulaşılmıştır. Kadıköy Maarif Kolejinin sayıları ise 1970-1971 yılında koleje kaydolan öğrenci sayıdır. Bu öğrenciler 1974 yılında mezun olmuşlardır. Bu tahmini sayılara göre Diyarbakır Maarif Kolejinden 425 erkek ve 94 kız öğrenci mezun olmuştur. Eskişehir Maarif Kolejinden 774 erkek ve 145 kız öğrenci mezun olmuştur. İzmir Maarif Kolejinden 1240 erkek ve 91 kız öğrenci mezun olmuştur. Kadıköy Maarif Kolejinden 1232 erkek ve 255 kız

ise % 50,83 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran oldukça düşük bir orandır. Ortaokula giden her iki öğrenciden ancak biri liseye devam etmiştir. Türkiye geneli düşünüldüğünde Maarif Kolejlerine öğrencilerini gönderen velilerin daha bilinçli oldukları göz önüne alındığında bu oran oldukça düşüktür.

1959-1973 yılları arasında Maarif Kolejlerinin lise kısmında başarı ile mezun olup diploma almaya hak kazanan öğrenciler ile ilgili verilere bakıldığında Diyarbakır Maarif Kolejinden 179'u erkek, 26'u kız olmak üzere toplam 205 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 87,32'si erkek, % 12,68'si kız idi. Eskişehir Maarif Kolejinden 318'i erkek, 26'u kız olmak üzere toplam 344 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 92,44'ü erkek, % 7,56'sı kız idi. Bu iki kolejde mezun olan bütün öğrencilerin mezuniyet alanları Fen Bilimleri idi.

İzmir Maarif Kolejinden 1959-1973 yılları arasında edebiyat alanında 141'i erkek, 26'u kız olmak üzere toplam 167 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 84,43'ü erkek, % 15,56'sı kız idi. Fen kolunda ise 497'si erkek, 17'si kız olmak üzere toplam 514 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 96,69'u erkek, % 3,31 kız idi. İzmir Maarif Kolejinde genel toplamda 638'si erkek, 43'ü kız 681 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 93,69'u erkek öğrenci olurken % 6,31 kız öğrenci olmuştur. Kadıköy Maarif Kolejinde ise aynı dönemde edebiyat alanında 108 erkek öğrenci mezun olmuştur. Fen alanında ise 584'ü erkek, 85'i kız olmak üzere 669 öğrenci mezun olmuştur. Fen kolunda mezun olan öğrencilerin % 87,29'u erkek öğrenci iken % 12,71'i kız öğrenci olmuştur. Kadıköy Maarif Kolejinde genel toplamda 692'si erkek, 85'i kız olmak üzere 777 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 89,06'sı erkek öğrenci olurken % 10,94'ü kız öğrenci olmuştur. Konya Maarif Kolejinde edebiyat kolunda toplam 12 erkek öğrenci mezun olurken Fen kolunda 184'ü erkek 16'sı kız olmak üzere toplam 200 öğrenci mezun olmuştur. Fen kolundan mezun olan öğrencilerin % 92'si erkek iken % 8'i kız olmuştur. Konya Maarif Kolejinde genel toplamda 196'sı erkek, 16'sı kız olmak üzere 212 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 92,45'i erkek öğrenci olurken % 7,55'i kız öğrenci olmuştur. Samsun Maarif Kolejinde mezun olan öğrencilerin 246'sı erkek, 24'ü kız olmak üzere

öğrenci mezun olmuştur. Konya Maarif Kolejinden 590 erkek ve 190 kız öğrenci mezun olmuştur. Samsun Maarif Kolejinden ise 499 erkek ve 89 kız öğrenci mezun olmuştur. Genel Toplamda ise 4760'ı erkek, 779'kız olmak üzere toplam 5539 öğrenci mezun olmuştur. Bu verilere göre mezunların % 85,94'si erkek, % 14,06'sı ise kız olmuştur. Bu veriler kesin olmayıp tahminidir. Ancak tahmini olmasına rağmen önceki yıllarla karşılaştırılarak doğruya en yakın sonuç elde edilmeye çalışılmıştır.

toplamda 270 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların tamamının Fen kolunda mezun olduğu Samsun Maarif Kolejinde mezunların % 91,11 erkek iken % 8,89'u kız öğrenci olmuştur.

En fazla öğrencinin mezun olduğu kolej Kadıköy Maarif Koleji olurken en az öğrencinin mezun olduğu kolej Diyarbakır Maarif Koleji olmuştur. İzmir Maarif Koleji en fazla kız öğrencinin mezun olduğu kolej olurken Samsun Maarif Koleji en az kız öğrencinin mezun olduğu kolej olmuştur. Maarif Kolejlerinin genelinde edebiyat kolunda 261'i erkek 26'sı kız olmak üzere toplamda 287 öğrenci mezun olmuştur. Bu mezunların % 90,95'si erkek, % 9,05'i kız idi. Maarif Kolejlerinin genelinde Fen kolunda 2008'i erkek, 194'ü kız olmak üzere toplamda 2202 öğrenci mezun olmuştur. Bu mezunların % 91,19'u erkek % 8,81'i kız idi. Maarif Kolejlere genel toplamında 220'si kız 2269'u erkek olmak üzere 2489 öğrenci mezun olmuştur. Mezunların % 91,16'sı erkek iken % 8,84'ü kız idi. Genel toplam içerisinde edebiyat kolundan mezunların oranı % 11,53'tü. Bunun % 10,48'i erkek % 1,04'ü kız öğrenci idi. Fen kolunun genel toplamdaki oranı ise % 88,46 idi. Bunun % 80,67'si erkek % 7,79'u kız öğrenci idi.¹⁴²⁰ Bu oranlar Maarif Kolejlerinden mezun olan neredeyse her on öğrenciden dokuzunun Fen alanından mezun olduğunu göstermektedir. Maarif Kolejlere lisan dersleri dışında Fen ve Matematik derslerinin yabancı dille öğretildiği okullardı. Mezun oranları Maarif Kolejini tercih eden öğrencilerin bu okulları daha çok Fen ve Matematik derslerinin yabancı dille öğretilmesi sebebiyle tercih ettiklerini göstermektedir.

4.6. Maarif Kolejlerinin Anadolu Liseleri'ne Dönüşümü

16 Haziran 1973 tarihinde TBMM tarafından kabul edilen ve 24 Haziran 1973 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli

¹⁴²⁰ 1974 yılına ait istatistiklere ulaşamadığımızdan bu yıla ait mezun öğrenci verileri eklenmemiştir. 1972-1973 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır, Eskişehir, İzmir, Konya ve Samsun Maarif Kolejlerinde okuyan öğrencilerden 339 lise 3'üncü sınıfa geçmiştir. Kadıköy Maarif Kolejinin 1972-1973 eğitim-öğretim yılına ait istatistikleri Galatasaray ve İstanbul Liseleri ile birlikte verildiği bu kolejden lise 3'e geçen öğrenci sayısı tespit edilememiştir. Ancak bu kolejde 1974'te önceki son üç yılın mezun ortalamasını aldığımızda mezun sayısı 104'tür. Kadıköy Maarif Kolejinden mezun olan 104 kişiyi de eklediğimizde Maarif Kolejlerinde 1973-1974 eğitim-öğretim yılında mezun olan öğrenci sayısı toplamda 442'dir. Bu yılı da dâhil ettiğimizde Maarif Kolejlerinde 1959-1974 yılları arasında toplam 2931 öğrenci mezun olmuştur.

Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesi ortaöğretimin “temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel, meslekî ve teknik öğretim kurumlarının tümünü” kapsadığı ifade edilmiş ve 29. maddede de ortaöğretimin “çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana” geldiği belirtilmiş ve “belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilir.”¹⁴²¹ denilmiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun yukarıdaki mezkûr maddelerine göre her türlü ortaöğretimin olduğu gibi Maarif Kolejlerinin de “Lise” adını alması yasal bir zorunluluk haline gelmiştir. 24 Haziran-4 Temmuz 1974 tarihleri arasında toplanan Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası da Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen ortaöğretimin amaçları aynen kabul etmiştir.¹⁴²²

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun kabulünü takip eden günlerde Milli Eğitim Bakanlığında Kolej müdürleri toplanmış ve Kolejlerde yapılacak isim değişikliği meselesini ele almışlardır. Bu toplantılardan ilk ki 7 Nisan 1974 tarihinde yapılmıştır.¹⁴²³ Toplantıda Maarif Kolejleri için *Eti*, *Anadolu* ve *Selçuk* gibi isimler üzerinde durulmuştur. İbrahim Emiroğlu bu isimlerden *Eti* adının şovenist bir çağrışıma, *Selçuk* adının da Selçuk Üniversitesi'yle isim karışıklığına neden olacağı düşüncesiyle sıcak bakılmadığını *Anadolu* adının ise Maarif Kolejleri için daha anlamlı düşeceği kanaatine varıldığını belirtmiştir.¹⁴²⁴ Milli Eğitim Bakanlığı kesin uygulamaya geçmeden önce bir genelgeyle bu üç isimden birisinin seçilmesi için Maarif Kolejleri Müdürlüklerinin görüşlerini almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, Maarif Koleji Müdürlüklerinin de *Anadolu* ismini benimsenmesi üzerine, 1 Temmuz 1975 tarih ve 14903 sayılı Bakan oluruyla Maarif Kolejlerinin isim meselesini sonucu ulaştırmış ve Maarif Kolejlerinin adı “Anadolu Lisesi” olarak değişmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı 1 Aralık 1975 tarih ve 11108 sayılı Bakanlık genelgesiyle¹⁴²⁵ durumu Maarif Koleji Müdürlüklerine ve ilgililere duyurmuştur. Okulların bir isim adı altında toplanmasından sonra karıştırılmamaları için her okulunun önünde bulunduğu şehrin adı eklenmiştir. Böylelikle Adana Maarif Koleji Adana Anadolu Lisesi'ne, Ankara Maarif Koleji Ankara Anadolu Lisesine, Bursa Maarif Koleji

¹⁴²¹ **Resmî Gazete**, 24 Haziran 1973, S.14574, s.3

¹⁴²² Hasan Cicioğlu, **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim(Tarihi Gelişim)**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982, s.165

¹⁴²³ İbrahim Emiroğlu, **Özel Ege Koleji 1953-1955 ve Bornova Anadolu Lisesi**, İzmir,1995, Akademi Kitabevi Yayınları, s. 26-27

¹⁴²⁴ **a.y.**, s.27

¹⁴²⁵ **a.y.**, s.27.

Bursa Anadolu Lisesine, Diyarbakır Maarif Koleji Diyarbakır Anadolu Lisesine, Erzurum Maarif Koleji Erzurum Anadolu Lisesine, Eskişehir Maarif Koleji Eskişehir Anadolu Lisesine, İzmir Bornova Maarif Koleji İzmir Anadolu Lisesine¹⁴²⁶, Kadıköy Maarif Koleji Kadıköy Anadolu Lisesine, Konya Maarif Koleji Konya Anadolu Lisesine¹⁴²⁷ ve Samsun Maarif Koleji Samsun Anadolu Lisesine dönüşmüştür.

Maarif Kolejlerinin Anadolu Liselerine dönüşmesi öğrenciler üzerinde etkisini göstermiştir. 1973 yılında İzmir Bornova Maarif Kolejini kazanan ve İzmir Anadolu Lisesi mezunu Cenap Adaş bu geçişi şu sözleriyle değerlendirmiştir:

*“Orta l’in sömestr tatilinden döndüğümüzde bir sürprizle karşılaştık. Biz tatildeyken okulumuzun adı değişmişti... Nedenini anlayamamıştık ama artık “İzmir Koleji” değildi okulumuzun adı... Bir anda “İzmir Anadolu lisesi” öğrencisi olmuştuk. “Kolej” kadar havalı değildi bu isim, pek sevmemiştik”.*¹⁴²⁸

Anadolu liseleri yabancı dilde eğitim-öğretim yapan okullardı. Buna rağmen bu okullara yabancı dilde eğitim verildiğini hissettirecek bir isim değil de bunun yerine yerliliğe vurgu yapan “Anadolu” ismi verilmiştir. Anadolu liselerinin açıldığı dönemde yaşanan olaylarla (Kıbrıs gibi) ilişkilendirildiğinde Anadolu isminin tercih edilmesinde milli duyguların etkili olduğu söylenebilir.

¹⁴²⁶ İzmir Anadolu Lisesi’nin adı daha sonra Bornova Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir.

¹⁴²⁷ Konya Anadolu Lisesi’nin adı daha sonra Meram Anadolu Lisesi olarak değiştirilmiştir.

¹⁴²⁸ **BAL’ın 50 Yılı**, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir Haziran 2004, s.62.

SONUÇ

Eğitim alanında Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde tartışılan önemli konuların birini yabancı dilde eğitim yapma meselesi oluşturur. Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nde kurulan yabancı okullar ile bazı Türk okulları yabancı dilde eğitim yapmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Lozan Barış Antlaşması ile hükümetin izlediği politikalar sonucu yabancı okullar sıkı bir denetim altına alınmış ve bunun yansıması olarak birçok yabancı okul kapanma yolunu tercih etmiştir. Bu dönemde Galatasaray Lisesi dışında yabancı dilde eğitim yapan Türk okulu yoktur. Mustafa Kemal Paşa ve dönemin idarecileri geçmişteki olumsuz deneyimler sebebiyle yabancı dilde eğitime kuşku ile yaklaşmışlardır. Bunun bir sonucu olarak da bu dönemde devlet eliyle yabancı dille eğitim yapan yeni bir okul kurulmamıştır.

14 Mayıs 1950 seçimlerinde iktidara gelen Demokrat Parti döneminde CHP döneminde başlayan ABD-Türkiye yakınlaşmasına ivme kazandırmış ve ilişkileri daha da ilerletmiştir. ABD-Türkiye arasındaki işbirliğinin önemli basamaklarından biri Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesi ve NATO'ya üye olmasıdır. ABD'nin Yunanistan'la birlikte Türkiye'yi de Sovyet Rusya'yı kuşatacak çembere dâhil ülkeler arasında görmesi ABD-Türkiye ilişkilerini geliştirmiş ve ABD yardımlarının da önünü açmıştır. Bu dönemde gelen yardımların ABD'nin istediği alanlarda ve şekillerde kullanılması için birçok ABD'li uzman Türkiye'ye gelmiştir. Siyasî, ekonomik ve askerî alandaki bu sıkı işbirliği sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında da etkilerini göstermiştir. Bu gelişmelerin eğitim alanındaki en önemli yansıması Türkçe-İngilizce eğitim-öğretim yapan Maarif Kolejlerinin devlet eliyle kurulmasıdır. Bir kısım derslerini yabancı dille yapan Maarif Kolejlerinin kuruluşu Türk eğitim sisteminde yeni bir sürecin başlangıcı olmuştur.

Yabancı dilde eğitim yapma konusu Türkiye’de kökleri geçmişe uzanan bir meseledir. Demokrat Parti’nin bu okulları kurması bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Siyaset adamları ve uzmanların çoğu yabancı dil öğretiminin gerekli olduğuna katılırken mesele yabancı dilde eğitim olduğunda oldukça büyük tartışmalar yaşanmıştır. Yabancı dilde eğitim aynı zamanda yabancı dil ve kültür öğelerinin bir taşıyıcısı olarak milli dili zedeleyici bir etki doğurmaktadır. Milli değerleri oldukça önemseyen ve bunu siyasi söylemlerinde oldukça sık vurgulayan Demokrat Parti’nin Maarif Kolejlerini açmasında etkili olan sebeplerin arka planında bu dönemde ABD ile her alanda artan ilişkilerin olduğu görülmektedir. Bu dönemde artan uluslararası ilişkiler, sanayileşme, toplumsal, siyasal ve bilimsel alanlarda yaşanan gelişmeler ile değişmeler Türkiye’de yabancı dil bilen işgücü ihtiyacını günden güne artırmıştır. Ayrıca Türkiye’nin çok partili hayata geçmesi, NATO, Avrupa Konseyi ve BM gibi uluslararası örgütlere üye olması, ABD ile artan ilişkiler, Kore Savaşı, ABD yardımları da yabancı dil bilen işgücü ihtiyacını artırmıştır. Tüm bu gelişmeler Maarif Kolejlerinin açılmasında etkili olmuştur.

Demokrat Parti’nin ana söylemlerinden biri de ekonomik alandaki kalkınma ve toplumsal refahı artırmaktı. Bu dönemde ABD’nin dış yardımları ile daha da artan ekonomik ilişkiler, ekonomi alanında olduğu gibi diğer alanlarda da etkisini göstermiştir. Liberal ekonomik politikalar ile eğitim, ekonomi alanında ihtiyaç duyulan eleman yetiştirmenin bir aracı olarak görülmüştür. Maarif Kolejleri bu amacı gerçekleştirecek bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı TBMM’de yaptığı bir konuşmada Maarif Kolejlerinin kuruluşunun ana sebeplerinden birinin NATO’ya katılımı ile ilişkili olduğunu açıkça belirtmiştir. NATO’ya dil bilen eleman yetiştirmek, bu örgütlene içinde en etkili devlet olan ABD’nin ihtiyaç duyduğu özellikte eleman yetiştirmek anlamına geliyordu. Nitekim DP’nin Parti ve Hükümet programlarında yabancı dilde eğitim yapacağına dair herhangi bir söylemi olmamasına rağmen Maarif Kolejlerinin açılışında istekli ve aceleci davrandığı görülmektedir. Maarif Kolejlerinin açılması için Milli Eğitim Bakanlığının ihtiyaç duyduğu tahsisatı sağlamak için Hükümet TBMM’ye verdiği teklifte Anıtkabir inşaatından bile kesintiye gidilmesini önermiştir. Ayrıca henüz okular açılmadan ve TBMM tarafından gerekli tahsisat onaylanmadan önce yabancı öğretmenlerin Türkiye’ye getirilmesi Menderes Hükümeti’nin Maarif Kolejlerini

açmakta ne kadar aceleci davrandığının bir başka göstergesidir. Hükümetin benzer konularda aynı çabayı göstermemesi, bu okulların kuruluşunda sadece iç dinamiklerin etkili olmadığını göstermekte ve bu aceleci tavrın altında ABD'nin doğrudan olmasa bile dolaylı etkisi olduğunu düşündürmektedir.

Hükümet bu okulların kuruluşunu bir an önce gerçekleştirebilmek için Maarif Kolejleri konusunda yaşanabilecek tartışmaları da peşinen önlemek istemiştir. CHP'ye göre muhafazakârlık kavramını daha fazla ön plana çıkartan DP, parti içerisinde de yabancı dilde eğitim konusunda gelebilecek eleştirileri önlemek istemiştir. Maarif Kolejlerinin yabancı dilde eğitim yapacak okullar olması bu okulların milli değerlere zarar vereceği endişesini de beraberinde getirmiştir. Demokrat Parti bu eleştirileri önlemek için Maarif Kolejlerinin milli okullar olacağı ve milli değerleri geliştireceği vurgusunu ön plana çıkarmıştır. Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, Demokrat Parti'nin bu okulları açarken yaşadığı tereddütleri azaltmak amacıyla TBMM'de yaptığı konuşmalarda Maarif Kolejlerinin gayrimilli olmayacağını aksine gayrimilli olan yabancı okullarla mücadele edecek nitelikte yabancı dille eğitim yapan milli okullar olacağı vurgusunu sık sık yapmıştır. Hem Bakanlık hem de Hükümet bu konuda tartışma alevlenmeden Maarif Kolejlerini açmak istemiştir.

Kamuoyunda Maarif Kolejlerinin açılışıyla ilgili ciddi bir tartışma yaşanmamıştır. Yabancı dilde eğitim yapacak okullarla ilgili ulusal basında kısa haberler yer alırken okulların açıldığı illerdeki yerel basında daha geniş haberler yer almıştır. Maarif Kolejleriyle ilgili tartışmalar daha çok TBMM'de yaşanmıştır. Kolejleri açılışları ile ilgili olarak TBMM'de uzun süren görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sırasında milletvekilleri genel olarak bu okulların açılışlarını desteklemişlerdir. Ancak milletvekilleri arasında bir fikir birliği oluşmamıştır. Maarif Kolejlerinin açılmasını destekleyen milletvekilleri daha çok çağın gereklerini öne sürmüşken karşı çıkan milletvekilleri ise bu okulların açılmasına sebep olan etkenlerin Türkiye'de oldukça yetersiz düzeyde olan yabancı dil eğitiminden kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir.

Maarif Kolejlerinin açılışını destekleyen milletvekillerinin tartışmaları daha çok Maarif Kolejlerinin açılış yerleriyle ilgili olmuştur. Basında okulların yeri ve sayısı ile ilgili farklı bilgiler yer almıştır. Hükümet 1954 yılının sonlarına doğru

TBMM'ye sunduğu bütçe tahsisatı kanun tasarısında bu okulların Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Konya'da kurulacağını belirtmiştir. TBMM'de Maarif Kolejlerinin kuruluş yerleri ile ilgili yoğun tartışmalar yaşanmış ve bunun sonucunda hükümetin ihtiyaç duyduğu tahsisat kanunu 10 Ocak 1955'te Genel Kurul'da kabul edilmeyerek tekrar Bütçe ve Milli Eğitim Komisyonları'na havale edilmiştir. Ortaya çıkan bu durum karşısında Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini bir an önce açmak için ilk kararından taviz vererek okulların sayısını 6'ya çıkarmıştır. Bakanlık Eskişehir, İstanbul, İzmir ve Konya dışında Karadeniz ve Doğu'da da birer Maarif Koleji kurmayı kabul etmiştir. Böylelikle Milli Eğitim Bakanlığının Maarif Kolejleri için ihtiyaç duyduğu bütçe TBMM tarafından kabul edilmiştir. Kanun tasarısının TBMM tarafından kabulünden sonra Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejleri ile ilgili hazırlıklarını hızlandırmıştır. Bakanlık 1955 yılında Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun'da, 1956 yılında da Diyarbakır Maarif Koleji koleji açmıştır. Türkiye'nin neredeyse her bölgesine birer pilot okul olarak kurulan Maarif Kolejleri 1970'li yıllardan sonra Ankara, Adana, Bursa ve Erzurum'da da açılmış ve sayısı 10'a yükselmiştir. Böylelikle Marmara Bölgesi'nde 2, İç Anadolu Bölgesi'nde 3 ve diğer bölgelerde 1 olmak üzere Türkiye'nin her bölgesinde Maarif Koleji açılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejleri için büyük miktarda para harcamıştır. Büyük masrafların yapıldığı kalemelerin başında okul binaları gelmiştir. İlk başta Maarif Kolejlerinin çoğunun kendilerine ait binaları olmadığı için mevcut okullardan bazılarının binaları Maarif Kolejlerine devredilmiştir. İlk etapta sadece İstanbul ve İzmir'de açılan Maarif Kolejleri kendi binalarında hizmet vermiştir. Diğer Maarif Kolejleri yeni binaları yapıncaya kadar geçici binalarda eğitim-öğretime devam etmek zorunda kalmışlardır. Yeni okul binalarının yapılmasından sonra bu Kolejler de kendi binalarında hizmet vermeye başlamıştır. Sonradan yapılan kolej binaları genelde aynı tarzda inşa edilmiştir. Sonraki dönemlerde açılan Maarif Kolejleri de ilk dönem Maarif Kolejlerinde olduğu gibi bina sıkıntısı yaşamıştır.

Maarif Kolejlerinde büyük miktarda para harcanan bir diğer kalemi de Türkiye'ye getirilen yabancı öğretmenler oluşturmuştur. Milli Eğitim Bakanlığının yurtdışından getirttiği yabancı öğretmenler yüksek ücretler ödemiştir. Bu yüksek ücretlere rağmen yabancı öğretmenlerin Türkiye'nin her yerinde çalışmak istemedikleri anlaşılmıştır. Bu durum Maarif Kolejlerinin açıldığı illerin seçiminde

de etkili olmuştur. Yabancı öğretmenlerin görev yapacakları şehirlerin bile onların tasarrufuna bırakılması Maarif Kolejlerinin açılışında tüm kontrolün Milli Eğitim Bakanlığında yani Türkiye’de olmadığını göstermektedir.

Yabancı öğretmenler sözleşmeli, Barış Gönüllüsü ve Fulbright burslusu olmak üzere üç ana kaynaktan sağlanmıştır. Maarif Kolejleri açıldığı dönemde bu okullarda sadece sözleşmeli yabancı öğretmenler çalışırken 1960’lı yıllardan sonra Barış Gönüllüsü ve Fulbright burslusu olarak gelen yabancı öğretmenler de çalışmaya başlamışlardır. Sözleşmeli yabancı öğretmenlerin seçimi Türkiye’nin yurtdışı temsilcilikleri aracılığıyla yapılmıştır. Ancak bu seçimin yeterince sağlıklı yapıldığı söylenemez. Barış Gönüllüsü öğretmenler Türkiye-ABD arasındaki anlaşma çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Maarif Kolejlerinde görevlendirilmişlerdir. Fulbright burslusu olarak gelen yabancı öğretmenler de yine Türkiye-ABD arasındaki anlaşma çerçevesinde Fulbright Türkiye Komisyonu ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaklaşa olarak görevlendirilmişlerdir. İlk dönemlerde gelen sözleşmeli öğretmenler kısmen daha sıkı bir eleme sonrasında Türkiye’ye getirilmiştir. Ancak sonraki yıllarda Fulbright ve Barış Gönüllüsü olarak gelen öğretmenlerin seçiminde Milli Eğitim Bakanlığının etkisi azalmıştır. Bu sebeple sözleşmeli olarak gelen öğretmenlere göre Fulbright ve Barış Gönüllüsü öğretmenlerin genel olarak öğretmenlik deneyimlerinin daha az olduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının ilk etapta Maarif Kolejlerinde yabancı öğretmenleri tercih etmesinde bu okullarda yabancı dille okutulan Fen ve Matematik derslerini okutacak nitelikte Türk öğretmen bulamaması etkili olmuştur. Bakanlık yabancı öğretmenleri geçici bir çözüm olarak görmüş ve bu öğretmenlerin yerine zamanla Türk öğretmenleri yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bakanlık bu amaca ulaşmak için çeşitli girişimlerde bulunmasına rağmen ciddi bir sonuç elde edememiştir. Maarif Kolejlerinde yabancı dille okutulan dersler için Türk öğretmen bulma sorunu okulların kapanmasına kadar sürmüştür.

Yabancı öğretmenler genelde kısa bir uyum eğitiminden sonra Maarif Kolejlerinde göreve başlayarak derslere girmişlerdir. Yabancı öğretmenlerin Türk kültürünü ve Türk öğrencisini yeterince tanımadan derslere girdikleri görülmektedir. Bu durum çeşitli sorunlar oluşturmuştur. Maarif Koleji idarecileri bu sorunları en aza

indirmek için yoğun çaba sarf etmişlerdir. Barış Gönüllüsü öğretmenlerin çoğunun formasyonu olmamasına rağmen bu kişiler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen olarak atanmışlardır. Milli Eğitim Bakanlığının yabancı öğretmenlerden genel olarak dil eğitimi beklediği söylenebilir. Daha önce de yabancı dil bilen herhangi bir meslekteki kişileri öğretmen olarak atayan Milli Eğitim Bakanlığı bu uygulamasını sonraki yıllarda da devam ettirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı en son 1997 yılında üniversite mezunu birçok kişiyi Eğitim Fakültesi ve/veya Fen-Edebiyat Fakültesi mezunu olmamasına rağmen kısa bir eğitimden sonra öğretmen olarak atamıştır.

1960'lı yıllara ilişkin belge ve bilgiler ekseninde yabancı öğretmenlerin Türkiye'ye gelmelerinin üzerinden uzun süre geçmiş olmasına rağmen misafirler olarak görüldükleri ve kendilerine gayet nazik davranıldığı anlaşılmaktadır. Yabancı öğretmenlere mümkün olan tüm kolaylıklar gösterilmiştir. Ancak özellikle 1970'li yıllardaki yazışmalara bakıldığında bu üslubun değiştiği ve nezaket dilinden kısmen uzaklaşıldığı söylenebilir. Söz konusu değişikliğin hem öğretmen hem de idarelerin yaklaşımlarından kaynakladığı düşünülmektedir. Bu dönemde gelen öğretmenlerin daha tecrübesiz olmaları ve yetersiz görülmeleri bu üslup değişikliğinde rol oynamış olmalıdır.

Yabancı öğretmenler üzerinde okul idarelerinin doğrudan bir tasarruf hakkı bulunmamaktaydı. Okul idareleri sorun yaşadıkları öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığına bildiriyorlardı. Başvuru sonrasında Bakanlık yaptığı tahkikat sonucunda bir karar veriyordu. Ancak bu işlem uzun sürüyordu. Yaşanan bazı sıkıntılara rağmen yabancı öğretmenler Maarif Kolejlerine farklı kültürleri taşıyarak kolejlerde okul kültürünün ve öğrencilerin gelişiminde önemli rol oynamışlardır.

Yabancı öğretmenler de görev yaptıkları şehir ve Maarif Kolejlerine kendi kültürlerini taşımışlardır. Bu durum zaman zaman kültür çatışmasına sebep olmuşsa da çok büyük bir sorun teşkil etmemiştir. Türkiye'ye gelen yabancı öğretmenler gurbette olmanın verdiği duygudaşlıkla birbirleriyle kaynaşmışlardır. Hatta Türkiye'de çalışan Barış Gönüllüleri ülkelerinde döndüklerinde, ABD'de, bir dernek kurmuşlardır. Belli aralıklarla bir araya gelen Barış Gönüllüleri kurdukları <http://www.arkadaslar.info/> adlı web sitesi ile iletişimlerini sürdürmektedirler.

Maarif Kolejlerinin arşivlerinde yapılan araştırmalar başta olmak üzere yapılan çalışmalar sonucunda Maarif Kolejlerinde 270 yabancı öğretmenin görev yaptığı tespit edilmiştir. Bu öğretmenlerden 220'si Kadıköy Anadolu Lisesi başta olmak üzere, Eskişehir Anadolu Lisesi, Meram Anadolu Lisesi ve Samsun Anadolu Lisesi arşivlerinde yapılan çalışmalarda saptanmıştır. Bornova Anadolu Lisesi'nde İzmir Maarif Koleji dönemine ait herhangi bir belgeye rastlanılmadığı için İzmir Maarif Kolejinde alışan 50 yabancı öğretmenin ismi bu okulda uzun süre okul müdürlüğü görevinde bulunan İbrahim Emiroğlu'nun eserlerinden belirlenmiştir. 270 yabancı öğretmenin 182'si (% 67,40'ı) ABD'den, 31'i (% 11,48'i) İngiltere'den, 6'sı (% 2,22'si) Avustralya'dan, 3' (% 1,11'i) Kanada'dan, 2'si (% 0,74') İskoçya'dan, 1'i (% 0,37'si) Güney Afrika'dan ve 1'i (% 0,37'si) İrlanda'dan gelmiştir. 44 (% 16,30'nun) ğretmeninse ülkesi tespit edilememiştir. Ancak bunların büyük çoğunluğunun ABD ve İngiltere'den geldiği düşünülmektedir. 270 yabancı öğretmenin 44' (% 21,48'si) Barış Gönüllüsü, 22'si (% 8,15'i) Fulbright bursu ile gelen öğretmenlerdir. 270 yabancı öğretmenden 143'nn (% 52,96'sının) branşı İngilizce, 61'nin (% 22,59'unun) Matematik ve Fen grubu dersleri, 3'ünün (% 1,11'nin) Felsefe, 2'sinin (% 0,974'ünün) İngiliz Edebiyatı'ydı. Bu öğretmenlerden 61'nin (% 22,59'unun) branşı ise tespit edilememiştir. Bu ğretmenler arasında birden fazla branşta görev yapan öğretmenler de olmuştur. Verilerden de anlaşıldığı üzere Maarif Kolejlerinde görev yapan yabancı öğretmenlerin büyük çoğunluğu Amerikalı'dır. Bu durumda Maarif Kolejlerinde yabancı dille okutulan derslerde Amerikalı ğretmenlerin yoğun bir etkisi olduğunu söylenebilir. Maarif Kolejlerinde görev yapan yabancı öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu kolejlerde İngilizce ğretmeni olarak görev yapmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini, bu okullarda kullanacağı ders programlarını ve ders kitaplarını tam anlamıyla hazırlamadan açmıştır. Maarif Kolejlerini açmadan önce Bakanlık ders programları ve ders kitapları için hazırlık çalışmaları yapmakla birlikte bu hazırlıklar okulların açılışlarına yetiştirilememiştir. Bu yüzden ilk başta yabancı okullara alternatif olarak açıldığı ifade edilen Maarif Kolejlerinin yabancı dille okutacağı dersler için yabancı okulların ders programları ve kitapları örnek alınmak zorunda kalınmıştır. Kitapların temin edilmesinde Maarif Kolejleri büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Milli Eğitim Bakanlığının da bu konuda

imkânlarının kısıtlı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu ders kitaplarının bir kısmı teksir makinelerinde çoğaltılmak zorunda kalınmıştır. Ders kitaplarının temininde yaşanan sıkıntılarda Maarif Kolejlerinin açılışında aceleci davranıldığı göstermektedir. Bu sorun Maarif Kolejlerinin açılışını takip eden yıllarda da sürmüştür. Yeterince hazırlık olmadan Maarif Kolejlerinin açılmış olması Menderes Hükümeti'nin bu konuda tek başına inisiyatif sahibi olmadığı görüşünü desteklemektedir.

Maarif Kolejlerine 1964-1965 eğitim-öğretim yılından itibaren gündüzlü kız ve erkek öğrenci alınmaya başlanmıştır. Bu durum Maarif Kolejlerinin kuruluş ruhu ile çelişmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejlerini kurarken bu okulların seçilmiş öğrencilere yabancı dilde kaliteli eğitim verecek yatılı okullar olarak tasarlamıştı. Bakanlık bu dönemde amacına ulaşabilmek için hem madden hem de manen büyük emek harcamıştır. Ancak Maarif Kolejlerine gündüzlü öğrenci alınması ile Milli Eğitim Bakanlığının bu gayesinden uzaklaşmaya başladığı söylenebilir.

Maarif Kolejlerinde kaliteli bir eğitim verildiği anlaşılmaktadır. Nitekim kaliteli bir eğitim verdiği ve yabancı dil öğrettiği için Maarif Kolejleri birçok öğrenci ve velinin tercih ettiği okullar arasında yer almıştır. Öğrencilerin başarıları altında yatan etkenler; okulun imkân ve öğretim kadrosunun iyi olması, öğrencilerini seçerek alması, öğrenci velilerinin eğitim konusunda daha bilinçli olması, okulların yatılı ve disiplinli olmasıdır. Yetenekli ve zeki öğrencilerin seçilerek alınması Maarif Kolejlerindeki başarının ana sebeplerinden biridir. Maarif Kolejleri diğer devlet okullarına göre daha başarılı olmuşlar ve üniversiteye daha fazla öğrenci göndermişlerdir. Ancak öğrencilerin başarılı olup iyi üniversitelere yerleşmesi salt başına Maarif Kolejlerindeki eğitimle açıklanamaz. Maarif Kolejleri iyi ve başarılı öğrencileri seçerek ve onlara gereken öğrenme ortamını sağlayarak onların başarılarını daha üst düzeye taşımayı amaçlamıştır. Ancak başarılı olmasına rağmen öğrencilerini aldığı noktadan ne kadar üst düzeye çıkardığı meçhuldür. Günümüzde yabancı dilin ön planda olduğu devlet okullarının durumuna bakılması bu konu hakkında fikir verebilir ve Maarif Kolejlerindeki benzer durumun anlaşılmasında yardımcı olabilir. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında başarılı birkaç okulun TEOG puanları ile aldıkları öğrencilerin yüzdeleri dilimlerine bakılması bu okulların neden

bu kadar başarılı olduklarını da açıklayacaktır. Örneğin İstanbul Lisesi 2016-2017 eğitim-öğretim yılında TEOG'da % 0,008'lik dilimindeki öğrenciyi, Kadıköy Maarif Kolejinin devamı olan Kadıköy Anadolu Lisesi ise % 1,84'lük dilimdeki öğrenciyi almıştır. Burada başarıyı ölçmek için bu okulların öğrenciyi hangi yüzdelik dilimde aldıklarına ve hangi yüzdelik dilimle üniversiteye gönderdiklerine bakılması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının Maarif Kolejleri için yaptığı harcamalar göz önüne alındığında bu bütçenin eğitimin yaygınlaştırılması için kullanılmaması okullaşmayı engelleyen unsur olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı bu miktarı okullaşma oranlarını artırılabilirken bu yolu tercih etmeyerek daha yüksek masraflarla devletin, NATO'nun ve ABD'nin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirecek Maarif Kolejleri için kullanmıştır. Bu dönemde Türkiye'deki ortaöğretime devam edebilen öğrenci miktarı oldukça düşüktü. Maarif Kolejlerinin Anadolu Liselerine dönüştüğü dönemde bile ortaokula devam etmesi gereken çağ nüfusundan ancak 10'da 4'ü, liseye devam etmesi gereken çağ nüfusundan ancak 10'da 2'si okula devam edebiliyordu. Maarif Kolejlerine ise çağ nüfusundan ancak % 1'i devam etme şansına sahipti.

Milli Eğitim Bakanlığı bu süreçte mevcut okullardaki yabancı dil öğretimini iyileştirerek ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirebilirdi. Ancak Bakanlık bu konuya neredeyse hiç dokunmadan apayrı bir yol izleyerek yabancı dilde paralı eğitim yapacak ve çok az öğrenciyi hitap edecek Maarif Kolejlerini açmayı tercih etmiştir. Bu durum Demokrat Parti'nin halkçı yönelim iddiasına da uymamaktadır. Maarif Kolejlerinin açılması devlet okullarında ki yabancı dil eğitiminin iflasının zımnen devlet tarafından kabul edildiğinin göstergesidir. Buna rağmen normal statülü devlet okullarında yabancı dil eğitimi iflas etmiş bir şekilde devam ettirilmeye çalışılmıştır. Günümüzde yabancı dil eğitiminin hala istenilen düzeyde olmaması ne yazık ki bu konuda fazla yol alınmadığını göstermektedir.

Bilindiği üzere Maarif Kolejleri bir kısım derslerini yabancı dilde yapan, bir yıl İngilizce hazırlıktan sonra üç yıl ortaokul ve üç yıl lise olmak üzere toplam yedi yıl eğitim veren pansiyonlu ve paralı okullardı. Maarif Kolejlerinin paralı yatılı okullar olmaları sebebiyle maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocukları ancak bu okullara burslu olarak devam etme şansı bulmuşlardır. Öğrenci velilerinin

mesleklerine bakıldığında, velilerin genelde toplumun orta ve üst sınıfından oldukları görülmektedir. Maarif Kolejlerinin açılış sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı bu okulları Türkiye'nin her kesiminden ve her bölgesinden öğrencilerin devam edebileceği eğitim kurumları olarak takdim etmiştir. Hatta Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı TBMM'de yaptığı konuşmasında Maarif Kolejlerine % 25-30 dolaylarında öğrencinin parasız alınacağını söylemiştir. Buna rağmen Maarif Kolejlerine parasız burslu olarak devam edebilen öğrencilerin oranı ancak % 15 dolaylarında gerçekleşmiştir. Türkiye geneli düşünüldüğünde çok az öğrencinin Maarif Kolejlerinde parasız okuma hakkı kazanabildiği anlaşılabilir. Bu durum öğrenciler arasındaki eşitsizlik ve haksız rekabetin ne boyutlarda olduğunu açık bir biçimde göstermektedir. Gerçekte Maarif Kolejlerine okulun istediği ücreti ödeyebilen ailelerin çocuklarının devam edebildiği anlaşılmaktadır. Nitekim arşivlerde yapılan çalışmalarda bölgesel farklılıklarına rağmen Samsun Maarif Kolejindeki öğrenci velileri ile İzmir Maarif Kolejindeki öğrenci velilerinin mesleklerinin birbirine benzediği görülmüştür. Bu durum Maarif Kolejlerinin benzer kitlelere hitap ettiği yönündeki kanaati güçlendirmektedir. Demokrat Parti'nin bir yandan eğitimi yaygınlaştırmaya çalışırken bir yandan da devletin ve müttefiklerinin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek için yeni bir elit sınıf oluşturma gayreti içinde olduğu görülmektedir. Bu gayretin eğitimde eşitlik ilkesiyle çeliştiği ortadadır.

Maarif Kolejlerinin kurulmasındaki esas gayelerden biri de yabancı dille eğitim verilirken milli yönü gelişmiş bireyler yetiştirmektir. Maarif Kolejlerinin açılışı öncesinde ve açılışları sırasında bu gaye yetkililer tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. Ancak Maarif Kolejlerinde öğrencilerin milli yönlerini geliştirmek amacıyla diğer devlet okullarından daha fazla bir uygulamam yapılmamıştır. Görüşme yapılan Maarif Koleji mezunlarının çoğu da bu yöndeki görüşü onaylamışlardır. Ancak Maarif Kolejlerinde okuyan öğrenciler diğer devlet okullarında okuyan öğrencilere göre yabancı kültürle daha yoğun biçimde karşı karşıya kalmışlardır. Bu okullarda ilk aşamada uygulanan ders müfredatı ve okutulan ders kitapları, okul kütüphanelerindeki yabancı dilde yazılmış kitaplar ve sergilenen tiyatro oyunlarının çoğu Türk Milli Kültürü'nden çok yabancı kültürü geliştirici niteliktedir. Buna rağmen Maarif Kolejlerinden genelde “milli” olarak nitelenebilecek milli duyguları gelişmiş ve vatanını seven öğrenciler yetişmiştir.

Bununla birlikte bu öğrenciler Demokrat Parti'nin düşündüğü ekseninde “muhafazakâr” yönü gelişmiş “millî” öğrenciler değildir. Maarif Kolejlerinde genelde Demokrat Parti'nin savunduğu değerleri desteklemeyen öğrenciler yetiştirildiği söylenebilir. Demokrat Parti'nin yabancı dilde eğitim yapan, ABD'nin etkisi altında açılan ve yoğun olarak ABD ile ilgili metin ve kitapların yer aldığı Maarif Kolejlerinden millî ve muhafazakâr öğrencilerin yetişmesini beklemesi ise başlı başına bir sorun teşkil etmektedir. Maarif Kolejleri kütüphanelerinde ABD'nin propagandasını yapan birçok kitap yer almıştır. İkinci Abdülhamid döneminde açılan ya da yeniden düzeltilen Batı tarzı okullarda daha çok İkinci Abdülhamid'e muhalif kişiler yetişirken Maarif Kolejlerinde de daha çok Demokrat Parti'nin düşünce eksenine muhalif kişiler yetişmiştir.

Maarif Kolejleri binlerce mezun vermiştir. Mezunların birçoğu iyi üniversitelerde öğrenimlerine devam etmişler ve bugün önemli mevkilerde görev almaktadırlar. Maarif Kolejleri sadece NATO'ya yabancı dil bilen eleman yetiştirmemiş farklı alanlarda Türkiye için gerekli iş gücünün yetişmesine yardımcı olmuştur. Maarif Koleji mezunları genelde okul adlarını taşıyan dernekler altında örgütlenmişlerdir. Bu dernekler çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler. Bununla birlikte mezunların Türkiye genelinde etkili bir birliktelik oluşturamadıkları ve daha çok dönem mezunları olarak sosyal medyada grup oluşturdukları görülmektedir.

Maarif Kolejleri Türkiye'de önemli bir dönüşümün başlangıcını oluşturmuştur. Maarif Kolejleri ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti Devleti ilk kez kendi eliyle yabancı dilde eğitim-öğretim yapan okullar açmıştır. Bu adım günümüze kadar farklı isimler altında gelecek olan yabancı dilde eğitimin kapısını aralamakla kalmamış büyük oranda açmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı uzun süre Maarif Kolejlerinin sayısını artırmayarak niteliklerini korumaya çalışmıştır. 1955-1970 yılları arasında on dokuz Millî Eğitim Bakanı görev yapmasına rağmen Maarif Kolejlerinin sayısı 6 olarak kalmıştır. Ancak 1970'te Maarif Kolejlerinin kapandığı 1975 yılına kadar 4 Maarif Koleji daha açılmıştır. Bu adımlar Bakanlığın yavaş yavaş Maarif Kolejlerine ilişkin eğitim politikasında nitelikten çok niceliğe önem vermeye başladığının bir göstergesidir. Nitekim Maarif Kolejleri 1975 yılında Anadolu Liselerine dönüşmüş giderek sayıları artmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2010 yılında kademeli olarak genel liseleri Anadolu Liselerine dönüştürmeye başlamış ve 2013 yılında da bu süreci tamamlamıştır. İsim değişikliği bu okulların başarısını artırmadığı gibi yüksek puanla alan öğrenci alan köklü Anadolu Liselerini Milli Eğitim Bakanlığı “proje okulu” adıyla yine Anadolu Liselerinden farklılaştırmıştır. Bu durum Maarif Kolejlerinin açılması ile Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı uygulamanın benzeri olarak ortaya çıkmaktadır. Bakanlığın bütün okullarda fırsat eşitliği sağlayarak genel başarı düzeyini artırması gerekirken aksine Bakanlık “proje okulu” düzenlemesi ile bu okulların eski statüsünü korumaya dönük adımlar atmıştır. Bu yolla Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Kolejleri ve sonrasında Anadolu Liselerinde olduğu gibi bir kısım derslerin yabancı dilde öğretildiği uygulamayı farklı bir isim altında yürütmek istemektedir. Türkiye’de Milli Eğitim politikaları düzenlenirken uzun vadede plan ve program yapılması ve eğitim meselesin partiler üstü bir mesele olarak görülerek gündelik siyasetin bir malzemesi haline getirilmemesi gerekmektedir. Çünkü eğitim sonuçları uzun vadede alınabilen ve doğurduğu sonuçlarla ülkelerin kaderini belirleyen en önemli alandır. Bu yüzden bu alanda alınacak kararların iyi düşünülerek tüm ülke genelinde kısa ve uzun vadede ne gibi sonuçlar doğurabileceğine dair araştırma ve planlamalar yapıldıktan sonra atılması gerekmektedir. Türk Eğitim sisteminin bir an önce “kervan yolda düzülür” mantığında çıkılarak ve Türkçe’nin eğitim dili olarak ön planda ve değerinde olduğu özgün, partiler üstü bir alan olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

I. MAARİF KOLEJLERİ ARŞİV BELGELERİ

A-Yazışmalar

DMKA, Diyarbakır Koleji Müdürlüğü Tarafından 23 Kasım 1963 Tarih ve 510-703 Sayıyla Gönderilen Yazı

DMKA, 1.10.1959 Tarihli Bir Öğrenci Velisinin Diyarbakır Maarif Kolejine Yazdığı Dilekçe

DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, 1970-1971 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, 1971-1972 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Ara Sınıflar Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, 1972-1973 Eğitim-Öğretim Yılı Ortaokul Ara Sınıflar, Özet Sınıf Geçme Defteri

DMKA, Arsenic and Old Lace Adlı Oyunun Broşürü

DMKA, Diyarbakır Kolejinin 14 Mayıs 1963 tarih ve 510.285 Sayılı Bir Öğrenci Velisine Gönderdiği Yazı

DMKA, Diyarbakır Kolejinin 13 Ekim 1958 tarih ve 510.337 Sayı ile Van Atatürk İlkokulu Başöğretmenliği'ne Yazısı

DMKA, Okul Albümü Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Yılı Halkevi Şiir Yarışması Fotoğrafi

DMKA, Okul Albümü Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Yılı Şiir Yarışması Fotoğrafi

DMKA, Öğrencilerin Sosyal, Sağlık ve Sağlık Durumlarını İnceleme ve Kayıt Dosyası, İstanbul 1957, Maarif Basımevi

DMKA, Jules Irving'in The Magic Butterfly Adlı Oyunun Broşürü ve Oyuna ait Fotoğraflar

DMKA, Snow White and The Seven Dwarfs Adlı Oyunun Broşürü

DMKA, William Shakespeare'in Macbeth adlı Oyununa ait Fotoğraf

EMKA, Alan Taylor'ın 7 Ocak 1960 tarihinde Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı Dilekçe

EMKA, A.M.W.'nin Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne 12 Mayıs 1960 Tarihli Yazısı

EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 17 Mayıs 1965 tarih ve 6/4688 sayılı Kararnamesi

EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 3 Temmuz 1961 tarihli Kararnamesi, T.C. Başbakanlık Kanun ve Kararlar Dairesi'nin 5/1294 Sayılı Yazısı
EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 20 Temmuz 1961 Tarih ve 5.1473 Sayılı Kararnamesi
EMKA, Bakanlar Kurulu'nun 5 Aralık 1963 Tarih ve 6/2470 Sayılı Kararnamesi
EMKA, D.F.S.'nin 4 Ocak 1960 Tarihli Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazdığı Dilekçe
EMKA, D.W.W.'nin Ocak ayı, 6 şubat 1960, 7 Mart 1960, 8 Mart 1960 ve 12 Mart 1960 Tarihlerinde Yazdığı Mektuplar
EMKA, D.W.W.'nin 12 Mart 1960 Tarihli Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazdığı Mektup
EMKA, D.W.W.'nin 14 Haziran 1960 tarihli Milli Eğitim Bakanlığına Hitaben Yazdığı Dilekçe
EMKA, Eskişehir Emniyet M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 1. şubesinin 15 Mart 1962 Tarih ve C.2/5.56 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, F.A.B.'nin 4 Nisan 1963 tarihli Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazdığı Dilekçe
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 231.1.718 sayılı Eskişehir İl Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 231.1.896 sayılı Eskişehir İl Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 12 Ocak 1962 tarih ve 231.1.56 Sayılı R.F.B.'ye Yazısı
EMKA, 12 Ocak 1963 Tarihinde Okul M¼d¼r Yardımcısı ve Otel G¼revlileri Tarafından D¼zenlenen Tutanak
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 12 Ocak 1960 tarih ve 231.1.57 sayılı Matematik ve Fen Dersleri ¼ęretmeni Alan Taylor'a yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 14 Ocak 1963 tarih ve 231.1.64 sayılı Eskişehir Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı ile ¼ęretmen Hakkında Tutulan Sosyal Durum Belgesi
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 15 Ocak 1963 Tarih ve 231.1.66 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta¼ęretim Genel M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 19 Ocak 1959 Tarih ve 231.1.62 sayılı İstanbul Kambiyo M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji'nin 20 Ocak 1970 Tarih ve 231.1.99 Sayılı Merkez Bankası Eskişehir şubesi M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 12 Ocak 1960 Tarih ve 231.1.57 Mr. Michael John Lynch'e Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 19 şubat 1959 Tarih ve 231.1. Sayılı Matematik ¼ęretmeni M.J.L.'ye Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 20 şubat 1959 Tarih ve 231.1.195 Sayılı Eskişehir İl Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Alan Frederick Taylor 4 Mart 1960 Tarihli Eskişehir Maarif Koleji M¼d¼rl¼ę¼'ne Dilekçe
EMKA, Eskişehir Kolejinin 14 Mart 1969 Tarih ve 231.1.338 Sayılı Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 17 Mart 1959 Tarih ve 231.1.360 Sayılı Eskişehir İl Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji M¼d¼rl¼ę¼'n¼n 22 Mart 1960 Tarih ve 231.1.482 Sayılı Eskişehir İl Maarif M¼d¼rl¼ę¼'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 30 Mart 1963 Tarih ve 231.1.418 Sayılı Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 14 Nisan 1959 Tarih ve 231.1.472 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Nisan 1963 Tarih ve 231.1.515 İngilizce Öğretmeni R.F.B.'ye Sayılı Yazısı

EMKA, Mrs. Jennifer Mary Dawson ile Eskişehir Koleji Müdürlüğü Arasında 24 Nisan 1959 Tarihinde Yapılan Sözleşmenin Sureti

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 4 Mayıs 1960 Tarih ve 231.1.666 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji'nin 8 Mayıs 1961 Tarih ve 231.1.774 Sayılı İstanbul Gümrükleri Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 13 Mayıs 1959 Tarih ve 231.1.526 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 14 Mayıs 1960 Tarih ve 231.1.692 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Mayıs 1960 Tarih ve 231.1. 707 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 5 Haziran 1957 Tarih ve 231.1.583 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 25 Haziran 1963 tarih ve 231.1.807 Sayılı İngilizce Öğretmeni R.F.B.'ye Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 4 Temmuz 1959 tarih ve 231.1.847 Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Kolejinin 11 Eylül 1962 Tarih ve 231.1.1132 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 15 Eylül 1970 Tarih ve 231.1.1009 Sayılı Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Eylül 1963 Tarih ve 203.1276 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Özlük İşleri Genel Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Eylül 1959 Tarih ve 231.1.1108 Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Eylül 1963 tarih ve 231.1.1284 Sayılı İzmir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 01 Ekim 1956 tarih ve 231.1.731 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 3 Ekim 1959 tarih ve 231.1.1201 Sayılı Eskişehir Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Ekim 1959 Tarih ve 231.0.1395 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 3 Kasım 1965 Tarih ve 231.1.1562 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 11 Kasım 1962 Tarih ve 231.1.1135 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 13 Kasım 1964 Tarih ve 231.1.1401 Sayılı İzmir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Aralık 1958 tarihli Ayniyat ve Kâtiplik Memurların Yazısı ve Memurların 17 Aralık 1958 Tarihinde Tutukları Tutanak

EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 17 Aralık 1958 Tarih ve 231.1.1420 Sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
EMKA, Matematik Öğretmeni M.J.L.'nin 18 Aralık 1958 Tarihinde Eskişehir Kolejine Ulaşan Mektubu
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Kasım 1959 Tarih ve 231.1.1776 Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Aralık 1963 Tarih ve 231.1.1754 Sayılı British Council'e Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 19 Aralık 1958 tarih ve 231.1.1447 sayılı Eskişehir İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 24 Aralık 1959 tarih ve 231.1(26).1534 Mr. Michael John Lynch'e Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü Tarafından İngilizce Öğretmeni D.F.S.'ye 231.1.41 Sayıyla Yazılan Yazı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1959 tarih ve 231.1.1776 İngilizce Öğretmeni D.F.S.'ye Yazısı
EMKA, Eskişehir Koleji Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1959 Tarih ve 231.1.1777 Sayılı Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı
EMKA, Fen Dersleri Öğretmeni Y. Müh. Kd. Yüzbaşı Ayhan Tığrak'ın Eskişehir Kolej Müdürlüğü'ne Yazısı
EMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı
EMKA, Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor'ın 03 Mayıs 1960 Tarihli Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Dilekçesi
EMKA, Matematik ve Fen Dersleri Öğretmeni Alan Taylor Hakkında 13 Mayıs 1960 Tarihinde Tutulan Tutanak
EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü II. Şubesi'nin 12 Haziran 1961 Tarih ve 231.26 sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 24 Haziran 1963 Tarih ve 202.10178 sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 4 Temmuz 1963 Tarih ve 202/10842 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, T.C. Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 9 Mayıs 1959 Tarih ve 4.11602 Sayılı Bakanlar Kurulu Atama Kararnamesi
EMKA, T.C. Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 4 Kasım 1958 Tarih ve 4.10811 Sayılı Bakanlar Kurulu Atama Kararnamesi
EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'nin 04 Temmuz 1963 Tarih ve 202.10848 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü II. Şubesi'nin 18 Temmuz 1959 Tarih ve 231.26.14686 Sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 13 Eylül 1962 Tarih ve 121.2.14822 sayılı Eskişehir Valiliği'ne Yazısı
EMKA, T.C. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 10 Ekim 1962 Tarih ve 231.26.12778 Sayılı Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı
İMKA, İzmir Koleji Kütük Defteri 1955 yılında Kaydolan Öğrenciler
İMKA, İzmir Koleji Kütük Defteri 1967 Yılında Kaydolan Öğrenciler
KMKA, 6 Ağustos 1956 Tarihli Fen Dersi Müfredatı
KMKA, 1959-1960 Eğitim-Öğretim Yılında Okutulacak Ders Kitabı Listesi

KMKA, Amerika Birleşik Devletleri Türkiye Eğitim Komisyonu Genel Sekreterliği'nin Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Umum Müdürlüğü'ne Tarihsiz Yazısı

KMKA, Eskişehir Kolejinin 12 Mayıs 1962 Tarih ve 231.1(26)-587 Sayılı Kadıköy Koleji Yazısı

KMKA, İstanbul Maarif Müdürlüğü Kültür Bölümü'nün 1 Nisan 1960 Tarih ve 040-110304 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, İstanbul Maarif Müdürlüğü'nün 20 Aralık 1957 Tarih ve 231.35/13664 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 15 Eylül 1968 Tarih ve 531/157 Sayılı Okul Müdürlüklerine Gönderdiği Yazı

KMKA, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Şubesi'nin 17 Kasım 1961 Tarih ve 243-112513 Sayılı Okul Müdürlüklerine Yazısı

KMKA, İstanbul Valiliği Tarafından 16 Ocak 1958 tarih ve 322.89 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Gönderilen Yazı

KMKA, İzmir Koleji Müdürlüğü Tarafından 12 Şubat 1959 Tarih ve 323.0.119 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Gönderdiği Yazı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü Tarafından 1956 Yılında Yayımlanan Kayıt Evrakları

KMKA, Kadıköy Koleji Giriş Sınavı Sınav Komisyonu Tarafından 05 Temmuz 1961 Tarihinde Hazırlanan Sınav Sonuç Tutanakları

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 1959 Yılı ve 360.1013 Sayılı Maarif Vekâleti Dış Münasebetler Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Ocak 1964 Tarih ve 231.1/10 Sayılı İstanbul Okullar Saymanlığına Gönderilen Yazı

KMKA, Kadıköy Koleji'nin 13 Ocak 1961 Tarih ve 231.1.24 Sayılı Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 13 Ocak 1959 Tarih ve 323.43 Sayılı İzmir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 15 Ocak 1960 tarih ve 231.1.73 sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 23 Ocak 1970 Tarih ve 231.0.81 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 27 Ocak 1969 Tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 27 Ocak 1969 tarihli Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Barış Gönüllüleri ile İlgili Özet Raporu

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 1 Şubat 1968 Tarih ve 231.1.71 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji'nin 21 Şubat 1962 Tarih ve 231.1.137 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 26 Şubat 1957 Tarih ve 231.1.118 Sayılı İstanbul İl Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü Tarafından 28 Şubat 1957 Tarih ve 323.124 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Gönderdiği Yazı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 4 Mart 1963 Tarih ve 231.172 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 6 Mart 1961 Tarih ve 323.190 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 15 Mart 1960 Tarih 231.1.252 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü 19 Mart 1971 Tarih ve 510.353 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 20 Mart 1970 Tarih ve 231.1.277 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1967 Tarih ve 231.1.323 Sayılı Kadıköy Koleji Müdür Yardımcısı Davut Zeki Akpınar'a Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 3 Nisan 1972 Tarih ve 510.488 Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 4 Nisan 1957 Tarih ve 323.513 Sayılı Eskişehir Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 12 Nisan 1960 Tarih ve 360.345 Sayılı American Field Service Türkiye Genel Sekreterliği'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 13 Nisan 1962 tarih ve 231.1.298 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Gönderdiği Dilekçe
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 15 Nisan 1957 Tarih ve 323.124 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 15 Nisan 1957 Tarih ve 323.215 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Gönderdiği Yazı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Mayıs 1958 Tarih ve 231.1.251 Sayılı İstanbul Atatürk Kız Lisesi Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 9 Mayıs 1962 Tarih ve 323.368 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 9 Mayıs 1955 tarih ve 503.267 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 5 Haziran 1962 Tarih ve 231.1-451 Sayılı İngilizce ve Türkçe Olarak Hazırlanarak Ulysses Shelton'a Gönderdiği Yazı
KMKA, Kadıköy Koleji'nin 6 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.484 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğüne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 10 Haziran 1961 Tarih ve 323.496 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Koleji'nin 16 Haziran 1961 tarih ve 231.1.513 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 16 Haziran 1967 Tarih ve 231.0 Sayılı Kadıköy Koleji Öğretmenlerine Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Haziran 1961 Tarih ve 231.1.522 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğü'nün 20 Haziran 1968 Tarih ve 231.0.520 Sayılı Kadıköy Koleji Öğretmenlerine Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 30 Haziran 1960 Tarih ve 231.1.566 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 1 Temmuz 1965 Tarih ve 231.0.507 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 3 Temmuz 1957 Tarih 231.1.338 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1963 Tarih 231.1/520 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1960 Tarih ve 231.1.596 sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 7 Temmuz 1971 Tarih ve 231.1023 sayılı Kadıköy Koleji ve Öğrencilerini Korumu Derneği Başkanlığı'na Yazdığı Yazı ile T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının 7/2692 Sayılı Kararname Sureti

KMKA, Kadıköy Kolejinin 2 Eylül 1958 Tarih ve 231.1.460 Sayılı Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolej Müdürlüğünün 6 Eylül 1966 Tarihinde Açıkladığı Kazananlar Listesi

KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202.1/707 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Eylül 1963 Tarih 202/1141 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesine Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 10 Eylül 1962 231.1-795 Sayılı Eskişehir Kolejine Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 10 Eylül 1962 Tarihli 202/794 Sayılı Konya Kolejine Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 10 Eylül 1963 202/724 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesi'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 13 Eylül 1962 Tarihli 202.811 Sayılı Samsun Kolejine Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 14 Eylül 1956 Tarih ve 503.448 Sayılı İstanbul Maarif Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji'nin 17 Eylül 1963 Tarih 231/764 Sayılı İstanbul Emniyet Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 23 Eylül 1961 Tarih ve 231.1.1111 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 9 Ekim 1969 Tarih ve 202.1371 Sayılı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 11 Ekim 1962 tarih ve 202/995 Sayılı T.C. Merkez Bankası İstanbul Şube Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 12 Ekim 1961 tarih 202.910 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesine Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 17 Ekim 1961 Tarih ve 231.935 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesi'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğü'nün 25 Ekim 1960 Tarih ve 323.124 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı'na Gönderdiği Yazının Eki

KMKA, Kadıköy Koleji'nin 2 Kasım 1960 Tarih ve 231.1.970 Sayılı İstanbul Kambiyo Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürlüğünün 6 Kasım 1961 Tarih ve 360-1048 Sayılı Türk Amerikan Field Servis Derneğine Yazısı

KMKA, Kadıköy Kolejinin 6 Kasım 1962 tarih 202/1142 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Kolejler Şubesine Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürü Vehbi Güney Tarafından 05 Mayıs 1955 Tarihinde 202 Sayıyla Gönderilen Mektup

KMKA, Kadıköy Koleji Müdürü Vehbi Güney tarafından 5 Haziran 1960 Tarihinde Mr. Layton Francis Jones'e ve 23 Mayıs 1961 Tarihinde Miss Jane Lee Yuen'e gönderilen yazı

KMKA, Joel Miller'in 14 Nisan 1958 Tarihli Kadıköy Kolejine Verdiği Dilekçe

KMKA, Joel Miller'in 14 Nisan 1958 Tarihli Kadıköy Kolejine Verdiği Dilekçe

KMKA, J. Miller, William D.Gembar, Edvard Levett ve David W. Miller Tarafından 13 Haziran 1955 Tarihinde Hazırlık Programı İle İlgili Hazırlanan Rapor

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesi Tarafından 323.35 sayı ile İstanbul Valiliğine Gönderilen Yazı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesi Tarafından 12 Aralık 1957 tarih ve 323.28337 sayı ile İstanbul Valiliğine Gönderilen Yazı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 1956 Yılı 323 Numaralı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 1957 Yılı 510.7016 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Ortaöğretim Umum Müdürlüğü'nün 1 Nisan 1960 Tarih ve 360.833 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesinin 3 Mayıs 1960 Tarih ve 231.35/10040 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesinin 7 Ekim 1961 Tarih ve 23135 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Tarafından 12 Ekim 1959 tarih ve 510.25072 Sayı ile İstanbul Valiliğine Gönderdiği Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 6 Kasım 1960 Tarih ve 510.28565 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 29 Aralık 1960 Tarih ve 323.20.2.33612 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 22 Şubat 1969 Tarih ve 202.4236 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 17 Haziran 1968 tarih ve 202.12219 sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 20 Eylül 1969 Tarih ve 202.20605 Sayılı İstanbul Valiliğine Gönderdiği Barış Gönüllülerinin Atama Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığının 22 Kasım 1961 tarih ve İng.62-4-1/4066 Sayılı İstanbul Valiliğine yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Değerlendirme Bürosu'nun 14 Haziran 1968 Tarih ve 530/644 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Okulları Genel Müdürlüğü'nün 18 Haziran 1962 tarih ve 311.4/502 Sayılı İstanbul Valiliği'ne Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Ocak 1972 Tarih ve 510.3261 sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğü Yazına Cevaben Hazırlanan Tablo

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 9 Şubat 1970 tarih ve 202.4139 Sayılı İstanbul Valiliğine Gönderdiği Atama Kararnamesi

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 2 Mart 1970 Tarih ve 202.4817 Sayılı Atama Emri

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 4 Mart 1965 tarih ve 202.4442 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Nisan 1965 tarih ve 510/7500 sayılı Kolej Müdürlüklerine gönderdiği yazı

KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben Yazdığı ve Bakan Tarafından 12 Mayıs 1975 Tarihinde Onaylanan Yazısı ve Eki

KMKA, Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü II. Şubesinin 15 Haziran 1960 Tarih ve 231.35 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Haziran 1968 Tarih ve 520.12877 Sayılı Kadıköy Kolej Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Kültür Şubesi Tarafından 16 Eylül 1961 Tarih ve 510.1.21126 Sayılı İstanbul Valiliğine Gönderdiği Yazı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 16 Eylül 1961 tarih ve 501.1.21127 Sayılı Kadıköy Koleji Müdürlüğüne Yazısı

KMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 20 Ekim 1961 Tarih ve 323.20.24817 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Genel Müdürlüğü'nün 26 Ekim 1962 Tarih ve 360/A.F.D./63-1 Sayılı Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü II. Şubesinin 14 Kasım 1961 Tarih ve 231.25 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı.

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün 24 Kasım 1967 tarih ve 202/18521 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

KMKA, Milli Eğitim Bakanlığı Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Daire Başkanlığı'nın 28 Kasım 1970 tarih ve 530/3823 Sayılı Yazısı

KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben Tarihsiz ve 510/14208 Sayılı Yazısı ve Eki

KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 6 Haziran 1974 Tarih ve 510/15559 Sayılı Yazısı ve Eki

KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 11 Haziran 1971 Tarih ve 510/13216 Sayılı Yazısı ve Eki

KMKA, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün Milli Eğitim Bakanlığı Makamına Hitaben 13 Haziran 1972 Tarih ve 510/12468 Sayılı Yazısı ve Eki

KMKA, Parasız Yatılı Kalan Öğrencilere Ait Parasız Yatılı Öğrenci Fişleri

KMKA, Parasız Yatılı Kalan Öğrencilere Ait Parasız Yatılı Öğrenci Masraf Fişler

KMKA, Samsun Kolejinin 27 Ekim 1958 tarihli 231.0-1041 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı

KMKA, Talim Terbiye Dairesi Başkanlığın 20 Eylül 1956 Tarih ve 171 Sayılı Kararı

KMKA, Talim Terbiye Başkanlığı'nın 17 Ağustos 1959'da 233 Sayılı Kararı

KMKA, T.C. Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi 28 Aralık 1955 tarih ve 4/6420 Sayılı Kararname Sureti

KMKA, T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığının 20 Ocak 1970 tarih ve 28/18-532 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı

KMKA, T.C. Maarif Vekaleti Orta Öğretim Umum Müdürlüğü Kadro Şubesinin 231.1 sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı

KMKA, T.C. Maarif Vekâleti Orta Öğretim Umum Genel Müdürlüğü Kadro Şubesinin 1 Aralık 1955 Tarihli ve 202/32091 Sayılı Maliye Vekâletine Yazısı

KMKA, T.C. Maliye Vekaleti Bütçe ve M.K.U. Müdürlüğünün 28 Eylül 1955 Tarih ve 113312-84/12297 Sayılı Maarif Vekaletine Yazısı

KMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'nün 26 Eylül 1968 Tarih ve 202.20764 Sayılı İstanbul Valiliğine Yazısı
KMKA, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Fransa Bölgesi Öğrenci Müfettişliği'nin 11 Ekim 1963 Tarih 202/3788 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı
KMKA, T.C. Londra Büyükelçiliği'nin 14 Eylül 1962 Tarih 2402 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 31 Ocak 1961 Tarih 433 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 6 Ağustos 1962 tarih 4178 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 10 Ağustos 1962 Tarih 4257 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 30 Ağustos 1962 Tarih 4594 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 4 Eylül 1962 Tarih 4652 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığına Yazısı
KMKA, T.C. Washington Büyükelçiliği'nin 12 Aralık 1963 Tarih 7118 Sayılı Kadıköy Kolejine Yazısı
KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu 03 Mayıs 1962 Tarihinde Kadıköy Kolejine Gönderdiği Mektup
KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu'nun 30 Mayıs 1962 Tarihli Kadıköy Kolejine Yazısı
KMKA, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Kültürel Mübadele Komisyonu Tarafından 31 Ağustos-11 Eylül 1965 Tarihleri Arasında Verilen Uyum Eğitiminin Planı
KMKA, Türk Amerikan Field Servis Derneği'nin 3 Kasım 1961 tarih ve GEN 326/465 Sayılı Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı
KMKA, William Shakespeare'in Macbeth Adlı Oyununa ait Fotoğraflar
KOMKA, Behzat Üner'in Hayatını Anlatan Kitabı
KOMKA, Behzat Üner'in Öğretmenlik Dosyası: Maarif Vekâleti tarafından Konya Valiliği'ne Gönderilen Yazı
KOMKA, İmam-Hatip Okulu Fen Grubu Öğretmeni Sn. Abdullah Çakılı'nın Konya Koleji Müdürlüğü'ne Yazdığı 31 Ağustos 1970 Tarihli Dilekçesi
KOMKA, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 7 Temmuz 1970 Tarih ve 268/20410.17262 Sayılı Konya Koleji Müdürlüğü'ne Yazısı
KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü tarafından 3 Mart 1970 tarih ve 268.1/280 tarihli Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Yazdığı Üst Yazı
KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü'nün 17 Nisan 1957 tarih ve 231.1.352 sayılı Konya İl Maarif Müdürlüğü'ne gönderdiği yazı
KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü tarafından 12 Ağustos 1958 Tarih ve 231.1.544 sayılı Konya Emniyet Müdürlüğü'ne gönderdiği yazı
KOMKA, Konya Koleji Müdürlüğü'nün 22 Eylül 1970 Tarih ve 268.1.1158 Sayılı Sn. Abdullah Çakılı'ya Yazısı
KOMKA, Konya Maarif Koleji Disiplin Kurulu'nun 31 Mayıs 1969 Tarih ve 12 Nolu Kararı
KOMKA, Konya Maarif Koleji Disiplin Kurulu'nun 9 Haziran 1965 Tarih ve 17 Nolu Kararı

KOMKA, Mary Tanguay'ın 20 Nisan 1857 Tarihinde Aldığı Özel Ders Verme Beyannamesi ve Diğer Beyannameler
KOMKA, Ömer Ateşoğlu'nun Hayatını Anlatan Kitabı
SMKA, Samsun Koleji Öğrenci Künye Defteri

B- Öğretmen Dosyaları, Fişleri ve Sözleşmeleri

EMKA, Ainslee Mary Walls'ın Öğretmen Dosyası
EMKA, Alan Frederick Taylor'ın Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Alice Timothy Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Donald William Walls'ın Öğretmen Dosyası
EMKA, George Walker Main'in Öğretmenlik Dosyası
EMKA, John Dunphy'nin Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mauren Cooper'ın Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Michael John Lynch'in Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mr. David Frederick Stolworthy'nin Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mr. Hadley George Sendall'in Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mr. Henry Alexander Michael Lavery'nin Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mr. William Norris James Price'in Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Mrs. Margaret T. Cook'ın Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Thomas Weitzner'ın Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Vera Constance Stevens'in Öğretmenlik Dosyası
EMKA, Wallece Waterstreet'in Öğretmenlik Dosyası
KMKA, Bernard Minarovich'in Öğretmen Dosyası
KMKA, David Miller'in Öğretmen Dosyası ve David Miller'in İş Sözleşmesi Sureti
KMKA, Ethel L. Furlich'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Helen Farr'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, James Edward Lowett'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Joel Miller'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Ainslee Mary Walls'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, Alexander Douglas Hestock'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Bernard Alter'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Beryl Elisabeth Hill'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Betty Mannerow'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Carla Schmidt'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Donald William Walls'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Irving Robbins'in öğretmen dosyası
KMKA, James Fallon'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Jane Lee Yuen'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Larry Schwartz'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, Marion Aida Maddox'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Michael Vickery Hakkında Tutulan Tanıtım Fişi
KMKA, Miss. Melba Glenn Marion'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Conroy'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Eric Salisbury Dent'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Gambas'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. John Graham'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Lane'nin Öğretmen Dosyası

KMKA, Mr. Soulece'nin Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Stephen Robert Sculley'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Travis Harris'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Mr. Ulysses Shelton'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Mrs. Delores Lane'nin Öğretmen Dosyası
KMKA, Mrs. Doreen Eustace Dent'in öğretmen dosyası
KMKA, Mrs. Nancy Elizabeth Cannon'in Öğretmen Dosyası
KMKA, Mrs. S. Conroy'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Terrence Hammond'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Vera Inez Roulston'un Öğretmen Dosyası
KMKA, Wilford Clark'ın Öğretmen Dosyası
KMKA, William Glenn Vann Doren'in Öğretmen Dosyası
KMKA William Starbird'ün Öğretmen Dosyası
KMKA, E. Kilton Fallon ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, James Fallon ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, Jennifer Mary Parsons ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, Kathryn Haslam ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, Lorene Lambert(Esin) ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, Marian Dora Wilding ile Yapılan Sözleşme Sureti
KMKA, William Starbird ile Yapılan Sözleşmenin Sureti
KOMKA, Alfred I. Sarach'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Alfred Stern'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Allister Daniel Gammon'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Andrew Maciej Jezycki'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Carole Jebson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Charles Lee'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Charles Robert Toegel'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Cristopher Beutler'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, David Alexander Home Smith'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Edward Doolan'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Gary Manteufel'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, G. Van Ausdall'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Helen Toni Douglas'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Irving Margaret Helen'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Janet Beattle ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Jerome Blumenthal'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Joanna Mealton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, John Brimacombe'ye ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, John M. Sexton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Jennifer M. Lynch'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Judith Rose Barber'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Katherine Jelinek'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Louis Scott Brown ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Lowell Jacops'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Leil Leslie Young'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Margaret Haynes'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Mary Gillispie'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Mary Lambert'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi

KOMKA, Michael Gerard Demdder'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Michael John Lynch'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Mr. Peter Antony Lawton'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Mr. Roy Good Child'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Mrs. Mary Tanguay'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Nancy Mittelstead'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Nicholas Felix Petraglia'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Pamela Fransisco'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Patricia Corcoran'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Patrick Anderson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Peter Nadell'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Peter Rex Watkins'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Priscilla Murray'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Randy Fransisco'ya ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Raymond C. Durney'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Rebecca Jacops'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Rex Ernest Barber'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Robert Kelly'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Ronald Boys'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Shirlee Blumenthal'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Shirley Muriel Dunn'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Silvie Wiest'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Stephan Baim'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Thomas Henry Gibson'a ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Thomas Mc Nair'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Vivian Sager'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, Vivian Thomas Charles Davies'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi
KOMKA, William Arland Tucker'e ait Öğretmen ve Memur Sicil Fişi

II. GAZETE VE DERGİLER

Akademik Bakış
Akıncı Öğretmen
Akşam
Amme İdaresi Dergisi
Bafra
Cumhuriyet
Demokrat Eskişehir
Demokrat İzmir
Devinim 69
Dünya
Ege Ekspres
E-Jurnal USA
Eleştirel Pedagoji
Evrım
Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Hürriyet

Journal of Historical Studies
Kadıköy Ekspres
Mevlana: Special Issue
Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi
Milliyet
Popüler Tarih
Resmi Gazete
Sabah Postası
SETA Analiz
Sırât-ı Müstakîm
Tercüman
The Dawn
Toplumsal Tarih Dergisi
Turkish Studies
Vatan
Vakit
Yeni Konya
Yeni Selamet
Yeni Ses
Yeni Türkiye
Zafer

II. Okul ve İl Yıllıkları

1963 Samsun Koleji: Samsun Maarif Koleji 1972 Okul Yıllığı, Samsun, 1963.
Connect: Eskişehir Koleji Yıllığı 1962.
Diyarbakır Anadolu Lisesi 1978-1979 Okul Yıllığı.
Diyarbakır Koleji 1964-1965 Eğitim-Öğretim Yılı Mezunları Posterleri.
Diyarbakır Maarif Koleji 1963-1964 Okul Albümü.
Diyarbakır Maarif Koleji 1964-1965 Okul Albümü.
Diyarbakır Maarif Koleji 1965-1966 Okul Albümü.
Echo: 1959-1960 Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı, C.I.
Eskişehir İl Yıllığı 1967.
Göç: Eskişehir Koleji 1967 Okul Yıllığı.
İdeal 66: Konya Maarif Koleji Okul Yıllığı, Konya, 1966.
Konya Anadolu Lisesi 1984-1985 Okul Yıllığı.
Konya İl Yıllığı 1967.
Paradise 1961-1962: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı.
Paradise 1962-1963: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı.
Paradise 1964-1965: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı.
Paradise 1965-1966: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı.
Paradise 1966-1967: İzmir Maarif Koleji Okul Yıllığı.
Samsun Anadolu Lisesi Yıllığı 2000.
Samsun Koleji 1969 Okul Yıllığı, Samsun, 1969.
Torch 1959: Torch Okulu Yıllığı.
Yankı Echo 59-60: Kadıköy Maarif Koleji Okul Yıllığı.

III. Diğer Kaynaklar

A. Kanunlar, Yönetmelik, Genelge, Müfredat Programları, İstatistikler

- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1944-1945, Ankara, Pulhan Matbaası, 1947, Yayın No: 281 s.XXXI.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1944-1945, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1947, Yayın No: 281.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1945-1946, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1947, Yayın No: 281.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1946-1947, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1948, Yayın No: 296.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1947-1948, Pulhan Matbaası, İstanbul, 1949, Yayın No: 307.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1948-1949, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik AO. Yeni Matbaa, Ankara, 1950, Yayın No: 326.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1949-1950, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik AO. Yeni Matbaa, Ankara, 1952, Yayın No: 335.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1950-1951, Ankara, Yayın No:347.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1951-1952, Ankara, Yayın No:356.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1952-1953, Ankara, Yayın No:367.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1953-1960, Güzel İstanbul Matbaası Ankara, 1963, Yayın No:437.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1953-1960, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1963, Yayın No:437.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1960-1961, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1965, Yayın No:46.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961-1965, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1968, Yayın No:534.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1970, Yayın No:608.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1976, Yayın No:761.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 1976, Yayın No:758.

- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, 08 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı, İstanbul, 1961, Yayın No: 399, C.67, s.3.
- Demokrat Parti Programı 1946, yy. ty.
- Demokrat Parti Tüzük ve Program, Doğuş Matbaası, Ankara, 1949.
- DİE Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1972-1974.
- Salnâme-i Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye, Sene-i Hicriyesi, Darü'l-Hilafetü'l- Aliyye 191'den aktaran Selçuk Akşin Somel, **Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.359-361
- Salnâme-i Nezâret-i Maârif-i Umûmiyye, Sene-i Hicriyesi, Darü'l-Hilafetü'l- Aliyye 296'dan aktaran Selçuk Akşin Somel, aktaran Selçuk Akşin Somel, **Osmanlı'da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, s.362.
- Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekâleti, Lise ve Ortaokullar Yönetmeliği, Maarif Basımevi, Ankara, 1959.

B. İnternet Kaynakları

- http://aal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/06/25/123132/icerikler/ankara- ataturk-anadolu-lisesi- tarihcesi_76045.html?CHK=c09fadc3c3149797ac54714d3de85e28 (Çevrimiçi) 28.8.2016
- <http://www.arkadaslar.info/> (Çevrimiçi) 19.7.2016
- http://www.arkadaslar.info/bryan_chmara_2005_trip_to_turkey.ht (Çevrimiçi) 18.7.2016
- http://arkadaslar.info/Obituary_Barbara_Bryan_T-13.pdf.pdf (Çevrimiçi)18 07.2016
- http://www.aspaonline.org/global/pdfs/1- KatyAhearnMemoir_July4_EDitedWM_July10_December12_2011.pdf, (Çevrimiçi)18.7.2016
- Chen; Jay Editör: **A Small Key Opens Big Doors: 50 Years of Amazing Peace Corps Stories: Volume Three: The Heart of Eurasia, Travelers Tales, California 2011**
https://books.google.com.tr/books?id=91eoAgAAQBAJ&pg=PT35&lpg=PT35&dq=a+hum,+the+a+roar+and+the+motorbike+jumps+forward&source=b l&ots=_i5cqftvv_&sig=Pq2dOshYPn31K6ZcyV0nBUPv56U&hl=tr&sa=X&ved=0ahUKEwjywc7ggv3NAhVD1SwKHQyuBqkQ6AEIGjAA#v=onepage &q&f=false (Çevrimiçi)18.7.2016
- British Council, Languages for the Future yy, ty, s.4, <http://www.britishcouncil.org/sites/default/files/languages-for-the-future-report.pdf>, (Çevrimiçi) 24.12.2016
- <http://www.britishcouncil.org.tr/about/75years-Turkey>, (Çevrimiçi) 24.12.2016
- <https://www.facebook.com/usdos.turkey/videos/10151073662728732/> (U.S. Embassy Ankara, TURKEY) (Çevrimiçi) 21.7.2016
- http://mekan360.com/360fx_kadikoyanadolulisesi.html, (Çevrimiçi) 24.1.2014

- <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/college> (Çevrimiçi) 31.5.2106
- <https://www.peacecorps.gov/countries/> (Çevrimiçi) 21.7.2106
- <http://peacecorpsonline.org/messages/messages/467/2036429.html>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mill%C3%AE&uid=36128&guid=TDK.GTS.595b9a27ce5893.41324698;
[http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mill%C3%AElik&uid=36141&guid=TDK.GTS.595b9a9ea18481.95362722,](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=mill%C3%AElik&uid=36141&guid=TDK.GTS.595b9a9ea18481.95362722)
(Çevrimiçi) 16.1.2017

C. Kitaplar

Altıncı Maarif Şurası 18-23 Mart 1957, Milli Eğitim Basımevi, Tıpkı Basım, İstanbul, 1991.

BAL'ın 50 Yılı, BALEV Yayınları Bal Kitaplar 1, İzmir, Haziran 2004.

Birinci Maarif Şûrası 17-29 Temmuz 1939, Maarif Vekillîği.

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1988, C.XIII.

Maarif Vekâleti, **Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943**, Maarif Matbaası, Ankara, 1944.

Milli Eğitim Bakanlığı, **Millî Eğitim Plânının Hazırlığı ile Görevli Komisyonun Raporu**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1960.

Milli Eğitim Bakanlığı, **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**, MEB Yayınları, Ankara, 1996, C.IV.

Milli Eğitim Bakanlığı, **Türkiye Eğitim Milli Komisyonu Raporu**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1960.

Peace Corps Tenth Annual Report, Washington, 1971.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Maarif Vekâleti Neşriyatı, **Türkiye'de Orta Tahsil**, Matbaai Amire, İstanbul, 1339.

Türkiye Okulları Kılavuzu, Devlet Basımevi, İstanbul, 1936.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 75. Yılında İstanbul Eğitim Belgeseli**, Depar Ajans, İstanbul, 1998.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Hükümet Programlarında Eğitim**, 16. Milli Eğitim Şurası Dokümanı, Ankara, 1998.

The Peace Corps Turkey METU-RCD Training Program June 21 to July 21, Portland State College, Portland, Oregon, 1965.

Adams, Velma: **The Peace Corps In Action**, Follet Publishing Company, Chicago, 1964.

Akyüz, Yahya: **Türk Eğitim Tarihi**, A Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Albayrak, Mustafa: **Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)**, Phoenix Yayınları, Ankara, 2004.

Altan, Çetin **Kahrolsun Komünizm Diye Diye Globalleşme**, Haz. Solmaz Kamuran, MAG Kültür Dizisi-1, İstanbul, 2001.

Atuf, Nafi: **Türkiye Maarif Tarihi**, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul, 1930.

Ayas, Nevzad: **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1948.

Başar, Erdoğan: **Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri(1920-1960)**, MEB Yayınları, İstanbul, 2004.

Bayat, Ali Haydar: **Tıp Tarihi**, Merkezefendi Geleneksel Tıp Derneği Yayınları, İstanbul, 2010.

Ceyhan, Erdal: **Türk Eğitim Tarihi Kronolojisi 1299-1997**, Ulusal Bellek Yayınları, Edirne, 2004.

Cicioğlu, Hasan: **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim(Tarihi Gelişim)**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.

Demircan, Ömer: **Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1988.

- Devellioğlu, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1988.
- Dewey, John: **Türkiye Maarifi Hakkında Rapor**, Devlet Basımevi, İstanbul, 1939.
- Duyuran, Efes: **Raven's Standard Progressive Matrices Zekâ Testinin Yüksek Sosyo-Ekonomik Seviyeli Kadıköy Maarif Koleji ile Aşağı Ekonomik Seviyeli Fikirtepe Mehmet Beyazıt Lisesindeki Uygulaması ve Sonuçlarının Sosyo-Ekonomik, Kültür ve Cinsiyet Açılımlarından Etüdü**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Umumi Psikoloji Mezuniyet Tezi, İstanbul, Haziran 1974.
- Emiroğlu, İbrahim: **Anadolu Liseleri**, Cumhuriyet Matbaası, İzmir, 1995.
Kolej Rehberi, İzmir, 1972.
Özel Ege Koleji 1953-1955 ve Bornova Anadolu Lisesi, Akademi Kitabevi Yayınları, İzmir, 1995.
- Erboz,F.; Soydan, M.: **Barış Gönüllüleri: On Karanlık Yıl**, Berikan Yayınevi, Ankara, 2009.
- Ergin, Osman Nuri: **Türkiye Maarif Tarihi**, Eser Matbaası, İstanbul, 1977.
- Eroğul, Cem: **Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2003.
- Ezickson, Aaron J.: **The Peace Corps: A Pictoral History**, Hill and Wang, Inc., New York, 1965.
- Gevgilili, Ali: **Yükseliş ve Düşüş**, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1987.
- Giz, Adnan: **Bir Zamanlar Kadıköy (1900-1950)**, İstanbul, ty.
- Gülcan, Yılmaz: **CHP (1923-1946)**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2001.
- Güven, İsmail: **Türkiye'de Devlet Eğitim ve İdeoloji**, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2000.
- Hatemi, Hüsrev: **Hoşça Bak Zatına**, İşaret Yayınları, İstanbul, 1989.
- Huntington, Samuel: **Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması**, Çev: Mehmet Turhan ve Y.Z. Cem Soydemir, Okuyan Us Yayınları, İstanbul, 2004.
- Kafadar, Osman: **Türk Eğitim Sisteminde Batılılaşma**, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.

- Karadeniz, Harun: **Eğitim Üretim İçindir**, Gözlem Yayınları, İstanbul, 1979.
- Kevenek, Yakup: **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2012.
- Kodaman, Bayram: **Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi**, TTK Yayınları, Ankara, 1991.
- Lewis, Bernard: **What Went Wrong**, Oxford University Press, USA, 2002.
- Madow, Pauline: **The Peace Corps**, The. H. W. Wilson Company, New York, 1964.
- Neziroğlu, İ. ve Yılmaz, T.: **Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri**, TBMM Yayınları, Ankara, 2013, C.II.
- Okçabol, Rıfat: **Türk Eğitim Sistemi**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2005, s.59.
- Öncül, Remzi: **Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü**, MEB Yayınevi, İstanbul, 2000.
- Özgen, Bekir: **Türkiye’de Anadolu Liseleri**, Bornova Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir, 1994.
- Pamuk, Şevket: **Dünyada ve Türkiye’de İktisadi Büyüme (1820-2005)**, Türkiye Bilimler Akademisi Forumu, Ankara 2007.
- Sakaoğlu, Necdet: **Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1993.
- San, Salih: **Yıllık İş Takvimi**, Rekor Matbaası, Ankara 1959, C.I.
- Sarısakal, Baki: **Samsun Eğitim Tarihi**, Samsun Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Samsun, 2011, C. II.
- Somel, Selçuk Akşin: **Osmanlı’da Eğitimin Modernleşmesi (1839-1908)**, İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.
- Sulluvian, George: **The Story of the Peace Corps**, Washington Square Press, New York, 1964.
- Tartanoğlu, Ali: **Konya Maarif Koleji’nden Meram Anadolu Lisesi’ne Elli Yılın Öyküsü**, KMKD Yayınları, İstanbul, 2005.
- Tekeli, İlhan: **Göç ve Ötesi**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2008.

- Tekeli, İlhan: **Türkiye İçin Eğitim Yazıları**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2011.
- Tekeli, İlhan; İlkin, Selim: **Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşü**, TTK Yayınları, Ankara, 1999.
- Topçu, Nurettin: **Türkiye'nin Maarif Davası**, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998.
- Unat, Faik Reşit: **Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1964.
- Whittlesey, Susan: **U.S. Peace Corps**, Coward-McCann, Inc. New York, 1963.
- Wingebach, Charles E.: **The Peace Corps: Who, How, and Where**, The John Day Company, New York, 1961.
- Yazıcı, Mine: **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, Multilingual Yayınları, İstanbul, 2005.
- Yücel, Hasan Ali; **Türkiye'de Ortaöğretim**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

D. Makaleler

- “Lisan Kolejinin Müdür Yardımcısı İhtiyacı”, **Yeni Konya**, 04 Kasım 1955, S.2295, s.1.
- Ağıldere, Suna Timur: “XVIII. Yüzyıl Avrupa'sında Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminin Önemi: Osmanlı İmparatorluğu'nda İstanbul Fransız Dil Oğlanları Okulu (1669-1873)”, **Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 5/3 Summer 2010, s. 693-704.
- Akbaş, Oktay: “Amerikan Gönüllü Kuruluşları: Barış Gönüllüleri'nin Dünyada ve Türkiye'deki çalışmaları”, **Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, Kış 4(1), Ankara, 2006, s.85-99.
- Balcı, Sezai: “Osmanlı Devleti'nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Ankara 2008, C.XXVII, S. 44, s.77-98.

- Bayram, Cezmi: “İlk ve Orta Öğretimde Yabancı Dilde Eğitim”, Haz. Yücel Hacıoğlu, **Yabancı Dilde Eğitim Sempozyum Bildirileri, Tartışmalar**, Türk Yurdu Yayınları, İstanbul, 2001, s.47-51.
- Beymen, Hulki Amil: “Kollej Açılırken”, **Yeni Konya**, 07 Kasım 1955, S.2298, s.1-2.
- Boyacıoğlu, Fuat: “The Historical Development of the Foreign Language Education in Ottoman Empire”, **Procedia - Social and Behavioral Sciences** 174 (2015) s. 651-657.
- Demirpolat, Başak Coşkun: Türkiye’nin Yabancı Dil Öğretimiyle İmtihani Sorunlar ve Çözüm Önerileri, **SETA Analiz**, Temmuz 2015 S.131, s.1-19.
- Demirtaş, Bahattin: “Atatürk Döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler”, **Akademik Bakış**, Yaz 2008 C.I, S.2, s. 155-176.
- Demiryürek, Mehmet: “Türkiye’de Yabancı Dil Olarak Fransızca Öğretiminin Tarihi Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme (1891-1928)”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2013, C.XXVIII, s.130-140.
- Deniz, Şükrü Levent: “İstanbul Erkek Lisesi’ne Tarihçe”, **Düÿn-ı Umumiye’den İstanbul (Erkek) Lisesi’ne**, İstanbul Erkek Liseliler Vakfı Yayınları, İstanbul, 2006, s.127-146.
- Edhem Nejad: “Fransız Usûl-i Tahsîli ve Zararlarımız”, **Sırâtımüstakim C.V**, Aded 108, s. 65-66.
- “Liselere mi; Başka Mekteplere mi Muhtacız?”, **Sırâtımüstakim C.V**, Aded 110, s. 90.
- Geray, Cevat: “Köy Kalkınması ve Gençlik”, **Amme İdaresi Dergisi**, Aralık 1974, S:7/4 s.139 (132-153).
- Günel, Kamil: “Anadolu Liselerinde ki Yozlaşma Durdurulmalı”, **Milliyet**, 05 Temmuz 1985, s.10.
- Halıcı, Feyzi: “Lisan”, **Yeni Konya**, 09 Kasım 1955, S.2300, s.2.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin: “Osmanlı Eğitim ve Bilim Kurumları”, **Osmanlı Medeniyeti Tarihi**, Editör: Ekmeleddin İhsanoğlu, Zaman Yayınları, İstanbul, 1990, C.I, s.223-359.

- İpşirli, Mehmet: “Medrese”, **DİA**, İstanbul, 2003, C. XXVIII, s.327-333.
- Karakaş, Mehmet: “Eğitimde Modernleşme Hareketleri”, **Yeni Türkiye**, Sayı 32, Mart Nisan 2000, s.764-776.
- Kaymak, Murat: “Ortaöğretimde Piyasalaşma Örneği Olarak Anadolu Lisesi Uygulaması”, **Eleştirel Pedagoji**, Kasım-Aralık 2010, S. 12, s.29-32.
- Kılıç, Veysel: “Yabancı Dil Ana Dili Öğretimine Kurumsal Yaklaşım”, Ed. Meral Alpay, **Anadolu Liselerinde Kültürel Sorunlar(Hazırlık Sınıfı)**, Mavibulut Yayınları, ty.yy, s.61, (s.55-68).
- Kirişçi, Kemal: “Göç ve Türkiye: Devlet, Toplum ve Siyasetteki Dinamikleri”, **Türkiye Tarihi**, Ed. Reşat Kasaba, Kitap Yayınevi, İstanbul 2011, s. 184-192.
- Kişmir, Celeleddin: “Kollej Öğretime Başladı”, **Yeni Konya**, 07 Kasım 1955, S.2298, s.2.
- Kodaman, Bayram: “Yabancı Dilde Eğitim ve Tarihçesi”, Haz. Yücel Hacaloğlu, **Yabancı Dilde Eğitim Sempozyum Bildirileri, Tartışmalar**, Türk Yurdu Yayınları, İstanbul, 2001, s.21-46.
- Mazrui, Ali: “Çok Uluslu Bir Şirket Olarak Afrika Üniversitesi”, Philip G. Altbach-Gail P.Kelly, **Sömürgecilik ve Eğitim**, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991, s.61-86.
- Mumcu, Uğur: “Yabancı Dilde Eşitlik”, **Milliyet** 27 Ağustos 1969, S.7816, s.2.
- Okçabol, Rıfat: “Cumhuriyet’in 75. Yılında Ortaöğretim Sistemimiz”, (s.177-192), **75 Yılda Eğitim**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1999, s.178.
- Oktay, Ayla: “Türkiye’de Yabancı Dil Eğitiminin Dünü ve Bugünü”, **Anadolu Liselerinde Kültürel Sorunlar**, Mavibulut Yayınları, İstanbul, 1995, s.9-24.
- Ökmen, Mehmet Nazım: “Soğuk Savaş Türkiye Meydan Okuyor”, **Popüler Tarih**, Temmuz-Ağustos 2001, S.14, s.64.
- Özal, Rüştü: “Lisan Liselerimiz”, **Yeni Konya**, 10 Ağustos 1955, S.2209, s.1-2.

- Öztürk, Cemil: “İdâdî”, **DİA**, İstanbul, 2000, C.XXI, s. 464-466.
- Safa, Peyami: “Yabancı Dil Şarttır, Fakat...”, **Milliyet**, 04 Ocak 1955, S.1664, s.2.
- “Yabancı Dillerin Tehlikeleri”, **Milliyet**, 05 Ocak 1956, S.1664, s.2.
- Soysal, Murat: “Barış Gönüllüleri ve Türkiye’deki Faaliyetleri” **Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi**, S. 56, Bahar 2015, s. 113-146.
- Soysal, Mümtaz: “Dil”, **Milliyet**, 19 Mart 1985, S.13413, s.2.
- “Türkçe’nin Gücü”, **Milliyet**, 23 Ocak 1988, S.14438, s.2.
- Şişman, Adnan: “Mekteb-i Osmani”, Yayın Heyeti Halil İnalçık, Nejat Göyünç, Heath W. Lowry, **Osmanlı Araştırmaları V**, İstanbul 1986, s.83-160.
- “Galatasaray Mekteb-i Sultânisi”, **DİA**, İstanbul, 1996, C.XIII, s. 323-326.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi: “Tercüme Meselesi Üzerine”, **Cumhuriyet**, 25 Mayıs 1939, S.5399, s.3.
- Tangülü, Zafer ve diğerleri: “Cumhuriyet Dönemi Eğitim Sistemimizde Yabancı Uzman Raporları (1924-1960)”, **Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 9/5 Spring 2014, p. 1895-1910, s.1904-1907.
- Tuncay, Mete: “Siyasal Gelişmenin Evreleri”, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1983, C.VII, s.1967-1990.
- Ulu, Cafer: “1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun ve Cumhuriyetin İlk Yıllarındaki Uygulamaları”, **Tarih Okulu Dergisi (TOD)**, Mart 2014, Sayı XVII, s.499 ss. 495-525.
- Uyanık, Ercan: “II. Meşrutiyet Döneminde Toplumsal Mühendislik Aracı Olarak Eğitim: İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Eğitim Politikaları (1908-1918)”, **Amme İdaresi Dergisi**, Haziran 2009, C. XLII, S.2, s.67-88.
- Yücel, M. Serhan: “Menderes Dönemi (1950–1960)”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.XVI, s. 838.

EKLER

EK-1: Maarif Kolejleri Kütüphanelerinde bulunan yabancı dilde yazılmış kitapların listesi

Sıra	Yayının Adı	Yazarı	Yayın Yılı
1.	Day In and Day Out	Mabel Odonnell	[t.y.]
2.	Practice in Structure and Usage	J. Millington Ward	[t.y.]
3.	A Precıs Book for Egyptian Student	Mendelsshon	[t.y.]
4.	What Katy Did	Susan Coolidge	[t.y.]
5.	Madame Curie	L. Du Garde Peach	[t.y.]
6.	Modern Science	Elaine M. Di Corio	[t.y.]
7.	Mathematics	Peter Fraser	[t.y.]
8.	Geometrie I	Wilhelm Schweizer	[t.y.]
9.	Algebra 2 and Trigonometri	Mary P. Dolciani	[t.y.]
10.	Summaries and Problems in Modern Mathematics	Ümit Aktuğ	[t.y.]
11.	Mathematics	Mehmet Üste	[t.y.]
12.	Differentiation and Integration of Functions	Ümit Aktuğ	[t.y.]
13.	Calculus II	Tuğrul Taner	[t.y.]
14.	Algebre 1	Schweizer	[t.y.]
15.	Topic from Algebre and Analysis	M. Pojon	[t.y.]
16.	Mathematics İllustrated Dictionary	Jeanne Bendick	[t.y.]
17.	Modern Science		[t.y.]
18.	Für Klavier Oder für Akkordeon	Leopald Kubanek	[t.y.]
19.	Collage	Francis Brow	[t.y.]
20.	Baroque Art	Michael Phillips	[t.y.]
21.	College Chemistry	Orhan Çorumluoğlu	[t.y.]
22.	General Chemistry Laboratory	Bedii Ziver	[t.y.]

	Experiments		
23.	A Complete Pianoforte Tutor	Oscar Beringer	[t.y.]
24.	Modern Science	Elaine Güney	[t.y.]
25.	Physique	Georges Eve	[t.y.]
26.	Murder Must Wait	Arthur Upfield	[t.y.]
27.	College Physics	Naif Türetken	[t.y.]
28.	Marco Polo	Audrey Daly	[t.y.]
29.	The Little House in the Woods	Herbert McKay	[t.y.]
30.	The Prisoner of Zenda	Anthony Hope	[t.y.]
31.	Poems of Alexander Pope	Alexander Pope	[t.y.]
32.	Teachers Manual and Key for Doorways to Science	Whitman Walter	[t.y.]
33.	Ivanhoe	Walter Scott	[t.y.]
34.	Essays from The Spectator		[t.y.]
35.	Jo's Boy	Louisa May Alcott	[t.y.]
36.	All over Town	George Milburn	[t.y.]
37.	Richard II	William Shakespeare	[t.y.]
38.	Romeo and Juliet	William Shakespeare	[t.y.]
39.	English as a Foreign Language	E.V. Gatenby	[t.y.]
40.	Swiss Family Robinson	Johann Davis Wyss	[t.y.]
41.	BARBERRY GATE	Jane Abbott	[t.y.]
42.	Antony and Cleopatra	Shakespeare	[t.y.]
43.	Hot Water	P.G. Wodehouse	[t.y.]
44.	Heavy Weather	P.G. Wodehouse	[t.y.]
45.	Almayers Folly	Joseph Conrad	[t.y.]
46.	The Queen of Snows	Lev Kassil	[t.y.]
47.	Introduction to Social Welfare	Walter A. Friedlander	[t.y.]
48.	Reader's digest: Condensed books		[t.y.]
49.	Masterman Ready	Captain Marryat	[t.y.]
50.	College Chemistry	Orhan Çorumluoğlu	[t.y.]
51.	Fairy Tales	Hans Christian Andersen	[t.y.]
52.	What Katy did at School	Susan Coolidge	[t.y.]
53.	A Journey to the Centre of the Earth	Jules Verne	[t.y.]
54.	The Dog Crusoe	R.M. Ballantyne	[t.y.]
55.	The Young Fur Traders	R.M. Ballantyne	[t.y.]

56.	The Heroes	Charles Kingsley	[t.y.]
57.	Thro' Bush And Veldt	F.A.M Webster	[t.y.]
58.	Treasure Island	Robert L. Stevenson	[t.y.]
59.	The Vashing Indian	Zane Grey	[t.y.]
60.	English Exercise Book		[t.y.]
61.	My English	William Tanner	[t.y.]
62.	Spoken English For Turks VIII		[t.y.]
63.	Spoken English For Turks III		[t.y.]
64.	Spoken English For Turks Book VI		[t.y.]
65.	A Modern English Course For Foreign Students	C. E. Eckersley	[t.y.]
66.	Public Schools: Peoria, Illinois: Handbook 1952		[t.y.]
67.	Language For Meaning: Communicating Ideas		[t.y.]
68.	Reading for the Real World: Level 2		[t.y.]
69.	An Island for a Pelican	İsmet Peker	[t.y.]
70.	Women of Modern Science	W.V. Warmington	[t.y.]
71.	Building the High School Curriculum	W.V. Warmington	[t.y.]
72.	The Middle East		[t.y.]
73.	Trahom		[t.y.]
74.	The Nine Planets	Lewis Carroll	[t.y.]
75.	Heredity, Race and Society		[t.y.]
76.	Throgh The Looking Glass	Lewis Carroll	[t.y.]
77.	Island of The Blue Dolphins	Scott O'dell	[t.y.]
78.	Tales of The Three Musketeers	A. Dumas	[t.y.]
79.	Owls and Answers		[t.y.]
80.	The Adventures of Tom Sawyer	Samuel L. Clemens	[t.y.]
81.	Wonder Book	Nathaniel Hawthorne	[t.y.]
82.	Madame Curie	L. Du Garde Peach	[t.y.]
83.	Kidnapped	R.L. Stevenson	[t.y.]
84.	Mathematics	Mehmet Üste	[t.y.]
85.	Mathematics Illustrated Dictionary	Jeanne Bendick	[t.y.]
86.	Collage	Francis Brow	[t.y.]
87.	Physique	Georges Eve	[t.y.]
88.	Physics		[t.y.]
89.	All Over Town	George Milburn	[t.y.]

90.	Swiss Family Robinson	Johann Davis Wyss	[t.y.]
91.	Almayers Folly	Joseph Conrad	[t.y.]
92.	English Words For All Occasions		[t.y.]
93.	English Course	C.E. Eckersley	[t.y.]
94.	Disease And World Health	George M. Rawlins	[t.y.]
95.	Exploring Ecology	Abdülkadir Ersoy	[t.y.]
96.	Building the High School Curriculum	W.V. Warmington	[t.y.]
97.	Heredity, Race and Society		[t.y.]
98.	English Grammar and Exercises		[t.y.]
99.	Workbook For Biology in Your Lives		[t.y.]
100.	A Direct Method English Course	E.V. Gatenby	
101.	Trigonometry	A. W. Siddons-R. T. Hughes	
102.	Introduction to Geometry	A. W. Siddons-K. S. Snell	
103.	An Introduction to Organic Chemistry	J. W. Baker	
104.	A New Geometry for School	White-Morison	
105.	A Concise School Arithmetic	A. Walker-G. P. McNicol	
106.	A School Course of Biology	L. J. F. Brimble	
107.	Arithmetic	Upton Fuller	
108.	Physics	Harvey E. White	
109.	High School Biology	BSCS Green Version	
110.	Elements of Zoology	Storer & Usinger	
111.	The Science of Biology	Weisz	
112.	Psychology	W.E. Sargent	
113.	Elementary General Science	J.M. Harrison	
114.	An Introduction to the Pronunciation of English	A. C. Gimson	
115.	Tragedy of Macbeth	William Shakespeare	
116.	Geology and Man	Landes-Hussey	
117.	Say It With Rhythm	G. F. Arnold – Olive M. Tooley	
118.	Poems	John Greenleaf Whittier	
119.	A Study of The Short Story	Jack Fields	
120.	A History of Our Country	David Saville Muzzey	
121.	Cavalcade of America	Carl Carmer	

122.	A Dictionary of Correct English	M. Alderton Pink	
123.	Geography of the New World	Randy McNaily	
124.	Mainline Progress B	L. G. Alexander	
125.	Comics Between the Panels	Duin Richardon	
126.	Invaded Island the Stone Age to 1086	J. Unstead	
127.	Nigeria	Macdonald	
128.	Indis	Macdonald	
129.	A Short History of Ethics	Alasdair MacIntyre	
130.	Verbal Review for Standardized Tests,	Covine and Orton	
131.	Europe Since Napoleon	David Thomson	
132.	A History of Political Theory	Sabian & Thorson	
133.	The Turkish Embassy Letters	Lady Mary	
134.	Organizational Behaviour Integrated Reading	Buchanan & Huczynski	
135.	Life in America: The South	Richard E. Banta	
136.	People&Power	Eddle J. Girdner	
137.	The Challenge of Discovery Physical Science	Allyn and Bacon	
138.	Today's Health Guide	American Medical Association	
139.	Animal Biology	Guyer and Lane	
140.	Physics The Story of Energy, Heat	Brown Schwachtgen	
141.	Selected Poetry and Prose of Edgar Allan Poe	A Modern Library Book	
142.	The Bobbsey Twins at Whitesar Horror	Laura Lee Hope	
143.	The Bobbsey Twins on the Deep Blue Sea	Laura Lee Hope	
144.	The Bobbsey Twins at Cedar Camp	Laura Lee Hope	
145.	The Bobbsey Twins Solve a Mystery	Laura Lee Hope	
146.	The Bobbsey Twins in Tulip Land	Laura Lee Hope	
147.	The Bobbsey Twins' Toy Shop	Laura Lee Hope	
148.	Treachery in Outer Space	Rocwell	
149.	The Secret of the Old Clock	Carolyn Keene	
150.	The Sing of the Twisted Candles	Carolyn Keene	
151.	Nancy's Mysterious Letter	Carolyn Keene	
152.	The Autocrat of the Breakfast Table	Oliver Wendell Holmes	
153.	Huckleberry Finn	Mark Twain	
154.	My Hope for America	Lyndon B. Johnson	
155.	The Children's Encyclopedia The Book of	Arthur Mee,	

	Knowledge	Holland Thompson	
156.	Chambers's Encyclopedia	David Patrick and William Geddie	
157.	Arithmetic	Row-Peterson	
158.	The Weak and the Strong	Gerald Kersh	1645
159.	Timon of Athens	William Shakespeare	1868
160.	Plane Geometry	I. Todhunter	1882
161.	Captains Courageous	Rudyard Kipling	1897
162.	The Great Stone Face	Nathaniel Hawthorne	1889
163.	European History	George Burton Adams	1899
164.	Moltke in His Home	F. August Dressler	1907
165.	True All Through	J. Harwood Panting	1909
166.	The Lonely Plough	Constance Holme	1914
167.	The Adventures of Huckleberry Finn	Mark Twain	1918
168.	Success	Lion Feuchtwanger	1930
169.	Robin	Frances Hodgson Burnett	1922
170.	The Adventures of Tom Sawyer	Mark Twain	1922
171.	The Physics And Chemistry of Mining	T.H. Byrom	1924
172.	Chemistry Problems And How to Solve Them	W.H. Hewitt	1924
173.	Arrowsmith	Sinclair Lewis	1925
174.	A Man With His Back to The East	Helen Halyburton Ross	1926
175.	Harold Khan	Cenghis Khan	1927
176.	Rose in Bloom	L. May Alcott	1927
177.	The Story of a German soldier	Schlump	1929
178.	Polyanna in Hollywood	Elizabeth Borton	1931
179.	Iliad and Odyssey	Homer	1931
180.	Course de Geometrie Descriptive		1931
181.	Bismark	Emil Ludvig	1932
182.	Abe Lincoln: Frontier Boy	Augusta Stevenson	1932
183.	Cours De Physics		1934
184.	Seconde Grade Piano Book	John M. Williams	1934
185.	Friends to Know	Ullin Leavell	1935
186.	Sociology	Wayland J. Hayes	1935
187.	The Little Man	John Galsworthy	1935

188.	Gone is Gone	Wanda Gag	1935
189.	Round The World With Rod and Rifle	Major P. M. Stewart	1936
190.	When The Storm God Rides	Florence Stratton	1936
191.	Anne of Avonlea	L.M. Montgomery	1936
192.	The Seven Who Fled	Frederic Prokosch	1937
193.	The Moonstone and The Woman in White	Wilkie Collins	1937
194.	A Midsummer Night's Dream	William Shakespeare	1937
195.	Introduction to Computer Science	A. Cuenod	1938
196.	Physics of Today	John A. Clark	1938
197.	The Big Farm	Amabel Williams-Ellis	1938
198.	Science in Our World		1938
199.	Pale Horse Pale Rider	Katherine Anne Porter	1939
200.	The Physical Basis Of Geography	Nezahet Nurettin Ege	1939
201.	Children of God	Vardis Fisher	1939
202.	A Textbook of English for Foreign Students	W.O. Vincent	1939
203.	Night in Glengyle	John Ferguson	1939
204.	Ethan Frome	Edith Wharton	1939
205.	Ordeal	Nevil Shute	1939
206.	The Three Musketeers	Alexandre Dumas	1939
207.	Turgut Lives in Turkey	Nezahet Nurettin Ege	1939
208.	Let' s Travel On	Arthur Gates	1940
209.	Everyday Problems In Science	Wilbur L. Beauchamp	1940
210.	Science Every Day		1940
211.	Native Son	Richard Wright	1940
212.	Children of The Sea	Wilfrid S. Bronson	1940
213.	Language for Use	Paul Leonard	1940
214.	Old Ramon	Alba De Cespedes	1940
215.	Junior Miss	Sally Benson	1941
216.	New England Colonial Days	Marcelle Laval Duffe	1941
217.	Foreign Language	Michael West	1941
218.	English Words for All Occasions	Michael West	1941
219.	Audio-Visual Methods in Teaching	Michael West	1941

220.	Home Nursing	Dorothy Deming	1942
221.	On The Oregon Trail	Gina Allen	1942
222.	The Arm of The Law	G.A. Campbell	1942
223.	Boy of Old Missouri	Mark Twain	1942
224.	The Empty Room	Charles Morgan	1942
225.	Learning Arithmetic	N.J. Lennes	1942
226.	Cotton Loomfixers Manual	Ivar Moberg	1942
227.	Modern Science in Our Environment	Charles E. Dull	1942
228.	Engine Whistles	Mabel O'Donnell	1942
229.	Brave New World	Aldous Huxley	1942
230.	The Last Inspection	Alun Lewis	1942
231.	Paul Revere: The World He Lived In	Forbesi Esther	1942
232.	Mama's Bank Account	Kathryn Forbes	1943
233.	The American Square Dance	Margot Mayo	1943
234.	The Nine Lives of Bill Nelson	Gerald Kersh	1943
235.	The American Health Series		1943
236.	Polish up Your English Grammar	A.R. Humphreys	1943
237.	The Works of Shakespeare	Shakespeare	1943
238.	Living in a Changing World	Robert J. Dixson	1943
239.	The Engineer	Charles Wilson	1943
240.	The Walk to Land's End	Pearl S. Buck	1943
241.	The Story of Painting	Thomas Craven	1943
242.	A Study of Rural Society		1943
243.	Bettine	A.De Musset	1944
244.	Barberine	A.De Musset	1944
245.	Fantasio	A.De Musset	1944
246.	Carmosine	A.De Musset	1944
247.	Lorenzaccio	A.De Musset	1944
248.	Marie Antoinette	Stefan Zweig	1944
249.	Hedda Gabler	H. Ibsen	1944
250.	Arithmetic for Young America	John Clark	1944
251.	Airplanes at Work	Gertrude Whipple	1944
252.	Rodney Stone	Conan Doyle	1944
253.	Winterbound	Margery Bianco	1944
254.	Hemingway		1944
255.	Green Dolphin Street	Elizabeth Goudge	1944
256.	Intermediate Organic Chemistry	Vernor C. Finch	1944

257.	Math: Nouvelle Collection Durrande		1944
258.	English Literature for Student Abroad	H.B. Drake	1945
259.	Aquis Submersus	Theodor Storm	1945
260.	Our Country's Story	Frances Cavanah	1945
261.	Henry's Lincoln	Louise Neyhart	1945
262.	The Cat of Bubastes	G.A. Henty	1945
263.	Pride and Prejudice	Jane Austen	1945
264.	Robinson Crusoe	Daniel Defoe	1945
265.	The White Tower	James Ramsey Ullman	1945
266.	Animal Farm	George Orwell	1945
267.	Brideshead Revisited	Evelyn Waugh	1945
268.	Frenchman's Creek	Daphne du Maurier	1945
269.	The Ballad and The Source	Rosamond Lehman	1945
270.	An Approach to English Literature for Students Abroad	H.B. Drake	1945
271.	English Literature for Student Abroad IV	H.B. Drake	1945
272.	Chemistry in Action	J. Gostelow	1945
273.	Twelfth Night or What You Will	G.A. Henty	1945
274.	The Old Man & The sea	W. Somerset Maugham	1945
275.	Der Ruf Ans Andere Ufer	Dorothea S. Kopplin	1945
276.	Cat of Bubastes	H.B. Drake	1945
277.	Exploring in Science		1945
278.	Our Transportation	James Williams	1946
279.	Sheppey	Somerset Maugham	1946
280.	Allan Quatermain	Henry Rider Haggard	1946
281.	Pioneering in Communication	Reuben Heppes	1946
282.	Pioneering in Agriculture	Ted Badley	1946
283.	Tom Jones-III	Fielding	1946
284.	Tom Jones-IV	Fielding	1946
285.	Nostromo-I	J. Conrad	
286.	Friedemann Bach-I	Brachvogel	1946
287.	Friedemann Bach-II	Brachvogel	1946
288.	Lord Jim-II	J. Conrad	1946
289.	Our Food	James Williams	1946
290.	Our Clothing	James Williams	1946

291.	Welcome to English	Willard D. Sheeler	1946
292.	Skits in English	Mary Elizabeth Hines	1946
293.	Quentin Durward	Sir Walter Scott	1946
294.	Moonfleet	J. Meade Falkner	1946
295.	The Cloister and The Hearth	Charles Reade	1946
296.	The Wonderful Year	Nancy Barnes	1946
297.	The great White Buffalo	Harold Mccracken	1946
298.	The Cambridge Four-Figure Mathematical Tables		1946
299.	Nurses at Work		1946
300.	The Golden Book of Favorite Songs		1946
301.	Pioneering in Science	Reuben Heppes	1946
302.	The Kings General	Daphne Maurier	1946
303.	London	Eric Mccolvin	1946
304.	Stag Night	Roger Phillips	1946
305.	Citizen Tom Paine	Tom Fast	1946
306.	The Arabian nights		1946
307.	King Arthur	Thomas Malory	1946
308.	Cabbages and Kings	O. Henry	1946
309.	Plays Pleasant	Bernard Shaw	1946
310.	John Halifax, Gentleman	D. Maria Mulosk	1946
311.	Practice Your English	Michael West	1946
312.	Using and Managing Soils		1946
313.	Parade With Banners	Musgave A. Horner	1946
314.	Introduction to Psychology	J. Williams	1946
315.	The Yearling	Marjorie Kinnan Rawlings	1947
316.	Using our Earth	Gertrude Whipple	1947
317.	The Day by Day Speller	Jesse H. Newlon	1947
318.	Read to Me Storybook		1947
319.	English Sentence Patterns	Robert Lado	1947
320.	Windy Foot	Frances Frost	1947
321.	Singing Wheels	Mabel O'donnell	1947
322.	Misty of Chincoteague	Marguerite Henry	1947
323.	Making Sure of Arithmetic	Robert Lee Morton	1947
324.	Cours de Mecanique		1947
325.	A Sentimental Journey The Journal to	Laurence Sterne	1947

	Eliza		
326.	The Day-by-Day Speller	Jesse H. Newlon	1947
327.	John Bartel	Donald Henderson Clarke	1947
328.	The Case of The Lazy Lover - Untidy Murder - Let The Tiger		1947
329.	English Education	W.E.D. Stephens	1947
330.	Inside U.S.A.	John Gunther	1947
331.	Teacher Guide for Lost and Found	Paul Witty	1947
332.	History of England	G. Macaulay Trevelyan	1947
333.	On Understanding Science	William F. Ehret	1947
334.	The Jumping Off Place	Marian Hurd Mcneely	1948
335.	Easy Reading Selections in English	Robert J. Dixson	1948
336.	The Jack Tales		1948
337.	Sleigh Bells For Windy Foot	Frances Frost	1948
338.	Study Arithmetics	F.B. Knight	1948
339.	Life and Health	Charles Wilson	1948
340.	Elementary General Science	J.M. Harrison	1948
341.	Charles Lamb and Elia		1948
342.	The Power House	John Buchan	1948
343.	A Gentleman of France	Stanley Weyman	1948
344.	Cranford	Elizabeth Cleghorn Gaskell	1948
345.	Eisenhower Was My Boss	Kay Summersby	1948
346.	The Talisman	Sir Walter Scott	1948
347.	Parris Mitchell of King Row	Katherine Bellaman	1948
348.	Sancho of The Long, Long Horns	Allan R. Bosworth	1948
349.	An Anthology of World Literature	Philo M. Buck	1948
350.	American Universities and Colleges		1948
351.	Literature and Life in America	Dudley Miles	1948
352.	Language for Meaning: Gaining Skill With Words	Paul McKee	1948
353.	Language for Meaning: Making Words Work	Paul McKee	1948
354.	Lessons in Pronunciation	Charles C. Fries	1948
355.	The World	A.F. Gustafson	1948
356.	Kildee House	Rutherford Montgomery	1949

357.	Finding New Neighbors	David Russell	1949
358.	Trails to Treasure	David Russell	1949
359.	Roads to Everywhere	David H. Russell	1949
360.	Runaway Home	E. Coatsworth	1949
361.	Authority and The Individual	Bertrand Russell	1949
362.	Famous Women		1949
363.	An Autobiography and Other Essays	G.M. Trevelyan	1949
364.	Arithmetic for Young America	Raleigh Schorling	1949
365.	Cours de Trigonometrie		1949
366.	Modern Physics	Charles E. Dull	1949
367.	Robbery Under Arms	Rolf Boldrewood	1949
368.	Movie Shoes	Noel Streatfeild	1949
369.	Men of Iron	Howard Pyle	1949
370.	Mansfield Park	Jane Austen	1949
371.	The Tutorial History of English Literature		1949
372.	Young Nathan	Marion Marsh Brown	1949
373.	George Washington	Genevieve Foster	1949
374.	Guide Conservation Education		1949
375.	How Schools and Communities Work Together		1949
376.	Insect on Parade	Clarence Bennet	1949
377.	Structural Inorganic Chemistry	E.J. Holmyard	1949
378.	A Text-book of: General physics	M.W. Thackeray	1949
379.	Collins Compact Dictionary	Ali Suat Delilbaşı	1949
380.	Freddy Gose to Florida	Walter Brooks	1950
381.	Thomas Alva Edison	G. Glenwood Clark	1950
382.	Our Independence and The Constitution	D. Canfield Fisher	1950
383.	Modern Short Stories In English by Amerikan Authors	Robert J. Dixson	1950
384.	Captain John Smith	Margaret Leighton	1950
385.	Roger Williams	Joseph Cottler	1950
386.	Leaders in Other Lands		1950
387.	Pocahontas and Captain John Smith	Marie Lawson	1950
388.	Statistical Presentation	John H. Myers	1950
389.	Schaum's Outline of Theory and Problems of Vector	Murray Spiegel	1950
390.	The Story in Nineteen Schools	Charles Sanford	1950
391.	Experiences in science: A Workbook to	Paul E. Blackwood	1950

	Accompany		
392.	Exploring in Science	Gerald S. Craig	1950
393.	The Five-and-A-Half Club	Mabel O'donnell	1950
394.	Minerals in Industry	W.R. Jones	1950
395.	William Shakespeare	D. Waldo Clarke	1950
396.	The Selected Writings of Ralph Waldo Emerson		1950
397.	Poems and Prose	Algernon Charles	1950
398.	Comes The Comrade	Alexandra Orme	1950
399.	Language for meaning: Making Words Work	Charles C. Fries	1950
400.	Wonders of The Human Body	Margaret Waring Buck	1950
401.	Exploring Biology		1950
402.	Power and Progress	Gerald Craig	1950
403.	An Introduction to Modern Chemistry		1950
404.	You and Your Senses	Russell T. Jardins	1950
405.	Understanding Human Development	Paul Karrer	1950
406.	Adventure in Services	Gertrude Hartman	1950
407.	Graduate College	Gerald Craig	1950
408.	Mass-Transfer Operations	A.J. Mee	1950
409.	Cavalcade of America	Gerald S. Craig	1950
410.	Wakefield's Course	James H. McBurney	1950
411.	Peer Gynt	Cladue Auge	1950
412.	The Catnip Man	R. Langland Holberg	1951
413.	Andrew Jackson	Genevieve Foster	1951
414.	The Woodlanders	Thomas Hardy	1951
415.	Bulldozer	Stephen Meader	1951
416.	Builders of The Old World		1951
417.	Military English Course	İsmet Peker	1951
418.	Servicing Superheterodynes	John F. Rider	1951
419.	A First Electrical Book for Boys	Alfred Morgan	1951
420.	The Horse Who Had His Picture In The Paper	Phyllis McGinley	1951
421.	Evolution in Outline	Neville George	1951
422.	The history of Tom Jones	Henry Fielding	1951
423.	Makers of The Americas		1951
424.	The Pocket Book of Verse		1951

425.	King Lear	William Shakespeare	1951
426.	The Coral Island	R.M. Ballantyne	1951
427.	Volpone or The Foxe	Benjamin Jonson	1951
428.	Vanity Fair	William Makepeace	1951
429.	The Pearl	John Steinbeck	1951
430.	Fort Everglades	Frank G. Slaughter	1951
431.	Modern English Literature 1450-1939	G.H. Mair	1951
432.	The Minor Elizabethan Drama		1951
433.	Developing Your Language	Paul McKee	1951
434.	Target 3	Lawrence Faucett	1951
435.	A Child's Geography of The World	V. M. Hillyer	1951
436.	American Revolutionaries in The Making		1951
437.	Flights of The Astronauts	Tudor Edwards	1951
438.	The Collected Plays	John Galsworthy	1951
439.	The New Caxton Encyclopedia		1951
440.	The USA		1952
441.	A Journey to India	Shakespeare	1952
442.	Geography: Regions & Concepts	W.B. Jamieson	1952
443.	Building Good English	Harold Shane	1952
444.	The Time Machine	H.G. Wells	1952
445.	The Community Where I Live	Mary Lusk Pierce	1952
446.	Life with The Taylors	James H. McGillivray	1952
447.	The Big Change	F. Lewis Allen	1952
448.	Thirty-Three Bunn Street	Eleanor Clymer	1952
449.	The Hound of The Baskervilles	Arthur Conan Doyle	1952
450.	Policeman Paul	Jene Barr	1952
451.	Abraham Lincoln	Clara Ingram Judson	1952
452.	A Selection of His Poetry	John Donne	1952
453.	English Critical Essays		1952
454.	The Mill on The Floss	George Eliot	1952
455.	Treasury of English prose	A.S. Collins	1952
456.	Betsy and The Great World	Maud Hart Lovelace	1952
457.	The New Junior Classics		1952
458.	Chemistry in Action	Harvey Diehl	1952

459.	Community Welfare Organization: Principles and Practice	Arthur C. Bining	1952
460.	Challenge of The Universe	J.F. Unstead	1952
461.	The Story of Oil	W. Somerset Maugham	1952
462.	A Journey to India	W.B. Jamieson	1952
463.	English for Today		1952
464.	Let's Learn English	Audrey L. Wright	1952
465.	War of the Mayan King	Rubert Hughes	1952
466.	Differential Equations	Frank Ayres	1952
467.	Across the Space Frontier	Joseph Kaplan	1952
468.	Laboratory Equipment and Supplies for Industry,		1952
469.	Pioneering in Industry	Ted Badley	1952
470.	Our Land of Plenty	Dorothy Hall	1952
471.	Barmy in Wonderland	P.G. Wodehouse	1952
472.	Education for All American Youth		1952
473.	Science Problems	Wilbur L. Beauchamp	1952
474.	College Physics	Robert L. Weber	1952
475.	Paganini	Edgar Istel	1952
476.	The Mystery of The Island	Michael West	1952
477.	The Dark Moment	Ann Bridge	1952
478.	Our Land of Farms	Dorothy Hall	1952
479.	Shrewsbury	Stanley J. Weyman	1952
480.	A Wonder Book	Nathaniel Hawthorne	1952
481.	Life: An Introduction to Biology	Ella Thea Smith	1952
482.	An Introduction to The Study of Man	Ella Thea Smith	1952
483.	A History of American Labor		1952
484.	The Collected Plays	W. Somerset Maugham	1952
485.	Autobiography	John Stuart Mill	1952
486.	Joseph Andrews	Henry Fielding	1952
487.	Exercices de Geometrie	Caronnet	1952
488.	Lorna Doone	R.D. Blackmore	1952
489.	Handbook of American Idioms and Idiomatic Usage	Harold C. Whittford – Robert J. Dixson	1953
490.	Wool	Mae Mccrory	1953

491.	Typee	Herman Melville	1953
492.	The School for Scandal	R.B. Sheridan	1953
493.	Coursebook	Geoffrey Broughton	1953
494.	Moby Dick	Herman Melville	1953
495.	The House That Nino Built	G. Guareschi	1953
496.	The First Menm In The World	Anne Terry White	1953
497.	The Green Eyed Stallion	Bill Martin	1953
498.	The Merchant of Venice	William Shakespeare	1953
499.	Plane Geometry	Rachel P. Keniston	1953
500.	Undergraduate Study		1953
501.	The Scientist and His Tools	Bertha Morris Parker	1953
502.	The Living U.S. Constitution	Saul Padover	1953
503.	Murders in The Rue Morgue and The Gold Bug	Robert Dixon	1953
504.	Three Greek Romances		1953
505.	Meriwether Lewis	Charlotta M. Bebenroth	1953
506.	Faery Queene	Spencer	1953
507.	The Selected Novels	W. Somerset Maugham	1953
508.	Pioneers of Progress	C.S.S. Higham	1953
509.	King of The Undersea City	Georges Gustave	1953
510.	David Copperfield	Charles Dickens	1953
511.	African Explorers	T.G. Standing	1953
512.	Plays for Youth		1953
513.	Hoodt-Hoodt or The Hoopoo Bird	Isabel McLane Mowry	1953
514.	Stories in The Modern Manner		1953
515.	Five Plays	Ben Jonson	1953
516.	Paul Tiber: Forester	Maria Gleit	1953
517.	The Skin	Curzio Malaparte	1953
518.	Windsor Castle	W.H. Ainsworth	1953
519.	Short Stories of Famous Men	James J. Reynolds	1953
520.	Sesame and Lilies The Two Paths & The King of The Golden	Ruskin	1953
521.	Onward, America!	Eleanor Johnson	1953
522.	The Teacher and Professional Organizations	T.M. Stinnett	1953

523.	Teaching in The Secondary School	Herbert Klausmeier	1953
524.	An Intensive Course in English for Latin-American	Audrey L. Wright	1953
525.	How to use the new method grammar	Winifred Watson	1953
526.	The Oxford English Course	Robert J. Dixson	1953
527.	Principles of Organic Chemistry	Howard J. Lucas	1953
528.	Modern Chemistry	Fritz Arndt	1953
529.	Outlines of Biochemistry		1953
530.	Turgut Lives in Turkey	Huberts Strughold	1953
531.	Alice' s Adventures in Wonderland	Sy Barlowe	1953
532.	Louis Pasteur	H. Rider Haggard	1953
533.	Typee	Herman Melville	1953
534.	Jungle John	Sir Rider Haggard	1953
535.	Ben Franklin: Printer's Boy	Augusta Stevenson	1953
536.	Arithmetic Workshop		1953
537.	The Merchant of Venice	William Shakespeare	1953
538.	King of The Undersea City	Georges Gustave	1953
539.	House of the Seven Gables	Robert J. Dixson	1953
540.	David Copperfield	Charles Dickens	1953
541.	Sam Houston	William Johnson	1953
542.	Plays for youth		1953
543.	Five Plays	Ben Jonson	1953
544.	Teaching in The Secondary School	Herbert Klausmeier	1953
545.	An Intensive Course in English for Latin-American	Audrey L. Wright	1953
546.	Biological Science: Molecules to Man	Arthur Baker	1953
547.	Alice' s Adventures in Wonderland	Sy Barlowe	1953
548.	Theodore Roosevelt	Genevieve Foster	1954
549.	Streamline English Departures	Serpil Daçe	1954
550.	The Rise of Silas Lapham	William Dean Howells	1954
551.	The Pathfinder	James Fenimore Cooper	1954
552.	Number: The Language of Science	Tobias Dantzig	1954
553.	Mother and Child	Nell Dorr	1954
554.	Physics: A Basic Science	ELmer E. Burns	1954
555.	Electricity	Bertha Morris Parker	1954
556.	Scientific Apparatus and Supplies		1954

557.	A Short Social History of England	L.C.B. Seaman	1954
558.	Outcasts of Poker Flat Luck of Roaring Camp and Other		1954
559.	Science for Work and Play	Herman Schneider	1954
560.	Fireman Fred	Jene Barr	1954
561.	The Teacher-Pupil Relationship	Robert Nelson Bush	1954
562.	The Rise of Silas Lapham	Robert J. Dixson	1954
563.	The Woman in White	Wilkie Collins	1954
564.	Travel in The City	Mae McCrory	1954
565.	Our Land of Cities	Dorothy Hall	1954
566.	The Red Badge of Courage	Stephen Crane	1954
567.	Where Animals Live	Mae Mccrory	1954
568.	Prester John	John Buchan	1954
569.	She	Rider Haggard	1954
570.	Jane Eyre	Charlotte Bronte	1954
571.	The Hoosier Schoolmaster	Edward Eggleston	1954
572.	American Classics Mark Twain's The Adventure of Huckleberry	Robert J. Dixson	1954
573.	The Portrait of a Lady	Henry James	1954
574.	Outcasts of Poker Flat Luck of Roaring Camp	Bret Harte's	1954
575.	Sinuhe: The Egyptian	Mika Waltari	1954
576.	Spenser		1954
577.	The Professor	Charlotte Bronte	1954
578.	The Three Musketeers	Alexandre Dumas	1954
579.	The House Next Door	Virginia Sorensen	1954
580.	The Vicar of Wakefield: She Stoops to Conquer And	Oliver Goldsmith	1954
581.	One Word and Another	V.H. Collins	1954
582.	Matthew Arnold's Essays	Matthew Arnold	1954
583.	The Enchanted Voyage	Robert Nathan	1954
584.	We Learn About Other Children	E. Solem	1954
585.	Recollections and Adventures	C.E. Eckersley	1954
586.	The Biology of Flowering Plants	j. Feiring Williams	1954
587.	Laboratory Manual for Chemistry	Stephen A. Romine	1954
588.	Assembler Language Programming: Systems / 360 And	Charlotte Bronte	1954
589.	Aus Unserer Zeit: Dichter Des Zwanzigsten Jahrhunderts		1954

590.	How it Works The Camera	Evelyn Attwood	1954
591.	Dialogues of Alfred North Whitehead	Walter Scott	1954
592.	Secret and Surprises	Irmengarde Eberle	1955
593.	Doing Work	Glenn O. Blough	1955
594.	Machines That Built America	Roger Burlingame	1955
595.	Round About	Mabel Odonnell	1955
596.	Winter is Here	Bertha Morris Parker	1955
597.	Fall is here	Bertha M. Parker	1955
598.	People and Progress		1955
599.	Flight 17	Henry Lent	1955
600.	Builders of The Old World	Gertrude Hartman	1955
601.	The New Method Readers	Michael West	1955
602.	The Comprehensive High School	Franklin Jefferson Keller	1955
603.	Recollection Creek	Fred Gipson	1955
604.	Teaching High School Social Studies	Maurice Hunt	1955
605.	Makers of The Americas	Marion Lansing	1955
606.	Six Plays by Contemporaries of Shakespeare	William Shakespeare	1955
607.	The Moonstone	Wilkie Collins	1955
608.	Educations in a Democracy	Alonzo Myers	1955
609.	The Trial	Franz Kafka	1955
610.	Friendly Village	Mabel O'donnell	1955
611.	The Brave And Free		1955
612.	Teachers Guide for Science Far and Near	By Herman	1955
613.	Sound	Bertha Morris Parker	1955
614.	Manual with Answer key for Row- Peterson Arithmetic	Harry Grove Wheat	1955
615.	Arithmetic We Need	Guy T. Buswell	1955
616.	First Adventure	Elizabeth Coatsworth	1955
617.	Through The Green Gate	Mabel O'donnell	1955
618.	Down The River Road	Mabel O'donnell	1955
619.	The Trespasser	D.H. Lawrence	1955
620.	Belgium and Luxembourg	Robert P. Tristram Coffin	1955
621.	Laboratory Experiments in Chemistry	Maurice R. Ahrens	1955
622.	The Plumed Serpent	D.H. Lawrence	1955

623.	Your Country and the World: Business, Resources, Trade	Bertha Morris Parker	1955
624.	The Wandering Scholars	Helen Waddell	1955
625.	Chemistry a Conceptual Approach		1955
626.	Making Sure of Arithmetic		1955
627.	Mining	Harriet Bunn	1955
628.	Science Through The Year		1955
629.	Pamela	Samuel Richardson	1955
630.	Pioneer life	Blanche Woods	1955
631.	Health and Safety for You	Harold Diehl	1955
632.	The Teach Yourself Letter Writer	Gordon Humphreys	1955
633.	Language for Meaning: Making Words Work	Edgar Dale	1955
634.	Teachers' Manual for Health and Safety for You	Grace T. Hallock	1955
635.	Teaching High School Social Studies	Maurice Hunt	1955
636.	A Subtreasury of American Humor		1955
637.	Say it in English	Pearl S. Buck	1955
638.	Rumer Godden	Hans Christian Andersen	1955
639.	The physics and Chemistry of Life		1955
640.	Kangaroo	D.H. Lawrence	1955
641.	The Years from Ten to Sixteen	Arnold Gesell-Frances L. Bates Ames,	1956
642.	General Science for Tropical Schools	F. Daniel	1956
643.	The Story Annie Oakley	Edmund Collier	1956
644.	Miracles on Maple Hill	Virginia Sorenson	1956
645.	Arithmetic for Billy goats	Donald Barr	1966
646.	Riding Gun	Eugene Cunningham	1956
647.	General Biology	Willis Johnson	1956
648.	Pets	Eleanor Johnson	1955
649.	Pride and Prejudice	Jane Austen	1955
650.	Biology	George W. Hunter	1956
651.	Geometry		1956
652.	George Washington's Horse Slept Here	Pauline Mcconnell	1956
653.	Wings to Adventure	David H. Russell	1956
654.	Arithmetic for Business and Everyday Use	Harry Huffman	1956

655.	Exploring Biology	By Herman	1956
656.	The Discovering Numbers		1956
657.	The Understanding Numbers		1956
658.	Psychology in Education	James B. Stroud	1956
659.	Human Development and Learning	Lester D. Crow	1956
660.	Economic Development in S.E. Europe	Ivol Spafford	1956
661.	Our Literary Heritage	Van Wyck Brooks	1956
662.	Television	Lucien Price	1956
663.	Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English	Henrik Johan Ibsen	1956
664.	Youth: The years from Ten to Sixteen	Arnold Gesell	1956
665.	Health for All	Madeleine P. Grant	1956
666.	Jonathan Livingston: Seagull a Story		1956
667.	Chemical Reaction Engineering	Heinz Haber	1956
668.	Organic Chemistry	Newton Henry Black	1956
669.	English by Radio	A.S. Hornby	1956
670.	Our English Language 6	Matilda Bailey	1956
671.	Our English Language 5	Matilda Bailey	1956
672.	Our English Language 4	Matilda Bailey	1956
673.	Teen-Age Treasury of Our Science World	C.H.W. Pullen	1956
674.	Peter Freuchen's Book of The Seven Seas	Zoe A. Thralls	1956
675.	Evaluating Student Progress	Leo Schneider	1956
676.	Living Things an Introduction to Biology		1956
677.	The Golden Ass of Apuleius		1956
678.	Benjamin Franklin's Autobiography	Benjamin Franklin	1956
679.	Everyday Dialogues in English for The Foreign Born	Audrey L. Wright	1956
680.	A Star Called The Sun		1956
681.	My Lord, What A Morning	Marian Anderson	1956
682.	Barlasch of The Guard	H.Seton Merriman	1956
683.	American Folk Tales and Songs	Richard Chase	1956
684.	Five a.m.	Jean Dutourd	1956
685.	Foundations of English	David Hicks	1956
686.	The making of American History	Gertrude Whipple	1956
687.	Schools Around The Worlds	Patsy Scarry	1957
688.	Trappers of The West	Fred Reinfeld	1957
689.	Homes Around The Worlds	Kathryn Jackson	1957

690.	Myself and S	Janet Lambert	1957
691.	Fun Around The World	Patsy Scarry	1957
692.	Work Around The World	Kathryn Jackson	1957
693.	Death Be Not Proud	John Gunther	1957
694.	Plato's Meno	Platon	1957
695.	Plane Geometry	F.M. Morgan	1957
696.	Psychology Made Simple	Abraham P. Spering	1957
697.	Photography in Colour With Kodak Films	Edward Bomback	1957
698.	Vanity Fair	W.M. Thackeray	1957
699.	Science: Discovery and progress	Ira C. Davis	1957
700.	The Way America Lived	W.E. Woodward	1957
701.	Seven Little Plays	Michael West	1957
702.	The Doctor Mayo	Helen Clapesattle	1957
703.	The Bridge At Andau	James A. Michener	1957
704.	RIFLES FOR WATIE	Harold Keith	1957
705.	The New Sayers Omnibus		1957
706.	My Several Worlds	Pearl S. Buck	1957
707.	Dune Boy	Edwin Way Teale	1957
708.	Guidance and Counseling in The Classroom	Dugald S. Arbuckle	1957
709.	The World Almanac and Book of Facts for 1956		1957
710.	Comparative Education		1957
711.	Behavioral Goals of General Education in High School	Will French	1957
712.	American high school administration	Will French	1957
713.	Group discussion processes	John W. Keltner	1957
714.	An Educational History of The American	Adolphie Meyer	1957
715.	Situational English: Part 2	James W. Toumey	1957
716.	Wonder world of microbes	Ralph Buchsbaum	1957
717.	Biological Science: Molecules to Man	Clarence Hylander	1957
718.	Pocket Encyclopedia of Atomic Energy	Leulla Cole	1957
719.	General college chemistry	Alfred Schwartz	1957
720.	A New Approach to Chemistry		1957
721.	A School Arithmetic	Bernard W. King	1957
722.	Essentials of Certificate Chemistry	S. Clynes	1957
723.	A Modern Chemistry for Schools	James B. Conant	1957
724.	Elementary Meterology	F.M. Miller	1957

725.	Geology	Thomas Pickles	1957
726.	How Numbers Work	Iroquois Publishing Company, Inc	1957
727.	Lehrbuch der Physik	Donald Culross Peattie	1957
728.	Johnny Jack and His Beginnings		1957
729.	The Book of Holidays	J. Walker Mcspadden	1958
730.	Western Civilizations, Their History and Their Culture	Edward McNall Burns	1958
731.	Your World and Mine: Neighbors in The Air Age	Grace Dawson	1958
732.	English For All	Habib Ayril	1958
733.	Thomas Alva Edison	Henry Thomas	1958
734.	Stories Read From Rocks	Bertha Morris Parker	1958
735.	The Fabulous Voyage of The Pegasus	Hugh Popham	1958
736.	Three Who Met	Margaret Maze Craig	1958
737.	A University Algebra	D.E. Littlewood	1958
738.	Plane Geometry	A.M. Welchons	1958
739.	College Algebra		1958
740.	A Short Account of Early Muslim Architecture	K.A.C. Creswell	1958
741.	The Teaching of Science in Secondary Schools		1958
742.	A New Method English For All	Habib Ayril	1958
743.	On My Own	Eleanor Roosevelt	1958
744.	Roman Literature	Michael Grant	1958
745.	The British Isles	Thomas Pickles	1958
746.	Emerson: A Modern Anthology		1958
747.	Airmen and What They Do	Charles I. Coombs	1958
748.	Mission of Gravity	Hal Clement	1958
749.	From Dickens to Hardy		1958
750.	High School Biology III	A.J. Grove	1958
751.	The Meaning of Evolution	G. Gaylord Simpson	1958
752.	Ten Brave Men	Sonia Daugherty	1958
753.	Pony For Keeps	William Corbin	1958
754.	High School Teaching	Kenneth H. Hansen	1958
755.	First Steps in Librarianship	K. C. Harrison	1958

756.	Indian Friends and Foes	Dorothy Heiderstad	1958
757.	An Outline American Geography	Robert M. Glendinning	1958
758.	A Christmas Carol and The Cricket On The Hearth	Robert E. Lerner	1958
759.	Go! The Story of Outer Space	Herbert S. Zim	1958
760.	Jane Eyre	Franklyn Branley	1958
761.	Life in America: New England	Peter Freuchen	1958
762.	The Making of Today's World	Arthur Dunham	1958
763.	The World Around Us	Edgar B. Wesley	1958
764.	Emil and The Detectives	Erich Kastner	1959
765.	The Tiger's Whisker	Harold Courlander	1959
766.	What Does A Policeman Do?	Johanna Johnston	1959
767.	Explorers and Penguins	Edna M. Andreas	1959
768.	The High School Principal and Staff Work Together	Elwood L. Prestwood	1959
769.	Key to Lower Intermediate Level For Turkey		1969
770.	A First Course in College	Brent K. Ashabranner	1959
771.	Goats	Wilfrid Bronson	1959
772.	The Tenement Tree	Kate Sereby	1959
773.	The How and Why Program Hero Unit	George Diemer	1959
774.	Our Armed Forces	Clayton Knight	1959
775.	Bony and The Mouse	Arthur Upfield	1959
776.	Your Heart and How It Works	Herbert Zim	1959
777.	The Essentials of School Algebra	A.B. Mayne	1959
778.	Painting: Materials and Methods	Alexander Abels	1959
779.	Portraits	Jessie Ansbacher	1959
780.	General Physics	Oswald Blackwood	1959
781.	Introducing Science	E. L. Hanson	1959
782.	The Eskimo	Sonia Bleeker	1959
783.	Story and Structure	Laurence Perrine	1959
784.	The Story of My Life	Helen Keller	1959
785.	Only Yesterday: An Informal History of The	Frederick Lewis Allen	1959
786.	Emil and The Detectives	Erich Kastner	1959
787.	Cultural Patterns and Technical Change		1959
788.	Adventures of Huckleberry Finn	Mark Twain	1959
789.	How to be Happy Though Human	W. Beran Wolfe	1959

790.	The People Act	Elmore M. McKee	1959
791.	A Puffin Book of Verse		1959
792.	Seven Stories	H.G. Wells	1959
793.	A Book of English Essays	W.E. Williams	1959
794.	Albert Camus	Philip Thoday	1959
795.	Canterbury Tales	Geoffrey Chaucer	1959
796.	They Lived in The White House	Frances Cavanah	1959
797.	The Divided World		1959
798.	Tobacco Road	Erskine Caldwell	1959
799.	The Family Reader of American Masterpieces		1959
800.	General Biology	James Watt Mavor	1959
801.	Animal Biology	Paul B. Weisz	1959
802.	Dynamic Biology Today	Richard Palmer	1959
803.	The Science of Biology	Macgregor Skene	1959
804.	A First Chemistry For Schools	Raymond Brownlee	1959
805.	Their shining hour	Ramona Maher	1960
806.	Stars in My Pocket	Erick Berry	1960
807.	Stories From English History	M.G.M. Faucett	1960
808.	For 2 4 Plain	Harry Golden	1960
809.	Teacher's Manual: English For Today		1960
810.	Word Wonder Dictionary	Doris Whitman	1960
811.	Decimal Trig Type Log Log Slide Rule	Ovid W. Eshbach	1960
812.	Elementary Algebra		1960
813.	Solid Geometry	F. Eugene Seymour	1960
814.	Physics: A Modern Approach	L. Paul Elliott	1960
815.	The Mayor of Casterbridge	Thomas Hardy	1960
816.	Men at Work in Hawaii	Harry C. Rubicam	1960
817.	Sword and Scapel	Frank G. Slaughter	1960
818.	Short Stories: Old and New	R. W. Jepson	1960
819.	Washington Irving	Anya Seton	1960
820.	Western Civilizations: Their History and Their Culture:	Horace McCoy	1960
821.	Walden and Civil Disobedience	Henry David Thoreau	1960
822.	Intermediate Algebra	William G. Shutte and William W. Shirk	1960
823.	The looking Glass Book of Stories	William G. Shutte	1960

		and William W. Shirk	
824.	Turner and Beard: American Historical Writing	Lee Benson	1960
825.	Modern Biology	Truman Moon	1960
826.	High School Biology I	M.R. Lambert	1960
827.	Biology For Junior Forms		1960
828.	Chemistry of life	J.B. Channaon	1960
829.	Chemistry Made Easy	G.I. Brown	1960
830.	Practice Your English	Audrey L. Wright	1960
831.	Process Systems Analysis and Control	Byron Bird	1960
832.	The Realms of Gold	Frederick E. Croxton	1960
833.	Lands and Peoples The World in Color		1960
834.	The Last Little Cat	Meindert Dejong	1961
835.	Lost Horizon	James Hilton	1961
836.	The Wooden Horse	Eric Williams	1961
837.	Big Game Hunter: Carl Akeley	Felix Sutton	1961
838.	English Language Series For Navy programs:		1961
839.	Everday Weather and How It Works	Herman Schneider	1961
840.	The Wonder of Heat Energy	Hy Ruchlis	1961
841.	New Thinking in School Mathematics		1961
842.	The Psychology of Human Growth and Development	Warren R. Baller	1961
843.	Art in Advertising	David K. Stone	1961
844.	Pascal	Jacques Chevalier	1961
845.	Firebrand of The Revolution	Nardi Reeder Campion	1961
846.	Mr. Jones, Meet The Master; Sermons and Prayers	Peter Marshall	1961
847.	Our Neighborhood	Dorothy M. Fraser	1961
848.	National Velvet	Enid Bagnold	1961
849.	Tom Brown' s Schooldays	Thomas Hughes	1961
850.	Kısa Amerikan edebiyatı tarihi = What is American	Carl Van Doren	1961
851.	The Goalkeeper's Revenge	Bill Naughton	1961
852.	Orpheus Descending	Tennessee Williams	1961
853.	The Tiger and The Horse	Robert Bolt	1961
854.	Literature of the Early Republic		1961

855.	English Today	Ronald Ridout	1961
856.	A Comparative Reader For College English	William W. Watt	1961
857.	Peace With Justice	Dwight D. Eisenhower	1961
858.	Plea For Pardon	Noel Calef	1961
859.	Faraway Farm	Hilda Boden	1961
860.	Since Yesterday	Frederick Lewis Allen	1961
861.	Teenagers who made history	Russell Freedman	1961
862.	High school physics	Oswald Blackwood	1961
863.	A Secondary Book of Biology: Genetics and Evolution		1961
864.	Nuffield Secondary Science: Interdependence of Living		1961
865.	Botany		1961
866.	Foundations of Chemistry	M.J. Sienko	1961
867.	Exercises and experiments in chemistry	James English	1961
868.	Messages Men and Miles	L. Dudley Stamp	1961
869.	The Magic of Communication	M.J. Sienko	1961
870.	Chemistry Problems and How To Solve Them	George M. Rawlins	1961
871.	General and Regional Geography For Students		1961
872.	A Farewell To Arms	Charles Dickens	1961
873.	Compton's Pictured Encyclopedia and Fact Index	M. Philip West	1961
874.	Project: Genius	William Hayes	1962
875.	Stone Age Man	Alice Dickinson	1962
876.	Ventures		1962
877.	Jets	Charles Spain Verral	1962
878.	Physics: A Basic Science	Frank Verwiebe	1962
879.	First Woman Ambulance Surgeon Emily Barringer	Iris Noble	1962
880.	Wonders of Sound	Rocco Feravolo	1962
881.	A Scholl Arithmetic	J.B. Channon	1962
882.	Introductory Foods	Osee Hughes	1962
883.	Introduction to Psychology	Claude E. Buxton	1962
884.	Structure and Properties of Organic Compounds: A Brief	Carl R. Noller	1962

885.	American History		1962
886.	A Short Introduction to Archaeology	V Childe	1962
887.	Up From The Sea Came An Island	Hazel Allen	1962
888.	All Aboard For Tin Cup	Alma Kehoe Reck	1962
889.	Death on The Nile	Agatha Christie	1962
890.	Great Short Works of Mark Twain	Mark Twain	1962
891.	Peter The Great and The Emergence of Russia	B.H. Sumner	1962
892.	Satan Never Sleeps	Pearl Buck	1962
893.	Dawn Mission: A Flight Nurse in Korea	Eloise Engle	1962
894.	The Challenge of Parenthood	Rudolf Dreikurs	1962
895.	Essays		1962
896.	Evolution	Ruth Moore	1962
897.	The Forest	Peter Farb	1962
898.	The Insects	Peter Farb	1962
899.	The Poles	Willy Ley	1962
900.	General Zoology	W.W. Bauer	1962
901.	Biology Unit Five : Evolution and Heredity	R. Will Burnett	1962
902.	Animals Without Backbones	Anthony Ravielli	1962
903.	The Van Nostrand Chemist's Dictionary	A.J. Mee	1962
904.	New Practical Chemistry	A. Holderness	1962
905.	College Chemistry	A. Ristrick	1962
906.	Applied Geography	Leslie Reid	1962
907.	Chemistry	Henrietta Fleck	1962
908.	Living on Our Earth	Lorus Milne	1962
909.	Project Apollo: Mission to The Moon	J. Allen Hynek	1962
910.	The Nurse	Vera Southgate	1963
911.	The Story of Johnny Appleseed	Aliki	1963
912.	Atatürk: The Training of A Hero	Önder Renkliydırım	1963
913.	Hawaii	J. Morgan Swenson	1963
914.	The Doughtiest Conquistador	S.G. Mantel	1963
915.	Picture Framing	Max Hyder	1963
916.	The Language of Paintings	Ray Bethers	1963
917.	Silk Screen	Bernard Steffen	1963
918.	Tools of The Scientist	Rhoda Goldstein	1963
919.	College Physics	Francis Weston Sears	1963
920.	Matter	Ralph E. Lapp	1963

921.	Senator Fulbright		1963
922.	Not Quite Posthumous Letter to My Daughter	Caitlin Thomas	1963
923.	Reader's Digest: Readings		1963
924.	Tales From The Arabian Nights		1963
925.	Lift-Off: The Story of Pocket Power	Charles Coombs	1963
926.	The Teaching of Speech	Andrew Thomas Weaver-Gladys Borchers- Donald Kliese Smith	1963
927.	The Shot in Question	Michael Gilbert	1963
928.	Before I Sleep		1963
929.	Tell Time	Stanley Rice	1963
930.	The Odyssey	Homer	1963
931.	The Sea	Leonard Engel	1963
932.	Ecology	Peter Farb	1963
933.	The Forest	Peter Farb	1963
934.	For and Against	Edward Fenton	1963
935.	The American Health Series: Modern Ways to Health	Edna Yost	1963
936.	Zoology	Harold J. Simon	1963
937.	The Condensed Chemical Dictionary	John B. Russell	1963
938.	Being alive: A Functional Approach to Biology		1963
939.	Chemical Industry: Social and Economic Aspects		1963
940.	Chemistry Problems and How to Solve Them	Eric E. Conn	1963
941.	A Concise Textbook of Organic Chemistry	Howard Lane	1963
942.	Introduction to Fortran IV Programming		1963
943.	Satellites in Space Travel	William Roy Shelton	1963
944.	World Towns and Cities	W.B. Emery	1963
945.	Archaic Egypt	Von Helmut Lindner	1963
946.	British and American Short Stories	Harold Lamb	1963
947.	The Birth of The Telephone	Thomas B. Costain	1963
948.	Something to Live By	G.R Noakes	1963
949.	The New Universal Library		1963
950.	Famous Fighters of World War I		1964
951.	Philip Binham	Philip Binham	1968

952.	Restles Spirit	Edna St. Vincent Millay	1964
953.	The Story of A Country Town	E. W. Howe	1964
954.	A Distant Trumpet	Paul Horgan	1964
955.	Cours de Trigonometrie	A.W. Siddons	1964
956.	Portrait Painting	Jan De Ruth	1964
957.	Quest For The Lost City	Dana Lamb	1964
958.	The Lyndon Johnson Story	Booth Mooney	1964
959.	The Foundations of Physics	Arthur Beiser	1964
960.	Flowers For Mrs Harris	Paul Gallicio	1964
961.	King Solomon's Mines	Haggardi Rider	1964
962.	Silas Marner	George Eliot	1964
963.	The Wings of The Dove	Henry James	1964
964.	The Writer in America	Van Wyck Brooks	1964
965.	No Highway	Nevil Shute	1964
966.	Arms and The Man	Bernard Shaw	1964
967.	A Covenant With Death	Stephen Becker	1964
968.	Modern Training For Running	J. Kenneth Doherty	1964
969.	The Scientist	Henry Margenau	1964
970.	The Mind	John Rowan Wilson	1964
971.	The Body	Alan E. Nourse	1964
972.	The Cell	John Pfeiffer	1964
973.	Chemistry		1964
974.	Science and Your Body	Doris Faber	1964
975.	Chemistry : An Experimental Science	Katherine B. Hoffman	1964
976.	The Walk to Land's End	Henry David Thoreau	1965
977.	The Sociology of Nature		1964
978.	Education in Turkey (1923-1960)		1964
979.	An International Reader's Dictionary	Ernest Hemingway	1964
980.	Middlemarch	Georges Elliot's	1965
981.	Hilili and Dilili	Barbara Walker	1965
982.	The Sailor	Arthur Orrmont	1965
983.	English in Everyday Use	L. G. V. Alves	1964
984.	King Henry	William Shakespeare	1965
985.	In camera	Jean-Paul Sartre	1965

986.	Pratice Your English	Audrey L. Wright	1965
987.	Modern General Mathematics	R. Eicholz	1965
988.	The Discovery of tHe Great West : La Salle	Francis Parkman	1965
989.	Mathematics for Junior High School		1965
990.	Intermediate Mathematics		1965
991.	First Course in Algebre		1965
992.	An Introduction to The Calculus of Variations	L.A. Pars	1965
993.	Algebre : Its Elelments and Structure	Houston Banks	1965
994.	Geometry		1965
995.	Schaum's Outline of Theory and Problems Laplace	Murray Spiegel	1965
996.	Today's Health Guide		1965
997.	Health For All		1965
998.	Health and Economics		1965
999.	First Course in Algebra		1965
1000.	Trigonometry	A. W. Siddons	1965
1001.	Italian Renaissance	Ralph Fanning	1965
1002.	Printmaking	Dona Z. Meilach	1965
1003.	Photography A Manual For Shutterbugs	Eugene Kohn	1965
1004.	Science : Discovery and pRogress		1965
1005.	Class Experiments in General Science		1965
1006.	Introducing Science		1965
1007.	Modern Biology		1965
1008.	Caribbean Crisis	Jay Mallin	1965
1009.	Revision Notes in Physics	M. Nelkon	1965
1010.	Diplomat Among Warriors	Robert Murphy	1965
1011.	Science Horizons : The World of Life	Franklyn M. Branley	1965
1012.	Buffalo Bill		1965
1013.	The Woman and The Sea	Mary Ellen Chase	1965
1014.	The Golden Earth	Micheal West	1965
1015.	Juan de Pareja	E. Borton Trevino	1965
1016.	More Tales of Crime and Detection	George Wear	1965
1017.	Three Detective Stories		1965
1018.	The Cruel Sea	Nicholas Monsarrat	1965
1019.	The Flight of The Innocents	Lin Yutang	1965
1020.	A Man For All Ages	Alfred Steinberg	1965

1021.	Ultimatum in 2050 A.D.	Jack Sharkey	1965
1022.	The Coil of Life	Ruth Moore	1965
1023.	What Does a Congressman Do?	David Lavine	1965
1024.	Health and Disease	Rene Dubos	1965
1025.	Exercises in English Patterns and Usage	Ronald Mackin	1965
1026.	Experimental Biology Manual	Tracy I. Storer	1965
1027.	Nature's Wonders in Full Color	M. Nelkon	1965
1028.	Physics Without Mathematics	G. Gaylord Simpson	1965
1029.	Revision Notes in Physics	G. Gaylord Simpson	1965
1030.	Instrumental Methods of Chemical Analysis	Michael Dewar	1965
1031.	Experimental Biology	G.I. Brown	1965
1032.	Laboratory Problems For Living Chemistry	Louis T. Masson	1965
1033.	Our Friend The Atom	E.E. Cook	1965
1034.	The New Webster Dictionary of The English Language	Donald R. Coughanowr	1965
1035.	Stars	Charles Coombs	1965
1036.	Shooting Stars	George Gamov	1965
1037.	The New Europe	Henry David Thoreau	1965
1038.	English Grammar and Exercises	M. Nuri Kodamanoğlu	1965
1039.	I Am Fifteen and I do Not Want To Die	Howard Fast	1965
1040.	Home Library Encyclopedia	Voltaire	1965
1041.	Bleak House	S. Royster	1966
1042.	Navigation : Land, Sea and Sky	Hal Hellman	1966
1043.	The Thirty-Nine Steps	John Buchan	1966
1044.	The Seventh Cousin	Florence Laughlin	1966
1045.	Arithmetic For Billy Goats	Donald Barr	1966
1046.	Matrix Algebra For Physicists	R.K. Eisenschitz	1966
1047.	Physics : Question Book 1		1966
1048.	Physics	Robert Resnick	1966
1049.	The Wonder World of Metals	Richard M. Pearl	1966
1050.	Stories From Shakespeare		1966
1051.	WUTHERING HEIGHTS	Emily Bronte	1966
1052.	A Direct Method English Course : A New Course Specially	E.V. Gatenby	1966
1053.	The Man and His Work : F. Scott		1966

	Fitzgerald		
1054.	Human Biology	M.H. Gabb	1966
1055.	A Secondary Book of Biology : Ecology and Applied	Carl Wilson	1966
1056.	Physical Chemistry	Clark Metcalfe	1966
1057.	A Breif Handbook of Rhetoric	Gerald Levin	1966
1058.	Planets	Carl Sagan	1966
1059.	The organization of American States	O.C. Stoetzer	1966
1060.	Military English course		1966
1061.	Let's Learn English		1966
1062.	Seeding and Planting in The Practice of Forestry	Robert D. Barnes	1966
1063.	Invertebrate Zoology	C.C. Furnas	1966
1064.	Fundamentals of College Chemistry	Clark Metcalfe	1966
1065.	Chemistry : Elementary for College Students	H. Clark Metcalfe	1966
1066.	Living Tomorrow	Charles S. Sydnor	1966
1067.	All in The Family	Edwin O'Connor	1966
1068.	The Study and Teaching of American History	Joseph G. Rayback	1966
1069.	Planes		1966
1070.	Pecos Bill End The Mustang	Harold Felton	1967
1071.	Mirror on The Wall	Philip Carona	1967
1072.	Eleven Short Stories	G.C. Thornley	1967
1073.	E.L.T. Selections 2	W.R. Lee	1967
1074.	The Happy Prince	Oscar Wilde	1967
1075.	Bowleg Bill	Harold W. Felton	1967
1076.	A School Aritmetic	J.B. Channon	1967
1077.	A New Geometry For Schools	Clement V. Durell	1967
1078.	Coolege Algebra	Paul K. Rees	1967
1079.	Messages, Men and Miles	Robert Wells	1967
1080.	Science : A Key to The Future		1967
1081.	Archimedes and His Wonderful Discoveries		1967
1082.	Tools of The Scientist		1967
1083.	Electric Circuit Problems With Solutions	F.A. Benson	1967
1084.	Worked Examples in Modern Physics	P. Rogers	1967
1085.	How it Works The Aeroplane	David Carey	1967
1086.	Seven Little Plays	M. Endicott	1967

1087.	The Curios World of Crystals	Lenore Sander	1967
1088.	The Man Who Invented The Future	Jules Verne	1967
1089.	Sard Harker	John Maasefield	1967
1090.	The Outline of Literature		1967
1091.	Microbes and Men	K.W. Rogers	1967
1092.	Teachers Guide For Science in Your Life	Robert Wells	1967
1093.	Modern Chemistry	Harris Stone	1967
1094.	Foundations of Chemistry	Lenore Sander	1967
1095.	Inorganic chemistry	Robert Wells	1967
1096.	The Pearl, The Red Poney	Charles Spain Verral	1967
1097.	Encyclopedia International		1967
1098.	Physiology	David Le Vay	1968
1099.	Collecting Art	Eloise Spaeth	1968
1100.	Fingerpainting	Margaret A. Wolff	1968
1101.	Metals		1968
1102.	Modern Physics		1968
1103.	Physics	Herman Gewirtz	1968
1104.	Physics : Guide to Experiments V		1968
1105.	Physics : Tests and Examinations		1968
1106.	Physics 1	Elisha R. Huggins	1968
1107.	Patterns For The Teaching of Science	Norman Bland Massey	1968
1108.	The Minstrel and The Mountain	Jane Yolen	1968
1109.	Hereward the Wake	Charles Kingsley	1968
1110.	Adam and His Crazy Computer	Ralph Wright	1968
1111.	Four Short Mysteries		1968
1112.	How it Works Television	David Carey	1968
1113.	Espionnage	Max Olivier	1968
1114.	The Role of The American Military in Contemporary	Ralph Slater	1968
1115.	The Algiers Motel	John Hersey	1968
1116.	Biology		1968
1117.	High School Biology II		1968
1118.	Chemistry Problems and How to Solve Them	E.J. Saunders	1968
1119.	Introduction to Nutrition	Robert E. Treybal	1968
1120.	Science and The Social Studies	Mary Lockwood	1968
1121.	Scalpel	W.D. Siddle	1968

1122.	Felsefe Sözlüğü = Dictionnaire Philosophique	Brian Jackson	1968
1123.	The Dark Mile	D.K. Broster	1969
1124.	Slide Rule	Nevile Shute	1969
1125.	The Roberts English Series : A Linguistic Program	Paul Roberts	1969
1126.	The Roberts English Series	Paul Roberts	1969
1127.	The Key to English Vocabulary		1969
1128.	English This Way 7		1969
1129.	The Story Newspapers	W.D. Siddle	1969
1130.	Six Short Plays		1969
1131.	The Amazon	Nick Carter	1969
1132.	Psychology for The Classroom	Robert D. Strom	1969
1133.	Egyptian Art	Florence Maly	1969
1134.	Museum of Fine Arts : Boston		1969
1135.	Laboratory Manual For Chemistry : An Experimental		1969
1136.	The Book Of Populer Science		1969
1137.	General science 4		1969
1138.	Physics	Jim Jardine	1969
1139.	Physics For O.N.C. Engineers	Walter Schofield	1969
1140.	Doctor in The House	Richard Gordon	1969
1141.	The Bridge of San Luis Rey	Thornton Wilder	1969
1142.	Down the River	Donn Byrne	1969
1143.	Transport Phenomena		1969
1144.	Doniphan's Ride	Les Savage	1969
1145.	Mr Midshipman Hornblower	C.S. Forester	1969
1146.	A Modern Chemistry for Schools	James Haag	1969
1147.	The Country of the Pointed First	Sarah Orne Jewett	1969
1148.	Henry Esmond I		1969
1149.	The Twig of Cypress	Lettice Cooper	1969
1150.	Caxtons History of The World		1969
1151.	The Chequer Board	Nevil Shute	1970
1152.	Calling All Beginners	David Hicks	1970
1153.	Statistics and Probability	J. H. Durran	1970
1154.	The Scholl Mathematics Project		1970
1155.	Modern Algebra Structure and Method	Mary Dolciani	1970
1156.	Psychology : A Scientific study of Man	Fillmore H. Sanford	1970

1157.	Basic Enameling	Lili Tauber	1970
1158.	Practical Electronics	D.B. Roberts	1970
1159.	Modern Physical Science	George Tracy	1970
1160.	Physik		1970
1161.	Sinbad the Sailor		1970
1162.	Journal of A Novel: The 'East of Eden' Letters	John Steinbeck	1970
1163.	Family of Man		1970
1164.	A passage to India	Edward Morgan Forster	1970
1165.	Three Mystery Plays	Donn Byrne	1970
1166.	Flying Colours	C.S. Forester	1970
1167.	New English Dramatists 14	David Storey	1970
1168.	Consider The Season	Reuben Merliss	1970
1169.	The Flight of The Heron	D.K. Broster	1970
1170.	The Chemistry of A Lemon	Paul R. Frey	1970
1171.	The Curious World of Crystals	Paul R. Frey	1970
1172.	Making Sure of Arithmetic	Paul R. Frey	1970
1173.	The Miracle of Vitamins	Paul R. Frey	1970
1174.	Introduction to Physical Chemistry	J.B. Channon	1970
1175.	New Chemistry	Paul R. Frey	1970
1176.	The Green and Red Planet		1970
1177.	These United States and How They Came To Be	Paul R. Frey	1970
1178.	Economic Report of The President	Ernest Hemingway	1970
1179.	Grammaire Cours Elementaire	David Carey	1970
1180.	Allan Quatermain	Nevil Shute	1970
1181.	Quentin Durward	Jack Schaefer	1970
1182.	Deitz and Denny	Elizabeth Allen	1971
1183.	How it works : The Ocean Liner	David Carey	1971
1184.	A School Algebra	J.B. Channon	1971
1185.	Nuffield Secondary Science : Continuity Of Life	George Wigglesworth	1971
1186.	Nuffield Secondary Science : Biology of Man	Dennis Fox	1971
1187.	Nuffield Secondary Science : Harnessing Energy	Edgar Howard	1971
1188.	Nuffield Secondary Science : Extension of Sense	Edgar Howard	1971
1189.	Nuffield Secondary Science : Movement	W. Richardson	1971

1190.	Nuffield Secondary Science : Using Materials	J. Blackledge	1971
1191.	Nuffield Secondary Science : The Earth and Its Place in	R. Leigh	1971
1192.	Fluid Dynamics	Both	1971
1193.	General Science 3		1971
1194.	General Science 4		1971
1195.	Physics : Teachers' guide : Waves and Oscillations		1971
1196.	Spectrum II		1971
1197.	The Massingham Affair	Edward Grierson	1971
1198.	Nuffield Secondary Science : Teachers' guide		1971
1199.	The Doctor's Dilemma	Bernard Shaw	1971
1200.	Back to Methuselah	Bernard Shaw	1971
1201.	Whiteoak Heritage	Mazo De La Roche	1971
1202.	Rhinoceros-The Chairs-The Lesson	Eugene Ionesco	1971
1203.	Portnoy's Complaint	Philip Roth	1971
1204.	A Course of English Study	Ronald Mackin	1971
1205.	Spoken English For Turks		1971
1206.	Let's Learn English 1	Audrey L. Wright	1971
1207.	Let's Learn English 6	Audrey L. Wright	1971
1208.	In Woods and Fields		1971
1209.	The Principles of Physical Education	J.Z. Young	1971
1210.	What America Means to Me	Mazo de la Roche	1971
1211.	How it Works The Computer	David Carey	1971
1212.	Absalom, Absalom!	William Faulkner	1971
1213.	Working Class Community: Some General Notions Raised	Harm J. De Blij	1971
1214.	Modern Mechanics : A Vectorial Approach	Christopher A. L. Wragg	1972
1215.	Teachers' Guide To Physics Is Fun	Douglas McMahon	1972
1216.	Teachers' Guide To Physics Is Fun	Richard Barr	1972
1217.	Physical Science II		1972
1218.	General Science 1		1972
1219.	General Science 5	Charles Windridge	1972
1220.	Macmillan Modern Stories to Remember of Human Bondage	W. Somerset Maugham	1972
1221.	The Rosary	Florence L. Barclay	1972

1222.	Kalulu The Hare	Frank Worthington	1972
1223.	Practical Programming	P.N. Corlett	1972
1224.	Three Days of The Tiger	Jack Denton Scott	1972
1225.	Priska	Merja Otava	1972
1226.	A Rough Shoot	Geoffrey Household	1972
1227.	On The Beach	Nevil Shute	1972
1228.	The Kon-Tiki Expedition	Thor Heyerdahl	1972
1229.	Quick and Slow	Brian Richards	1972
1230.	Graded Exercises in English	Robert J. Dixon	1972
1231.	Coursebook	Geoffrey Broughton	1972
1232.	Beginning American English	Elizabeth Gillian Mitchell	1972
1233.	A practical English Grammar : Exercises 1	A. J. Thompson	1972
1234.	English This Way		1972
1235.	Lord Jim	Joseph Conrad	1972
1236.	The Fires of Spring	James A. Michener	1972
1237.	Grammar Made Gay	L.G. Alexander	1972
1238.	Essential English	T.C. Jupp	1972
1239.	Vitalized Chemistry	F.R. Bradbury	1972
1240.	Examples in Decimal Currency	Octave Levenspiel	1972
1241.	Guided Course in English Composition		1972
1242.	Comprehensive Fortran Programming	F. Singer	1972
1243.	Software system principles : a survey	Gary Dickson	1972
1244.	Inside The Earth	Alan Davis	1972
1245.	The Insect Man	Eleanor Doorly	1972
1246.	Computing in Mathematics : From Problem to Program		1972
1247.	Cyrus The Great	Christine Arnothy	1972
1248.	South For Gold	Margery Godfrey	1973
1249.	The Twenties : History of The Modern World	R.J. Unstead	1973
1250.	Spoken English For Turks		1972
1251.	The Big Range	Jack Schaefer	1973
1252.	Mary Anning's Treasures	Helen Bush	1973
1253.	Stories of Today	G. C. Thornley	1973
1254.	The Rise of Silas Lapham		1973
1255.	The ministry of Fear	Graham Greene	1973

1256.	Desperate Voyage	John Caldwell	1973
1257.	Tristan and Iseult	Rosemary Sutcliff	1973
1258.	Complex Variables	H.R. Chillingworth	1973
1259.	Data Processing	B.H. Blakeley	1973
1260.	Logic	Wesley C. Salmon	1973
1261.	The Human Body	Janet Noel	1973
1262.	Prehistoric Life	Ramona Ann Gale	1973
1263.	Physics and the Earth Sciences for Middle Schools	Eric Deeson	1973
1264.	The Making of a surgeon	William A. Nolen	1973
1265.	Great Expectations	Charles Dickens	1973
1266.	Lord of the Flies	William Golding	1973
1267.	The Mystery of The Burnt Cottage	Enid Blyton	1973
1268.	The Daughter of Time	Josephine Tey	1973
1269.	The Midnight Folk	John Masefield	1973
1270.	Tree Frog	Martin Woodhouse	1973
1271.	Practice, Plan and Write	Patricia E. Matthews	1973
1272.	New Horizons in English 2		1973
1273.	New Horizons in English 3		1973
1274.	The How and Why Program	Ernest Toon	1973
1275.	Organic Chemistry	Ernest Toon	1973
1276.	Chemistry Problems and How to Solve Them	Nance Lee Fyson	1973
1277.	General School Chemistry	Murat Balkan	1973
1278.	Programmierung Mit Cobol	C.W. Gaer	1973
1279.	Practical Business Statistics	James L. Parker	1973
1280.	The Accessory	D. H. Lawrence	1973
1281.	Spartacus	Richard Bach	1973
1282.	General Science 2		1974
1283.	General Science 4	Charles Windridge	1974
1284.	Alice' s Adventures in Wonderland	Lewis Carroll	1974
1285.	The New Method English Dictionary	A.S. Hornby	1974
1286.	America's Holidays		1974
1287.	The Third Man and The Fallen Idol	Graham Greene	1974
1288.	General Science	Charles Windridge	1974
1289.	Sound	C.Johnson	1974
1290.	The Clashing Rocks	Ian Serrailier	1974
1291.	The Advendures of Tom Leigh	Phyllis Bentley	1974

1292.	The Grand Babylon Hotel	Arnold Bennet	1974
1293.	The Traitor Within	Alexander Cordell	1974
1294.	Tematron Language Laboratory : English		1974
1295.	The Thirties : History of The Modern World	R.J. Unstead	1974
1296.	Trigonometry	Cyril Edwards	1974
1297.	A Town Like Alice	Nevil Shute	1974
1298.	The White Doe	Richard Church	1974
1299.	Landfall	Nevil Shute	1974
1300.	Geometry	Naci İskender	1974
1301.	Computing in Mathematics : Teachers' Companion From		1974
1302.	Teaching Mathematics	D.T.E. Marjoram	1974
1303.	The School Mathematics Project		1974
1304.	Three Novellas	D.H. Lawrence	1974
1305.	Montezuma's Daughter	Rider Haggard	1974
1306.	Three Men in A Boat	Jerome Jerome	1974
1307.	The Mystery of The Island	Jules Verne	1974
1308.	The Midwich Cuckoos	John Wyndham	1974
1309.	Psychology : Made Simple	Abraham Sperling	1974
1310.	Numerical Analysis	Charles Dixon	1974
1311.	The Magic Slippers and Other Stories	Lumsden Milne	1974
1312.	Three Men in A Boat	Jerome Jerome	1974
1313.	Young Mother	Josephine Kamm	1974
1314.	The Night Comers	Eric Ambler	1974
1315.	Crime and Punishment	David Church	1974
1316.	A Separate Peace	John Knowles	1974
1317.	Over The Bridge	Richard Church	1974
1318.	Companion	L.G. Alexander	1974
1319.	Graded Exercises in English For The Foreign Born	Lars Mellgren	1974
1320.	Chemistry Problems and How to Solve Them	T.R.E. Southwood	1974
1321.	New Horizons in ENGLISH	G.D. Brown	1974
1322.	Life: An Introduction to Biology	G.C. Thornley	1974
1323.	The Sixties: History of The Modern World	Nathanel Harris	1975
1324.	Further Adventures of The Family From One End Street	Eve Garnett	1975
1325.	It's Like This, Cat	Emily Neville	1975

1326.	The Crocodile Dies Twice	Shamus Frazer	1975
1327.	Mrs. Frisby and The Rats of Nimh	Robert C. Obrien	1975
1328.	Black Narcissus	Rumer Godden	1975
1329.	Calculus and Analytic Geometry	Robert C. Fisher	1975
1330.	The World of The Microscope	Penny Kirkpatrick	1975
1331.	Preparatory Science		1975
1332.	Physics: Question Book 5		1975
1333.	Physik		1975
1334.	Beginning Scientific English	D.E. Royds-Irmak	1975
1335.	The Boy and The Donkey	Celia Turvey	1975
1336.	The Overland Launch	Walter Hodges	1975
1337.	Desiree, Queen of Sweden	Annemarie Selinko	1975
1338.	Man and Modern Science	Norman Wymer	1975
1339.	Robin Hood	Michael West	1975
1340.	Return to Treasure Island	John Connell	1975
1341.	The Hair Tree and Other Story of The Opal	Mary de Morgan	1975
1342.	The Sleeping Mountain	John Harris	1975
1343.	Great Men and Women	Leslie Leavitt	1975
1344.	Chemistry	Charles Mortimer	1975
1345.	Messages Men and Miles	Farrington Daniels	1975
1346.	The ELEMENTARY SCHOOL SUBJECTS	Galen Ewing	1975
1347.	In and Around London	Nigel Calder	1975
1348.	Of Human Bondage	Jack Schaefer	1975
1349.	Prefaces to Peace	L.R.H. Chapman	1975
1350.	Discussion in Human Affairs	L.R.H. Chapman	1975
1351.	Fundamental in Teaching Home Economics	Lionel Grigson	1975
1352.	Teaching Social Studies In High Schools	Brian P. Price	1975
1353.	Teaching the Social Studies in Secondary Schools	Roger Clare	1975
1354.	Magnets	Robin Kerrod	1975
1355.	Read for Meaning	Kenneth Ferguson	1975
1356.	Quantitative Analysis	Ray Vicker	1975
1357.	The Mountains	John Steinbeck	1975
1358.	Computing System Fundamentals Techniques	Peter Freeman	1975
1359.	Fortran Programming and Watfiv	Mike Murach	1975
1360.	Standart Cobol	Sharon Tuggle	1975

1361.	Things Fall Apart	Chinua Achebe	1975
1362.	A Concise Treasury of Great Poems		1975
1363.	New Horizons in English 6		1975
1364.	Reading For Adults	R.D. Lewis	1975
1365.	Guided Paragraph Writing	Neil Dalglish	1975
1366.	English Colloquial Idioms	Frederick T. Wood	1975
1367.	Second-Language Learning and Teaching	D. A. Wilkins	1975
1368.	Experimental Biology	E.D. Allright	1975

EK-2: Maarif Koleji Mezunlarıyla Yapılan Yazılı Mülakat

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI ENSTİTÜSÜ
MAARİF KOLEJİ MEZUNLARI MÜLAKAT SORULARI**

Sayın Katılımcı;

Aşağıdaki sorular Maarif Kolejleri ile ilgili yaptığımız araştırma çalışmasında kullanılmak amacıyla hazırlanmıştır. Sizin vereceğiniz cevaplar araştırmamız için birinci dereceden önemli kaynaklar arasında yer aldığı için vereceğiniz cevapların ayrıntılı olması çalışmamıza son derece büyük katkı sağlayacaktır. Çalışmamıza yaptığınız katkı ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Saygılarımızla.

1. Görev yaptığınız Kolejin adı nedir?
2. Hangi yıllar arasında görev yaptınız?
3. Kolejlerin başvuru döneminde öğrenciler ve okullar ne tür çalışmalar yapıyorlardı?
4. Koleje giriş imtihanları nasıl yapılıyordu?
5. Branşınız neydi? Ne tür eğitim faaliyetlerinde bulunuyordunuz? Kullandığınız yöntem ve teknikler ile araç ve gereçler nelerdi?

6. Hatırladığınız Türk öğretmenlerin adı, Türk öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımı, ders işleme şekilleri ve başarıları, öğretmen-öğrenci ilişkileri ile Türk ve Yabancı öğretmenler arasındaki iletişim nasıldı?
7. Yabancı Öğretmenlerden (Sözleşmeli, Fulbright veya Barış Gönüllüsü olarak gelen) hatırladığınız öğretmenlerin isimleri nelerdir? Yabancı Öğretmenlerin ders işleme şekilleri nasıldı, ders anlatımlarındaki başarıları, öğrenciye yaklaşımları, öğretmen-öğrenci ilişkileri nasıldı?
8. Yabancı Öğretmenlerden derslerde, okulda veya okul dışında herhangi bir misyonerlik faaliyetinde bulunan var mıydı? (Cevabınız *Evet* ise nasıl ve ne tür bir faaliyette bulunuyorlardı?)
9. Kolejde ki yatılılık hayatı nasıldı? (ücret, yemek kalitesi, etüt saatleri, arkadaşlık ilişkileri vb.)

10. Kolej binanız eğitim-öğretime uygun muydu? Kolej binanız hakkında bize anlatabilecekleriniz nelerdir?

11. Okulda ne tür sosyal faaliyetler yapılıyordu? Bunları açıklar mısınız?

12. Kolej sizin için ne ifade ediyor?

13. Resmi kullanımda “Maarif” kelimesi kullanılmadığı halde kolejlerin “Maarif Koleji” olarak bilinmesinin sebebi sizce nedir?

14. Milli Eğitim Bakanlığı kolejlerinin kuruluş aşamasında sık sık bu okulların “milli” olma yönüne değinmiştir. Kolejinizde bu “milliliği” sağlamak için ne tür çalışmalar yapılıyordu? Kolejler sizce Milli Eğitim Bakanlığının belirttiği “millilik” amacına uygun öğrenci yetiştirdi mi?

15. Yukarıda sormadığımız sizin eklemek istediğiniz herhangi bir şey varsa lütfen buraya yazınız.

EK-3: Maarif Kolejleri Döneminde Görev Yapan Milli Eğitim Bakanları (1955-1975)¹⁴²⁹

Sıra	Adı Soyadı	Görev Yaptığı Dönem	Görev Süresi
1.	Celal Yardımcı	17.5.1954-9.12.1955	1 yıl 6 ay
2.	Ahmet Özel	9.12.1955-13.4.1957	1 yıl 4 ay
3.	Tevfik İleri	13.4.1957-25.11.1957	7 ay 12 gün
4.	Celal Yardımcı	26.11.1957-22.5.1959	1 yıl 6 ay
5.	Tevfik İleri (Vekil)	23.5.1959-8.12.1959	6 ay 20 gün
6.	Atıf Benderlioğlu	9.12.1959-27.5.1960	5 ay 20 gün
7.	Fehmi Yavuz	30.5.1960-27.8.1960	2 ay 28 gün
8.	Fehmi Yavuz (Vekil)	28.8.1960-8.9.1960	11 gün
9.	Bedrettin Tuncel	8.9.1960-5.1.1961	3 ay 28 gün
10.	Turhan Feyzioğlu	6.1.1961-7.2.1961	1 ay 2 gün
11.	Ahmet Tahtakılıç (Vekil)	7.2.1961-2.3.1961	24 gün
12.	Ahmet Tahtakılıç	3.3.1961-25.10.1961	7 ay 21 gün
13.	Ahmet Tahtakılıç	25.10.1961-20.11.1961	26 gün
14.	Mehmet Hilmi İncesulu	20.11.1961-26.6.1962	7 ay 6 gün
15.	Şevket Raşit Hatipoğlu	26.6.1962-8.6.1963	11 ay 18 gün
16.	İbrahim Öktem	11.6.1963-20.2.1965	1 yıl 6 ay
17.	Nevzat Cihat Bilgehan	20.2.1965-27.10.1965	7 ay 23 gün
18.	Orhan Dengiz	27.10.1965-1.4.1967	1 yıl 6 ay
19.	İlhami Ertem	1.4.1967-3.2.1969	1 yıl 10 ay
20.	Orhan Oğuz	3.2.1969 - 14.3.1971	1 yıl 6 ay
21.	Şinasi Örel	14.3.1971-13.12.1971	10 ay
22.	İsmail Hakkı Arar	13.12.1971- 22.5.1972	6 ay 9 gün
23.	A. Sabahattin Özbek	22.5.1972-15.4.1973	11 ay 23 gün
24.	Orhan Oğuz	15.4.1973-25.1.1974	9 ay 10 gün
25.	Mustafa Üstündağ	26.1.1974-17.11.1974	9 ay 22 gün
26.	Safa Reisoğlu	17.11.1974-31.3.1975	4 ay 13 gün

¹⁴²⁹ (Çevrimiçi) <http://www.meb.gov.tr/meb/> 15.12.2016; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, **Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, s.51-52

EK-4: Yabancı Öğretmenlerle Yapılan İş Sözleşmesi

Adı Bay James Edward Lovett .
Babasının adı Karl Griffith Lovett .
Doğum tarihi 10.10. 1922
Doğum yeri Albany N.Y.
Uyruğu Amerika .
Öğrenimi N.A.Columbia .
Evli veya bekâr olduğu .. Evli - Çocuksuz

Türkiye Cumhuriyeti Maarif vekâleti adına İstanbul Kadıköy Koleji Müdürü Macit Kılıçeri ile Amerika Birleşik D. uyruğunda James Edward Lovett arasında aşağıdaki sözleşme yapılmıştır .

- 1 - Bay James Edward Lovett haftada 25.saatli geçmesek üzere İngilizce derslerini okutmağı ve okulun daimi Öğretmeni sıfatıyla Öğretim ve Eğitime ait görevleri yapmağı, okul idaresince tesbit edilecek günlerde nöbet tutmayı ders okuttuğu öğrencisine ayrıca ücretle özel ders vermemeyi ve kendisine okul idaresince okulun Öğretim ve Eğitimiyle ilgili çalışmalarda verilecek görevleri yapmağı kabul eder .
- 2 - Bay James Edward Lovett'e üzerine aldığı Öğretim ve Eğitim görevine karşılık aylık ücret olarak (1250. Bin iki yüz elli) Türk lirası verilecektir. Ücretler her ayın sonunda ödenecektir .
- 3 - Bay James Edward Lovett'e Türkiyeye geliş yol parası olarak uçak bileti ve ayrıca bagaj masrafı olarak da Türkiye de (500.Beş yüz) Türk Lirası verilecektir . Sözleşmenin bitiminde de dönüş yol parası olarak aynı yolluk temin edilecektir .
- 4 - Bay James Edward Lovett Maarif Vekâletince Türkiyede geçici görevle bir yere gönderilirse ücret itibariyle muadili olan Türk memurlar gibi geçici görev yolluğu alacaktır .
- 5 - Bay James Edward Lovett alacağı aylık ücretlerle geçici görev yolluğundan yürürlükte bulunan ve ileride yeniden konulacak olan Kanunlara göre her türlü Vergi ve Resimlerin kesilmesini kabul eder.
- 6 - Bay James Edward Lovett Maarifle ilgili olup yürürlükte bulunan ve ileride yeniden konulacak olan Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerle emirlere uymayı kabul eder.
- 7 - Bay James Edward Lovett sözleşmeyle bağlı bulunduğu süre içinde Siyaset, Ticaret ve Sanat'la uğraşmamayı ve Maarif Vekâletinin müsaadesi olmadıkça Resmî veya özel başka bir görev almamayı kabul eder .
- 8 - Bay James Edward Lovett'in sözleşme süresi içinde görevine devam sızlığı veya gayretsizliği veya başarısızlığı veya Kanun, Tüzük, yönetmelik ve emirlere aykırı hareketi veya sözleşme hükümlerine riayetsizliği veya görevde kalmasını mahzurlu kılaacak başka halleri tesbit edilirse sözleşmeyi feshetmeğe Maarif Vekâleti yetkilidir.

Bu takdirde kendisine dönüş yol parası verilmeyecektir .

9 - Bay Tames Edward Lovett 'a her sene Maarif Vekâletince büyük ta-
tilde en çok iki ay izin verilecek ve izinli bulunduğu sürece ücretli olu-
runcaktır .

10 - Bay Tames Edward Lovett hastalandığı veya hastalığını resmi ta-
hip raporu ile tesbit ettirdiği takdirde kendisine sözleşme süresi içinde
en çok iki ay ücretli mesuniyet verilir . Bu suretle hastalığı sebebiyle
alacağı ücretli mesuniyetlerin toplamı iki ayı aşarsa Maarif Vekâleti sözleşmeyi feshetmekte veya ücretsiz mesuniyet vermekte mahayyedir. Sözleşmenin bu şekilde feshi halinde dönüş yol parası verilecektir .

11 - Bay Tames Edward Lovett sözleşmenin yürürlükte bulunduğu süre
içinde Türkiyede ölürse ve ölüm zamanında Türkiyede karısı veya rehit ol-
mayan çocukları bulunursa bunlara dönüş için 3.ncü maddede yazılı yolculuk
temin edilecek ve bir aylık nisbetinde tazminat verilecektir .

12 - Bu sözleşmenin süresi 2.1.1956 tarihinden 2 Temmuz 1957 tarihi-
ne kadardır . Bu süre sonunda iki tarafın isteği ile sözleşmenin uzatılması
veya yenilenmesi caizdir . On sekiz ay sürelidir .

13 - Taraflardan biri üç ay evvel haber vermek şartıyla sözleşmeyi
feshedebilir. Sözleşmenin feshini Bay Tames Edward Lovett istediği takdirde
kendisine dönüş yol parası verilmaz .

14 - İki taraf arasında bu sözleşmenin uygulanmasından doğacak bütün
anlaşmazlıklar Türkiye Cumhuriyeti Mahkemelerinde hallolunacaktır .

15 - Bay Tames Edward Lovett bu sözleşmeye göre alacağı ücretten üç-
te biri kadarını döviz olarak yurt dışına çıkarabilecektir .

16 - Bay Tames Edward Lovett Maarif Vekâletince lüzum halinde İstan-
bul, Eskişehir, İzmir veya Konyadaki yabancı dil liselerinden birinde görev
lendirilmeyi kabul eder .

17 - 17 maddeden ibaret olan bu sözleşme İstanbulda bir nüsha olarak
düzenlenmiş ve imza edilmiştir .

ADRES :

Kadıköy Kızıltoprak Rifat bey
sokak Dakar Ap. No: 10 da
TAMER EDWARD LOVETT
Kadıköy Koleji müdürü
MACİT KILIÇERİ

Tamer Edward Lovett
İnzalari

Macit Kılıçeri
İnzalari

Mitercim :

Kadıköy Koleji müdür muavini
FATMA İNCEDİKEN
Tamer Edward Lovett'e İngilizce olarak tarafımdan
tercüme edilmiş olup kabul ettikten sonra imzalamıştır.
F. İncediken
İnzalari

EK-5: Kadıköy Maarif Koleji Müdürlüğü Tarafından Kolejlerinde Çalışacak Bir Öğretmene Gönderilen Mektup

T. C.
M A A R I F V E K A L E T İ
Kadıköy Koleji
Müdürlüğü

Istanbul 23 / V / 1951

Sayı : _____

Or :

Miss Jane Lee Yuen
417 Kalanoku Street
Honolulu Hawaii

Dear Miss Yuen,

I am pleased to hear that you have been awarded a Fulbright grant to teach in our school. I am sending you a pamphlet telling about our Educational program. I would like to give additional information about our school system, I hope to receive some information about you also.

The name of our school is Kadıköy Koleji, but we use the term college in the sense of high school. Our Educational program covers seven years. The first four correspond to Junior High School and the last three to Senior High School. Entrance to our college is based on competitive examinations. All subjects are required, we have no electives.

Our mathematics, chemistry, physics and biology courses are taught in English by exceptionally well qualified teachers. Mathematics and its various branches-Advanced Algebra, Deductive Geometry, Analytical Geometry, Trigonometry, Descriptive Geometry, and Astronomy-are of particular concern to us.

Would you be willing to teach these subjects? If you are willing, could you bring some text books of your own? Under a separate cover we will send you our syllabus which will give you more information about our requirements.

If there is more information you wish to have from us please feel free to ask.

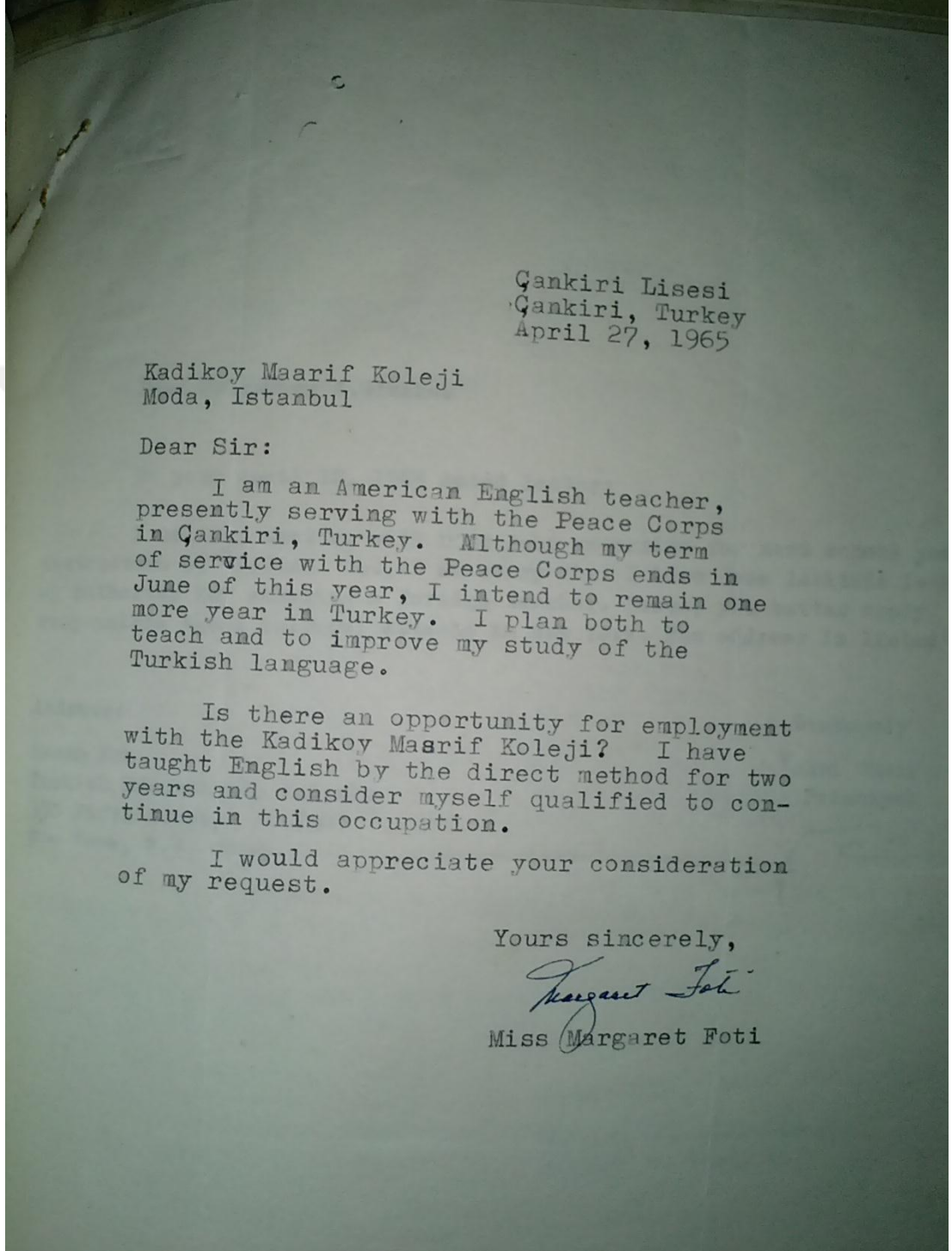
I am looking forward to welcoming you here.

Respectfully.

Principal
Vehbi Güney

Ek : Kadıköy Maarif Koleji
Principal, Vehbi Güney
Istanbul, Turkey.

EK-6: Barış Gönüllüsü Öğretmenin Maarif Kolejinde Çalışmak İstedğine Dair Mektubu

EK-7: Yabancılara Mahsus İş Beyanı

T. Ç.
157. İLİ
Emniyet Müdürlüğü
Sayı:

Devlet veya Belediyeler hizmetindeki Yabancı uzmanlara mahsus beyanname

Uzmanın Adı	Shirley Conroy
Soyadı	Conroy
Doğduğu yer ve tarihi	5/10/1930
Babasının adı, sanı	James M. Jenkins
Anasının adı, sanı	Edith J. Jenkins
Uzmanın uyruğu ve milliyeti (mezhebi)	Amerikan. Hıristiyan
Uyruğu müktesepmi, aslimi?	Asli.
Medenî hali, yanındakiler [1]	Ezeli
Vazifesi ve bu vazifeyi nerede veya nerelerde göreceği	Kadıköy Koleji İngilizce Öğ.
Türkiyede ikamet yeri	Yeni Fikir Sokak N:11. Kadıköy
2007 sayılı kanunun 2. maddesinin A. ve B. fıkrası ile ilgili işe hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı [2]	Tarih: 24/2/1955 Sayısı: 24/2/1955 tarih ve 4/4300
Yasak bir bölgede çalışacaksa Bakanlar Kurulu kararı [3]	Tarih: Son Yılı Sayısı:

Mukavele müddeti: / /19 dan / /19 a kadar.

[1] Yanındakilerden maksat birlikte oturacak ve ayrıca iş görmeyecek karısı ve 18 yaşından küçük çocuklardır. Bunların isimleri arka taraftaki yeşil ineye yazılacaktır.
[1-3] Bu kayıtlar bilânara tahakkuk edecekse haneler iptal olunur.

EK-8: Parasız Yatılı Öğrencilere Mahsus Öğrenci Fişi

MAARİF VEKÂLETİ

Parasız yatılı öğrenci fişi

Kütük No: **59.80.**
Okul No : **352**

Adı ve soyadı: **[Redacted]**

Yaşın adresi: **[Redacted]**

Doğum yeri: **Gelibolu**

Doğum yılı: **1/3/1951**

Boy: **1.60**

Yaşadığı yer: **Bursa**

Okuluna girdiği yer: **İstanbul**

Okul adı ve sınıfı: **Resat Nuri İlkokulu 5. sınıf**

Okul yatılı olduğu okul: **Keskinli Koleji**

Okul için yazılan emrin tarihi: **[Redacted]**

Emrin sayısı: **510.1-25/16711**

Sınıfı ve adresi: **Bursa**

Sınıfı yoksa velisinin adı ve adresi: **[Redacted]**

Okul geçim durumu: **Orta**

Alındığı tarih: **9/4/1962**

Alındığı sınıf: **Maariflik**

Sanat şubesi: **I**

Takib ettiği yabancı dil: **İngilizce**

Hangi kurum hesabına okuduğu: **Millî Eğitim Bakanlığı**

Yükleme kâğıdı T: **16/10/1962**

Sağlık raporu T: **10/10/1962**

İrki durum kâğıdı T: **[Redacted]**

Bulunduğu okullar

Adı	Yıllar	Sınıflar	Okul Nos	Nakil veya ayrılma emrinin		Nakil veya ayrılma sebepleri
				Tarihi	Numarası	
Keskinli Koleji	1962 - 1963	II	352			
II	1963 - 1964	Orta I	II			
II	1964 - 1965	II	II			
II	1965 - 1966	III	II			
	19 - 19					
	19 - 19					
	19 - 19					
	19 - 19					
	19 - 19					

Millî Eğitim Bakanlığı M. 255

EK-9: Fiş Dilekçesi

16 Yirmioçuncu

Çocuklarını Türkçe-İngilizce öğretim yapan
Eskişehir, Konya, İzmir, Samsun, İstan-
bul Kadıköy ve Diyarbakır kolejleriyle
Türkçe-Fransızca Öğretim yapan
Galatasaray Lisesi ve Türkçe-Al-
manca tedrisat yapan İst. Erkek
Lisesine paralı yatılı kaydet-
tirmek isteyenler için

FIŞ DİLEKÇE

Öğrencinin :

Adı ve Soyadı : [REDACTED]

İlkokulu bitirdiği : 1960/1961
yıl ve derecesi : Pekiyi

Mazun olduğu İlk
Okul : 30. Ağustos

Doğum tarihi : [REDACTED]
İst. [REDACTED]

Kayıtlara uygundur
Okul Müdürü

Mühür İmza

..Samsun Kolej..... Müdürlüğüne

Velisi bulunduğum yukarıda adı, soyadı ve durumu yazılı öğ-
rencininSamsun... Koleji- ~~Samsun Kadıköy ve Diyarbakır~~
~~İstanbul~~ (1) hazırlık sınıfına paralı yatılı olarak kabul edilmesini
rica ederim.

Not: (1) Müzumsuz okul isimleri
çizilecek

Pul ve İmza

Açık Adres _____ :

[REDACTED]
T.C.D.D.Yo.Lim.Mud. Kılavuz Kaptanı
S A M S U N

B.M.
15.6.1961

510-211
16-6-1961

EK-10: Özel Ders Verme Beyannamesi

ÖZEL DERS VERME BEYANNAMESİ

1- Özel ders verecek öğretmenin adı : *Meryem Tanrıoğlu*

2- Öğretmenin ihtisası : *Konya Koleji*

3- Özel olarak okutacağı dersler: *English*

4- Öğretmenin asli vazifesinin hangi okullarda ve hangi sınıflarda olduğu:

5- Tali vazifesi varsa hangi okullarda ve hangi sınıflarda olduğu:

6- Ders alacak öğrencinin adı: XXXXXXXXXX

7- Devam ettiği okul ve sınıf: *—*

8- Babasının adı ve işi: *—*

9- Dersin nerede, ne zamanlar ve haftada kaç saat verileceği:
Sanat okul

10- Verilecek ücretin ders saati hesabına miktarı : *1 T.L.*

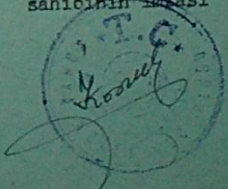
11- Özel dersin ne kadar müddetle verileceği, ne zaman başlayacağı,
ne zaman biteceği: *18/2/57 - 30/6/57*

12- Öğretmenin başka özel dersi olup olmadığı ve varsa haftada kaç saat olduğu ve müsaadesi
nin tarih ve numarası:

Beyannamenin yazıldığı yer: *Konya*

Verildiği makam: *Konya Koleji Müdürü*

Tarih: *16.10.1957*

Özel ders alacak öğrencinin velisinin imzası	Özel ders verecek öğretmenin imzası	Beyannamenin verildiği makamın mühürü ve makam sahibinin imzası
<i>[Signature]</i>	<i>Meryem Tanrıoğlu</i> 	

EK-11: Öğretmen Sicil Fişi ve Maaş İlmuhaberi

Görevi	: Eskişehir Koleji İngilizce Öğ.
Sicil Numarası	:
Adı,Soyadı	: Mrs. Ainslee Mary Walls
Baba adı	: Alexander keir
Doğum yeri ve yılı	: Laverpool England 10/12/1930
Milleti	: British
Dini	:
Menşei	: Idenciate Of The College Of Speech Therapista
Diploma Numarası	:
Mesleğe Giriş Tarihi	: 19/1/1959
Barem Derecesi	: 1000 lira ücretin 2/3 ile Vekil olarak
Kolejimizde vazifeye başla dığı tarih	: 19/1/1959
D Ü Ş Ü N C E L E R	:

T.C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Eskişehir Koleji MÜDÜRLÜĞÜ

ÜCRET
MAAŞ VEYA/NAKİL İLMUHABERİ

Adı ve Soyadı	: Mrs.Joanna Lee Sculley
Tahsil derecesi	: M.U.S.Bachelor
Eski Memuriyeti	: Eskişehir Koleji İngilizce Öğretmeni
Yeni Memuriyeti	: Kadıköy koleji İngilizce Öğretmeni
Eski Memuriyet Maaşı ile nakil olduğu tarih	: 2400 1/9/1962
Tayin Emrinin tebellüğü ettiği tarih	: 7/6/1962
Vazifesinden ayrıldığı tarih	: 29/8/1962
5 gün zarfında hareket etmediği taktirde teahhür sebebi	: Etmiştir
Aracırahının ne suretle verildiği	: Yolluğu Kadıköy Kolejince ödenecektir.
borçlu olduğu taktirde neden mütevekkil ulunduğu,Miktarı	: Borcu Yoktur
vazifeye başladığı Tarih	:
hangi tarihe kadar maaşının verilmiş olduğu	: 31/8/1962 tarihine kadar 2400 lira Maaşı ödenmiştir.1/9/1962 tarihinden itibaren ücret alınacaktır.
gelir Vergisine Göre Durumu	: İndirimsiz

Eskişehir Valisi *[Signature]*

Muhasebe Müdürü *[Signature]*

Tahakkuk Memuru
Eskişehir Koleji Müdürü
Muzaffer Gürses *[Signature]*

EK-12: Yabancı Öğretmenlerin Atandıklarına Dair Bakanlar Kurulu Kararnamesi

T.C.
BAŞVEKÂLET
Kararlar ve kararlar
Bakanlık Dairesi
Karar Sayı
- 4
11784

KARARNAME SURETİ

İlişik listede adları ve tâbiyetleri yazılı 24 öğretmen Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya ve Samsun Kolejlerinde 1.9.1959 tarihinden itibaren çalıştırılmaları; Dahiliye ve Maliye Vekâletlerinin muvafık mütalâalarına dayanan Maarif Vekâletinin 1.6.1959 tarihli ve 202/11720 sayılı yazısı üzerine, 788 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre, İcra Vekilleri Heyetince 22.6.1959 tarihinde kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR
C.Bayar

Başvekil A.Menderes	Devlet Vekili -----	Devlet Vekili A.Aker	Devlet Vekili M.Kurbanoğlu
Devlet Vekili H.Ökmen	Maliye Vekili E.Budakoğlu	Millî Müdafaa Vekili E.Menderes	Dahiliye Vekili Dr.N.Gedik
Hariciye Vekili F.R.Zorlu	Maliye Vekili H.Polatkan	Maarif Vekili ve Nafia Vekili T.İleri	
Ticaret Vekili H.Erkmen	Sih.ve İç.Mua.Vekili Dr.L.Kırdar	Güm.ve İnh.Vekili H.Hisman	
Ziraat Vekili H.Ökmen	Minakalât Vekili M.Kurbanoğlu	Çalışma Vekili H.Polatkan	Sanayi Vekili S.Ataman
Bas.Yay.ve Turz.Vekili A.Aker	İmar ve İskân Vekili M.Berk	Koordinasyon Vekili S.Ataman	

Aslı Gibidir.
Mühür

Aslı Gibidir.

18.7.1959

EK-13: Maarif Kolejlerinde Çalışan Yabancı Öğretmenlerin Alfabetik Sıraya Göre İsim Listesi

Sıra	İsim	Ülke	Branş	Geliş Şekli
1.	A. Lawrence Wedge	-	İngilizce	
2.	Ainslee Mary Walls	İngiltere	İngilizce	
3.	Alan Frederick Taylor	İngiltere	Matematik	
4.	Alan Mountfont	İngiltere	-	
5.	Alexander Douglas Hestock	İngiltere	Fen Matematik	
6.	Alexander Russel	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
7.	Alfred I. Sarach	ABD	İngilizce	
8.	Alfred Stern	ABD	Matematik	
9.	Alice Timothy	ABD	İngilizce	
10.	Allister Daniel Gammon	Kanada	İngilizce	
11.	Alvira Downey	ABD	-	Barış Gönüllüsü
12.	Andrew Maciej Jezycki	ABD	İngilizce	Fulbright
13.	Andren Jezoky	ABD	İngiliz Edebiyatı	
14.	Ann Bolock	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
15.	Any Boylston	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
16.	Arma C. Macfe	-	Fizik Kimya Fen	
17.	Ashfaq Ahmed Qureshi	-	Kimya	
18.	Barbara Bause	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
19.	Barbara Bryan	ABD	-	Barış Gönüllüsü
20.	Beryl Elisabeth Hill	İngiltere	İngilizce	
21.	Bernard Alter	ABD	İngilizce	
22.	Bernard Minarovich	ABD	Biyoloji	
23.	Betty Mannerow	Kanada	İngilizce	
24.	Bob Lutkoski	ABD	-	Barış Gönüllüsü
25.	Bonita Moe Bergin	-	İngilizce	
26.	Brayan De Leo	ABD	-	Barış Gönüllüsü
27.	Carla Schnut	-	İngilizce	
28.	Carl Tobey	ABD	Biyoloji	
29.	Carole Jebson	ABD	İngilizce	
30.	Charles Lee	ABD	İngilizce	
31.	Charles Robert Toegel	ABD	İngilizce	
32.	Connie Fulghum	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
33.	Cristopher Beutler	ABD	İngilizce	

34.	Daniel Edelman	-	İngilizce	
35.	Daniel J. Bellew	ABD	İngilizce	
36.	David Arthur Lawton	İngiltere	-	
37.	David Alexander Home Smith	ABD	İngilizce	
38.	David Miller	ABD	İngilizce	
39.	David James Dufton	-	İngilizce Fen	
40.	Diana Ziegler	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
41.	Donald L. Mc. Intosh	-	Matematik	
42.	Donald M. Dailey	ABD	Kimya Fizik	Fulbright
43.	Donald Tathjen	ABD	Fizik	Barış Gönüllüsü
44.	Donald William Walls	İngiltere	İngilizce	
45.	Donna Chamara	ABD	-	Barış Gönüllüsü
46.	Douglass Hollman	ABD	-	Barış Gönüllüsü
47.	Douglas J Bird	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
48.	Edward Doolan	ABD	İngilizce	
49.	Elizabeth Hollman	ABD	-	Barış Gönüllüsü
50.	Ethel L. Furlich	ABD	-	
51.	E. Kilton Fallon	ABD	Fen Kimya	
52.	Felix Bernard Minarevich	ABD	Biyoloji Fen	
53.	G. Van Ausdall	ABD	İngilizce	
54.	Gail Bird	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
55.	Galbo Scullay	-	-	
56.	Gary Manteufel	ABD	İngilizce	
57.	Gary Wishniewsky	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
58.	George Türk	-	Matematik Fen	
59.	George Walker Main	İskoçya	İngilizce	
60.	Glen Huff	-	İngilizce	
61.	Helen Farr	ABD	İngilizce	
62.	Helen Toni Douglas	ABD	İngilizce	
63.	Hoses Silverman	ABD	İngilizce	
64.	Howard F. Gleason	ABD	Matematik Fizik	Fulbright
65.	Irving Margaret Helen	Güney Afrika	İngilizce	
66.	Katherine Jelinek	ABD	İngilizce	
67.	Kathleen Makintosh	-	İngilizce Almanca	

68.	Kathryn Haslam	İngiltere	İngilizce	
69.	Katy Ahearn	ABD	-	Barış Gönüllüsü
70.	Keith Ketcham	-	Biyoloji Kimya	
71.	Larry Schwartz	ABD	-	
72.	Leil Leslie Young	ABD	Matematik	
73.	Lin Lougheed	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
74.	Lorene Lambert	ABD	İngilizce	
75.	Louis Scott Brown	ABD	Fizik Fen	
76.	Lowell Jacops	ABD	Fizik	
77.	Margaret Gallagher	ABD	-	Barış Gönüllüsü
78.	Margaret Haynes	ABD	İngilizce	Fulbright
79.	Margaret Hutto	ABD	İngilizce	
80.	Marion Aida Maddox	ABD	-	
81.	Marian Dora Wilding	İngiltere	İngilizce	
82.	Marian Maddex	ABD	İngilizce	
83.	Mauren Cooper	ABD	İngilizce	
84.	Mary Gillispie	ABD	İngilizce	
85.	Mary Lambert	ABD	Matematik	
86.	Mercedes A. Anes	ABD	-	
87.	Michael Gerard Demalder	İngiltere	İngilizce	
88.	Michael Vickery	ABD	İngilizce	
89.	Miss. Ann Barbara Borner	ABD	İngilizce Felsefe	Fulbright
90.	Miss. Balenwer	-	İngilizce	
91.	Miss Cridland	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
92.	Miss Dorothea Cavin	ABD	Matematik Kimya	
93.	Miss Hazel Shelton	-	-	
94.	Miss Herara	ABD	Kimya Biyoloji	Barış Gönüllüsü
95.	Miss K. Tele	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
96.	Miss. Kunress	-	İngilizce	
97.	Miss. L. Laatsen	-	İngilizce	
98.	Miss. Melba Glenn Marion	ABD	İngilizce	
99.	Miss. Jane Lee Yuen	ABD	Matematik	
100.	Miss. Roblet	-	İngilizce	
101.	Miss. Schiller	-	İngilizce	
102.	Miss Semenco	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
103.	Miss. Sirimaili	-	İngilizce	
104.	Mohammed Eqbal Siddıgi	-	İngilizce	

105.	Mr. Anthony Lawrence Wedgewood	İngiltere	Matematik	
106.	Mr. Ausfal	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
107.	Mr. Baddeley	ABD	Felsefe	Barış Gönüllüsü
108.	Mr. Brosnoham	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
109.	Mr. Bruce Vail Lane	ABD	-	
110.	Mr. Conroy	ABD	-	
111.	Mr. Curtis Gilpin	ABD	-	Fulbright
112.	Mr. David Frederick Stolworthy	İngiltere	İngilizce	
113.	Mr. David William Lee	ABD	-	
114.	Mr. Denda	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
115.	Mr. Donald Lee Mc. Intosh	ABD	-	Fulbright
116.	Mr. E. G	-	İngilizce	
117.	Mr. Elva J. Miller	ABD	-	Fulbright
118.	Mr. Eric Salisbury Dent	İngiltere	Fizik	
119.	Mr. Francis A. Baker	ABD	Kimya Matematik	
120.	Mr. Gene B. Poe	ABD	İngilizce	Fulbright
121.	Mr. Hadley George Sendall	İngiltere	İngilizce	
122.	Mr. Henry Alexander Michael Lavery	Avustralya	İngilizce Matematik	
123.	Mr. Henry Shaefer	ABD	-	
124.	Mr. Holdeman	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
125.	Mr. Irving Robbins	ABD	İngilizce	
126.	Mr. Kelly	-	Fen	
127.	Mr. Layton Francis Jones	ABD	-	
128.	Mr. Le Bean	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
129.	Mr. Martin Green	İngiltere	İngilizce	
130.	Mr. Michael John Lynch	İngiltere	Matematik	
131.	Mr. Nathan R. Goodman	-	-	
132.	Mr. Nicholas Pananides	ABD	İngilizce	Fulbright
133.	Mr. Nicholas Felix Petraglia	ABD	Fen	Fulbright
134.	Mr. Norman John Cecil Bowron	İngiltere	İngilizce Biyoloji	
135.	Mr. J. Auer	-	İngilizce	
136.	Mr. J. Ball	-	İngilizce	
137.	Mr. J. Patrick Brunker	ABD	-	
138.	Mr. Jacobson	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
139.	Mr. James F. Daly	-	İngilizce	
140.	Mr. James Edward Lowett	ABD	İngilizce	
141.	Mr. James Fallon	ABD	Matematik	

142.	Mr. John Graham	ABD	-	
143.	Mr. Peter Antony Lawton	İngiltere	İngilizce	
144.	Mr. Piccione	ABD	İngiliz Edebiyatı	Barış Gönüllüsü
145.	Mr. Robert Alan Bair	ABD	Kimya Fen	
146.	Mr. Robert Craig	ABD	Biyoloji	Fulbright
147.	Mr. Ronald Helveston	ABD	-	
148.	Mr. Robert Glen Huff	ABD	İngilizce	
149.	Mr. Roy Good Child	İngiltere	Fen	
150.	Mr. Schic	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
151.	Mr. Schwartz	ABD	Fizik	Barış Gönüllüsü
152.	Mr. Shoemaker	ABD	Matematik	Barış Gönüllüsü
153.	Mr. Soulece	ABD	-	
154.	Mr. Stephen Robert Sculley	ABD	İngilizce	
155.	Mr. Travis Harris	ABD	İngilizce	
156.	Mr. Ulysses Shelton	ABD	Matematik Fen	Fulbright
157.	Mr. Wallhauser	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
158.	Mr. Warren William Swase	ABD	Biyoloji Fen	
159.	Mr. Wilford Clark	ABD	Matematik	
160.	Mr. William Gombar	ABD	-	
161.	Mr. William Norris James Price	Avustralya	Kimya Fizik Matematik	
162.	Mr. William Arland Tucker	ABD	Matematik	
163.	Mr. William Tasker	İngiltere	-	
164.	Mrs. Ahearn	ABD	Fen	Barış Gönüllüsü
165.	Mrs, Ausfal	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
166.	Mrs. Doreen Eustace Dent	İngiltere	İngilizce	
167.	Mrs. Delores Lane	ABD	-	
168.	Mrs. Erna Carl Maefle	ABD	-	Fulbright
169.	Mrs. Barbara Claire Swasey	ABD	Biyoloji Matematik	
170.	Mrs. Boyd	ABD	Biyoloji	Barış Gönüllüsü
171.	Mrs. Margaret T. Cook	Avustralya	İngilizce Matematik	
172.	Mrs. Marianne Helveston	ABD	-	
173.	Mrs. Mary Tanguay	Kanada	İngilizce	
174.	Mrs. Nancy Elizabeth Cannon	ABD	Kimya Fen	
175.	Mrs J. Resnbaum	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü

176.	Mrs. Jennifer Mary Lynch	İngiltere	İngilizce	
177.	Mrs. Joanna Lee Sculley	ABD	İngilizce	
178.	Mrs. P. Nortn	yok	Matematik	
179.	Mrs. Rist	ABD	Kimya	Barış Gönüllüsü
180.	Mrs. Shirley Conroy	ABD	-	
181.	Mrs. Van Dyke	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
182.	Nancy Mittelstead	ABD	Fizik Matematik	
183.	Norman George Flowers	-	-	
184.	Norman Keeve	ABD	-	Fulbright
185.	James Antonya Bergin	-	İngilizce	
186.	James Francis Dally	ABD	İngilizce	
187.	James Richard Schwartz	-	İngilizce	
188.	Janet Beattle	İskoçya	Fen	
189.	Jay Stager	ABD	-	
190.	Jennifer Mary Parsons	İngiltere	İngilizce	
191.	Jean Cridland	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
192.	Jeo Chiristy	ABD	-	Barış Gönüllüsü
193.	Jerome Blumenthal	ABD	İngilizce	
194.	Joel Miller	ABD	İngilizce	
195.	Joanna Mealton	ABD	İngilizce	
196.	Joanne Lee Scullay	yok	İngilizce	
197.	John Brimacombe	ABD	İngilizce	
198.	John Dunphy	İngiltere	İngilizce	
199.	John M. Sexton	ABD	Matematik Fen	
200.	John Lavrence Sutton	İngiltere	-	
201.	Judith Rose Barber	Avustralya	İngilizce	
202.	Judie Stock (Funk)	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
203.	Julia M. Hudson	ABD	Matematik	Barış Gönüllüsü
204.	Orin Schueler	ABD	-	
205.	P.Collings	-	İngilizce	
206.	P. Oleson	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
207.	Pamela Fransisco	ABD	İngilizce	
208.	Patrick Anderson	ABD	İngilizce	
209.	Patrick W. Carlton	ABD	İngilizce Biyoloji	Fulbright
210.	Patricia Anderson	ABD	İngilizce	
211.	Patricia Badlock	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
212.	Patricia Corcoran	ABD	İngilizce	
213.	Patricia Marjorie Badcock	-	İngilizce	

214.	Penelope Tracy	ABD	-	
215.	Peter Nadell	ABD	İngilizce	
216.	Peter Rex Watkins	İngiltere	Fen	
217.	Philip J. Blank	ABD	Matematik Fizik	Fulbright
218.	Priscilla Murray	ABD	İngilizce	
219.	R.A. Blather Wick	-	Fen	
220.	R. Charles Baddley	ABD	Felsefe	Barış Gönüllüsü
221.	R. Gleason	-	Fizik	
222.	R.C. Baddeley	ABD	Felsefe	Barış Gönüllüsü
223.	Ralph Francis Becher	ABD	İngilizce Felsefe	Fulbright
224.	Randy Fransisco	ABD	İngilizce	
225.	Raymond C. Durney	ABD	Matematik	
226.	Rebecca Jacops	ABD	Kimya	
227.	Rena W. Soucy	ABD	-	
228.	Rex Ernest Barber	Avustralya	İngilizce	
229.	Rhoda Taylor	-	İngilizce Psikoloji	
230.	Richard J. Messina	ABD	İngilizce Fizik	Barış Gönüllüsü
231.	Robert Austen Blathewiek	İngiltere	-	
232.	Robert Devine	-	-	
233.	Robert Kelly	ABD	İngilizce	
234.	Robert Lutkowski	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
235.	Robert Lancaster	İngiltere	-	
236.	Robert James Keefe	ABD	-	
237.	Robert Oskar Wilmot	İngiltere	-	
238.	Robert Scullay	-	-	
239.	Rod Ballard	ABD	-	Barış Gönüllüsü
240.	Ron Pachence	ABD	-	Barış Gönüllüsü
241.	Rood Roy Elmer	ABD	Fen Matematik	
242.	Ronald Boys	ABD	Fizik Matematik	
243.	Ruth Shelby	ABD	-	Barış Gönüllüsü
244.	Russel Curtis Oakes	ABD	-	Fulbright
245.	Sea Gustafson	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü
246.	Shella Margaret Dufton	-	İngilizce Matematik	
247.	Shirlee Blumenthal	ABD	İngilizce	
248.	Shirley Muriel Dunn	Avustralya	İngilizce	

249.	Silvie Wiest	ABD	İngilizce	Fulbright
250.	Stanley Hutter	ABD	İngilizce	
251.	Stephan Baim	ABD	İngilizce	
252.	Stoner Tracy	ABD	-	
253.	Susan	ABD	-	Barış Gönüllüsü
254.	Susana Jean Ergenekan	ABD	İngilizce Matematik	
255.	Terrence Hammond	-	-	
256.	Thomas Henry Gibson	İrlanda	Fen	
257.	Thomas Mc Nair	ABD	Fen Matematik	
258.	Thomas Weitzner	ABD	İngilizce	
259.	Vera Constance Stevens	İngiltere	Fen	
260.	Vera Inez Roulston	ABD	-	
261.	Victor Clements Brown	-	İngilizce	
262.	Victor Hay	ABD	-	Fulbright
263.	Vivian Sager	ABD	İngilizce	
264.	Vivian Thomas Charles Davies	İngiltere	İngilizce	
265.	Wallece Hugdahl	ABD	-	Fulbright
266.	Wallece Waterstreet	ABD	İngilizce	
267.	Warwick Bradshaw Taylor	-	İngilizce	
268.	William Glenn Vann Doren	-	-	
269.	William Starbird	ABD	Matematik Fen	
270.	Wilham Mc. Cann	ABD	İngilizce	Barış Gönüllüsü

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Adıyaman ili Samsat ilçesi Tepeönü köyünde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Adıyaman’da yaptı. 2002 yılında Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü, 2004 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programından ve 2007 yılında “Demokrat Parti’ye Karşı Muhalefet ve Milli Muhalefet Cephesi (1956-1960)” adlı çalışmasıyla Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi Tezli Yüksek Lisans Programından mezun olmuştur. Mehmet Gündüz ayrıca 2012 yılında İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Uygulamalı İngilizce-Türkçe Çevirmenlik Programından, 2015 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Uygulamalı İspanyolca ve Çevirmenlik Programından, 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngilizce Mütercim-Tercümanlık Bölümünden ve 2017 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2004 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmen olarak atanan Mehmet Gündüz halen İstanbul’da Tarih Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.